T.C.

ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

ULUSLARARASI İLİŞKİLER ANABİLİM DALI

İNGİLİZ SÖMÜRGECİLİĞİNİN SRİ LANKA VE MYANMAR'IN DEVLET İNŞASI SÜREÇLERİNE ETKİSİ

DOKTORA TEZİ

KARTAL BATUHAN OLKAN

Tez Danışmanı

DOÇ. DR. CEMRE PEKCAN

ÇANAKKALE – 2024

T.C.
ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

ULUSLARARASI İLİŞKİLER ANABİLİM DALI

İNGİLİZ SÖMÜRGECİLİĞİNİN SRİ LANKA VE MYANMAR'IN DEVLET İNŞASI SÜREÇLERİNE ETKİSİ

DOKTORA TEZİ

KARTAL BATUHAN OLKAN

Tez Danışmanı
DOÇ. DR. CEMRE PEKCAN

ÇANAKKALE – 2024

T.C.

ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

Kartal Batuhan OLKAN tarafından Doç. Dr. Cemre PEKCAN yönetiminde hazırlanan ve **25/01/2024** tarihinde aşağıdaki jüri karşısında sunulan "**İngiliz Sömürgeciliğinin Sri Lanka ve Myanmar'ın Devlet İnşası Süreçlerine Etkisi**" başlıklı çalışma, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü **Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı**'nda **DOKTORA TEZİ** olarak oy birliği/oy çokluğu ile kabul edilmiştir.

Jüri Üyeleri	**İmza**
Doç. Dr. Cemre PEKCAN (Danışman)	……
Prof. Dr. Soner KARAGÜL	……
Doç. Dr. Seçkin Barış GÜLMEZ	……
Doç. Dr. Volkan İPEK	……
Doç. Dr. Ayşe Gülce UYGUN	……

Tez No : 10621832

Tez Savunma Tarihi : 25/01/2024

……

Prof. Dr. Ahmet Evren ERGİNAL

Enstitü Müdürü

../../2024

ETİK BEYAN

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Tez Yazım Kuralları'na uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmasında; tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi, tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu, tez çalışmasında yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi, kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı, bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu, bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi taahhüt ve beyan ederim.

Kartal Batuhan OLKAN

25/01/2024

TEŞEKKÜR

İlk olarak, bu tezin gerçekleştirilmesinde, doktoradaki ilk dersten itibaren bana yardımcı olan, özgün bir tez yazma konusunda beni teşvik eden, ilk doktora öğrencisi olma şansını yakaladığım danışman hocam Doç. Dr. Cemre PEKCAN'a,

Doktora sürecinde bana desteklerini sunan hocalarım Prof. Dr. Soner KARAGÜL'e, Doç Dr. Mustafa Turgut DEMİRTEPE'ye ve Dr. Çağrı Emin DEMİRBAŞ'a,

Lisans eğitimim boyunca bilgileri, birikimleri ve yaklaşımlarıyla ufkumu genişleten ve beni akademik hayata hazırlayan hocalarım Prof. Dr. Erhan İÇENER'e ve Doç. Dr. Zeyneb ÇAĞLIYAN İÇENER'e,

Yüksek lisans tezimin yazımı sırasında yaptığım yanlışlara hoşgörüyle yaklaşan, beni geliştiren, mezuniyetimden sonra da bana desteklerini sunan Dr. Ebru İLTER AKARÇAY'a,

Doktora yapmamı teşvik eden, jüride olmayı kabul ederek akademik bilgi ve birikimlerini aktaran, kendisinden çok şey öğrendiğim Doç. Dr. Seçkin Barış GÜLMEZ'e,

Türkiye Cumhuriyeti'nin yüzüncü yılını kutladığımız bu dönemde bana, Anadolu'nun sömürge olmaması için gençliklerini bir an için bile tereddüt etmeden toprağa gömen şehitlerimizin diyarı Çanakkale'de doktora yapma fırsatı veren Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi'ne teşekkür ederim.

Son olarak, babam Haydar Alaaddin OLKAN'a, annem Serpil EŞME'ye, kız kardeşim Ece OLKAN ÇAKIR'a ve erkek kardeşim Kartal Ufuk OLKAN'a şükranlarımı sunarım. Ailemin bana olan inancı ve desteği olmasaydı bu tezi yazamazdım.

Kartal Batuhan OLKAN

Çanakkale, Kasım 2023

ÖZET

İNGİLİZ SÖMÜRGECİLİĞİNİN SRİ LANKA VE MYANMAR'IN DEVLET İNŞASI SÜREÇLERİNE ETKİSİ

Kartal Batuhan OLKAN
Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı Doktora Tezi
Danışman: Doç. Dr. Cemre PEKCAN
25/01/2024, 513

Sömürgecilik, geçmişte birçok toplumu etkileyerek postkolonyal ülkelerin devlet inşası süreçlerini şekillendiren önemli bir tarihsel olgu olarak öne çıkmaktadır. Bu bağlamda, postkolonyal ülkeler, sömürgecilik geçmişlerini geride bırakmalarına rağmen günümüzde hala sorunlarla boğuşmaktadırlar. Bu tezde, İngiliz sömürgeciliğinin Sri Lanka ve Myanmar'ın devlet inşası süreçlerinde ne derecede etkili olduğu ve her iki vakadaki devlet inşası süreçlerini nasıl şekillendirdiği araştırma sorusuna yanıt aranmıştır. Bu kapsamda, sömürgecilik ve devlet inşası kavramlarının teorik çerçeveleri aktarılmış, bu iki kavram arasındaki ilişkiler ortaya konulmuştur. Sömürgecilik kavramı; Batı sömürgeciliği, dekolonizasyon, sömürgecilik türleri ve İngiliz sömürge yönetim sistemleri açısından ele alınırken; devlet inşası kavramı ise kavramın teorik temelleri, başarı ölçütleri ve sömürgecilik faaliyetleriyle olan etkileşimi bağlamında irdelenmiştir. Çalışmanın Sri Lanka özelinde incelenen bölümünde; Tamil Eelam Kurtuluş Kaplanları'nın devlet inşası girişimleri, Sri Lanka İç Savaşı sonrası devlet inşası, güç paylaşımı ve yönetim biçimi tartışmaları ile "Sri Lankalılık" kimliği bağlamında ulus inşası değişkenleri ayrıntılı bir şekilde ele alınmıştır. Myanmar vakası odaklı bölümde ise etnik silahlı örgütlerin ve hibrit yönetişimin devlet inşasına etkileri, Tatmadaw askeri doktrini, Burma Birliği bağlamında devlet inşası, radikal Budizm'in yükselişi ve her iki ülkede ortak payda olan Budizm konuları incelenmiştir. Ayrıca bu çalışmada, alanının uzmanlarıyla yapılan mülakatlarla toplanan birincil kaynaklar, tematik analiz yöntemi ile sunulmuştur. Sonuç olarak bu çalışma, İngiliz sömürgeciliğinin Sri Lanka ve Myanmar'da bıraktığı mirasları anlamak ve iki ülkenin devlet

inşası süreçlerini etkileyen bu mirasların günümüzdeki siyasi, kültürel ve toplumsal dinamiklere nasıl yansıdıklarının anlaşılmasına dair katkı sunmuştur.

Anahtar Kelimeler: İngiliz Sömürgeciliği, Sömürgecilik, Devlet İnşası, Sri Lanka, Myanmar, Postkolonyalizm

ABSTRACT

THE IMPACT OF BRITISH COLONIALISM ON THE STATE-BUILDING PROCESSES OF SRI LANKA AND MYANMAR

Kartal Batuhan OLKAN
Çanakkale Onsekiz Mart University
School of Graduate Studies
Doctoral Dissertation in International Relations

Supervisor: Assoc. Prof. Dr. Cemre PEKCAN
25/01/2024, 513

Colonialism stands out as an important historical phenomenon that shaped the state-building processes of postcolonial countries by affecting many societies in the past. In this context, although postcolonial countries have left their colonial past behind, they are still struggling with problems today. This thesis explores the extent of British colonial influence on state-building in Sri Lanka and Myanmar, utilizing a theoretical framework encompassing concepts of colonialism and state-building. The examination of colonialism includes Western colonialism, decolonization, types of colonialism, and British colonial administration systems. State-building discussions involve theoretical foundations, success criteria, and their interaction with colonial policies. The Sri Lanka-focused section analyzes state-building initiatives of the Liberation Tigers of Tamil Eelam, power-sharing debates post-Sri Lankan Civil War, and nation-building variables related to a shared identity. The Myanmar-focused section delves into the impact of ethnic armed organizations, hybrid governance, Tatmadaw military doctrine, state-building in the Union of Burma context, the rise of radical Buddhism, and shared Buddhist influences in both countries. Thus, in this study, primary sources collected through interviews with experts in the field are presented through thematic analysis. Methodologically, case studies explore historical backgrounds, political, socio-economic, and cultural impacts, roles in ethnic and religious tensions, and long-term effects of colonial policies. This study contributes to understanding how British colonial legacies shape contemporary political, cultural, and social dynamics in Sri Lanka and Myanmar.

Keywords: British Colonialism, Colonialism, State-Building, Sri Lanka, Myanmar, Postcolonialism

İÇİNDEKİLER

Sayfa No

JÜRİ ONAY SAYFASI……..…….... i
ETİK BEYAN……. ii
TEŞEKKÜR…… iii
ÖZET ……..…….. iv
ABSTRACT …….. vi
İÇİNDEKİLER ……..…… viii
KISALTMALAR…….....……... xii
TABLOLAR DİZİNİ…….…. xiii
ŞEKİLLER DİZİNİ…….…… xvii

BİRİNCİ BÖLÜM
GİRİŞ

İKİNCİ BÖLÜM
ARAŞTIRMA YÖNTEMİ

2.1. Araştırmanın Amacı……...…… 14
2.2. Araştırma Sorusu ve Hipotezler…….. 15
2.3. Araştırma Yaklaşımı…….. 17
2.4. Araştırma Tasarımı……. 18
2.5. Veri Toplama…… 21
2.6. Veri Analizi…… 23
2.7. Kapsam ve Sınırlılıklar……... 30
2.8. Etik Hususlar…….. 32

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
SÖMÜRGECİLİK VE DEVLET İNŞASI KAVRAMLARININ KURAMSAL ÇERÇEVELERİ

3.1. Giriş…… 33
3.2. Sömürgecilik Kavramı……... 34
3.2.1. Batı Sömürgeciliği Kavramı ve Dekolonizasyon…… 37

Batı Sömürgeciliği Kavramı……... 38
Dekolonizasyon…….. 42
3.2.2. Sömürgecilik Çeşitleri…… 46
Yerleşimci Sömürgecilik…… 47
Sömürü Sömürgeciliği…… 52
İç Sömürgecilik…….. 53
3.2.3. İngiliz Sömürgeciliği Yönetim Sistemleri…….. 58
3.2.4. Modern Sömürgecilik Teorileri…….. 63
Postkolonyalizm……. 63
Neokolonyalizm……. 70
3.3. Devlet İnşası Kavramı……..... 74
3.3.1. Uluslararası İlişkiler Disiplininde Devlet Kavramı……. 75
3.3.2. Devlet İnşası Teorileri…… 79
3.3.3. Devlet İnşası ile Ulus İnşası Kavramlarının Farkı……... 85
3.3.4. Devlet İnşasında Başarı Ölçütleri……... 88
3.3.5. Devlet İnşasında Sömürgecilik Faaliyetlerinin Etkileri…….. 93
Postkolonyal Devlet İnşası……. 99
3.4. Sonuç…….. 103

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM
SRİ LANKA'NIN DEVLET İNŞASINI OLUŞTURAN UNSURLAR

4.1. Tamil Eelam Kurtuluş Kaplanları'nın Devlet İnşası Girişimleri…… 105
4.2 Sri Lanka İç Savaşı Sonrası Devlet İnşası……... 121
4.3. Devlet İnşasında Güç Paylaşımı ve Yönetim Biçimi Tartışmaları…….. 136
4.4. "Sri Lankalılık" Kimliği Bağlamında Ulus İnşası…….. 150

BEŞİNCİ BÖLÜM
MYANMAR'IN DEVLET İNŞASINI OLUŞTURAN UNSURLAR

5.1. Etnik Silahlı Örgütlerin ve Hibrit Yönetişimin Devlet İnşasına Etkileri……. 164
5.2. Devlet İnşasında Tatmadaw Askeri Doktrini…….. 177
5.3. Burma Birliği Bağlamında Devlet İnşası…… 191
5.4. Radikal Budizm'in Yükselişinin Devlet İnşasındaki Yeri…….. 204
5.5. Myanmar ve Sri Lanka Devlet İnşası Süreçlerinde Ortak Payda: Budizm…….. 218

ALTINCI BÖLÜM

SEYLAN'DA İNGİLİZ SÖMÜRGECİLİĞİ ÜZERİNE VAKA ANALİZİ

6.1. Giriş…… 227
6.2. Seylan'daki Sömürgecilik Faaliyetlerinin Tarihsel Arka Planı…….. 230
6.3. Seylan'da İngiliz Sömürge Döneminin Siyasi Etkileri……... 237
6.3.1. Sosyoekonomik ve Altyapısal Etkiler……. 238
6.3.2. Sömürgecilik Mirası ve Yönetişim……. 247
6.3.3. Etnik, Dini ve Sosyopolitik Dinamikler…….. 254
6.4. Seylan'da İngiliz Sömürge Dönemi Sonrası Siyasi Dönüşüm…… 257
6.4.1. Kimlik ve Sosyopolitik Dinamikler…… 259
6.4.2. Yönetişim ve Anayasal Değişim……. 263
6.4.3. Kültürel ve Siyasi Dönüşüm……... 266
6.4.4. Bağımsızlık Sonrası Ekonomik Görünüm…….. 272
6.5. İngiliz Sömürgeciliğinin Seylan'daki Milliyetçi Hareketlere Etkileri…… 276
6.5.1. Sömürgecilik Mirası ve Direniş…….. 277
6.5.2. Sosyokültürel Dinamikler……... 286
6.5.3. Kültürel Bakış Açıları ve Etkileri……... 291
6.6. İngiliz Sömürgeciliğinin Seylan'daki Etnik ve Dini Gerilimlerdeki Rolü…….. 295
6.6.1. Tarihsel Bağlam ve Sömürgecilik Mirası……... 296
6.6.2. Siyasi Dinamikler……... 301
6.6.3. Etnik ve Dini Kimlikler…….. 307
6.6.4. Bağımsızlık Mücadelesi ve Birlik Kurma……... 310
6.7. İngiliz Sömürgeciliğinin Seylan'daki Uzun Vadeli Etkileri……... 313
6.7.1. Tarihsel Bağlam ve Kurumsal Bağlam……... 314
6.7.2. Etnik, Kültürel ve Dini Etkiler…… 322
6.7.3. Ekonomik Kalkınmaya Yönelik Sonuçlar…….. 328
6.7.4. Medya ve İletişim……... 332
6.8. Sonuç…….. 334

YEDİNCİ BÖLÜM

BURMA'DA İNGİLİZ SÖMÜRGECİLİĞİ ÜZERİNE VAKA ANALİZİ

7.1. Giriş…… 340
7.2. Burma'da Sömürgecilik Faaliyetlerinin Tarihsel Arka Planı…….. 343

7.3. İngiliz Sömürgeciliğinin Burma'da Siyasi Yapılara ve Kurumlara Etkileri…….. 351
7.3.1. Sömürge Yönetimi ve Yönetişim Yapıları…….. 352
7.3.2. Kültürel ve Sosyal Dönüşümler…….. 360
7.3.3. Askeri ve Siyasi Değişimler……... 366
7.3.4. Ekonomik Sömürü ve Politikaları……... 369
7.4. İngiliz Sömürgeciliğinin Burma'daki Etnik Çeşitlilik Üzerindeki Etkisi……... 371
7.4.1. Sömürgecilik Mirası ve Etnik Çeşitlilik…….. 373
7.4.2. Etnik Gerilimler ve Kültürel Koruma……. 377
7.4.3. Postkolonyal Dönemdeki Birlik Çabaları ve Azınlıkların Korunması…… 381
7.5. Burma'daki Güç Dağılımında İngiliz Sömürge Yönetiminin Rolü…… 383
7.5.1. Yönetişim ve Güç Yapıları……. 384
7.5.2. Sosyal ve Kültürel Dönüşümler…….. 389
7.5.3. Tarihsel Bağlam……. 393
7.5.4. İletişim ve Güven Sorunları…… 396
7.6. Burma'daki İngiliz Sömürgeciliği Karşıtı Siyasi ve Direniş Hareketleri…… 399
7.6.1. Direniş Hareketleri ve Devlet Oluşumu…….. 400
7.6.2. Sosyokültürel Etkiler ve Etnik Dinamikler……. 406
7.6.3. Küresel ve Yerel Güç Mücadeleleri…… 412
7.7. Burma'nın Sömürgecilik Mirası ve Günümüzdeki Siyasi Zorluklar…….. 415
7.7.1. Etnik Kimlik ve Güç Dinamikleri……... 417
7.7.2. Sosyoekonomik Kalkınma ve Küresel Etki…… 421
7.7.3. Yönetişim ve Siyasal Değişim…… 424
7.8. Sonuç…….. 428

SEKİZİNCİ BÖLÜM
SONUÇ

KAYNAKÇA ..……. 456
EK 1. MÜLAKAT SORULARI VE VERİLEN CEVAPLAR…… I
EK 2. BİLGİLENDİRİLMİŞ GÖNÜLLÜ ONAM METNİ…… LX
ÖZGEÇMİŞ ….……..... LXI

KISALTMALAR

AA	Arakan Ordusu (Arakan Army)
ABSDF	Tüm Burma Öğrencilerinin Demokratik Cephesi (All Burma Students' Democratic Front)
AFPFL	Anti-Faşist Halkın Özgürlüğü Birliği (Anti-Fascist People's Freedom League)
BIA	Burma Bağımsızlık Ordusu (Burma Independence Army)
BM	Birleşmiş Milletler (United Nations)
CNC	Seylan Ulusal Kongresi (Ceylon National Congress)
CNF	Çin Ulusal Cephesi (Chin National Front)
CPB	Burma Komünist Partisi (Communist Party of Burma)
ÇKP	Çin Komünist Partisi (Chinese Communist Party)
GCBA	Burma Dernekleri Genel Konseyi (General Council of Burmese Associations)
ICG	Uluslararası Kriz Grubu (International Crisis Group)
JVP	Halk Kurtuluş Örgütü (Janatha Vimukthi Peramuna)
KIA	Kaçin Bağımsızlık Ordusu (Kachin Independence Army)
KIO	Kaçin Bağımsızlık Örgütü (Kachin Independence Organization)
KNDO	Karen Ulusal Kurtuluş Ordusu (Karen National Defence Organisation)
KNU	Karen Ulusal Birliği (Karen National Union)
LSSP	Lanka Sama Samaja Partisi (Lanka Sama Samaja Party)
LTTE	Tamil Eelam Kurtuluş Kaplanları (Liberation Tigers of Tamil Eelam)
NESOHR	Kuzeydoğu İnsan Hakları Sekreterliği (North East Secretariat on Human Rights)
NLD	Ulusal Demokrasi Birliği (National League for Democracy)
NUG	Ulusal Birlik Hükümeti (National Unity Government)
PDF	Halk Savunma Kuvvetleri (People's Defence Force)
SLFP	Sri Lanka Özgürlük Partisi (Sri Lanka Freedom Party)
SSA	Şan Eyalet Ordusu (Shan State Army)
TNLA	Ta'ang Ulusal Kurtuluş Ordusu (Ta'ang National Liberation Army)
UWSA	Birleşik Wa Eyalet Ordusu (United Wa State Army)
YMBA	Genç Erkekler Budist Derneği (Young Men's Buddhist Association)

TABLOLAR DİZİNİ

Tablo No	Tablo Adı	Sayfa No
Tablo 1	Kurumsallaşma kapasitesini oluşturan unsurlar	82
Tablo 2	İstikrar ve yeniden yapılanma için yol gösterici ilkeler	92
Tablo 3	Sri Lanka'nın Tamil ayrılıkçı çatışmasındaki barış girişimleri (1958-2009)	125
Tablo 4	Tatmadaw askeri doktrini	184
Tablo 5	Seylan Vakası Katılımcılarının Seylan'da İngiliz Sömürge Döneminin Siyasi Etkileri Hakkındaki İfadelerinin Kod Temelli Frekans Tablosu	238
Tablo 6	Seylan Vakası Katılımcılarının "Sosyoekonomik ve Altyapısal Etkiler" Teması Hakkındaki İfadelerinin Kod Temelli Frekans Tablosu	239
Tablo 7	Seylan Vakası Katılımcılarının "Sömürgecilik Mirası ve Yönetişim" Teması Hakkındaki İfadelerinin Kod Temelli Frekans Tablosu	248
Tablo 8	Seylan Vakası Katılımcılarının "Etnik, Dini ve Sosyopolitik Dinamikler" Teması Hakkındaki İfadelerinin Kod Temelli Frekans Tablosu	255
Tablo 9	Seylan Vakası Katılımcılarının Seylan'da İngiliz Sömürge Dönemi Sonrası Siyasi Dönüşüm Hakkındaki İfadelerinin Kod Temelli Frekans Tablosu	258
Tablo 10	Seylan Vakası Katılımcılarının "Kimlik ve Sosyopolitik Dinamikler" Teması Hakkındaki İfadelerinin Kod Temelli Frekans Tablosu	259
Tablo 11	Seylan Vakası Katılımcılarının "Yönetişim ve Anayasal Değişim" Teması Hakkındaki İfadelerinin Kod Temelli Frekans Tablosu	263
Tablo 12	Seylan Vakası Katılımcılarının "Kültürel ve Siyasi Dönüşüm" Teması Hakkındaki İfadelerinin Kod Temelli Frekans Tablosu	267
Tablo 13	Seylan Vakası Katılımcılarının "Bağımsızlık Sonrası Ekonomik Görünüm" Teması Hakkındaki İfadelerinin Kod Temelli Frekans Tablosu	272

Tablo 14	Seylan Vakası Katılımcılarının İngiliz Sömürgeciliğinin Seylan'daki Milliyetçi Hareketlere Etkileri Hakkındaki İfadelerinin Kod Temelli Frekans Tablosu	276
Tablo 15	Seylan Vakası Katılımcılarının "Sömürgecilik Mirası ve Direniş" Teması Hakkındaki İfadelerinin Kod Temelli Frekans Tablosu	277
Tablo 16	Seylan Vakası Katılımcılarının "Sosyokültürel Dinamikler" Teması Hakkındaki İfadelerinin Kod Temelli Frekans Tablosu	287
Tablo 17	Seylan Vakası Katılımcılarının "Küresel Bakış Açıları ve Etkileri" Teması Hakkındaki İfadelerinin Kod Temelli Frekans Tablosu	291
Tablo 18	Seylan Vakası Katılımcılarının İngiliz Sömürgeciliğinin Seylan'daki Etnik ve Dini Gerilimlerdeki Rolü Hakkındaki İfadelerinin Kod Temelli Frekans Tablosu	296
Tablo 19	Seylan Vakası Katılımcılarının "Tarihsel Bağlam ve Sömürgecilik Mirası" Teması Hakkındaki İfadelerinin Kod Temelli Frekans Tablosu	297
Tablo 20	Seylan Vakası Katılımcılarının "Siyasi Dinamikler" Teması Hakkındaki İfadelerinin Kod Temelli Frekans Tablosu	302
Tablo 21	Seylan Vakası Katılımcılarının "Etnik ve Dini Kimlikler" Teması Hakkındaki İfadelerinin Kod Temelli Frekans Tablosu	307
Tablo 22	Seylan Vakası Katılımcılarının "Bağımsızlık Mücadelesi ve Birlik Kurma" Teması Hakkındaki İfadelerinin Kod Temelli Frekans Tablosu	310
Tablo 23	Seylan Vakası Katılımcılarının İngiliz Sömürgeciliğinin Seylan'daki Uzun Vadeli Etkileri Hakkındaki İfadelerinin Kod Temelli Frekans Tablosu	313
Tablo 24	Seylan Vakası Katılımcılarının "Tarihsel ve Kurumsal Miras" Teması Hakkındaki İfadelerinin Kod Temelli Frekans Tablosu	314
Tablo 25	Seylan Vakası Katılımcılarının "Etnik, Kültürel ve Dini Etkiler" Teması Hakkındaki İfadelerinin Kod Temelli Frekans Tablosu	323
Tablo 26	Seylan Vakası Katılımcılarının "Ekonomik Kalkınmaya Yönelik Sonuçlar" Teması Hakkındaki İfadelerinin Kod Temelli Frekans Tablosu	329
Tablo 27	Seylan Vakası Katılımcılarının "Medya ve İletişim" Teması Hakkındaki İfadelerinin Kod Temelli Frekans Tablosu	332

Tablo 28	Burma Vakası Katılımcılarının İngiliz Sömürgeciliğinin Burma'da Siyasi Yapılara ve Kurumlara Etkileri Hakkındaki İfadelerinin Kod Temelli Frekans Tablosu	351
Tablo 29	Burma Vakası Katılımcılarının "Sömürge Yönetimi ve Yönetişim Yapıları" Teması Hakkındaki İfadelerinin Kod Temelli Frekans Tablosu	353
Tablo 30	Burma Vakası Katılımcılarının "Kültürel ve Sosyal Dönüşümler" Teması Hakkındaki İfadelerinin Kod Temelli Frekans Tablosu	361
Tablo 31	Burma Vakası Katılımcılarının "Askeri ve Siyasi Değişimler" Teması Hakkındaki İfadelerinin Kod Temelli Frekans Tablosu	366
Tablo 32	Burma Vakası Katılımcılarının "Ekonomik Sömürü ve Politikaları" Teması Hakkındaki İfadelerinin Kod Temelli Frekans Tablosu	370
Tablo 33	Burma Vakası Katılımcılarının İngiliz Sömürgeciliğinin Burma'daki Etnik Çeşitlilik Üzerindeki Etkisi Hakkındaki İfadelerinin Kod Temelli Frekans Tablosu	372
Tablo 34	Burma Vakası Katılımcılarının "Sömürge Mirası ve Etnik Çeşitlilik" Teması Hakkındaki İfadelerinin Kod Temelli Frekans Tablosu	373
Tablo 35	Burma Vakası Katılımcılarının "Etnik Gerilimler ve Kültürel Koruma" Teması Hakkındaki İfadelerinin Kod Temelli Frekans Tablosu	377
Tablo 36	Burma Vakası Katılımcılarının "Postkolonyal Dönemdeki Birlik Çabaları ve Azınlıkların Korunması" Teması Hakkındaki İfadelerinin Kod Temelli Frekans Tablosu	381
Tablo 37	Burma Vakası Katılımcılarının Burma'daki Güç Dağılımında İngiliz Sömürge Yönetiminin Rolü Hakkındaki İfadelerinin Kod Temelli Frekans Tablosu	384
Tablo 38	Burma Vakası Katılımcılarının "Yönetişim ve Güç Yapıları" Teması Hakkındaki İfadelerinin Kod Temelli Frekans Tablosu	385
Tablo 39	Burma Vakası Katılımcılarının "Sosyal ve Kültürel Dönüşümler" Teması Hakkındaki İfadelerinin Kod Temelli Frekans Tablosu	390
Tablo 40	Burma Vakası Katılımcılarının "Tarihsel Bağlam" Teması Hakkındaki İfadelerinin Kod Temelli Frekans Tablosu	393
Tablo 41	Burma Vakası Katılımcılarının "İletişim ve Güven Sorunları" Teması Hakkındaki İfadelerinin Kod Temelli Frekans Tablosu	396

Tablo 42	Burma Vakası Katılımcılarının Burma'daki İngiliz Sömürgeciliği Karşıtı Siyasi ve Direniş Hareketleri Hakkındaki İfadelerinin Kod Temelli Frekans Tablosu	399
Tablo 43	Burma Vakası Katılımcılarının "Direniş Hareketleri ve Devlet Oluşumu" Teması Hakkındaki İfadelerinin Kod Temelli Frekans Tablosu	401
Tablo 44	Burma Vakası Katılımcılarının "Sosyokültürel Etkiler ve Etnik Dinamikler" Teması Hakkındaki İfadelerinin Kod Temelli Frekans Tablosu	407
Tablo 45	Burma Vakası Katılımcılarının "Küresel ve Yerel Güç Mücadeleleri" Teması Hakkındaki İfadelerinin Kod Temelli Frekans Tablosu	412
Tablo 46	Burma Vakası Katılımcılarının Burma'nın Sömürgecilik Mirası ve Günümüzdeki Siyasi Zorluklar Hakkındaki İfadelerinin Kod Temelli Frekans Tablosu	416
Tablo 47	Burma Vakası Katılımcılarının "Etnik Kimlik ve Güç Dinamikleri" Teması Hakkındaki İfadelerinin Kod Temelli Frekans Tablosu	417
Tablo 48	Burma Vakası Katılımcılarının "Sosyoekonomik Kalkınma ve Küresel Etki" Teması Hakkındaki İfadelerinin Kod Temelli Frekans Tablosu	421
Tablo 49	Burma Vakası Katılımcılarının "Yönetişim ve Siyasal Değişim" Teması Hakkındaki İfadelerinin Kod Temelli Frekans Tablosu	425

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil No	Şekil Adı	Sayfa No
Şekil 1	MAXQDA'ya aktarılan verinin kodlama örneği	25
Şekil 2	Kodlara genel bakış örneği	26
Şekil 3	Kodlanan verilerin alt temalar ve temalar haline getirilme örneği	27
Şekil 4	Yaratıcı kodlama örneği	28
Şekil 5	Alt kodların istatistiği örneği	29

BİRİNCİ BÖLÜM
GİRİŞ

Sömürgecilik, geçmişte birçok toplumu etkileyerek postkolonyal ülkelerin devlet inşası süreçlerini şekillendiren önemli bir tarihsel olgudur.[1] Bu çerçevede, postkolonyal ülkelerin bağımsızlıklarını neredeyse bir asır önce kazanmış olmalarına rağmen, hala siyasi istikrarsızlıkla mücadele etmeleri ve ekonomik dar boğazdan çıkamamaları dikkat çekicidir. Bu tez oluşturulmadan önce yapılan gözlem, postkolonyal ülkelerin bu sorunlarının kökenlerini ve izlerini anlamak için devlet inşası sürecini etkileyen unsurların sömürgecilik döneminde aranmaları gerektiği üzerine olmuştur. Bu bağlamda, postkolonyal ülkelerin tarihlerinin yanı sıra siyasi ve ekonomik yapıları üzerindeki etkileriyle ilgili yapılan analizler, sömürgecilik döneminin etkilerini anlamada farklı bakış açıları sunmakla birlikte bu konu, akademik yazında sıklıkla başvurulan bir yol haline gelmiştir.

Britanya İmparatorluğu, 16. yüzyıldan 20. yüzyılın başlarına kadar uzanan bir dönemde küresel güç olmak için sömürgecilik faaliyetlerine girişmiştir. Coğrafi keşiflerin ardından başlayan sömürgecilik süreci, Britanya İmparatorluğu'nun Amerika, Afrika, Asya ve Okyanusya'ya kadar genişlemeyi amaçlayan politikalarını içermiştir. İngiliz sömürgeciliği, sömürgelerdeki siyasi, ekonomik, kültürel ve sosyal kontrolü beraberinde getirmiş, genellikle yerel halkların egemenliklerini kısıtlamış, kültürel yapılarını etkilemiş ve yerel yönetim sistemlerini değiştirmiştir. Birçok sömürgenin bağımsızlık mücadeleleri neticesinde Britanya İmparatorluğu'nun sömürgecilik politikası 20. yüzyılın başlarında sona ermiştir. Ancak, İngiliz sömürgeciliğinin etkileri ve mirası günümüzde birçok postkolonyal ülkede hala hissedilmektedir. Bu bağlamda İngiliz sömürgeciliği, postkolonyal ülkelerde tarihsel, siyasi, ekonomik, kültürel ve toplumsal açılardan etkiler bırakan bir olgu olarak incelenmektedir.

[1] Devlet inşası, özellikle Uluslararası İlişkiler literatüründe hala tartışmalı olan ve Batı-merkezli akademik yazında "liberal devlet inşası" tanımının dışına çıkmayan bir kavramdır. Bir yapıyı, bir olguyu ya da herhangi bir şeyi inşa etmek için doğal olarak belirli bir zamana ve sürece ihtiyaç olduğundan dolayı bu tezde postkolonyal devletler için devlet inşası kavramı, ülkenin bağımsızlığını kazandığı gün tamamlanan bir olgudan ziyade, etkileri hala günümüzde devam eden ve kökleri geçmişe bağlı bir süreç olarak ele alınmıştır.

Siyaset bilimi kavramlarından olan devlet inşası ise bir toplumun yönetim yapılarının ve siyasi kurumlarının oluşturulması, geliştirilmesi ve istikrarlı bir şekilde sürdürülmesi sürecini ifade etmektedir. Devlet inşası süreci, toplumsal düzenin sağlanması, hukukun üstünlüğü ve adaletin temini, ekonomik kalkınma ve refahın teşviki, uluslararası ilişkilerin yönetimi ve demokratik süreçlerin işleyişi gibi önemli alanları etkilemektedir. Bunun yanı sıra, devletin gücü ve kapasitesi, bir toplumun istikrarını, güvenliğini ve refahını sağlayan değişkenlerdir. Dolayısıyla, devlet inşası kavramının incelenmesi, toplumların yapısal ve siyasi dönüşümlerini anlamak için önemlidir.

Siyasi, ideolojik, toplumsal ve kültürel düzeylerde iç içe geçmiş durumda olan sömürgecilik ve devlet inşası kavramlarının ortak noktası; siyasi yapıların oluşumları, toplumsal ve kültürel etkileşim, güç ilişkileri ve egemenlik, toprak ve kaynak kontrolü ile kültürel hegemonya gibi çeşitli boyutlarda analitik zemin sunmaktadır. Bir devletin başka bir topluluğu, toprağı veya ülkeyi kontrol etmesini ifade eden sömürgecilik kavramında sömürgeci güç, bu kontrolü siyasi, ekonomik, kültürel ve sosyal düzeylerde gerçekleştirmiştir. Bu bağlamda sömürgeci güç, devlet inşası sürecinde sömürgesindeki toplulukları yönetme ve kontrol etme arzusuyla hareket etmiş ve bu kontrol etme arzusu da postkolonyal devletlerin egemenlik ve güç ilişkilerinin temelini oluşturmuştur. Ayrıca, sömürgecilik süreci sırasında, sömürgeci güç ve yerel halk arasında yoğun bir toplumsal ve kültürel etkileşim yaşanmıştır. Sömürgeci güç ve yerel halk arasındaki bu etkileşim, yerel kimliğin dönüşümü, kültürel asimilasyon ve siyasi yapılarda değişim gibi sonuçlara yol açmıştır. Ekonomik çıkarlarını desteklemek için sömürgelerin topraklarına ve kaynaklarına erişmek isteyen sömürgeci güç, devlet inşası sürecinde toprak ve kaynak kontrolünün merkezi bir rol oynamasına neden olmuştur. Son olarak, sömürgeci gücün ideolojik ve kültürel hegemonyasının yerel topluluklar üzerinde etkiler bırakmış olması, postkolonyal ülkelerin devlet inşası sürecindeki sömürgecilik mirasının yarattığı hegemonyanın nasıl işlediğini anlamak adına önem arz etmektedir. Bu nedenle, sömürgecilik ve devlet inşası kavramları arasındaki ortak noktaların analizi, tarihsel ve siyasi bağlamlarda yeni bir bakış açısı sunmaktadır.

Bu tezde, en temelde, postkolonyal ülkelerin günümüzde yaşadıkları sorunların nedenlerinin sömürgecilik döneminde sömürge yönetimlerinin izledikleri politikaların

etkilerinin olup olmadıkları sorusuna cevap aranmıştır. Yapılan gözlemler ve gözlemler neticesinde belirlenen yol haritasının ardından tezin araştırma sorusu, İngiliz sömürgeciliğinin Sri Lanka ve Myanmar'ın devlet inşası süreçlerinde ne derecede etkili olduğu ve her iki vakadaki devlet inşası süreçlerini nasıl şekillendirdiği olarak belirlenmiştir. Araştırma sorusunun belirlenmesinin ardından bu çalışma; sırasıyla, "H1: İngiliz sömürgeciliği, Sri Lanka ve Myanmar'ın devlet inşası süreçlerini etkilemiştir", "H2: İngiliz sömürgeciliği, Sri Lanka ve Myanmar'da devlet yapılarının oluşumunu etkilemiştir", "H3: İngiliz sömürgeciliği, Sri Lanka ve Myanmar'ın toplumsal ve kültürel dinamiklerini şekillendirmiştir" ve "H4: İngiliz sömürgeciliği, Sri Lanka ve Myanmar'ın ekonomik sistemlerinde ve doğal kaynakların kullanımında değişikliklere neden olmuştur" hipotezlerine dayandırılmıştır.

Yapılan gözlemler neticesinde oluşturulan araştırma sorusu ve hipotezler ışığında analitik bir çerçeveye dayandırılan bu tez, postkolonyal ülkelerin günümüzde karşı karşıya kaldığı sorunların kökenleri incelenmiş ve bu sorunların kökenlerinin ne derece sömürge dönemlerinden kaynaklandığını analiz etmiştir. Araştırma sorusunun temelinde, İngiliz sömürgeciliğinin Sri Lanka ve Myanmar örneklerinde sunulduğu gibi postkolonyal ülkelerin devlet inşası süreçlerine olan etkisi üzerine odaklanılmıştır. Bu çalışmanın amacı, İngiliz sömürge yönetimlerinin izledikleri politikaların, incelenen ülkelerin devlet yapılarını, toplumsal ve kültürel dinamiklerini, ekonomik sistemlerini ve doğal kaynak kullanımlarını nasıl etkilediğini anlamaktır. Bu bağlamda, hipotezler İngiliz sömürgeciliğinin etkilerini belirlemişler ve bu etkilerin Sri Lanka ve Myanmar siyasetlerinin farklı alanlarına olan yansımalarını anlamak için bir çerçeve sunmuşlardır.

Birinci hipotez, İngiliz sömürgeciliğinin Sri Lanka ve Myanmar'ın devlet inşası süreçlerini etkilediğini öne sürmektedir. Bu hipotez, İngiliz sömürgeciliği döneminin siyasi ve idari yapılara ne ölçüde müdahale ettiğini ve etkilediğini anlamak için temel oluşturmuştur. İngiliz sömürgeciliğinin Sri Lanka ve Myanmar'da devlet yapılarının oluşumunu etkilediğini iddia eden ikinci hipotez, postkolonyal devletlerin kurumsal yapısının ve işleyişinin kökenlerini sömürgecilik döneminde aramak için oluşturulmuştur. Üçüncü hipotez ise İngiliz sömürgeciliğinin Sri Lanka ve Myanmar'ın toplumsal ve kültürel dinamiklerini şekillendirdiğini öne sürmektedir. Bu hipotezle birlikte İngiliz

sömürgeciliğinin postkolonyal devletlerin toplumların kimlikleri üzerindeki uzun vadeli etkileri incelenmiştir. Son olarak, dördüncü hipotez İngiliz sömürgeciliğinin Sri Lanka ve Myanmar'ın ekonomik sistemlerinde ve doğal kaynakların kullanımında değişikliklere neden olduğunu iddia etmiştir. Sonuncu hipotezle birlikte bu çalışma, İngiliz sömürgeciliğinin postkolonyal ülkelerdeki ekonomik yapıların ve doğal kaynakların yönetimi üzerindeki etkilerini değerlendirmiştir. Oluşturulan hipotezler, İngiliz sömürgeciliğinin Sri Lanka ve Myanmar'ın tarihindeki etkilerini anlamak için bir analitik bir çerçeve sunmuşlardır. Ayrıca bu çalışma, postkolonyal ülkelerin yalnızca geçmişini değerlendirmek için değil; aynı zamanda günümüzde sahip oldukları sosyoekonomik ve siyasi dinamiklerini anlamak için de önem arz etmektedir.

Tezi oluşturan araştırma sorusu ve hipotezler, çoklu vaka yöntemiyle test edilmişlerdir. Karşılaştırmalı analizin yapıldığı bu çalışmada vaka analizi olarak Güneydoğu Asya ülkeleri olan Sri Lanka ve Myanmar örnek vakalar olarak seçilmişlerdir. Bu iki ülkenin seçilme sebepleri arasında, her ikisinin de eski İngiliz sömürgesi olmaları, iç savaş tecrübe etmeleri, ekonomik krizlerle boğuşmaları ve günümüzde hala siyasal istikrar sağlayamamaları gibi ortak noktalar bulunmaktadır. Ayrıca, Sri Lanka ve Myanmar'ı diğer İngiliz sömürgelerinden ayıran bazı değişkenlere sahip olmaları da bu çalışma kapsamında dikkate alınmıştır. Örneğin; Sri Lanka, Hindistan'ın aksine bağımsızlığını Britanya İmparatorluğu'ndan kazanırken uluslararası toplumda daha az gündem olmuştur. Ancak bu ayrılışa rağmen, Sri Lanka'nın devlet inşası sürecinde yaşanan şiddet olayları ve siyasi istikrarsızlık, büyük soru işaretlerini beraberinde getirmiştir.[2] Myanmar örneğinde ise postkolonyal dönemde kurulmak istenen Burma Birliği'nin başarısız olması, İkinci Dünya Savaşı'nda yaşanan Japon işgali, askeri darbeler; Myanmar'ın devlet inşası sürecinde İngiliz sömürgeciliğinin etkisinin sınırlı olup olmadığı sorusunu akıllara getirmiştir. Sri Lanka ve Myanmar'ın diğer postkolonyal ülkelerden ayrıştıkları bu noktalar, İngiliz sömürge yönetimlerinin postkolonyal ülkelerin devlet inşası süreçlerindeki etkilerini araştırmak adına

[2] Hindistan, 15 Ağustos 1947'de Britanya İmparatorluğu'ndan bağımsızlığını elde ederken, Sri Lanka'nın bağımsızlık tarihi 4 Şubat 1948'dir. Günümüzde tartışılan konuların başında Sri Lanka'nın Hindistan ile aynı dönemde bağımsızlığını kazanmasına rağmen günümüzdeki uluslararası sistemde Hindistan kadar güçlü olmaması, bir başka deyişle Hindistan'ın postkolonyal dönemde sorunlarını çözüp uluslararası sistemde güçlü bir aktör olması üzerinedir.

analitik zemin sunmaktadır. Bu bağlamda, İngiliz sömürgeciliğinin Sri Lanka ve Myanmar'ın devlet inşası süreçlerine olan etkilerini ortaya çıkarmak amacıyla, bu tezde İngiliz sömürge yönetiminin Seylan ve Burma'daki tarihsel süreçleri vaka analizleri olarak incelenmişlerdir.

Yapılan vaka analizleriyle literatüre ampirik katkı sunmasının yanı sıra bu tez, akademik yazına kavramsal zeminde de katkı sağlamayı hedeflemektedir. "Sömürgecilik" ve "devlet inşası" kavramlarını birleştirerek, özellikle İngiliz sömürge yönetiminin Sri Lanka ve Myanmar vakaları üzerindeki etkilerini analitik bir bakış açısıyla inceleme iddiasında olan bu tez, İngiliz sömürgeciliği döneminin bu coğrafyalarda nasıl dönüşümlere yol açtığını detaylı bir şekilde ortaya koyma iddiasını da beraberinde getirmiştir. Bu bağlamda, akademik yazında çoğunlukla genel etkiler üzerine odaklanan çalışmaların aksine bu tez, iki vakadaki bölgesel farklılıkları vurgulayarak ve yerel dinamiklere odaklanarak literatüre daha özgün bir anlayış sunmayı amaçlamaktadır. Aynı zamanda, İngiliz sömürgeciliğinin bıraktığı mirası devlet inşası süreçleri bağlamında ele almayı hedefleyen bu tez, postkolonyal dönemdeki devlet yapılarının dönüşümünü anlamak adına da literatüre farklı bir katkı sağlamaktadır. Çalışmada oluşturulan analitik yaklaşım, İngiliz sömürgeciliğinin özellikle Asya'daki bölgesel çeşitliliğine vurgu yaparak, vaka analizi olarak incelenen ülkelerdeki devlet inşasını anlamamıza imkân tanımaktadır.

Bu tezin literatüre yaptığı katkılar, ampirik ve kavramsal açılarla sınırlı değildir. Metodolojik olarak veri toplanması açısından birincil kaynaklara başvurulmasının yardımıyla bu çalışma, akademik yazına özgün bir katkı sunmuştur. Nitel metodolojinin kullanıldığı bu tezde, nitel veri analizi aracılığıyla kapsamlı bulgular elde edilmesi amaçlanmıştır. Veri toplama sürecinde tarihi belgeler, sömürge valilerinin raporları, resmi yazışmalar, dönemin gazete haberleri ve literatürdeki diğer yazılı kaynakların yanı sıra uzmanlarla yapılan görüşmeler de kullanılmıştır. Böylece, sömürge dönemi olayları, sömürge yönetiminin siyasetleri ve sömürgelerdeki toplumsal değişimler hakkında bir çerçeve oluşturulmuştur. Bu çerçeve üzerinde yapılan veri analizinde tercih edilen tematik analiz, İngiliz sömürgeciliğinin etkilerinin anlaşılmasını sağlamış ve elde edilen veriler neticesinde tanımlanan temalar arasındaki örüntüler, İngiliz sömürgeciliğinin etkilerinin Sri Lanka ve Myanmar'daki devlet inşası süreçlerine nasıl yansıdığını açığa çıkarmışlardır.

Bu çalışmada, İngiliz sömürgeciliğinin devlet inşası sürecindeki etkileri sadece siyasi ve ekonomik boyutlarıyla değil; aynı zamanda seçilen vakalardaki toplumların ve kültürlerin mümkün olduğunca öznel deneyimleri üzerinden de ele alınmıştır. Literatür taraması ve İngiliz sömürgeciliği dönemine ait belgelerin incelenmeleri neticesinde elde edilen çerçeve doğrultusunda, uzman görüşmeleri gerçekleştirilmiş ve birincil kaynaklardan veri toplanmıştır. Uzman görüşmeleri için Sri Lankalı ya da Myanmarlı akademisyenlere, sivil toplum örgütü liderlerine, bürokratlara, siyasetçilere, eski bakanlara, gazetecilere ve uzmanlara e-posta ile ulaşılmış; ayrıca Sri Lankalı veya Myanmarlı olmayan, ancak çalışmaları ile ilgili vakaların ve konuların uzmanı olan sınırlı sayıda akademisyene de aynı yöntemle mülakat teklifinde bulunulmuştur. Her bir vaka için yüzden fazla e-posta gönderilmiş, bu çabaların sonucunda Sri Lanka vakası için dokuz kişi ve Myanmar vakası için beş kişi olmak üzere toplamda on dört kişiyle görüşme gerçekleştirilmiştir.

Katılımcıların belirli bir zümreden olmamalarına dikkat edilmiştir. Bu bağlamda, bu tez kapsamında, Sri Lanka vakası için sırasıyla Prof. Dr. Rajiva Wijesinha (Eski Sri Lanka Parlamentosu Üyesi, Eski Yüksek Öğretim Bakanı, Eski Barış Sürecini Koordinasyondan Sorumlu Genel Sekreteri, Eski Afet Yönetimi ve İnsan Hakları Bakanlığı Sekreteri), Saranya Hasanthi Urugodawatte Dissanayake (Sri Lanka'nın Ankara Büyükelçisi), Prof. Dr. Nayani Melegoda (Kolombo Üniversitesi Tarih Bölümü Öğretim Üyesi), Prof. Dr. Osantha Nayanapriya Thalpawila (Kelaniya Üniversitesi Siyaset Bilimi Bölümü Öğretim Üyesi), Prof. Dr. Razeen Sally (Londra Ekonomi Okulu Eski Öğretim Üyesi, Singapur Ulusal Üniversitesi Kamu Politikaları Bölümü Eski Öğretim Üyesi, Avrupa Uluslararası Politik Ekonomi Merkezi Direktörü), Prof. Dr. Rohan Gunaratna (Singapur Nanyang Teknoloji Üniversitesi Güvenlik Çalışmaları Bölümü Öğretim Üyesi), Dr. Paikiasothy Saravanamuttu (Politika Alternatifleri Merkezi Kurucusu, Uluslararası Af Örgütü Danışmanı, Sri Lanka Ulusal Barış Konseyi Vatandaş Barış Ödülü Sahibi), Prof. Dr. Mohamed Anifa Fowsar (Sri Lanka Güneydoğu Üniversitesi Siyaset Bilimi Bölümü Öğretim Üyesi) ve son olarak ise Prof. Dr. Shanthini Ganeshalingam (Jaffna Üniversitesi Siyaset Bilimi Bölümü Öğretim Üyesi) ile mülakatlar gerçekleştirilmiştir. Sri Lanka vakası özelinde, etik hususlara dikkat edilerek, taraflı ve yanlı veriler elde edilmemeleri adına Sinhala ve Tamil toplumlarına mensup kişilerin dengeli sayıda olmalarına önem verilmiştir.

Myanmar vakası için ise Prof. Dr. Thin Thin Aye (Yangon Üniversitesi Tarih Bölümü Başkanı ve Öğretim Üyesi), Doç. Dr. Daw Lwin Cho Latt (Yangon Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü Öğretim Üyesi), Saya U Kyaw Lin Oo (Eski Adı Myanmar Barış Merkezi olarak bilinen Ulusal Uzlaşma ve Barış Merkezi Başkanı), Prof. Dr. Michael W. Charney (Londra Üniversitesi Oryantal ve Afrika Çalışmaları Okulu Asya Askeri Tarihi Bölümü Öğretim Üyesi) ve son olarak da Prof. Dr. Jonathan Saha (Durham Üniversitesi Tarih Bölümü Öğretim Üyesi) ile görüşülmüştür. Her ne kadar tezin başlangıç döneminde Myanmar'da demokratik hükümet olsa da ülkede 1 Şubat 2021'de gerçekleşen askeri darbe veri toplama konusunda tezde bazı kısıtlamaların ortaya çıkmasına sebebiyet vermiştir. Ülkede yaşanan internet kesintileri ve anti-demokratik zeminde ilerleyen baskıcı siyasi gündem neticesinde Myanmar'da yaşayan sadece iki akademisyenle mülakat yapılabilmiştir. Bununla birlikte, askeri darbenin ardından Myanmar'dan ayrılmak zorunda kalan uzmanlarla ve sürgün hükümetindeki üyelerle irtibata geçilse de olayların henüz yatışmamış olmasından dolayı mülakat vermekte tereddüt içerisinde olduklarını belirtmişlerdir. Myanmarlı bazı akademisyenler ya da uzmanlar ise mülakat talebini askeri rejimden izin almadan veremeyeceklerini beyan etmişlerdir.

Toplamda sekiz bölümden oluşan tezin üçüncü bölümü olan "Sömürgecilik ve Devlet İnşası Kavramlarının Kuramsal Çerçeveleri" başlığında sömürgecilik ve devlet inşası kavramlarının kuramsal çerçeveleri çizilmiş ve literatürdeki içerikleri ele alınmıştır. Sömürgecilik kavramı, Batı sömürgeciliği ve dekolonizasyon süreçleriyle birlikte incelenirken; yerleşimci sömürgecilik, sömürü sömürgeciliği ve iç sömürgecilik gibi çeşitli sömürgecilik tipleri, bu bölümde geniş bir bakış açısıyla değerlendirilmiştir. Ayrıca, İngiliz sömürgeciliği yönetim sistemleri ve modern sömürgecilik teorileri gibi konular da tartışılmıştır. Siyaset bilimi literatüründe yer alan ve Uluslararası İlişkiler disiplini içerisinde araştırılan kavramlardan bir tanesi olan devlet inşası, bu bölümde devlet kavramının tanımı, temel özellikleri ve disiplin içerisindeki rolü kapsamlarında incelenmiştir. Ayrıca, devlet inşası teorileri üzerinde durulmuş, teorik yaklaşımların tarih ve kültür bağlamında nasıl uygulanabileceği üzerine bir analiz sunulmuştur. Devlet inşası ile ulus inşası kavramları arasındaki farklar ve bu kavramların birbirleriyle nasıl ilişkilendirildiği de detaylı bir biçimde aktarılmıştır. Bununla birlikte bu bölümde, devlet inşasının başarı ölçütlerini ele alınmış; ekonomik istikrar, siyasi katılım ve hukukun üstünlüğü gibi faktörlerin devlet

inşasındaki yerinden bahsedilmiştir. Sömürgecilik faaliyetlerinin devlet inşası süreçlerine olan etkileri, özellikle postkolonyal bağlamda incelenerek, geçmişin bu etkilerinin günümüzdeki devlet yapılarına olan etkileri açısından bir bakış açısı sunulmuştur.

Sömürgecilik ve devlet inşası kavramları hakkında yapılan literatür taramasının ardından gelen dördüncü ve beşinci bölümlerde, tezin temelini oluşturan postkolonyal Sri Lanka ve Myanmar'ın devlet inşası süreçlerinde Seylan ve Burma'daki İngiliz sömürge yönetimlerinin etkilerinin olup olmadıkları sorusuna literatürde verilen cevaplar incelenmiştir. Bu bağlamda, araştırma sorusunu oluşturan Sri Lanka devlet inşası ve Myanmar devlet inşası başlıklarının akademik yazındaki kavramsal yansımaları da irdelenmiştir.

Sömürge yönetimlerinin izlediği politikaların postkolonyal ülkelerde vesayet oluşturup oluşturmadığı sorusu, literatürde cevabı aranan sorulardan bir tanesi olmuştur. Literatürde "sömürgecilik mirası" olarak tanımlanan ve postkolonyal ülkelerin sosyal, ekonomik ve siyasi yapılarına doğrudan ya da dolaylı yolda etki eden vesayet, aynı şekilde bağımsızlıklarını kazandıkları dönemdeki devlet inşası süreçlerini de etkilemiştir. Bu noktada, Sri Lanka ve Myanmar'ın devlet inşası süreçlerinde farklı tecrübelerden geçtikleri gözlemlenmiştir. Farklı tecrübelerine rağmen, Sri Lanka ve Myanmar'ın bir dönem İngiliz sömürgesi olmaları, postkolonyal kimlikleriyle iki ülkeyi devlet inşası literatüründe ortak noktada buluşturmuştur. Ortak postkolonyal kimlikleri, bir başka deyişle, coğrafi olarak aynı kıtada bulunmaları, Sri Lanka ve Myanmar'ın devlet inşası literatüründe ampirik açıdan incelenmelerinin önünü açmıştır.[3]

Etnik çatışma ve iç savaş gibi şiddete yol açan faktörlerin ve ülkelerin siyasi yapılarının farklılıkları sebebiyle, bağımsızlıkların kazanan postkolonyal ülkelerin devlet

[3] Literatürde iki ülkenin isimleri konusunda farklı kullanımlar mevcuttur. İngiliz sömürgeciliği döneminde Seylan olarak bilinen Sri Lanka'nın ismi, 1972 yılındaki yeni anayasasıyla birlikte değişmiştir. Tarih boyunca Burma ya da diğer kullanımıyla Birmanya olarak bilinen Myanmar'ın ismi ise 1989 yılında askeri rejim tarafından değiştirilmiştir. Sri Lanka ve Myanmar'ın isimlerindeki değişiklikler ve karışıklıklar da "sömürge mirası" olarak görülmektedir.

inşası süreçleri birbirlerinden ayrı şekilde ilerlemiştir. Sri Lanka ve Myanmar vakalarının devlet inşası literatürlerinin incelenmelerinin bir diğer sebebi ise iki ülkenin tarihsel süreçte bazı ayırt edici ortak noktalara ve farklılıklara sahip olmalarıdır. İki vaka arasındaki ayırt edici en önemli farklılık, Sri Lanka'nın 11 Aralık 1963 tarihinde kurulan ve elli altı üyesinin üçte birinden fazlasının iç savaşlardan ve silahlı çatışmalardan etkilendiği İngiliz Milletler Topluluğu'nun bir üyesi olmasıdır (Uppsala Conflict Data Programme, 2022; The Commonwealth, 2022). 1962 yılından itibaren askeri darbelerin yaşandığı Myanmar ise Sri Lanka'nın aksine İngiliz Milletler Topluluğu'na üye olmamıştır.

Sri Lanka ve Myanmar vakalarının ortak noktası ise iki ülke siyasetinin sosyalizm izleri taşımasıdır. Bağımsızlığını 1948 yılında kazanan Sri Lanka'da S. W. R. D. Bandaranaike liderliğini yaptığı Sri Lanka Özgürlük Partisi'nin (SLFP) 1956 yılında iktidara gelmesiyle başlayan sosyalist düzen, tarım sektöründeki toprak reformları ve sanayinin kamulaştırılması gibi sosyalist siyasetlerin izlenmesinin önünü açmıştır. Ancak bu dönemde Sri Lanka'da yaşanan etnik çatışmalar siyasi istikrarsızlığı beraberinde getirmiş ve sosyalist politikalar 1980'lerin sonlarına doğru ekonomik krizi beraberinde getirmiştir. Tıpkı Sri Lanka gibi bağımsızlığını 1948 yılında kazanan Myanmar'da ise Sri Lanka'nın aksine sosyalizm, askeri darbelerin neticesinde uygulanmaya başlanmıştır. 1962'deki askeri darbe sonrasında General Ne Win liderliğindeki yönetim, "Sosyalizme Burma Yolu (Burmese Way to Socialism)" adı altında özel sektörün millileştirilmesi ve devletin ekonomideki geniş rolünü benimseyen bir sosyalist modeli hayata geçirmiştir. Her ne kadar her iki ülke günümüzde karma ekonomik modelleri uygulasalar da her iki vakada da sosyalist dönemin etkileri günümüzde hissedilmeye devam etmektedir.

Literatür taraması, her biri konunun belirli bir yönüne odaklanan üç bölüm halinde düzenlenmiştir. Bu bağlamda, literatür taraması "Sri Lanka'da Devlet İnşası", "Myanmar'da Devlet İnşası" ve "Sri Lanka ve Myanmar'da Devlet İnşası Süreçlerinde Ortak Payda: Budizm" olarak tasnif edilmiştir. "Sri Lanka'da Devlet İnşası" ve "Myanmar'da Devlet İnşası" ana başlıkları dörder tane alt başlığa ayrılmıştır. "Sri Lanka ve Myanmar Devlet İnşası Süreçlerinde Ortak Payda: Budizm" ana başlığı ise sınırlı sayıda kaynak olması sebebiyle tek başlık olarak yazılmamış, bunun yerine beşinci bölümün sonuna eklenmiştir.

Tezin "Sri Lanka'nın Devlet İnşasını Oluşturan Unsurlar" başlıklı dördüncü bölümünde Sri Lanka'nın devlet inşası süreci incelenmiştir. İlk olarak, "Tamil Eelam Kurtuluş Kaplanları'nın Devlet İnşası Girişimleri" alt başlığında, Tamil Eelam Kurtuluş Kaplanları'nın Sri Lanka'da devlet inşası sürecinde oynadığı rolü ve bu terör örgütünün Sri Lanka devletinin şekillenmesine olan etkileri tarihsel bir perspektifle analiz edilmiştir. Ardından gelen "Sri Lanka İç Savaşı Sonrası Devlet İnşası" alt başlığında, iç savaşın ardından Sri Lanka'nın karşılaştığı zorluklar ve bu dönemdeki devlet inşası dinamikleri ele alınmıştır. Bu bağlamda, çatışmanın etkileri ve devletin yeniden yapılanma süreci üzerindeki faktörler incelenmiştir. Üçüncü olarak, "Devlet İnşasında Güç Paylaşımı ve Yönetim Biçimi Tartışmaları" başlığında, Sri Lanka'nın devlet yapısını şekillendiren güç dinamikleri ve yönetim biçimi tartışmaları araştırılarak devletin içsel yapılanması üzerindeki etkileri değerlendirilmiştir. Son olarak, "'Sri Lankalılık' Kimliği Bağlamında Ulus İnşası" alt başlığında ise Sri Lanka'nın ortak kimlik oluşumu sürecinde ulusal bir bilincin oluşturma çabaları ve İngiliz sömürgeciliğinin bu süreçteki belirleyici rolü incelenmiştir. Bu bölümde, İngiliz sömürgeciliğinin Sri Lanka'nın devlet yapısını nasıl etkilediğine dair kapsamlı bir analizin sağlanması hedeflenmektedir.

"Myanmar'da Devlet İnşasını Oluşturan Unsurlar" başlıklı tezin beşinci bölümünde ise Myanmar'ın devlet inşasını oluşturan unsurlara odaklanılmıştır. Myanmar'ın tarihsel, etnik ve kültürel karmaşıklığı içinde, etnik silahlı örgütlerin ve hibrit yönetişimin devlet inşasına olan etkileri; Tatmadaw askeri doktrini, Burma Birliği bağlamında devlet inşası, radikal Budizm'in yükselişinin devlet inşasındaki rolü ve Myanmar ve Sri Lanka vakası ile benzerlik gösteren ve iki vakanın devlet inşası süreçlerinde ortak payda olarak öne çıkan Budizm incelenmiştir. Bu bölümde, Myanmar'ın tarihsel geçmişi ile günümüz siyasi, sosyal ve kültürel dinamiklerini anlamamıza katkıda bulunularak, İngiliz sömürgeciliğinin bıraktığı izlerin günümüzdeki bağlamları nasıl etkilediği açıklanmıştır.

Literatür taramasında hakemli dergi makaleleri, kitaplar, raporlar ve diğer akademik yayınlar dahil olmak üzere bilimsel kaynaklardan yararlanılmıştır. Belirlenen iki ana ve dokuz alt başlıkla ilgili olarak anahtar sözcükler ve arama terimleri belirlenmiş; ardından bilimsel veri tabanlarında sistematik bir araştırma yapılmıştır. Akademik yazındaki her başlığa, kavrama ve kaynağa eleştirel şekilde yaklaşılmıştır. Üçüncü, dördüncü ve beşinci

bölümlerde sunulan literatür taramasının amacı, konuya dair eleştirel bir analizini yapmak ve literatürdeki boşlukları belirlemek olmuştur. Genel olarak, Sri Lanka ve Myanmar'da devlet inşaları literatürleriyle ilgili mevcut ve güncel akademik kaynaklara dayalı genel bakış sunulmuş, altıncı ve yedinci bölümlerde sunulan ampirik çalışmalar için zemin hazırlanmıştır.

Nihai olarak, bu çalışma kapsamında, postkolonyal devlet inşası uluslararası ilişkiler literatüründe hangi kavramlar üzerinden tartışıldığı ortaya koyulmuş, uluslararası ilişkiler literatürünün yetersiz kaldığı başlıklarda ise sosyal bilimlerin diğer disiplinlerine ait kaynaklara başvurulmuştur. Literatür taramasında tarihsel süreci aktarmaktan ziyade literatürde yer alan çalışmaların kavramsal şeması çizilmiş, sömürgecilik ve devlet inşası kavramlarını oluşturan literatürler arasında bağlantılar kurulmuştur.

"Araştırma Yöntemi" başlıklı tezin ikinci bölümünde, araştırmanın genel amacını belirleyen hipotezler ve araştırma soruları formüle edilmiş, araştırma yaklaşımı ve tasarımı açıklanmış, veri toplama süreci ele alınmış, veri analiz yöntemlerine değinilmiş, kapsam ve sınırlılıklar tanımlanmış ve etik değerlendirmenin nasıl gerçekleştirileceği belirtilmiştir. Bu bölümde, seçilen yöntemler ve uygulama süreçleri detaylandırılmış, elde edilen bulguların analizi ve yorumu için sağlam bir temel oluşturması hedeflenmiştir.

Tezin altıncı bölümünde, Seylan'daki İngiliz sömürgeciliği üzerine vaka analizi sunulmuştur. İngiliz sömürgeciliğinin Seylan üzerindeki etkilerini inceleyen vaka analizinde, sekiz ana başlık altında detaylı bir çerçeve sunulmuştur. Giriş bölümünde, Seylan'ın tarihsel arka planına odaklanılarak Seylan'daki İngiliz sömürgecilik faaliyetlerinin nasıl başladığı ve geliştiği anlatılmıştır. Ardından, İngiliz sömürge döneminin siyasi etkileri ele alınmış; sosyoekonomik, altyapısal, yönetişim, etnik, dini ve sosyopolitik dinamiklerin incelendiği bir bakış açısı sunulmuştur. Seylan'daki İngiliz sömürge dönemi sonrasında yaşanan siyasi dönüşüm, kimlik, sosyopolitik dinamikler, yönetişim, kültürel ve siyasi değişimlerle birlikte bağımsızlık sonrası ekonomik görünüm de ele alınmıştır. Milliyetçi hareketlere odaklanan bir diğer alt başlık kapsamında, İngiliz sömürgeciliğinin Seylan'daki etkileri direniş, sosyokültürel dinamikler ve kültürel bakış açılarıyla detaylı bir şekilde

açıklanmıştır. Aynı şekilde, etnik ve dini gerilimlerdeki rolü analiz edilerek, tarihsel bağlam, siyasi dinamikler, etnik ve dini kimlikler, bağımsızlık mücadelesi ve birlik kurma süreçleri incelenmiştir. Son olarak ise İngiliz sömürgeciliğinin Seylan'daki uzun vadeli etkileri, tarihsel bağlam, kurumsal bağlam, etnik, kültürel ve dini boyutlar, ekonomik kalkınmaya yönelik sonuçlar, medya ve iletişim gibi alanlardaki yansımalarıyla ele alınarak vaka analizinin genel sonuçları özetlenmiştir.

Tezin yedinci bölümünde ise İngiliz sömürgeciliği Burma vakası üzerinden sekiz ana başlık altında incelenmiştir. Çalışmanın bu bölümünde öncelikle sömürge öncesi siyasi ve kültürel dinamiklerini anlamak adına Burma'nın tarihsel arka planı aktarılmıştır. İngiliz sömürgeciliğinin Burma'da kurduğu yönetim biçimleri, siyasi yapılar ve bu yapıların Burma'daki etkileri incelenerek, kültürel ve sosyal dönüşümler, askeri ve siyasi değişimler ile ekonomik sömürü ve sömürge politikaları ele alınmıştır. Ayrıca, İngiliz sömürgeciliğinin etnik çeşitlilik üzerindeki etkisi, etnik gruplar arası ilişkilerdeki değişikliklere odaklanılmış ve postkolonyal dönemde birlik çabalarının nasıl şekillendiği anlatılmıştır. İngiliz sömürge yönetiminin Burma'daki güç dinamiklerine etkisi, yönetişim ve güç yapıları, sosyal ve kültürel dönüşümler, tarihsel bağlam ve iletişim sorunları incelenmiş, Burma'nın güç dağılımındaki bu etkilerin geniş bir bakış açısıyla değerlendirilmiştir. İngiliz sömürgeciliğine karşı gelişen direniş hareketleri ve sömürgecilik karşıtı olan bu hareketlerin devlet inşası üzerindeki etkileri, sosyokültürel dinamikler de göz önünde bulundurularak analiz edilmiştir. Günümüzde Myanmar'ın karşılaştığı siyasi zorluklar, İngiliz sömürgecilik mirası bağlamında ele alınmış, etnik kimlik, güç dinamikleri, sosyoekonomik kalkınma ve küresel etkiler, yönetişim ve siyasal değişim boyutlarıyla incelenmiştir. Son bölümde ise, vaka analizi sonuçlarına dayanarak, İngiliz sömürgeciliğinin Burma'nın devlet inşası sürecine uzun vadeli etkileri özetlenmiş ve Myanmar'ın günümüzdeki siyasi yapısının nasıl şekillendiği değerlendirilmiştir.

Sonuç olarak bu tezde, İngiliz sömürgeciliğinin Sri Lanka ve Myanmar'ın devlet inşası üzerindeki etkileri incelenmiştir. İncelenen vakalardaki devlet inşası süreçleri, sömürgecilik kavramı ve uluslararası ilişkiler çerçevesinde kapsamlı bir şekilde ele alınmış, aynı zamanda iki ülkenin tarihsel, kültürel ve toplumsal dinamikleriyle bütünsel bir değerlendirme sunulmuştur. Ayrıca bu çalışmada, İngiliz sömürgeciliğinin Sri Lanka ve

Myanmar'daki mirası, sömürge sonrası dönemdeki siyasi, ekonomik, sosyal ve kültürel değişimleri anlamak adına analiz edilmiştir. Bu bağlamda, bu çalışmada İngiliz sömürge yönetimlerinin Sri Lanka ve Myanmar'da bıraktığı mirasların, Seylan ve Burma toplumları üzerlerindeki etkileri incelenmiş ve Sri Lanka ile Myanmar'ın devlet inşası süreçlerine ışık tutulmuştur.

İKİNCİ BÖLÜM
ARAŞTIRMA YÖNTEMİ

Tezin bu bölümünde, çalışmanın temel metodolojisini ve bu metodolojinin belirlenmesindeki temel amaçlar ele alınmıştır. Araştırmanın amacını net bir şekilde belirlemek, hipotezleri ve araştırma sorularını tanımlamak, hipotezlere ve araştırma sorularına uygun bir araştırma yaklaşımını seçmek, araştırma tasarımı belirlemek, veri toplama sürecini planlamak, veri analizi yöntemlerini belirlemek ve etik değerlendirmeye odaklanmak bu bölümün temel başlıklarını oluşturmuştur.

2.1. Araştırmanın Amacı

Bilimsel araştırma, birçok amaç için yürütülmektedir. Bu bağlamda araştırmanın amacı, öncelikli olarak "temel" (basic research) veya "uygulamalı" (applied research) olmak üzere iki kategoride ele alınmaktadır (McNabb, 2010). “Saf” (pure) veya “teorik” (theoretical) araştırma olarak da bilinen “temel araştırma”, pratik uygulamalar olmaksızın genel bilgiyi genişletmeyi amacını gütmektedir (McNabb, 2010). Teori oluşturmaya odaklanan ve bulgular genellikle ilgi çekici olarak algılanan temel araştırmanın siyaset alanında pratik anlamda bir değeri bulunmamaktadır (McNabb, 2010). Buna karşılık, uygulamalı araştırmada ise konular daha pratik açıdan ele alınmakta ve dünyanın gerçek sorunlarını çözülmeye çalışılmaktadır (McNabb, 2010). Uluslararası İlişkiler disiplini kapsayan siyaset biliminde ise hem temel hem de uygulamalı araştırmalarda bilimsel titizlik, etik, geçerlilik ve güvenilirliğe vurgu yapan benzer metodolojiler kullanılmaktadır (McNabb, 2010). Her ne kadar “uygulamalı” araştırma akademik anlamda hala önemini korumaya devam etse de siyaset bilimi “temel” araştırmaya daha yatkın olarak görülmektedir (McNabb, 2010).

Stallings ve Ferris (1988) araştırma yapma amaçlarını kategorize etmek adına üç kategorili bir sistem tanımlamış ve araştırma amaçlarını "kavramsal" (conceptual), "ilişkisel" (relationship) ve "değerlendirici" (evaluative) olarak adlandırmışlardır. Kavramsal (conceptual) çalışmanın amacı, araştırmacının tanımladığı bir sorunun altında yatan temel

kavramları belirlemektir (Stallings ve Ferris, 1988). Bununla birlikte kavramsal çalışmalar, daha ileri araştırmalar için kritik değişkenleri belirlemek veya başka bir çalışmanın geliştirilebileceği bir sorunu çerçevelemek için tasarlanmıştır (Stallings ve Ferris, 1988). İlişkisel (relationship) çalışmasının amacı ya değişkenler arasındaki ilişkileri tanımlamak ya da bir ilişkiden kaynaklanan nedensellik potansiyelini araştırmaktır (Stallings ve Ferris, 1988). Son olarak, değerlendirici (evaluative) çalışmalar ise bir olayı, bir politikayı veya başka bir olguyu açıklamak veya değerlendirmek için tasarlanmıştır.

Bu bağlamda, bu tezin "uygulamalı" olarak dünyanın sorunlarını ya da bir başka deyişle, İngiliz sömürgeciliğinin Sri Lanka ve Myanmar'ın devlet inşaları süreçlerinde ortaya çıkan ve şu anki Sri Lanka ve Myanmar siyasetlerinin sorunlarını çözmek gibi bir amacı bulunmamaktadır. Bu tez kapsamında yapılan araştırmanın asıl amacı, “saf” (pure) veya “teorik” araştırma olarak da bilinen “temel araştırma” ışığında pratik uygulamalar olmaksızın “değerlendirici” sistemle, genel bilgiyi genişletmek ve literatüre katkıda bulunmaktır.

2.2. Araştırma Sorusu ve Hipotezler

Her araştırma, yapılan gözlemler neticesinde ortaya çıkmaktadır. Bu tezin araştırılmasına neden olan gözlem, postkolonyal ülkelerin bağımsızlıklarını kazanmalarının ardından yaşadıkları başta iç savaş, ekonomik kriz, askeri darbeler vb. olayların siyasal istikrarsızlara sebep olmasıdır. Yapılan gözlemler neticesinde postkolonyal ülkelerin yaşadıkları istikrarsızlıkların ve sorunlarının çözülememelerinin nedeninin eski sömürge ülkeleri olmaları ya da bir başka deyişle sömürgecilik geçmişine sahip olmalarıdır.

“Temel araştırma” amacıyla ve “değerlendirici” bir sistemle ele alınacak bu tezin belirli bir düzen içerisinde araştırılması adına bir araştırma sorusuna ve hipotezlere dayandırılması gerekmektedir. Gözlemlerin ardından yapılan ön araştırmada, postkolonyal ülkelerin yaşadığı istikrarsızlıklarının ya da günümüzde hala çözemedikleri sorunlarının ortak noktasının devlet inşası süreçleri olduğuna kanaat getirilmiştir. Getirilen bu kanaatin ardından literatür taraması yapılmış, yapılan literatür taramasının ardından literatürde tespit

edilen boşluklara istinaden araştırma sorusu ve hipotezler oluşturulmuş ve tezin yapısı şekillendirilmiştir.

Herhangi bir araştırma çalışmasında çok önemli bir unsur olan araştırma sorusu; açık, odaklanmış, özlü ve tartışılabilir bir çerçeve sağlamaktadır (Johnson vd., 2020). Bununla birlikte araştırma sorusu, araştırma tasarımını şekillendiren ve çalışmanın genel yörüngesini yönlendiren temel taş görevi görmektedir (Attia ve Edge, 2017). Etkili bir araştırma sorusu oluşturmak; çalışmanın kapsamını belirlemek, ölçülebilir değişkenleri saptamak ve araştırmanın kapsayıcı amacını tanımlamak için hayati önem taşımaktadır (Mallik vd., 2023). Araştırma sorusu oluştururken spesifiklik ve genişlik arasında bir denge kurmak, sorunun anlamlı bir keşfe izin verirken çalışmanın kısıtlamalarına göre uyarlanmasını sağlamak açısından kilit öneme sahiptir (Brooks vd., 2015). Ayrıca araştırma sorusu, araştırmacının ilgi alanlarına uygun ve daha geniş bir çalışma alanına katkıda bulunacak şekilde ilgili ve önemli bir konuyu ele almalıdır (Gregor ve Hevner, 2013). Daha da önemlisi, iyi formüle edilmiş bir araştırma sorusu, ampirik araştırma yoluyla yanıtlanabilir olmalı hem aşırı geniş hem de aşırı dar kapsamlardan kaçınmalı ve yanlış yorumlamayı önlemek için netliği korumalıdır (Thomasson, 2014). Özünde, bir araştırma sorusu, bir araştırma çalışmasının temel taşıdır ve seçilen alanda ilgi ve önem taşıyan konuları ele alırken kesinlik, uygunluk, yanıtlanabilirlik ve netlik sunmaktadır.

Hipotez, bilimsel bir olguya açıklama olarak önerilen, deney veya gözlemlere rehberlik etmek için bilimsel yöntem çerçevesinde formüle edilen test edilebilir bir ifadedir (Thomas, 2021). Değişkenler arasındaki ilişkiye dair geçici bir çözüm veya tahmin olarak hareket eden hipotez, bilimsel sorgulama ve araştırmanın şekillendirilmesinde çok önemlidir (Clement, 1988). Hipotezler; deneysel tasarım, veri toplama ve sonuç çıkarma için bir temel sağlayarak araştırmanın ayrılmaz parçalarıdır (Gelo vd., 2008). Hipotezler açık, spesifik ve yanlışlanabilir olmalı, ampirik kanıtlar yoluyla doğrulama veya reddetmeye olanak tanımalıdır (Olszewski ve Sandroni, 2011). Değişkenler arasında önerilen ilişkilerin anlamlılığını değerlendirmek için istatistiksel testlerde "boş" (H0) ve "alternatif" (H1) olmak üzere iki ana hipotez türü kullanılır (Anderson vd., 2000). Genel olarak, iyi yapılandırılmış bir hipotez, bilimsel bilginin ilerletilmesi ve doğal dünyanın anlaşılması için gereklidir.

Bu tezde, İngiliz sömürgeciliğinin Sri Lanka ve Myanmar'ın devlet inşası süreçlerinde ne derecede etkili olduğu ve her iki vakadaki devlet inşası süreçlerini nasıl şekillendirdiği araştırma sorusuna cevap aranmıştır. Bu bağlamda araştırma sorusu, aşağıdaki hipotezlere dayandırılmıştır:

H1: İngiliz sömürgeciliği, Sri Lanka ve Myanmar'ın devlet inşası süreçlerini etkilemiştir.

H2: İngiliz sömürgeciliği, Sri Lanka ve Myanmar'da devlet yapılarının oluşumunu etkilemiştir.

H3: İngiliz sömürgeciliği, Sri Lanka ve Myanmar'ın toplumsal ve kültürel dinamiklerini şekillendirmiştir.

H4: İngiliz sömürgeciliği, Sri Lanka ve Myanmar'ın ekonomik sistemlerinde ve doğal kaynakların kullanımında değişikliklere neden olmuştur.

Araştırma sorusunun ve hipotezlerin oluşturulmalarının ardından, bir sonraki aşamada, tezin araştırma yaklaşımı ele alınacaktır.

2.3. Araştırma Yaklaşımı

Araştırma yaklaşımı, bir araştırmacının bir çalışmayı yürütmek için kullandığı sistematik ve yapılandırılmış eylem planını ifade etmektedir (Rahi, 2017). Ayrıca araştırma yaklaşımı, tezin genel stratejisini, teorik temellerini ve veri toplamak, analiz etmek ve yorumlamak için kullanılan yöntemleri kapsamaktadır (Tracy, 2020). Araştırma yaklaşımının seçimi; çalışmanın tasarımını, araştırma sorusu geliştirilmesini, veri toplanmasını, verilerin analizini ve elde edilgen bulguların sonuçlarının yorumlanmalarını önemli ölçüde etkilemektedir (Creswell ve Poth, 2016). Nitel, nicel, karma yöntemler ve

tasarım temelli araştırmalar da dahil olmak üzere, her biri kendine özgü özelliklere ve uygulamalara sahip çeşitli araştırma yaklaşımları bulunmaktadır (Creswell, 2017).

Yeni çalışma alanlarını keşfetmek için değerli bir yöntem olan nitel yöntem, yüksek kaliteli sonuçlar üretmek için titizlikle kullanılmaktadır (Wright ve Schmelzer, 1997). Bu tez kapsamında araştırma yaklaşımı olarak nitel yöntem kullanılmıştır. Bu tezde nitel veri analizi; araştırma konusunu daha derinlemesine anlamak, tezin bağlamını zenginleştirmek, İngiliz sömürgeciliğinin yarattığı toplumsal etkileşimi ve dinamikleri incelemek, öznel deneyimleri değerlendirmek ve kapsamlı bir analiz yapmak için tercih edilmiştir. Nitel yöntem ve nitel veri analizi, İngiliz sömürgeciliğinin etkisinin sadece siyasi ve ekonomik boyutlarını değil; aynı zamanda bireylerin, toplulukların ve kültürlerin öznel deneyimlerini anlamak adına da tercih edilmiştir. Bu nedenle, nitel veri analizi kullanarak çalışmada daha kapsamlı, derinlemesine ve çok boyutlu analizler yapılması hedeflenmiştir.

2.4. Araştırma Tasarımı

Nitel araştırma yönteminin tercih edildiği bu tezde araştırma tasarımı olarak çoklu vaka yöntemi (the multi-case study) tercih edilmiştir. Karşılaştırmalı analizin yapıldığı bu çalışmada vaka analizi olarak Güneydoğu Asya ülkeleri olan Sri Lanka ve Myanmar örnek vakalar olarak seçilmişlerdir. Bu iki ülkenin seçilme sebepleri, iki ülkenin de eski İngiliz sömürgeleri olmaları, iç savaş yaşamaları, ekonomik krizlerle boğuşmaları ve günümüzde siyasal istikrar sağlayamamalarıdır. Bu bağlamda, İngiliz sömürgeciliğinin Sri Lanka ve Myanmar'ın devlet inşası süreçlerine olan etkilerini ortaya çıkarmak için bu tezde vaka analizi olarak İngiliz sömürge yönetiminin Seylan ve Burma'daki tarihsel süreci vaka analizleri olarak araştırılmıştır.

Knight'a (2002) göre vaka çalışması, "bir şeyin bir tanesinin" (the study of one of something) incelenmesidir. Her ne kadar vaka çalışmaları birden fazla öğeyi içerebilse de her bir vaka ayrı ayrı ele alınmaktadır (Knight, 2002). Siyaset biliminde vaka bir siyasi parti, bir aday, bir eyalet yasama organı, bir siyasi ofis, bir iç ya da dış politika kararı olmakla birlikte bu liste, esasen herhangi bir tekil olayı, kişiyi, örgütsel birimi, alanı ya da siyaset

dünyasına uygulanabilir başka her şeyi içermektedir (Knight, 2002). Vaka çalışması basit ya da karmaşık olabilir (Knight, 2002). Vakanın bu büyük kapsamlı uygulanabilirliği, aynı zamanda vaka analizinin en büyük dezavantajlarından biridir (Knight, 2002).

Araştırmacıların vaka çalışmalarında sıklıkla karşılaştığı sorun, vakanın sınırlarını tanımlamanın zorluğudur (McNabb, 2010). Bu zorluğa rağmen, vaka çalışmalarının birtakım avantajları vardır (McNabb, 2010). İlk olarak vaka çalışması, farklı bir çalışma yönteminde göz ardı edilebilecek, unutulabilecek ya da akla bile getirilemeyecek bilgileri ortaya çıkarma eğilimindedirler (McNabb, 2010). İkincisi, bunlar genellikle araştırmanın vakada gördüklerinin tanımları olduğu için, bir anket veya deneyin üretebileceği gibi yapay yapılar değildir (McNabb, 2010). Bir vakada hiçbir değişken kontrol edilmez; "ne görüyorsanız onu elde edersiniz" (McNabb, 2010).

Vaka çalışmasının bir diğer avantajı, araştırmacının siyasi dünyanın herhangi bir sosyal kurum kadar karmaşık ve değişken olduğunu hatırlamasına yardımcı olmasıdır (McNabb, 2010). Siyasi olgular genellikle basit, tek yönlü olaylar değildir; bu dünyada var olan ve işlev gören insanlar kadar karmaşıktırlar (McNabb, 2010). Bir anket, ne kadar karmaşık veya sofistike olursa olsun, olguların sadece anlık bir görüntüsünü sağlar; bir vaka çalışması ise "bir ustanın yağlı boya tablosu gibi derin, birçok nüans ve çeşitli anlamlar içerebilir" (McNabb, 2010: 105) Bununla birlikte, karmaşıklığı nedeniyle vaka araştırması determinizme ve aşırı genellemeye karşı güçlü bir "panzehir" olabilir (Knight, 2002). Son olarak, vaka çalışmaları kişi merkezli olma eğilimindedir, bu da bilgilendirici temellerine daha da katkıda bulunan bir gerçek olarak ortaya çıkmaktadır (McNabb, 2010).

Vaka çalışmasının tercih edilmesinin ardında yatan bir diğer sebep, yaklaşımın ve yöntemin esnek olmalarıyla ilintilidir (Eisenhardt, 1989). Vaka çalışmaları tek vaka yaklaşımını, çoklu vaka yaklaşımını ya da meta-vaka yaklaşımında ilgilenilen bir kavrama ilişkin bir grup vaka çalışmasının analizini içermektedir (Yin 1994). Vaka çalışmalarının birincil amacı, vakada grup veya gruplar için neyin ortak olduğunu ve incelenen vakaya veya vakalara neyin özgü olduğunu belirlemektir (Stake, 2006).

Tüm araştırma tasarımları gibi vaka çalışması da farklı bir yapı etrafında inşa edilmektedir (Stake, 2000). Vaka çalışması yalnızca birkaç araştırma sorusu üzerine inşa edilebilirken, vakadaki konular karmaşık ilişkilere odaklanma eğilimindedir (Stake, 2000). Stake (2000: 440), bir vaka çalışmasında tipik olarak ele alınan altı ana kavramsal konu belirlemiştir:

"1. Vakanın çerçevesinin çizilmesi: Sınırlarının belirlenmesi ve vaka çalışmasının ne olduğunun tanımlanması,

2. Ele alınacak konuların seçilmesi: Araştırma sorularının oluşturulmasıyla sonuçlanan olgular, temalar, yapılar veya sorunlar,

3. Konuları çerçeveleyen ilgili veri kalıplarını belirlemek için vaka materyalinin yakından analizi,

4. Uygun olması halinde, diğer araştırma yöntemlerinin kullanılması yoluyla kilit gözlem ve yorumların üçgenleştirilmesi.

5. Araştırmacı tarafından benimsenenden farklı yorumları belirlemek için verilerin ve ilgili literatürün incelenmesi,

6. Benzer durumlarda hangi genellemelerin uygulanabileceği de dahil olmak üzere vakadan çıkarılabilecek sonuçların geliştirilmesi."

Bu noktada Van Evera (1997), vaka çalışması yönteminin özellikle belirttiği beş farklı durumda kullanılmasının uygun olacağını iddia etmiştir. Eğer bir araştırmacı bir teori veya teoriler oluştururken, halihazırda var olan teorileri test ederken, bir olguya yol açan veya katkıda bulunan önceki bir koşulu veya koşulları belirlerken, katkıda bulunan koşulların göreceli önemini belirlemek isterken ve son olarak potansiyel örneklerle ilgili olarak vakanın temel önemini belirlemeye çalışırken vaka analizini kullanabilir (Van Evera, 1997).

Vaka çalışmasında, araştırmacı "gerçekler" olarak algıladığı şeyleri doğru bir şekilde açıkladığını açıkça göstermelidir (Yeager, 1989). Buna ek olarak, araştırmacının ilgili alternatif yorumların neler olduğuna inandığına dair bir tartışmanın yanı sıra araştırmacının

alternatifleri neden kabul edip edip etmemeyi seçtiğine dair bir açıklama da içermelidir (Yeager, 1989). Tüm vaka çalışmaları, araştırmacı tarafından benimsenen yoruma sağlam bir şekilde dayanan bir sonuçla bitmelidir (Yeager, 1989).

Sonuç olarak, çoklu vaka analiziyle, İngiliz sömürgeciliğinin Sri Lanka ve Myanmar'daki devlet inşası süreçlerine etkisini anlamak adına analitik bir çerçeve sunulacaktır. Bu yöntem ile vakalar arasındaki farklılıkları karşılaştırılacak ve teoriler test edilecektir.

2.5. Veri Toplama

Literatür taramasının tamamlanması ve araştırma tasarımının belirlenmesinin ardından veri toplama sürecine geçilmiştir. Genel olarak veri toplama süreci, anahtar kaynakların incelenmesi, uzman görüşmeleri ve doküman analizi gibi nitel yöntemlere dayanmıştır.

İlk aşamada, İngiliz sömürgeciliği dönemine ait ve elektronik ortamlar üzerinde kamuya açık ve sınırlı sayıda olan tarihi belgeler, resmi yazışmalar, mektuplar, yayınlar ve diğer yazılı kaynaklar incelenmiştir. Bu dokümanların incelenmesinin ardından Sri Lanka ve Myanmar'ın sömürge dönemi boyunca gerçekleşen olaylar, politikalar ve toplumsal değişimler hakkında bir çerçeve oluşturulmuştur.

Yapılan literatür taraması ve İngiliz sömürgeciliği dönemine ait dokümanların incelenmesinin ardından ortaya çıkan çerçevede uzman görüşmeleri yapılmış ve birincil kaynaklardan veri toplanmıştır. Uzman görüşmeleri için Sri Lankalı ve Myanmarlı akademisyenlere, bürokratlara, siyasetçilere, uzmanlara e-posta yoluyla ulaşılmaya çalışılmış, bunun yanında Sri Lankalı ya da Myanmarlı olmayan lakin konunun uzmanı olan sınırlı sayıda akademisyene de aynı yol ile mülakat teklifinde bulunulmuştur. Her bir vaka için yüzden fazla e-posta atılmış, sadece dokuz tanesi Sri Lanka vakası ve beş tanesi Myanmar vakası olmak üzere toplamda on dört kişiyle mülakat gerçekleştirilmiştir.

Sri Lanka vakası için sırasıyla 16 Temmuz 2023'te Prof. Dr. Rajiva Wijesinha (Eski Sri Lanka Parlamentosu Üyesi, Eski Yüksek Öğretim Bakanı, Eski Barış Sürecini Koordinasyondan Sorumlu Genel Sekreteri, Eski Afet Yönetimi ve İnsan Hakları Bakanlığı Sekreteri), 21 Temmuz 2023'te Saranya Hasanthi Urugodawatte Dissanayake (Sri Lanka'nın Ankara Büyükelçisi), 28 Temmuz 2023'te Prof. Dr. Nayani Melegoda (Kolombo Üniversitesi Tarih Bölümü Öğretim Üyesi), 31 Temmuz 2023'te Prof. Dr. Osantha Nayanapriya Thalpawila (Kelaniya Üniversitesi Siyaset Bilimi Bölümü Öğretim Üyesi), 1 Ağustos'ta Prof. Dr. Razeen Sally (Londra Ekonomi Okulu Eski Öğretim Üyesi, Singapur Ulusal Üniversitesi Kamu Politikaları Bölümü Eski Öğretim Üyesi, Avrupa Uluslararası Politik Ekonomi Merkezi Direktörü), 2 Ağustos 2023'te Prof. Dr. Rohan Gunaratna (Singapur Nanyang Teknoloji Üniversitesi Güvenlik Çalışmaları Bölümü Öğretim Üyesi), 3 Ağustos 2023'te Dr. Paikiasothy Saravanamuttu (Politika Alternatifleri Merkezi Kurucusu, Uluslararası Af Örgütü Danışmanı, Sri Lanka Ulusal Barış Konseyi Vatandaş Barış Ödülü Sahibi), 9 Ağustos 2023'te Prof. Dr. Mohamed Anifa Fowsar (Sri Lanka Güneydoğu Üniversitesi Siyaset Bilimi Bölümü Öğretim Üyesi) ve son olarak 22 Ağustos 2023'te ise Prof. Dr. Shanthini Ganeshalingam (Jaffna Üniversitesi Siyaset Bilimi Bölümü Öğretim Üyesi) ile mülakatlar gerçekleştirilmiştir.

Myanmar vakası için ise 19 Ağustos 2023'te Prof. Dr. Thin Thin Aye (Yangon Üniversitesi Tarih Bölümü Başkanı ve Öğretim Üyesi), 5 Eylül 2023'te Doç. Dr. Daw Lwin Cho Latt (Yangon Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü Öğretim Üyesi), 13 Eylül 2023'te Saya U Kyaw Lin Oo (Eski Adı Myanmar Barış Merkezi olarak bilinen Ulusal Uzlaşma ve Barış Merkezi Başkanı), 26 Eylül 2023'te Prof. Dr. Michael W. Charney (Londra Üniversitesi Oryantal ve Afrika Çalışmaları Okulu Asya Askeri Tarihi Bölümü Öğretim Üyesi) ve son olarak da 4 Ekim 2023'te Prof. Dr. Jonathan Saha (Durham Üniversitesi Tarih Bölümü Öğretim Üyesi) ile görüşülmüştür.

Ek 1'de aktarıldığı üzere açık uçlu olan mülakat soruları, hipotezler ve araştırma sorularından esinlenerek oluşturulmuştur. Sorulan beşer sorunun her biri, literatürde tespit edilen boşluğu doldurmak üzere ve tezdeki birer başlığı temsil edecek şekilde organize edilmiştir. Mülakatlar, etik kurulundan gerekli izinler ve görüşmelerin kayıtları alınarak, Zoom platformu üzerinden video ya da e-posta üzerinden yazılı olarak gerçekleştirilmiştir.

Tercih edilen veri toplama yöntemleriyle, İngiliz sömürgeciliğinin Sri Lanka ve Myanmar'ın devlet inşası süreçlerine olan etkilerini ilk elden ve kapsamlı bir şekilde aktarılması ve tezin hipotezlerinin desteklenmesi planlanmıştır.

2.6. Veri Analizi

Tematik analiz, verilerdeki örüntüleri tanımlamak, analiz etmek ve raporlamak için yaygın olarak kullanılan bir nitel araştırma yöntemidir (Braun ve Clarke, 2006). Verilerdeki temaların veya örüntülerin tanımlanmasını içeren sistematik bir yaklaşımdır olan tematik analizde toplanan veriler daha sonra araştırma konusuna ilişkin içgörü kazanmak için analiz edilmekte ve yorumlanmaktadır (Braun ve Clarke, 2006). Bu yöntem psikoloji, sosyoloji, antropoloji ve tıp gibi çeşitli alanlarda sıklıkla kullanılan tematik analiz yönetiminin kullanıldığı alanlar arasında siyaset bilimi ve uluslararası ilişkiler de bulunmaktadır (Braun ve Clarke, 2006). Tematik analizdeki süreç, verilerin kodlanmasını, potansiyel temaların belirlenmesini, bu temaların gözden geçirilmesini ve rafine edilmesini, ardından da temaların tanımlanmasını ve adlandırılmasını içermektedir (Braun ve Clarke, 2006). Esnekliği ve erişilebilirliği ile bilinen tematik analizin bu avantajları, onu nitel araştırmacılar için değerli bir araç haline getirmektedir (Braun ve Clarke, 2020). Özellikle mülakat transkriptleri, odak grup tartışmaları, anketler veya açık uçlu sorular gibi büyük nitel veri kümelerini analiz etmek için kullanışlıdır (Forbes, 2021).

Araştırmacılar, belirli bağlamlardaki bireylerin deneyimleri gibi karmaşık olguları daha derinlemesine anlamak için genellikle tematik analizi kullanmaktadırlar (Ozuem vd., 2022). Bu yöntem, farklı bakış açılarının keşfedilmesine ve farklı vakalar arasında ortak örüntülerin belirlenmesine olanak tanımaktadır (Nowell vd., 2022). Ayrıca tematik analiz, verileri titiz ve sistematik bir şekilde analiz etmek için kullanılmakta ve bulguların verilere dayandırılmasını sağlamaktadır (Fereday ve Muir-Cochrane, 2006). Bu yaklaşım, özellikle bir doktora tezi bağlamında, nitel araştırmanın titizliğini ve güvenilirliğini korumak için gereklidir (Fereday ve Muir-Cochrane, 2006).

Bir doktora tezi için nitel araştırma yürütürken, veri analizi yazılımının seçimi çok önemlidir. Bu bağlamda, gerçekleştirilen mülakatlar neticesinde elde edilen verilerin tematik analizi için bu tezde MAXQDA kullanılmıştır. Bilgisayar destekli bir nitel veri analizi yazılımı olan MAXQDA, veri analizi için çeşitli çalışmalarda yaygın olarak kullanılmaktadır (Chandra ve Shang, 2019). MAXQDA, tematik analiz, içerik analizi ve nitel içerik analizi gibi yöntemler aracılığıyla nitel verilerin analizini kolaylaştırmaktadır (Vaismoradi vd., 2019). Bununla birlikte MAXQDA, bir doktora tezinde büyük hacimli nitel verilerin yönetilmesi için gerekli olan verilerin düzenlenmesine, kodlanmasına ve alınmasına olanak tanımaktadır (Woolf ve Silver, 2017). Ayrıca MAXQDA, derinlemesine nitel analiz için değerli olan frekansların, yüzdelerin hesaplanmasını ve verilerin kategorize edilmesini sağlamaktadır (Guetterman vd., 2015).

MAXQDA'daki veri kodlama süreci açık, eksenel ve seçici kodlama dahil olmak üzere çeşitli aşamalardan oluşmaktadır (Williams ve Moser, 2019). Bilgisayar destekli nitel veri ve metin analizi için tasarlanmış bir yazılım programı olan ve bir olgunun veya eğilimin kapsamlı bir şekilde anlaşılması veya yorumlanması için araçlar sunan MAXQDA yazılımı, tümevarımsal ve tümdengelimsel kodlama, tematik içerik analizi ve gömülü teori yöntemleri de dahil olmak üzere nitel veri analizini kolaylaştırmaktadır (Glaser-Zikuda, 2019). MAXQDA, materyal analiz edilmeden önce, analiz sırasında veya analiz edildikten sonra yapılabilen kod ve kategorilerin oluşturulmasına olanak tanıyarak kullanıcıya esneklik ve kontrol sağlamaktadır (Bazeley, 2013). Ayrıca MAXQDA, kodlama uygulamasında tutarlılık ve fikir birliği sağlayarak kodlayıcılar arası güvenilirliğin oluşturulmasına yardımcı olmaktadır (Beresford vd., 2022). Yazılım, metin içerik analizi yetenekleri sayesinde deşifre edilmiş görüşmeler gibi çeşitli kaynaklardan elde edilen nitel verilerin analizini de desteklemektedir (Kuckartz ve Radiker, 2019).

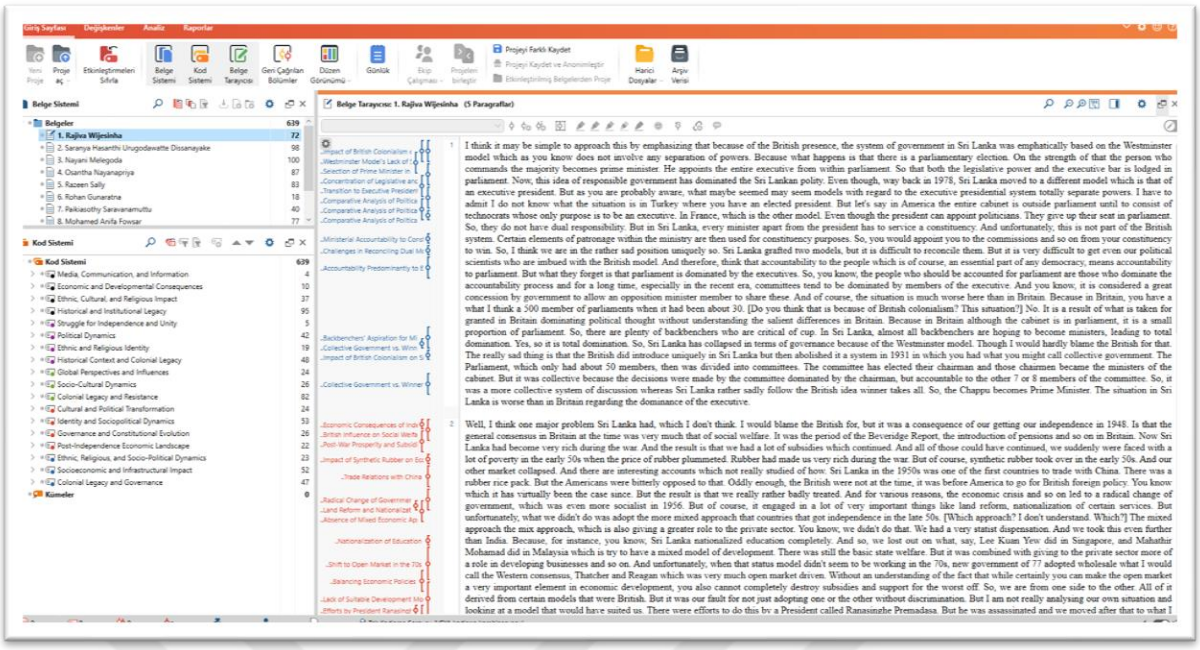

Şekil 1. MAXQDA'ya aktarılan verinin kodlama örneği

Şekil 1'de görüldüğü üzere, mülakatlardan elde edilen veriler transkript edilip yazılı yüklenmiştir. Sorulara verilen yanıtların her biri, yazılımın yapısından kaynaklı olduğu için, birer paragraf halinde aktartılmıştır. Aktarılan mülakat transkriptleri dikkatli şekilde okunmuş ve gerekli olan cümlelere birer kod atanmıştır. Her bir sorunun kodlama sırasında ayrı renk kullanılmıştır. Aynı cümleye birden fazla kodlama yapıldığı durumlar olduğu gibi bağlamdan kopuk olduğuna kanaat getirilen bir cümleye kodlama yapılmadığı durumlar da mevcuttur. Şekil 2'de ise kodlara genel bakış örneği vardır. Kodlama, temaların belirlenmesi açısından en kritik süreç olduğunda dolayı yapılan kodlamalarda titiz davranılmış ve bu süreç uzun bir zamana yayılmıştır.

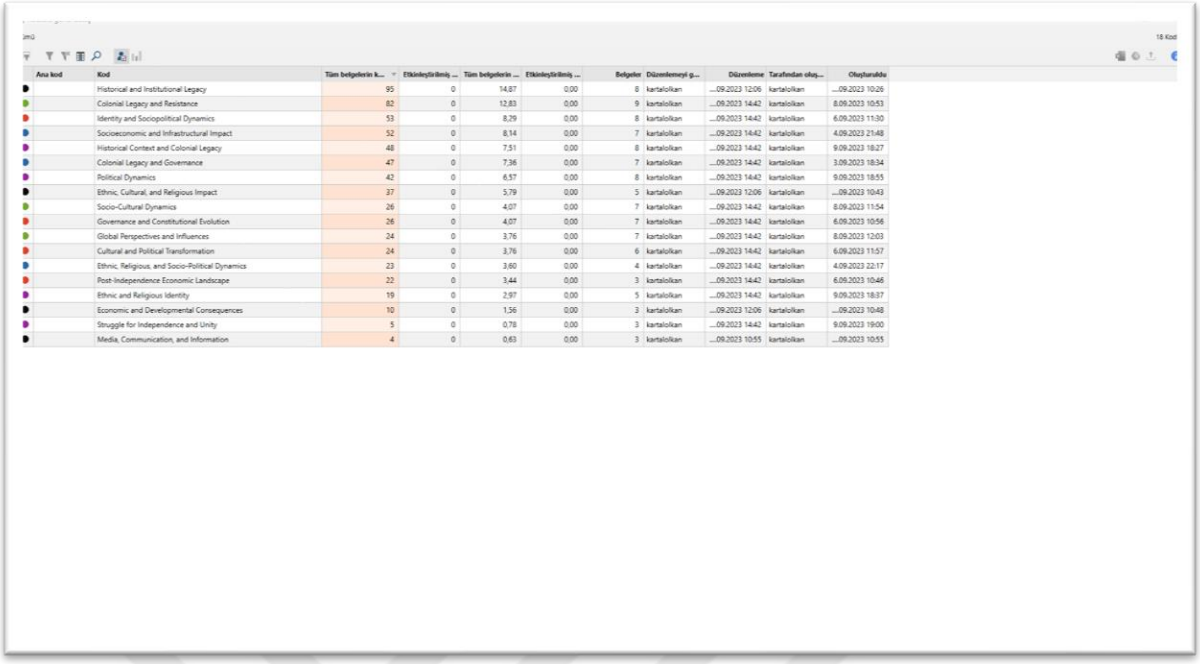

Ana kod	Kod	Tüm belgelerin k...	Etkinleştirilmiş ...	Tüm belgelerin ...	Etkinleştirilmiş ...	Belgeler	Düzenlemeyi g...	Düzenleme	Tarafından oluş...	Oluşturuldu
	Historical and Institutional Legacy	95	0	14,87	0,00	8	kartalolkan	...09.2023 12:06	kartalolkan	...09.2023 10:26
	Colonial Legacy and Resistance	82	0	12,83	0,00	9	kartalolkan	...09.2023 14:42	kartalolkan	8.09.2023 10:53
	Identity and Sociopolitical Dynamics	53	0	8,29	0,00	8	kartalolkan	...09.2023 14:42	kartalolkan	6.09.2023 11:30
	Socioeconomic and Infrastructural Impact	52	0	8,14	0,00	7	kartalolkan	...09.2023 14:42	kartalolkan	4.09.2023 21:48
	Historical Context and Colonial Legacy	48	0	7,51	0,00	8	kartalolkan	...09.2023 14:42	kartalolkan	9.09.2023 18:27
	Colonial Legacy and Governance	47	0	7,36	0,00	7	kartalolkan	...09.2023 14:42	kartalolkan	3.09.2023 18:34
	Political Dynamics	42	0	6,57	0,00	8	kartalolkan	...09.2023 14:42	kartalolkan	9.09.2023 18:55
	Ethnic, Cultural, and Religious Impact	37	0	5,79	0,00	5	kartalolkan	...09.2023 12:06	kartalolkan	...09.2023 10:43
	Socio-Cultural Dynamics	26	0	4,07	0,00	7	kartalolkan	...09.2023 14:42	kartalolkan	8.09.2023 11:54
	Governance and Constitutional Evolution	26	0	4,07	0,00	7	kartalolkan	...09.2023 14:42	kartalolkan	6.09.2023 10:56
	Global Perspectives and Influences	24	0	3,76	0,00	7	kartalolkan	...09.2023 14:42	kartalolkan	8.09.2023 12:03
	Cultural and Political Transformation	24	0	3,76	0,00	6	kartalolkan	...09.2023 14:42	kartalolkan	6.09.2023 11:57
	Ethnic, Religious, and Socio-Political Dynamics	23	0	3,60	0,00	4	kartalolkan	...09.2023 14:42	kartalolkan	4.09.2023 22:17
	Post-Independence Economic Landscape	22	0	3,44	0,00	3	kartalolkan	...09.2023 14:42	kartalolkan	6.09.2023 10:46
	Ethnic and Religious Identity	19	0	2,97	0,00	5	kartalolkan	...09.2023 14:42	kartalolkan	9.09.2023 18:37
	Economic and Developmental Consequences	10	0	1,56	0,00	3	kartalolkan	...09.2023 12:06	kartalolkan	...09.2023 10:48
	Struggle for Independence and Unity	5	0	0,78	0,00	3	kartalolkan	...09.2023 14:42	kartalolkan	9.09.2023 19:00
	Media, Communication, and Information	4	0	0,63	0,00	3	kartalolkan	...09.2023 10:55	kartalolkan	...09.2023 10:55

Şekil 2. Kodlara genel bakış örneği

Şekil 3'te görüldüğü üzere, kodlama bittikten sonra alt temaların ve temaların belirlenmesi safhasına geçilmiştir. Mülakat transkriptlerinin kodlama süreci içerisinde zaten farklı transkriptlerin aslında ortak kodlara sahip olduğu gözlemlenmiştir. Her bir soru için ayrı alt temalar belirlenmiş ve ortak olan alt temalar, vaka analizinin ana başlıkları olan ana temaya dönüştürülmüştür.

Tematik analizdeki tema oluşturma süreci, verilerin kodlanmasını ve ardından ortak temaları ve alt temaları ortaya çıkarmak için kodların kategorize edilmesini içermektedir (Jeffrey ve Ridley, 2017). Nitel veri analizinde yardımcı olan yazılımlar, transkriptlere açıklama ekleme ve kodlamanın yanı sıra temaları formüle etmek için kodların düzenlenmesine ve yeniden düzenlenmesine olanak tanımaktadırlar (Lewins ve Silver, 2014). Ayrıca MAXQDA, ilişkili kodların ve temaların ortaya çıkarılması için fırsatlar sunarak ana temaların ve alt temaların belirlenmesine yardımcı olmaktadır (Elaldi ve Yerliyurt, 2017). MAXQDA kullanılan çalışmalarda tematik analiz, temaların ve alt temaların belirlenmesini sağlayarak verilerin anlaşılmasına katkıda bulunmuştur (Mackieson vd., 2019). Tema belirleme süreci, araştırmacıların verilerdeki örüntüleri keşfetmeye ve tanımlamaya çalıştığı, temaların ve alt temaların ortaya çıkmasına yol açan tümevarımsal

akıl yürütmeye dayanmaktadır (Ridley vd., 2017). Dahası, MAXQDA yapılan tematik analiz, verilerin aşırı yoğunlaşmasını önlerken kapsamlı bir anlayış sağlamak için verilere aşina olma, kodlama, tema oluşturma ve gözden geçirme gibi yinelemeli bir süreci içermektedir.

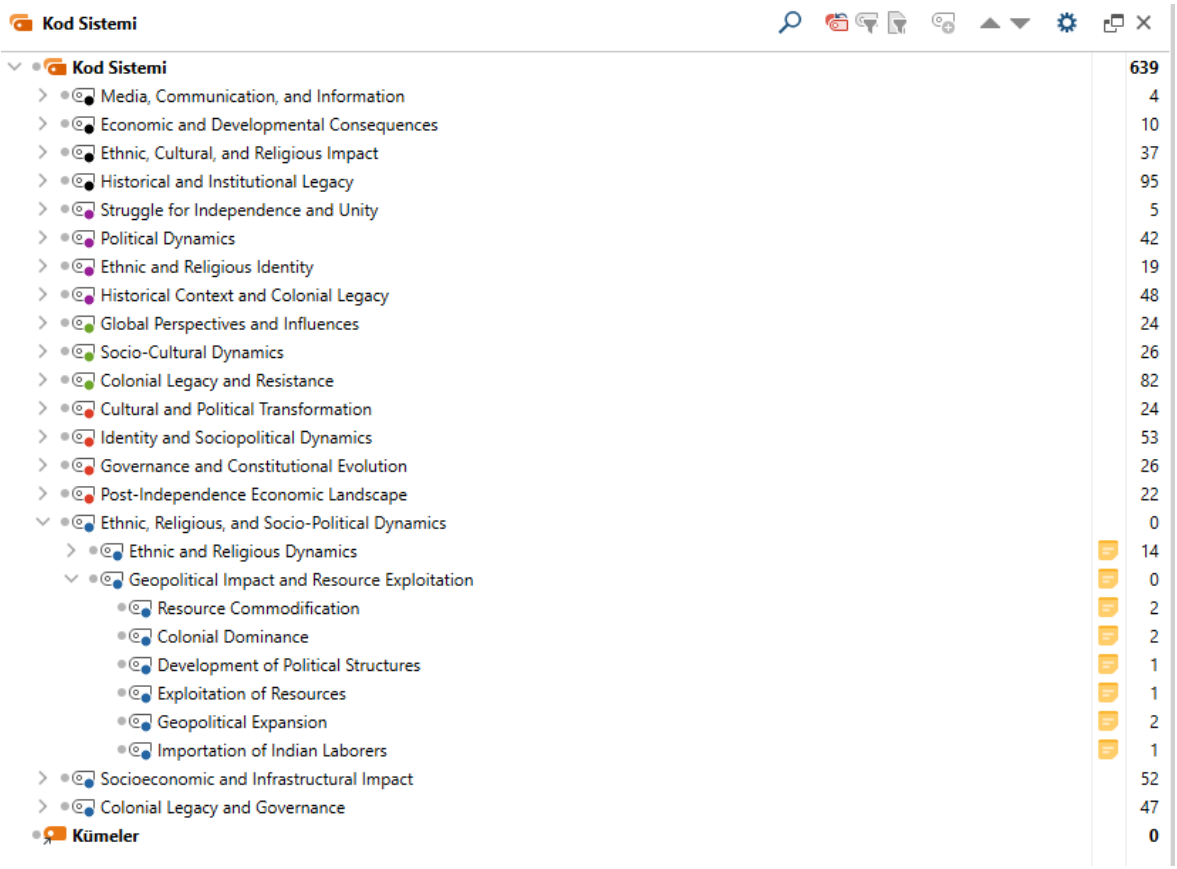

Şekil 3. Kodlanan verilerin alt temalar ve temalar haline getirilme örneği[4]

Şekil 4'te aktarıldığı üzere, alt temaların ve temaların belirlenmelerinin ardından MAXQDA'ın yaratıcı kodlama seçeneği kullanılmış ve elde edilen verilerin kod temelli frekans tablolarına erişilmiştir. Vaka analizinin olduğu bölümlerde görüldüğü üzere, yaratıcı kodlama haritaları üzerinden elde edilen ve kullanım sıklığına göre oluşturulan kod temelli frekans tabloları, okuyucuya net ve kolaylıkla aktarılmaları için görsel olarak değil, tablo olarak verilmiştir.

[4] Kodların yanında bulunan sayılar, ilgili kodların kullanım sıklığını göstermektedirler. Kullanım sıklığı, elde edilen alt temaların ve temaların analiz edilmesine çok önemli bir işlev görmüştür.

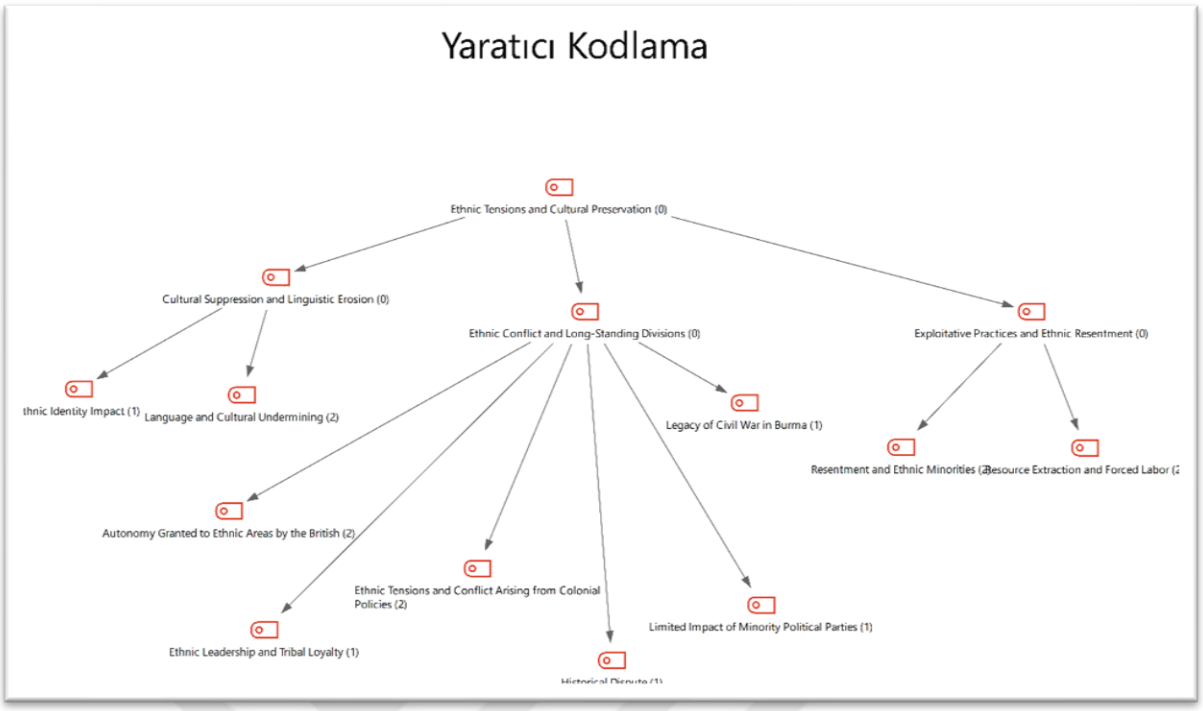

Şekil 4. Yaratıcı kodlama örneği

Kod temelli frekans tablolarındaki kullanım sıklığı çok olan temalar, vaka analizi için en çok önem arz eden başlık olarak belirlenmiş ve vaka analizi bölümlerinde okuyucuya aktarılmıştır. Ayrıca, Şekil 5'te de kod temelli frekans tablolarına MAXQDA'da "Alt Kodların İstatistiği" sekmesinden erişildiği de gösterilmiştir.

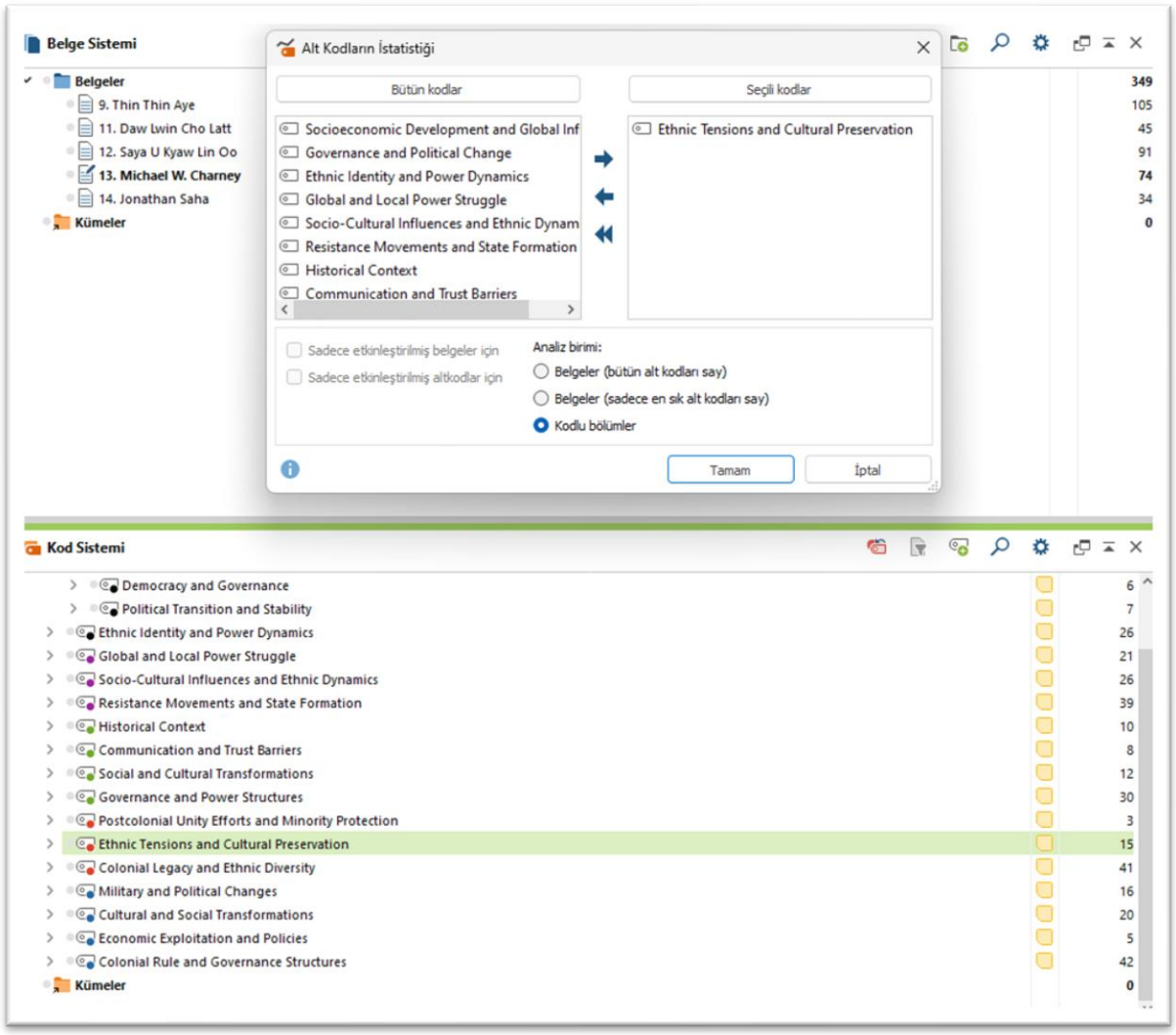

Şekil 5. Alt kodların istatistiği örneği

Özetle, tematik analiz nitel araştırmacılar için değerli bir yöntemdir ve MAXQDA yazılım programı nitel verilerin analiz edilmesi ve yorumlanmasına yönelik sistematik ve esnek bir yaklaşım sunmuştur. Tematik analiz ve MAXQDA, çeşitli disiplinlerde yaygın kullanımları ve karmaşık olgulara ilişkin zengin iç görüler sağlama olanakları ile nitel çalışmalar yürüten araştırmacılar için kullanışlı araçlardır.

2.7. Kapsam ve Sınırlılıklar

Bir doktora tezinin kapsam ve sınırlamalar bölümü, araştırmanın hangi parametreler çerçevesinde yürütüldüğünü ana hatlarıyla belirtmesi ve çalışmayı etkilemiş olabilecek kısıtlamaları ortaya koyması açısından son derece önemlidir. Kapsam; belirli hedefler, metodolojiler ve çalışmanın yürütüldüğü sınırlar dahil olmak üzere araştırmanın kapsamını tanımlamaktadır (Levac vd., 2010). Araştırmacı, kapsam bölümünde çalışmanın neleri kapsayıp neleri kapsamadığının net bir şekilde anlaşılmasını ve yönetilebilmesini sağlamalıdır (Arksey ve O'Malley, 2005). Öte yandan sınırlılıklar; araştırma sonuçlarını etkilemiş olabilecek kaynak, zaman veya verilere erişimdeki kısıtlamalar gibi çalışmanın potansiyel eksikliklerinin kabul edildiği bölümdür (Theofanidis ve Fountouki, 2018). Sınırlılıkların ele alınması, araştırmacının çalışmanın zayıf yönlerinin farkında olduğunu göstermekte ve bulguların genellenebilirliği ve güvenilirliğine ilişkin beklentilerin yönetilmesine yardımcı olmaktadır (Munn vd., 2018).

Bu tez kapsamında, 18. yüzyılın ortalarından 20. yüzyılın başlarına kadar olan dönemde İngiliz sömürgeciliğinin Sri Lanka ve Myanmar üzerindeki etkileri incelenmiştir. Çalışma, iki ülkenin devlet inşası süreçlerini, sömürgecilik dönemi boyunca yaşanan siyasi, ekonomik ve kültürel değişimleri analiz ederek ele alınmıştır. İngiliz sömürgeciliğinin tarihsel süreçteki dönüşümü göz önüne alındığında, bu çalışmaya, belirli bir coğrafi sınırlama getirilmiş ve yalnızca Doğu Asya coğrafyasındaki Sri Lanka ile Myanmar vakalarına odaklanılmıştır. Bu coğrafi sınırlılıklar, çalışmanın derinlemesine ve ayrıntılı bir analiz sunmasını sağlamak amacıyla belirlenmiştir. Bununla birlikte bu tezde, metodolojik olarak, arşiv belgeleri, akademik makaleler ve sözlü tarih kaynakları gibi çeşitli kaynaklardan faydalanılmış ve bu kaynaklar aracılığıyla İngiliz sömürge yönetiminin etkilerini anlamaya çalışılmıştır. Ayrıca bu çalışmada, İngiliz sömürge yönetimine karşı yerel tepkileri aktarmak adına, yerel halka mensup uzmanların deneyimlerine de odaklanılacaktır.

Bu tez, belirli sınırlılıklara tabidir. İlk olarak, zaman sınırlaması olarak belirlenen dönem, İngiliz sömürgeciliğinin geniş olan tarihsel sürecini kapsamamış, yalnızca 18. yüzyılın ortalarından 20. yüzyılın başlarına odaklanarak derinleşmiştir. İkinci olarak, coğrafi

sınırlamalar, çalışmanın odaklanacağı bölgeleri belirleyerek, analiz ve karşılaştırmayı sınırlamıştır.

Ayrıca, bu tezde kullanılacak kaynaklarda, öncelikle İngiliz sömürge yönetimine dair belgeler, yerel tarih kaynakları ve uluslararası araştırmacıların çalışmaları üzerine odaklanılmıştır. Sri Lanka ve Myanmar'ın coğrafi olarak Türkiye'ye uzak olmaları, İngiliz sömürge dönemi arşivleri için başta Londra olmak üzere Kolombo ve Yangon'a seyahat edilmesi için gerekli olan finansal desteğin sağlanamaması, elektronik ortamda yer alan sömürge raporlarının az sayıda ve kısıtlı şekilde kamuoyuna açılmaları, açılan sömürge raporlarının ise yalnızca tarihsel süreci aktarmaları, doğal olarak Britanya İmparatorluğu'nun sömürge siyasetinin halen gizlenmesi gibi kaynak sınırlılıkları mevcuttur. Ek olarak, çok kültürlü ve birden fazla etnik kimliğe ev sahipliği yapan Sri Lanka ve Myanmar'daki yerel dillerin bilinmemesi daha az önemli olsa da bu tezin sınırlılıkları içerisindedir. Bu kaynak sınırlılıklarıyla birlikte, çalışmanın belirli bir metodoloji çerçevesinde sürdürülmesini amaçlanmıştır.

Bununla birlikte, yalnızca Myanmar vakası için geçerli olan bir sınırlılık mevcuttur. Myanmar'da 1 Şubat 2021'de yaşanan askeri darbe, mülakat konusunda Myanmarlı akademisyenlere ve uzmanlara ulaşılmasını zorlaştırmıştır. Ülkede yaşanan internet kesintileri, Myanmarlı uzmanların ve akademisyenlerin askeri rejimden olan çekinceleri, e-postaya cevap vermelerine rağmen yaşadıkları güvenlik çekinceleri sebebiyle mülakat teklifini reddetmeleri, mülakat yapanların ise Myanmar siyaset hakkında konuşurken çekingen davranmaları, yaşanan sınırlılıkların göstergeleridir.

Son olarak bu tez, İngiliz sömürgeciliğinin etkilerini anlamak üzere belirli bir karşılaştırmalı yaklaşım benimsemesine rağmen bu karşılaştırma, daha geniş bağlamda dikkate alınması gereken başka faktörleri içermemektedir. Bu kapsam ve sınırlılıkların dikkate alınması, tezin yönlendirici bir çerçevede ilerlemesine olanak sağlamaktadır.

2.8. Etik Hususlar

Etik hususlar, araştırma sürecinin bütünlüğünü ve ahlaki sorumluluğunu sağladıkları için büyük önem taşımaktadır (Macfarlane, 2010). Bir doktora tezinin etik boyutu, katılımcılara gösterilen özen, gizlilik, bilgilendirilmiş onam ve araştırmanın daha geniş etkileri gibi çeşitli yönleri kapsamaktadır (Löfström ve Pyhaltö, 2014). Ayrıca araştırmacı, doktora tezinin yazım aşamasında, cinsiyetçi veya ırkçı bir dil kullanmaktan kaçınmalıdır (Bott, 2010).

Tez kapsamında Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü'ne bağlı olan Etik Kurulu'na 12 Temmuz 2023 tarihinde başvurulmuş ve Etik Kurulu başvuruya 14 Temmuz 2023 tarihinde olumlu cevap vermiştir. Böylece tez kapsamında 14 Temmuz 2023-31 Aralık 2023 tarihleri arasında mülakat yoluyla veri toplama olanağı elde edilmiştir.

Etik Kurulu'ndan alınan izin kapsamında, Ek 2'de görülen "Bilgilendirilmiş Gönüllü Onam Metni" formu katılımcılara iletilmiştir. Mülakatın video yoluyla gerçekleştirildiği durumda Zoom üzerinden kayıt alınmış, "Bilgilendirilmiş Gönüllü Onam Metni" formu görüşme öncesinde yazılı, görüşme sırasında sözlü olarak tebliğ edilmiş ve alınan video kayıtlarında yer aldığı üzere sözlü olarak onay alınmıştır. E-posta yoluyla gerçekleştirilen mülakatlarda ise "Bilgilendirilmiş Gönüllü Onam Metni" form iletilmiş ve yazılı olarak onay alınmıştır.

Sonuç olarak, bu tezin gerçekleştirilme sürecinde etik hususlara önem verilmiş ve Etik Kurulu'nun istediği tüm talepler titizlikle yerine getirilmiştir. Bununla birlikte, Zoom üzerinden gerçekleştirilen mülakatlarda kayıtın başlama ve bitiş zamanları katılımcılara ilan edilmiş ve kayıt dışı olan hiçbir söyleme tezde kesinlikle yer verilmemiştir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
SÖMÜRGECİLİK VE DEVLET İNŞASI KAVRAMLARININ KURAMSAL ÇERÇEVELERİ

3.1. Giriş

Sömürgecilik döneminde uygulanan siyasetlerin postkolonyal devletlerin inşa süreçlerine etkilerinin olup olmadığını inceleyen bu çalışmanın literatür taraması kısmı, "sömürgecilik" ve "devlet inşası" kavramları temelinde yapılmıştır. Tezin bu bölümünde sosyal bilimler disiplinlerinde birbirlerinden ayrı kavramlara olarak ele alınan sömürgecilik ve devlet inşası arasında bağlantı bulmak adına literatür taramasına yer verilmiştir.

Literatür taramasının ilk başlığı olan sömürgecilik bölümünde, Uluslararası İlişkiler disiplininde ihmal edilen sömürgecilik kavramının literatürde irdelenen alt başlıkları incelenmiştir. Kavramın kuramsal çerçevesinin çizildiği bu bölüm; "Batı Sömürgeciliği Kavramı ve Dekolonizasyon Süreci", "Sömürgecilik Çeşitleri", "Sömürgecilik Yönetim Sistemleri" ve "Modern Sömürgecilik Teorileri" olmak üzere dört başlıktan oluşmuştur. İlk olarak Uluslararası İlişkiler disiplinindeki sömürgecilik kavramını şekillendiren "Batı sömürgeciliği kavramı" ve "dekolonizasyon süreci" irdelenmiş; ikinci olarak "yerleşimci sömürgecilik", "sömürü sömürgeciliği" ve "iç sömürgecilik" olmak üzere literatürde en çok incelenen üç sömürgecilik çeşidine değinilmiştir. Üçüncü olarak tezin ampirik çalışmalarıyla da alakalı görülen İngiliz sömürgeciliği yönetim sistemleri; "dolaylı sömürge yönetimi", "doğrudan sömürge yönetimi" ve "imtiyazlı şirketlerle sömürge yönetimi" başlıklarıyla incelenmiştir. Dördüncü ve son olarak ise Uluslararası İlişkiler literatüründe sömürgecilikle doğrudan iltisaklı olan "postkolonyalizm" ve "neokolonyalizm" kuramları anlatılmıştır.

Literatür taramasının ikinci başlığı olan devlet inşası bölümü ise beş alt başlıktan oluşmuştur. Öncelikle "Uluslararası İlişkiler Disiplininde Devlet Kavramı" bölümü ile uluslararası ilişkilerin temel aktörlerinden olan devlet kavramı irdelenmiş; devlet kavramı incelendikten sonra da devlet inşası kavramı ve bu kavramın literatürdeki teorik çerçevesi çizilmiştir. Devlet inşası literatüründe tespit edildiği üzere devlet inşası kavramı ile ulus

inşası kavramı çoğu zaman birbirleriyle eş anlamlı olarak algılanmıştır. Devlet inşası bölümünün üçüncü alt başlığı olan "Devlet İnşası ile Ulus İnşası Kavramlarının Farkları" bölümünde iki kavram arasındaki kavramsal açıdan farklılıklara değinilmiştir. Dördüncü alt başlık olan "Devlet İnşasında Başarı Ölçütleri", devlet inşası bölümünün önemli bölümlerinden birisidir. Bu bölümde literatürde devlet inşasının hangi kriterler ile birlikte başarılı olarak tanımlanıp tanımlanmadığı noktasındaki çalışmalara atıfta bulunulmuştur.

Literatür taraması okuyucuya aktarılırken çalışmalara eleştirel şekilde yaklaşılmıştır. Böyle bir yol izlenmesinin amacı, tezde literatür taraması bölümünün önceki çalışmaları sadece kronolojik olarak verilmesini engellemektir. Devlet inşası bölümünün beşinci ve son alt başlığı olan "Devlet İnşasında Sömürgecilik Faaliyetlerinin İlgisi" bölümünde ise literatürde az sayıda çalışmaya konu edinen sömürgecilik ve devlet inşası arasındaki korelasyonun incelendiği çalışmalara yer verilmiştir. Bu bağlamda, literatürdeki tanımlarıyla, bu korelasyon "sömürgeci devlet inşası" ve "postkolonyal devlet inşası" olarak iki şekilde incelenmiştir.

Sonuç olarak gerek sömürgecilik gerekse devlet inşası kavramlarının kapsamlarının geniş olmaları sebebiyle literatür taraması kısmı siyaset bilimi, uluslararası ilişkiler, sosyoloji ve ekonomi veri tabanları ile sınırlandırılmıştır. Literatürde Türkçe kaynakların az sayıda olması sebebiyle genel olarak İngilizce kaynaklara atıf verilmiştir. Bu bağlamda tezin hem sömürgecilik hem de devlet inşası kavramları noktasında Türkçe literatürdeki boşluğu doldurması planlanmıştır.

3.2. Sömürgecilik Kavramı

Sömürgecilik; antropolojiden sosyolojiye, tarihten edebiyata, siyaset biliminden coğrafyaya kadar sosyal bilimlerin farklı alanlarındaki çalışmalara konu olmuştur. Uluslararası İlişkiler disiplininde sömürgecilik dönemlerini, sömürgecilik faaliyetlerini ve postkolonyal devletlerdeki sömürgecilik miraslarını ontolojik zeminde inceleyen çalışmaların tarihsel geçmişi İkinci Dünya Savaşı sonrasına dayanmaktadır. 1947 yılında Asya'nın doğusundaki yerel toplumların sömürgelerde başlattıkları bağımsızlık hareketleri,

1955'te düzenlenen Bandung Konferansı ile ivme, güç ve meşruiyet kazanmıştır. Bandung Konferansı'nın akabinde 1960'larda başlayan dekolonizasyon süreciyle birlikte Uluslararası İlişkiler literatüründeki sömürgecilik çalışmaları hem nicel hem nitel olarak artmıştır. Kavram, disiplin içerisinde en geniş kategorileriyle Batı sömürgeciliği, dekolonizasyon, postkolonyalizm vb. kuramlar çerçevesinde incelenmektedir. Her ne kadar sömürgecilik hareketleri literatürde kavramsallaştırılmaya çalışılsa da sömürgecilik ve dahi postkolonyal çalışmalarının Uluslararası İlişkiler disiplini içerisinde yeteri kadar incelenmediği ve yapılan çalışmaların da dar kapsamda yapıldığı görülmektedir.

Sömürgecilik kavramı, Türkçe ve İngilizcede farklı şekillerde yorumlanmıştır. Bu farkları, iki lisanın sözlüklerinde görmek mümkündür. Türk Dil Kurumu sömürgecilik kavramının kelime anlamını "genellikle bir devletin başka ulusları, devletleri, toplulukları, siyasal ve ekonomik egemenliği altına alarak yayılması veya yayılmayı istemesi, müstemlekecilik" olarak belirlemiştir (Parlatır vd., 1998: 2020). Cambridge Sözlüğü ise sömürgeciliği "güçlü ülkelerin diğer ülkeleri kontrol ettiği sistem" olarak tanımlanmıştır (Cambridge Dictionary, 2021). Cambridge Sözlüğü'nün aksine Britannica ansiklopedisi ise sömürgecilik kavramına bambaşka bir tanım getirmiştir. Sömürgecilik kavramını "Batı sömürgeciliği" olarak tanımlama yoluna giden Brittanica, bu kavramı "çeşitli Avrupa uluslarının dünyanın geniş alanlarını keşfettiği, fethettiği, yerleştiği ve sömürdüğü sosyoekonomik bir görüngü, olgu, olay" olarak açıklamıştır (Webster, 2020). Bu bilgiler ışığında, Türkçede sömürgecilik "siyasi ve ekonomik yayılmacılık" olarak yorumlanırken; aynı kavram İngilizcede daha çok "güç" ve "sistem" üzerinden okunmuştur. Batı-merkezli görülen sömürgecilik kavramı, sömürgeci geçmişe sahip olanlar ile sahip olmayan toplumların ana dillerinde farklı şekilde tanımlanmıştır.

Türkçe ve İngilizce dillerindeki sömürgecilik tanımlaması bazı eleştirileri beraberinde getirmiştir. Volkan İpek ve Çağlar Oyman (2014), sömürgecilik kelimesinin İngilizceden Türkçeye doğru çevrilmediğini ve bu yanlış çevirinin Uluslararası İlişkiler disiplinindeki sömürgecilik literatürüne sirayet ettiğini iddia etmişlerdir. "Postkolonyal Teori ve Uluslararası İlişkiler" isimli makalelerinde İngilizcedeki "colonialism" sözcüğünün Türkçeye yanlış çevrildiği hususu üzerinde duran İpek ve Oyman (2014); Türkçedeki "sömürgecilik" kelimesinin "colonialism" sözcüğünün tam karşılığı olmadığını belirtmekle

birlikte, "sömürgecilik" tabiri yerine "kolonyalizm" tanımının kullanılmasının daha doğru olacağını savunmuşlardır. Kolonyalizmin sömürme eyleminden daha da fazlasını ihtiva ettiğini iddia eden yazarlar; bu iddialarını "Kolonyalizm sadece sömürgecilik olsaydı Batılı ülkeler bu bölgelerin kaynaklarını kendileri için kullanırken o bölge halklarının yaşamları da aynı şekilde devam ederdi" ile ifade etmişlerdir (İpek ve Oyman, 2014: 406). Buna ek olarak İpek ve Oyman (2014), kolonyalizmi kendi sınırları dışında bir bölgeyi ele geçiren bir gücün, bu bölgeyi kendi niyetleri açısından kullanması olarak kavramsallaştırmışlardır. İpek ve Oyman'ın sömürgecilik-kolonyalizm farkını tanımlamaları, bilhassa Türkçe literatürde ihmal edilen sömürgecilik kavramına yaptıkları katkılar açısından mühimdir. Bununla birlikte İpek ve Oyman, Türkçede sömürgecilik ile kolonyalizmin aynı anda kullanılma sebebine de farklı bir bakış açısı getirmişlerdir.

Sömürgecilik kavramını yalnızca Türkçe ve İngilizcedeki sözlük anlamları ile açıklamak doğru olmayacaktır. Postkolonyal çalışmalarıyla bilinen Hint edebiyat profesörü Ania Loomba, üçüncü baskısı 2015'te yayımlanan "Colonialism/Postcolonialism" adlı kitabında sömürgecilik kavramına daha geniş bakış açısıyla değinmiştir. Sömürgeciliği tarihsel, teorik ve siyasi boyutlarıyla ele alan Loomba (2015), kitabında sömürgeciliğin emperyalizmden farkını ortaya koyarak postkolonyalizm ile neokolonyalizm tanımlarını sömürgecilik kavramı üzerinden ele almıştır. Oxford'un sözlüğüne atıfta bulunan Loomba (2015), sömürgecilik kelimesinin Roma dilinde "çiftlik" veya "yerleşim" anlamına gelen "colonia" sözcüğünden türediğini ve kelimenin başka topraklara yerleşmesine rağmen kimliklerini koruyan Romalılara atfen söylendiğini belirtmiştir. Sömürgecilik kavramının etimolojik geçmişini vermekle yetinmeyen Loomba (2015: 20), sömürgeciliği "insanların topraklarını ve mallarını ele geçirip kontrol etmek" olarak tanımlamıştır. Loomba (2015) sömürgeciliğin Batılı güçlerin 16. yüzyıldan itibaren Asya, Afrika ve Amerika kıtalarında uyguladığı yayılmacı politikalarla başlamadığını belirtmiş ve sömürgecilik tarihinin M.S. 2. yüzyılda Ermenistan'dan Atlantik kıyılarına kadar genişleyen Roma İmparatorluğu'nun tarihi kadar eskiye dayandığını iddia etmiştir. İddiasını dünya tarihindeki vakalarla destekleyen Loomba (2015), Roma İmparatorluğu'na ek olarak farklı coğrafyalarda varlıklarını sürdürmüş olan 13. yüzyıldaki Moğol ile 14. yüzyıldaki Aztek imparatorluklarını da sömürgeci güçler olarak örnek göstermiştir. Loomba her ne kadar edebiyatçı kimliği ile tanınsa da sömürgecilik tanımıyla birlikte Uluslararası İlişkiler literatürüne de katkıda

bulunmuştur. Loomba'nın çalışması, sömürgeciliğe kapsamlı bir tanımlama getiren katkıların başında gelmektedir.

3.2.1. Batı Sömürgeciliği Kavramı ve Dekolonizasyon

Tezin bu bölümünde, sosyal bilimlerin çeşitli alanlarında incelenen sömürgecilik kavramının Uluslararası İlişkiler literatüründeki tanımlamaları irdelenmiştir. Yapılan araştırmalar neticesinde disiplin içerisindeki sömürgecilik çalışmalarının, "Batı Sömürgeciliği" ve "Dekolonizasyon" olmak üzere iki alt başlıkta toplanması kararlaştırılmıştır. Çalışmanın bu bölümünü iki alt başlığa ayırarak, sömürgeciliğin Uluslararası İlişkiler içerisinde nasıl kavramsallaştırıldığının aktarılması hedeflenmiştir.

İlk alt başlık olan "Batı Sömürgeciliği" bölümünde sömürgecilik kavramının neden Batı-merkezli tanımlandığı belirtilmiş; bununla birlikte Batı sömürgeciliğinin tarihsel geçmişi verilerek Batılı devletlerin sömürgecilik faaliyetleriyle birlikte uluslararası sistemde nasıl değişikliklere sebep oldukları açıklanmıştır. Bu bölümde, sömürgecilik faaliyetlerinin Batı-merkezli olarak görülmesine sebebiyet veren tarihsel olaylar da sebep-sonuç ilişkisi kurularak incelenmiştir.

İkinci alt başlık olan "Dekolonizasyon" bölümünde ise uluslararası sistemi değiştiren bir diğer önemli kavram olan dekolonizasyon, tarihsel süreçleriyle birlikte araştırılmıştır. 1960'larla birlikte Uluslararası İlişkiler disiplininde popüler hale gelen dekolonizasyon, bağımsızlıklarını kazanan sömürgelerin bağımsızlık süreçlerini tanımlamak için kullanılmıştır. Uluslararası İlişkiler kuramlarındaki postkolonyal görüşün de oluşmasına katkıda bulunan dekolonizasyon süreci, tezin bu bölümünde kavramsal çerçevesiyle ele alınmış; bununla birlikte dekolonizasyon sürecinin sömürgeci güçleri de nasıl etkiledikleri incelenerek "Batı Sömürgeciliği" alt başlığı ile bütünlük sağlanmıştır.

Nihai olarak çalışmanın bu başlığında, "Batı Sömürgeciliği" ve "Dekolonizasyon" kavramlarının tarihsel geçmişini vermekten ziyade; kavramların Uluslararası İlişkiler disiplini içerisinde nasıl tanımlandıkları aktarılmıştır.

Batı Sömürgeciliği Kavramı

Sömürgecilik kavramı, Uluslararası İlişkiler literatüründe Batı sömürgeciliği olarak incelenmiştir. Her ne kadar tarihte imparatorluk dönemindeki Japonya gibi Batılı olmayan bir devletin Asya'da sömürgecilik faaliyetleri bulunmuş olsa da bu devletlerin sömürgecilik siyasetleri sistematik ve uzun soluklu olmamıştır.[5] Bu sebepten ötürü klasik anlamdaki sömürgecilik kavramı, disiplin içerisinde Batı sömürgeciliği alt başlığı altında araştırma konusu olmuştur. Tezin bu bölümünde sömürgeciliğin literatürde neden Batı-merkezli olduğu ve tarihte Avrupalı devletlerin izledikleri hangi politikalarla Batı sömürgeciliği kavramı içerisinde yer aldıkları incelenmiştir.

Avrupalı devletlerin sömürgecilik faaliyetleri 15. yüzyıla kadar dayanmaktadır. İpek ve Baharat yollarına hâkim olan Osmanlı İmparatorluğu ile ekonomik alanda rekabet etmek isteyen Batılı devletlerin farklı arayışlara girmeleri, sömürgecilik faaliyetlerinin başlamasının önünü açmıştır. İspanya ve Portekiz, 1488'de Ümit Burnu'nun ve akabinde 1492'de Amerika kıtasının keşifleriyle birlikte Batı'nın ilk sömürgeci güçlerinden olmuşlardır. 16. ve 17. yüzyıllarda İspanya ve Portekiz'in güç kaybetmesiyle birlikte İngiltere ve Fransa, sömürgecilik yarışında öne geçmişlerdir. İngiltere ve Fransa'nın ardından Belçika ve Hollanda da sömürgecilik rekabetine katılan diğer Batılı devletlerdir. 19. yüzyılda ise; siyasi birliklerini geç tamamlayan Almanya ve İtalya'nın da sömürgecilik yarışına katılmalarının akabinde, Afrika ve Asya kıtaları Batılı devletlerin sömürge coğrafyaları olmuşlardır (Armigate, 2000). Avrupalı devletler, 15. yüzyıldan itibaren

[5] Rusya'nın Batılı güç olup olmadığı sorusu tartışma konusu olmakla birlikte, bu çalışmada Rusya'nın sömürgecilik faaliyetleri Batı-merkezli sömürgecilik kategorisinde değerlendirilmemiştir. Bunun sebepleri Rusya'nın "Batı ülkesi" olarak görülüp görülemeyeceği sorusunun henüz literatürde bir sonuca bağlanmamış olması ve Rusya'nın faaliyetlerinin Asya'da Japonya ve Çin kadar tarihsel geçmişe sahip olmaması olarak özetlenebilir.

giriştikleri sömürgecilik yarışını 19. yüzyılın ikinci yarısına dek sürdürmüşlerdir. Sömürgecilik yarışı, 1960'ların başında başlayan dekolonizasyon süreciyle birlikte sona ermiştir.

Dört yüz yıllık sürece bakıldığında, sömürgecilik faaliyetlerinin Batılı güçler tarafından yürütüldüğü görülmektedir. En nihayetinde Batı sömürgeciliği; dünyanın geniş bölgelerini keşfeden Avrupa devletlerinin keşfettikleri bu bölgeleri ele geçirerek, yerleşimci kimlikleriyle sömürdükleri bir politik-ekonomik tanım olarak kavramsallaşmıştır (Magdoff, 2021). Batı sömürgeciliğinin kavramsallaştırılarak meşru hale getirilmesine karşı çıkanlar olmuştur. Günümüzde Batı sömürgeciliğinin fikir birliğinin ahlaki ve siyasi açıdan postkolonyal teori ile sağlandığını düşünen Robert Young'a göre (2001), 1495-1945 yılları arasında Avrupalı güçlerin yürüttükleri sömürgecilik faaliyetleri sorunludur. Batı sömürgeciliğinin sorunlu olarak görülme sebebi de tarihteki şiddet, haksızlık ve sınır işgalleri gibi faaliyetlerdir (Young, 2001). Bununla birlikte sömürgeciliğin Batılı devletlerin hakkı olduğunu savunan karar vericiler de mevcuttur. Dönemin Fransa Başbakanı Jules Ferry; Batı sömürgeciliğinin Fransa'ya tarihsel sorumluluklar yüklediğini, Fransa'nın uygar bir toplum olması sebebiyle bu sorumluluktan kaçamayacağını, sömürgecilik yarışına katılmaması durumunda Fransa'nın zenginliklerden ve refahtan mahrum kalacağını, 28 Temmuz 1885'teki konuşmasında şu sözlerle belirtmiştir:

> "Ben diyorum ki, Sayın Baylar, biz yapmamız gerekeni yaptık. İmparatorluğumuzun bir tesadüf üzerine kurulduğunu asla kabul edemem. Biz buna mecburduk, barbar kavimleri uygarlığa taşımak bize verilmiş bir görevdi. İşte bizim kolonyal politikalarımızın tarihi budur" (İpek ve Oyman, 2014: 410).

Sömürgecilik faaliyetlerinin Batı-merkezli olarak görülmesine iki gelişme neden olmuştur. Bunlardan ilki, Avrupalı güçlerin uluslararası sistemdeki yükselişlerinin başladığı 1648 Vestfalya Antlaşması ve akabindeki süreçtir. İkinci gelişme ise 1760'ta başlayan ve etkileri 1840'lara kadar devam eden Sanayi Devrimi'dir. Uluslararası İlişkiler tarihindeki bu iki gelişme; modern devletlerin sömürgecilik siyasetlerinin önlerini açmakla kalmamış, bu faaliyetlere dönemin şartlarında bir nevi meşruiyet kazandırmış ve bu meşruiyet ile

sömürgeci devletlerin sömürgecilik faaliyetlerinin emperyalizme evirilmesine sebep olmuştur.

Uluslararası ilişkilerde sömürgeciliğin Batı-merkezli olmasının önü ilk olarak, uluslararası sistemin Vestfalyan düzene dönmesiyle açılmıştır. Avrupa tarihini değiştiren ve Uluslararası İlişkiler disiplini için de mihenk taşlarından biri olan Otuz Yıl Savaşları'nın 1648'de imzalanan Münster ve Osnabrück Antlaşmaları neticesinde sona ermesi, disiplin içerisinde Vestfalya Barışı olarak adlandırılan yeni bir sistemin doğmasına vesile olmuştur. Vestfalya Barışı ile kurulan ve günümüzde kabul görmeye devam eden modern devletler düzeni, uluslararası sistemde güçlü merkezi hükümetlere sahip eşit egemen devletler anlayışının kabul görmesini sağlamıştır. Bununla birlikte, Vestfalya Sistemi ile birlikte feodalitenin çökmesi neticesinde piyasa ekonomisine dayanan kapitalist sistem gelişmiş; bu da devletlerin uluslararası sistem içerisinde hem siyasi hem iktisadi manada rekabet etmelerinin önünü açmıştır.

Sömürgecilik faaliyetlerinin Batı-merkezli olarak tanımlanmasına sebep olan ikinci olay Sanayi Devrimi'dir. 18. yüzyılda buhar makinesi ve demiryolunun bulunmasıyla İngiltere'de başlayan Sanayi Devrimi, devletlerin hızlı bir kalkınma yarışına girmelerine sebep olmuştur. Hızlıca gelişen sanayi hamleleriyle birlikte kalkınma yarışına giren imparatorluklar, daha da büyümek için gerekli olan hammadde taleplerini karşılayamamaya başlamışlardır.[6] Bu politikaların doğal bir neticesi olarak, başta İngiltere olmak üzere Fransa ve Almanya, Asya ve Afrika kıtalarında birbirlerine üstünlük kurma mücadelesi içerisine girmişlerdir. İngiltere, Fransa ve Almanya gibi Avrupa'nın başat güçlerinin Asya ve Afrika'da giriştikleri sömürgecilik rekabetiyle birlikte Batı sömürgeciliği kavramı içerisinde yeni ekonomik modeller de ortaya çıkarmıştır.

[6] 1861-1865 yılları arasındaki Amerikan İç Savaşı'nın çıkma sebeplerinden bir tanesi de Sanayi Devrimi'dir. İngiliz eski sömürgelerinden ABD'deki kuzey eyaletleri hızla sanayileşirken, güney eyaletlerinin sanayileşmeye direnmesiyle birlikte kölelik sistemine ve plantasyonlara dayalı iktisadi politikalarını sürdürmesi iç savaşı tetiklemiştir. Amerikan İç Savaşı'nın kuzey lehine sonuçlanmasıyla birlikte ABD de sömürgecilik dahil olmuştur.

Batı sömürgeciliğinin ekonomik açıdan sömürge ülkeleri nasıl şekillendirdiği, literatürde araştırılan konulardan bir diğeridir. Bu bağlamda, literatürde "merkantilist" ve "liberal" olmak üzere iki tipik ekonomik model incelenmiştir. Sömürgeler içerisinde uygun ticaret dengelerini gözetmeyi hedefleyen merkantilizm; değerli hammaddelerin birikimi yoluyla kendi kendine yetebilen sömürge ekonomileri kurmayı ve kısa vadeli kazançlar elde etmek için üretken faaliyetlerin oluşturulmasını düzenleyen modeldir (Heckscher, 1935). Merkantilist modelde, sömürgelerdeki siyasi elitler devleti; ticaret kısıtlamaları oluşturmak ve gelir getirmek maksadıyla piyasa dışı kurumları desteklemekte ve belirli gruplara imtiyaz sağlamaktadırlar (Ekelund ve Tollison, 1981). Bu ekonomik model ile birlikte sömürgeci güçler; sömürgelerindeki hammadde kaynaklarını birkaç elde toplayarak, devlet seçkinlerini hizaya sokarak, nüfuslarının çoğunluğunun küçük seçkin gruplara bağımlı oldukları katı hiyerarşik toplumlar kurmaktadırlar (Lange et al., 2006). Buna karşılık, liberal model, sömürgecilerin serbest piyasaya müdahale yoluyla kârı maksimize etmelerine yönelik üretken faaliyetleri düzenlemektedir (Wallerstein, 1974). Merkantilist modelden farklı olarak, liberal model, imtiyazlı gruplara ayrıcalık tanıyan ve açıkça hiyerarşik bağımlılık ilişkileri dayatan sömürgeci devlet modeline karşıdır (Roemer, 1982). Bunun yerine, liberal modelde siyasi elitler devletleri özel mülkiyeti korumak, üretimi teşvik etmek ve hukukun üstünlüğünü uygulamak için kullanmaktadırlar (Roemer, 1982). Batı sömürgeciliğinin uygulandığı liberal ekonomik modelde devletler ekonomik üretimlere doğrudan dahil olmasa da bir piyasa ekonomisini sürdürmeleri için gerekli olan temel altyapıların sağlanması hayati önem taşımaktadır (Smith, 2000).

Avrupalı devletlerin 15. yüzyıldan 20. yüzyıla kadar başta Afrika olmak üzere Asya ve Amerika kıtalarında çeşitli toplumlara uyguladıkları yönetim biçimi olan sömürgeciliğin Batı-merkezli olmasının nedeni, bu faaliyetlerin istikrarlı ve kurumsallaşmış biçimde devam etmesidir. 18. yüzyıldan itibaren dönemin imparatorlukları, yürüttükleri sömürgecilik faaliyetlerini Vestfalyan düzen ile siyasi ve Sanayi Devrimi ile birlikte ekonomik anlamda meşrulaştırma yoluna gitmişlerdir. Sanayi Devrimi ile birlikte daha çok ekonomik çıkarların ön planda tutulduğu sömürgecilik rekabetinde Avrupalı devletler, sömürdükleri bölgelerde yaşayan toplumlar üzerinde, günümüzde hala tartışma konusu olan politikalara imza atmışlardır. Sömürgecilik döneminde uygulanan siyasetlerin hâlâ gündemde olmalarının bir nedeni de 1960'larla birlikte başlayan dekolonizasyon süreci ve bu sürecin akabinde

bağımsızlıklarını kazanan eski sömürgelerin postkolonyal dönemde de halihazırda kültür ve kimlik çatışmaları içerisinde bulunmalarıdır.

Dekolonizasyon

Ansiklopedik tanımı ile dekolonizasyon, sömürgelerin sömürgecilerden bağımsızlıklarını kazanma sürecidir (Augustyn, 2021). İkinci Dünya Savaşı'nın bitmesinin ardından başlayan dekolonizasyon süreci, iki aşamalı şekilde tamamlanmıştır. 1945'ten 1955'e kadar süren dekolonizasyonun ilk aşamasında Ortadoğu ve Güneydoğu Asya'daki sömürgeler bağımsızlıklarına kavuşmuşlardır. 1955 ile birlikte ikinci aşaması başlayan dekolonizasyon sürecinden Kuzey Afrika ve Sahra Altı Afrika sömürgeleri etkilenmişlerdir. 1960'larla birlikte sosyal bilimlerin konusu olmayan başlayan dekolonizasyon kavramı, Uluslararası İlişkiler literatüründeki çalışmalara da konu olmuştur. Tezin bu bölümünde dekolonizasyonun tarihsel geçmişi yerine, dekolonizasyon kavramının disiplin ile olan kavramsal bağlantısı, dekolonizasyon sürecini hızlandıran etmenler incelenmiştir.

Dekolonizasyon sürecini hızlandıran tarihsel gelişmelerin başında Soğuk Savaş gelmektedir. Amerika Birleşik Devletleri (ABD) ile Sovyetler Birliği arasında cereyan eden Soğuk Savaş, Avrupalı sömürgecilerden bağımsızlıklarını kazanarak kurulan yeni devletlerin uluslararası sisteme hemen adapte olmalarını sağlamıştır. Sömürgecilik aleyhine siyaset izleyen ABD ve Sovyetler Birliği, ekonomik ve siyasi alanlarda sömürgecilerden kopan devletlere destek vermişlerdir (Augustyn, 2021). Soğuk Savaş konjonktürü içerisinde sömürgelerini kaybeden Avrupalı devletler açısından dekolonizasyon, İngiliz sömürgelerinde nispeten kademeli ve barışçıl şekilde sürmüşken; milliyetçiliğin yükseldiği bazı sömürgelerdeki dekolonizasyon süreçlerinin isyanlar, iç savaşlar ve şiddet olaylarıyla tamamlandıkları gözlemlenmiştir (Augustyn, 2021).

Dekolonizasyona farklı bir bakış açısı getiren tarihçi William H. McNeill, ilk basımı 1963'te yapılan "The Rise of the West: A History of the Human Community" (Batı'nın Yükselişi: İnsan Topluluğunun Tarihi) adlı eserinde, Avrupa'nın sömürgeci

imparatorluklarının 1945 sonrası çöküşlerini paradoksal olarak tanımlayarak çöküşün dekolonizasyonun Batılılaşmanın kendisinden kaynaklandığı şu sözlerle ifade etmiştir:

> "Her ne kadar 1945'ten itibaren Avrupa imparatorlukları çürümüş ve Avrupalı modern ulus-devletleri hem Amerikan hem de Sovyet hükümetlerinin siyasi güçleri tarafından gölgede bırakılmış olsa da İkinci Dünya Savaşı'nın sonunda Batı kültürünün bilim, teknoloji ve diğer yönlerinin taklit edilmesi ve bu taklide uygun hale getirme mücadelesi tüm dünyada muazzam bir şekilde hızlandı. Böylece, Avrupa'nın uluslararası sistemdeki kısa süreli hakimiyetinin kaybolması ile diğer halklarının eşi görülmemiş şekilde hızlı bir Batılılaşma sürecine girmesi aynı zamana denk geldi" (McNeill, 1991: 566).

Dekolonizasyon sürecini hızlandıran bir diğer husus da İngiltere'nin tutumu olmuştur. İkinci Dünya Savaşı'nın sona ermesinin ardından İngiliz kamuoyunun yaklaşımı, 1945'ten 1960'a kadarki süreçte dekolonizasyonun altyapısını oluşturmuştur. Bu görüşe göre İngiliz toplumu, Londra'nın Britanya İmparatorluğu dahilindeki sömürgelerinin korunması için İngiliz sömürgelerinin finanse edilerek oralarda refah devletlerin kurulması ve gerektiğinde bu politikaya karşı çıkarak bağımsızlık talep eden sömürgelere askerî harekât düzenlenmesinin aleyhinde tavır almıştır (Springhall, 2001). Bu da dekolonizasyon sürecini hızlandıran unsurların başında gelmektedir.

Jan C. Jansen ve Jürgen Osterhammel (2007); 1959 sonrası Hawaii kültürünün ve edebiyatının şekillenmesi örneği üzerinden yaptığı ampirik çalışmada, dekolonizasyon sürecinin beş aşaması olduğunu söylemişlerdir. Birinci aşama, sömürgeleştirilmiş bir bölgenin kendi kültürünün, tarihinin ve geleneklerinin üstünlüğünü geri kazanmak için köklerini yeniden keşif ve iyileşme süreci olarak adlandırmaktadır (Jansen ve Osterhammel, 2007). Yas aşaması olarak tanımlanan ikinci aşamada; uluslararası toplum, sömürgelerin yaşadıkları mağduriyetleri anlayarak, yaşanan mağduriyetleri hayal kırıklığı ve protesto halleriyle karşılamaktadırlar (Jansen ve Osterhammel, 2007). Dekolonizasyonun en önemli aşaması olarak görülen üçüncü aşaması ise bağımsızlığını kazanan sömürgenin geleceğini inşa etme sürecidir; bu süreçteki tartışmalar sömürgenin geleceği, yeni yönetimin kuruluş

prosedürleri ve kültürün yeniden inşa edilmesi gibi konuları içermektedir (Jansen ve Osterhammel, 2007). Üçüncü aşamanın başarıya ulaşmasının ardından bağımsızlığını kazanan sömürge toplumunun tek ses olup birleşmesi ve bu birleşimden sonra ülkeyi siyaseten hangi yöne sürükleyeceğinin kararının verilmesi de dekolonizasyon sürecinin dördüncü aşamasını oluşturmaktadır (Jansen ve Osterhammel, 2007). Dekolonizasyonun beşinci ve son aşaması, dördüncü aşamada söz konusu olan toplumun mutabık kaldığı birleşik hedefe yönelik eylemlerin kendisini içermektedir (Jansen ve Osterhammel, 2007). Bu süreçte, eğer sömürge ciddi bir tehdit altındaysa, bahsedilen dört aşamanın ilerleme süreci tam manasıyla başarılı olamamakta ve bu da genellikle sömürgelerde toplumsal mutabakatın sağlanamaması akabinde oluşan şiddet veyahut silahlı çatışmaların çıkma sürecini hızlandırmaktadır (Jansen ve Osterhammel, 2007).

Dekolonizasyon süreciyle birlikte uluslararası sistemde ekonomik anlamda yeni bir düzen kurulmuştur. Literatürde "Bağlantısızlar Hareketi" olarak bilinen siyasi hareket, dekolonizasyonun doğal bir uzantısı olarak görülmüş ve hareketin üyeleri, gelişmekte olan ülkeler olarak yeni dünya düzeninde yer almışlardır. Yeni ekonomik düzen kurma fikrinin ortaya çıkmasındaki sebeplerden diğeri de Soğuk Savaş konjonktüründe kapitalist-komünist modeller arasında sıkışıp kalan postkolonyal ülkelerin ekonomik geri kalmışlıklarına çözüm bulamamalarıdır. Bu geri kalmışlığın sebebinin postkolonyal ülkelerin dekolonizasyona rağmen ekonomik açıdan eski sömürgecilerine bağımlı olmalarının etkisi olduğu minvalinde açıklama getirenler vardır (Laszlo et al., 1978). En nihayetinde Birleşmiş Milletler (BM) Genel Kurulu çatısı altında, önce 1964'te G77 ve Bağlantısızlar Hareketi ile birlikte BM Ticaret ve Kalkınma Konferansı toplanmış; 1 Mayıs 1974 tarihinde de “Yeni Bir Uluslararası Ekonomik Düzenin Kurulması Bildirgesi” imzalanmıştır (Anghie, 2019). Bildirge özet olarak şu maddeleri kapsamaktadır:

> “1. İç işlerine karışılmaksızın egemen eşitliğine sahip tüm devletler, dünya sorularının çözümüne etkin şekilde katılım sağlama ve kendi ülkelerinde istedikleri ekonomik ve sosyal sistemleri benimseme hakkına sahiptirler.
>
> 2. Her devlet kendi doğal kaynaklarını başta kalkınma olmak üzere gerekli gördüğü diğer tüm ekonomik faaliyetler için kullanma ve ekonomik hedefleri için ulus-ötesi şirketlerle iş birliği yapma egemenliğine sahiptirler.

3. Gelişmekte olan ülkeler tarafından ihraç edilen hammadde ve diğer malların fiyatları ile gelişmiş ülkeler tarafından ihraç edilen hammadde ve diğer malların fiyatları arasında adil ve hakkaniyetli bir ilişki kurulmalıdır.

4. Gelişmekte olan ülkelerin sanayileşmesi, uygun teknik ve teknolojilerin transferi için yeterli mali kaynakların ve fırsatların sağlanması yoluyla teşvik edilmeli; bunun için gelişmekte olan ülkeler ikili ya da çok taraflı olacak şekilde uluslararası yardımlarla güçlendirilmelidir" (Mahiou, 1979).

Bağlantısızlar Hareketi'nin yanı sıra "Üçüncü Dünya" olarak da tanımlanan postkolonyal ülkelerin "Yeni Bir Uluslararası Ekonomik Düzenin Kurulması Bildirgesi" ile birlikte kurulan yeni sistemde yer almaları, dekolonizasyonun uluslararası ilişkilere olan katkılarından bir tanesidir. Bu süreçle birlikte postkolonyal devletler, iktisadi olarak eski sömürgelerinden ekonomik olarak kopma adımlarını atmışlardır.

BM'nin oynadığı bir diğer rol de dekolonizasyonu uluslararası hukuka uygun bir süreç haline getirmesidir. Uluslararası hukuk açısından dekolonizasyon süreci, self-determinasyon kavramı ile meşrulaştırılmıştır. BM tarafından dekolonizasyonun özü olarak tanımlaman ulusların kendi kaderini tayin hakkı, genel tanımın aksine yalnızca ulusların bağımsızlıklarını kazanmasıyla ilgili değil; ayrıca dekolonizasyonu düzenleyen kavramdır (Quintero, 2012). Bu kavramın kodifikasyonu, BM Genel Kurulu'nun 14 Aralık 1960 tarihli 1514 sayılı Genel Kurul kararıyla yapılmıştır. BM bünyesindeki Dekolonizasyon Özel Komitesi bu karara atıfta bulunarak dekolonizasyon sürecinin sömürgeciye kendi kaderini tayin etme sürecine izin vermekten başka bir alternatifle tamamlanamayacağının altını çizmiştir (McWhinney, 1960). Bu bağlamda günümüz uluslararası hukuku normlarında, sömürgelerdeki yerli halklarda olduğu gibi, bağımsız devletler içindeki ayrılıkçı gruplar da kendi kaderlerini tayin haklarını kullanmak isteyerek dekolonizasyon talep etmektedirler (Roy, 2001).

Dekolonizasyon ile birlikte bağımsızlıklarına kavuşan devletler, BM içerisindeki güç dengelerinin nicelik ve nitelik olarak değişmesinde önemli bir faktör haline gelmiştir. Nicelik açısından olan değişiklik, BM üye sayısının artmasıdır. Kuruluş yılı olan 1946'da 35

üye ülkesi olan BM'nin üye sayısı; dekolonizasyon süreciyle birlikte bağımsızlıklarına kavuşan Üçüncü Dünya ülkelerinin katılımıyla 1970'e gelindiğinde 127'ye yükselmiştir (Office of the Historian, 2021). Diğer yandan, BM içerisindeki güç dengelerinin değişmesi sadece nicelik değil; nitelik olarak da olmuştur. Avrupa dışındaki coğrafi konumları ve gelişmekte olan ekonomileri gibi ortak özellikleri olan postkolonyal devletler; sömürgeci geçmişleri sebebiyle iç sorunlarla boğuşmuşlar ve bu durum onları Batılı devletlerle karşı karşıya getirmiştir (Office of the Historian, 2021). Batılı olmayan hükümet tarzları, toplum yapıları ve ekonomik kurumları sebebiyle Avrupalı güçler tarafından kuşkuyla yaklaşılan bu yeni devletler; bu kuşkuya karşılık dekolonizasyonun şiddetli savunucularından olmuşlar ve BM bünyesindeki kurumları dekolonizasyon konularında baskı altına almışlardır (Office of the Historian, 2021). Yeni üyeler kurdukları baskı ile BM'yi sömürge devletleri için bağımsızlık kararları kabul etmeye ve sömürgecilik üzerine özel bir komite oluşturmaya itmiştir (Office of the Historian, 2021). Nihai olarak, nitelik ve nicelik bakımdan BM'nin dengelerinde değişiklik yapmayı başaran postkolonyal devletler, dekolonizasyon sürecinin uluslararası toplum tarafından kabul edilmesini sağlamışlardır.

3.2.2. Sömürgecilik Çeşitleri

Sömürgecilik faaliyetlerinin kaç çeşit olduğu sorusu, Uluslararası İlişkiler disiplinindeki sömürgecilik çalışmalarında kesin cevabı olmayan sorulardan bir tanesidir. Literatürdeki görüş, sömürgecilik çeşitlerinin sömürgecilerin niyetlerine ve motivasyonlarına göre tasniflendikleri yönündedir. Sömürgeciliğin yüzyıllar içerisinde farklı şekillerde uygulandığı ya da en azından algılandığı göz önüne alınırsa, literatürdeki sömürgecilik çalışmaları da farklı başlıklar altında incelenmiştir.

Örneğin tarihçi Nancy Shoemaker, "Sömürgeciliğin Tipolojisi" adlı çalışmasında sömürgecilik faaliyetlerini on iki çeşide ayırmıştır. Çeşitlendirmelerini Amerika ve Pasifik coğrafyaları üzerinden örnekler vererek yapan Shoemaker (2015), on iki çeşit sömürgeciliği; "yerleşimci sömürgecilik", "plantasyon sömürgeciliği", "doğal kaynak sömürgeciliği", "ticaret sömürgeciliği", "ulaşım sömürgeciliği", "emperyal güç sömürgeciliği", "arka bahçe sömürgeciliği", "yasal sömürgecilik", "haydut sömürgecilik", "misyoner sömürgecilik",

"romantik sömürgecilik" ve "postkolonyal sömürgecilik" olarak sıralamıştır.[7] Çalışmasının sonunda sömürgecilik çeşitlerinin yalnızca on iki tane ile sınırlandırılamayacağını belirten Shoemaker (2015); günümüz sömürgecilik faaliyetlerinin 19. yüzyıldan farklı olması sebebiyle sömürgecilik çeşitlerinin daha da artırılabileceğinin altını çizmiştir (Shoemaker, 2015).

Her ne kadar Shoemaker'ın sömürgecilik çeşitlendirmesi literatürdeki sömürgecilik çalışmalarının oldukça zengin olduğu algısını yaratsa da bilhassa Uluslararası İlişkiler disiplinindeki sömürgecilik çeşitleri ekseriyetle dört başlıkta incelenmiştir. Sosyal bilimlerin diğer alanlarında olduğu gibi Uluslararası İlişkiler disiplinindeki sömürgecilik çeşitleri, sömürgecilerin niyetlerine ve uyguladıkları politikalara göre tasniflenmiştir. Bu minvalde, tezin bu bölümünde sömürgecilik çalışmaları; "yerleşimci sömürgecilik", "sömürü sömürgeciliği" ve "iç sömürgecilik" olarak üç alt başlığa ayrılmıştır.[8]

Yerleşimci Sömürgecilik

Yerleşimci sömürgecilik, sömürgeleştirilmiş bölgelerdeki yerli popülasyonların sömürgeciler tarafından yeni yerleşimci nüfuslarla değiştirilmelerini amaçlayan sömürgecilik biçimidir (Veracini, 2010). Yerleşimci sömürgeciliğin literatürde en çok incelenen sömürgecilik çeşidi olma sebebi, tarihin her döneminde farklı coğrafyalarda uygulanmış olmasıdır. Tarihsel sürece bakıldığında, yerleşimci sömürgecilik örneklerine antik çağlarda Yunan medeniyeti ve Roma İmparatorluğu dönemlerinde, Orta Çağ'da ise

[7] Shoemaker'ın çalışmasını orijinali İngilizce olup, yazarın sömürgecilik çeşitleri Türkçeye "settlers colonialism (yerleşimci sömürgecilik)", "planter colonialism (plantasyon sömürgeciliği)", "extractive colonialism (doğal kaynak sömürgeciliği)", "trade colonialism (ticaret sömürgeciliği)", "transport colonialism (ulaşım sömürgeciliği)", "imperial power colonialism (emperyal güç sömürgeciliği)", "not-in-my-backyard colonialism (arka bahçe sömürgeciliği)", "legal colonialism (yasal sömürgecilik)", "rogue colonialism (haydut sömürgecilik)", "missionary colonialism (misyoner sömürgecilik)", "romantic colonialism (romantik sömürgecilik)" ve "postcolonial colonialism (postkolonyal sömürgecilik" olarak çevrilmiştir. Yazarın tanımlamalarının açıklamaları bu tezin konusu olmadığından yapılmamıştır.

[8] Sömürgecilik çeşitleri İngilizceden Türkçeye "settlers colonialism (yerleşimci sömürgecilik)", "exploitation colonialism (sömürü sömürgeciliği)" ve "internal colonialism (iç sömürgecilik)" olarak çevrilmiştir.

Almanya, Japonya ve İrlanda'da rastlamak mümkündür. Erken modern ve modern dönemlerde ise Amerika kıtasında ABD; Asya'da Afganistan, Bangladeş, Çin, Endonezya, Filipinler, Japonya, Nepal, Sovyetler Birliği, Vietnam ve Tayvan; Avrupa'da İrlanda ve Nazi Almanyası; Okyanusya'da Avustralya, Yeni Kaledonya ve Yeni Zelanda; Afrika'da Cezayir, Güney Afrika, Kenya, Liberya, Namibya ve Zimbabwe ile Ortadoğu'da Baas Partisi idaresindeki Irak, Kıbrıs, Nahçıvan ve Yukarı Karabağ ve Filistin vakaları örnek gösterilebilir. Görüldüğü üzere tarihte birçok coğrafyada örnekleri görülen yerleşimci sömürgeciliğin bu ülkelerdeki yerli toplumların sık sık nüfus çöküşleri ve uygulanan zorunlu göçleri sebebiyle toplumsal sağlık sorunlarıyla boğuşmalarına sebep olmuştur (Johnston ve Lawson, 2008). Demografik değişikliklere sebep olan yerleşimci sömürgecilik, bu nedenlerden ötürü, literatürde hakkında en çok araştırma yapılan sömürgecilik çeşitlerinin başında gelmektedir.

Yerli toplumların sömürgeciler tarafından farklı bölgelere göç etmeye zorlanmalarıyla tatbik edilen yerleşimci sömürgecilik çalışmalarının önde gelen isimlerinden birisi olan Lorenzo Veracini, yerleşimci sömürgeciliğe farklı bir bakış açısı getirmiştir. Yerleşimci sömürgeciliğin salt olarak yerel demografik yapı değişiklikleriyle anlaşılmasının yeterli olmayacağını düşünen Veracini (2015: 53); "Yerleşimci sömürgecilik eğer küresel olarak anlaşılır ve şimdi de küresel çapta bir yerleşimci sömürgecilik içerisinde yaşadığımız fark edilirse anlamlıdır" sözleri ile yerleşimci sömürgeciliğin günümüzdeki çerçevesini çizmiştir. Bir başka deyişle, yerleşimci sömürgecilik her ne kadar yerel ölçekte demografik değişikliklere sebebiyet veren ve etkileri yalnızca sömürgeleri ilgilendiren bir model olarak görülse de yerleşimci sömürgeciliğin sonuçları küresel çapta olmakta ve neden olduğu sonuçlar günümüzde uluslararası toplum üzerindeki etkisini sürdürmektedir.

Literatürde sömürgecilik ile yerleşimci sömürgecilik arasındaki kavram ilişkisini inceleyen çalışmalar mevcuttur. 1950'lerden itibaren çalışmalara konu edinen yerleşimci sömürgeciliğin sömürgecilikten farklı bir kavram olduğunu iddia eden isimlerin başında Fransız sosyolog Georges Balandier gelmektedir. Yerleşimci sömürgecilik ile sömürgecilik kavramlarının karşılıklı olarak birbirlerini tanımladıklarını ve aslında yerleşimci sömürgeciliğin kendi içerisinde bir dizi yapısal karşıtlık da içerdiğini belirten Balandier;

yerleşimci sömürgeciliğin dışsal tahakküm ve belirli bir demografik denge ile karakterize edildiğini şu şekilde tanımlamıştır:

> "… etnik ve kültürel üstünlük kurmak adına hareket eden farklı ve dogmatik olarak onaylanmış bir yabancı bir azınlığın, sayısal bir çoğunluk oluşturan ancak baskın gruptan daha aşağı olan yerli bir nüfusa kendi etnik ve kültürel üstünlüğünü empoze ettiği tahakküm çeşidi …" (Balandier, 1966: 54).

Yerleşimci sömürgecilik tanımının sömürgecilikten farklı olduğunu iddia eden bir diğer isim olan İngiliz sömürgeciliği tarihçisi A. G. Hopkins, yerleşimci sömürgeciliğin demografiye dayandığını söylemiştir (Hopkins, 1999). Sömürgecilerin devlet yapılanmalarındaki farklılıklar sebebiyle yerleşimci sömürgeciliğin demografik olduğunu belirten Hopkins'e göre "Beyaz yerleşimcilerin sayısal olarak baskın hale geldiği yerlerde, sömürge yönetimi yerel halkları devlet yönetiminden çıkardı; bununla birlikte sayısal olarak daha güçlü olan yerli toplumların hükümetin temeli olarak kaldığı yerde ise devlet yapılanmaları mevcut halklardan şekillendi" (1999: 215). Benzer şekilde, D. K. Fieldhouse'un sınıflandırması da yerleşimci sömürgecilik sistemi içerisinde ayrıcalıklı olarak tanımlanabilecek bir demografiye sahiptir. Fieldhouse (1966) yerleşimci sömürgecilikteki demografik yapıyı "karma koloniler", "plantasyon kolonileri" ve "saf yerleşimci kolonileri" olmak üzere üçe ayırmıştır. "Karma koloniler" modelinde yerleşimciler esnek ve büyük bir yerli nüfusla karşılaşmakta ve karşılaştıkları bu yerli iş güçlerini kullanarak üstünlüklerini ilan etmektedirler (Fieldhouse, 1966). "Plantasyon koloniler" modelinde -ki Seylan bu modelin örneklerinden bir tanesidir- sömürgeciler farklı coğrafyalardan yerleşimci ithal etmekte ve bir nevi özgürlüklerini ellerinden aldıkları bu ithal topluluğu plantasyonlarda çalıştırmaktadırlar (Fieldhouse, 1966). Son olarak, "saf yerleşimci kolonileri" modelinde sömürgeci olan "beyaz yerleşimciler", sömürgelerdeki yerli nüfusu ortadan kaldırarak veyahut marjinalleştirerek tahakküm kurma yoluna gitmektedirler (Fieldhouse, 1966).

Antisemitizm, İslamofobi, Negrofobi (siyah karşıtlığı) gibi ayrımcılık içeren nefret hareketlerinin kullandığı enstrümanların yerleşimci sömürgecilikte de kullanıldıklarını

belirten Patrick Wolfe (2006); günümüzde "beyaz üstünlüğü" ideolojisinin hakimiyetini halen sürdürmesinin sebebinin yerleşimci sömürgecilik mantığının olduğunu söylemiştir. Yerleşimci sömürgecilik çalışmalarıyla bilinen Avustralyalı sosyal bilimci Wolfe (2006), yerleşimci sömürgecilik ile etnik temizlik ve soykırım kavramları arasındaki korelasyonu incelediği çalışmasında ayrıca yerleşimci sömürgeciliğin kademe kademe nasıl uygulandığından da bahsetmiştir. İlk olarak; kalıcı olmak isteyen yerleşimci sömürgeciler, işgal hareketlerine başlayarak yerli topraklar üzerinde egemenlik kurmayı amaçlamaktadırlar (Wolfe, 2006). İkinci olarak, istilacı bir zihniyetle yerli popülasyonların yerleşimci nüfuslarla değiştirilmesi politikasını içeren yerleşimci sömürgecilikte, sömürgeciler yerli toplumların yerlerini almak için yok etme girişimlerine başlamaktadırlar (Wolfe, 2006). Yapısal bir sistem olan yerleşimci sömürgecilik, belirli bir tarihi kapsayan bir olay değildir ve yerleşimci sömürgecilik faaliyetleri hiçbir zaman gerçek manada bitmemektedir (Wolfe, 2006). Yerli halkların varlıklarını reddeden bir anlayışa sahip olan yerleşimci sömürgecilik, yerlilerin toprak taleplerini de geri çevirmektedir (Wolfe, 2006). Tüm bu süreç ışığında, yerlilerin toprak taleplerini reddederek nüfuslarını ortadan kaldırmayı hedefleyen yerleşimci sömürgecinin tek hedefi, sömürgelerdeki topraklara kendi nüfuslarını getirmektir (Wolfe, 2006). Son olarak da yerleşimci sömürgecilikte yerli halkların asimilasyonları cinayet, çocuk kaçırma, misyonerlik faaliyetleri, yatılı okullar kurma gibi çeşitli yollarla yapılmakta ve bunun nihai amacı da yerli nüfusları ortadan kaldırmaktır (Wolfe, 2006).

Yerleşimci sömürgeciliği “ayrıcalıklı bir sömürgecilik çeşidi” olarak tanımlayan Patrick Wolfe, 2012’de Stanford Üniversitesi’ne bağlı Beşerî Bilimler Merkezi’ne verdiği mülakatta yerleşimci sömürgeciliğin sıfır toplamlı bir oyun olduğunun ve “kazanan hepsini alır” mantığının sömürgeci güçler tarafından işletildiğinin altını çizmiştir (Douglass, 2012). Sıfır toplamlı oyun olarak görülen yerleşimci sömürgecilikte, sömürgeci güçlerin nihai kazanan olmak için diplomasiyi kullandıkları durumlar da vardır. Bu bağlamda, sömürgeci güçler, sömürgelerdeki toplumsal unsurlar arasında müzakereler yürütmekte ve yürütülen müzakereler sayesinde yerel unsurlar ile olan iş birliklerini geliştirmektedirler (Banivanua-Mar ve Penelope, 2010). Bir başka deyişle sömürgelerdeki yerel yöneticiler, askerler ve hatta halihazırdaki Avrupa kökenli sakinlerle müzakere eden sömürgeci güçler; yerleşimci sömürgeciliği daha az maliyetle uygulamak istemektedirler (Free, 2018).

Wolfe'un (2016) tanımlamasıyla yerleşimci sömürgecilik "eleme" mantığını içermekle birlikte yalnızca yerel toplumların tasfiyesi olarak algılanmamış ve farklı boyutta da incelenmiştir. Soykırım terimini bulan ve soykırım çalışmalarıyla literatüre katkıda bulunan Raphael Lemkin, yerleşimci sömürgeciliği pozitif ve negatif anlamlardaki boyutlarıyla da karakterize etmiştir.[9] Olumsuz anlamda yerleşimci sömürgecilik, yerli toplumların çözülmesi ve ortadan kaldırılmalarını içermekle birlikte; olumlu anlamda yerleşimci sömürgecilik kamulaştırılan topraklar temelinde yeni sömürge toplumlarının kurulmalarına ön ayak olması olarak görülmüştür (Lemkin, 2008). Wolfe, Lemkin'in tespitlerine atıfta bulunarak, yerleşimci sömürgeciliğin -tıpkı kendisinin belirttiği üzere- kalıcı bir işgal olayından ziyade bir yapı kurma girişimi olduğunu belirtmiştir (Wolfe, 2016). Literatürde yerleşimci sömürgeciliğin olumlu yanı olarak görülen yapı kurma girişiminde sömürgeciler; melezleştirme, mülkiyetlerin el değiştirmesi, bireysel mülkiyet hakkının ilga edilmesi, asimilasyon için çocuk kaçırma, din değiştirme, misyonerlik okulları kurma vb. stratejileri uygulamışlardır (Wolfe, 2016). Bir defaya mahsus olarak yapılan "eleme" stratejileri, bir olaydan ziyade yerleşimci-sömürge toplumunun düzenleyici bir ilkesidir (Wolfe, 2016).

Sömürgeciler ile yerli toplumlar arasındaki ilişkiler yalnızca yerleşimci kimliği için temellendirilmemiştir. Annie E. Coombes'un iddia ettiği gibi; yerleşimci sömürgecilik ayrıca "yeni ulusların kültürel ve politik karakterini nihai olarak şekillendiren tarihsel faktör" olmuştur (Coombes, 2006: 2). Yerleşimci sömürgeciliğe karşı yerli toplumlar ya direniş hareketlerine girişmişler ya da zoraki şekilde iş birliğini kabul etmek zorunda kalmışlardır (Morgan, 2017).[10] Sonuç olarak, nasıl tatbik edilirse edilsin, yerleşimci sömürgecilik modeli sömürgelerin demografik, kültürel ve siyasi yapılarını değiştirmiştir.

[9] Her ne kadar soykırım ve yerleşimci sömürgecilik literatürleri birbirleriyle bağlantılı görünmese de Wolf (2016), Lemkin'in çalışmalarına sık sık atıfta bulunmuş ve yerli toplumların tasfiyesinin iki tanımlamalarda da benzerlikler taşıdıklarını düşünmüştür. Hatta öyle ki Wolf'a göre (2016: 388) Lemkin'in başını çektiği soykırım çalışmaları "soykırımda kullanılan stratejiler yerleşimci sömürgeciliğin karakteristikleridir".

[10] Morgan çalışmasında yerleşimci sömürgeciliği tanımlarken İngilizlerin 1783-1920 yıllarında sömürgelerinde uyguladığı politikalara atıfta bulunmuştur.

Sömürü Sömürgeciliği

Sömürü sömürgeciliği, literatürde sömürgecilik faaliyetlerinin ekonomi temelli değerlendirildiği sömürgecilik çeşididir. Marksist kuramın öncülerinden Karl Marx ve Friedrich Engels'in makalelerinden oluşan ve 1974'te yayımlanan "On Colonialism" adlı eser, literatürde sömürgecilik kavramına iktisadi açıdan katkıda bulunan çalışmalardan biridir. Marx ve Engels'e göre (1974) kapitalist üretim metotlarını kullanan Avrupa'daki burjuva sınıfı, sömürgecilik faaliyetleriyle birlikte kendisine ekonomik yarar sağlamış ve bu da sömürgeciliğin Batı-merkezli olmasına neden olmuştur. Sömürgeciliği komünist bakış açısıyla açıklayan Marx ve Engels, coğrafi keşiflerin sömürgecilik faaliyetlere hız kazandıran bir diğer etmen olduğuna dikkat çekmişlerdir (Marx ve Engels, 1974). Hint Adaları ile deniz bağlantı kurulması ve Amerika kıtasının keşfedilmesiyle birlikte başta altın ve gümüş olmak üzere bu bölgelerden Batı'ya ithal edilen ürünlerin sonucunda toplumsal sınıflar arasındaki ilişkinin değiştiğini belirten Marx ve Engels, buna ek olarak sömürgecilik faaliyetlerinin ülkeler arasındaki ticaret savaşlarına sebep olduğunu ve bu savaşların da devletler arasındaki sömürgeleşme yarışını daha da çetin hale getirdiğini belirtmişlerdir (Marx ve Engels, 1974). Nitekim bu savaşlar neticesinde Hint ve Çin gibi büyük pazarlara açılan Avrupalılar, Afrika ve Asya'daki halkları tabiri caize yağmalamışlardır (Marx ve Engels, 1974). Sömürgeci devletlerin kapitalist sistemi yeni formlarıyla birlikte dünyanın çeşitli yerlerinde kurmaları tespiti de Marx ve Engels'in bir diğer iddiasıdır (Marx ve Engels, 1974). En nihayetinde Marx ve Engels'in düşünceleri, sömürgeciliğin sosyoekonomik açıdan açıklanmasına yardımcı olmuşlardır.

Marx ve Engels tarafından ekonomik sömürü aracı olarak görülen sömürgeciliğe, komünist düşüncenin bir diğer temsilcisi Vladimir Ilyich Lenin de farklı bir yorumla katkıda bulunmuştur. Sömürgeciliği emperyalizm projesi olarak göre Lenin'e göre (2009) kapitalizm, Avrupalı devletleri sömürgeci olmaya itmiş ve bu da emperyalizmin kapitalizmin en son ve yüksek aşaması olmasına neden olmuştur. Kapitalizmin "rekabetçi" ve "emperyalist" olmak üzere iki aşaması olduğunu iddia eden Lenin (2009); 19. yüzyıldaki ekonomik sistemde "rekabetçi" olan Avrupalı devletlerin sömürgecilik faaliyetleri neticesinde "emperyalist" aşamaya geçtiklerini ve bu aşamada devletler arasında kapital-monopol ilişkilerin şekillendiğini belirtmiştir. Tasvir edilen bu düzen içerisinde emperyal

güç olan kapitalist devletlerin tecrübe ettikleri üretim eksikliği sorunu, Avrupalı devletlerin azgelişmiş olan Üçüncü Dünya ülkeleri üzerinde sömürgecilik politikaları izlemelerinin önünü açmıştır (Amin, 1997). Batılı devletlerin Üçüncü Dünya ülkelerinde izledikleri sömürgecilik politikaları, devletler arasındaki güç mücadelelerini ve jeopolitik sebeplerden ötürü ortaya çıkan çatışmaları tetiklemiş ve bu da sömürgecilerin sömürgelerini talan etmelerine sebebiyet vermiştir (Hirson, 1997).

Sömürgeciliğin siyasi tarafından çok ekonomik kanadına dikkat çeken bir diğer çalışma da Amerikalı sosyolog Allan G. Johnson'ın "The Blackwell Dictionary of Sociology: A User's Guide to Sociological Language" (Blackwell Sosyoloji Sözlüğü: Sosyolojik Dil Kullanım Kılavuzu) isimli kitabıdır. Johnson'a göre (2000) sömürgecilik faaliyetleri, Avrupa'daki kapitalizmin ürün ve pazar kontrolleriyle birlikte dünyanın çeşitli yerlerine yayılmalarında önemli rol oynamışlardır. Düşük maliyetli üretim için gerekli olan ham madde ihtiyaçlarını sömürgelerinden karşılayan Avrupalı devletler, ürettikleri ürünleri daha pahalıya satarak sömürgelerini pazar olarak kullanma siyaseti izlemişlerdir (Johnson, 2000). Bu yöntemle birlikte sömürgeciler sömürgelerini yalnızca askeri güç kullanarak değil ayrıca ekonomik açıdan kendilerine bağlamışlardır (Johnson, 2000). Johnson'ın sömürgecilik tanımının diğer tanımlardan farkı ve literatüre olan katkısı, Batılıların sömürgeciliği Roma İmparatorluğu, Büyük İskender ve Babillerin aksine siyasi hegemonya kurmak için değil; aksine ekonomik çıkarlarını maksimize etmeleri için kullanmış olmalarıdır. Bu minvalde sömürgecilik, "güçlülerin zayıflar üzerinde uyguladıkları iktisadi sistem" olarak adlandırılmaktadır (Johnson, 2000: 50).

İç Sömürgecilik

İç sömürgecilik bir devlet içerisindeki bölgeler arasında sosyal, siyasi ve ekonomik eşitsizliklere yol açan, bununla birlikte daha geniş bir toplumdaki azınlık grupların sömürülmelerinin bir sonucu olarak "eşitsiz gelişme" olarak da bilinen, bölgesel bazda da ekonomik kalkınmanın eşit derecede olmayan etkilere sahip olduğu sömürgecilik çeşididir (Howe, 2002). 1960'ların başından itibaren Latin Amerika çalışmaları literatüründe yer alan iç sömürgecilik kavramı, ABD'deki etnik azınlıkların durumlarıyla ilgili yapılan çalışmalarda sıklıkla kullanılmıştır (Bailey ve Flores, 1973). İç sömürgecilik kavramının

literatürde farklı tarihsel zamanlar ve aynı zamanda çeşitli çağrışımlar için kullanıldığı olmuştur. Afganistan, Cezayir, Çin, Filipinler, İrlanda, İskoçya, Kanada, Sri Lanka, Sovyet idaresindeki Baltık devletleri, Tayland ve Vietnam gibi tarihsel vakalar iç sömürgecilik örnekleridir.

Tarihsel olarak iç sömürgecilik kavramı, sömürgecilik literatürünün geleneksel kavramlarından biri olan "yabancıların yerliler üzerindeki doğrudan egemenliğinin ortadan kalkmasıyla, yerlilerin yerliler tarafından tahakküm ve sömürüsü" kavramından türetilmiştir ve bu noktada dekolonizasyon kavramıyla da ilintilidir (Casanova, 1965: 27). Meksikalı sosyolog Pablo Gonzalez Casanova, özünde iç sömürgecilik kavramıyla bağlantılı olan kendi iç sömürgecilik teorisini geliştirmiştir. "İç sömürgecilik, kültürel olarak heterojen, farklı gruplar arasındaki tahakküm ve sömürüye dayalı bir sosyal ilişkiler yapısına tekabül eder" düşüncesiyle Casanova (1965: 33), iç sömürgecilik kavramına kültürel heterojenlik unsurunu eklemiştir. Kültürel heterojenlik kavramının eğitim, dil ayrımcılığı ve kentleşme süreci gibi değişkenlerden oluştuğunu belirten Casanova (1965); iç sömürgeciliğin heterojen gruplar arasındaki egemenlik ve sömürü ilişkilerine dayandığını savunmuştur.

Norma Beatriz-Chaloult ve Yves Chaloult (1979), iç sömürgecilik kavramını metodolojik olarak inceleyerek kavramın içerdiği değişkenleri tanımlamışlardır. Çalışmalarında iç sömürgeciliğin siyasi ekonomik ve sosyokültürel boyutlarını inceleyen Norma Beatriz-Chaloult ve Yves Chaloult (1979), iç sömürgecilik kavramını “oluşturan değişkenler” ve “mekanizmalar” olmak üzere iki başlığa ayırmışlardır. Norma Beatriz-Chaloult ve Yves Chaloult (1979), ilgili başlıkları “Ekonomik-Politik Boyutu Ölçen Değişkenler”, “Sosyokültürel Boyutu Ölçen Değişkenler”, “Ekonomik-Politik Boyutu Ölçen Mekanizmalar” ve “Sosyokültürel Boyutu Ölçen Mekanizmalar” olmak üzere dört tabloda irdelemişlerdir. Yazarlar bu tablolarda iç sömürgecilik çalışmalarının öncü isimlerinin çalışmalarını esas alarak, kendi belirledikleri değişkenlerin diğer çalışmalarda yer alıp almadıklarına bakmış ve bu değişkenlerin iç sömürgecilikteki sömürgeci-sömürge ilişkini ne denli etkilediği, eğer etkili olduysa da hangi değişkenlerin önem arz ettikleri sorularına yanıt aramışlardır.

Yazarlar; “Ekonomik-Politik Boyutu Ölçen Değişkenler” başlıklı Tablo 1’de "teknolojiye erişim", "sermaye hareketi", "elektrik arzı", "doğal kaynakların sömürülmesi", "maliye ve vergi sistemi", "sanayileşme", "arazi kullanım sistemi", "yasama sistemi", "insan gücü", "pazarlama", "üretim yolları", "resmi kredi sistemi", "güç ilişkileri", "fiyatlandırma politikaları", "üretim ilişkileri", "kamu harcamaları ve bileşimi", "kamu ve özel ticaret", "kamu ve özel yatırımları", “ulaşım sistemi", "sendikalaşma" ve "maaşlar" olmak üzere yirmi bir değişken belirlemişlerdir. Tablo 1'e göre iç sömürgeciliğin siyasi ekonomik boyutunu en çok etkileyen değişkenler "arazi kullanım sistemi" ve "güç ilişkileri" olmuşlardır (Beatriz-Chaloult ve Chaloult, 1979: 89). "Elektrik kaynağı", "doğal kaynakların sömürülmesi", "üretim yolları", "fiyatlandırma politikaları" ve "kamu harcamaları ve bileşimi" değişkenlerinin ise iç sömürgeciliğin politik ekonomi boyutunu etkileme noktasında çok az etkileri olmuştur (Beatriz-Chaloult ve Chaloult, 1979: 89).

Tablo 2’de “Sosyokültürel Boyutu Ölçen Değişkenler” incelenmiş; yazarlar "saldırganlık ve sosyal çatışmalar", "yabancılaşma", "kilise", "kültürel ve etnik farklılıklar", "eğitim", "sağlık", "konut", dil", "göç süreci", "mesleki süreç", "hayat kalitesi", "sosyal hayata katılım", "sosyal tabakalaşma ve sınıf ittifakları", "gelenekçilik" ve "şehirleşme" olmak üzere on beş değişken sıralamışlardır (Beatriz-Chaloult ve Chaloult, 1979: 91). Tabloya göre iç sömürgeciliğin sosyokültürel boyutunu derinleştiren en yüksek etki “sosyal tabakalaşma ve sınıf ittifakları" olurken; “yabancılaşma”, “kilise”, “sağlık”, “konut” ve “mesleki süreç” değişkenlerinin etkileri görülmemiştir (Beatriz-Chaloult ve Chaloult, 1979: 91).

Yazarlar, "Ekonomik-Politik Boyutu Ölçen Mekanizmalar" başlıklı Tablo 3'te; "teknolojiye erişim", "sermaye hareketi", "kredi sistemi", "elektrik arzı", "kamu harcamaları", "maliye politikaları", "gelir dağılımı", "sanayileşme", "yatırım sistemi", "arazi kullanım sistemi", "yasama sistemi", "güç yapısı", "fiyat sistemi", "üretim ilişkileri", "vergi sistemi", "ticaret sistemi" ve "maaşlar" olmak üzere on yedi mekanizma belirlemişlerdir (Beatriz-Chaloult ve Chaloult, 1979: 93). Tablo 3'e göre iç sömürgeciliğin siyasi ekonomik boyutunu en çok etkileyen mekanizma, "arazi kullanım sistemi" olmuştur (Beatriz-Chaloult ve Chaloult, 1979: 93). "Teknolojiye erişim", "elektrik arzı", "kamu harcamaları", "sanayileşme", "yasama sistemi" ve "vergi sistemi" mekanizmalarının ise iç sömürgeciliğin

politik ekonomi boyutunu etkileme en az etkiye sahiptirler (Beatriz-Chaloult ve Chaloult, 1979: 93).

Tablo 4'te "Sosyokültürel Boyutu Ölçen Mekanizmalar"ı inceleyen yazarlar, bu başlığı "yabancılaşma ve kadercilik", "kültürel ve etnik farklılıklar", "eğitim", "dil", "göç süreci", "yaşam kalitesi", "baskı", "sosyal katılım" ve "sosyal tabakalaşma ve sınıf ittifakları" olarak dokuz mekanizmaya ayırmışlardır (Beatriz-Chaloult ve Chaloult, 1979: 95). Tabloya göre iç sömürgeciliğin sosyokültürel boyutunu en çok etkileyen mekanizma "göç süreci" olmuştur (Beatriz-Chaloult ve Chaloult, 1979: 95). Bununla birlikte "yabancılaşma ve kadercilik", "kültürel ve etnik farklılıklar", "yaşam kalitesi" ve "baskı" unsurları, sosyokültürel ölçekte iç sömürgecilikte çok az etkiye sahip olan mekanizmalardır (Beatriz-Chaloult ve Chaloult, 1979: 95).

Literatürdeki iç sömürgecilik örnekleri ağırlıklı olarak Latin Amerika üzerinden verilmiştir. Bir diğer Meksikalı sosyal bilimci Rodolfo Stavenhagen (2013), iç sömürgecilik analizinde sınıf ilişkileri ve "ladino"nun güçlü konumu üzerine odaklamıştır. Stavenhagen (2013), Latin Amerika'nın geri ve geri kalmış bölgelerinin, gelişen şehir merkezleri veya verimli tarım alanları açısından her zaman iç sömürgeler olduğunu belirtmiştir. Bir başka çalışmada ise Julio Cotler (1970), Peru'daki iç sömürgeciliği oluşturan tahakküm ve sosyal değişim mekanizmalarını incelemiştir. Yazar, Peru'daki orta ya da ara sınıf olan "mestizo"ların şehir merkezlerinde hegemonya kurarak yerlilere hükmettiklerini belirtmiştir (Cotler, 1970). Bu çalışmasıyla Cotler, iç sömürgecilik kavramının sosyo-psikolojik boyutunun gelişmesine de katkıda bulunmuştur.

Havens ve Flinn (1970) ise Kolombiya örneğini inceledikleri çalışmalarında, iç sömürgecilik analizlerini "yapısal düzenlemeler" ve "kaynakların dağıtılmasının kontrolü" olmak üzere iki noktaya dayandırmışlardır. Ayrıca yazarlar, sınıflar arasındaki ilişkilerin analizinin iç sömürgecilikte önemli olduğunu vurgulamışlardır (Havens ve Flinn, 1970). Latin Amerika'daki iç sömürgeciliğin bir tür bağımlılık olduğunu ve emperyalizmin gerçek bir ürünü olarak servis edildiğini söyleyen Andre Gunder Frank ise iç sömürgeciliğin kapitalist sistemde geliştirilip büyütüldüğünü, kapitalist sistemin olmadığı bir dünyada iç

sömürgeciliğin de olmayacağını vurgulamıştır (Frank, 1969). Frank bununla birlikte iç sömürgecilik analizinde metropol (sömüren)-uydu (sömürülen) unsurlarının arasındaki ilişkinin önemli rol oynadığının da altını çizmiştir (Frank, 1969). Bailey ve Flores de çalışmalarında, ABD'nin içerisindeki etnik azınlıkların ayrımcılık ve ekonomik sömürünün hedefi olduğunu iddia etmişlerdir (Bailey ve Flores, 1973). Yazarlara göre ayrımcılığın ve ekonomik sömürünün hedefi olan etnik azınlıklar, ABD'de "ulus içerisinde ulus" olduklarından dolayı iç sömürgeciliğe maruz kalmaktadırlar (Bailey ve Flores, 1973).

İç sömürgecilik kavramının kuramsallaşmasını sağlayan isimlerin başında Michael Hechter gelmektedir. Hechter'e kadar olan çalışmalar, genellikle vaka incelemeleri ve incelenen ülkelerdeki iç sömürgeciliğin farklı alanlardaki etkilerine odaklanmıştır. Hechter ise iç sömürgecilik kavramını tanımlamakla kalmamış; kavramın teorik çerçevesini çizerek kuramsallaştırmıştır. Hechter, iç sömürgecilik kavramının çıkış noktasını dekolonizasyon ile birlikte ortaya çıkan Üçüncü Dünya ülkelerinin bağımsızlık hareketleriyle ekonomik kalkınma arasındaki ilişkinin tezahürleri olarak belirlemiştir. Bağımsızlıklarını kazandıktan sonra ülkelerin ulusal kalkınma problemleri yaşadıklarını belirten Hechter, karmaşık bir süreç olan ulusal kalkınmayı "kara kutu" olarak tanımlamıştır (Hechter, 1975). Ulusal kalkınmanın "kara kutu" olmasının bir problem olduğunu düşünen Hechter, bu problemin "kültürel entegrasyon problemi", "ekonomik bütünleşme problemi" ve "siyasi bütünleşme problemi" olmak üzere üç başlıktan oluştuğunu belirtmiştir (Hechter, 1975). Bu problemlerin çözülememeleri, iç sömürgeciliğin devamını sağlamıştır.

Hechter'a göre (1975), iç sömürgecilikteki merkez-çevre ayrımı, bir ülkedeki farklı bölgelerin ekonomik ve kültürel açından avantajlı ve dezavantajlı olarak ikiye ayrılmasını içermektedir. Dünya sistemleri teorisinin tasvir ettiği merkez-çevre ilişkisinden farklı ilişkilere sahip olan iç sömürgecilik modelinde ülke içerisindeki merkez (sömüren), çevreye (sömürülen) egemen olarak ekonomik manada sömürme faaliyetlerine girişmektedir. Bu faaliyetlerin doğal bir neticesi olarak da ülke içerisindeki sanayileşme ve kalkınma süreçleri olumsuz etkilenmektedirler (Hechter, 1975). Eşit olmayan modernleşme sürecinin sonunda ülke içerisinde "gelişmiş" ve "daha az gelişmiş" gruplar oluşmakla birlikte, bu bölünmenin doğal bir neticesi olarak devlet içerisindeki güç ve kaynak dağıtımlarında adaletsizlikler vuku bulmaktadır (Hechter, 1975). Güç ve kaynak dağıtımındaki eşitsizliklerin tabakalaşma

yaratacağını söyleyen Hechter (1975), kalkınmayı başaramamış çevre ekonomisinin sanayileşmiş merkez ekonomisine bağımlı olacağını ve çevrenin merkezi tamamlamaktan başka bir fonksiyonu kalmayacağını belirtmiştir.

3.2.3. İngiliz Sömürgeciliği Yönetim Sistemleri

Tezin bu bölümünde İngilizlerin kullandıkları sömürgecilik yönetim sistemleri irdelenmiştir. İngiliz sömürgecilik yönetim sistemlerinin seçilme sebebi çalışmanın ampirik çalışmalarının Sri Lanka ve Myanmar gibi iki eski İngiliz sömürgeleri olmalarıdır. Bu bağlamda, literatürdeki sömürgecilik yönetim sistemleri; "dolayı sömürge yönetimi", "doğrudan sömürge yönetimi" ve "imtiyazlı şirketlerle yönetim sömürge yönetimi" olmak üzere üçe ayrılmıştır. Yapılan bu ayrımda başta İngiltere olmak üzere diğer Batılı güçlerin sömürgecilik faaliyetlerinde kullandıkları sistemlerin, sömürgelerinde izledikleri politikaların farklılaşmasının rolü vardır.

İngiliz sömürgecilik yönetim sistemlerinin tarihsel süreç içerisinde farklılaştığı görülmektedir. İktisadi anlamda kâr sağlamak üzerine kurulan sömürgecilik yönetim sistemleri, 18. yüzyıla kadar ticari kârları maksimize etmek için bireyler ve şirketlerin tekellerine bırakılmıştır (Özcan, 2014). Bu dönemde İngiliz monarşisi yalnızca bireylere ve şirketlere yardım etmek, bu şirketleri teşvik etmek ve bu şirketlerin faaliyetlerini denetim altına alma siyasetleri izlemişlerdir (Özcan, 2014). Bunun nedeni, İngilizlerin sömürge yönetimlerinde maliyetli asgari düzeye indirip sömürgelerindeki gelirleri azami seviyelere çıkarmak olmuştur (Özcan, 2014).

İmtiyazlı şirketlerle sömürge yönetimi, İngiltere'nin sömürgecilik faaliyetlerini şirketler üzerinden yürüttüğü yönetim sistemidir. İngiliz hükümetlerinin desteklediği bu şirketlerin ilk hedefleri, ticari faaliyetlerini sömürgelerinde istikrarlı bir şekilde sürdürmekten öteye geçmemiştir (Andrews, 1984). Sömürgelerdeki kaynakların sömürülmesi noktasında "öncü" birlikler olan şirketler, sömürgecilerden aldıkları imtiyazlarla birlikte bölgelerdeki kaynakları elde etmişlerdir (Andrews, 1984). Doğu Hindistan Kumpanyası (East Indian Company), imtiyazlı şirketlerin en bilinenidir. Dönemin

İngiliz kraliçesi Victoria'dan aldıkları izinle 1600 yılında faaliyetlerine başlayan Doğu Hindistan Kumpanyası, İngilizlerin Hint Okyanusu'ndaki ticaretini düzenleme görevini 1874 yılına kadar üstlenmiştir (Özel, 2021). George Taubman Goldie'nin 1886'da kurduğu Kraliyet Nijer Şirketi (Royal Niger Company), 1888'de Sir William Mackinnon tarafından kurulan "İngiliz Doğu Afrika İmparatorluk Şirketi (Imperial British East Africa Company)" ve 1889'da Cecil Rhodes tarafından kurularak faaliyetlerine başlayan "Britanya Güney Afrika Şirketi (British South Africa Company)"; İngilizlerin imtiyazlı sömürge yönetimlerini sürdürdüğü diğer imtiyazlı şirketler olmuşlardır (Rashid, 2014). Thomas Lipton tarafından 1890'da kurulan Lipton and Brooke Bands şirketi, Seylan'daki çay yatırımlarını tekeline alarak İngiltere'nin Sri Lanka'daki imtiyazlı şirketler aracılığıyla sistem kurmasını sağlamıştır (Mücek, 2016).

19. yüzyılın son dönemleriyle birlikte emperyalist politikaların dünya siyasetine hâkim olmasıyla İngiliz sömürgecilik yönetimlerinin kuruluş amaçları değişmiştir. Sömürgecilik faaliyetlerinin işgal hareketleriyle uygulanmaya başlanılmasıyla birlikte İngiltere, başta Afrika kıtası olmak üzere dünyanın çeşitli bölgelerinde toprak kazanımları elde etmiştir (Gilbert ve Reynolds, 2008). Büyük çapta toprak kazanımlarının idaresi zor olduğundan dolayı İngiltere, sömürgelerinde merkeze bağlı güçlü siyasi ve idari yapılar kurmuştur (Gilbert ve Reynolds, 2008). Bu dönemde sömürgelerindeki devlet-toplum yapısını iyileştirecek olan bürokratik yapılanmaya el atan İngiltere'nin amacı; sömürgelerindeki karmaşık ve istikrarsız siyasetleri düzene sokup o döneme kadar sürdürdüğü ekonomik çıkarların devamlılığını sağlamak olmuştur (Gilbert ve Reynolds, 2008). Hedeflediği bu siyaseti başarıyla uygulamak için sömürgelerdeki yerel toplumlara ek olarak başta İngiliz olmak üzere Batılı nüfusa ihtiyacı olan İngiltere, ihtiyacı olan bu nüfusu "medeniyetin yayılması", "misyonerlik faaliyetleri", "kölelik karşıtlığı" gibi kavramlar üzerinden ikna etme yolunu seçmiştir (Gilbert ve Reynolds, 2008).

Sömürgelerinde "dolaylı sömürge yönetimi", "doğrudan sömürge yönetimi" ve "imtiyazlı şirketlerle sömürge yönetimi" olmak üzere üç çeşit yönetim biçimi benimseyen İngiltere; sömürge yönetimlerini sürdürebilmek adına sömürgelerine "kraliyet sömürgesi", "protektoralık", "mandater", "dominyon" ve "kondominyum" olmak üzere beş çeşit statü vermiştir. İngilizler statüleri verirken sömürgelerinin yapılarına dikkat etmişlerdir.

“Kraliyet sömürgesi” veya literatürde bilinen diğer ismiyle “taç kolonisi”, sömürgelerin doğrudan Londra’daki Sömürge Bakanlığı tarafından atanan vali tarafından yönetildiği sömürgecilik statüsüdür (Ward, 1976). Bu statüde İngiliz valiye ek olarak yürütme ve yasama meclisleri mevcuttur (Ward, 1976). Doksana yakın sömürgesine “kraliyet sömürgesi” statüsü veren İngiltere, Seylan ve Burma’yı bu statü ile yönetmiştir (Ward, 1976). “Koruyucu” manasına gelen “protektoralık” sömürge yönetim statüsünde İngilizler sömürgelerinin iç işlerine müdahalede bulunmamakla birlikte dış politikalarını “Yüksek Komiserlik” adını verdikleri merci vasıtasıyla yürütmüşlerdir (Anonim, 2007). İngilizler bu statüyü Afrika’da yer alan sömürgeleri Bechuanaland, Britanya Somalisi, Gambiya, Kenya, Kuzey Rodezya, Nijerya, Nyasaland, Sierra Leone, Svaziland, Uganda ve Zanzibar’a vermişlerdir (Anonim, 2007). Protektoralık sömürge statüsüyle aynı değişkenleri içeren “mandaterlik” statüsü, kodifikasyonunun Milletler Cemiyeti tarafından yapılması yönüyle protektoralık statüsünden ayrılmıştır (The Editors of Encyclopaedia Britannica, 2022). Birinci Dünya Savaşı’ndan mağlubiyetle ayrılan Osmanlı İmparatorluğu’ndan kopan devletler ile Almanya’nın denizaşırı topraklarındaki sömürgelerinin paylaşımı için düşünülmüş olan mandaterlik, Milletler Cemiyeti Antlaşması’nın 22. maddesine göre uygulanmıştır (The Editors of Encyclopaedia Britannica, 2022). Yetkileri, konumları ve sosyoekonomik gelişim düzeylerine göre üç gruba ayrılan sömürgeler, savaştan galip çıkan güçlerin tekeline verilmiştir (The Editors of Encyclopaedia Britannica, 2022). Bu bağlamda İngiltere; Osmanlı İmparatorluğu’ndan kopan günümüzdeki Irak, Filistin, Ürdün ve İsrail topraklarının yanı sıra Afrika’daki eski Alman sömürgeleri olan bugünkü Tanzanya topraklarındaki Tanganyika bölgesini mandaterlik idaresi altına almıştır (The Editors of Encyclopaedia Britannica, 2022). Teorik olarak, Milletler Cemiyeti’ne bağlı Daimî Yetkiler Komisyonu tarafından denetlenen mandater güçler, pratikte üzerlerinde herhangi bir zorlama hissetmemişlerdir. Mandaterlik, 1946’daki BM vesayet sistemi ile son bulmuştur (The Editors of Encyclopaedia Britannica, 2022).

“Dominyon”, İngiltere’nin sömürgelerine verdiği bir diğer yönetim statü olmuştur. Dominyon statüsünde sömürge idarelerine kendi kendilerini yönetmeleri gibi çok geniş hakların tanınmıştır (Lyall, 1894). Kanada, yaptığı başvuru neticesinde 1867’de İngiltere tarafından dominyon statüsü verilen ilk ülke olmuştur (Forsey ve Hayday, 2006). 1926’da Balfour Deklarasyonu ile statüleri genişletilen İngiliz dominyoları, iç ve dış işlerinde

bağımsızlık kazanmışlardır (Parsons, 2014). 1931 yılından itibaren Westminster Yasası ile birlikte yasama yetkisini de kazanan dominyonlar, İkinci Dünya Savaşı'nın sona ermesinin ardından dominyon statülerini kaybetmişlerdir (Parsons, 2014). Sri Lanka'nın da içerisinde bulunduğu 1947 yılından itibaren dominyon statüsünü kaybeden eski sömürgeler, günümüzde İngiliz Milletler Topluluğu'na bağlılardır (Parsons, 2014). İngiliz sömürgecilik yönetimlerinin verdiği son ve en dar kapsamlı statü ise "kondominyum"dur. Uluslararası hukuka bağlı terimlerden biri olan kondominyum, birden fazla egemen gücün bir devlet veyahut toprak üzerinde ortak bir yönetim kurmaları manasına gelmektedir (Samuels, 2008). İngiltere bu statüyü sadece Afrika'da uygulamıştır. 1899 yılında Sudan'ın İngiltere ile Mısır arasında yapılan anlaşma sonucunda paylaşılması, kondominyum statüsünün verildiği tek örnektir (Naylor, 2010).

"Doğrudan sömürge yönetimi" ve "dolaylı sömürge yönetimi", Batılı ülkelerin başta Afrika olmak üzere dünyanın diğer bölgelerinde uyguladıkları yönetim sistemlerinin başında gelmektedirler. Literatüre ve tarihsel arka plana bakıldığında, en genel ve geniş çıkarımla, dolaylı sömürge yönetiminin İngiltere ve doğrudan sömürge yönetiminin Fransa ile özdeşleştiği söylenmektedir (Crowder, 1964). Uygulanış anlamında birbirlerinden farklı metotlara sahip olan bu iki yönetim şekli, sömürgeciler tarafından sömürgelerin yapıları ve bulundukları zaman diliminin koşullarına göre belirlenmiştir.

İngiltere'nin ilk olarak Hindistan'da uygulamaya başladığı dolaylı sömürge yönetim sistemi, sömürgeci gücün sömürgelerini yönetme sürecinde doğrudan yer almayarak seçtiği yerel liderler vasıtasıyla sömürgeleri yönetmeleri olarak tanımlanmaktadır (Fisher, 1984). Dolaylı sömürge yönetimi fikri İngiltere'nin sömürgeleri olan Nijerya ve Uganda'da görev yapmış Sir Frederick Lugard adında bir kamu görevlisinden çıkmıştır (Afigbo, 1979). İngiltere'nin "Böl ve Yönet" politikasının da temellerini oluşturan dolaylı sömürge yönetimi sistemi, İngiltere'nin Hindistan'daki sömürge yönetimden esinlenerek oluşturulmuştur (Deflem, 1994). Lugard'ın çıkış noktası Afrikalıların Batı kültürünü özümsemek noktasında yeterince gelişmiş olmadıklarıdır (Crowder, 1964). Bu bağlamda bu sistemle birlikte İngiltere hem yerel unsurların "iyi" yönlerini koruyacak hem de Afrikalı sömürge toplumların gelişimine yardımcı olacaktı (Crowder, 1964). Dolaylı sömürge yönetim sistemiyle birlikte sömürgelerindeki ekonomik çıkarlarını maksimize etmeyi hedefleyen

İngiltere'nin bu yönetim sistemini tercih etmesinin bir diğer sebebi de bireysellikten uzak olan Afrikalıların kabile halinde hareket etmeleri olmuştur (Parsons, 2004). Bir başka deyişle dolaylı sömürge yönetim sistemi, Afrikalıların kabilecilik anlayışına uygun düşmüştür (Parsons, 2004).

İngiltere'nin Güney Afrika, Zimbabve ve Kenya gibi sömürgelerinde uyguladığı diğer sömürge yönetim sistemi ise doğrudan sömürge yönetim sistemi olmuştur. Batılı devletler arasında daha çok Fransa'nın uygulamayı tercih ettiği doğrudan sömürge yönetim sisteminde sömürgeci güç, sömürgelerdeki yerel unsurlardan ziyade Avrupalı yerleşimcileri kullanarak sömürgelerinde sistem kurmayı tercih etmişlerdir (Weitzer, 1990). Bu yönetim sisteminin tercih edilmesindeki amaç, sömürgelerdeki siyasi, ekonomik ve sosyal nüfuzu azami noktaya çıkararak devlet yapısını oluşturmaktır (Weitzer, 1990). İngiltere, doğrudan sömürge yönetimindeki faaliyetlerini göçmenlerden oluşan nüfusun yerleştirilmesinin yanı sıra misyonerlik ve görevli bürokratlar vasıtasıyla da sürdürmüştür (Weitzer, 1990).

Dolaylı sömürge yönetimi, devlet otoritesinin ulaşamadığı ve devlet görevlilerinin günlük yönetişimi yerel güç sahiplerine devrettiği alanların bir tür siyasi kontrolüdür (Furnivall, 2014). Sömürgelerdeki yerel iktidar sahiplerinin sömürgecinin temsilcisi olarak otorite sahibi oldukları doğrudan sömürge yönetimi sisteminde; sömürgeci devlet herhangi aracılara başvurmadan kanun ve düzeni yönetme hakkını koruduğu bölgeyi bürokratlar aracılığıyla kontrol etmektedirler (Furnivall, 2014). Doğrudan sömürge yönetimi ise sömürge yetkilileri tarafından yönetilen sömürge bölgesinde merkezi bir yabancı otoritenin kurulmasıdır. Doğrudan yönetim sisteminde yerli nüfus, sömürge yönetimini oluşturan bürokrasinin en düşük seviyesi dışındaki tüm yapılar tarafından dışlanmıştır (Doyle, 1986). Mamdani (1996) ise doğrudan sömürge yönetim sistemini "merkezileşmiş despotizm" olarak tanımlamış ve yerlilerin bu sistemde vatandaş olarak kabul edilmediğini iddia etmiştir.

Doğrudan ve dolaylı sömürge yönetim biçimlerindeki fark, sömürge devletlerinin toplumları ile olan ilişkileridir. Doğrudan sömürge yönetimi kapsamında bireyler, vatandaşlık kavramı ile ilişkilendirirken; dolaylı sömürge yönetiminde bireyler güç

hiyerarşileri altındaki özneler olarak görülmektedirler (Mamdani, 1996). Ayrıca Mamdani'ye göre (1996), dolaylı sömürge yönetim sisteminde bürokratik ilkelere dayalı merkezi bir yasal ve idare kurum kurulmasıyla birlikte sömürgeci güç geleneksel otoritesini yeniden inşa etmektedir. Nihai olarak her sömürgeci gücün kullandığı sistemler farklı olmakla birlikte, farklı coğrafyalarda birden fazla sömürgesi olan sömürgecilerin farklı sistemler uygulanmıştır.

3.2.4. Modern Sömürgecilik Teorileri

Sosyal bilimlerin birçok alanında sömürgeciliğe dair çeşitli teoriler bulunmaktadır. Tezin bu bölümünde, ontolojik anlamda sömürgecilik kavramı ile ilintili kuramlar olan postkolonyalizm ve neokolonyalizm teorileri incelenmiştir.

Postkolonyalizm

Sömürgecilik çalışmalarının Uluslararası İlişkiler disiplini içerisindeki alt başlıklarından ilki postkolonyalizm kavramıdır. Postkolonyalizm, "sömürgeci güçlerin koloniler üzerinde sürdürdüğü toprak yönetiminin özellikle İkinci Dünya Savaşı sonrasında koloniler tarafından bir bağımsızlık dalgasıyla öz egemenliğe dönüştürülmesi" olarak tanımlanmaktadır (İpek ve Oyman, 2014: 407). Leila Gandhi'ye göre (1998: 3) postkolonyal teori, sömürgecilik sonrası dönemde ortaya çıkan ve hala devam etmekte olan sömürgeci-sömürge arasındaki sorunların "entelektüel bir direniş ile" kavramsallaştırılmalarını sağlamıştır. Bir başka deyişle, postkolonyal literatürdeki çalışmalar, postkolonyal devletlerdeki sömürgecilik geçmişinin hatırlanması ve sömürgecilik mirasının irdelenip sorgulanmasına ön ayak olmuştur (Gandhi, 1998). Robert Young (2001) ise postkolonyal teorinin sorguladığı sömürgeci-sömürge ilişkilerinin temelinin 1495-1945 yılları arasındaki Avrupa sömürgeciliğine dayandığını savunmuştur. Young'a göre (2001) postkolonyalizmin sömürgeciliğe getirdiği eleştirilerin kökeni, Hindistan Bağımsızlık Hareketi'nin siyasi ve ruhani lideri Mahatma Gandhi'nin söylediği gibi entelektüel bir direniş değil; tarihsel ve meşru olarak görülen sömürgeciliğe karşı oluşturulan siyasi ve ahlaki düşünce birliğidir. Young (2001) ayrıca atıfta bulunduğu 1495-1945 yılları arasındaki Avrupa sömürgeciliği

tarihinin şiddet, işgal ve haksızlıklarla dolu olduğunu ve günümüzdeki sorunların o dönemle birlikte ortaya çıkan problemlerin bugüne yansıması olduğunu belirtmiştir.

Postkolonyal kuramın miladının 1947 ile 1948 yılları olarak kabul edilmesi gerektiği iddiasıyla birlikte Henry Schwarz, postkolonyal literatürde kendisine yer bulmuştur. Uluslararası İlişkiler disiplinindeki sömürgecilik literatürü içerisindeki postkolonyal-kolonyal arasındaki ayrım üzerinde duran Schwarz (2000); "-post" ekinin hangi dönem için kullanılmasının daha doğru olacağı üzerinde araştırmalarda bulunmuştur. Yaptığı araştırmalarla birlikte Schwarz, postkolonyal teorinin kavramsallaştırılmasına katkı sağlamıştır. Schwarz'a göre (2000) kavramın tanımlanmasındaki postkolonyal-kolonyal ayrımı, Sri Lanka ile Myanmar'ın yanı sıra Kuzey Kore, Hindistan ve Pakistan gibi Asya ülkelerinde 1947-1948 yıllarında başlayan bağımsızlık hareketleri neticesinde ortaya çıkmıştır. Schwarz'ın bu tespiti yalnızca tezde vaka olarak incelenen Myanmar ve Sri Lanka'yı örnek göstererek tezdeki araştırma sorusuna meşruluk kazandırması açısından değil; ayrıca sömürgecilik çalışmalarının tarihsel sürecini tanımlamak ve bu çalışmalara bir başlangıç belirlemek açısından postkolonyal literatüre katkı sağlamasından dolayı da önem arz etmektedir.

Aime Cesaire, 1950 yılında anadili Fransızca olarak kaleme aldığı, 1955'te İngilizceye "Discourse on Colonialism" olarak çevrilen ve akabinde Türkçeye "Sömürgecilik Üzerine Söylev" adıyla kazandırılan eseriyle birlikte postkolonyal literatüre katkıda bulunan öncü isimlerden birisi olmuştur. Henüz "oryantalizm", "kimlik inşası", "madun", "melez kimlik" ve "kolonyal tarih yazımı" gibi kavramlar incelenmemişken Cesaire, sömürge-sömürgeci arasındaki ilişkiyi postkolonyal bakış açısıyla incelemiştir. Batılı siyasetçilerin sömürgeciliği uygarlaştırma aracı olarak görmeleri fikrini reddeden Cesaire, sömürgeciliğin masum olmayan ve yıkıcı bir proje olduğunu söylemiştir (Cesaire, 1955). Cesaire'ye göre (1955) sömürgeciliğin yıkıcılığı sadece sömürgeyi değil; günün sonunda sömürgeciyi de etkilemiştir.

Cesaire'nin postkolonyal literatüre olan bir diğer katkısı da sömürgecilik kavramını hem ekonomi hem de kimlik üzerinden incelemesi olmuştur. Marx ve Engels'in

sömürgecilik ile Avrupa burjuvazisi arasında kurduğu ilişkiden etkilenen Cesaire (1955); sömürgeciliğin iktisat ile ilgili açıklamasını, Avrupa'yı proletarya ile burjuvazi arasında sorunları çözemeyen medeniyet olarak tasvir etmiştir. Ayrıca Cesaire'ye göre (1955) proletarya ile burjuvazi arasındaki problemi çözmekte aciz kalan Batı, çökmüş bir uygarlıktır ve bu başarısızlık Avrupa'yı ahlaken ve ruhen zayıflatmıştır. Sömürgeci ile sömürge arasındaki kimlik konusuna da değinen Cesaire'ye göre (1955); sömürgenin kimliğini sömürgeci oluşturmuştur. Sömürgecinin kimlik oluştururken sömürge topluma "korkunun empoze edildiği, aşağılık kompleksi olan, umutsuz, dalkavukluk ile davranan, tahrip edilmiş ekonomiye sahip, topraklarındaki hammaddenin yağmalanmasına ses çıkarmayan" bir kimliğin dayatıldığını öne sürmüştür (Cesaire, 1955: 77). Cesaire'nın düşünceleri, 1960'larla birlikte gelişecek olan postkolonyal çalışmalara öncülük etmesi bakımından literatürde kendine yer bulmuştur.

Postkolonyal teorinin ilk incelenen kavramlarından biri olan oryantalizm, Edward Said'in literatüre kazandırdığı kavramdır. Said bu kavramı "Şarkiyatçılık" adlı eserinde tanımlanmıştır. Marx ve Engels'in aksine emperyalizmin sonucu olarak ortaya çıkan sömürgeciliğin yalnızca ekonomik boyutu olmadığı iddiasıyla birlikte Said, Batı kaynaklı sömürgecilik kavramının epistemolojisi üzerine odaklanmış ve sömürgeciliğin henüz bilgi üretim sürecinin başlangıcıyla başladığı düşüncesi üzerine eğilmiştir (Said, 1979). Oryantalizmin Batı'nın kendi dışındaki coğrafi alan olan Doğu'yu temsil etmekten daha farklı bir kavram olduğunu savunan Said; kavramın Batı'nın kendi kültürünü daha üstün görerek bunu Doğu'ya karşı bir tahakküm aracı olarak kullandığını ve bunu da söylem-bilimsel yöntemlerle gerçekleştirdiğini belirtmektedir (Çoruk, 2007). Bu bağlamda Said; Batı'nın "öteki" olarak gördüğü Şark'ı, sömürgecilik kavramını da katarak, şu sözleri ile tanımlamış ve literatüre kazandırdığı Şarkiyatçılık'ı kavramsallaştırmıştır:

> "Şark, Avrupa'nın sadece komşusu değildir; Avrupa'nın en büyük, en zengin, en eski sömürgelerinin mekânı, uygarlıkları ile dillerinin kaynağı, kültürel rakibi, en derin, en sık yinelenen Öteki imgelerinden biridir. Ayrıca, Şark, onun karşıt imgesi, düşüncesi, kimliği, deneyimi olarak Avrupa'nın (ya da Batı'nın) tanımlanmasına yardımcı olmuştur. Ne ki, bu Şarkların hiçbiri salt imgelemde yaratılmış değildir. Şark, Avrupa'nın maddi uygarlığı ile kültürünün bütünleyici bir parçasıdır. Şarkiyatçılık bu

bütünleyici parçayı, kültür; hatta ideoloji düzleminde, bir söylem biçimi olarak -bu söylemi destekleyen kurumlarla, sözcük dağarcığıyla, araştırmalarla, imge dağarcığıyla, öğretilerle, hatta sömürge bürokrasileri ve sömürge biçemleriyle birlikte- dile getirir, temsil eder" (Said, 2017: 11-12).

Said'in üzerinde çalışmalar yaptığı sömürgeciliğin Batı temelli bilgi üretiminin ihtiva ettiği bir diğer konu kimlik inşasıdır. Postkolonyalizmde önemli bir yer tutan kimlik inşası hakkında Frantz Fanon dikkate değer çalışmalara imza atmıştır. 1952 yılında kaleme aldığı "Black Skin White Masks" ve 1963'te piyasaya çıkan "The Wretched of The Earth" eserleri ile Frantz Fanon, kolonize toplumların sömürgeciler tarafından oluşturan kimlikleri irdelemiştir. Türkçeye "Kara Deri Beyaz Maskeler" olarak çevrilen "Black Skin White Masks" adlı eserinde beyazların siyahları insan olarak görmediklerini, bununla birlikte beyazların kendilerini beyaz olarak görmek isteyenler siyahlara da hoş gözle bakmadıklarının altını çizen Fanon, bu olguya karşı çıkarak siyahların kendilerini beyaz olarak görmek istedikleri sürece beyazlar tarafından dayatılan kimliğe maruz kalacaklarını söylemiştir (Fanon, 2008). İlerleyen yıllarda bu düşüncesini bir adım öteye taşıyan Fanon, Türkçe'ye "Yeryüzünün Lanetlileri" olarak tercüme edilen "The Wretched of The Earth" eserinde beyazları eleştirmiş ve sömürülen toplumların sorunlarından yalnızca dekolonizasyon süreciyle kurtulamayacağını, bu toplumların bağımsızlıklarını kazanmalarının ardından Avrupa ile olan tüm ilişkilerini kesmeleri gerektiğini savunmuştur (Fanon, 2001). Fanon bunun ancak ulusal kimlik inşası ile mümkün olabileceğini iddia etmiştir (Fanon, 2001).

Sömürülen toplumların kimliklerinin sömürgeciler tarafından oluşturulup şekillendirildikleri fikrine Frantz Fanon'dan başka bir isim de katkıda bulunmuştur. Albert Memmi, "Sömürgecinin Portresi Sömürgeleştirilenin Portresi" olarak Türkçeye tercümesi olarak yapılan "The Colonizer and The Colonized" adlı eserinde Fanon'un sömürgecilik kimliği tanımlamasını farklı şekilde yorumlamıştır. Fanon'un beyaz adam eleştirisine ek olarak Memmi; beyaz adamın doğrudan eleştirilmesinin yerine siyah adamı anlama yoluna giderek "Bu kadar acı dolu olayın yaşanmasına rağmen neden siyah adam beyaz adamı adeta taparcasına sever?" ve "Tüm bu nefrete rağmen beyaz adam siyah adamı neden savunur?" sorularına cevap aramıştır (Memmi, 1991: 9). Memmi'nin bu soruları sorma amacı,

sömürgeci ile sömürülen toplum arasındaki ikilemi resmetmektir (Memmi, 1991). Memmi'nin bu bağlamda literatüre katkıda bulunduğu söylenebilir.

Memmi'nin postkolonyal literatürdeki kimlik kavramına bir diğer katkısı, sömürgecilik faaliyetlerini tasnif etmesidir. Marx ve Engels'in sömürgeciliğin ideolojik temelde kâr amacı güden toprak sömürüsü olduğu görüşüne katılan Memmi (1991), sömürgeci güçleri "sömürgecilik kimliğini kabul eden" ve "sömürgecilik kimliğini kabul etmeyen" olmak üzere ikiye ayırmıştır. İki tip farklı kimliğe sahip olan sömürgecinin de fayda peşinde koştuğunu kabul eden Memmi (1991: 14); "en fakir ve en zavallı sömürgecinin bile kendisini sömürgesinden üstün gördüğünü" söylemiştir. Memmi (1991) sömürgecilik kimliğini kabul etmeyen sömürgeci gücün tipik bir sömürgeci gibi davranmadığını belirtmiştir. Sömürgeciliği bir süreç olarak gören Memmi (1991); sömürgeci gücün süreç içerisinde ahlaki, ekonomik ve siyasi olarak sömürgelerin nasıl sömürülmeleri gerektiğini anladığı anda işlerin değiştiğini, öncesinde sömürgeciliği kabul etmeyen gücün sömürgeci olmayı öğrendiğini ve bununla birlikte sömürgeci kimliğinin farkına vardığını savunmuştur. Memmi (1991) ayrıca sömürgecilik kimliğini kabul eden sömürgecinin iktisadi kalkınması için kaynak bulmak adına tipik bir sömürgecilik siyaseti izlediğini iddia etmiştir. Bu minvalde sömürgeci sömürgelerine nasıl davrandığını hiçbir şekilde umursamamıştır (Memmi, 1991). En nihayetinde Memmi (1991); sömürgeci kimliğini kabul etsin ya da etmesin, sömürgecinin sömürgelerini aşağılayarak kendini üstün gördüğünü ve bu şekilde bir kimlik oluşturduğunu söylemiştir. Sömürgeci bunu yaparken sömürgeye doğasında tembel, korkak ve ötekileşmiş biri olduğunu kabul ettirmiştir (Memmi, 1991).

1960'lardan 1990'lara kadar olan süreçte kimlik alt başlığındaki çalışma sayısının artması, postkolonyal kuramcıların sömürgeci-sömürge ilişkilerini açıklamalarında farklı başlıklara eğilmelerine sebep olmuştur. Soğuk Savaş'ın bitmesiyle birlikte postkolonyal literatürdeki kimlik oluşturma tartışmaları, sömürgeci-sömürge arasındaki ilişkinin seyri bakımından kültür alanına kaymıştır. Nicholas Dirks ve Nicholas Thomas, yalnızca kimliğin değil; kültürün de sömürgeciliğin bir çıktısı olduğunu iddia etmişlerdir. Dirks, 1994'teki "Colonialism and Culture" çalışmasında sömürgeciliğin sadece modernleşme ve kapitalizmin etkilerine sahip olmadığını, bir kültür projesi olduğunu belirtmiştir (Dirks, 1994). Sömürgecinin bilinçli bir şekilde oluşturduğu yeni kültür, sömürgeci-sömürge

arasındaki kimlik oluşumunu daha da ileriye taşıyarak, sömürgeci-sömürge ilişkisinde yeni kategoriler oluşmasına neden olmuştur (Dirks, 1994). Dirks, oluşan yeni kategorilerin açıklaması için 18. yüzyıldaki bilimsel gelişmeyi örnek göstermiştir. Dirks'e göre (1994) sömürgeciliği sistemli ve başarılı şekilde yürütmek isteyen Avrupalılar, meraklarından olmasa da mecburiyetten botanik, kartografya ve antropoloji gibi yeni bilim dalları geliştirmiş; sömürgecilik pratiğinin sonucunda doğan bu yeni alanları sahiplenmişlerdir. Sömürgeciliği kültürel bir süreç olarak tanımlayan Nicholas Thomas (1994) ise Dirks'ten farklı olarak sömürgecilik ile kültürü Doğu-Batı ayrımı ya da bilimsel ilerleme gibi zeminlere oturtmamıştır. Politik ve ekonomik temellerin de sömürgeciliğin kültürel açıdan açıklanmasında doğru olmadığını düşünen Thomas (1994); sömürgeciliğin kültürel bir süreç olduğunu söylemiştir. Kültürel süreç, sömürgeciliğin "keşifleriyle, izleriyle, metaforlarıyla, öyküleriyle" beslenmiştir (Thomas, 1994: 29).

Çalışmalarında sömürgeciliğe eleştiriler getiren Memmi'yi Fanon'dan ayıran bir diğer düşünce, sömürgecilik sürecinde olanların müsebbibinin sömürgenin değil sömürgecinin olduğu tespitidir. "Sömürgenin postkolonyal dönemde kendi başının çaresine bakamadığı" fikrine katılan Memmi (1991: 94); sömürgeci devletin sömürgecilik döneminde uyguladığı politikaları olduğunu iddia etmiştir. Bunun sebebi de sömürgecinin, sömürdüğü topraklardaki topluma bir devletin nasıl yönetileceğini öğretmemesidir (Memmi, 1991). Sömürgecilik döneminde sürekli aşağılanarak kendine yabancılaşan ve devlet yönetmeyi öğrenemeyen sömürge toplumlar; postkolonyal dönemde devleti başarılı ve verimli bir şekilde yönetememektedirler (Memmi, 1991). Memmi'ye göre (1991) her ne kadar bağımsızlıklarını kazanıp özgürlüklerine kavuşmuş olsalar da sömürgecilik mirası sebebiyle postkolonyal devletler tam manasıyla başarılı bir yönetim gösterememektedirler.

Gayatri Chakravotry Spivak'ın çalışmalarında ortaya çıkan "madun" tanımı, postkolonyal literatürde incelenmesi gereken bir diğer kavram olarak göze çarpmaktadır. İtalyan düşünür Antonio Gramsci'nin Avrupa'daki alt kesimi nitelendirmek için kullandığı madun kavramını yeniden ele alan Spivak, Uluslararası İlişkiler'deki postkolonyal literatürün öne çıkan eserlerinden "Madun konuşabilir mi?" adlı makalesinde, madun kavramının sömürgeleşme sürecini yaşamış üçüncü dünya ülkelerindeki gruplar için de kullanılabileceğini ifade etmiştir (Kapoor, 2004). Hindistan'daki kadınların konumuna

feminist bir eleştiri de getiren Spivak'a göre, Hindistan'daki İngiliz sömürge yönetimi, "beyaz insanın kahverengi kadını kurtarması" şiarı ile sömürgeleşmeyi meşrulaştırma yoluna gitmiştir (Moore-Gilbert, 1997: 453). Sömürgecinin oluşturduğu bu ataerkil söylemlerle birlikte Spivak, sömürge yönetiminin kendisinden olmayan "öteki" topluluğu görmediğini, kurulan bu düzende madunun konuşamayacağını, konuşsa da sesini duyuramayacağını iddia etmiştir (Spivak, 1998).

Postkolonyal literatürün incelediği bir diğer alt başlık, Homi K. Bhabha'nın hibridite (melez kimlik) kavramıdır. Postyapısalcı kuramcıları sömürge sonrası dönemdeki süreci sorunsallaştırmadıkları noktasında eleştiren Bhabha, sömüren ve sömürülen arasında tarihsel bir ilişki olduğunu ve bu ilişkinin meydana getirdiği kimliğin de günümüzde postkolonyal devletlerde yaşanan problemlerin temelini oluşturduğunu iddia etmiştir (Moore-Gilbert, 2000). Bu bağlamda, postkolonyal devletlerdeki sorunların kavramsallaştırma bakımından Bhabha'nın postkolonyalizme bakış açısı diğer düşünürlerden farklıdır. Sömürgeci ile sömürge arasında keskin bir kültürel ayrım olduğu anlayışını reddeden Bhabha, sömürgecilik döneminde sömürgeci ile sömürge arasında karşılıklı etkileşimin kültürel olduğunu ve bu etkileşimin "üçüncü bir alan" içerisinde gerçekleştiğini belirterek hibridite kavramını oluşturmuştur (Bhabha, 1994).

Kolonyal tarih yazımı ve bu tanım üzerine yapılan eleştiriler, postkolonyalizmin incelediği bir diğer kavramdır. Postkolonyal çalışmaları ile tanınan Hintli tarihçi Dipesh Chakrabarty, kolonyal tarih yazımında kullanılan, postkolonyal dönemi ihtiva eden ve Batı'nın kendi diliyle yazdığı tarihin, insanlık tarihi olmadığını söylemiş ve "Avrupa Çağı" kavramının Batı'nın oluşturduğu bir kavram olduğunu belirtmiştir (Chakrabarty, 2000). Eleştirinin sadece Batı'ya yapılmaması gerektiğini de düşünen Chakrabarty, Batı tarafından yapılan kolonyal tarih yazımının eski sömürgelerden oluşan üçüncü dünya ülkeleri tarafından da içselleştirip kabul edilmesini tenkit etmiştir (Chakrabarty, 2000).

Neokolonyalizm

Az gelişmiş ülkelerin gelişmiş devletler tarafından dolaylı yollarla kontrolleri anlamına gelen neokolonyalizm kavramı, ilk olarak İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra eski sömürgelerin yabancı ülkelere devam eden bağımlılıklarını ifade etmek için kullanılmıştır (Halperin, 2021). Ulus-ötesi şirketlerin, küresel ve çok taraflı kurumların, gelişmekte olan ülkelerin sömürgeci sömürü biçimlerini sürdürmek için birleştiği bir küresel güç biçimine atıfta bulunmak adına yaygın olarak olumsuz anlamda kullanılan neokolonyalizm, devletler ve şirketlerden oluşan kapitalist güçlerin doğrudan sömürge yönetimi yoluyla değil; kapitalizmin kullandığı metotları kullanarak kendilerine ekonomik olarak bağımlı olan toplumları veya devletleri hükmetmelerine olanak tanıyan kapitalizmin daha ileri bir gelişimi olarak anlaşılmaktadır (Halperin, 2021).

Uluslararası İlişkiler disiplini içerisinde neokolonyalizm kavramının ne olduğu ve kavramın açıklamasının hangi zaman dilimlerini kapsadığı tartışma konusu olmuştur. Harry Magdof, neokolonyalizmi bağımsızlığını kazanan bir ülke üzerinde hatırı sayılır ölçüde bir dış yönlendirmenin mevcudiyeti olarak tanımlamıştır (Magdof, 2003). Magdof'a göre (2003), postkolonyal ülkedeki mevcut olan dış yönlendirme, başka bir ülkenin menfaatlerince belirlenen ekonomik, askeri ve siyasi politikaları doğurmaktadır. Neokolonyalizmin, İngilizlerin 1950'lerin ikinci yarısıyla birlikte sömürgelerine bağımsızlık vermeye başlamasının asıl nedeninin sömürgecilikle birlikte kurduğu emperyalist egemenliğin devam etmesini sağlayarak stratejik çıkarlarını teminat altına almak olduğu iddiası da mevcuttur (Louis Roger ve Robinson, 1994). Bu bağlamda neokolonyalizm süreci, Afrika ve Asya kıtalarındaki İngiliz sömürgelerinin bağımsızlığa geçiş ve bağımsızlık sonrasındaki süreçleri kapsamaktadır (Amin ve Caldwell, 1977).

Disiplin içerisindeki bir diğer tartışma, neokolonyalizm sözcüğünde bulunan "neo" ön eki üzerine olmaktadır. Sömürgecilik literatürü genellikle postkolonyalizm başlığında olmakla birlikte, bazı çalışmalarda "post" ve "neo" ön eklerinin ayrımı yapılmıştır. "Post" ekinin sömürgecilik sonrasında postkolonyal devletlerin içerisinde bulundukları durumu tanımlamada yetersiz kaldığına dair görüşler vardır. Örneğin, Loomba'ya göre (2015:12) "neo" ön ekinin kullanımı, "Sömürgeciliğin eşitsizlikleri ve bıraktığı hasarlar silinmeden

post (sonrası) demek için erken" olduğundan dolayı doğrudur. İmparatorluk sonrası dönemde sömürgeciliğin yeni ve modern formlarda devam ettiği ve bunun uluslararası ilişkilerde belirleyici olduğu iddiasında bulunan Bölme ve Çavuşoğlu (2020), bu sebepten ötürü neokolonyalizm kavramının Uluslararası İlişkiler disiplini içerisinde belirleyici olduğunu belirtmişlerdir. Neokolonyalizmi -dekolonizasyon ile birlikte- "emperyalist güçlerin Batılı olmayan ülkelerle olan sömürge ilişkilerini doğrudan askeri ve siyasi bir kontrol bulundurmaksızın yeni şartlara adapte ederek evirme manevrası" olarak tanımlayan Bölme ve Çavuşoğlu (2020: 50), tanımladıkları dönüşümün ve kavramların postkolonyal ülkeler hakkında disiplin içerisindeki bilgi üretim sürecine katkıda bulunduklarını söylemişlerdir.

Önceki sömürge yöntemlerinin aksine doğrudan askeri veya siyasi kontrol yerine gelişmekte olan bir ülkeyi etkilemek için ekonomik emperyalizm, küreselleşme, kültürel emperyalizm ve koşullu yardım kullanma pratiği olan neokolonyalizm kavramı, literatüre Fransız filozof Jean-Paul Sartre vasıtasıyla girmiştir (Fatouros, 1965). Sartre'nin 1964'te kaleme aldığı "Colonialism and Neocolonialism" (Kolonyalizm ve Neokolonyalizm) adlı eseri, neokolonyalizm kavramının kullanıldığı ilk kaynak olmuştur. Neokolonyalizm kavramının bilhassa Afrika temelli siyaset felsefesinde ana tema haline gelmesini sağlayan bu kitapta Sartre (2001), Fransa'nın eski sömürgeleri üzerindeki kontrolünü derhal sona erdirmesini ve bununla birlikte başta Cezayir olmak üzere diğer eski sömürgelerin de Fransız politikalarının devam eden etkisinden tamamen kurtulmaları gerektiğini savunmuştur. Cezayir'deki direniş hareketi olan Ulusal Kurtuluş Cephesi'nin desteklenmesi gerektiğini belirten Sartre (2001), neokolonyalizm literatürüne Fransız sömürgeciliğine karşı yapılmış eleştirileri ve neokolonyalizm kavramı üzerindeki düşünceleriyle katkı sağlamıştır.

Tarihsel süreçte ise neokolonyalizm kavramı ilk olarak Afrika vakaları için kullanılmıştır ve bundan dolayı neokolonyal literatürdeki çalışmalar Afrika temellidir. Afrikalı liderler, 25-31 Mart 1961 tarihleri arasında Kahire'de düzenlenen “Tüm Afrika Halkları Konferansı” çerçevesinde ilk kez neokolonyalizme atıfta bulunmuşlardır. "Neokolonyalizm Üzerine 1961 Kararı" ile birlikte neokolonyalizm kavramını resmi olarak kabul eden Afrikalı liderler; bağımsız Afrika devletlerinin siyasi, zihinsel, ekonomik, sosyal, askeri ve teknik konularda tahakküm altına alındığını belirtmişler; Afrikalı devletlerin

neokolonyalizm olarak tanımlanan bu tahakkümün kurbanları haline getirildiği hususunu kamuoyuna duyurmuşlardır.

Sartre'nin çalışmasının ardından 1960'larda sömürgelerinden bağımsızlıklarını kazanan Afrika ülkeleri bağlamında kullanılan neokolonyalizm, sömürgecilik karşıtı görüşleriyle bilinen Gana'nın kurucu devlet başkanı Kwame Nkrumah tarafından da kavramsallaştırılmıştır (Nkrumah, 1965). Neokolonyalizmi emperyalizmin son aşaması olduğunu belirten Nkrumah, neokolonyalizm kavramını şu sözleriyle tanımlamıştır:

> "Sömürgecilik yerine, emperyalizmin ana aracı olarak, bugün neokolonyalizm var - ki neokolonyalizm, sömürgecilik gibi, kapitalist ülkelerin toplumsal çatışmalarını ihraç etme girişimidir. Neokolonyalizmin sonucu, yabancı sermayenin dünyanın daha az gelişmiş bölgelerinin gelişmesi yerine sömürü için kullanılmasıdır. Neokolonyalizm adı altında yapılan yatırım, dünyanın zengin ve fakir ülkeleri arasındaki uçurumu azaltmak yerine artırıyor. Neokolonyalizme karşı mücadele, gelişmiş dünyanın sermayesini daha az gelişmiş ülkelerde faaliyet göstermekten dışlamayı amaçlamaz. Ayrıca, verilen ismin sömürgecilik kavramının kendisiyle güçlü bir şekilde ilişkili olduğu düşünüldüğünde de neokolonaylizme şüpheli yaklaşılmalıdır. Neokolonyalizme karşı verilen mücadeleyle gelişmiş ülkelerin mali gücünün az gelişmişleri yoksullaştıracak şekilde kullanılmasının önüne geçilmesi amaçlanmaktadır" (Nkrumah, 1965: 4).

Tsenay Serequeberhan, "Felsefe ve Postkolonyal Afrika" adlı makalesinde, Afrika'daki neokolonyalizmin doğasını ve Avrupa'nın postkolonyal Afrika'da sosyolojik, politik ve ekonomik alanlardaki egemenlik politikasını nasıl yaydığını açıklamıştır (1998). Serequeberhan'a göre (1998) Afrika'daki neokolonyalizm, sömürge döneminde yürütülen politikaların gizli biçimde tekrarlanıp içselleştirilmesidir. Sömürgeciliğin "kılık değiştirilmiş biçimi" olan neokolonyalizm; Afrika devletlerinin ekonomik, kültürel ve bilimsel alanlara ilişkin siyasetleriyle ilgili olduğundan, bu ilgi Avrupa'nın neokolonyal boyunduruğunun doğasını oluşturmaktadır. Neokolonyalizmin doğası; yereldeki siyasi, ekonomik ya da askeri güçlerin, egemenlik altındaki topluma emirler verilmesi için orantısız bir şekilde

kullanılmasından teşekkül etmektedir (Serequeberhan, 1998). Bir başka deyişle neokolonyalizm, sömürgeci güçlerin eski sömürgeleri üzerindeki nüfuz ve kontrollerini devam ettirmeleri için eski sömürgelerindeki liderleri zorlama yöntemlerini ve pratiklerini içermektedir (Serequeberhan, 1998). Eski sömürgeci "efendiler" bunu kalkınma, teknoloji ve bilim yardımları kisvesi altında yapmakla birlikte; siyasi, kültürel ve ekonomik hegemonyalarını neokolonyalizm biçiminde dayatmaktadırlar (Serequeberhan, 1998). Bu süreçte ilk bakışta postkolonyal devlet sömürgecilerinde etkisinden bağımsız ve yerel toplumlar tarafından yönetiliyorlar gibi görülse de Afrika'nın bağımsız devletlerinin liderleri nihayetinde neokolonyalizmle birlikte eski sömürge lordlarının ve "kaprisli" çokuluslu şirketlerin köleleri olmaktadırlar (Serequeberhan, 1998).

Kamerunlu siyaset bilimci Achille Mbembe, neokolonyalizmin Batılı güçler tarafından başarılı bir şekilde tatbik edilmesinin sebebini eski sömürgelerin sosyokültürel ve sosyopolitik olarak gelişmemiş olmalarına bağlamıştır. Örneklerini Afrika üzerinden veren Mbembe (2001), entelektüel olarak fakir olan Afrikalıların postkolonyal dönemde kendilerini sosyal, ekonomik ve siyasi olarak örgütlemeyi hiçbir zaman düşünmediklerini söylemiştir. Irk, dil ve kültür bakımından Batı'dan farklı olan Afrikalılar; Batı'nın felsefi ve politik geleneklerini karakterize eden güce, titizliğe, kaliteye ve entelektüel analitik yeteneklere sahip olmadıkları için kendilerinin sosyal, ekonomik ve politik olarak örgütlenmek bağlamında rasyonel kapasiteye sahip olmadıklarını düşünmüşlerdir (Mbembe, 2001). Afrikalıların kendileri hakkında böyle düşünmelerini mantıksız bulan Mbembe (2001), bu durumu Batı'nın "ben" düşüncesiyle birlikte kendisinden başka toplumları "öteki" olarak tanımlaması ve bu tanımın Afrikalılar tarafından kabul edilmesi sebeplerine bağlamıştır.

Günümüzde neokolonyalizm, Batılı güçlerin çokuluslu şirketler aracılığıyla eski sömürgeler üzerinde dolaylı bir ekonomik etki sürdürme girişimlerine dönüşmüştür. Batılı devletler sürdürmek istedikleri tahakkümü, Dünya Bankası veya Uluslararası Para Fonu (IMF) kurumları üzerinden başta Afrika ülkeleri olmak üzere gelişmekte olan eski sömürge ülkelere kredi sağlamak, dış yardımda bulunmak ve doğrudan yatırımcıları bu ülkelere göndermek metotlarıyla yapmaktadırlar. Bir başka deyişle, neokolonyalizmde Batılı güçler,

kendilerine ekonomik olarak bağımlı halde bulunan eski sömürgeler üzerindeki hegemonyalarını ekonomik açıdan devam ettirmektedirler.

3.3. Devlet İnşası Kavramı

Devlet inşası, "hükümet davranışını koşullandıran toplumsal kısıtlamalarla ilişki içinde" düşünülmesi gereken "devlet aygıtı içinde yer alan kalıcı kaynakların gelişimi" olarak tanımlanmıştır (Barnett, 1992: 41). Bu nedenle devlet inşası; topluma nüfuz eden yöneticilerin, siyasi ve toplumsal çıkarları gözeterek kaynakları değerlendirmeleridir (Rasler ve Thompson, 1985). Bu tanıma göre, topluma nüfuz etmek çok önemlidir; çünkü vergi toplamalarına izin verilen liderler topladıkları vergilerle devletin kurumsal altyapısını inşa etmekte; güvenilir ve istikrarlı gelir akışını sağlamaktadırlar (Tilly, 1992).

1950'lerde modernleşme, 1960'larda kalkınma ve 1980'lerde demokratikleşme kavramları ile eşit önem atfedilen devlet inşası, her ne kadar tarihsel süreçte bazen ters giden ve başarısızlıkla sonuçlanmış örneklere sahip olsa da Avrupa'nın dünyanın geri kalanının geleceği için önerdiği "geri döndürülemez siyasi değişim süreci" olarak görülmüştür (Anderson, 2004). Thomas Carothers'in belirttiği üzere (2002: 9); "Demokrasi destekçileri, geçiş sürecinin bir parçası olarak devlet inşa etme olasılığını düşündükleri ölçüde, demokrasi inşası ve devlet inşasının karşılıklı olarak birbirini güçlendiren çabalar, hatta aynı madalyonun iki yüzü olacağını varsaymışlardır". Bu bağlamda Avrupa'nın devlet inşasındaki egemenlik "dayatması"; etnik veya dini mensubiyetler üzerinden devlet olma veya vatandaşlık gibi resmi, kurumsal kimliklere saygı da dahil olmak üzere, uluslararası devlet sisteminin kalıplarını yansıtan iç siyasi örgütler ve kurumlar ortaya çıkarmasına yardımcı olmuştur (Anderson, 2004). Thomas J. Biersteker ve Cynthia Weber (1996: 14) de devlet inşası için "egemenliğin tanınması, egemenlik verme veya vermeme pratiklerinin, bölgelerin, nüfusların ve otoritelerin sosyal inşasına katkı verdiği" iddiasında bulunmuşlardır.

Devlet inşası kavramı, içinde tamamlanmış bir devletin neye benzediğine dair varsayımları taşımaktadır; çünkü en nihayetinde "tüm devletler aynı şekilde kurulmakta ve işlev görmektedir" (Boas ve Jennings, 2005: 385).

Gelişmiş ülkelerin kırılgan devletlere ilişkin tutumlarına atıfta bulunan Wesley (2008), devlet işlevine ilişkin anlayışlar ile devlet inşasının başarıya ulaşıp ulaşmaması arasında dikkate değer bir benzerlik olduğunu vurgulamıştır. Wesley'e göre (2008) devlet inşası çerçeveleri; "güvenlik", "hukukun üstünlüğü", "şeffaf ve verimli bürokratik kurumlar", "temel hizmetlerin sağlanması", "demokratik süreçlerin ve normların işleyişi" ve "pazar odaklı kalkınma için koşulların teşvik edilmesi" gibi devlet işlevinin ana temaları üzerine çizilmiştir. Gelişmiş ülkelerin kırılgan devletlere müdahale etmelerinin arka planında devlet inşası sürecinin başarılı şekilde tamamlanmasını sağlamak vardır (Wesley, 2008). Bu bağlamda Wesley (2008); Kosova, Doğu Timor, Demokratik Kongo Cumhuriyeti, Afganistan, Liberya ve Solomon Adaları'na yapılan operasyonları örnek göstermiş ve bu operasyonların devlet işlevselliği için yapıldığını belirtmiştir. Gelişmiş ülkeler düzenledikleri operasyonlarda en önemli görülen işlevlere sırasıyla öncelik vererek, daha temel işlevlerdeki ilerlemeyi sağlamıştır (Wesley, 2008).

3.3.1. Uluslararası İlişkiler Disiplininde Devlet Kavramı

Uluslararası İlişkiler tarihine bakıldığı zaman, bugünkü anlamıyla devlet teriminin nispeten yeni bir olgu olduğu söylenebilir. Yakın geçmişe kadar şimdiki şekliyle sınırların bulunmadığı uluslararası sistemde devlet kavramı, ilk olarak 15. yüzyılda Avrupa'da ortaya çıkmıştır ve bu bağlamda devletler arasındaki toprak ayrımı da bu tarihlerden itibaren netleşmeye başlamıştır (Kapani, 2010). Devletin ne olduğu sorusuna cevap arayan ilk çalışmalar, devletin kaynağını araştırmış ve devletin amaçlarını ortaya çıkarmayı hedeflemiştir. Thomas Hobbes, Niccolo Machiavelli, John Locke ve J. J. Rousseau gibi isimler, devlet kavramı üzerine eğilen öncüler olmuşlardır. Hobbes ve Machiavelli, gücün ve şiddetin meşru kullanımlarını elinde bulunduran devletin anarşik olan uluslararası sistemde mutlak egemen olması gerektiğini belirtmişlerdir (Yalvaç, 2019). Hobbes ve Machiavelli'nin görüşlerine karşı çıkan Locke ve Rousseau ise devletin mutlak bir güç olmadığını ve bu bağlamda egemenliğinin sınırlandırılması gerektiğinin altını çizmişlerdir

(Yalvaç, 2019). Hatta Rousseau, egemenliği temsil eden iradenin topluma dayandığını iddia etmiş ve egemenliğin kaynağının devlet ile toplum arasındaki toplumsal bir mutabakat neticesinde ortaya çıkan sözleşmeye dayandırmıştır (Rousseau, 2019).

17. yüzyılla birlikte disiplin içerisindeki devlet kavramı değişmiştir. Vestfalyan devlet sistemiyle birlikte uluslararası sisteme ulus-devlet anlayışının hâkim olması, yeni tartışmaların ortaya çıkmasına sebebiyet vermiştir (Yalvaç, 2019). Toprağa dayalı ve jeopolitik söylem üzerinden yürüyen ve devleti bütüncül, otonom ve rasyonel aktör olarak tanımlayan klasik görüşün aksine; ortaya çıkan yeni görüş, devlet kavramı üzerinde iç (ulusal) ve dış (uluslararası) toplumsal değişim süreçlerini ele alan açıklamalar getirmiştir (Held, 1989). Yalvaç (2019), bu unsurları "devletin egemen olma özelliği", "yurttaşlık esasına dayanan siyasal kimlik anlayışı", "iç toplum/dış toplum ayrımı" ve "devletin ulusal çıkarı temsil ettiği varsayımı" olarak özetlemiştir.

Uluslararası İlişkiler teorilerindeki pozitivist ve post-pozitivist ayrımı, devlet kavramı üzerinde de mevcuttur. Devleti ontolojik bir veri olarak ele alan pozitivizm, Uluslararası İlişkiler disiplininin mihenk taşı olarak kabul edilmektedir (Yalvaç, 2014). Bu bağlamda, uluslararası ilişkilerde "devletler sisteminden önce veya devletlerden bağımsız ve devletlerin olmadığı bir siyasi hayat tasavvur edilemez" (Ashley, 1983: 470). Walker'a göre (1984), yapılacak olan devlet tanımının ise uluslararası sistemlerin hepsi için geçerli olması ve tanıma tüm zamanların dahil edilmesi gerekmektedir. Eleştirel dönem olarak bilinen ve pozitivizmi reddeden postpozitivizm ise devleti ontolojik bir veri olarak ele almamakla birlikte devleti sorunsallaştıran, devlete tarihsel ve toplumsal olarak bakan yaklaşımdır (Yalvaç, 2014).

Devlet kavramı, Uluslararası İlişkiler disiplininde realist, liberal ve Marksist kuramlar tarafından incelenmiştir (Hall ve Ikenberry, 1989). Disipline hâkim olan kuram olan realizme göre; uluslararası ilişkilerin temel aktörü devlet, kendi çıkarları peşinde koşan rasyonel varlıktır (Yalvaç, 2014). Ayrıca, realist görüşe göre uluslararası sistemin anarşik yapısı, devletler arasında rekabet ortamı doğurmaktadır (Yalvaç, 2014). Her ne kadar uluslararası sistemde devleti temel aktör olarak görse de realist kuramcılar devletin ne

olduğuyla değil; nasıl davrandığıyla ilgilenmektedirler ve bu sebeple realizm genel kanının aksine devlet teorisi değildir (Yalvaç, 2014). Liberalizmde farklı çıkar gruplarının temsil edildiği ve bu grupların rekabet alanı olarak görülen devlet, realistlerin iddia ettiklerinin aksine bütüncül, otonom ve rasyonel değildir (Yalvaç, 2014). Örneğin, Morton H. Halperin'in "bürokratik siyaset" ile Graham Allison'un Küba Füze Krizi'ni örnek göstererek oluşturduğu "karar verme kuramı"; liberaller tarafından devletlerin özellikle dış politika kararlarını realist görüşün aksine rasyonel değil; bazen bürokrasiyi oluşturan grupların çıkar çatışmalarının sonucunda aldıklarına örnek olarak gösterilmektedirler (Halperin, 1974; Allison, 1971). Bu bağlamda devletin iç yapısında farklı grupların devlet davranışlarını etkilediklerine vurgu yaparak realizmin devlet anlayışını eleştiren liberal kuram, uluslararası ilişkilerin yapısında devlet dışı örgütlerin de varlıklarına dikkat çekmektedir (Yalvaç, 2014). Son olarak, realist ve liberal paradigmaya karşı çıkan kuram olan Marksizm ise, devlet kavramına bu iki ana akım kuramlardan farklı yaklaşmıştır (Yalvaç, 2014). Marksizm, tarihsel materyalist bir devlet anlayışına sahiptir ve bu bağlamda Marksistler devleti "biçimleri ne olursa olsun, sınıflara bölünmüş tüm üretim tarzlarının özelliği" olarak tanımlamaktadırlar (Skocpol, 1979: 67). Doğal olarak, devletin işlevi hâkim sınıfların egemenliğini desteklemektir (Skocpol, 1979).

Max Weber'e göre (1947) devlet, Marksistlerin sahip olacakları gibi mutlaka bir yönetici sınıfın aracı veya liberal teorisyenlerin genellikle varsaydıkları üzere yalnızca toplumsal rekabet için bir arena değil; aksine, daha spesifik ve daha karmaşık bir şeydir. Bu bağlamda klasik Weberyan tanımına göre devlet, "belirli bir coğrafi bölgede kendi düzenini sağlayan, meşru güç kullanımı tekeli iddiasını başarıyla sürdüren, idari personeli olan ve örgütlüğünü sürekli hale getiren bir siyasi birlikteliktir" (Weber, 1947: 154).

Weber'e göre (1968), bir devletin daimî idaresi, asayiş ve düzeni başarıyla koruyan askeri teşkilatı ile idareyi ve orduyu desteklemek için gerekli kaynakları sağlayan mali ve vergi tahsilat aygıtı olmalıdır. Siyasal hayatın bu özellikleri aşikâr görünse de bunların gerçekten var olup olmadıkları ve ne kadar güçlü oldukları varsayılmamakla birlikte aksine bu özelliklerin belirlenmesi gerekmektedir (Weber, 1968). Bununla birlikte Weber'e göre (1968), modern devletin siyasi aygıtı, doğal düzeninin bir yansıması değildir. Aksine Weber (1968), devletin benzersiz özelliklerini modern bürokratik örgütlenmenin siyasi ifadesi

olarak tanımlamak için büyük çaba sarf etmiştir. Bununla birlikte Weber (1968), geleneksel otoritenin -patrimonyal, ataerkil, feodal, sultanlık vb.- çeşitli arka planlarını ve ayrıca genellikle dini coşkularla ilişkilendirilen karizmatik otoriteyi tanımladığını belirtmiştir.

Literatürde devlet oluşumu kavramının teorik çerçevesini çizen çalışmalarda, sosyolojiden de yararlanmıştır. Devlet oluşumu sürecine tarihsel sosyolojik olarak yaklaşan çalışmalar, birinci ve ikinci dönem yeni Weberciler olmak üzere ikiye ayrılmışlardır (Yalvaç, 2019). Birinci dönem yeni Weberciler arasında Anthony Giddens, Charles Tilly, Felix Gilbert, Michael Mann ve Theda Skocpol gibi isimler yer alırlarken; ikinci dönem yeni Webercilerde öne çıkan isimler Fred Halliday ve John Hobson olmuşlardır. Kurumsal devlet tanımı ile devletler sistemi arasında bağlantı kuran birinci dönem yeni Weberciler, realist uluslararası sistem anlayışını benimsemişlerdir (Yalvaç, 2019). Devletin oluşumunu otokrasi ve örgütlülük bağlamında açıklayan birinci dönem yeni Weberciler; devletin kurumsallaşma ve devletin fiziksel gücünün merkezileşme kapasitesi neticesinde ortaya çıktığını savunmaktadırlar (Gilbert, 1975; Skocpol, 1979; Giddens, 1985; Tilly, 1985, Mann, 1993). Birinci dönem yeni Weberci düşünürlere göre; savaşların vergilendirilmeleri ile bürokrasinin merkezileşmesi ve tekelleşmesi, devletler sistemindeki siyasi ve askeri rekabetlerden dolayı kaynaklanmıştır (Gilbert, 1975; Skocpol, 1979; Giddens, 1985; Tilly, 1985, Mann, 1993). İkinci yeni dönem Weberciler ise birinci yeni dönem Weberci görüşleri geliştirerek; devletlerin sadece birbirleriyle rekabet etmediklerini, aynı zamanda hem kendi hem de diğer toplumlar içerisindeki başka aktörlerle de ilişki içerisinde olduğunu belirtmişlerdir (Halliday, 1987; Hobson, 1997). Bu bağlamda da devlet, "bütün bu toplumsal ilişkiler ağının kesiştiği idari bir merkez" olarak tanımlanmaktadır (Yalvaç, 2019: 37).

Karşılaştırmalı siyaset alanındaki çalışmalarıyla bilinen Joel Migdal, klasik Weberyen devlet tanımından farklı olarak toplumsal devlet yaklaşımını kullanmıştır. Migdal (2001: 16) modern devleti; "şiddet kullanımı yetkisi ve tehdidi olan, belirli bir bölgedeki insanları temsilen tutarlı bir şekilde kontrol eden organizasyona sahip, çoklu parçalarıyla fiili uygulamaları olan iktidar alanı" olarak tanımlamıştır. "Devlet imajı" kavramına atıfta bulunan Migdal (2001), tıpkı pasaport ve vize uygulamalarının kamuoyunda bir devletin gücüyle paralel görülmesi gibi, bir devletin imajının çeşitli sebeplerle güçlenip zayıflayabileceğini söylemiştir. Bu bağlamda, Migdal (2001) devlet imajının bölgesel

(mülki) ve sosyal sınırlar olmak üzere iki çeşit olduğunun altını çizmiştir. Migdal'in devlet imajı üzerinden yaptığı bu çeşitlendirme, devlet inşası noktasında da değerlendirilmektedir.

Devlet kavramı, Uluslararası İlişkiler disiplinin incelediği alanlardan biri olan uluslararası hukukta da konu edilmiştir. Uluslararası hukukun statüsünü ve ilişkilerini düzenleyen temel unsurlarından başında gelen devletin kurucu öğeleri; "insan topluluğu", "ülke" ve "başka bir otoriteye bağımlı olmayan siyasal yönetim" olmak üzere üç unsurdan oluşmaktadır (Pazarcı, 2003). Devletin kurucu unsurları, 27 Aralık 1933 yılında düzenlenen Yedinci Uluslararası Amerikan Devletleri Konferansı'nda ortaya çıkan "Devletlerin Hakları ve Yükümlülüklerine İlişkin Montevideo Sözleşmesi" ya da daha çok bilinen adıyla Montevideo Konvansiyonu'nda belirlenmiştir. Bir devlet olmanın tanımını, haklarını ve görevlerini belirten konvansiyon, yapılageliş hukuku prensipleri haline gelmiştir (Acer ve Kaya, 2018). Belirlenen prensiplere göre, bir insan topluluğunun hukuken devlet olma vasfına haiz olması için "sürekli bir insan topluluğu", "sınırları belirli bir ülke", "hükümet ya da kurulu otorite" ve "bağımsızlık ve diğer ülkelerle münasebetler kurabilme kapasitesi" unsurlarına sahip olması gerekmektedir (Acer ve Kaya, 2018). Bunun yanı sıra bazı görüşler, her ne kadar günümüzde hala tartışmalı olsa da, "devletin diğer bir devlet tarafından tanınmasının devlet olmak için şart olması" ilkesinin uluslararası hukuk açısından bir insan topluluğunun devlet olarak kabul edilmesi için gerekli yeterlilikler arasında olması gerekliliğini savunmaktadır (Grotenhuis, 2016).

3.3.2. Devlet İnşası Teorileri

Devlet inşası literatüründeki hâkim ilk teori, geleneksel liberal teoridir. Liberal devlet inşası teorisinin öncüsü, 1959 yılında kaleme aldığı makalesi ile Amerikalı siyaset bilimci Seymour Martin Lipset'tir. Devletlerin ekonomik ve siyasi verilerini mukayese eden Lipset (1959), ekonomisi iyi durumda olan ülkelerin demokratik olduğunu belirtmiş; bunun aksine antidemokratik ve gelişmemiş ülkelerin ekonomisinin kötü olduğunu tespit etmiştir (Lipset, 1959). Demokratik refah devleti ile serbest piyasa ekonomisiyle yönetilen devletin birbiriyle doğru orantılı bağlantısı olduğunu belirten Lipset (1959); demokrasiye ve başarılı bir refah devletine ancak liberal felsefeye dayanan serbest piyasa ekonomisi odaklı devlet inşa edilmesi halinde ulaşılabileceği önermesini ortaya atmıştır. Lipset'in liberal devlet inşası

kuramı, iktisadi kalkınma ile artan eğitim düzeyi, sosyal hareketlilik, kentleşme ve sanayileşme unsurlarının değişimlere yol açacaklarını ve bu değişimlerle birlikte ülkelerde geniş bir orta sınıf oluşacağı şeklinde geliştirilmiştir (Krasner, 2012). Farklı siyasi görüşleri kabul eden, radikalizmin karşısında duran, eğitim seviyesi yüksek, hoşgörülü ve uzlaşmacı olan orta sınıf mensupları, ekonomik kalkınmanın akabinde ortaya çıkan modernleşme ile birlikte, siyasi faaliyetlerde bulunmaya başlayacaklardır (Krasner, 2012). Kendini ifade etme yeteneğine sahip ve siyasete katılımı yüksek olan orta sınıf sayesinde devlet içerisinde sınıf çatışmalarının yaşanmaması öngörülmektedir (Krasner, 2012). Tüm bu şartların yerine getirildiği liberal devlet inşası süreciyle birlikte demokratik refah devletine ulaşılması mümkündür (Kranser, 2012).

Liberal devlet inşası kuramında incelenene diğer kavramlar, modernleşme ve dış yardım unsurları olmuştur. Modernleşme süreciyle birlikte sanayileşme ve kentleşmenin teşvik edilmeleri, eğitim seviyesinin yükselmesi, ulaşım ve iletişim araçlarının çeşitlendirilmeleri; devlet inşasındaki sosyal ve toplumsal uyumu ve hareketliliği artırmıştır (Deutsch, 1966). Ülkedeki farklı etnik popülasyonun bir potada kaynaşmasına vesilen olan liberal devlet inşası süreci, yerel anlamda asimilasyonun önünü açmış ve böylelikle modernleşme temelli uygulanan liberal devlet ve ulus inşaları da başarılı olmuştur (Deutsch, 1966). Liberal devlet inşası kuramcılarının bir başka görüşleri ise modernleşmeyle birlikte uygulanan devlet inşasının, devleti inşa eden güçlerin dış yardımlarıyla yapıldığı üzerinedir (Lipset, 1959). Modernleşmeyi dış yardımlarla sürdüren devletler, liberal devlet inşa sürecinde ekonomik kalkınma ve büyümeyle birlikte hem demokratikleşmiş hem de refaha kavuşmuşlardır (Lipset, 1959). Devlet inşası sürecinde yapılan dış yardımlar her ne kadar devletlerin ekonomik gelişmelerini desteklemişlerse de günümüzde bu türden bir liberal devlet inşası anlayışı işlevini yitirmiştir.

Devlet inşası literatüründeki hâkim ikinci teori ise kurumsallaşmadır. Kurumsallaşmayı ön planda tutan teorinin önde gelen savunucuları Francis Fukuyama ve Samuel Huntington olmuşlardır. Modernleşmeyle geleceği varsayılan ekonomik büyüme ve neticesinde oluşan sosyal mobilizasyonun, siyaset kurumundaki kurumsallaşmanın tamamlanmadan ortaya çıkmasının devlette bozulmalara yol açacağını söyleyen Huntington (1968), modernizm temelli devlet inşası kuramını eleştirmiştir. Huntington'a göre (1968),

düzenli ve güçlü kurumların gelişimlerinin tamamlanmadıkları süreçte başarılı devlet inşasının yapılması mümkün değildir. Soğuk Savaş'ın bitimiyle birlikte devletlerin küçülmeleri politikalarının izlendiğini belirten kurumsalcılık kuramının bir diğer temsilcisi Fukuyama (2004), devletlerin esnek bir yapıya ulaşmaları hedeflerinin özelleştirmeler vasıtasıyla gerçekleştirilebileceğini söylemiştir. Küreselleşme ile tetiklenen devlet yapılarının esnekleştirilmesi ve özelleştirilmeleri politikalarının devletleri güçsüzleştirdiğini iddia eden Fukuyama (2004), bu durumun temel işlevlerini yerlerine getiremeyecek kadar başarısız ve zayıf devletlerin oluşmalarına sebebiyet vereceğini belirtmiştir. Kurumları sağlam olmayan devletlerde neoliberal politikaların başarısız ve işlevsiz olduğuna dikkat çeken Fukuyama (2004), liberal olmamanın yarım liberal olmaktan daha iyi olduğunu savunmuştur. Fukuyama'ya göre (2004) devlet inşasının başarılı olmasındaki hususlar, kurumların inşaları ve işlevlerinin sürdürülebilir olmalarıdır.

Devlet inşasını başta bürokrasi olmak üzere ordu, polis, bakanlıklar vb. kurumların oluşturulmaları süreci olarak tanımlayan Fukuyama (2004), devlet inşası sürecinde yalnızca kurumların yaratılmasının değil; ayrıca oluşturulan kurumların kapasitelerinin yükseltilmesinin de en önemli konulardan birisi olduğunu vurgulamıştır. Kurumların oluşturulması; personellerin istihdamı, istihdam edilecek olan personellerin eğitimleri, kurumlara verilecek bütçeler ve kurumların işleyişlerini düzenleyecek ilgili kanunların ve yönetmeliklerin çıkarılmaları gibi faaliyetler neticesinde yapılmaktadır (Fukuyama, 2004). Sıralanan faaliyetlerin başarılı şekilde yürütülmeleri neticesinde tamamlanan kurumsallaşma, devlet fonksiyonlarının çalışmalarına yardımcı olmakla birlikte devlet inşasının gerçekleşmelerinde rol oynamaktadır (Fukuyama, 2004). Fukuyama (2004), bu bağlamda ister iç ister dış güçler olsun, devlet inşası sürecini gerçekleştirenlerin nihai hedeflerinin devlet kapasitesini arttırarak kurumsallaşmayı sağlamak olduğunu belirtmiştir.

Çalışmasında devlet inşasında kurumsallaşmayı tanımlayan Fukuyama (2004), devlet inşasındaki kurumsallaşmayı unsurlarıyla birlikte ayrıca tablo haline getirmiştir.

Tablo 1

Kurumsallaşma kapasitesini oluşturan unsurlar

Unsur	Disiplin	Aktarılabilirlik
Organizasyonel tasarım ve yönetim	İşletme, kamu yönetimi, ekonomi	Yüksek
Siyaset kurumlarının tasarımı	Siyaset bilimi, ekonomi, hukuk	Orta
Meşrulaştırmanın temeli	Siyaset bilimi	Ortadan düşüğe
Sosyal ve kültürel faktörler	Sosyoloji, antropoloji	Düşük

Tablo 1'de görüldüğü üzere Fukuyama (2004: 31), devlet olmayı gerektiren ve devlet inşası sürecindeki kurumsallaşma kapasitesini oluşturan unsurları; "organizasyonel tasarım ve yönetim", "siyaset kurumlarının tasarımı", "meşrulaştırmanın temeli" ve "sosyal ve kültürel faktörler" olmak üzere dört başlıkta tanımlamıştır. Fukuyama'nın (2004) kurumsallaşmayı merkeze aldığı yaklaşımda devlet inşasını başarılı kılan en etkili aktarılabilir unsur, “organizasyonel tasarım ve yönetim” olmuştur. İşletme, kamu yönetimi ve ekonomi disiplinlerinin de kapsandığı bu unsur; inşacı devletin, inşa edilen devlete iletebileceği devlet kurumlarının planlama ve yönetimlerinin oluşturulmasıyla alakalı hususları içermektedir (Fukuyama, 2004). Bu bağlamda inşacı devlet veya güç; aktarımı, yapısal ve kültürel değişkenlerden ziyade tecrübe aktarımı yolundan yararlanarak yapmıştır (Fukuyama, 2004). Tecrübe aktarımı vasıtasıyla yapılan devlet inşasında, inşa edilen devlette kurumların örgütlenmelerinin planlanması ile kurumları güçlendirecek siyasetler uygulanmıştır (Fukuyama, 2004). Fukuyama (2004) çalışmasında, bu unsurun devlet yapılanması ve kurumsal başarı açısından en başarılı olarak uygulandığı vaka olarak Danimarka örneğini vermiştir.

Acemoğlu ve Robinson (2019: 31) ise devlet kapasitesini şu şekilde tanımlamışlardır:

> “Bir devletin kapasitesi amaçlarını gerçekleştirme gücüyle ölçülür. Bu amaçlar genellikle yasaların uygulanması, ihtilafların çözülmesi, iktisadi faaliyetin düzenlenmesi ve vergilendirmesi, altyapının sağlanması ve diğer kamu hizmetlerinin sunulmasını içerir. Bunlara savaşmak da dahil edilebilir. Devletin kapasitesi kısmen kurumlarının nasıl örgütlendiğine ve daha hayati olarak da bürokrasisine bağlıdır. Devletin planlarını hayata geçirmesi için bürokratlara ve devlet çalışanlarına ihtiyaç vardır. Bu görevlilerinin ayrıca misyonlarını yerine getirecek araçlara ve motivasyona da sahip olmaları gerekir.”

"Patika bağımlılığı", devlet inşası literatüründeki hâkim üçüncü kuramdır. İnsanların bir noktadan sonra kendi eylemleri ve bu eylemlerinin getirdiği sonuçların esirleri olmalarına atıfta bulunan “patika bağımlılığı”; sosyal bilimler ve ekonomide, geçmiş olayların veya kararların sonraki olayları veya kararları kısıtladıkları süreçler olarak tanımlanmıştır (Mahoney ve Schensul, 2006). Daron Acemoğlu ve James A. Robinson, patika bağımlılığı kavramının devlet inşası sürecindeki yerini Nogales şehri üzerinden vermiştir. ABD-Meksika sınırını belirleyen Nogales kentinin sınırı belirleyen çitin kuzeyi ABD'ye ait Nogales Arizona iken, çitin güneyinde yer alan Nogales Sonora'yı Meksika yönetmektedir. Acemoğlu ve Robinson'a göre (2018); coğrafi, etnik, kültürel ve iklim olarak aralarında herhangi bir fark bulunmayan ve 1853'e kadar Nogales ismiyle bilinen kentin, Arizona ve Sonora olarak farklı şekilde büyümesi rastlantısal tercihler ve bu tercihler neticesinde iki farklı devlet yönetimi elleriyle uygulanan adil, toplumsal manada kapsayıcı, anayasa teminatıyla uygulanan demokratik liberal yönetim ve kurumsallaşmanın getirdiği politikalardan kaynaklanmıştır. Örneğin, şehrin kuzeyine doğru büyüyen ABD yönetimindeki Nogales Arizona'da kişi başına düşen geliri 30 bin Amerikan dolarını bulan şehir sakinleri, refah ve güvenlik içinde yaşamaktadır (Acemoğlu ve Robinson, 2018). Nogales Arizona'nın aksine güneye doğru gelişen ve Meksika toprağı olan Nogales Sonora'da ise kuzeydeki akrabalarının aksine altyapı, sağlık ve eğitim gibi sorunlarla boğuşmakta ve rüşvetin had safhada olduğu şehirde suç örgütleri kentin güvenliğini tehlikeye atmaktadırlar (Acemoğlu ve Robinson, 2018). Bu bağlamda Nogales Arizona ve Nogales Sonora arasındaki farkı coğrafya, iklim ve etnik kimlik unsurları ışığında

açıklamanın doğru olmayacağını belirten Acemoğlu ve Robinson (2018); patika bağımlılığı kavramına atıfta bulunarak devletlerin inşa süreçlerinde kapsayıcı kurumlar üzerine bina edilen bir stratejinin uygulanmasının, ekonomik büyüme ve demokratik gelişmeyle sonuçlandığı iddia etmişlerdir. Acemoğlu ve Robinson (2018), Nogales Arizona ve Nogales Sonora'da, rastlantısal olsun ya da olmasın, tercih edilen politikaların devlet inşasında nasıl farklı sonuçlara neden olduğunu göstermişlerdir.

Patika bağımlılığı kavramına verilen bir diğer örnek, Kuzey Kore ile Güney Kore vakalarıdır. Kore yarımadasının kuzeyi ile güneyinde kurulan iki farklı yönetim ve bu yönetimlerin tercih ettikleri politikaların devlet inşasında nasıl farklı sonuçlara yol açtıkları inceleme konusu olmuştur. Acemoğlu ve Robinson'a göre (2018), Kuzey Kore ve Güney Kore yönetimlerinin izledikleri politikalar, bu devletlerin başarılı veya başarısız devlet olarak tanımlanmalarındaki farklılıkları ortaya koymaktadırlar. Acemoğlu ve Robinson (2018), Kuzey Kore örneğinde olduğu gibi başarısız devletlerdeki siyasi elitlerin kendi çıkarlarını ön planda tutukları yönetim anlayışına sahip olduğunu belirtmişlerdir. Bir başka deyişle, başarısız devletlerin devlet inşası süreçleri incelendiğinde, bu ülkelerin siyasi ve ekonomik hakları oldukça dar kapsamlı siyasi elitler tarafından paylaşılmaktadırlar (Acemoğlu ve Robinson, 2018). Kuzey Kore'nin aksine Güney Kore gibi patika bağımlılığı teorisinde devlet inşasında başarılı olan devletlerin siyasi elitleri, kazanılan siyasi hakları vatandaşlarını kapsayacak şekilde dağıtmaktadırlar (Acemoğlu ve Robinson, 2018). Adil şekilde dağıtılan haklara ek olarak ekonomik edinimler de dar bir siyasi elitin değil, toplumun da yararlanabileceği şekilde paylaştırılmaktadır (Acemoğlu ve Robinson, 2018). Başarılı devletleri bu politikaları izlemeye iten motivasyon; toplumları kapsayan kurumsallaşmayla özel mülkiyetin korunduğu devletlerdeki vatandaşların; inovasyon yapma, iş kurma ve servet biriktirme yolları ile devletlerdeki ekonomik gelişmeleri sağlamalarıdır (Acemoğlu ve Robinson, 2018). Bireylere bu fırsatı sağlayan devletler, başarılı kurumlar vasıtalarıyla yönettikleri toplumların niyetlerini ve motivasyonlarını şekillendirmektedirler (Acemoğlu ve Robinson, 2018). Bu veriler ışığında, Acemoğlu ve Robinson (2018), ekonomik gelişimlerini ve refahlarını tamamlayan devletlerin, başarılı devlet inşasının ana motivasyonu oluşturduklarını söylemişlerdir.

3.3.3. Devlet İnşası ile Ulus İnşası Kavramlarının Farkı

"Millet" kelimesi ile eş anlamlı olarak kullanılan “ulus” sözcüğü, TDK tarafından "çoğunlukla aynı topraklar üzerinde yaşayan, aralarında dil, tarih, duygu, ülkü, gelenek ve görenek birliği olan insan topluluğu" olarak tanımlanmıştır (Türk Dil Kurumu Sözlükleri, 2022). Cambridge sözlüğü ise ulus kelimesinin anlamını "bir ülke veya bir ülkede yaşayan insanlar" olarak ifade etmiştir (Cambridge Dictionary, 2022). Marina Ottoway'e göre (2002); etnik, kültürel ve dilbilimsel özelliklere dayanan bir "kimlik" olarak ulus kavramı, devletin bizzat kendisinden daha çok şey ifade etmektedir. Bu bağlamda dekolonizasyon ile birlikte literatüre giren ulus inşası kavramı ise, en geniş tanımıyla devletin gücünü kullanarak bir ulusal kimlik yapılandırmasıdır (Deutsch, 1966).

Modern devletin sınırları ile bu sınırlar dahilinde yaşayan ulusal topluluğun uyumlu hale getirilmesi süreci olarak tanımlanan ulus inşasında hedeflenen ulusal bütünleşmenin sağlanmasıdır (Mylonas, 2020). Uluslararası İlişkiler disiplini içerisindeki ulus inşası literatürü, ulus inşasının epistemolojik anlamından ziyade ulus inşası sürecinin nedenleri ve sonuçları üzerine odaklanmaktadır. Kentleşme, sanayileşme ve toplumsal seferberlik kavramları ile iç içe geçmiş yapısal bir süreç olarak kurumsallaştırılan ulus inşası; belirli bir kuruluş amacı doğrultusunda bir devletin homojenleştirilmesini amaçlayan kasıtlı devlet politikalarının sonucu olarak ortaya çıkmıştır (Mylonas, 2020). Dış destekli herhangi bir devlet müdahalesi gerektirmeyen aşağıdan yukarıya süreçlerin bir ürünü olarak görülen ulus inşası; zaman içerisinde ve belirli koşullar altında sıklıkla değişebilmektedir (Mylonas, 2020). Örneğin; siyasi elitler, milliyetçi bir otoriterlikle birlikte kendi toprakları içerisindeki farklı kimlikteki toplumları ulus inşasıyla birlikte asimile etmeyi hedefleyebilmektedirler (Mylonas, 2020). Ek olarak devletlerin ulus inşası deneyimleri; devlet oluşumu, sosyal düzen, ulusların kendi kaderlerini tayin etmeleri, savaşların başlangıcı ve kamu mallarının düzenlenmesi gibi literatürdeki diğer kavramlarla iltisaklıdır (Mylonas, 2020).

Literatürdeki çalışmaların çoğunluğu, ulus inşası kavramını ulus, ulusal kimlik, ulus-devlet ve milliyetçilik gibi belli kavramlar ile açıklamaktadır. Birçok sosyal bilimci tarafından tanımlanan ulus ve ulus inşası kavramları, literatürde genel olarak iki alt başlıkta incelenmiştir. Örneğin Johann Gottfried Herder (2004) ve Johann Gottlieb Fichte (2008) gibi

isimler bu kavramları yalnızca bir toplumun ulusal özelliklerine atıf vererek açıklarken; Ernest Renan (1995) ve Benedict Anderson (1983) gibi isimler ulus inşası sürecine inşacılık (konstrüktivizm) bakış açısıyla bakmışlardır. Mylonas'a göre (2020), ulus inşası literatüründe modern ulusların ortaya çıkışını yüzyıllarca süren gelişimin doğal bir sonucu olarak görenler ile ulusal kimliği modern bir sosyal yapı olarak anlayanlar arasında fikir ayrılığı bulunmaktadır. Bu fikir ayrılığında milliyetçi sosyal bilimciler genellikle "ilkel" bir ulus anlayışını benimserken, diğer sosyal bilimciler ise modern ulusların etnik kökenlerinin de ulus inşasında hesaba katılması gerektiğini vurgulamaktadırlar (Smith, 1986).

Ulus inşasında Smith (1986) tarafından "ilkel" olarak tanımlanan primordalist[11] görüşleri eleştiren görüşler ortaya çıkmıştır. Benedict Anderson (1983) ve Ernest Gellner (2006) gibi modernleşme çalışmalarıyla bilinen sosyal bilimcilerin yanı sıra Rogers Brubaker (1996) ve David Laitin (2007) gibi isimler, inşacılık ekseninde ulus inşasını değerlendirerek literatüre katkıda bulunmuşlardır. Milliyetçilerin ulusların modern dönem öncesindeki etnikliğin (ırksallık) doğal sonucu olduğu görüşüne karşı çıkan inşacılar; bu görüşün sahadaki gerçekleri yansıtmayan genetik (fenotip) görüş olduğunu varsaymaktadırlar (Mylonas, 2020). Bu bağlamda inşacılık savunucularından Rennan (1995), ortak etnik kimliklerin mutlaka ortak bir ulusal kimlik anlamına gelmediğinin altını çizmiştir. Rennan'a göre (1995), milliyetçi görüşler ulus inşasında "ulusa sadakat" kavramına herhangi bir önem atfetmediklerinin eleştirisini yapmıştır. Milliyetçi ve primordialist görüşlere eleştiri getiren Laitin (2007), bu görüşlerin ulusların tarih boyunca yaşadıkları değişimleri ve hatta "uyanışları"nı açıklamakta yetersiz kaldığını söylemiştir. Bununla birlikte, Gellner'e göre (2006:1), ulusun tanımı ve milliyetçiliğin kökenleri tartışmalarından bağımsız olarak milliyetçilik, "siyaset ve ulusal birimlerin uyumlu olması gerektiğini savunan siyasi ilke" olması hasebiyle modern zamanların en güçlü ideolojisidir.

Gerek ulus inşası gerekse ulus inşası ile eş anlamı görülen devlet inşası süreçleri, her daim devam eden projelerdir ve hiçbir zaman tek seferde oluşturulmamaktadırlar (Steinmetz, 1999). Postkolonyal çalışmaların değindiği üzere ulus inşası ve devlet inşası süreçleri,

[11] Etnik grupların, ırkları ve ulusların sabit, eski ve doğal olduğu fikrini içeren primordializm görüşünde bireyler ırksal olarak değişime tâbi değillerdir ve tarihsel süreç içerisinde tek bir etnik kimliğe sahiptirler.

doğaları gereği, sırasıyla bir kimliğin ve bir kurumun diğerleri üzerinde egemenliğine yol açan şiddet içeren süreçlerdir (Selby, 2006). Devlet inşası, "devletin güç biriktirme kabiliyeti", yani "devletin ekonomik ve askeri kapasitesinin yanı sıra siyasi ve kurumsal gücünün inşası" olarak tanımlanmaktadır (Jaggers, 1992: 29). Devlet, karmaşık ve çok biçimli bir kurumsal bütün olarak hareket etmektedir (Jessop, 2015).

Yönetişim ve kırılgan devlet kavramlarına olan ilginin ve bu kavramlar hakkındaki çalışmaların artmasıyla birlikte, literatürdeki geleneksel ulus inşası kavramı yerini devlet inşasına bırakmıştır. Devlet inşasını kırılgan devletler kavramı bağlamında inceleyen Michael Wesley (2008), ulus inşası ve devlet inşası kavramlarını literatürdeki değişim ışığında tanımlamıştır. Wesley'e göre (2008) tarihsel geçmişi dekolonizasyon sürecinin başlangıcına kadar uzanan ulus inşası kavramı, sömürgelerinden bağımsızlıklarını kazanan yeni hükümetlerin yalnızca altyapılarını, ekonomilerini ve siyasi kurumlarını değil; aynı zamanda sömürgecilerinden miras kalan ve çoğu zaman farklı etnik kimliklerden oluşan toplumların, kurulan yeni devlete olan duygusal bağlılıklarını da inşa edecekleri inancına dayanmaktadır. Bir başka deyişle, ulus inşası kavramı; büyük, karmaşık ve birbiriyle bağlantılı projenin, ekonominin, yönetimin ve toplumun pozitif egemenlik koşuluna dönüştürülmesini ifade etmektedir (Wesley, 2008). Daha dar bir şekilde tanımlanan devlet inşası kavramı ise; başta bürokrasi olmak üzere devlet kurumlarının bütünlüklerini ve verimliliklerini artırmak ve ekonomi, toplum ve siyaset üzerinde olumlu etkiler yaratmak maksadıyla şekillendirilmektedir (Wesley, 2008). Wesley (2008) devlet inşasının, hem uluslararası toplumun barışı dayatma ve bir tür çatışma çözümünü denetleme konusundaki istekliliğini hem de siyasi ve sosyal süreçlerden mümkün olduğunca çabuk ayrılma ve devlet kurumlarının teknokratik biçimde düzenlenme değişkenlerini içerdiğini belirtmiştir.

İsrail devletinin kuruluşunda aktif bir rol oynayan ve Yahudi ulus kimliğinin inşa edilmesinde adından söz ettiren sosyolog Amitai Etzioni'ye göre (2004), ulus inşası süreci üç aşamadan oluşmaktadır. Ulus inşasının iç güçler tarafından yapılması gerektiğini belirten Etzioni (2004), ulus inşasının safhalarını "etnik grupların bir araya getirilmesi", "demokratikleşme sürecinin tamamlanması" ve "ekonominin yeniden yapılandırılması" olarak sıralamıştır. Bu aşamalardan en önemlisi "etnik grupların bir araya getirilmesi" unsurudur; çünkü eğer bir ülkede etnik birliktelik sağlanmazsa ulus inşasının başarılı olması

mümkün değildir (Etzioni, 2004). Kurumsal açıdan iyi yönetişim kapsamında değerlendirilen ve ulus inşası oluşumunun ikinci safhası olan "demokratikleşme sürecinin tamamlanması"; hukukun üstünlüğü ile basın özgürlüğünün sağlanmasının yanı sıra yolsuzlukların engellenmesi ve serbest seçimlerin yapılması değişkenlerini içermektedir. Ulus inşasının üçüncü ve son safhası olan "ekonominin yeniden yapılandırılması", ulus inşası sürecinin istikrarlı şekilde devam etmesi için gerekli olan sosyoekonomik gelişimin önemini vurgulamıştır (Etzioni, 2004). Son olarak Etzioni'ye göre (2004), hem ekonomi hem de insan kaynağı açısından zor bir süreç olan ulus inşası, dış güçler tarafından yapılamaz; çünkü dış güçler inşa etmek istedikleri ulus hakkında yeteri kadar bilgili değillerdir.

3.3.4. Devlet İnşasında Başarı Ölçütleri

Literatürdeki devlet inşasındaki başarı kriteri, liberal demokratik devlet yapısının oluşturulması olarak belirlenmiştir (Von Hippel, 2010). Bu bağlamda devlet inşasındaki başarı; demokrasinin liberal normlarına, serbest pazar ekonomisine ve demokrasi kavramına dayanan belirli bir hükümet türünün oluşturması bağlamında incelenmiştir (Roland, 2009).

Ghani ve Lockhart (2008), devlet inşası sürecinin başarıyla tamamlanması için sürecin uygulandığı devlet üzerinde belirli amaçlarla hareket edilmesi ve belirlenen amaçların da devletin işlevlerini desteklenmesi için gerekli olduğunun altını çizmişlerdir. Bu minvalde, devlet işlevlerinin yerine getirilmesi için gerekli örgütsel yapının oluşturulması ve oluşturulan yapının hedeflenen amaçlara yönlendirilmesi gerekmektedir (Ghani ve Lockhart, 2008). Ghani ve Lockhart'a göre (2008), devlet inşasında hedeflenmesi gereken ilk ve en önemli amaç, devlet ile vatandaşlar arasındaki ilişkinin kanunların üstünlüğü gözetilerek vatandaşlık haklarının korunması ve tasvir edilen hukuk devleti kavramının kâğıt üzerinde kalmayarak başarılı şekilde oluşturulmasıdır. Ghani ve Lockhart'a göre (2008) ikinci hedef, devlet içerisindeki kamu kurum ve kuruluşlarının, hesap verilebilirlik ve şeffaflık standartlarına uygun olarak inşa edilmeleridir. Hedeflerin tanımlamalarının ardından Ghani ve Lockhart (2008); ABD örneğini vererek, uluslararası toplumun devlet inşası sürecinde başarısız olmasının nedeninin devlet inşası sürecini nasıl yöneteceklerini bilmediklerine bağlamışlardır.

Verena Fritz ve Alina Rocha Menocal, önerdikleri model ile başarılı devlet inşası süreci ve bu sürecin uygulanabilirliği hakkında literatüre katkıda bulunan diğer isimlerdir.

1980'lerden itibaren literatürde yer almaya başlayan kalkınma modellerine atıfta bulunan Fritz ve Menocal (2007), önerilen kalkınma modellerinin başta kırılgan devletlerde olmak üzere diğer devlet inşası süreçlerinde de belirtmişlerdir. Fritz ve Menocal'e göre (2007), uluslararası toplumun devlet inşasında karşılaştığı en kapsamlı zorluk, takip etmeye çalıştığı modelin uygulanabilirliği ile alakalıdır. Fritz ve Menocal'in modeli bağlamında, başarılı devlet inşası için üç ana hedefin aynı anda izlenmesi gerekmektedir. Hedeflerden ilki, siyasi liberalleşmenin sağlanması ve demokrasinin açık bir şekilde desteklenmesidir (Fritz ve Menocal, 2007). "Siyasi liberalleşme ve demokrasinin açık bir şekilde desteklenmesi" hedefi; seçimlerin yapılması, temel hak ve özgürlüklerin teşvik edilmesi, kapsayıcı ve katılımcı bir anayasa yapım sürecinin işletilmesinin yanı sıra sivil toplum örgütlerinin ve medyanın hükümete karşı olan bekçi görevlerinin sürdürülmesi değişkenlerini içermektedir (Menocal ve Fritz, 2007). Başarılı devlet inşası modeli için Fritz ve Menocal (2007) tarafından saptanan ikinci hedef, "piyasa temelli ekonomik liberalleşme" ekonomisinin kurulmasıdır. Bu hedefe ulaşmak için; devletin küçülmesiyle birlikte sağlanacak olan yapısal uyum, makroekonomik istikrarın teşvik edilmesi, devletin ticareti faaliyetlerinin genişleyip yabancı yatırımlara açılması ve özelleştirmelerin başarılı şekilde uygulanması gerekmektedir (Fritz ve Menocal, 2007). Fritz ve Menocal'in (2007) başarılı devlet inşası modelinin gerçekleşmesi için gereken üçüncü unsur "devlet kapasitesinin geliştirilmesi" unsurudur. Fritz ve Menocal'e göre (2007), devlet kapasitesinin geliştirilmesinde devlet içerisinde daha etkili, hesap verebilir, duyarlı kurumlar oluşturulmalı ve akabinde bu kurumlar güçlendirilmelidir.

Uluslararası örgütler ve uluslararası toplum, devlet inşasında başarı kriterleri oluşturan uluslararası sistemdeki diğer aktörler olmuşlardır. Devletlerin kırılganlıklarının ve başarısızlıklarının devlet inşası süreçlerinde başarısızlıklara yol açtığı varsayımlarıyla BM ve G7, başarılı devlet inşası sürecini tanımlamak adına raporlar ve yol planları yayınlamışlardır. Örneğin BM'nin "Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri", başarılı devlet inşasını devletlerin adalet, hesap verilebilirlik ve kapsayıcı devlet kurumları oluşturulması değişkenleriyle ortaya koymuştur (United Nations Development Project, 2015). Devletlerin kalkınmalarında on yedi adet kriter belirleyen BM, bu projeyle birlikte 2030 yılında başarısız devletlerdeki çatışmaları sonlandırmayı ve temel hizmetleri sağlıklı şekilde sağlayarak devlet inşasını başarılı şekilde tamamlamayı hedeflemektedir (United Nations Development

Project, 2015). BM'nin "Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri" kapsamındaki on yedi hedef; "yoksulluğa son", "açlığa son", "sağlık ve kaliteli yaşam", "nitelikli eğitim", "temiz su ve sanitasyon", "erişilebilir ve temiz enerji", "insana yakışır iş ve ekonomik büyüme", "sanayi, yenilikçilik ve altyapı", eşitsizliklerin azaltılması", "sürdürülebilir şehirler ve topluluklar", "sorumlu üretim ve tüketim", "iklim eylemi", "sudaki yaşam", "karasal yaşam", "barış, adalet ve güçlü kurumları" ve "amaçları için ortaklıklar" olarak sıralanmaktadır (United Nations Development Project, 2015). BM, "Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri" ile başarılı devlet inşası projesini gerçekleştirerek kırılgan devletlerdeki yoksul nüfusunu tüm dünyada 1,5 milyardan 350 milyona düşürmek istemektedir (United Nations Development Project, 2015).

Uluslararası sistemin iktisadi yönden en güçlü aktörlerinden oluşan G7[12], devlet inşasında başarı kıstasları belirleyen bir diğer uluslararası birliktir. Devlet inşasında başarı kriterleri ve başarılı devlet inşasının hedefleri, 2011 yılının Kasım ayında Güney Kore'nin Busan kentinde düzenlenen toplantı sonucunda imzalanan "Kırılgan Devletlerin Angajmanı İçin Yeni Bir Anlaşma (New Deal For Engagement In Fragile States)" bildirisiyle belirlenmiştir (Locke ve Wyeth, 2012). G7 üyesi ülkeler, Busan'da düzenlenen toplantıda kırılgan devletlerde yaşanan sorunları masaya yatırmışlardır. Bu toplantıda dünya nüfusunun 1,5 milyar insanın çatışmalardan etkilenen kırılgan devletler yaşadığının altı çizilmiş ve 1989 yılından itibaren kırılgan devletlerin %70'inin çatışmalar çıktığı belirtilmiştir (Locke ve Wyeth, 2012). Buna ek olarak toplantıda, kırılgan devletlerin en temel seviyede yönetişimin 20 ile 40 yıl arasında kurulabileceği tespit edilmiş ve dış kaynaklı yardımların yalnızca %30'unun kırılgan devletlere harcandığı bilgisi sunulmuştur (Locke ve Wyeth, 2012).

Literatürde kısaca "Yeni Anlaşma (New Deal)" olarak da bilinen bu bildiri neticesinde 2011 yılında adının Liberya'nın başkentinden alan bir yol haritası çizilmiştir

[12] 1975 yılında kurulan G7 üyesi ülkeler; Almanya, ABD, Birleşik Krallık, İtalya, Fransa, Japonya ve Kanada'dır. Üye ülkelerin ekonomileri dünyadaki zenginliğin yaklaşık %60'ını oluşturmaktadırlar. Bünyesinde uluslararası siyasetteki ekonomi politikalarının konuşulduğu zirveler yıllık olarak düzenlenmektedirler.

(Locke ve Wyeth, 2012).[13] Monrovia Yol Haritası ile kırılgan devletlerde barışın tedarik edilmesi ve devlet inşasının hedefleri beş madde olarak sunulmuştur (Locke ve Wyeth, 2012). Belirlenen hedefler "meşru siyasetin sağlanması", "güvenlik", "adalet", "ekonomik temellerin atılması" ve "gelirler ve hizmetlerin sürdürülmesi" olarak sıralanmıştır (Locke ve Wyeth, 2012). Beş maddelik hedeflerden oluşan Monrovia Yol Haritası'na ek olarak "Yeni Anlaşma", üç temel ilke üzerine kurulmuştur. Bu ilkeler "Barış İnşası ve Devlet İnşası Hedefleri (Peacebuilding and Statebuilding Goals)", "Odaklanma (Focus)", "Güven (Trust)" olarak belirlenmiştir (Locke ve Wyeth, 2012). Belirlenen ilk ilke olan "Barış İnşası ve Devlet İnşası Hedefleri (Peacebuilding and Statebuilding Goals)", kırılgan devletlerdeki siyaset kurumu, adalet, kurumsallaşma, güvenlik ve ekonomik kalkınma başlıklarındaki sorunların çözümlerini içermektedir (Locke ve Wyeth, 2012). İkinci ilke olan "Odaklanma (Focus)" ise kırılgan devletlerin neden zayıf olduğunu ve bu durumun getirdiği başarısızlıkları tespit ederek ulusal bir plan oluşturulmasını ve bu planla birlikte hesap verilebilirlik değişkenini kırılgan devletlerin siyasetlerine yerleştirilmesini hedeflemektedir (Locke ve Wyeth, 2012). Üçüncü ve son ilk olan "Güven (Trust)" da ise ülkedeki insan ve doğal kaynakların doğru ve etkili şekilde kullanılmalarıyla birlikte devlet kapasitesinin artırılması amaçlanmaktadır (Locke ve Wyeth, 2012). En nihayetinde, başarılı bir devlet inşası kırılgan devletlerin kapasitelerinin artırılması ve içsel bir süreç olan yönetişimin devletin toplumla ilişkisinin azami düzeyde olduğu liberal devlet inşası anlayışı ile mümkündür (Locke ve Wyeth, 2012).

Devlet inşasının başarı kriterlerini belirleyerek başarılı devlet inşası sürecini doktrin haline getirmeyi hedefleyen kamu kuruluşları vardır. ABD menşeli "United States Institute of Peace Press" ve "United States Army Peacekeeping and Stability Operations Institute" kurumlarının, 2009 yılında yayımladıkları "İstikrar ve Yeniden Yapılanma İçin Yol Gösterici İlkeler (Guiding Principles for stabilization and reconstruction)" isimli rapor, kapsamlı çalışmaların başında gelmektedir.

[13] Belirlenen eylem planının ilk etapta ivedilik sırasına göre Sierra Leone, Çad, Güney Sudan, Afganistan, Liberya, Orta Afrika Cumhuriyeti, Demokratik Kongo Cumhuriyeti, Somali ve Doğu Timor olmak üzere dokuz vakada uygulanılacağı ilan edilmiştir. Başta Birlemiş Milletler ve Avrupa Birliği olmak üzere birçok uluslararası örgütün destek verdiği bu bildiri; hususi olarak Almanya ve Birleşik Krallık ile birlikte Asya Kalkınma Bankası'nın da desteklerini almıştır.

Tablo 2

İstikrar ve yeniden yapılanma için yol gösterici ilkeler

Hukukun üstünlüğü	Tehlikesiz ve güvenli çevre	Sosyal refah	İstikrarlı yönetim	Sürdürülebilir ekonomi	Kesişen ilkeler
Adil yasal çerçeveler	Büyük ölçekli şiddetin durdurulması	Temel ihtiyaç hizmetlerine erişim	Temel hizmetlerin sağlanması	Makroekonomik istikrar	Ev sahibi ülkenin mülkiyeti ve kapasitesi
Toplum düzeni (Asayiş)	Toplum düzeni (Asayiş)	Eğitime erişim	Devlet kaynaklarının yönetimi	Yasa dışı ekonomi ve barışa yönelik ekonomik temelli tehditlerin kontrolü	Siyasi öncelik
Hukuka karşı sorumluluk ve hesap verilebilirlik	Devletin şiddet araçları üzerindeki meşru tekelliği	Mültecilerin ve yurt içinde yerinden edilmiş insanların yeniden yerleştirilmesi	Siyasi ılımlılık ve hesap verilebilirlik	Sürdürülebilir piyasa ekonomisi	Meşruiyet
Adalete erişim	Fiziksel güvenlik	Sosyal yeniden yapılanma	Sivil katılım ve sivil katılımı güçlendirme	İstihdam üretimi	Gayretlerin bütünlüğü ve beraberliği
Hukuksallık kültürü	Bölgesel güvenlik				Güvenlik
					Çatışmanın dönüşümü
					Bölgesel Katılım

Amerikan ordusunun katıldığı operasyonların kuramsal altyapısının oluşturulması için yapılan bu çalışmada, Tablo 2'de görüldüğü üzere beş tane ilke belirlenmiştir (United States Institute of Peace Press ve United States Army Peacekeeping and Stability Operations Institute 2009). Adı geçen kurumlar, yaptıkları çalışmalar neticesinde başarılı devlet inşası ilkelerini "hukukun üstünlüğü", "tehlikesiz ve güvenli çevre", "sosyal refah", "istikrarlı yönetim" ve "sürdürülebilir ekonomi" olarak kategorileştirmişlerdir (United States Institute of Peace Press ve United States Army Peacekeeping and Stability Operations Institute 2009).

3.3.5. Devlet İnşasında Sömürgecilik Faaliyetlerinin Etkileri

Literatürde devlet inşası sürecinde sömürgeciliğin etkilerinin incelendiği çalışmalar sömürgeci devlet inşası ve postkolonyal devlet inşası olmak üzere iki başlıkta incelenmiştir. Sömürgecilik ve devlet inşası literatürlerinin ortaklaşa inceledikleri konular genel anlamda sömürge kurumlarının rolleri, sömürgecilik miraslarının postkolonyal devlet inşasındaki etkileri, sömürgeci devlet inşasındaki ulus-altı dinamikler ve sömürgeci devlet inşasında sömürgeci müdahalenin uzun vadeli yansımaları olmuştur.

Literatürdeki çalışmaların çoğu, devlet inşası süreçlerindeki sömürge kurumlarının rollerini vurgulamaktadır. Sömürge kurumlarının rolleri, kurum inşasına ilişkin rasyonel seçim perspektifiyle vurgulanmıştır. Hizmet etmek için oluşturulan kurumlar, aktörlerin çıkarlarını ve istikrarlı dengeyi temsil etmektedir (Hall ve Taylor, 1996). Kurumlar; bireylerin ve çoğunlukla siyaset elitlerden oluşan grupların çoğunluğunun istikrarlı şekilde süregelen dengeyi bırakmalarının maliyetlerini potansiyel faydalar kadar yüksek gördükleri sürece varlıklarını sürdürmektedirler (Mahoney, 2000). İktidarı ellerinde tutan siyasi elitler, genellikle kurumsal değişimi kabul etmeye isteksizdirler; çünkü bu tür bir değişiklikle kazananlar, kaybeden siyasi elitleri tazmin etmeyi güvenilir bir şekilde taahhüt etmemektedirler (Acemoğlu vd., 2001). Gücü ellerinde tutan siyasi elitler ayrıca, resmi olmayan güç kaynaklarından yararlanmalarına rağmen resmi konumlarını kaybettiklerinde de kurumsal düzenlemeleri sürdürmektedirler (Acemoğlu ve Robinson, 2006). Nihai olarak, sosyopolitik veya sosyoekonomik nedenlerle bir kez bile olsa "kilitlenen" kurumların, dıştan herhangi bir müdahale ya da "şok" olmadan uzun vadeli kurumsal değişime maruz kalmaları olası görülmemektedir (Peters vd., 2005).

Devlet inşası araştırmalarıyla bilinen Alexander De Juan ve Jan Henryk Pierskalla, 2017 yılındaki çalışmalarında devlet inşası ile sömürgecilik mirası kavramları arasındaki ilişkiye değinmişler ve bu kavramlar arasındaki bağlantıyı siyaset bilimi, sosyoloji ve ekonomi alanlarındaki literatürlerin bağlamlarında incelemişlerdir. Sömürgecilik faaliyetlerinin siyasi, sosyal ve ekonomik kalkınma üzerlerinde uzun vadeli etkileri olduğunu belirten De Juan ve Pierskalla (2017); sömürgeciliğin devlet inşası üzerindeki uzun vadeli etkilerini "sömürgeci müdahalenin iç dinamikleri", "sömürgecinin kurumsal olmayan aktarım mekanizmaları", "sömürgeci müdahale zamanlarında bağlam koşullarının rolü" ve "sonuçların, açıklayıcı faktörlerin ve analiz birimlerinin daha ayrıntılı bir şekilde ayrıştırılması" olmak üzere dört başlıkta açıklamışlardır. De Juan ve Pierskalla (2017), dört başlıkta topladıkları sömürgeciliğin uzun vadeli etkilerinin, sömürgecilik mirasını oluşturduklarını ve ortaya çıkan sömürgecilik mirasının postkolonyal dönemdeki devlet inşası süreçlerinde de etkili olduğunu belirtmişlerdir. De Juan ve Pierskalla'nın mevcut sömürgeci devlet inşası kavramına yaptıkları katkı, kavram üzerinde halihazırdaki yeni araştırma eğilimlerini de temsil etmektedir.

De Juan ve Pierskalla'ya göre (2017), sömürgecilik mirasının devlet inşasındaki etkileri "devlet kapasitesi" ve "kurumların kalitesi" olmak üzere iki alanda hissedilmiştir. Devlet inşası sürecinde sömürgecilik mirasının aranması, sömürgecilik mirasının da "devlet kapasitesi" ve "kurumların kalitesi" noktalarında incelenmesinin temel sebebi; günümüzde ülkeler arasındaki ekonomik kalkınma, demokrasi kalitesi ve devlet kapasitesi seviyelerinin farklılıklarının açıklanmalarında kullanılmalarıdır (De Juan ve Pierskalla, 2017). Bir başka deyişle, "kritik bir kavşak" olarak görülen sömürgecilik, ülkeler arasındaki ekonomik kalkınma, demokrasi kalitesi ve devlet kapasitesi seviyelerinin farklı olmalarına sebep olmuştur (Capoccia ve Kelemen, 2007). Bunun nedeni ise; sömürgecilik dönemleri öncesinde siyasi, ekonomik ve sosyal kurumları olan toplumların, sömürge yönetimleriyle birlikte ölçüsüz ve şiddetli şekilde değişmeleri olarak açıklanmaktadır (De Juan ve Pierskalla, 2017). En nihayetinde, sömürgecilik mirasının devlet inşası sürecinde de etkili olması doğal sonuçtur.

"Devlet kapasitesi", sömürgecilik mirasının devlet inşası sürecinde etkili olduğu ilk değişkendir. Literatürdeki ampirik çalışmalar, devlet kapasitelerinin dünyanın çeşitli

bölgelerindeki devlet inşası süreçlerini etkilediklerini ortaya koymuştur. Örneğin; Jeffrey Herbst (2000), Afrika'daki sömürgecilerin etkili bir devlet yönetimi kurmak için çok az şey yaptıklarını savunmuş ve bunu da sömürge topraklarının geniş olması nedeniyle yönetimlerinin zor olmalarına bağlamıştır. Devlet kapasitesi oluşturmadaki bu zorluk, Afrika'daki devletlerin başkent ve kıyı şehirler haricinde genişlemelerine mâni olmuştur (Herbst, 2000). Afrika'daki sömürgecileri dönüştürücü olarak gören ve bu bağlamda Batı sömürgeciliğini "kayaları kıran" olarak tanımlayan Crawford Young'a göre (1994: 1); Afrika'daki sömürge yönetimleri, sömürgelerindeki çeşitli etnik grupları bir ulusal kimlik çatısı altında birleştirmeden "yapay devletler" kurarak siyasi birlikler haline getirmişlerdir. Buna karşılık, Atul Kohli (2004) ise Kore'deki Japon sömürge yönetiminin etkili ve yetenekli bir devletin yaratılması için son derece önemli olduğunu savunmuştur. Kohli'nin Japon sömürge yönetiminin devlet kapasitesinin artırılmasında katalizör olduğu fikri, sömürge yönetiminin etkili yönetişime olanak sağlayan bürokratik geleneklerin güçlendirilmesi noktasında Çin bağlamında da ortaya atılmıştır (Mattingly, 2017). Sömürgeciliğin bürokratik gelenek mirasından ayrı olarak sömürgeci altyapının kalıcı varlığı, sömürge yönetiminin uzun vadede devlet kapasitesini geliştirmeye yardımcı olabileceği savı da mevcuttur (Acemoğlu vd., 2015). Lakin Asya'daki Japonya ve Çin örneklerinin aksine, Latin Amerika'da sömürge yönetimlerinin devlet kapasitelerinin uzun vadeli gelişimi üzerindeki etkileri geçici olarak görülmüştür (Soifer, 2015).

"Kurumların kalitesi", sömürgecilik mirasının devlet inşası sürecini etkileyen ikinci değişkendir. Mahmood Mamdani (1996), sömürge yönetimlerinin Afrika despotlarının yükselişlerine yol açan kurumsal miraslar yarattıklarını ortaya koymuştur. Diğer görüşlere göre, her ne kadar İngiliz dolaylı sömürgecilik yöntemi sistemi despotizm ile ilişkilendirilmiş olsa da bir dönem parlamenter sistem deneyimlerine sahip olan eski sömürgeler, İngiliz sömürge sistemi sayesinde demokratik rejimlerini pekiştirmişlerdir (Olsson, 2009; Lange, 2009). İngiliz yönetiminin kurumsal mirasının önceden var olan siyasi merkezileşme düzeyine bağlı olduğunu belirten Hariri (2012) ise; sömürgecilikten önce çok az merkezi yönetim biçimlerine sahip olan ya da hiç olmayan sömürgelerin Avrupa'nın kurumsal yönetim biçimlerine maruz kalmalarının ardından uzun vadede yararlı etkilerini deneyimlediklerini savunmuştur. Bununla birlikte, önceden var olan hiyerarşik yapılara

sahip sömürgeci toplumların geleneksel kurumlarının Avrupalı sömürgeci güçler tarafından gasp edildikleri görüşü de vardır (De Juan ve Pierskalla, 2017).

Diğer kurumsalcı argümanlar, sömürge yönetimi tarafından getirilen yasal sistemlerin devlet inşasındaki sömürgecilik miras etkilerinin yanı sıra doğrudan ve dolaylı sömürge yönetim sistemleri arasındaki ayrıma işaret etmişlerdir. Örneğin, İngiliz yönetimine tabi olan sömürgeler, özel yatırımcıların mülkiyeti için daha güçlü korumalara sahip olan İngiliz ortak hukukunun versiyonlarını miras alırken; buna karşılık, İspanyol, Portekiz veya Fransız yönetimleri altındaki sömürgeler, uzun vadede ekonomik kalkınmayı engelleyen Roma medeni hukuk geleneklerinden etkilenen bir yasal sistem benimsemişlerdir (Lange, 2004). Benzer şekilde, genellikle İngilizlerle ilişkilendirilen dolaylı yönetimin, tipik olarak ekonomik kalkınma için olumlu veya en azından daha az olumsuz sonuçları olduğu görülmekle birlikte; Hindistan vakasında olduğu gibi İngilizlerin doğrudan sömürge yönetiminin yerel halkın refahı için de daha faydalı olduğu düşüncesi öne sürülmüştür (Iyer, 2010).

Sömürgeci devlet inşası sürecindeki siyasi istikrarsızlık, şiddet ve etnik dışlamayı içeren sömürgeciliğin siyasi mirasları; özellikle Afrika'daki etnik grupların sömürge rejimleri tarafından sık sık bölünmeleriyle birlikte etnik siyaset için kalıcı etkiler bırakmıştır (Posner, 2003). Bu tip bir bölünme, genel olarak iç savaşla ilişkilendirilmiştir (Michalopoulos ve Papaioannou, 2016). Sömürgelerdeki çatışma ya da iç savaş durumunun yaygınlığı, sömürge yönetiminin etnik azınlıkları dışlama derecesiyle de bağdaştırılmaktadır (Wucherpfennig vd., 2016).

Sömürge devlet inşasının ulus-altı dinamiklerine odaklanan Pierskalla, De Juan ve Montgomery (2017), Almanya'nın sömürge devlet inşası sürecindeki kurumsal inşa stratejisinin İngiltere ve Fransa'dan nasıl farklılaştığını ve dönüştüğünü incelemiştir. "Afrika için kapışmaya" geç kalan ve kendisini küresel bir emperyal devlet olarak konumlandırma çabasına giren Almanya'nın çıkarı, sömürgelerini güvence altına almak ve uluslararası güçler tarafından bir zayıflık işareti olarak yorumlanabilecek herhangi bir karışıklığı önlemek üzerine olmuştur (Pierskalla vd., 2017). Almanya'nın Doğu Afrika'daki eski sömürge

örneklerini kullanan Pierskalla, De Juan ve Montgomery (2017); bu örneklerle birlikte sömürge devlet inşasına özel bir yaklaşım ürettiklerini belirtmiştir. Bu bağlamda, İngiltere ve Fransa'nın aksine Almanya, sömürgecilik faaliyetlerini yürütürken öncelikli olarak devlet inşasında düzeni güvence altına almaya çabalamıştır.

Sömürge devlet inşasına ilişkin çalışmalar, sömürgeci müdahalelerin kendi dinamiklerinden ziyade, öncelikle uzun vadeli yansımalarıyla ilgilenmiştir. Devlet inşasını etkileyen etmenlerden biri olarak görülen sömürge dönemi, "ilgili ülkenin sosyal, ekonomik ve politik gelişimini belirli yörüngelere yerleştiren kritik bir kavşak" olarak tanımlanmıştır (Collier ve Collier, 2002: 66). Bu tanımla birlikte araştırmacılar, literatürdeki sömürge devlet inşasının uzun vadeli yansımalarını çeşitli şekilde açıklamışlardır. Örneğin, Lakshmi Iyer (2010) sömürgecilik devlet inşasının uzun vadeli yansımalarını sömürgecinin doğrudan ya da dolaylı sömürge yönetimlerinden hangisini uyguladığı noktasında aramıştır. Bunun yanı sıra, sömürgeciliğin devlet inşasındaki etkisinin sömürgeci yerleşimcilerin yoğunlukları ile orantılı olduğu iddia edilmiştir (Acemoğlu vd., 2001). Melissa Dell (2010) sermayenin ileriye dönük olarak geri ödenmesi anlamına gelen “ekonomik çıkarma stratejileri” ve Elise Huillery (2009) de “ekonomik yatırım” etmenlerini inceleyerek aslında sömürgeciliğin devlet inşasındaki uzun vadeli etkilerinin ekonomik anlamda olduğunu vurgulamışlardır. Sonuç olarak, sıralanan etmenler, sömürge devletlerinin rasyonel devlet kurma stratejilerini şekillendiren belirli yapısal öncül koşullara atıfta bulunularak açıklanmıştır (Capoccia ve Kelemen, 2007).

Literatürdeki sömürgeci devlet inşasının uzun vadeli yansımalarını içeren çalışmalar, yalnızca sömürgeci müdahalelerdeki farklılıkları anlamada yardımcı olmamışlar; ayrıca çağdaş devlet inşasına ilişkin dinamikler hakkında da farklı fikirler vermişlerdir. Bu bağlamda, literatürde yer alan son dönemdeki çalışmalar, sömürge devlet inşasının iç dinamiklerine ışık tutmuştur. Örneğin Guo Xu (2018), 1854–1966 yılları arasındaki İngiliz sömürge yönetimi içindeki bürokratik dinamikleri araştırmıştır. Xu (2018), araştırmasının sonucunda patronaj siyaseti izleyen sömürgecilerin politikalarının mali kapasitelerinin üzerlerinde uzun vadede zararlı etkileri olduğunu ve bürokrasideki personel tahsisleri ile terfilerinde güçlü etkileri olduğunu belirtmiştir. Sömürge yönetimlerinin bürokrasilerdeki personel yönetimlerini araştıran Jenny Guardado (2018) da İspanyol sömürge yönetimindeki

patronaj politikalarının sömürge yönetişimi üzerindeki etkilerini araştırarak konuya ampirik katkıda bulunmuştur. Almanya'nın eski Doğu Afrika sömürgelerinde dekolonizasyon sırasındaki sömürgecilik karşıtı hareketleri inceleyen De Juan (2016) ise, sömürgelerdeki isyanların temel itici güçlerinin, maden çıkarma faaliyetlerinin devlet kontrolü altındaki bölgelerde yoğunlaştırılmasından ziyade, coğrafi olarak genişlemesinin olduğunu tespit etmiştir. Almanya'nın Doğu Afrika'daki bu politikası, bilgi eksiliği sebebiyle stratejik anlamda verilen yanlış kararların sömürge devletlerinin bölgesel genişleme süreçlerini nasıl şekillendirdiğini göstermektedir. Nihai olarak, verilen tüm bu ampirik örnekler, sömürgeci devlet inşası sürecinde iç dinamiklerin farklı şekillerde etkili olduğunu göstermektedir (Pierskalla vd., 2017).

Literatürde incelenen bir diğer alt başlık, sömürge öncesi siyasi merkezileşmenin ile devlet olmanın sömürgeci devlet inşasındaki rolüdür. Bu bağlamda, literatürdeki bazı çalışmalar sömürge öncesi merkezileşmenin uzun vadeli kalkınma üzerindeki uzun vadeli etkilerini tespit etmiş ve sömürgeciliğin devlet inşasındaki dönüştürücü rolünü sorgulamıştır (Michalopoulos ve Papaioannou, 2013; Bandhyopadhyay ve Green, 2012). Bu noktada bütünleştirici bir yaklaşım sergileyen Roberto Stefan Foa (2017), sömürgelerdeki siyasi merkezileşmenin sebebinin sömürgecilerin sömürge kurumlarını sömürge toplumlarına dayatılmasından kaçınmak için var olduğunu savunmuştur. Batı sömürgeciliğini savuşturan veya en azından Batı sömürgeciliğinin etkilerini en aza indirmeye çalışan Avrupa dışındaki gelişmiş devletlerin sömürgeleştirilme tehdidi, "savunmacı modernleşme" konseptini doğurmuştur (De Juan ve Pierskalla, 2017). Savunmacı modernleşme kavramının ortaya çıkmasıyla birlikte orta ölçekli devlete sahip olan toplumlar, sömürgeciler için "çekici" hedefler haline gelmişler ve bu durum da uzun vadeli ekonomik durgunluk yaşamalarına sebep olmuşlardır (De Juan ve Pierskalla, 2017). Bu bağlamda De Juan ve Pierskalla (2017), sömürgecilik miraslarının kuramsal ve ampirik olarak araştırılmasında zamanlama, sömürgecinin türü ve sömürge öncesi koşullar da dahil olmak üzere sömürgecilik koşullarının devlet inşasında dikkate alınmasının önemli olduğunu vurgulamışlardır.

Postkolonyal Devlet İnşası

Devlet oluşumunu ve postkolonyal devlet inşasını açıklamaya yönelik sosyal mutabakata dayalı "sözleşme teorisi" ve sömürü temelli "yağmacı teori" olmak üzere iki ana teori bulunmaktadır (North, 1981). Sözleşme teorisi, genellikle, ekonomistlerin mülkiyet haklarının ekonomik büyümeyi verimli bir şekilde devam ettirmek adına almaları gereken biçimleri detaylandıran alandır (Volckart, 2000). Her ne kadar sözleşme teorisi bu çalışmanın konusu olmasa da literatürdeki normatif boyutuyla sözleşme teorisi devlet inşasında olumlu analizler üretmiştir (Barzel, 2002). Ekonomi, sosyoloji ve siyaset bilimi gibi çeşitli alanlarda incelenen yağmacı teori; devleti, kontrol ettiği gruplar içerisindeki daha geniş bir bileşenden gelir elde etmek için aracı olarak görmektedir (Levi, 1981). Yağmacı teoriye göre birçok anlama sahip olan devlet inşası, en basit tabirle devletin kaynak elde etme amacıyla topluma nüfuz etmesidir (Levi, 1981). Bu bağlamda devlet, başka herhangi bir amaç peşinde koşmadan önce vergilendirme konusunda ustalaşmaktadır (Levi, 1981).

Postkolonyal devlet inşasına ilişkin en bilinen görüş, Avrupalı güçlerin devlet inşa süreçlerine ilişkin gözlemlerden ortaya çıkan “yağmacı” yaklaşımdır. Tilly'nin dört parçalı çerçevesi, literatürde postkolonyal devlet inşasında en iyi bilinen araştırmalardan bir tanesidir. Tilly'nin teorisinin ilk bileşeni; yağmacı hükümdarın, kontrol etmeyi amaçladığı toprakları ele geçirmek isteyen dış güçleri ortadan kaldıran savaşı yapmasıdır (Tilly, 1985). İkincisi, bu savaşın lehinde sonuçlanmasıyla birlikte yağmacı hükümdarın devlet kurması, akabinde de yöneticilerin iç rakipleri ortadan kaldırmaları veya kontrol etmeleri sürecidir (Tilly, 1985). Üçüncü bileşen; yağmacı yöneticilerin, yönetimlerini destekleyen yerel aktörlerin siyaseten hayatta kalmalarını sağlamaları ve korumaları ilkelerini içermektedir (Tilly, 1985). Dördüncü ve son bileşen ise, liderin ilk üç hedefe ulaşmasına yardımcı olan kaynak çıkarımıdır (Tilly, 1985). Tipik olarak, yağmacı yöneticiler kaynakları, dış borçlanmadan daha güvenilir gelir kaynağı olan vergilendirme yoluyla elde etmektedirler (Tilly, 1985). Vergilendirme seviyeleri arttıkça, oluşturulan fonlar ile devlet içerisindeki bürokrasinin gelişimi ve kademeli olarak kurumsallaştırılması desteklenmektedir (Tilly, 1985). Bu süreç içerisinde güçlenen bürokrasiler, çok geçmeden varlıklarını sürdürmek ve etkilerini genişletmek adına daha yüksek vergi oranları için devletin diğer bileşenlerine baskı yapmaya başlamaktadırlar (Tilly, 1985).

Postkolonyal devlet inşasında ortaya çıkan "yağmacı" yaklaşımlar ve Tilly'nin oluşturduğu çerçeve, literatürde ampirik çalışmalarla test edilmiştir. Bu bağlamda, kuramın günümüzdeki uygunluğu konusunda birbirine büyük ölçüde iki zıt görüş ortaya çıkmıştır (Pickering ve Kisangani, 2014). Bu görüşlerden ilki, postkolonyal devletlerin erken modern Avrupa devletlerine benzer bir şekilde geliştiklerini veya gelişeceklerini iddia etmektedir. Bazı araştırmacıların işaret ettikleri üzere, postkolonyal dünyada zayıf devletlerin yaygınlıklarını açıklayan şey, devletler arası savaşların fiilen yokluğudur (Barnett, 1992; Centeno, 2002). Bu yaklaşıma örnek olarak, İkinci Dünya Savaşı sonrası dönemde İsrail ve Güney Kore gibi güçlü devlet kurumlarını başarıyla oluşturmuş birkaç devlet örnek gösterilerek, bu devletlerin devletlerarası savaş ve devam eden devletlerarası tehditlerle ilgili geçmiş deneyimleri nedeniyle bunu yaptıkları ileri sürülmüştür (Desch, 1996; Migdal, 1988). Bu görüşün zıttı olan ve Cameron T. Thies'in 2000'lerin başında farklı bölgesel bağlamda yaptığı ampirik çalışmalar neticesinde ortaya çıkan ikinci görüşe göre; devletlerarası rekabetler, sömürge sonrası devlet inşa sürecinde önemli rol oynamıştır (Thies, 2004). Bu görüşe göre, devletlerarası rekabetler arasında kalan ve en nihayetinde büyük ölçekli çatışmaların patlak vereceğinden korkan postkolonyal devletlerin liderleri, devlet kurumlarını güçlendirmek için stratejiler izlemişlerdir (Thies, 2004). Postkolonyal devletlerin karar vericileri, devlet inşası sürecinde, topyekûn savaşın olanaksız olduğu sonucuna varsalar bile, yasanın yaptırımı dışında korumayı garanti etme anlamına gelen ve rekabetin yarattığı tehdidi bir "koruma raketi" biçiminde toplumun elindeki kaynakları almak için kullanmaktadırlar (Thies, 2005).

Modern uluslararası siyasetin erken modern Avrupa'nınkinden çok farklı olduğunu ileri süren bir başka görüşe göre geleneksel "yağmacı" teoriler, postkolonyal devlet inşa sürecini açıklama yeteneğini sınırlamıştır (Herbst, 1990). Örneğin, büyük güçlerin postkolonyal ülkeler arasındaki anlaşmazlıkların tırmanmasını sınırlamaya çalışması sebebiyle 1945 sonrası dönemde topyekûn savaşların daha az yaygın olması, erken modern Avrupa'da nadir görülen kısıtlamalardan biridir (Lustick, 1997). 1945 sonrası dönemde postkolonyal devlet inşa sürecini açıklamada büyük güçlerin etkisinden çok, devletlerarasındaki askeri faaliyetleri sınırlayan yasaların ve normların geliştirilmesi de ortaya atılan bir başka görüş olmuştur. Bu bağlamda, uluslararası yasalar ve normatif unsular ile neredeyse garanti altına alınan devlet egemenliğinde, devlet sınırları genellikle ihlal

edilemez olarak kabul edilmektedir (Ayoob, 1995). Sonuç olarak, postkolonyal devletlerin liderleri diğer aktörler tarafından "devrilmekten" ve hatta diğer devletlerce işgal edilmekten nadiren korkmak zorunda kalmaktadırlar (Mueller, 2004). Bir devletin başka bir devletin orduları tarafından ortadan kaldırılması, postkolonyal devlet inşalarının oluşturulduğu uluslararası sistemde bir "fenomen" olarak ortadan kalkmıştır (Fazal, 2004). Robert H. Jackson ve Carl G. Rosberg (1982) ise bu düşünceyi daha da ileri taşıyarak, bu gelişmelerin yeni bir devlet egemenliği biçimi yarattığını iddia etmiştir. Egemenliğin ve meşruiyetinin artık öncelikli olarak uluslararası normlara ve hukuka dayandığını belirten Jackson ve Rosberg (1982), postkolonyal devletlerin de "hukuki egemenlik" kavramına sahip olduğunu vurgulamışlardır. "Hukuki egemenlik" kavramında, devletin bekasının büyük ölçüde hükümetin idari ve diplomatik becerisi ile ülkenin askeri ve ekonomik yeteneklerinin bir kombinasyonuna bağlı olduğuna belirten Jackson ve Rosberg (1982); bu durumun önceki tarihsel dönemlerde yaygın olan ampirik egemenliğin tam tersi olduğunu savunmuşlardır.

Weberyan anlayışın açıklama getirdiği bir başka kavram olan ulus devletin ve bu bağlamda modern Avrupa'da oluşan ulus devletlerin başta Ortadoğu olmak üzere diğer postkolonyal devletlerde görülmemesi, devlet inşası noktasında da incelenmiştir. Tilly'e göre (1985) sınırları belirlenmiş, merkezden yönetilen ve bu bağlamda tek meşru güç olan devlet anlayışı; ulus devlet sürecinin oluşmasına zemin hazırlamıştır. Tanımlanan bu süreci "suç" olarak gören Tilly (1985), savaşların ulus-devletleri yarattığını belirtmiştir. Bunun nedeni devlet yetkililerinin savaşa hazırlık sürecinde para, insan ve askeri güçlerden oluşan savaş araçlarını kontrol etmeleridir (Tilly, 1985). Bu kontrolle birlikte güç, devlet tekelindeki merkezi örgütlenmeyi doğurmuştur (Tilly, 1985). Tilly'nin görüşleri bağlamında literatürdeki bir diğer bakış açısı, modern Avrupa devletlerinin devlet inşası sürecinde bu gücün merkezileşmesini başarmaları iken, bu sürecin postkolonyal Ortadoğu devletlerinde başarısızlıkla sonuçlanmasıdır (Owen, 2004). Devlet inşasındaki ulus-devlet merkezileşmesinin başarısız olması sebebi, modern Avrupa devletlerinin ortaya çıktığı dönemde uluslararası sistemde müdahale kapasitesi olan hegemon bir dış güç olmamasıyla birlikte; postkolonyal Ortadoğu devletlerinin devlet inşası sürecinde sürekli olarak bir dış güç müdahalesine maruz kalmaları olarak açıklanmıştır (Owen, 2004). En nihayetinde getirilen eleştirilerin ekseriyeti, literatürdeki kuram ve kavramların, ulus devlet

merkezileşmesi temelindeki devlet inşası oluşumunda dış güç müdahalesi unsurunun görmezden gelinmesidir (Owen, 2004).

Bununla birlikte, postkolonyal devlet inşası literatüründe topyekün savaşın kıtlığının ve hukuki egemenliğin yükselişinin, çok sayıdaki postkolonyal devletin nispeten zayıf ordularla sonuçlandığı konusu işlenmiştir. Bu bağlamda, topyekün savaşın kıtlığının ve hukuki egemenliğin yükselişi, postkolonyal ülkelerdeki silahlı kuvvetlerin teşkilatlandırılmasında zayıflığa sebep olmuşlardır (Bates, 2008). Nadiren de olsa uzun süreli çatışmalar veya sınırlarının ötesinde uzun süreli konuşlanmalar için tasarlanmakta ve bunlara muktedir olan postkolonyal devletlerin silahlı kuvvetleri, disiplin sorunlarıyla uğraşan ve hatta etnik temelli gerilimlerle parçalanmaktadır (Rasler ve Thompson, 1999). Hatta bu orduların bazıları, kendi ülkelerinin sınırlarını savunmakla görevlendirilseler bile bunda başarısız olmaktadırlar (Kisangani, 2012).

Devlet inşası sürecine giren postkolonyal devletlerden birçoğu, süreç başında siyasi istikrar sağlamada ve işleyen bürokrasi oluşturmada sıkıntılar yaşamışlardır (Van Creveld, 1999). Doğu ve güneydoğu Asya'daki devletlerin etnik homojenlikleri sebebiyle devlet inşasında en başarılı süreçleri yaşadıklarını belirten Van Creveld (1999); Asya ve Afrika'da yer alan başka devletlerin devlet inşası süreçlerinde başarısız olmalarının sebebinin etnik heterojenliklerine bağlamıştır. Bu minvalde, bağımsızlıklarının ardından gelişmekte olan postkolonyal ülkelerdeki nüfusun çoğu, devlet inşası sürecinde liyakat esasına dayanarak kurulan kurumlardan ziyade, en iyi bildikleri "kurumlar" olan akrabalık ilişkilerine bağlılık duymuşlardır (Van Creveld, 1999). Doğal olarak, ekonomik olarak büyümek isteyen ve kırsal alandan kente göç eden nüfus, çok az kurumsal destek almışlardır (Van Creveld, 1999). Bir başka deyişle, devletler bürokrasilerinde ortaya çıkan yolsuzluklar sebebiyle nüfuslarının ihtiyaçlarını karşılayamamışlardır (Herbst, 2000). Nihai olarak, devlet inşasının başarısız olduğu devletlerde darbelerin, devrimlerin ve etnik kökene ve dine dayalı gruplar arası çatışmaların çok yaygın hale gelmesinin sonucu olarak siyasal istikrarsızlıklar ortaya çıkmıştır (Herbst, 2000).

3.4. Sonuç

Sömürgecilik faaliyetlerinin Sri Lanka ve Myanmar'daki postkolonyal devlet inşası süreçlerinde etkileri olup olmadıklarının araştırıldığı bu çalışmanın literatür taraması kısmında "sömürgecilik" ve "devlet inşası" kavramları ayrı ayrı incelenmiştir.

Sosyal bilimlerin farklı alanlarında incelenen devlet inşası kavramının Uluslararası İlişkiler disiplini ile olan ilgisi, devlet inşası sürecine bir başka aktörün doğrudan veyahut dolaylı yollardan müdahil olmasıdır. Genellikle "ulus inşası" ile karıştırılan "devlet inşası" kavramı; devlet kurumlarının oluşturulmaları, oluşturulan kurumların konsolidasyonları, devletlerin sürdürebilir kalkınma ve istikrara sahip olmaları gibi siyasi ve tarihsel süreçlere atıfta bulunmaktadır. Literatürde devletin inşa süreçlerindeki rolleriyle ilgili çeşitli teorik yaklaşımlar vardır. Literatürdeki çalışmaların çoğunluğu devlet kurma faaliyetlerini üstlenen dış aktörlerin veya uluslararası toplumun egemenlik sorunu yarattıkları, devlet inşasının bir devletin içişlerine müdahale edilmesinin önünü açıp açmadığı tartışmalarını içermektedir.

Yapılan araştırmalar sonucunda literatürde ortaya çıkan ilk bulgu, birbirlerinden bağımsız literatürlere sahip sömürgecilik ve devlet inşası kavramlarının, Uluslararası İlişkiler disiplini içerisinde, sosyal bilimlerin diğer alanlarında olduğu kadar, zengin olmadığıdır. Disiplin içerisinde iki kavramın incelendiği başlıklar "sömürgeci devlet inşası" ve "postkolonyal devlet inşası" başlıkları olmuştur. Literatürdeki çalışmaların çoğu da bu iki kavrama teorik katkıdan ziyade ampirik ve sömürgecilik faaliyetlerinin tarihsel süreçleri açısından katkı vermişlerdir.

Literatür taramasından çıkarılan ikinci bulgu, sömürgecilik ve devlet inşası literatüründeki ampirik çalışmaların ezici çoğunluğunun Afrika vakaları üzerine yapılmış olmasıdır. Avrupalı güçlerin sömürgecilik faaliyetlerinin tarihsel süreç içerisinde daha çok Afrika kıtası üzerinde yoğunlaşmış olması ve Uluslararası İlişkiler disiplinindeki postkolonyal teorinin ontolojik açıdan Afrika'yı ele alması, literatürün bu minvalde şekillenmesinde rol oynamıştır. Devlet inşası literatürünün ampirik çalışmaları da Afrika ağırlıklı olmasıyla birlikte Asya'daki ampirik çalışmalar genellikle Doğu Timor ve Hindistan

üzerine olmuştur. Doğu Timor'un ekseriyetle başarılı devlet inşasına sahip ülke olarak tanımlanmasıyla birlikte Hindistan da gerek sömürgecilik geçmişi gerekse devlet inşası sürecinin Asya'daki öne çıkan vakası olması sebebiyle birçok çalışmada incelenmiştir. Bu çalışmanın Sri Lanka ve Myanmar vakalarını incelemiş olması, çalışmanın sömürgecilik ve devlet inşası literatürlerine katkı vermesini sağlamıştır.

Çalışmaların metodolojisinin çoğunluğunun tek vaka analizi olması, literatür taraması neticesinde elde edilen üçüncü bulgudur. Sömürgecilik ve devlet inşası literatürlerinde Afrika'daki birçok postkolonyal devlet incelenmişken; Asya'da Hindistan ve Doğu Timor hariç çok az ülke çalışılmıştır. Bu çalışma ile birlikte literatürdeki karşılaştırmalı analiz yönteminin eksikliğinin giderilmesi planlanmıştır. Bu çalışma, Sri Lanka ve Myanmar'ın devlet inşaları süreçlerini ve sömürge dönemlerindeki siyasetlerinin karşılaştırmalı analiziyle literatürdeki boşluğu doldurmuştur.

Literatür taraması sonucunda ortaya çıkan dördüncü bulgu, sömürgecilik ve devlet inşası kavramlarının Türkçe literatürlerinin zayıf olmasıdır. Bunda Türkiye'nin tarih boyunca ne sömürgeci ne de sömürge olmasının etkisi vardır. Sömürgecilik ve devlet inşası kavramlarının incelendiği Türkçe literatür, Afrika'da bir dönem sömürgecilik faaliyetlerini sürdüren Batılı ülkelerin eleştirisi mahiyetinde olmuştur. Bununla birlikte İngiliz sömürgeciliğinin Hindistan'daki etkileri de Türkçe literatürde incelenen Asya vakası olarak göze çarpmaktadır. Bu çalışmayla birlikte sömürgecilik ve devlet inşası kavramlarının Türkçe literatürdeki boşluğu doldurulmuştur.

Nihai olarak, yapılan literatür taraması sonucunda sömürgecilik ve devlet inşası kavramlarının Uluslararası İlişkiler disiplininde ayrı ayrı incelendiği bulgusunun yanı sıra iki kavram arasında bir bağlantı kurmaya yönelik çalışmaların çok az olduğu tespit edilmiştir. Bununla birlikte devlet inşasında başarı kriterleri de literatürde geliştirilmesi gereken bir diğer başlıktır. Bu tezle birlikte literatürde tespit edilen boşlukların doldurulması hedeflenmiştir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM
SRİ LANKA'NIN DEVLET İNŞASINI OLUŞTURAN UNSURLAR

Tezin bu bölümünde, Sri Lanka'nın devlet inşası sürecini oluşturan unsurların neler olduklarına dair literatürde verilen cevaplar aktarılmıştır. Bu bağlamda, Sri Lanka'nın devlet inşası sürecini oluşturan unsurlar, "Tamil Eelam Kurtuluş Kaplanları'nın Devlet İnşası Girişimleri", "Sri Lanka İç Savaşı Sonrası Devlet İnşası", "Devlet İnşasında Güç Paylaşımı ve Yönetim Biçimleri Tartışmaları" ve "'Sri Lankalılık' Kimliği Bağlamında Ulus İnşası" olmak üzere dört alt başlıkta incelenmiştir. İlgili başlıkların sıralaması, literatürde hakkında en çok çalışma yapılan ve birbirleriyle bağlantılı olan konulara göre yapılmıştır.

4.1. Tamil Eelam Kurtuluş Kaplanları'nın Devlet İnşası Girişimleri

Akademik çalışmalar için hala keşfedilmemiş bir alan olan Sri Lanka devlet inşası literatüründeki birçok çalışma, Sri Lanka örneğine özgü çok sayıda karmaşıklığa ve zorluğa değinmektedir. Uyangoda'nın (2010) sosyal bilimlere ait literatürlerin teorik ve kavramsal açıdan zayıf kaldıkları düşüncesine paralel olarak, çeşitli yaklaşımlar ve alt başlıklarda incelenen Sri Lanka'da devlet inşasına ilişkin literatürü aynı şekilde yeterince incelenmemiştir. Sri Lanka devlet inşası literatürünün zayıflığı, sömürgecilik döneminde uygulanan politikaların postkolonyal dönemde Sri Lanka siyasetini nasıl şekillendirdiği üzerinedir. Sri Lanka devlet inşası literatürünün karmaşık olarak tanımlanmasının ana sebebi, özellikle postkolonyal dönemde devletin egemenliğinin zaman zaman sağlanamaması ve bunun doğal sonucu olarak Sri Lanka'nın toprak bütünlüğünü tehdit eden terör unsurlarının fazlasıyla güçlenmesidir. Bu sebepten ötürü Sri Lanka devlet inşası literatüründe en çok tartışılan konu, terör unsurlarının devlet inşası sürecine olan etkileri olmuştur.

Tezin bu bölümünde, Sri Lanka siyasetinin aktörlerinden birisi olan Tamil Eelam Kurtuluş Kaplanları (LTTE) ya da diğer adıyla Tamil Kaplanları'nın devlet inşası girişimlerinin literatüre olan yansımaları incelenmiştir. LTTE, Sri Lanka hükümetinin azınlık Tamillere uyguladığı etnik merkezci politikaların Sinhalalar ile Tamiller arasında

yarattığı ayrışmanın en somut çıktılarından birisidir. Otuz yıl süren iç savaş ve çatışma ortamının ardından 2009 yılında Sri Lanka ordusu tarafından mağlup edilen LTTE, bu süreçte Sri Lanka'nın kuzey ve doğu bölgelerinde devlet inşası faaliyetlerinde bulunarak Sri Lanka devletinin toprak bütünlüğünü tehdit etmiştir. Postkolonyal dönemdeki faaliyetleriyle Sri Lanka siyasetini şekillendiren LTTE, kuzey ve doğu Sri Lanka'da bağımsız bir Tamil Eelam devleti kurmaya çalışmıştır.

Otuz iki ülkede terör örgütü olarak kabul edilen ve faaliyetleri yasaklanan LTTE'nin uluslararası hukuk açısından bir terör örgütü olup olmadığı hala BM bünyesindeki İnsan Hakları Konseyi ve İnsan Hakları Yüksek Komiserliği arasında tartışılmaktadır (Güzel, 2017). Bununla birlikte, Sri Lanka üzerine yaptığı çalışmalarla tanınan siyaset bilimci Neil DeVotta'nın 2009 yılındaki makalesinde LTTE'nin kazandığı gücün boyutu gözlemlenmiştir. 2006 yılının Ocak ve Temmuz aylarında Sri Lanka'nın güneyinde yer alan Batticaloa'da yaşayan Tamillerle mülakatlar yapan DeVotta (2009), LTTE'nin Sri Lanka'da neredeyse bir devlet kurduğunu gözlemlemiştir. Örneğin; DeVotta ile görüşen LTTE üyesi bir avukat, Sri Lanka hükümetinin hukuku işletmekte zorlandığını; Sri Lanka vatandaşlarının özellikle LTTE kontrolündeki bölgelerdeki mülkiyet davalarında LTTE üyelerinden oluşan mahkemelere başvurduklarını ve başvuranların bu mahkemelerden "adaletin hızlı bir şekilde dağıtılması" sebebiyle memnun kaldıklarını iddia etmiştir (DeVotta, 2009). Terör örgütü olup olmadığı tartışmalarından bağımsız olarak, LTTE'nin gücü ve bu güçle kurmak istediği siyasi yapı, Sri Lanka'daki devlet inşası literatüründe incelenmiştir.

LTTE'nin terör örgütü kimliği ve bu kimliğinin Sri Lanka siyasetine olan etkisini literatürde incelenen diğer konulardan bir tanesidir. Sri Lankalı akademisyenler Suthaharan Nadarajah ve Dhananjayan Sriskandarajah, Sri Lanka hükümeti ve LTTE arasında LTTE'ye "isim verme" siyasetini incelemişlerdir. LTTE hakkındaki anlatıların karmaşık olduğunu belirten Nadarajah ve Sriskandarajah (2005), iki aktör arasındaki silahlı çatışmanın terör biçiminde nitelendirilmesinin çatışmanın evrimsel seyrini etkilediğini iddia etmişlerdir. Tamillerin kendi kaderlerini tayin hakkı projesiyle ortaya çıkan LTTE'nin Sri Lanka hükümeti tarafından terör örgütü olarak nitelendirilmesi askeri kapasitesinin büyümesine engel teşkil etmemiştir (Nadarajah ve Sriskandarajah, 2005). Bununla birlikte, LTTE'nin terör unsurlarını kullandığını kabul eden Nadarajah ve Sriskandarajah (2005), bu yöntemin

örgütün uluslararası meşruiyetini baltaladığını ve örgütün "altını oyduğunu" belirtmişlerdir. Uluslararası toplumun LTTE'ye olan bakış açılarının çelişkili olduğuna da değinen Nadarajah ve Sriskandarajah'a göre (2005), terörizm retoriğini kullanan ve uluslararası sistemdeki bazı aktörler tarafından desteklenen LTTE, çatışmanın kalıcı bir çözüme ulaşılmasının önünde ciddi bir engel haline gelmiştir.

LTTE'nin terör örgütü ya da özgürlük hareketi olarak adlandırıp adlandırılmayacağı hususu, Sri Lanka siyasetini oluşturan özelliklerden birisi olmuştur. LTTE'nin adlandırılması politikası, Sri Lanka içerisinde etnik temelli siyasetin merkeze oturması bağlamında görülmüştür (Nadarajah ve Sriskandarajah, 2005). Nadarajah ve Sriskandarajah'a göre (2005), "terörle mücadele" siyasetinin Sri Lanka'nın ana akım politikalarına dahil edilmesi, Tamillerin taleplerini Sri Lanka'nın anayasal düzeninde ciddi olarak tartışılması gereken bir konu olmak yerine "duygusal ve tehlikeli bir söz savaşı" boyutuna indirmiştir. Kısacası, Sri Lanka devleti LTTE ile olan mücadelesinde "terör etiketi" politikasını kullanarak çatışmanın merkezindeki sorunları "maskelemeyi" başarmıştır (Nadarajah ve Sriskandarajah, 2005). "Terör" indirgemesi, çatışmayı daha çetin ve derin hale getirmiş; çatışmanın kalıcı bir siyasi çözümle sonuçlanmasını engellemiştir (Nadarajah ve Sriskandarajah, 2005).

Uluslararası toplumun LTTE'yi terör örgütü olarak nitelendirmesi konusu, Nadarajah ve Sriskandarajah'ın (2005) değindiği bir diğer husus olmuştur. Nadarajah ve Sriskandarajah'a göre (2005), yabancı devletlerin LTTE'yi terör örgütü olarak tanımlamalarının sebebi, LTTE'nin ulusal çıkarlarına yönelik doğrudan bir tehdit oluşturduğu algısından çok, LTTE'nin ayrı bir Tamil devleti kurma siyasetini onaylamamalarıyla ilgilidir (Nadarajah ve Sriskandarajah, 2005). Yabancı devletlerin resmi sansüre ve Sri Lanka hükümetinin izlediği "terörle mücadele" politikasına rağmen çatışmaya siyasi bir çözüm bulmak adına LTTE ile çalışma isteklerinin olması bunun en büyük göstergesi olmuştur (Nadarajah ve Sriskandarajah, 2005). Nihai olarak, LTTE'yi tanımlamak için "terörizm" etiketi kullanılmış olsa da LTTE'ye karşı uygulanan "adlandırma" politikaları uluslararası toplum tarafından Sri Lanka'daki çatışma çözümüne yönelik pragmatik yaklaşımın uygulanmasını mümkün kılmamıştır (Nadarajah ve Sriskandarajah, 2005).

Literatürde LTTE üzerine yapılan araştırmalar genel olarak ikiye ayrılmıştır. İlk araştırmalar LTTE'nin örgüt yapısı, terör örgütü olup olmadığı ve Sri Lanka siyasetindeki yeri olmuştur ve bu araştırmaların geçmişi 1980'lere dayanmaktadır. LTTE üzerine yapılan ilk çalışma, LTTE'de stratejist ve müzakereci olarak görev yapmış Tamil gazeteci Anton Balasingham'a aittir. 1983 yılında kaleme aldığı "Liberation Tigers and Tamil Eelam Freedom Struggle" isimli kitabıyla Balasingham, LTTE'nin ilk manifestosunu kamuoyuna duyurmuştur. Chelvadurai Manogaran ve Bryan Pfaffenberger'in 1994'te yayımladığı "The Sri Lankan Tamils: Ethnicity and Identity" adlı kitabı da Sri Lanka'daki Tamil toplumunu ve LTTE'nin kimlik siyaseti üzerine yapılan akademik çalışmalardan bir tanesidir. 2000'lerle birlikte LTTE hakkındaki araştırmaların içeriği değişmiş ve literatür genel olarak devlet inşası ve LTTE'nin kazandığı güçle birlikte giriştiği devlet yapılanması üzerine olmuştur. Özellikle Sri Lanka hükümeti ile LTTE arasındaki silahlı çatışmaların şiddetinin artması literatüre de yansımıştır. LTTE'nin devlet inşası sürecine dahil olan bir aktör olarak incelenmesi ve Sri Lanka'da ikili devlet yapısının LTTE tarafından kabul ettirilme girişimleri, literatürde çok tartışılan bir konudur.

LTTE, devlet inşası sürecindeki ilk adımı 2003 yılının Ekim ayında atmıştır. Sri Lanka hükümeti ile LTTE arasında Oslo'da gerçekleştirilen barış görüşmelerinin başarısız olmasından sonra LTTE, bağımsızlık iddialarından vazgeçerek Sri Lanka'nın kuzey ve doğu eyatleri için "Geçici Özyönetim Otoritesi (Interim Self-Government Authority)" kurulması için bir teklif sunan LTTE'nin bu inisiyatifi ulusal ve uluslararası düzeylerde olumlu karşılanmıştır (Anonim, 2003a). Hatta öyle ki, LTTE devlet inşası literatüründe LTTE'ye eleştirel yaklaşan Sarvananthan (2003); bu teklifin Sri Lanka'daki etnik çatışmanın çözümü için olumlu bir gelişme olduğunu söylemiştir. Bu bağlamda, Sarvananthan (2003) teklifin kesinlikle dikkate alınmaya değer olduğunu söylemiş ve talep edilen yetkilerin Tamil toplumu tarafından doğrudan ve özgürce seçilmiş temsilcilere verilmesinin özellikle Tamilce konuşan halkının özgürlüğü ve refahı için gerekli olduğunu belirtmiştir (Sarvananthan, 2003). Demokratik seçimler, insan hakları, sekülerizm, ayrımcılık, rüşvet ve yolsuzluğun önlenmesi, yargı, erkler ayrılığı, maliye vb. konuları içeren bu teklif, LTTE'nin devlet inşası sürecinde kendisini gerçek bir demokratik siyasi aktöre dönüştürmesinin adımı olmuştur (Sarvananthan, 2003). Lakin Sri Lanka hükümetinin LTTE'nin teklifine kuşkulu yaklaşması sürecin ilerlemesine mâni olmuştur (Anonim, 2003b; 2003d). Sri Lanka hükümeti LTTE'nin

tekliflerinin Oslo'daki müzakerelerde masaya yatırdığı konulardan farklı olduğu ve kurulması planlanan özyönetimin LTTE'yi de facto bir devlet haline getireceğini düşünmüştür (Sarvananthan, 2003). Nihai olarak süreç, Devlet Başkanı Chandrika Kumaratunga'nın Başbakan Ranil Wickremesinghe ülke dışındayken parlamentoyu askıya almasıyla son bulmuştur (Anonim, 2003c).

2003 yılından sonra LTTE devlet inşası sürecinde özerklik taleplerini bir daha gündeme getirmemiş ve silahlı mücadele yoluna gitmiştir. 2009 yılında Sri Lanka hükümeti tarafından mağlup edildiği döneme kadar devlet inşası sürecine fiili olarak devam eden LTTE'nin faaliyetleri literatürde tartışma konusu olmuştur. Bu bağlamda, LTTE devlet inşası literatüründe Kristian Stokke ile Muttukrishna Sarvananthan arasındaki akademik bağlamdaki çekişme göze çarpmaktadır. LTTE devlet inşası modellerini inceleyen çalışmaların sayısı Sri Lanka devletinin LTTE'yi mağlup ettiği 2009 yılıyla birlikte azalmıştır.

LTTE devlet inşası literatüründeki en kapsamlı çalışma Kristian Stokke'a aittir ve bu çalışmayla birlikte Sri Lanka devlet inşası literatüründe tartışmalara sebep olmuştur. Stokke 2006 yılındaki çalışmasında Sri Lanka devlet inşasında Tamil Eelam Kurtuluş Kaplanları'nın (LTTE) etkisini incelemiştir. Stokke'un makalesi her ne kadar LTTE'nin 2009'daki savaşta Sri Lanka hükümeti tarafından mağlup edilmesinden önce yazılmış olsa da bu makalede Sri Lanka devlet inşası akademik yazınında farklı bir konuyu irdelenmiştir. Literatürdeki çalışmalarda LTTE'nin etkisinin göz ardı edildiğini belirten Stokke'a göre (2006), LTTE'nin iç savaş sürecinde geçirdiği siyasi dönümüş devlet inşası sürecini etkilemiştir. Bu çalışmayı literatürdeki diğer çalışmalardan farklı kılan nokta kullanılan metodolojidir. Stokke verilerini LTTE'nin devlet inşası sürecindeki kilit kurumlarda görev alan LTTE mensuplarıyla yaptığı mülakatlardan toplamıştır. Terör örgütü olması nedeniyle LTTE'nin Sri Lanka devlet inşası sürecindeki rolünün incelenmesinin yanlış olacağı eleştirilerine de değinen Stokke (2006), bu noktada Suthaharan Nadarajah ve Dhananjayan Sriskandarajah'a (2005) atıfta bulunmuştur. Bu bağlamda, LTTE için tanımlanan "terörizm dili", Sri Lanka hükümeti tarafından LTTE'nin siyasi meşruiyetini reddetmek için kullanılmıştır (Nadarajah ve Sriskandarajah, 2005).

1983 yılından itibaren merkezi hükümete karşı ateşkesler ve barış müzakereleriyle serpiştirilmiş silahlı mücadele yoluna giden LTTE, Tamil ulusu ve Tamil Eelam anavatanı için özyönetim sağlamaya çalışmıştır (Balasingham, 2004). LTTE'nin devlet inşası literatüründe incelenmesinin nedeni ise sahip olduğu askeri gücün siyasi güce evirilmesidir (Stokke, 2006). 1990'lardan itibaren kazandığı bir dizi askeri galibiyetlerle birlikte LTTE, ülkenin kuzeydoğusunu kontrol etmeye başlamış ve askeri güç bakımından merkezi hükümet ile eşit duruma gelmiştir (Uyangoda ve Perera, 2003). 2001 yılında sonlanan Üçüncü Elam Savaşı'nın yarattığı askeri çıkmaz, ekonomik kriz, rejim değişikliği, uluslararası toplumun ilgisizliği gibi etmenler, 2002'deki barış müzakerelerini şekillendirmiştir (Shanmugaratnam ve Stokke, 2005). Bu siyasi ve bölgesel bölünme, o dönem için Sri Lanka'nın de facto olarak ikili devlet yapısına sahip olduğu anlamına gelmiştir (Stokke, 2006). LTTE ayrıca ülkenin kuzeydoğusundaki eyaletin hükümet tarafından kontrol edilen bölgelerindeki devlet kurumları ve yetkilileri üzerinde önemli bir etkiye sahip olmuştur (Shanmugaratnam ve Stokke, 2005). En nihayetinde, LTTE ülkenin kuzeydoğusunda kendine has bir devlet yapılanması kurmuş ve kurulan bu yapılanmayla birlikte hâkim olduğu bölgelerde devlet inşası sürecine girmiştir.

Sri Lanka ordusu ile LTTE güçleri arasında gerçekleşen iç savaş, devlet inşası sürecinde LTTE'nin kontrol ettiği alanlarda siyasi ve bölgesel bölünmelere sebep olmuştur. Stokke (2006), LTTE'nin devlet inşası sürecini devlet kurumlarında yerleşik olan yönetişimin işlevleri ve biçimleri üzerlerinde durarak incelemiştir. LTTE'nin devlet inşası sonrasında ortaya çıkan devlet yapılanmasında sosyal refah ve ekonomik kalkınmanın yanı sıra iç ve dış güvenliğe güçlü bir şekilde odaklanılmıştır (Stokke, 2006). Yönetişim bağlamında LTTE'nin devlet aygıtı, demokratik temsil adına kurulan birkaç resmi mekanizma ile otoriter merkezileşmeden ibaret olmuştur. (Stokke, 2006). Her ne kadar LTTE, demokratik temsil ve yönetişimi teşvik edecek düzenlemeler ve kurumsal ortaklıklar kurmaya çalışsa da bu yeterli gelmemiştir (Stokke, 2006). Bu nedenle, bölgedeki güvenlik sorununu demokratik yönetişime yönelik siyasi dönüşümler aracılığıyla çözmek, kuzeydoğu Sri Lanka'da devletin inşası için başlıca zorluklar olmaya devam etmiştir.

Stokke (2006), LTTE'nin devlet inşasında iç ve dış güvenliği sağlamayı önceliği haline getirmesinin sebebini merkezi hükümete karşı yürütülen uzun süreli savaş olarak

açıklamıştır. Ayrıca LTTE bu dönemde sivil nüfusun refahına ve bölgenin ekonomik kalkınmasına yönelik devlet kurumlarını oluşturmuştur (Stokke, 2006). LTTE tarafından şekillendirilmiş ve belirli bir idari etkinlik sağlamış devlet kurumları; demokratik hesap verebilirliği engelleyen otoriter ve teknokratik eğilimler içermişlerdir (Stokke, 2006). Stokke'a göre (2006) LTTE tarafından kontrol edilen devlet kurumların işleyişi, o dönem devam eden çatışmalar sebebiyle sınırlandırılmışlardır (Stokke, 2006). Bunun yanı sıra, LTTE himayesindeki Tamil toplumunun sahip olduğu özerklik ve yerleşiklik bileşimi, devlet inşasıyla ortaya çıkan yapılanmalara hatırı sayılır derecede idari kapasite vermiştir (Stokke, 2006). Bu idari kapasite, ülkenin kuzeydoğusunda yaşayan Sri Lanka vatandaşları arasında daha demokratik ilişki kurulması için kurumsal bir temel sağlama ihtimalini ortaya çıkarmıştır (Stokke, 2006). Bununla birlikte Stokke (2006), LTTE ile kontrol ettiği Tamil toplumu arasındaki demokratik birlikteliğin ancak LTTE'nin çoğulculuğu ve insan haklarını kabul etme isteklerine bağlı olduğunun altını çizmiştir.

LTTE'nin devlet inşası süreci akademik yazında beş alt başlıkta toplanmıştır. Bu alt başlıklar "çatışma çözümü ve siyasi dönüşüm", "hegemonya ve güvenlik", "refah ve yeniden yapılanma", "ekonomik kalkınma" ve "siyasi temsil ve demokratik yönetişim" olarak sıralanmaktadır (Stokke, 2006). Stokke (2006) belirlenen alt başlıkları LTTE'nin Sri Lanka'nın kuzeydoğusunda yürüttüğü devlet inşası politikalarıyla karşılaştırmıştır.

LTTE devlet inşası sürecinin incelendiği ilk başlık, çatışma çözümü ve siyasi dönüşümdür. Sri Lanka'nın da vaka analizi olarak incelendiği "çatışma çözümü ve siyasi dönüşüm" alt başlığında, şiddetli çatışmaların barışa doğru olan geçiş süreçleri tartışılmaktadır (Miall vd., 2005). Akademik yazındaki tartışma, çatışmaların çözümünün müzakereler ve barış anlaşmaları yoluyla ortadan kaldırılması anlamına gelen "çatışma çözümü" (barış yapma) ve "çatışma dönüşümü" (barışın inşası) kavramları etrafında dönmektedir (Wallensteen, 2002). Çatışma çözümü çalışmalarına sadece barış görüşmelerinin ele alınmasının dar bir bakış olduğu eleştirisi getirilmekle birlikte, Sri Lanka örneğinde görüldüğü üzere siyasi elitlerin uzun vadedeki strateji değişiklikleri de siyasi dönüşümün kendisini oluşturmaktadır (Uyangoda, 2005). Bu da tıpkı devlet inşasında olduğu gibi kalıcı bir barış inşa etme sürecinin, çatışmanın tarafları arasındaki resmi müzakerelerden çok daha geniş olduğu anlamına gelmektedir (Uyangoda, 2005). Bu

bağlamda LTTE devlet inşası sürecinde olduğu gibi barış inşa etme süreci “güvenliği sağlamak”, “uzun vadeli barışın sosyoekonomik temellerini oluşturmak”, “uzun vadeli barışın siyasi çerçevesini oluşturmak” ve “uzlaşmayı ve adaleti sağlamak” olmak üzere dört boyuta ayrılmıştır (Smith, 2004).

LTTE devlet inşası sürecinde yer alan çatışma çözümü ve siyasi dönüşüm değişkeninde “refah”, “güvenlik” ve “siyasi katılım” unsurları önemli rol oynamaktadırlar. Refah, güvenlik ve siyasi katılım unsurları; barışı inşa etme sürecindeki dört boyutla da ilişkilidir. Refah, siyasi katılım kapasitesini ve eğilimi artırmakla birlikte ekonomik kalkınmayı ve sosyal adaleti teşvik etmektedir (Schwarz, 2005). Çatışma sebebiyle ortaya çıkan güvenlik sorunu çok açık bir problem olmakla birlikte LTTE, devlet inşası sürecinde öncelikli olarak refah ve ekonomik kalkınmaya odaklanmıştır (Stokke, 2005). LTTE'nin oluşturmaya çalıştığı devlet aygıtının demokratik normlar açısından siyasi temsiliyette ne derece ve hangi şekillerde hizmet edebileceğiyle ilgili eleştiriler getirilmekle birlikte bu sorun LTTE içerisindeki kurumsal değişim ve Sri Lanka'daki değişen siyasi pratikler arasındaki ilişkiyle bağlantılı olmuştur (Stokke, 2006).

LTTE devlet inşasını oluşturan ikinci başlık, güvenlik ve hegemonya, LTTE’nin devlet inşasını kontrol ettiği bölgelerdeki devlet kurumlarını daha sistematik hale getirmesini içermektedir. Tamil ulusunun temsiliyeti ve Tamil toplumunun kendi kaderini tayin etme haklarının elde edilmeleri siyasetleriyle bağlantılı olan LTTE devlet inşası, Tamil milliyetçiliğinin tek temsilcisi olmasından dolayı LTTE'ye doğal bir hegemonya sağlamıştır (Stokke, 2006). LTTE'nin Tamil siyasetindeki hegemonyası, aynı zamanda Sri Lanka hükümetine karşı koyma ve hatta bir dereceye kadar dış güvenlik sağlama konusundaki askeri kapasitesine dayanmıştır (Stokke, 2006). Stokke (2006), LTTE hegemonyasının Sri Lanka’nın güvenliği ile olan ilişkisini, LTTE'nin devlet inşasındaki gücünün örgütün kendisini Tamil ulusal iradesine dahil etme ve sahip olduğu kapasitenin iç ve dış güvenliği korumak adına uyguladığı güce dayandırmıştır. LTTE hegemonyasının oluşturduğu devlet inşası modeli, Uluslararası İlişkiler disiplini içerisinde Marksist düşünür Antonio Gramsci'nin "zorlama zırhıyla korunan hegemonya" kavramıyla benzerlikler göstermektedir (Gramschi, 1971: 263). Bir başka deyişle, militarist ve ideolojik boyutlarıyla ön plana çıkan

LTTE devlet inşası, LTTE'nin yargı ve polis devleti aygıtlarıyla kurduğu hegemonya ile mümkün olmuştur (Stokke, 2006).

Stokke (2006) tarafından sosyal refah olarak da tanımlanan üçüncü başlık "refah ve yeniden yapılanma", LTTE'nin devlet inşası sürecinin merkezinde yer alan bir diğer işlevdir. LTTE'nin devlet inşasında refah ve yeniden yapılanma işlevlerini sağlayan LTTE kurumları iki konuda faaliyet göstermişlerdir (Stokke, 2006). Bu kurumlardan en bilineni LTTE'ye bağlı bir sivil toplum kuruluşu olan Tamil Rehabilitasyon Örgütü'dür. Savaş ve tsunamiden etkilenen bölgelerdeki insanlar için insani yardım ve sosyal kalkınma sağlayan Tamil Rehabilitasyon Örgütü, Hindistan'ın güneyindeki Tamil Nadu bölgesinden gelen Tamiller tarafından 1985 yılında Sri Lanka'nın kuzeyinde yer alan Jaffna kentinde kurulmuştur (Stokke, 2006). Buna ek olarak Tamil Rehabilitasyon Örgütü, sağlık ve eğitim sektöründe sivil nüfusa belirli temel hizmetleri sağlamış ve aynı zamanda Sri Lanka devleti tarafından sağlanan kamu hizmetleri üzerinde bir kontrol işlevi gören LTTE'ye bağlı departmanlarla iş birliği yapmıştır (Stokke, 2006). LTTE, devlet inşasındaki refah ve yeniden yapılanmayı Tamil Rehabilitasyon Örgütü gibi sivil toplum kuruluşları üzerinden yürütmüştür (Stokke, 2006). Hatta öyle ki, Tamil diasporasının faaliyetleri sonucunda dış aktörler refah odaklı LTTE merkezli sivil toplum örgütlerini destekleyerek Tamil Rehabilitasyon Örgütü üzerinden LTTE devlet inşasında destekleyici rol oynamışlardır (Stokke, 2006).

LTTE devlet inşasının dördüncü alt başlığı olan ekonomik kalkınma; devlet kurumları arasındaki koordinasyon, girişim teşvikleri ve vergilendirme değişkenlerini içermektedir (Stokke, 2006). 2002 yılındaki ateşkesten sonra azalan güvenlik kaygıları ve merkezi hükümeti ile olan çatışmaya siyasi çözüm bulunma olasılığıyla birlikte LTTE, kontrol ettiği bölgelerdeki ekonomik kalkınma için siyasi zemin bulmuştur (Stokke, 2006). Sriskandarajah'a göre (2003), LTTE'nin ekonomik kalkınma hedefi; LTTE, Sri Lanka hükümeti ve barış sürecine dahil olan uluslararası aktörler arasında ortak bir yakınlaşma noktası haline gelmiştir. İç savaşın harap ettiği bölgelerdeki insani ihtiyaçları ortaklaşa ele alan LTTE ve Sri Lanka hükümeti, güç paylaşımı ve anayasa reformları gibi temel meseleler üzerine kapsamlı tartışmaların öncüsü olacak sürecin ilk aşamasında bir anlaşmaya varmışlardır (Sriskandarajah, 2003). Bu anlaşma, insani ihtiyaçların acil olarak karşılanma

hedefinin ötesine geçerek uzun vadeli kalkınmaya yönelik olasılıklar konusunda iyimserlik yaratmıştır (Sriskandarajah, 2003).

Beşinci ve son alt başlık olan “siyasi temsil ve demokratik yönetişim”, LTTE devlet inşasındaki yönetişim sorununa ve LTTE'nin kurumsal temelinden kaynaklanan demokratik temsil beklentilerini içermektedir. LTTE’nin devlet inşasındaki siyasi temsil ve demokratik yönetişim başlığı; demokratik katılım, insan hakları ve merkezileşme olmak üzere üç unsurdan oluşmaktadır ve bu başlık içerisinde hiyerarşik bir düzenleme mevcuttur (Stokke, 2006). Stokke'a göre (2006); devlet inşasındaki hiyerarşik yönetişim düzenlemesi, LTTE'nin silahlı mücadeleye girişen disiplinli bir militan örgüt olması, çoğunlukçu siyaset anlayışı, uzun süreli savaş tecrübesi ve çözüme ulaşmayan paktlarla ilgili siyasi deneyimlerinin bir ürünü olarak görülmüştür. Bu bağlamda LTTE, 2002’deki ateşkesten sonra herhangi bir siyasi parti kurma girişimini tercih etmemiş; bunun yerine 2004 yılındaki parlamento seçimlerinde Tamil Ulusal İttifakı’nı açıkça desteklemiştir (DeVotta, 2005a). LTTE'nin insan haklarının korunması için Kuzeydoğu İnsan Hakları Sekreterliği (NESOHR) komisyonu kurması ve merkezileşme adına Pradeshiya Sabha adı verilen yerel belediyeler üzerinden ülkenin kuzeydoğusunda tsunamiden etkilenen bölgelerin yeniden imar ederek kalkındırılması devlet inşasındaki diğer faaliyetleri olmuşlardır (Stokke, 2006).

Stokke'un 2006 yılında yayımladığı ve literatürde LTTE'nin devlet inşası üzerine yazılan öncü çalışmalardan birisi olan makalesi literatürde eleştiriye uğramıştır. Muttukrishna Sarvananthan'ın 2007 yılındaki çalışması, doğrudan Stokke'un çalışmasının eleştirisi niteliğindedir. Stokke'un makalesinin dayandığı olguların yanlış olduklarını belirten Sarvananthan (2007), Stokke'un çalışmasında yanlış metodolojiyi tercih ettiğini iddia ederek LTTE'nin kontrolü altındaki bölgelerde devlet işlevleri yerine getiren kitlesel desteğe sahip bir kurtuluş hareketi olduğu yönündeki bulgularını çürütmek için istatistiksel veriler sunmuştur. Sarvananthan'ın çalışmasının başlığının bir bölümünün "Efsanevi Bir Tamil Eelam Devletinin Peşinde" olarak belirlemesi bile Sarvananthan'ın Stokke’un olgusal yanlışlık yaptığını düşünmesinin başlı başına göstergesidir.

Sarvananthan'ın Stokke'un çalışmasına getirdiği ilk eleştiri metodoloji üzerinedir. Sarvananthan'a göre (2007), Stokke'un çalışmasındaki ilk yanlışlık verilerin yalnızca LTTE üyeleri ve LTTE'ye bağlı kurumlar arasından toplanmalarıdır. Stokke'un mülakat tekniğini kullandığının söyleyen Sarvananthan (2007), mülakatların hepsinin yalnızca LTTE üyeleriyle yapılmasından dolayı Stokke'un makalesinin "doğası gereği partizan" olduğunu belirtmiştir. Hatta öyle ki, makalede kullanılan ikincil bilgilerin çoğu, LTTE'nin finanse ettiği TamilNet adlı internet sitesinden alınmıştır (Sarvananthan, 2007). Ayrıca, Sarvananthan'a göre (2007), "devlet inşası" ve "yönetişim" üzerine araştırma yapılırken "dengeli" bir görüş elde etmek için devlet kurumlarıyla ve hükümet yetkilileriyle görüşülmesi elzemdir. Bu noktada, Sarvananthan (2007), bu noktada da Stokke'a çalışmasında yalnızca LTTE üyeleri ve LTTE'ye bağlı oluşumlarla röportaj yapmasının "bir profesöre yakışmadığını" ve çalışmanın nesnelliğini ortadan kaldırdığı eleştirileri getirmiştir.

Sarvananthan'ın (2007) Stokke'un çalışmasına getirdiği ikinci eleştiriyse Stokke'un argümanlarının güvenilirliği ve olgusal yanlışlığı üzerinedir. Sarvananthan'a göre (2007), çalışmasında yanlış metodoloji kullanan Stokke, doğal olarak yanlış bilgilere erişmiştir. Hatalı metodoloji tercihi sebebiyle elde edilen yanlış bilgiler, Stokke'un çalışmasının güvenilirliğini baltalamıştır ve bu sebepten ötürü Stokke'un makalesi "olgusal olarak yanlışlıktan muzdaptir" (Sarvananthan, 2007: 1186). Nihai olarak, Sarvananthan'a göre (2007), metodolojisi hatalı ve olgusal yanlışlıkla dolu olan Stokke'un çalışması bilimsel bir makale gibi görünen kurnazca yazılmış bir propaganda malzemesidir ve niteliksel olarak nakıstır.

Çalışmasında yalnızca Stokke'a değil; LTTE devlet inşası literatürüne eleştirel yaklaşan Sarvananthan (2007), asıl yanlışın LTTE'nin ulusal ve uluslararası düzeyde LTTE'nin "özgürlük hareketi" olarak tanımlanması olduğunu söylemiştir. Bu tanımın "saçmalık" olduğunu belirten Sarvananthan'a göre (2007), sayısı her geçen gün artmış olan "sessiz çoğunluk" Tamil toplumu bu saçmalığa inanmama eğilimindedir. Sri Lanka devletinin "ırkçı" olduğunu kabul eden Sarvananthan (2007), LTTE'nin devlet inşası sürecinde Sri Lanka devletinden daha ırkçı politikalar izlediğini iddia etmiştir. Bu bağlamda, LTTE'nin Sri Lanka'da hâkim olduğu bölgelerdeki etnik azınlıklara ve özellikle de Müslümanlara yönelik politikaları bunun bir göstergesidir (Sarvananthan, 2007).

Sarvananthan'a göre (2007), devlet inşası sürecinde daha kendi kontrol ettiği bölgelerdeki azınlık haklarına saygı duymayan bir hareketin kendini ülke çağında kendisini "özgür" ilan etmesi gibi sözde "ahlaki" bir hakkı bulunmamaktadır.

1985'ten bu yana süregelen silahlı çatışmalarda LTTE'nin Sri Lanka devletinden daha fazla insan öldürdüğünü söyleyen Sarvananthan (2007), sivilleri hedef almasından ötürü LTTE'nin özgürlük hareketi değil; terör örgütü olduğunun altını çizmiştir. Bunun yanı sıra, Sri Lanka devletinin merkezileşmiş yapısına odaklanan LTTE hareketi; ironik ve çelişkili şekilde kontrol ettiği bölgelerdeki devlet inşası sürecinde Sri Lanka devletinden daha fazla merkezileşmiştir (Sarvananthan, 2007). Stokke'un çalışmasında tanımladığı "güvenlik", "refah" ve "temsiliyet" başlıklarında da Sarvananthan (2007), Stokke'un aksine LTTE'nin başarılı olmadığını iddia etmiştir. LTTE'nin kontrol ettiği bölgelerdeki 2001'de nüfus sayımına izin vermediğini söyleyen Sarvananthan (2007), LTTE'nin Tamil toplumunu temsil edip etmediğinin tespit edilemediğini çünkü LTTE'nin kontrol ettiği bölgelerin Sri Lanka nüfusunun yalnızca %20'sini oluşturduğunu belirtmiştir. Ayrıca Sarvananthan (2007), her ne kadar ülke topraklarının fiziki olarak %44'üne hükmetmiş olsa da LTTE'nin coğrafi olarak kontrol ettiği bölgelerin tarihsel olarak seyrek nüfuslu ormanlardan ve kırsal alanlardan oluştuğuna dikkat çekmiştir.

2006 yılındaki makalesinden dolayı nefret söylemlerine maruz kaldığını belirten ve Sri Lanka'ya girişi yasaklanan Stokke, 2007 yılındaki çalışmasında Sarvananthan'ın eleştirilerine akademik zeminde cevap vermiştir. Sarvananthan'ın kendisi hakkındaki ana eleştirisi olan "LTTE yanlısı" olduğu iddialarını reddeden Stokke (2007), siyasi olarak herhangi bir görüşü olmadığını ve LTTE devlet inşası sürecinde yanlı ya da karşıt bir pozisyon almadığını söylemiştir. Sri Lanka vakasına akademik açıdan yaklaştığını belirten Stokke (2007), kendisini vakaya mesafeli duran bir "gözlemci" olarak nitelendirmiştir. Bununla birlikte Stokke (2007), Sarvananthan'ın Sri Lanka'daki kutuplaşmış milliyetçi siyaseti ikliminden sıyrılamadığını söylemiş ve Sarvananthan'ın kendisini eleştirmesindeki temel hatanın siyasi kutuplaşma olduğunu belirtmiştir.

Amacının LTTE'nin kontrolünü ele geçirdiği bölgelerdeki devlet kurumlarını inşa etme ve Sri Lanka'daki güç paylaşımının kurumsallaşma sürecini incelemek olduğunu söyleyen Stokke (2007), makalesinin Sarvananthan'ın iddia ettiği gibi "efsanevi bir Tamil Eelam devletinin coşkulu bir kutlaması" değil; LTTE'nin Sri Lanka hükümetiyle yürüttüğü barış görüşmeleri bağlamında izlediği belirli devlet inşası stratejilerini incelemesiydi. Bu noktada Stokke (2007), Sarvananthan'ın Sri Lanka'daki ikili devlet yapısının ve LTTE'nin yeni devlet kurma girişimlerinin önemini reddettiğini belirtmiştir. Stokke'a göre (2007) bunun sebebi, Sarvananthan'ın araştırma alanını siyasallaştırarak LTTE devlet inşası literatürünün araştırılmasını başlamadan engelleme istediğidir. Ayrıca Stokke (2007), 2006 yılındaki çalışmasının LTTE devlet inşası literatürü için temel bir başlangıç olması amacıyla yazdığına dikkat çekmiştir.

Stokke (2007), Sarvananthan'ın 2006 yılındaki makalesine getirdiği "olgusal yanlışlık" ve "metodolojik hata" eleştirilerine de yanıt vermiştir. LTTE'nin Tamil toplmununun temsilcisi olarak hiçbir zaman tanımladığını söyleyen Stokke (2007), LTTE'nin Sri Lanka topraklarının %44'ünü kontrol etmesinin ve kontrol ettiği bölgelerdeki nüfusun %20 olduğunun hiçbir şey ifade etmediğini belirtmiştir. Sarvananthan'ın makalesini "açık bir zihinle okumadığını" iddia eden Stokke (2007: 1199), kendisini "Sarvananthan'ın beni politik olarak motive edilmiş olgusal yanlışlıklarla suçlaması; ancak görünüşte kendi siyasi inançları ve çıkarları dışında kilit meselelerdeki kendi argümanımı yanlış tanıtması aslında ilginç bir paradoks" sözleriyle savunmuştur. Sarvananthan'ın metodoloji eleştirisini konuyu siyasallaştırmasından dolayı ortaya çıkan "doğal bir önyargı" olarak tanımlayan Stokke (2007), LTTE devlet inşası sürecini incelerken LTTE'nin siyasi pratiklerini irincil kaynaklarla açıklama istediğidir. LTTE'nin kontrol ettiği bölgelerdeki sorunlar sebebiyle ikincil kaynak kullanımının zor olduğunu belirten Stokke (2007), bu bağlamda LTTE üyeleriyle mülakat gerçekleştirmiş ve bu mülakatlara kendisi açısından güvenlik sorunu yaratmaması için açık şekilde atıf verdiğini söylemiştir. Nihai olarak Stokke (2007), asıl amacının LTTE kurumlarının devlet inşası sürecinde Tamil halkına güvenlik, refah ve temsiliyet konusunda sağladıklarını yargılamak ya da aklamak değil; sadece LTTE'nin siyasi pratiklerini araştırmak ve analiz etmek araştırmak olduğunu belirtmiştir.

Stokke'un (2007) Sarvananthan'ın (2007) makalesine olan eleştirisine karşılık Sarvananthan'tan herhangi bir cevap gelmemiştir. Sarvananthan'ın Sri Lanka hükümeti ile LTTE arasındaki savaşın bittiği 2009 yılından sonra sadece bir çalışması bulunmaktadır. 2018 yılında yayımladığı makalesinde Sarvananthan, Sri Lanka hükümeti tarafından mağlup edilerek devlet inşası süreci sona eren LTTE'nin terör örgütü mü yoksa özgürlük hareketi mi olduğu sorunun vaka analizi olarak ele almıştır. Kapsamlı ampirik araştırmaya ve birincil kaynaklara dayanan makalede Sarvananthan (2018), LTTE'yi terör örgütü olarak tanımlamıştır. Sarvananthan'a göre (2018), LTTE'nin mücadelesinin silahlı şiddete dayanması, kitlelerden desteğini silah zoruyla talep etmesi, kasıtlı olarak sivilleri hedef alması, eylemlerinin büyük çoğunluğunun intihar saldırılarına dayanması, eylemlerinde çocukları kullanması ve her iki taraf için ölümcül olan proaktif savaş tekniklerini kullanması sebebiyle LTTE bir terör örgütüdür ve devlet inşasında başarısız olmuştur. Bu bağlamda, Stokke ile Sarvananthan arasındaki akademik tartışmaların neticesinde literatürdeki genel kanı LTTE'nin terör örgütü olduğu yönündedir.

LTTE devlet inşası literatürüne bir diğer katkı sosyal bilimci Oivind Fuglerud'tan gelmiştir. Oslo Üniversitesi'nde Asya üzerine yaptığı çalışmalarla bilinen Fuglerud, 2009'da yayımladığı çalışmasında postkolonyal ulus-devletlerin inşası tartışmıştır. Bu açıdan Fuglerud'un (2009) çalışması literatürdeki orijinal çalışmalardan bir tanesidir. Literatürde Stokke ve Sarvananthan arasındaki akademik tartışmaya değinen Fuglerud (2009), Oslo Üniversitesi'nden çalışma arkadaşı olan Stokke'un argümanlarına daha yakın pozisyon almış ve Stokke'un çalışmasının LTTE'nin uluslararası arenadaki meşruiyet mücadelesini doğru bir şekilde yansıttığı düşüncesini aktarmıştır.

Çalışmasında yalnızca Stokke ile Sarvananthan arasındaki tartışmaya değinmekle kalmayan Fuglerud (2009), LTTE'nin devlet inşası sürecini de ele almıştır. Fuglerud'a göre (2009), LTTE devlet inşasının "güvenlik", "refah" ve "temsiliyet" gibi Batılı kavramlar ışığında tanımlanması, örgütün siyasi projesinin anlaşılmasında yetersiz kalmıştır. Her ne kadar resmî web sitesinde yayınladıkları manifestoda Batılı kavramlar ışığında bir retorik geliştirse de LTTE için meşruiyet sağlamak ve bu sağladığı bu meşruiyetle toplumdan destek almak gibi amaçları olmamıştır (Fuglerud, 2009). LTTE'nin devlet inşası projesi bireysel yurttaşlık ve siyasi hakları amaçlayan modernist bir proje değil; aksine "sömürge öncesi

toplumsal koşulları yeniden tesis etmeyi amaçlayan bir uyanış projesi" idi (Fuglerud, 2009: 202). LTTE'nin devlet inşası projesinin Asya'nın güneyindeki diğer postkolonyal ülkelerde olduğu gibi yerel gelenekler açısından ele alınması gerektiğini düşünen Fuglerud (2009), LTTE'nin devlet inşasındaki en göze çarpan farklılığının tarihsel köklere dayanan "yeni ve yenilikçi" düşüncelerini fakir ve eğitimsiz insanların kültürel yapılarına sistematik olarak "yerleştirme" çabaları olmuştur. Örneğin, LTTE ayrımcı kast uygulamaların karşı çıkarak hâkim olduğu topraklarda yasalar çıkararak kast sistemini ortadan kaldırmaya çalışmıştır (Fuglerud, 2009). Fuglerud (2009) bu noktada Tamil kralı Hellmann–Rajanayagam dönemine atıfta bulunarak LTTE'nin devlet inşasındaki başarısının Tamil askeri geleneğinin de bulunduğu kolektif belleğin bileşenlerini sağlamasına dayandırmıştır. Tamil askeri geleneğinin kolektif hale gelmesinde LTTE'nin "şehitlik" kavramını kavramlaştırdığını ve hatta edebi olarak da bunu fazlasıyla kullandığını söyleyen Fuglerud'a göre (2009), LTTE'nin devlet inşası sürecinde kullandığı bu bileşenin LTTE'yi Tamillerin tek ve doğal lideri konumuna getirmiştir.

Literatürde incelenen bir diğer başlık da LTTE'nin devlet inşası sürecini nasıl değil neden yaptığı üzerinedir. 1970'lerde Sri Lanka'daki sol hareketlere katılan siyaset bilimci ve anayasa uzmanı Jayadeva Uyangoda (2007), LTTE'nin siyasetini ve LTTE üyelerinin davranışlarını anlamanın Sri Lanka'daki çatışmanın gidişatını anlamak isteyen herhangi bir gözlemci için zorlu bir görev olduğunu belirtmiştir. Bu bağlamda Uyangoda (2007), literatüre araştırmacıların LTTE'nin yıllar içerisindeki değişimini indirgenmiş ve basit terimlerle yorumladığı eleştirisini getirmiştir. Uyangoda'ya göre (2007) asıl araştırması gereken olgu LTTE'nin "neden" böyle davranmış olduğudur. Bu noktada Uyangoda (2007), LTTE'nin "gizli ajandası" ve "aldatıcı hareketleri" olduğunu ve LTTE'nin Sri Lanka hükümetiyle olan müzakere süreçlerinde bile her zaman askeri hedefleri göz önünde bulundurarak siyasi manevralar yaptığını öne sürmüştür.

Devlet inşası sürecinde "gizli ajanda" teorisini uygulayan LTTE, 2001'den sonraki süreçte kazandığı etnopolitik kimliğiyle birlikte büyümüş ve "yükselmekte olan bir bölgesel veya ulus-altı devlet gibi düşünmeye ve davranmaya" başlamıştır (Uyangoda, 2007: 40). 1980'ler ve 1990'lardan farklı olarak LTTE'nin 2001'den sonra böyle davranmasının sebebi, 2002 yılındaki barış görüşmelerinin "güç dengesi" temelinde "eşit ortaklık" ilkesinin

gündeme gelmesidir (Uyangoda, 2007). Bu sebeple LTTE, devlet inşası sürecinde bir silahlı bir militan gruptan daha fazlası olmuş, belirli bölgeleri ve nüfusları kontrol etmiş, askeri ve siyasi alanda idari yapılar oluşturmuştur (Uyangoda, 2007).

Uyangoda'ya göre (2007: 40) LTTE; devlet inşası sürecinde "bir devlet gibi düşünmek ve hareket etmekle yarı-devlet tuzağına düşmüştür". "Yarı-devlet" kavramını Pal Kolsto'dan (2006) aldığını söyleyen Uyangoda (2007), LTTE'nin "tanınmayan" yarı-devletini askeri yönetici sınıf olarak tanımlamıştır. LTTE'nin bağımsızlığını ilan etmemesi, LTTE tarafından yönetilen bölgelerde resmi olarak herhangi bir devlet ve hatta "devletçik" kurulamaması ve uluslararası hukuk açısından bağımsızlığını ilan etmeyen LTTE'nin diğer devletler tarafından uluslararası hukuk zemininde tanınmaması, LTTE'nin özellikle Avrupa'da bir terör örgütü olarak yasaklanmasının önünü açmış ve bu da LTTE devlet inşası sürecinin başarısız olmasına sebep olmuştur (Uyangoda, 2007).

LTTE tarafından ilan edilmemiş bir yarı-devlet olarak tanımlanan Tamil Eelam, askeri yapılanma açısından aşırı gelişmiş olmasına rağmen aynı gelişimi sivil yönetim yapıları açısından başaramamıştır. Sivil yönetişim çerçevesinin olmaması, temsil ve yasama için yerel siyasi yapıların ortaya çıkmaması sebebiyle LTTE; düşünce ve davranış biçimiyle, sosyoekonomik açıdan az gelişmiş bir alt-devleti yöneten, taşralı bir yönetici sınıfın tüm sınırlamalarını temsil etmiştir (Uyangoda, 2007). Bununla birlikte LTTE'nin kontrol ettiği bölgelerdeki kamu hizmetlerini Sri Lanka hükümetinin sağladığı binalarda idame ettirmesi de LTTE devlet inşasının sorunlarının başında gelmektedir (Uyangoda, 2007).

Sri Lanka devlet inşası literatürünün en tartışmalı başlığı olan LTTE devlet inşası, başarısızlıkla sonuçlandığı için literatürdeki önemini kaybetmitşir. İdari yapısı, silahlı gücü ve eylem modelleriyle diğer terör örgütlerinden farklılaşan LTTE'nin Sri Lanka hükümetine mağlup olmasından sonra literatürdeki çalışmalar çatışma sonrası devlet inşası başlığında incelenmiştir.

4.2. Sri Lanka İç Savaşı Sonrası Devlet İnşası

Sri Lanka hükümetinin 2009 yılında LTTE'yi mağlup etmesinin ardından araştırmacılar, Sri Lanka devlet inşası literatüründe farklı konularda çalışmalar ortaya koymuşlardır. LTTE her ne kadar Sri Lanka sorununun baş aktörü olmuş olsa da tarihsel sürece bakıldığında Tamil ayrılıkçı hareketlerinin postkolonyal dönemde de silahlı çatışmalara başvurduğu görülmüştür. LTTE'nin yanı sıra, 1971'de ve 1988-1989 yılları arasında ülkenin güney kesiminde gençlik temelli bir harekete olan Janatha Vimukthi Peramuna (JVP) ya da Türkçe ismiyle Halkın Kurtuluş Cephesi, Sri Lanka devletine karşı ilk silahlı ayaklanmaları düzenlemiştir. Nihai olarak ister postkolonyal dönemde ister LTTE ile yapılan iç savaştan sonraki dönemde olsun, Sri Lanka'da çatışma sonrası dönemde yeni toplumsal çatışmalara rastlanmıştır. Bu sebepten ötürü, Sri Lanka devlet inşası literatüründe çatışma sonrası devlet inşası alt başlığı oluşmuştur.

Tezin bu bölümünde, Sri Lanka İç Savaşı'nın bitiminin ardından literatürde irdelenen çatışma sonrası devlet inşası başlığı incelenmiştir. Sri Lanka devlet inşası literatüründe çatışma sonrası devlet inşası başlığı genel anlamda "postkolonyal dönem" ve "iç savaş sonrası dönem" olmak üzere iki döneme ayrılmıştır. Her ne kadar literatürdeki çalışmaların ekseriyeti iç savaş sonrası dönemde yazılmış olsa da sosyal bilimciler çatışma sonrası devlet inşası literatürünü öncelikli olarak postkolonyal dönemin ilk yıllarından başlatmışlardır. Literatürdeki "çatışma sonrası (post-conflict)" başlığındaki çalışmaların yalnızca Sri Lanka İç Savaşı sonrası dönemini değil; ayrıca postkolonyal dönemi de içermesinin sebebi önceden bahsedildiği üzere Tamil ayrılıkçılarının LTTE'nin kuruluşu olan 1976'dan önce de var olmalarıdır.

Sri Lanka'nın postkolonyal dönemdeki çatışması sonrası devlet inşasında literatürdeki çalışmalar ülkede uygulanmak istenen yönetim biçimlerine odaklanmışlardır. Bu bağlamda, dekolonizasyon sonrası Sri Lanka'da kurulmak istenen federal yapının postkolonyal dönemdeki çatışma sonrası devlet inşasının temelini oluşturduğunu söylemek mümkündür. İkinci olarak Sri Lanka İç Savaşı sonrası incelenen çatışma sonrası devlet inşası başlığında da liberal barış inşası ve liberal olmayan barış inşası kavramları önerilmiştir. Sri Lanka'nın liberal normlardan liberal olmayan normlara olan geçişinin irdelendiği literatürde

ayrıca uluslararası aktörlerin çatışma sonrası devlet inşası sürecinde Sri Lanka siyasetine olan etkileri de tartışılan bir diğer husus olmuştur. 2000'lerin ortalarına kadar olan çalışmalar liberal barış inşasına yönelirken, 2010'la birlikte literatürdeki çalışmaların odağı liberal olmayan barış inşasına kaymıştır.

Çatışma sonrası devlet inşası literatüründe postkolonyal dönemi inceleyen en önemli çalışma siyaset bilimci Michael G. Breen'e aittir. Sri Lanka devlet inşası akademik yazınında en çok atıf alan eserlerden birisini kaleme alan Breen (2018a), dekolonizasyon sonrası Asya'daki devlet inşası süreçlerinde kurulmak istenen federal yapıları irdelemiştir. Çalışmasında Sri Lanka, Myanmar ve Nepal vakalarını karşılaştırmalı olarak ele alan Breen (2018a), dekolonizasyonun ardından bağımsızlıklarını kazanan Asya'daki çok toplumlu ülkelerin çatışma ortamında başarılı devlet ve ulus inşalarını sağlamak için öncelikle federalizmi tercih ettiklerini ancak bunu başaramayarak merkezileştiklerini belirtmiştir. Breen (2018a), Asya'daki federalleşme süreçlerini üçe ayırmıştır. Asya'daki ilk federalizm süreci, dekolonizasyon ve modern devlet inşası süreçlerinden doğmuştur (Breen, 2018a). İkinci federalleşme süreci; İkinci Dünya Savaşı sonrası üniter devlet yapılarına sahip olan Çin, Endonezya ve Filipinler'in zaman içerisinde federal özellikler içeren sistemlere geçiş yapmalarını içermiştir (Breen, 2018a). Asya'daki üçüncü ve son federalleşme süreci; Sri Lanka, Myanmar ve Nepal'de kurulan sistemleri içermektedir (Breen, 2018a). Breen'e göre (2018a), 2015'teki anayasa değişikliği yapılan Nepal'de federal sistem kurulurken, Sri Lanka ve Myanmar'daki gelişmeler bu ülkelerdeki sistemlerin yarı federal olmalarına sebebiyet vermiştir.

Birden fazla topluma sahip olan postkolonyal ülkelerin devlet inşasındaki ayrılık talepleri ile federalizm arasında korelasyon bulmaya çalışan Breen (2018a), ayrılık risklerini "düşük", "orta" ve "yoğun" olmak üzere üçe ayırmıştır. Breen'e göre (2018a), "orta" derece ayrılma riski, eğer çevresel altyapı kapasitesi yeterliyse, federalizmin kurulması için gerekli koşulları sağlamaktadır. "Yüksek" derece ayrılma riskinin olduğu ülkede federalizmin kurulamayacağını iddia eden Breen (2018a), bunun sebebini baskın etnik grubun azınlık etnik gruplarla rejim değişikliği için mutabakat sağlayamaması olarak açıklamıştır. Böyle durumda toplumlar arasında ittifak kurulamayacağı için federalist sistem kurma girişimleri işlemeyen yarı federal bir sistemle sonuçlanmaktadır (Breen, 2018a). "Düşük" derece

ayrılma riskinin olduğu ülkelerde de federalizmin kurulamayacağını söyleyen Breen (2018a), Sri Lanka ve Myanmar vakalarını örnek göstererek bunun sebebinin baskın toplumun azınlığı bastırarak merkezileşmeye neden olduğunu belirmiştir.

Asya'daki federalizminin ilk kuşağında Myanmar ve Endonezya örneklerini veren Breen (2018a), şiddetli olaylarına veya herhangi bir bağımsızlık mücadelesine rastlanmadığı sürece dekolonizasyonun postkolonyal devlet inşası sürecini biçimlendirdiğini ileri sürmüştür. Sömürgecilik mirası, devlet inşası sürecindeki potansiyel seçenekleri ve postkolonyal toplumu bir arada tutacak olan araçları yansıtmıştır (Breen, 2018a). Bu noktada sömürgecilik yönetim sistemlerine atıfta bulunan Breen (2018a), Seylan'da kurulan doğrudan sömürgecilik sisteminin, postkolonyal Sri Lanka'nın merkezi yönetime sahip üniter bir devlet olmasını sağlamıştır. Ayrıca Breen (2018a), başta Myanmar olmak üzere Hindistan, Pakistan, Malezya ve Endonezya'da da sömürgecilik döneminde karışık şekilde uygulanan doğrudan ve dolayı yönetim sistemlerinin bu ülkelerin postkolonyal devlet inşası sürecinin kısa ömürlü olsa da federalizmle sonuçlandığını belirtmiştir. Son olarak Breen (2018a); Nepal, Tayland ve Çin gibi Asya'da sömürgeleştirilmemiş ülkelerde dekolonizasyon sürecinden sonra üniter devletler kurulduğunun altını çizmiştir.

Breen (2018a), Asya'daki devlet inşalarında ikinci ve üçüncü federalleşme süreçlerinin, sömürgecilik miraslarına bakılmaksızın çatışmalardan doğduğunu iddia etmiştir. Breen'e göre (2018a), ikinci ve üçüncü federalleşme kuşaklarında, devlet inşası sürecinde ayrılma riskini yönetmek, en aza indirmek ya da ortadan kaldırmak için siyasi elitler tarafından kurulan federal sistemler kurumsallaştırılmışlardır. O dönemde bile Nepal'in her şeye rağmen tam anlamıyla federal kalabildiğini belirten Breen (2018a); postkolonyal devlet inşasında üniter devlet yapılarındaki Endonezya ve Filipinler'in yarı federal sisteme geçtiklerini, bunun yanı sıra Sri Lanka ve Myanmar gibi ülkelerin ise merkezi liderliğin olduğu federal bir devlet yapısı yarattıklarını belirtmiştir. Sri Lanka ve Myanmar örneklerinde oydaşmacı demokrasi benimsenmemiş ve postkolonyal geçiş dönemindeki devlet inşası sürecinde federalizm azınlıkların istediği sistem olmaya devam etmiştir (Breen, 2018a).

Oliver Walton ve Waradas Thiyagaraja, 2020 yılında yazdıkları ansiklopedi maddesindeki tablo ile Sri Lanka'da iç savaş bitimine kadar olan süreçteki devlet inşası girişimlerini özetlemişlerdir. Bu bağlamda, Sri Lanka'da 1958-2009 yılları arasındaki ayrılıkçı Tamil gruplarıyla olan barış girişimlerini inceleyen Walton ve Thiyagaraja (2020), çatışma sonrası devlet inşasının neden başarısız olduğuyla ilgili ipucu vermektedirler. Barış girişimlerini belirli periyotlara ayıran Walton ve Thiyagaraja (2020), süreç içerisinde Sinhalalar ve Tamiller dışındaki üçüncü aktörün müdahil olup olmadığını da bulguları arasına koymuştur. Walton ve Thiyagaraja'a göre (2020), çatışma sonrası devlet inşasındaki liberal ve liberal olmayan barış girişimleri; "1958 Banadaranaike-Chelvanagam Paktı", "1965 Senanayake-Chelvanagam Paktı", "1984 Konferansı", "1985 Thimpu Görüşmeleri", "1987 Indo-Lanka Anlaşması", "1989 LTTE-Premadasa Görüşmeleri", "1995 LTTE-Kumaratunga Görüşmeleri", "2002 Ateşkes Anlaşması ve 2002-2003 Barış Görüşmeleri", "2006 Cenevre Görüşmeleri" ve "2007 Konferansı" olmak üzere on tanedir. Girişimlerin hiçbirinin başarılı olmamıştır.

Tablo 3

Sri Lanka'nın Tamil ayrılıkçı çatışmasındaki barış girişimleri (1958–2009)

Anahtar sonuçlar	Muhalefet hükümetin önerilerini reddetti. Sri Lanka hükümeti ise Sinhalalı	Daha zayıf olan bu anlaşma muhalefet tarafından reddildi ve Tamil	Sırasıyla Sri Lanka Özgürlük Partisi ve Tamil Birleşik Kurtuluş	Tamil temsilcileri, Tamil militanlarının Thimpu ilkeleri ile hükümetin	Indo-Lanka Anlaşması imzalanmış ve anayasada 13. değişiklik yapılarak Sinhala ve	Hindistan Barış Gücü geri gönderilmiştir. LTTE ateşkesi ihlal ederek	LTTE ateşkesi ihlal etmiştir ve çatışmalar sürmüştür.	Ateşkes anlaşması imzalanmış ve Sri Lanka İzleme Misyonu kurulmuştur	Güvence görüşmeleri yapılmıştır. İki taraf da ateşkesi ihlal etti klerinden dolayı	Konferansta teklifler sunulmuş ama hiçbir zaman yürürlüğe girmemişlerdi
Üçüncü aktör?	Yok	Yok	Hindistan yönetiminde	Hindistan arabuluculuğunda	Hindistan müdahalesinde	Yok	Yok	Norveç yönetiminde	Norveç yönetiminde	Yok
Taraflar	Sri Lanka Özgürlük Partisi hükümeti ve	Birleşik Ulusal Partisi hükümeti ve Sri Lanka	Tüm Partiler Konferansı (Sri Lanka Özgürlük	Sri Lanka hükümeti ve Eelam Ulusal Kurtuluş	Hindistan, Sri Lanka hükümeti	Sri Lanka hükümeti ve LTTE	Sri Lanka hükümeti ve LTTE	Sri Lanka hükümeti ve LTTE	Sri Lanka hükümeti ve LTTE	Tüm Parti Temsilcileri Konferansı (Sri Lanka
Model	Yerel müzakereler	Yerel müzakereler	Üçüncü aktörün yönetiminde yerel müzakereler	Üçüncü aktörün arabulucu olduğu yerel müzakereler	Üçüncü aktörün müdahil olduğu anlaşma	Yerel müzakereler	Yerel müzakereler	Üçüncü aktörün yönetimindeki müzakereler	Üçüncü aktörün yönetimindeki müzakereler	Yerel müzakereler
Barış girişimleri	1958 Banadaranaike-Chelvanagam Paktı	1965 Senanayake-Chelvanagam Paktı	1984 Konferansı	1985 Thimpu Görüşmeleri	1987 Indo-Lanka Anlaşması	1989 LTTE-Premadasa Görüşmeleri	1995 LTTE-Kumaratunga Görüşmeleri	2002 Ateşkes Anlaşması ve 2002-2003 Barış Görüşmeleri	2006 Cenevre Görüşmeleri	2007 Konferansı

Postkolonyal dönemle karşılaştırıldığında Sri Lanka İç Savaşı sonrasında ortaya çıkan çatışma sonrası devlet inşası çalışmaları nicelik ve nitelik olarak daha kapsamlıdır. Sri Lanka'daki iç savaş geride militarize olmuş, siyasi olarak parçalanmış, derin etnik bölünmelere sahip, kötü yönetişimi ve zayıf ekonomisi olan bir ülke bırakmıştır. 2009 yılında sonlanan iç savaşın ardından gelen savaş sonrası dönem, Sri Lanka devlet inşası akademik yazınında incelenen zaman dilimlerinden biri olmuştur. Savaş sonrası dönemdeki Sri Lanka devlet inşası; "uzlaşma", "barışın inşası" ve "siyaset ile ekonominin dönüştürülmeleri" esaslarına dayanmıştır (Samarasinghe, 2009). Savaşın ardından orduyu güçlendirme yoluna giden Sri Lanka hükümeti, devlet inşası sürecinde savaşın yarattığı anti-demokratik kurumlar ve yönetişim uygulamalarını kullanmıştır (Samarasinghe, 2009). Samarasinghe'ye göre (2009) savaş sebebiyle kötü yönetişim ve himaye siyaseti dışında çok az şey bilen Sri Lanka toplumunun üçte ikisi, savaş sonrası devlet inşası sürecinde Sri Lankalı yöneticilere baskı yaparak siyasi elitin hemen sorumluluk almasını talep etmemiştir.

Samarasinghe (2009), Sri Lanka vakasında savaş sonrası devlet inşası sürecini siyaset bilimi ve çatışma çözümü literatürlerinde yaygın olarak kullanılan "uzlaşma" ve "dönüşüm" kavramları üzerinden tanımlamıştır. Uzlaşma kavramı; "hakikat", "adalet", "merhamet" ve "barış" olmak üzere dört bileşenden oluşmaktadır (Lederach, 2003). Uzun vadeli bir süreç olan uzlaşma, Lederach'ın dört bileşenine ek olarak kültüre, dine, sosyal normlara ve tarihe bağlı olarak farklı toplumlarda farkı şekillerde ortaya çıkmaktadır (Samarasinghe, 2009). Dönüşüm, başarılı bir uzlaşma için çatışma sonrası uzun vadeli barışın zeminini hazırlamaktadır (Samarasinghe, 2009). Bu bağlamda, toplum içerisinde birbirlerine düşman grupların ortak yarar ve yüksek bir amaç için gönüllü olarak çalışmaları gerekmektedir (Lederach, 2003). Bu çalışma, genellikle kıt olan kaynakların toplumlar arasında adil şekilde paylaşılmalarının yanı sıra etnik ve farklılıklarına rağmen toplumların ülkede daha yüksek ortak hedefler ve amaçlar olduğu konusunda bir anlaşma sağlamalarını içermektedir (Lederach, 2003).

Uzlaşma ve dönüşüm kavramları ekseninde Samarasinghe (2009), birden fazla etnik kimliği bünyesinde barındıran Sri Lanka toplumunda etnik kimliğe bakılmaksızın tüm vatandaşlarının bağlılığına hükmeden bir devlet inşa etmedeki başarısız olma sebeplerinin etnik çatışmalar ve iç savaş olduğunu belirtmiştir. Bu anlamda siyasi elitler, 1948'de

İngiltere'den bağımsızlığını kazandıktan sonra Sri Lanka'daki farklı etnik grupları ortak bir ulusal amaç doğrultusunda bütünleştirmeyi başaramamışlardır (Samarasinghe, 2009). Samarasinghe'a göre (2009) başarılı ulus ya da devlet inşaları modelleri, etnik ve kültürel farklılıkları ortadan kaldıramamaktadırlar.

İç savaş sonrası devlet inşası literatüründe incelenen bir diğer başlık Sri Lanka hükümetinin isyancıların ve çatışmalardan etkilenen toplulukların yeniden inşası stratejileri olmuştur. Iromi Dharmawardhane 2013 yılındaki iki çalışmasında Sri Lanka hükümetinin çatışma sonrasında LTTE'den kurtardığı bölgelerde izlediği ulusal düzeydeki uzlaşma çabalarına değinmiştir.

2013 yılının Mart ayında yayımladığı ilk çalışmasında Dharmawardhane (2013a), Sri Lanka'da çatışma sonrası ulusal uzlaşma çabalarına ve Sri Lanka hükümetinin izlediği stratejileri genel hatlarıyla ele almıştır. Dharmawardhane'a göre (2013a), Sri Lanka hükümeti çatışma sonrası temel ve kalıcı olmasını istediği iki yönlü bir strateji geliştirmiştir. Bunlardan ilki LTTE için savaşanlara karşı "onarıcı" (rehabilite edici) adaletin tesis edilmesidir (Dharmawardhane, 2013a). Sri Lanka hükümetinin geliştirdiği ikinci stratejiyse ülkenin kuzey ve doğu bölgelerinde yaşayan ve çatışmalardan etkilenen Tamil toplumuyla "dostluk köprüleri kurmak" ve bu sayede ilişkilerin "iyileştirilmesi" olmuştur. Bu bağlamda Sri Lanka hükümeti, çatışma sonrası devlet inşasında uygulamak istediği uzlaşma stratejisinde özel sektörü, topluluk organizasyonlarını, sivil toplum örgütlerini, uluslararası kuruluşları ve Sri Lanka toplumunu temsil eden özel kişileri içeren bütüncül bir yaklaşımı benimsemiştir (Dharmawardhane, 2013a).

Sri Lanka hükümetindeki hâkim düşünce, her ne kadar LTTE mağlup edilmiş olsa da LTTE ideolojisinin bir zamanlar LTTE tarafından kontrol edilen bölgelerde Tamil gençleri tarafından devam ettirilmesi olasılığının devam etmesi eğiliminde olmasıydı (Dharmawardhane, 2013a). Sri Lanka hükümetinin böyle bir tehdit hissetmesinin altında yatan sebep ise Sri Lanka dışında yaşayan ve sayıları bir milyonu bulan Tamil diasporasının uluslararası toplumu etkileyerek radikal gruplara destek toplamasıdır (Dharmawardhane,

2013a). Bu yüzden çatışma sonrası devlet inşasına önem veren Sri Lanka hükümeti, Tamil toplumuyla barışma ve güven sağlama yoluna gitmiştir.

Dharmawardhane, 2013 yılının Aralık ayında yazdığı makalede çatışma sonrası devlet inşası sürecinin nasıl olduğunu detaylandırmıştır. LTTE isyancıları için "onarıcı adalet" ve çatışmalardan etkilenen toplulukarı "yeniden inşa etme" kavramlarını ortaya atan Dharmawardhane (2013b), ilk makalesinden geçen dokuz aylık sürede Sri Lanka hükümetinin uzlaşma adımlarının devam ettiğinin altını çizmiştir. Sri Lanka hükümeti uzlaşma kapsamında "yeniden yerleşim ve insani yardım", "yeniden entegrasyon için temel ulaşım, ekonomik, sağlık ve sosyal altyapının yeniden inşası", "siyasi angajman" ve "barış inşası çalışmaları" konularında çabalarını devam ettirmiştir. Dharmawardhane'a göre (2013b); Sri Lanka'daki çatışmanın karmaşık doğası ve LTTE'nin ulusötesi diaspora ağı tarafından Sri Lanka devletine karşı sürdürülen "dezenformasyon kampanyası", çatışma sonrası devlet inşası sürecini olumsuz etkilemiştir. Bununla birlikte, süreç içerisinde Sri Lanka hükümetinin uzlaşma çabaları toplumun bazı kesimleri tarafından eksik bulunmuş ve eleştirilmiştir (Dharmawardhane, 2013b).

Dharmawardhane'nin çatışma sonrası devlet inşası sürecinde Sri Lanka hükümeti ve LTTE'ye olan eleştirilerinin dengeli olduğu gözlemlenmiştir. Taraftarlardan herhangi birinin propagandasını yapmaktan kaçınan Dharmawardhane; meseleyi objektif şekilde ele almıştır. Örneğin, Dharmawardhane'nin (2013b) Sri Lanka hükümetine getirdiği eleştiri, çatışma sonrasındaki altı aylık süreçte Sri Lanka hükümetinin Tamil toplumuna yeteri kadar sosyal, ekonomik ve güvenlik destekleri sağlamadığıdır. Özel sektörün bu bölgelerde gelişmesini teşvik etmeyen ve Tamil toplumunun ekonomik kalkınmasına destek vermeyen Sri Lanka hükümeti, bu bölgelerde yaşayan toplumları yeniden radikal gruplara muhtaç bırakmıştır (Dharmawardhane, 2013b). Bu durumun farkına varan LTTE ise ülke dışındaki Tamil diasporasını harekete geçirerek ideolojisinin Sri Lanka'da destek kazanması stratejisini izlemiştir (Dharmawardhane, 2013b). Toplumun belirli bir kesiminin gıdaya ve suya bile ulaşmakta zorluk yaşamış olmasıyla birlikte Tamil diasporasının süreci tıkama girişimleri sebebiyle çatışma sonrası devlet inşası istenilen şekilde olmamıştır (Dharmawardhane, 2013b).

Çatışma sonrası devlet inşası literatüründeki bir diğer çalışma alanı “liberal barış insaşı (liberal peace building)” ve “liberal olmayan barış inşası (illiberal peace building)” kavramlarıdır. Siyaset bilimciler Claire Q. Smith, Lars Waldorf, Rajesh Venugopal ve Gerard McCarthy’nin ortaklaşa olarak kaleme aldıkları 2020 yılındaki makale, güney ve güneydoğu Asya’daki çatışma sonrası devlet inşası akademik yazınındaki “liberal barış inşası” ve “liberal olmayan barış inşası” kavramlarını konu alan en kapsamlı çalışmadır. Smith vd. (2020) makalenin başında liberal ve liberal olmayan barış inşalarının literatürdeki tanımlarını aktarmış ve 2000’li yıllarla birlikte ortaya çıkan bu kavramların sırasıyla liberalden post-liberale ve en nihayetinde post-liberalden liberal olmayan barış inşasına olan dönüşümünü incelemişlerdir. Vaka çalışmaları olan Endonezya, Nepal, Myanmar ve Sri Lanka’yı alan Smith vd. (2020), bu bölgelerde uygulanan liberal barış insanı sürecinin liberal normların kilit rol oynadığı Batılı örneklerinden farklı şekilde uygulandığını iddia etmişlerdir.

Smith vd. (2020), liberal barış inşası kavramını tanımlamada "liberal demokratik barış" kuramcıları Michael W. Doyle ve Nicholas Sambanis'e atıfta bulunmuştur. Bu bağlamda, çatışma sonrası devlet inşası sürecinde uygulanan yöntemlerden birisi olan liberal barış inşası; savaştan zarar görmüş kırılgan ülkeleri istikrarlı, demokratik devletlere dönüştürmeyi amaçlamaktadır (Doyle ve Sambanis, 2000). Normatif temelli olan liberal barış inşasında demokrasi, hukukun üstünlüğü, insan hakları, serbest piyasa, özel mülkiyet hakları ve toplumlar arasındaki uzlaşma kavramlarını içermektedir (Smith vd., 2020). Liberal barış inşasında devlet; otoritesini oluşturmak, kapasitesini artırmak ve meşruiyetini kazanmak için bu kavramların başarıyla tatbik edilmelerine odaklanmıştır (Call ve Wyeth, 2008). Bununla birlikte, çatışma sonrası devlet inşasında uygulanmak istenen liberal barış inşası sürecinde uluslararası aktörler daha baskındır ve süreci belirlemektedirler (Smith vd., 2020).

Çatışma sonrası devlet inşasında liberal barış inşası sürecine getirilen eleştiriler neticesinde "post-liberal barış inşası" ve "liberal olmayan barış inşası" kavramı ortaya çıkmıştır. Liberal barış inşasına eleştiren bakan araştırmacılar, ilk olarak post-liberal barış inşası kavramını ortaya atmışlardır. Post-liberal barış kavramının çıkış noktası, çatışma sonrası devlet inşası sürecinde yerel unsurları dikkate alınmadığı olmuştur. Bu bağlamda,

“post-liberal” ya da “hibrit” barış inşası kavramını ortaya atan araştırmacılar, post-liberal barış inşasında yerel aktörlerin liberal normları nasıl benimseyeceklerinin ve bu normlara direnip direnmeyeceklerinin önemine dikkat çekmişlerdir (Mac Ginty ve Richmond, 2013). Bununla birlikte ister liberal ister post-liberal olsun; Batılı aktörlerin çatışma sonrası devlet inşasını BM vasıtasıyla müdahale etmek suretiyle zorla ve güç kullanarak gerçekleştirmek istemeleri literatürdeki eleştirilerin ortak noktasıdır (Mac Ginty, 2011).

Post-liberal ya da hibrit barış inşası modellerinin kullanılmaması literatürde “liberal olmayan barış inşası” kavramının ortaya çıkmasına sebep olmuştur. “Liberal olmayan barış inşası” kavramı literatürde incelenir incelenmez eleştiriye maruz kalmıştır. Kavrama yapılan ilk eleştiriler, liberal olmayan barış inşasının doğrudan liberal barış inşasının tam tersi bir kavram olarak algılanması ve liberal olmayan barış inşasının ne olması gerektiğinden çok, liberal barış inşasının neden olmaması gerektiğiyle ilgilidir. Liberal normları hedef aldığı eleştirileri ışığında tanımlanmaya çalışılan liberal olmayan barış inşası; en geniş tanımıyla Batılı aktörlerin müdahalesinden ziyade çatışma sonrası devlet inşasının yerel aktörler tarafından yapılmasını içermektedir (Smith vd., 2020). Angola vakasını inceleyen siyaset bilimci Ricardo Soares De Oliveira (2011: 288), liberal olmayan barış inşasını “liberal barış ilkelerine meydan okuyan, yerel seçkinler tarafından yönetilen savaş sonrası yeniden inşa süreci” olarak görmüş ve “hegemonik düzen içerisindeki siyasi elitlerin ekonomi üzerindeki hakimiyeti” olduğunu iddia etmiştir. Endonezya örneğini inceleyen siyaset bilimci Claire Q. Smith (2014) ise liberal olmayan barış inşasını; devlet ve devlet dışı aktörlerin karışımı tarafından yürütülen, yolsuzluk ve kayırmacılıkla mücadele edilen, şiddet içeren çatışmaları en aza indirerek istikrarın sağlandığı ve "liberal olmayan kurumların işlediği melez bir siyasi düzen" olarak tanımlamıştır.

Yerel aktörlerin güdümünde olan liberal olmayan barış inşası sürecinde neo-liberal ekonomik model izlenmemekle birlikte ülkede yolsuzluk ve kayırmacılık gözlenmektedir (Smith vd., 2020). Bunun yanı sıra, rejimin güvenliği barış inşası sürecinin başarıyla tamamlanması için demokrasi ve insan haklarından daha önceliklidir (Smith vd., 2020). Bu noktada, literatürde liberal olmayan barış inşasının başarılı olması için toplum üzerinde “otoriter çatışma yönetimi (authoritarian conflict management)” ve “sürekli hegemonik kontrol (sustained hegemonic control)” yöntemlerinin uygulanmalarının gerekliliği

savunulmuştur (Owen vd., 2018). Her ne kadar otoriter bir rejim yerine yarı-demokratik bir sisteme sahip olsa da Sri Lanka, "otoriter" ve "hegemonik kontrol" yöntemlerine maruz kaldığından dolayı liberal olmayan barış inşası örnekleri içerisinde sayılmaktadır.

Smith vd. (2020), çatışma sonrası devlet inşası sürecinin başarısız olmasının sebebini ise liberal barış inşası sürecinin güney ve güneydoğu Asya'daki vakalarda aktörler tarafından yürütülmesi olarak açıklamışlardır. 2000'li yıllardan başta Sri Lanka olmak üzere diğer güney ve güneydoğu Asya'yı etkileyen iç savaşların sona ermelerinin ardından oluşan çatışma sonrası dönemde devletler "güvenlik" ve "istikrar" ortamına tutarsız bir geçiş yapmışlardır (Smith vd., 2020). Bu geçişlerde hükümetler her ne kadar liberal ve post-liberal barış inşası modellerini benimsemek istemişlerse de yerel aktörlerin farklılaşan ulusal ve ulus-altı kimlikleri sahiplenmede baskıya uğramaları devlet inşasını başarısız kılmıştır (Smith vd. 2020). Örneğin, çatışma sonrası devlet inşasında Balkanlar (Bosna-Hersek ve Kosova), Batı Afrika (Sierra Leone ve Liberya) ve Batı Asya (Afganistan ve Irak) bölgelerindeki liberal barış inşası süreci çok partili demokrasi, market ekonomisi, adalet ve güvenlik konularının Batı liderliğindeki müdahalelerle tamamlanmışken, başta Sri Lanka olmak üzere güney ve güneydoğu Asya'daki vakalarda liberal barış inşası sekteye uğramıştır (Smith vd. 2020).

Sri Lanka'da çatışma sonrası devlet inşasında sorunun uluslararası hale gelme süreci literatürde incelenen bir diğer başlıktır. Her ne kadar Sri Lanka hükümetleri çatışma sonrası devlet inşası süreçlerinde kilit rol oynamışlarsa da barış inşasında yalnızca kendi düşüncelerini önemsemeleri, diplomatik olarak inisiyatif alan arabuluculara kendi görüşlerini dayatmaları ve Sri Lankalı siyasi elitlerin takındıkları tavırlar sebebiyle süreç "uluslararası" hale gelmiştir (Goodhand and Korf, 2010). Sri Lanka Devlet Başkanı Mahinda Rajapaksa'nın çatışma sonrası devlet inşası sürecinde yürütülen barış görüşmelerindeki duruşu ve müzakerelerin başarısız olmasının ardından çatışmayı yeniden başlatması bu durumun en bariz örneklerinden bir tanesidir (Piccolino, 2015). Liberal barış inşası çalışmalarıyla tanınan Norveçli siyaset bilimciler Kristine Höglund ve Isak Svensson (2011) ise çatışma sonrası devlet inşası sürecinin "uluslararasılaşması"nın sebebinin savaşan tarafların iç taleplerinden kaynaklandığına dikkat çekmişlerdir. Höglund ve Svensoon'a göre (2011), Sri Lanka'daki barış inşasında arabulucu olan Norveç önceliği siyasi sorunları

çözmek değil; insani yardımın sağlanmasına vermiştir. Bir başka deyişle, Sri Lanka'daki sorunun uluslararası hale gelmesi, çatışma sonrası devlet inşasının önünde engel olmuştur.

Literatürdeki bir diğer görüşe göre, çatışma sonrası devlet inşasında barış inşası sürecinin "uluslararası" ve "yerel" ayrımıyla yorumlanmasını eleştiren çalışmalar bulunmaktadır. Sorunun "uluslararası" hale gelmesinin yanlış olduğunu düşünen David Rampton ve Asanga Welikala (2011), çatışma sonrası devlet inşasında yabancı görüşlerin ve uygulamaların ithal edilmesinin Sri Lanka'nın sömürge sonrası siyasetini kavramada "sınırlayıcı" olduğunu iddia etmişlerdir. Literatürdeki bu tartışmaya katılan Piccolino (2015), Sri Lankalı siyasi elitlerin liberal barış inşası yerine "gelenek (tradition)" ve "yerel özgünlük (local authenticity)" dinamiklerini tercih ettiklerini belirtmiştir.

Sri Lanka'da çatışma sonrası devlet inşasında liberal normların reddedilmesi ve "uluslararası" yerine "yerel" dinamiklerin harekete geçirilmesi neticesinde Sinhala milliyetçiliği güçlenmiştir. Bu sebepten ötürü, çatışma sonrası devlet inşası sürecinde Sinhala milliyetçiliğinin "Sinhala ulusunun çekirdeği olan kırsal alana, bilhassa köylülüğe ayrıcalık tanınmalı" söylemi popüler hale gelmiştir (Rampton ve Asanga, 2011: 94). Postkolonyal dönemi de şekillendiren Sinhala milliyetçiliğiyle birlikte siyasi elit; Sri Lanka'da ekonominin liberalleşmesinin devletin gerilemesine ve sosyal alandaki harcamalarda kesintiye yol açmadığı, yeni ve kendine has bir "refah devletçiği" inşasını hedeflenmiştir (Venugopal, 2011). Sinhala milliyetçiliğinin sunduğu "alternatif yönetim biçimi" ile birlikte Sri Lanka'da çatışma sonrasındaki devlet inşasında liberal barışa olan inancın yerini etnik milliyetçi grupların savunulması almıştır (Peiris ve Stokke, 2011). Yükselen milliyetçi düşüncelerle birlikte Sri Lanka'da çatışma sonrası devlet inşasında patronaj politikaları hâkim olmuş ve Sri Lanka siyasetinde "güneydeki Sinhala ulusunun bütünlüğünün korunduğu, merkezi ve ataerkil bir devletin ürettiği sosyo-politik kültür" ortaya çıkmıştır (Rampton ve Asanga, 2011: 96). Nihai olarak, her ne kadar diğer vakalarla karşılaştırıldığında Sri Lanka'da daha iyimser bir tablo olsa da ülkenin demokratik geleneğinin zayıflığı, Rajapaksa'nın otoriter politikaları ve Sinhala milliyetçiliğinin hegemonyası sebebiyle çatışma sonrası devlet inşasında liberal bir alternatif mümkün olmamıştır (Piccolino, 2015).

Kristian Stokke (2011) ise çatışma sonrası devlet inşasının başarısız olmasının sebebini postkolonyal dönemdeki toplumsal ve siyasi dışlamanın bir ürünü olarak görmüştür. Stokke'un böyle düşünme sebebiyse 2003 yılında Sri Lanka hükümeti ve LTTE arasındaki beşinci barış görüşmelerinin başarısızlıkla sonuçlanmasıdır. Stokke'e göre (2011: 32) barış görüşmelerinin başarılı olması için "müzakereleri yönlendirebilecek ve yapılandırabilecek açık, şeffaf ve ortak bir stratejik çerçeveye", "siyasi elitler içindeki parçalanma, oportünizm ve açık artırmanın üstesinden gelmek için önlemlere", "devlet dışı aktörün siyasi dönüşümü için tutarlı ve işlevsel bir stratejiye", "başta Müslüman azınlık olmak üzere diğer paydaşların barış müzakerelerine dahil edilmesine", "halkla iletişim adına etkili stratejiler üretilmesine ve barış için halk desteğinin sağlanmasına", "barış inşası için tutarlı ve dönüştürücü bir stratejiye" ve "çatışma çözümü ve barış inşasına dahil olan uluslararası aktörler arasında koordinasyon ve tutarlılığın olmasına" ihtiyaç olmuştur. Sinhala ve Tamil etnik milliyetçiliklerinin artması, azınlık toplumların süreçten dışlanması ile demokratikleşmeye ve sosyal refaha yönelik dönüşümlerin reddedilmesi sebeplerinden ötürü ihtiyaçlar karşılanamamış ve barış müzakereleri başarısızlıkla sonuçlanmıştır. Barış müzakerelerinin başarısız olmasıyla da çatışma sonrası devlet inşasındaki liberal barış inşası süreci sonuçsuz kalmıştır.

Literatürde son dönemdeki dikkat çeken çalışmalardan birisini kaleme alan Walton ve Thiyagaraja'ya göre (2020), çatışma sonrası devlet inşasında liberal ve liberal olmayan barış inşaları süreçlerinin başarısız olmalarının sebebi, Sri Lanka'daki yerel liderlerin barış inşası çabalarının ve yerel aktörlerin arabuluculuklarının öneminin hafife alınmasıdır. Araştırmacıların da yerel aktörlerin çabalarını literatürde göz ardı ettikleri eleştirisinde bulunan Walton ve Thiyagaraja (2020), liberal barış inşasının başarısız olmasının sebebinin ise liberal normların basitçe göz ardı edilmesi olarak açıklamışlardır. Walton ve Thiyagaraja (2020), Sri Lanka örneğindeki liberal ve liberal olmayan yaklaşımlar arasındaki en belirgin farkın ideolojik ve retorik düzeyde olduğunu vurgulamışlardır. Liberal barışı inşa edenler; müzakereler sonucunda oluşacak bir çözüm taahhüdünü benimsemişler ve demokratik çoğulculuk, medya ve sivil özgürlüklere çok daha fazla önem vermişlerdir (Walton ve Thiyagaraja, 2020). Buna karşılık, iç savaşın sona ermesinden sonra Rajapaksa liderliğindeki Sri Lanka hükümeti, liberal olmayan barış inşası kapsamında merkezileşme yoluna gitmiş

ve "dost-düşman" söylemleriyle birlikte etnik çatışmanın terör sorunu olduğunu belirtmiştir (Walton ve Thiyagaraja, 2020).

Siyaset bilimci Malin Akebo ve bağımsız araştırmacı Sunil Bastian, 2021 yılında yayımladıkları makalede liberal barış inşasının Sri Lanka'da başarısız olmasına farklı bir açıdan yaklaşmışlardır. Literatürün aksine "sürekli askerleştirme", "güçlendirilmiş milliyetçilik" ve "toplumsal şiddet" kavramlarının liberal barış inşası girişimlerinin başarısız olmasının doğal neticeleri olmadıklarını belirten Akebo ve Bastian (2021); bu kavramların çatışma sonrası devlet inşasında Sri Lanka devletini sağlamlaştırmayı amaçlayan ve tarihsel süreçler içerisinde ortaya çıkan oluşumlar tarafından şekillendirildiğini iddia etmişlerdir. Akebo ve Bastian'ya göre (2021), çatışma sonrası devlet inşasında "savaş sonrası güvenlik", "devlet-azınlık ilişkileri", "sosyo-ekonomik yönler" ve "seçim siyaseti" değişkenleri merkeze alınmalıdır. Sri Lanka hükümeti savaş sonrasında yalnızca ülkenin kuzey bölgelerindeki askeri gücünü artırarak güvenlikleştirme politikası izlemiştir (Akebo ve Bastian, 2021). Bununla birlikte, Sri Lanka hükümeti Tamillerin şikayetlerini karşılayacak devlet reformunu başaramamış; devlet-azınlık ilişkilerini geliştirememiş; 2015'teki rejim değişikliğinin sosyo-ekonomik meselelerde ilerleme kaydedemiş ve Sinhalalara karşı "himaye" siyasetini sürdürerek ülke içerisinde radikal etnik milliyetçiliğin önünü alamamıştır (Akebo ve Bastian). Tüm bu veriler ışığında, Akebo ve Bastian (2021), araştırmalarının sonucunda Sri Lanka'da çatışma sonrası devlet inşasında şiddetli çatışmaları körükleyen sosyal adalet ve azınlık haklarına yönelik sürekli talebi karşılayacak herhangi bir önemli devlet reformuna dair çok az işaret olduğu sonucuna varmışlardır.

Siyaset bilimci Bart Klem, çatışma sonrası devlet inşasında barış inşansı sürecini epistemolojik anlamda eleştirerek literatüre katkıda bulunmuştur. Savaşların sona erdirilmelerinin ve barışın inşa edilmesine ilişkin literatürün "barış" kavramı üzerinden incelenmesinin yanlış olduğunu düşünen Klem (2018), çatışma sonrası devlet inşasında barışın bir koşul olarak kavramsallaştırılmasından vazgeçilmesi gerektiğini savunmuştur. Klem (2018), "barış" tanımı yerine "savaş sonrası geçiş (war-to-peace transition)" kavramının kullanılmasını önermiştir. Barış kavramı yerine kullanılasını önerdiği "savaş sonrası geçiş" kavramının "postkolonyal" kavramıyla benzerlik taşıdığını belirten Klem'a göre (2018), "savaş sonrası geçiş" kavramının kullanılması aynı "postkolonyal" tanımı gibi

çatışma sonrası devlet inşasının sorunu tüm yönleriyle ele almaya ve sorunu tanımlamanın ötesine geçmeye yardımcı olmaktadır. Bu bağlamda Klem (2018), savaş sonrası geçiş kavramsallaştırması için sırasıyla "geriye dönük söylem siyaseti", "hukukun ve siyasi düzenin temel göstergesi olan egemenlik" ve "koşullu değişimi (contingent change) ve kısıtlı kurumsallık (constrained agency) kavramlarının yan yana eklemlenmesi" kavramlarını ortaya atmıştır. Klem (2018), ortaya attığı bu fikirleri Sri Lanka vakasında test ederek çatışma sonrası devlet inşası literatürüne katkıda bulunmuştur.

Savaşın aksine barışın bir koşul değil; bir "özlem" olduğunu söyleyen Klem (2018), savaş sonrası geçiş olarak kavramsallaştırdığı düşüncelerinde çatışma sonrası devlet inşası sürecinin büyük ölçekli örgütlenmelerin sona ermesinden sonra toplumun genel durumunu etkileyen hızlı ve yoğun değişimlerin olduğu şiddetli bir süreç olarak tanımlamıştır. Savaş sonrası geçişin tıpkı postkolonyalizm gibi geçmişle kesin bir kopuşu işaret etmediğini söyleyen Klem (2018), çatışma sonrası devlet inşasının da sömürgecilik mirası üzerinde devam ettiğini iddia etmiştir. Postkolonyal literatürün zenginliğinden yararlanan Klem (2018), çatışma sonrası devlet inşası için önerdiği üç kavramdan ilki olan "geriye dönük söylem siyaseti" kavramının savaş sonrası "geçiş" döneminin ne olduğunu tanımlamada kullandığını belirmiştir. Klem'in (2018) ikinci kavramı olan "egemenlik" iddiasıyla şiddet, yasallık ve meşruiyet çerçevesinde çatışma sonrası devlet inşası sürecinde dışarıda tutulması hedeflenmiştir. Son kavram olan "eklemlenme" ile değişimin ancak toplumlar arasındaki bağlantının kopukluğu sonucunda "koşullu" olarak gerçekleşebileceği söylenmiş ve bu koşullu değişimin "kısıtlı kurumsallık" kavramı ile yan yana gelerek olmasının mümkün olduğu açıklanmıştır (Klem, 2018).

Sri Lanka vakasının önerdiği kavramların analitik anlamda test edilmesi için doğru bir vaka olduğunu düşünen Klem (2018), Sri Lanka'daki çatışma sonrası devlet inşasında kullanılan "barış" teriminin belirsiz ve tutarsız şekilde kullandığının altını çizmiştir. Klem'e göre (2018), atılan her adım aslında hiçbir zaman gerçekleşmeyecek olan barış inşası gidişatını yansıtmıştır. Savaş sonrası geçişin Sri Lanka'da gerçekleşmeme sebepleri; gerekli olan "hakikat" ve "uzlaşma" düşüncelerinin birçok engelle karşılaşması, devredilen yürütme gücünün azınlıkların haklarını korumak için gerek olan anayasal reformları yapmaması ve savaş mirasının tazmin edilmesi ve suçluların cezalandırılmaları için güvenilir mekanizmalar

kurulamamasıdır. 2009'da sona eren iç savaşın Sri Lanka toplumunda hızlı ve temel değişiklere sebebiyet verdiğini belirten Klem (2018), ülkedeki etnik çatışmasının çatışma sonrasında da devam ettiğini söylemiştir. Sinhala milliyetçilerinin kazandığı zaferin ardından geçmişiyle barışmak yerine mücadele etme yoluna gittiğini düşünen Klem (2018), bu mücadelenin hükümetin geçiş dönemindeki adaleti sağlamasını engellediğini ve sağlanamayan adaletin de egemenlik kavramını zedelediğini iddia etmiştir. Buna ek olarak, zedelenen egemenlikle birlikte Tamil liderler de Sri Lanka hükümetleriyle paradoksal biçimde ilişki kurmaya başlamışlardır. Yani, Tamil liderler Sri Lanka'nın yasal olan siyasi kurumlarını çatışma sonrası devlet inşası sürecinde hem kullanmışlar hem reddetmişlerdir (Klem, 2018). Sinhala, Tamil ve hatta Müslüman toplumlarının liderlerinin paradoksal karşıtlıkları sorunu alevlendirmiş ve "değişim" ve "kurumsallık" kavramlarının birbirlerine "eklemlenme" sürecinin başarısız olmasına sebep olmuştur (Klem, 2018).

Literatürdeki çalışmalara bakıldığında başta liberal barış inşası olmak üzere Sri Lanka'da çatışma sonrası devlet inşası için ortaya atılan tüm öneriler başarısız olmuşlardır. Ortaya çıkan bu başarısızlıkla birlikte, bir sonraki bölümde görüleceği üzere, Sri Lanka devlet inşası literatüründe başka tartışmalar ön plana çıkmıştır.

4.3. Devlet İnşasında Güç Paylaşımı ve Yönetim Biçimi Tartışmaları

Sri Lanka'da Sri Lanka hükümeti ile LTTE arasında 1983'te başlayan ve 26 yıl süren iç savaş, 2009'da Sri Lanka'ya bağlı silahlı kuvvetlerin askeri zaferiyle sonuçlanmıştır. İç savaştan sonraki süreçte LTTE sorununun silahlı çatışmaya dönme olasılığı zayıflamış ve ülke ekonomisi büyümüş olsa da azınlık grupların merkezi yönetime olan şikayetleri devam etmiştir. Çatışma sonrası devlet inşasında uygulanmak istenen liberal barış inşasına karşılık öne sürülen liberal olmayan barış inşası tartışması, Sri Lanka devlet inşası literatüründe tartışılan konuların başında gelmiştir. Çatışma sonrası devlet inşası sürecinin başarısız olması sebebiyle Sri Lanka devlet inşası literatüründeki tartışmalar güç paylaşımının nasıl dağıtılacağına ve yönetim biçimlerinin nasıl olacağına dair tartışmalara odaklanmıştır. Tezin bu bölümünde, Sri Lanka devlet inşası literatüründeki güç paylaşımı, anayasa yapımı, yetkilerin devri, otonomi, üniter devlet, federalizm, ademi merkeziyetçilik kavramlarının Sri Lanka devlet inşası literatürüne olan yansımaları açıklanmıştır.

En genel tanımıyla güç paylaşımı, farklı veya karşıt grupların hükümette birlikte yer aldığı bir siyasi düzenlemedir (Collins, 2023). Cambridge sözlüğündeyse Collins'in tanımına ek olarak taraflar arasında yönetme sorumluluğunun olduğunu belirtmiştir (Cambridge Dictionary, 2023). Siyaset bilimciler Caroline A. Hartzell ve Matthew Hoddie'a göre (2015) güç paylaşımı; birden fazla grubun siyasi, askeri veya ekonomik gücü kendi aralarında kararlaştırılan kurallara göre dağıttığı bir çatışma çözümü uygulamasıdır. Allison McCulloch ve John McGarry (2017) ise bölünmüş topluluklar arasında güç dağıtımını düzenleyen herhangi bir resmi çerçeveye veya gayri resmi anlaşmanın güç paylaşımı olarak tanımlanabileceğini iddia etmişlerdir. Soğuk Savaş'ın bitimiyle birlikte güç paylaşımı kavramı, silahlı çatışmalar için uzlaşma müzakerelerine atıfta bulunmak için kullanılmıştır (Taylor, 2009). Diğer vakalarda da görüldüğü gibi Sri Lanka'da da devlet inşası sürecinde gündeme gelen güç paylaşımı literatürü mevcuttur.

Sri Lanka devlet inşası sürecindeki güç paylaşımında Sinhala kimliğinin uluslararası sistemdeki aktörler tarafından şekillendirilmesi rol oynamıştır. Uluslararası Kriz Grubu (ICG), 18 Temmuz 2011 tarihinde yayımladığı raporda Sri Lanka'daki devlet ve ulus inşa projelerinin yapılarını ele almıştır. Rapora göre, Sinhala toplumunun çoğunluğu nesiller boyunca milliyetçi söylemlere maruz kalmıştır (International Crisis Group, 2011). Milliyetçi söylemlerle birlikte uluslararası kamuoyunda Sri Lanka'nın ayrımcılık iddialarını "abartan" azınlıklara etnik azınlıklara sahip bir Sinhala-Budist ülke olduğu inancı oluşturmuştur (International Crisis Group, 2011). Bu söylemlerle birlikte azınlıkların dış güçlerle iş birliği yapmasıyla ilgili bir paranoyaya sahip olan Sinhala toplumu için Sri Lanka, dış tehditlere karşı korunmaya ihtiyacı olan Budizm'in bir ileri karakolu olarak görülmüştür (International Crisis Group, 2011). Çatışma sonrası devlet inşasının başarısızlığı, Sinhala toplumunun kendisini dış tehdit altında hissetmesi ve artan Tamil milliyetçiliğiyle birlikte Sri Lanka devlet inşası üzerine olan tartışmalar devletin yönetim biçimini üzerine olmuştur.

BM bünyesinde çeşitli görevlerde bulunmuş Sri Lankalı hukukçu Deshamanya Radhika Coomaraswamy (2003), bu bağlamda, Sri Lanka'da bağımsızlıktan sonraki dönemde çeşitli siyasi ve kimlik gruplarının devletin doğası hakkında farklı görüşlerde olduklarını belirtmiştir. Örneğin, Budist milliyetçiler ve Marksistler güçlü bir merkezi devlet yapısı istemişler; Tamil azınlığı ise uzlaşmacı bir federal düzenleme içinde "minimalist" bir

devlet talep etmişlerdir (Coomaraswamy, 2003). Siyaset bilimci G. R. Tressie Leitan (1990) ise Sri Lanka'da ademi merkeziyetçiliği öven ve merkezileşmeyi uygulayan bir gelenek olduğunu savunmuştur. Leitan'a göre (1990), merkezileşmeye yönelik bu eğilim kırk yıllık bağımsızlıktan sonra bile gözlemlenmiştir.

Federalizm ve ademi merkeziyetçilik tartışmalarından önce Sri Lanka devlet inşası literatüründe üniteryenistler (unitarianists) ile ayrılıkçılar (separatists) arasındaki fikir farklılıkları masaya yatırılmıştır. Sri Lanka'daki siyasi yapının ülkedeki etnik grupların karakteristik özelliklerine göre şekillendiğini iddia eden P. Sahadevan (2012), üniteryenistler-ayrılıkçılar-federalistler arasındaki farkların da bundan kaynaklandığını belirtmiştir. Bu bağlamda, çoğunluk ve üniteryenist olan Sinhalaların ulusal hedefi olan merkezileşme, güney yönetimindeki tüm siyasi gruplar tarafından desteklenmiştir (Sahadevan, 2012). Hatta öyle ki; UNP, SLFP ve çok sayıda solcu gibi ılımlı görüşleriyle tanınan merkez partiler bile dünyaya barış yanlısı bir imaj sunarken; güç paylaşımı, devlet reformu ve azınlık hakları konularında açıkça katı tutumlar benimsemişlerdir (Sahadevan, 2012). Sinhala milliyetçisi grupların arzuladığı merkezi üniter devlet gücü konusunda, siyasi ve ideolojik farklılıklarına bakılmaksızın, Sinhala siyasi elitleri arasında görüş birliği sağlanmıştır (Sahadevan, 2012). Merkezi ve üniter devlet sistemini savunan üniteryenistlerin tamamına yakını federal çözümü reddetmişler; ancak küçük bir kısmı sınırlı bir ademi merkeziyetçilik sistemi üzerine rıza göstermişlerdir (Sahadevan, 2012). Buna karşılık, Tamil milliyetçileriyse güçlü bir şekilde ayrılıkçılık yanlısı pozisyon almışlardır (Sahadevan, 2012). Wilson'a göre (2000) bu durum, Sinhala milliyetçiliğine karşı bir tepki ve kurulmak istenen merkezi ve üniter devlet anlayışına karşı bir önlemdir. Sinhalaların merkezi ve üniter devlet inşasını sömürgeciliğin bitmemiş bir projesi olarak göre Tamiller, "ezilen ulus" kimliklerinde ısrarcı olarak kontrol ettikleri bölgelerdeki ayrılıkçı hareketleri kendi kaderini tayin hakkı ilkesiyle meşrulaştırma yoluna gitmişlerdir (Sahadevan, 2012). Sinhala ve Tamil etnik grupların ideolojik konumları ve ideolojilerini savunmak için uzun süreli şiddet kullanımları, Sri Lanka'da ılımlı güçlerin ortaya çıkmasına vesile olmuştur (Sahadevan, 2012). Çatışmadaki en zayıf aktör olan ve ılımlı olarak tanımlamam federalistler, üniteryanistler ile ayrılıkçılar arasındaki çatışmanın yan ürünüdür (Sahadevan, 2012). Devletin kendisinin Sri Lanka'daki çatışmanın ana kaynağı olarak gören federalistler, sorunun çözümü adına devlet reformunu ana gündemleri olarak savunmuşlardır (Sahadevan,

2012). Federal ve yarı-federal yönetim sistemini öneren federalistler, aralarındaki uyumsuzlukları çözememişler ve siyasi platformlarda seslerini duyuramamışlardır.

Jayadeva Uyangoda'nın (2012) Sri Lanka'daki etnik çatışma bağlamında tanımladığı özerklik-ayrılıkçılık diyalektiği literatüre olgusal anlamda katkı vermiştir. Sahadevan ile aynı kitapta yer alan başka bir bölümü kaleme alan Uyangoda'ya göre (2012), özerklik önerileri etnik çatışmayı hafifletmek için gerekli olsa da ayrılıkçı hareketlerin yürüttüğü silahlı çatışmanın büyümesini engellemede yeterince "teşvik edici" değildir. Sri Lanka vakası için önerilen özerklik, kapsamlı bir özyönetim sunmakta başarısız olmuştur (Uyangoda, 2012). Ayrıca, Sri Lanka deneyiminde görüldüğü üzere eksik ve gönülsüz özerklik önerileri, azınlık olan ayrılıkçıların hareketlerini meşrulaştırma riski taşımaktadır (Uyangoda, 2012). Bununla birlikte Uyangoda (2012), bölgesel özerkliğin müzakere edilmesi ayrılıkçı silahlı gruplar için izlenecek en etkili strateji olmadığının altını çizmiştir. Bunun paradoksal bir duruma neden olduğunu söyleyen Uyangoda (2012), kapsamlı şekilde verilecek olan özerkliğin ülkenin toprak bütünlüğüne tehdit olduğunu ve erken ayrılmalara yol açacağını belirtmiştir. Uyangoda (2012) ayrıca LTTE'nin silahlı çatışmada kazandığı başarıların Tamil toplumunun özerklik hedeflerine ulaşmasında engel haline geldiğini ve Sri Lanka hükümetinin başarısız barış girişimleriyla birlikte uzayan iç savaşın Sri Lanka siyasetinde ikilem yarattığını iddia etmiştir. Nihai olarak, özerklik-ayrılıkçılık diyalektiğinin görüldüğü Sri Lanka'daki etnik çatışma, devletin daha fazla merkezileşmesini sağlamış ve zayıf bir çoğulcu demokrasi eğilimini güçlendirmiştir (Uyangoda, 2012).

Sri Lanka devlet inşası literatüründe yalnızca federal ve ademi merkeziyetçi sistemler değil, üniter devlet yapısı ve üniter devlet yapısının Sri Lanka siyasetine olan etkileri de irdelenmiştir. Siyaset bilimci A. R. M. Imtiyaz (2008a), Sinhala siyasi elitinin tarihsel süreç içerisinde üniter devlet yapısını toplumu politize etmek için kullandığını iddia etmiştir. Göreve gelen Sri Lanka hükümetlerinin bu siyaseti devam ettirdiğini belirten Imtiyaz'a göre (2008a), üniter devlet yapısıyla birlikte politize olan Tamil siyasi eliti zaman içerisinde etkili bir şekilde marjinalleşmiştir. Sinhalaların güçlü bir üniter devlet yapısı inşa etmeye yönelik hamleleri, Tamillerin devlete ve devletin kurumlarına olan güvenini zaman içerisinde zayıflatmış ve ardından şiddetli ayrılıkçı hareketler türemiştir (Imtiyaz, 2008a). Azınlıkların coğrafi olarak "köşeye sıkışmalarının" sonucunda doğal olarak kendi devletlerini ve

kurumlarını kurmak isteyeceğini belirten Imtiyaz (2008a), o dönem için daha fazla özerklik içeren federal bir çözümün Tamil liderler için daha makul olabileceğini belirtmiştir. Imtiyaz'a göre (2008a), Arend Lijphart'ın bölünmüş toplumlardaki sorunların çözümü için önerdiği oydaşmacı demokrasi modeli, Tamilleri bağımsız devlet kurumlarıyla ayrı bir devlet aramaktan caydırabilirdi. Imtiyaz'ın Sri Lanka İç Savaşı'nın bitmesinden bir yıl önce yayımladığı bu çalışması, iç savaş sırasındaki üniter devlet yapısı hakkında literatürdeki tartışmaları yansıtmıştır.

Sinhala siyaset elitinin toplumları politize eden üniter devlet sistemini literatürde eleştiren bir diğer isim Christine Bigdon'dır. 2000'li yılların başında Sri Lanka'daki yönetişim konusunda çalışmalar sunan Bigdon (2003), farklı kimlikleri barındıran yerel yönetim sisteminin toplumların çatıştığı konuları hafifleterek yerel düzeyde uzlaşmaya katkıda bulunmadığını iddia etmiştir. Bigdon'a göre (2003) bunun sebebi, yerel makamların sınırlı yetkileri olması ve özerklik için planlama kapasitelerinin bulunmamasıdır. Yerel halk, yerel makamların etkisizliklerinden ve tepkisizliğinden etkilenmişlerdir (Bigdon, 2003). Kaynakların dağıtımınca partizanca davranılması, etnik grupların kurumlarda yeterince temsil edilmemeleri, kurumlar içerisindeki yetersiz dil politikaları sebebiyle toplumların kendilerini dışlanmış hissetmeleri ve halkın sivil topluma katılımlarının düşük olması gibi sebeplerden dolayı Sri Lanka'da üniter devlet yapısı içerisinde güç paylaşımı başarısız olmuştur (Bigdon, 2003).

Azınlık taleplerinin güç paylaşımı mekanizması içerisinde konumlandırılması, postkolonyal Sri Lanka'da deneyimlenen modern devlet inşası sürecinde etkili olan konulardan birisidir. Bağımsızlık sonrası dönemde Sri Lanka'daki devlet inşası, çoğunluk olan Sinhalalar ve azınlık olan Tamiller arasında siyasi özerkliğin paylaşılmasına ilişkin olarak literatürde eleştirel bir şekilde tartışılmıştır. Mohammad Agus Yusoff, Athambawa Sarjoon ve Abd Rashid Abdul Wahab'ın 2016'daki çalışması, Sri Lanka'da siyasi özerklik zemini arayan azınlıkların iddialarını devlet inşası ve güç paylaşımı konularında incelemiştir. Literatüre siyasi özerklik de dahil olmak üzere çeşitli çıkarların ve hakların barındırmaları için bir araç olarak görülen güç paylaşımı ve federalizmi incelemede yetersiz kaldığı eleştirisi getiren yazarlar, çalışmalarında Sinhalaların etnik milliyetçi gündeminin azınlıkların siyasi özerklik taleplerini baltalamaya neden olan başlıca faktör olduğu tespitine

yer vermişlerdir (Yusoff vd., 2016). Nihai olarak azınlıkların siyasi özerklik talepleri, Sri Lanka'daki devlet inşası ve güç paylaşımı süreçlerinde sürekli bir mücadeleye sebep olmuşlardır (Yusoff vd., 2016).

Sözlük anlamıyla federalizm, "farklı eyaletleri veya diğer yönetim biçimlerini kapsayıcı bir siyasi sistem içinde, her birinin kendi bütünlüğünü korumasına izin verecek şekilde birleştiren siyasi örgütlenme modu" olarak tanımlanmıştır (Britannica, 2023). Devlet inşasında güç paylaşımı literatüründe ise federalizm, azınlık sorunlarına olası bir çözüm olarak önerilmektedir (Anderson, 2012). Bunun yanı sıra federalizm çoğunlukla, her biri anayasaya dayalı yetkilere ve halkla doğrudan bir ilişkiye sahip iki veya daha fazla hükümet düzeyi olan belirli bir devlet yapısına atıfta bulunmak için kullanılmaktadır (Elzara, 1987; Riker, 1964).

Sri Lanka'daki federalizm tartışmalarının kökeni İngiliz sömürgecilik dönemine dayanmaktadır. 1904 ile 1911 yılları arasında o dönemdeki İngiliz sömürgesi olan Seylan'ın Jaffna ve Hambantota bölgelerinde sömürge memuru olarak görev yapan edebiyatçı Leonard Woolf, Sri Lanka'ya federal öneren ilk isim olmuştur (Tiruchelvam, 2000). Görev süresinin bitmesinin ardından üyesi olduğu İngiliz İşçi Partisi'ne tavsiyelerde bulunan Woolf, Sri Lanka için en doğru sistemin İsviçre'de uygulanan kanton sistemi olduğunu belirtmiş ve bu bağlamda İsviçre'deki kanton sisteminin "Seylan'dakine çok benzer koşullar altında, birbirinden ırk, dil ve din bakımından keskin bir şekilde ayrılan farklı büyüklükteki toplulukların tek bir demokratik devlette bir arada yaşamasını sağladığını" iddia etmiştir (Spotts, 1989: 417). Woolf'a ek olarak federasyon fikrini savunan Sri Lankalılar da olmuştur. Seylan'ın İngiliz dominyonu olduğu zaman dördüncü başbakanı olarak görev yapan S. W. R. D. Bandaranaike, henüz 1926 gibi erken bir tarihte Sri Lanka'daki etnik ayrılığın doğuracağı sorunların farkına varmış ve Sri Lanka'daki etnik çeşitliğin devamının sağlanması olarak anayasal düzlemde federalizmi savunmuştur (Tiruchelvam, 1992). 17 Temmuz 1926 tarihinde verdiği mülakatta Bandaranaike (1926), federal sistem önerisine "binlerce itiraz" geleceğini kabul etmiş ve bu itirazların bertaraf edilmeleri halinde federal hükümet sisteminin Sri Lanka için tek çözüm olacağını işaret etmiştir. Federal çözüm önerisi, Woolf ve Bandaranaike'nin İngiliz sömürgecilik dönemindeki erken öngörülerine

rağmen, Sri Lanka'nın eşit güç paylaşımına dayalı çok-etnisiteli bir toplumun anayasal temelini oluşturmada başarısız olmuştur (Tambiah, 1986).

Birden fazla etnik topluluğun yaşadığı Sri Lanka'da azınlık Tamiller tarafından izlenen kimlik politikası, federalizm temelli güç paylaşımını şekillendirmiştir. Önerilen federal sistem içerisinde anayasal haklarını elde etme mücadelesi veren Tamiller, başarılı bir güç paylaşımı için "Sri Lanka Tamillerinin ayrı bir milliyet olarak tanınması", "Tamil vatanının tanınması ve toprak bütünlüğünün garanti edilmesi", "Tamil ulusunun devredilemez olan kendi kaderini tayin hakkının tanınması" ve "Sri Lanka'yı kendi ülkeleri olarak gören tüm Tamillerin vatandaşlık ve temel demokratik haklarının tanınmaları" ilkelerini Sri Lanka hükümetinin önüne koymuşlardır (Edrisinh ve Saravanamuttu, 1995). Tamil toplumunun öne sürdüğü bu ilkeler, federal çözüm önerilerinde Tamillerin güç paylaşımındaki pozisyonlarını yansıtmıştır.

Tamil siyasi elitinin federal sistemde Sri Lanka hükümetine karşı öne sürdüğü ilkeler, Sinhala siyasi elitinin kendine has bir model geliştirmesine neden olmuştur. Sinhala siyasi eliti, Tamil siyasi elitinin güç paylaşımındaki federalizm isteklerini ayrılıkçılık olarak algılamışlardır. Örneğin, Tamillerin federalizm isteklerini soruştan Sinhala Komisyonu 2008 yılındaki raporunda federalizmi "2500 yılı aşkın tarihinde Sri Lanka'nın karşı karşıya olduğu en büyük tehdit" olarak ilan etmiştir (Sinhala Commission, 2008: 594). Federalizm önerisinin ülkeyi bir arada tutmak için gerekli olduğunu fikrine kısmen de olsa katılan Sinhala siyasi eliti, federalizm ile birlikte artacağını düşündükleri ayrılıkçılık hareketlerinin başarılı olma olasılığının federal çözümün sağlanması olasılığından daha fazla ve yüksek olduğu yönünde hareket etmişlerdir. Asya'daki federal sistemler üzerine çalışmaları bulunan siyaset bilimci Michael G. Breen (2018b), bu bağlamda, Sinhala siyasi elitinin Tamillere karşı geliştirdiği bu sistemi "tarafsız demokrasi" olarak tanımlamıştır. Breen'e göre (2018b), eylemlerinde kararlı ve etkili olan Sinhalalar, çoğunlukça demokrasiyi savunmuş ve Sri Lanka demografik yapısının yansıtıldığı çoğunlukçu demokrasi ilkeleriyle oluşturulacak parlamentonun yalnızca Sinhala hakimiyetini kurumsallaştırmaya hizmet edecek bir araç olarak kullanmak istemişlerdir. Tarafsız demokrasi modeli ile birlikte federalizm neticesinde ortaya çıkacak orantısız güç dengesinin önüne geçilmiş ve Sri Lanka'daki kimlik siyaseti temelli güç paylaşımı istekleri son bulmuştur (Breen, 2018b).

Tarihsel süreçte etnik köken ve inanç açısından çoğulcu bir yapısı olan Sri Lanka toplumu içerisinde sömürgecilik dönemine kadar siyasi iktidar mücadelesine rastlanmamıştır. Sömürgeci güçlerin böl ve yönet politikasıyla birlikte Sri Lanka'da çoğunluklar ve azınlıklar arasında devlet gücünü paylaşma ve siyasi özerklik konularında çatışma hasıl olmuştur. Bir başka deyişle, "ülkeye modern bir yönetim sistemi, çağdaş siyasi kavramlar ve ilkeler getiren İngiliz sömürge yönetimine karşı başlamasına rağmen diğer yandan Sri Lanka toplumu içerisinde kutuplaşmalara yol açtı" (Yusoff vd., 2016: 89). Sri Lanka'nın bağımsızlığını kazanmasından sonra ülkedeki etnik grupların, devlet ve hükümet yapıları hakkındaki endişeleri devam etmiş ve devlet inşası sürecinde etnik grupların haklarını ve ayrıcalıklarını korunmaları adına adil bir güç paylaşımı olan federal yapı tercih edilmemiştir (Yusoff vd., 2016). Devlet inşası sürecinde azınlıkların endişeleri dikkate alınmamış ve postkolonyal dönemde anayasa reformları devletin gücünü merkezileştirme üzerine inşa edilmiştir. 1972'deki ilk cumhuriyet anayasasının yürürlüğe girmesiyle birlikte Sri Lanka'nın İngiliz kolonisi statüsü son bulmuştur.

Sri Lanka devlet inşasındaki ilk adım olan 1972 Anayasasında tüm yetkiler yasama meclisinde toplamış ve "Ulusal Devlet Meclisi" adı verilen yeni bir yapı oluşturmuştur (Peebles, 2006). Atılan ilk adımla birlikte ilk sorun gündeme gelmiştir. Tamil mağduriyetlerinin uzlaştırıcı şekilde kısmen de olsa hafifletilmesinden memnun olmayan Sinhala milliyetçilerini yatıştırmak için anayasaya Sri Lanka'nın üniter bir devlet olduğu ibaresi eklenmiştir (Wickramaratne, 2010). Ayrıca yapılan anayasal düzenlemeyle birlikte Budizm ana inanç olarak kabul edilmiş ve hükümete Budizm'i koruma ve teşvik etme görevi verilmiştir (Wickramaratne, 2010). Yapılan bir başka düzenleme ise 1958 Tamil Dili Yasası kapsamında Tamillere verilen hakların anayasal düzlemde alt mevzuat statüsüne düşürülmesi ve Sinhala dilinin Sri Lanka'nın resmi dili olarak kabul edilmesidir (Wickramaratne, 2010). Devlet inşasının ikinci adımı olan 1978 Anayasasına cumhuriyet ile yönetilen üniter bir devletin yürütme organına başkanlık sisteminin entegre edilmesi, Sri Lanka'da adil güç paylaşımını imkânsız hale getirmiştir (Yusoff vd., 2016). Siyaset bilimci Ram Manikkalingam'a göre (2003), 1978'deki ikinci cumhuriyet anayasası hükümleri Sinhala temelli liberal bir bakış açısıyla oluşturulmuştur. Federal yapının Tamil milliyetçilerinin taleplerine verilecek bir taviz olarak görülmesi sebebiyle 1978 Anayasasında güç paylaşımı ve federalizmin aksine bireysel eşitliğin sağlandığı üniter bir

devleti destekleyen hükümler tercih edilmiştir ve bu da potansiyel çatışmayı şiddetlendirmiştir (Manikkalingam, 2003). Jehan Perera ise savaş sonrası 2010 yılında anayasada yapılan on sekizinci değişikliğe atıfta bulunarak 1978 Anayasasının devletin tüm üst düzey görevlilerinin devlet başkanına bağlı kalmalarını sağlayarak gücün merkezileştiğini ve merkezi hükümetin devlet mekanizması üzerindeki kontrolünü yasallaştırdığını belirtmiştir (Perera, 2012). 2015'teki rejim değişikliği ve anayasa reformu, kırılgan Sri Lanka devletinin demokrasi, sivil toplum ve iyi yönetişim başlıklarındaki devlet inşası sürecini hızlandırmıştır (Yusoff vd., 2016).

Sri Lanka'daki devlet inşası sürecinde federal anayasaya karşı üniter anayasa sorunu, Sri Lanka toplumundaki Budistler ile diğer etnik ve dini gruplar arasındaki güç paylaşımı rekabetine dayanmaktadır. Sinhala toplumunun liderleri ve Budist din adamları, anayasal düzlemde federatif temelli taleplere karşı çıkmışlar ve bu talepleri ülkedeki azınlıkların ayrılıklarının ve ülkenin parçalanmasının ilk adımları olarak görmüşlerdir. Diğer yandan, toplum içerisindeki federatif anayasa isteği, devlet inşasında Tamiller için bir kazanç, Sinhalalar için bir kayıp olarak gösterilmiştir (Yusoff vd., 2016). Tamil kökenli Sri Lankalı siyaset bilimci Alfred Jeyaratnam Wilson (1988), Sri Lanka devlet inşası sürecindeki bu tartışmada toprak, etnik kimlik ve dini inançla ilgili ideolojilerin Sinhala-Budist karışımı milliyetçilik ile iç içe geçmesini işaret etmiştir. Bu bağlamda Wilson'a göre (1988), Tamillerin federal yapı istekleri ve kendilerine miras kalan topraklarda bir devlet kurma talepleri, devlet inşası sürecinde Sinhalalar tarafından asla kabul edilmemesi gereken bir kötülük olarak algılanmıştır. Bu algıyla birlikte Sinhalalar hiçbir zaman federalizmi çoğul ve rekabet halindeki bir toplumda olumlu bir devlet inşa modeli olarak seçilmesini anlamaya çalışmamışlardır (Wilson, 1988).

Akademik yazındaki bir diğer görüşe göre Sri Lanka devlet inşasındaki güç paylaşımı ve federalizm tartışmalarındaki söylemlerin temel özelliklerinden birisi, bu kavramların ülkenin gündemine girdikten sonra farklı siyasi gruplar tarafından farklı ve çekişmeli şekillerde algılanmış ve aşırı politize edilmiş olmalarıdır (Manikkalingam, 2003). Tamil etnik milliyetçi grupların talep ettiği federal yapı ile Sinhala-Budist milliyetçilerin projesi olan üniter devlet anlayışı arasındaki uyuşmazlık, devlet inşası sürecinin en başından itibaren Sri Lanka'daki postkolonyal ulus inşasının siyasi-ideolojik çatışmanın bir parçası haline

gelmiştir (De Silva, 2001). Uyangoda (2007) ise Sri Lanka'daki azınlıkların güç paylaşımı ve federalizm talepleri konusunda Sinhalaları ve Sinhala hakimiyetindeki hükümetlerin tutumlarının haklı olduğunu vurgulamıştır. Uyangoda'ya göre (2007), Sri Lanka hükümetlerinin siyasi güç paylaşımına yönelik azınlık taleplerini ele alma kapasiteleri, üniter çerçeveli anayasaya ve bu anayasasının ortaya koyduğu algılara ve sonuçlara göre ciddi biçimde kısıtlanmıştır. Demokratik normların işletildiği rekabetçi seçim sisteminde, Sinhala toplumundaki radikal milliyetçi grupların devlet inşasındaki güç paylaşımında üniter devlet çerçevesinden sapmanın azınlıkların ayrılmalarını kolaylaştıracağı bakış açısı Sri Lanka siyasetine hâkim olmuştur (Uyandoga, 2007). Bu noktada LTTE'ye eleştiri getiren Uyangoda (2007), Tamil toplumunu temsil eden LTTE'nin Sri Lanka genelindeki güç paylaşımında rol oynamak yerine "Tamil anavatanı" kavramını savunarak ülkenin belirli bir bölgesini kontrol etme siyasetinin devlet inşası sürecini olumsuz etkilediğini belirtmiştir. Bir başka deyişle, LTTE'nin önceliklerinin başka olması; devlet inşası sürecindeki federal yapı ve siyasi özerklik gibi güç paylaşımı konularının Sri Lanka siyasi elitinin içerisindeki ılımlı isimlerle ele alınmasının göz ardı edilmesine sebep olmuştur (Uyangoda, 2007). Sri Lanka'daki devlet inşasındaki güç paylaşımının anayasal düzlemde sonuca kavuşturulamaması; terör yapılarının oluşumunu, LTTE'nin şiddet eylemlerini, Tamil toplumunun kendi kaderini tayin etmesini ve siyasi özerklik taleplerini LTTE'nin kurmak istediği ayrı bir devlet yoluyla olması durumunu tetiklemiştir (Uyangoda, 2007).

Yetkilerin dağılımını ve dağıtımını içeren ademi merkeziyetçilik, siyaset biliminde gücün merkezi bir otoriteden bölgesel ve yerel otoritelere devredilmesi anlamına gelmektedir (Merriam-Webster Dictionary, 2023). Sri Lanka'da ademi merkeziyetçilik ve yetkilerin alt-ulusal hükümet (sub-national government) düzeylerine devredilmeleri konuları, bağımsızlıktan bu yana tartışma konusu olmuştur. Ademi merkeziyetçilik, yalnızca etnik milliyetçiliğe bir yanıt olarak değil; aynı zamanda yerel nüfusu kalkınma projelerine dahil etmeyi amaçlayan katılımcı kalkınmanın uygulanmasına olan ihtiyaç ve oldukça merkezileşmiş olan kolonyal bürokratik yapılara karşı bir tepki olarak ortaya çıkmıştır (Leitan, 1990). Böylece, Sri Lanka'da merkezi olmayan alt-ulusal hükümet sistemi, çatışma ve kalkınmayı yönetmek için idari ve siyasi anlamda oluşturulan ademi merkeziyetçilik ve yetkilerin devri girişimleri olarak gelişmiştir (Gunawardena 2003).

Gareth J. Wall'un (2016) çatışma sonrası devlet inşası stratejisi olarak ademi merkeziyetçilik kavramını incelediği çalışması, Sri Lanka'daki devlet inşası literatüründeki dikkate değer çalışmalardan bir tanesidir. İngiliz Milletler Topluluğu'nun dört üye ülkesi Sri Lanka, Kuzey İrlanda, Sierra Leone ve Ruanda'yı inceleyen Wall (2016), yerel yönetim yetkililerinden topladığı veriler ışığında, çatışma sonrası devlet inşasında kurumsal düzenlemeleri araştırmış ve ademi merkeziyetçilik politikasının her ülkede toplumun uyumuna, uzlaşmasına ve devlet meşruiyetine katkı yaptığını iddia etmiştir. Wall'a göre (2016), en yoğunu Kuzey İrlanda ve en seyreği Sri Lanka'da olmak üzere yarı federal yapılar, devlet inşası sürecinde ayrılıkçıların gözünde daha fazla özerklik ve devlet inşasının meşruiyeti yoluyla barış müzakerelerini mümkün kılmıştır. Bu bağlamda, Sri Lanka'da yerel yönetimlere daha fazla yetkinin devredilmesini sınırlandırılmıştır (Wall, 2016). Wall (2016), merkezi hükümetlere bağlı kurumlardaki koordinasyon eksikliklerine ve kurumların kapasitelerini azami seviyede kullanamamalarına rağmen, yerel yönetişim ile devlet inşası sürecinde dört ülkenin yerel yönetimlerinin tamamında uyumun ve uzlaşmanın desteklendiğini belirtmiştir.

Merkezi hükümetin gücünü ve kaynaklarını ulus-altı kuruluşlara devrettiği sistem olan ademi merkeziyetçilikte coğrafi olarak ülke geneline dağılan yerel yönetimler merkezi hükümete ve topluma karşı sorumlu olmaya devam etmektedirler (Crook ve Manor, 1998). Devlet inşası sürecinde ademi merkeziyetçilik, çatışmaları artıran ya da azaltan formlarda çıktığı gözlemlenmiştir. Ademi merkeziyetçiliğin devlet inşası sürecindeki çatışma riskini nerede ve nasıl etkilediği konusunda sistematik analiz eksiliği olduğunu vurgulayan Paul Jackson (2016), literatürdeki vaka analizleri ışığında ademi merkeziyetçiliğin çatışma riskini azalttığını belirtmiştir. Jean-Paul Faguet, Ashley M. Fox ve Caroline Pöschl de (2015), başarılı ademi merkeziyetçilik sisteminin sağlam ve esnek bir demokrasi oluşturduğunu ve bu durumun iç çatışma risklerini azaltacağını savunmuşlardır. Bir başka görüşe göre bunun sebebi, ademi merkeziyetçiliğin "kazanan her şeyi alır" sorununu ortadan kaldırarak siyasi rakip olan tarafların "ne pahasına olursa olsun kazanmaları" gerektiğini hissetme ihtiyaçlarını azaltmalarıdır (Lyons, 2016).

Ademi merkeziyetçilik anlayışının devlet inşasında çatışma riskini yönetmede her derde devam olarak görülmesinin yanlış olduğunu belirten Wall (2016), ademi

merkeziyetçiliğin mantığının, tasarımının ve deneyiminin incelikli bir anlayışla incelenmesini gerektiğini söylemiştir. Bu bağlamda ademi merkeziyetçiliğin çatışma riskini yükselttiği durumlar olduğunun altını çizen Wall (2016), federalizmle kurulmaya çalışılan ademi merkeziyetçiliğin ayrılıkçı hareketlerin güçlenme olasılığını artırabileceği hususuna dikkat çekmiştir. Bu bağlamda, Nijerya ile Sri Lanka vakaları karşılaştırılmaktadır. Nijerya örneğinde görüldüğü üzere ademi merkeziyetçilikle etnik ve dini açıdan çeşitlilik gösteren ulusların bir arada kalmaları istense de ülke içerisindeki baskın gruplar sistemi eşitsizliği marjinalleştirmek ve diğer grupları dışlamak için bir mekanizma olarak kullanmışlardır (Rustad, 2008). Sri Lanka örneğinde ise bunun tam tersi bir durum ortaya çıkmıştır. Siyaset bilimci Arend Lijphart (1999), Sri Lanka vakasını örnek göstererek çatışma artırdığından dolayı ademi merkeziyetçilik sistemine "uyumsuz federalizm" adını vermiştir.

Ademi merkeziyetçi devlet inşası sürecinde bireylerin, toplulukların ve etnik grupların endişelerini ve şikayetlerini dile getirebilecekleri, iktidar için yarışabilecekleri ve vatandaşlara yönetişim sağlama konusunda rekabet edebilecekleri farklı meşruiyet türleri bulunmaktadır (Faguet vd., 2015). Demokratik normlarla tanımlanan meşruiyetler hem merkezi hükümette hem de yerel yönetimlerde hesap verilebilirliği artırarak çok sayıda siyasi aktör için alan yaratmaktadır (Sisk, 2001). Bir başka deyişle, muhalefet unsurlarına yönetişim alanında yeterli düzeyde siyaset yapabilecekleri alanlar ve siyasetlerini topluma gösterme şansları verilmektedir (Sisk, 2001). Devlet inşasında ademi merkeziyetçiliğin uygulanmasının bir diğer gerekçesi de devletin sağladığı hizmetlerin gelişmiş şekilde topluma ulaştırılmalaradır (Faguet ve Pöschl, 2015). Bununla birlikte, toplumdaki farklı grupların kamu hizmetlerine eşit erişim algısı da topluluk uyumu ve devletin meşruiyeti için hayati önem taşımaktadır (Brinkerhoff ve Johnson, 2009).

Sri Lanka devlet inşasında ademi merkeziyetçiliğin iki unsurundan ilki erişim eşitliğidir. Ademi merkeziyetçiliğin uygulandığı siyasi yelpazede barış ortamının ulaşması için yerel yönetişimlerde çoğulculuğun esas alınması ve sosyoekonomik alanlarda yönetişime eşit erişim adına toplumlara tolerans gösterilmesi beklenmektedir (Sarvananthan, 2015). Bu bağlamda, erişim eşitliğinin sağlandığı ademi merkeziyetçi devlet inşasında, Sri Lanka'daki toplumları temsil eden siyasi partilere farklı bölgelerde aday gösterme, mecliste sandalye kazanma ve temsil edilme olanakları sağlanmalıdır (Wall, 2016). Sri Lanka Yerel

Yönetim Yetkilileri Federasyonu (Federation of Sri Lankan Local Government Authorities) yetkilileri ile yaptığı mülakatlarda Wall (2016), yetkililerin ademi merkeziyetçi devlet inşasının toplumların önceliklerini ve endişelerini organize ederek dile getirdiklerini ve böylece yerel meclisleri etkileyerek toplumlar arasındaki gerilimin yükselmesine mâni olarak sorunların çözülmesine yardımcı olduğunu savunduklarını aktarmıştır (Wall, 2016).

Toplumların uyumu, Sri Lanka'daki devlet inşasında ademi merkeziyetçilik kavramını oluşturan ikinci unsurdur. Wall (2016), bu bağlamda Dünya Bankası'nın "Çatışmalardan Etkilenen Bölgelerde Halkın Geçim Kaynakları Projesi (The Community Livelihoods in Conflict Affected Areas Project)" ve "Yeniden Uyanış Projesi (Re-awakening Project)" projelerine atıfta bulunmuştur. Bu iki projeyle birlikte, toplumlar arasındaki uyum en üst seviyeye çıkarılarak Sri Lanka'daki devlet inşası ademi merkeziyetçi bağlamda tamamlanmak istenmiştir. İç savaşın son yıllarında başlatılan "Çatışmalardan Etkilenen Bölgelerde Halkın Geçim Kaynakları Projesi", Sri Lanka'nın kuzey ve doğu illerinde çatışmalardan etkilenen bölgelerde toplumların uyumunu oluşturmaya yardımcı olmak için tasarlanmıştır (The World Bank, 2015). "Yeniden Uyanış Projesi" olarak bilinen programla ise ülkedeki geçim kaynaklarının eski hallerine getirilmeleri, gelirlerin artırılması, tarımın desteklenmesi ve sürdürülebilir sosyoekonomik dengeler için entegrasyon kapasitesinin geliştirmesi hedeflenmiştir (The World Bank, 2013). 2009'da sona eren iç savaşın yanı sıra 2010 ve 2011 yıllarında yaşanan sel felaketlerinin ardından Dünya Bankası, projeleriyle Sri Lanka'daki kapsayıcı yönetişim ve toplumlar arasındaki uyumu oluşturmaya yardımcı olmuş ve ademi merkeziyetçi devlet inşasına katkıda bulunmuştur (The World Bank, 2013; The World Bank, 2015).

Her ne kadar ademi merkeziyetçilik Sri Lanka'daki devlet inşasına başarılı bir alternatif model olarak önerilmiş olsa da siyasi elitler ademi merkeziyetçi sistemin devam eden zorluklarıyla mücadele etmektedir. Örneğin; merkezi hükümet kolluk kuvvetleri, dış ticaret, toprak yönetimi gibi kilit konulardaki yetkilerini henüz eyalet meclislerine devretmemiştir ve bu durum toplumlar arasında gerilim kaynağı olmaya devam etmektedir (Wall, 2016). Bununla birlikte, cumhurbaşkanı tarafından atanan ve başbakanın talimatlarıyla Sri Lanka'nın kuzey ve doğu bölgelerinde görev yapan eyalet valilerinin artık LTTE'ye bağlı militanlar yerine Tamil kökenli kıdemli memurlar olmaları sorunu bir nebze

olsun çözmüştür (Wall, 2016). Vergi toplama yetkisine sahip olmalarına ve merkezi hükümetin belirli bir bütçe ayırmasına rağmen Sri Lanka'da yaşanan ekonomik krizler sebebiyle eyalet valilerinin yeterli finansal kaynağa sahip olamamaları, yerel yönetimlerin yetkilerini kullanmalarını engellemektedir (Wall, 2016).

Wall'un (2016) Sri Lanka Yerel Yönetim Yetkilileri Federasyonu yetkilileriyle yaptığı mülakatlar, ademi merkeziyetçiliğin Sri Lanka'daki devlet inşasını nasıl etkilediğini anlamak açısından birinci kaynak olarak göze çarpmaktadır. Sri Lankalı yetkililer, ademi merkeziyetçi anlayışla yapılacak olan devlet inşasında kapsayıcı yönetişim ve kalkınmayı sağlamak adına siyasi iradeyi harekete geçirmekten önce toplumlar arasında uzlaşmanın gerçekleştirilmesi gerektiğini belirtmişlerdir (Wall, 2016). Yetkililere göre, iç savaşta mağlup olan tarafın temsil ettiği toplumun geniş çerçevede tanımlanan ulusal kimliğin parçası olması ve diğer toplumların marjinalleşmelerinin önüne geçirilerek eşit vatandaşlar olarak görülmelerinin hükümet tarafından sağlanması önem taşımaktadır. Bu bağlamda, 2016 yılı itibariyle ademi merkeziyetçiliğin başarıyla uygulanması için rüşvetle mücadele, kamu hizmetleri, kolluk kuvvetleri ve seçim konularında parlamento bünyesindeki siyasi parti temsilcilerinden oluşan ve bakanlıkların sorumluluğunda 18 tane bağımsız komisyon kurulmuştur (Wall, 2016). İlgili komisyonlar, çoğunluğu oluşturan Sinhala toplumunu temsil eden partilerle Tamil ve Müslüman azınlıkların kurduğu diğer siyasi partilerin bir araya gelmelerine vesile olmuş ve sorunların masaya yatırılarak çözülmeleri için toplumları teşvik etmişlerdir (Wall, 2016).

Nihai olarak, Sri Lanka Yerel Yönetim Yetkilileri Federasyonu yetkililerine göre Sri Lanka vakasında ademi merkeziyetçi yapının devlet inşası üzerindeki uzun vadeli etkilerini değerlendirmek için henüz yeterli süre geçmemiştir (Wall, 2016). Lakin yine de kurulmak istenen sistemle birlikte Sri Lanka'da iç savaş sonrasındaki devlet inşasında yetki devrinin daha kapsayıcı ve hoşgörülü siyaseti mümkün kıldığını ve toplumların siyasi katılımının artığını söylemek mümkündür (Wall, 2016).

Sri Lanka devlet inşasında anayasa yapımı ve güç paylaşımı konularında Sinhalalar ile Tamillerin ayrı pozisyon almaları ve federasyon tartışmaları bir sonuca varmamıştır.

Çatışma sonrası dönemde güç paylaşımının istenilen şekilde ve başarılı bir şekilde yapılamamasıyla birlikte literatürde Sri Lanka'da ulus inşası gibi farklı araştırma alanlarının yeniden gündeme gelmesine sebep olmuştur.

4.4. "Sri Lankalılık" Kimliği Bağlamında Ulus İnşası

Tezin bu bölümünde, Sri Lanka devlet inşasının süreçlerinden bir tanesi olan ulus inşası ile "Sri Lankalılık" kavramının akademik yazındaki yansımaları irdelenmiştir. Ulus inşası kavramı, devlet inşası literatüründe incelenen alt başlıklardan bir tanesidir. Sri Lanka devlet inşası literatürü içerisinde de ayrı bir başlık olarak incelenen ulus inşası araştırmalarının kökeni 1970'lerin sonlarına dayanmaktadır. Sri Lanka devlet inşası literatürünün son alt başlığı olarak ulus inşasının incelenme sebebi ise bu çalışma kapsamında devlet inşasının başarısız olmasının sebebinin aslında Sri Lanka'daki ulus inşası girişimlerinin ve siyasi elitlerin oluşturmak istediği Sri Lankalılık kimliğinin başarısız olmalarının bir neticesi olarak görülmesidir. Bir başka deyişle, LTTE devlet inşası girişimlerinin başarısız olması, LTTE'nin yenilgisiyle birlikte çatışma sonrası dönemde kurulmak istenen liberal ve demokratik düzenin kurulamaması, Sri Lanka'daki etnik gruplar arasında güç paylaşımının yapılamaması ve anayasal düzlemdeki yönetim biçiminin nasıl olması gerektiğiyle ilgili tartışmalarının nihayete erdirilememelerinin altında yatan sebep, Sri Lanka'da tarihsel süreç içerisinde denenen ulus inşasının başarılı olamamasıdır. Bu bağlamda; Sri Lanka'daki ulus inşası literatürünün, postkolonyal dönemdeki Sinhala-Tamil etnik kimliklerinin Sri Lanka siyasetine olan etkilerinin incelendiği çalışmalar ve etnosentrik değişkenlerle oluşturulmak istenen ulus inşasının başarısızlık nedenlerinin açıklandığı çalışmalar olmak üzere ikiye ayrıldığı tespit edilmiştir.

Sri Lanka'daki ulus inşası, Sinhala-Budist milliyetçiliği merkezli uygulanmıştır. Bu bağlamda, Sinhala-Budist milliyetçiliği, kendisi dışındaki "yabancı" azınlıklar için güç paylaşımına veya siyasi olarak kendi kaderini tayin hakkına izin vermemiştir (Seoighe, 2017). Sri Lanka'daki ayrılıkçı hareketlere karşı olan direniş, Budizm'in kurucusu olduğuna inanılan Buda'nın Seylan adasını Sinhalalara hediye ettiği inancından kaynaklanmaktadır (Spencer, 1990). Buda'nın kendilerine hediye ettiği Sri Lanka'nın parçalanması, Sinhala toplumu için Budist öğretileri korumadaki başarısızlığı anlamına gelmektedir (Tambiah,

1992). Sri Lanka anayasasında Budizm'e ve Sinhala egemenliğindeki devletin üniter yapısının "doğallığı" ilkesine yer verilmesi bu sebepten olmuştur (Rasaratnam, 2016). Sinhala-Budist iktidarların genişlemesine ve iktidarlarını sürdürebilmelerine elverişli olan devlet yapısı içerisindeki azınlıklar, milliyetçi bir ideoloji altında yaşamak zorunda kalmışlardır (Abeysekara, 2001).

Sinhala-Budist milliyetçilerin inşa ettiği "öteki" kimliğinin kökeni mitolojiye dayanmaktadır. Milattan sonra beşinci yüzyılda Pali diliyle yazılan ve epik şiirlerden oluşan "Mahavamsa (Büyük Tarih)" adı verilen eser, Sri Lanka tarihinin kronolojisini içermektedir (Von Hinuber, 1997). "Buda'nın Sri Lanka Ziyaretleri", "Sri Lanka Krallarının Günlükleri", "Sinhala-Budizm Tarihi" ve "Sri Lanka Günlükleri" olmak üzere dört bölümden oluşan Mahavamsa metninde; "Korkusuz Gamini" olarak bilinen Sinhala kökenli Anuradhapura kralı Dutugamunu'nun M.Ö. 205'te Tamil prensi Elara'yı mağlup ederek Sri Lanka adasının siyasi birliğini sağlamasından bahsedilmiştir (Guruge, 1989). Sinhala kökenli bir kralın Tamil bir prensi mağlup etmesi üzerine yazılan bu metine atıfta bulunarak Sri Lanka'nın doğal sahibi olduğunu iddia eden Sinhalaların mitolojik öğretisi, Sri Lanka'da okul kitaplarına bile girmiştir (Seoighe, 2017). Sri Lanka ulus inşasını şekillendiren siyaseti "köktendincilik" olarak tanımlayan Bartholomeusz ve De Silva'ya göre (1998: 2) Sinhala-Budist merkezli söylem, "kimlik kaynağı olarak dine güvenen, aidiyet sorununu din temelinde sınırlayan ve düşmanları dramatize edilerek mitolojik hale getiren" teolojik bir doktrindir. Sinhalalı siyasetçiler ve devlet güdümlü medya tarafından düzenli olarak anlatılan ve okul ders kitaplarında tarih olarak öğretilen Sinhala-Budist milliyetçiliği, Tamil halkını "mitolojik" düşmanlar olarak tanımlamıştır (DeVotta, 2005b).

Sri Lanka'da yaratılan "öteki" kimliğini inceleyen literatürdeki son çalışmalardan bir tanesi siyaset bilimci Shelby E. Ward'a aittir. Postkolonyal devletleri birer "konteyner kutusu (container box)" olarak tanımlayan Ward (2020), Sri Lanka'yı ise iç savaş sonrası izlediği ekonomi ve turizm politikaları sebebiyle diğer postkolonyal ülkelerden ayırarak "hazine kutusu (treasure box)" olarak tanımlamıştır. Ward'a göre (2020), Sri Lanka'daki vatandaşlık durumu ada alanı içerisinde kabul edilenlerle ada alanı içerisinde olup adadan kabul edilmeyenler arasındaki kimlik siyaseti bağlamına sıkışmıştır. Kapsayıcı bir ulus devlet olan Sri Lanka, sınırları "içinde" ve "dışında" olmak üzere yurttaşlar üretmiştir (Ward,

2020). Bu noktada Sankaran Krishna'nın "kimlik politikaları" tanımına atıfta bulunan Ward (2020), Sri Lanka'daki kimlik siyasetinin farklı diyalektikler içerisinde bulunduğunu iddia etmiştir. Bu farklı kimlik söylemleri; "içeridekiler ve dışarıdakiler", "güvenlikli ve tehlikeli", "yerli ve yabancı", "biz ve diğerleri", "yerli ve yabancı", "ulusal ve etnik gruplar" olarak tanımlanmıştır (Krishna, 1999). Ulus inşası sürecindeki "içerideki", "güvenlikli", "yerli" ve "ulusal" kimliklerin Sinhala-Budist topluma ait olması farklılıklar temelinde oluşturulan kimlik politikasının neticesidir (Ward, 2020). Bununla birlikte, dini ve etnik azınlıklar "öteki", "yabancı" ve hatta "tehlikeli" olarak anlaşılmışlardır (Ward, 2020). Ayrıca Ward (2020), kimlik siyaseti ve söylemlerinin ülke sınırları içerisinde yaşasa bile "ötekiler" için adanın kimliği çerçevesinde sınırlar çizdiklerini belirtmiştir.

Sri Lanka'nın ulus inşasının kökenleri İngiliz sömürgeciliğinin bitişiyle başlamıştır. 1948 yılında Seylan bağımsızlığını kazandığında İngiliz sömürgecilik yönetimi ardında dağlık bölgelerde yaşayan ve çay plantasyonlarında çalışan Hindistanlı Tamiller de dahil olmak üzere Tamil toplumunun bir bölümü için vatandaşlık hakları ve gelecek süreçteki ulusal dilin ne olacağı kararı olmak üzere iki önemli sorun bırakmıştır (Kreuzer ve Weiberg, 2005). Kreuzer ve Weiberg'e göre (2005), İngiliz sömürge yönetiminin ardında bıraktığı her iki sorunun da Tamil toplumu ile devlet arasındaki ilişkiler ve bu ilişkilerin ulus inşasında oynayacakları rollerin uzun vadeli sonuçları olmuştur. 1949 yılında Sinhala siyasi elitinin oluşturduğu hükümet göreve geldikten sonraki on beş yıl içerisinde; Tamillerin %50'sinin oy kullanma hakkını elinden almış, çay plantasyonlarının olduğu bölgelerde yaşayan yalnızca 300 bin Hindistan Tamiline vatandaşlık verilmiş ve vatansız kalan 500 bin Tamil de Hindistan'a geri gönderilmiştir (Ahmed, 1996). Her iki tarafın azınlık kompleksine girdiğini belirten ve ulus inşasında Hindistan'ın etkisi olduğunu iddia eden Seylan'ın üçüncü başbakanı Sir John Lionel Kotelawala (1956: 99), Seylan'daki Hindistanlı Tamillerin nüfusunun azalmasına ilgili kendine yöneltilen soruya "Bu soruyu Seylanlılar için bir ölüm kalım meselesi olarak tanımladım. Hindistan'ın bizi hiçe sayması Seylan uyruklu kimliğimizi yok edecektir" cevabını vermiştir.

Bu bağlamda, Sri Lanka'daki ulus inşası literatürünü incelemek için öncelikle Sri Lanka'da yer alan etnik grupların yapılarından ve Sri Lanka siyasetine olan etkilerinden bahsetmek gerekmektedir. Sri Lanka'daki ulus inşasının ilk değişkeni resmi dilin

belirlenmesi üzerine olmuştur. Bağımsızlığından önceki süreçte, Sri Lanka'nın resmi dilinin İngilizce yerine süreç içerisinde Sinhalaca ve Tamilce ile değiştirileceğinin garantisi verilmiştir (Nubin, 2002). Bunun üzerine Sinhalalar ve Tamiller, Sinhala ve Tamil dillerinin İngilizce yerine resmi dil olarak değiştirilmelerini talep ettikleri bir "Swabasha (Anadil)" hareketi oluşturmak adına bir araya gelmişlerdir (DeVotta, 2005b). Swabasha hareketinin etkili olduğu süreçte, daha sonra Sri Lanka'nın yedinci başbakanı ve ikinci devlet başkanı olacak olan J. R. Jayewardene 1944 yılında yaptığı açıklamada Sinhala dilinin neden resmi dil olması gerektiğini şu sözlerle belirtmiştir (Kariyakarawana ve Wijesinghe, 1981: 108):

> "Dil, bir milliyeti oluşturan en önemli özelliklerinden biridir. Bir ulusun kendini özümsemeyerek kimliğini kaybetme olasılığı ancak dili olmadığında mümkündür. Bir ulusun yüzyıllarca yaşama şansını ancak dil ile elde eder. Sinhala ırkının 2400 yıldır var olması dilimiz sayesindedir. Özgürlüğümüzün arifesinde, tıpkı bu mecliste olduğumuz gibi, ulusal bir resmi dil için hazırlanmalıyız."

"Swabasha" hareketinin istenilen sonucu vermemesinin ardından, 1956 yılında S. W. R. D. Bandaranaike liderliğindeki SLFP, "kuşatma altındaki Sinhala kültürünün savunucusu" olarak kampanya yürütmüş ve sistemde köklü değişiklikler gerçekleştirmiştir (Canagaretna, 1987). Bandaranaike'nin projesi olan Sadece Sinhala Yasası (Sinhala Only Act), dönemin Seylan Parlamentosu tarafından 7 Temmuz 1956 yılında yasalaştırılmıştır (Dharmadasa, 1992). Sinhala dilini Seylan'ın tek resmi dili olarak belirleyen bu yasayla birlikte Tamil dili yok sayılmıştır. Nobel Ekonomi Ödülü sahibi İsveçli ekonomist ve sosyal demokrat siyasetçi Gunnar Myrdal'a göre (1971), Hristiyanlık etkisinden memnun olmayan Sinhala toplumunda takipçi kitlesi oluşturan Bandaranaike, aslında toplumsal ve dini bağnazlığı körüklemiştir. Bandaranaike dönemiyle birlikte ortaya çıkan dil sorunu, Tamil siyasi elitinin Sinhala liderliğindeki hükümetlere olan inancını kaybetmesindeki nedenlerin başında gelmektedir (Canagaretna, 1987).

Sri Lanka devletinin Sinhala-Budist merkezliliğinin ulus inşasına yansıdığı bir diğer nokta Sri Lanka bayrağının nasıl olacağına dair yapılan tartışmalarda görülmüştür. Tarihsel süreçte Seylan'daki Sinhala kökenli krallar mitolojik inanışlar sebebiyle aslan figürünü,

Tamil kökenli krallar ise Hindular açısından kutsal olan boğa figürünü benimsemişlerdir (Ponnambalam, 1983). Seylan'ın ilk başbakanı D. S. Senanayake, Tamillerin baskılarına rağmen Sri Lanka bayrağındaki aslan figürünün yer alması konusunda asla taviz vermemiştir (Ponnambalam, 1983). Bununla birlikte Senanayake, Sri Lanka bayrağına Tamillerin istekleri doğrultusunda boğa figürü ve Müslüman nüfusu ikna ederek Seylan'ın siyasi birliği sağlamak adına kılıç tutan aslan figürünün yanına da iki şerit ekletmiştir (Ponnambalam, 1983). Ulus inşasındaki diğer alt başlıklar ve değişkenler dikkate alındığında Sri Lanka'daki ulus inşasında siyasi elitlerin tüm toplumların mutabık kalacakları bir bayrak oluşturmada başarılı olduğu söylenebilir.

Sinhala dilinin Sri Lanka'nın tek resmi dili olmasını içeren Sadece Sinhala Yasası, Tamil toplumunda tepkiye neden olmuştur. Sosyal ve ekonomik alanlarda dışlanacaklarını düşünen Tamiller, bununla birlikte dillerini ve kültürlerinin yok edilme tehdidi altında olacağından korkmuşlardır (De Silva, 1986). Tamil siyasi elitinin itirazlarına karşı Bandaranaike, Ağustos 1958'de Tamil Dili Özel Hükümler Yasası'nı (Tamil Language Special Provision Act) hazırlamıştır (Kearney, 1978). Hazırlanan bu yasa kapsamında Sri Lanka genelinde eğitimde, kamu sınavlarında, Tamilce konuşan vatandaşlarla olan resmi yazışmalarda ve kuzey ve doğu bölgelerinin idaresindeki bölgelerde Tamil dilinin kullanımı hedeflenmiştir (Kearney, 1978). Bu gelişmelere rağmen, kanunun etkin bir şekilde uygulanabilmesi için gerekli düzenlemeler 1966 yılına kadar meclis onayına sunulmamıştır (De Silva, 1986). Bandaranaike hükümetinden sonra gelen yönetimlerin de Tamil dilini Sinhala diliyle eşit statüye getirecek adımlar atmaması gerilimi artırmıştır. J. R. Jayewardene hükümeti 1978 Anayasası ile yaptığı düzenlemede Tamil dilini Sinhala diliyle eşit düzeye çıkarmak için adımlar atmış olsa da Sinhala dili Sri Lanka'nın resmi dili olmaya devam etmiştir (Warnapala, 1979). Anayasal hükümlere rağmen Tamil dilinin kullanımı azınlık olan Tamil toplumunun beklentilerine göre artmamıştır (Manor, 1983). Buna ek olarak, Sri Lanka siyasi elitinin Sinhala milliyetçiliğiyle özdeşleşen Budizm inancı hakkında anayasanın ikinci bölümündeki dokuzuncu maddesine koyduğu "Sri Lanka Budizm'e en başta gelen yeri verecektir ve Budist inancı koruyup geliştirmek devletin görevidir" hükmü, Tamil toplumunun ulus inşasındaki endişelerini artırmıştır (De Silva Wijeyeratne, 2013).

Dönemin Jayewardene hükümetinde bakan olarak görev alan parlamento üyesi Cyril Mathew, Sri Lanka'nın Sinhala-Budist ideolojisini savunan bir diğer isimdir. Mathew, 1982'de yayımlanan bir broşürde, Sinhala etnik kimliği ile Budizm arasındaki ilişkiyi işaret etmiş ve siyasetçilere Budizm'e karşı olan görevlerini şu sözlerle hatırlatmıştır (Anonim, 2023):

> "Sinhala ırkı ile Budizm arasındaki bağlantı o kadar yakın ve ayrılmaz ki, bu, dilimizde 'Sinhalalar olmadan Budizm ve Budizm olmadan Sinhalalar olmaz' özdeyişini ortaya çıkarmıştır. Burası bir Budist ülkedir. Bu gerçeği kimse inkâr edemez. Hiçbir hükümdar bu gerçeği unutamaz. Eğer unuturlarsa, böyle bir yöneticinin yirmi dört saatten fazla dayanacağını sanmıyorum."

24 Aralık 2004 tarihinde Endonezya'nın Sumatra adası açıklarında Richter ölçeğinde 9.1-9.3'lük büyüklüğüyle gerçekleşen, kayıtlı sismolojik tarihin en büyük üçüncü depremi olan Hint Okynanusu Depremi ve depremin ardından meydana gelen tsunami, Hint Okyanusu'na kıyısı olan Sri Lanka'yı da etkilemiştir (Jayasuriya ve McCawley, 2010). Otuz metrelik dalga boyuna ulaşan ve Sri Lanka'nın bin kilometrelik kıyı şeridi vuran tsunami felaketi, ülke ekonomisinin 1 milyar doları aşan zarara uğramasına, 35 bin insanın hayatını kaybetmesine, 70 bin tanesi tamamen yıkılan toplam 110 bin binanın hasar almasına ve 250 bin ailenin yardıma muhtaç kalmasına sebep olmuştur (The World Bank, 2014). Tsunami felaketinin ardından Sri Lanka'da "Rebuilding Sri Lanka" söylemiyle yeniden yapılanma girişimleri başlamıştır (United Nations Human Settlements Programme, 2011). Bu girişimle birlikte Sri Lanka hükümeti, devam eden iç savaş sebebiyle terörizm sorununu ve LTTE'ni faaliyetlerini sona erdirmek için "afet milliyetçiliği" olgusuyla militarist bir yaklaşım sergilemeyi tercih etmiştir (Choi, 2015).

Sri Lanka hükümetinin tsunami felaketinin ardından izlediği afet milliyetçiliği politikasıyla ulus inşası gerçekleştirmek isteği afetten beş yıl sonra resmi olarak ilan edilmiştir. Dönemin Sri Lanka Afet Yönetimi ve İnsan Hakları Bakanı Mahinda Samarashinghe'nin 17 Haziran 2009'da İsviçre'nin Cenevre kentinde gerçekleştirilen BM Afet Riskini Azaltma Küresel Platformu'nda bu konuya değinmiştir (Samarasinghe, 2009).

Sri Lanka'nın tarihinde eşi benzeri görülmemiş bir felakete maruz kaldığını belirten Samarashinghe, Sri Lanka'nın yeniden inşası kapsamında terörizme karşı sert önlemler alarak terörizmi ortadan kaldırdıklarına ve bu bağlamda Rajapaksa'nın "çok acı çeken bir ulusu yeniden inşa etme görevini üstlenmesi" sayesinde Sri Lankalıların anavatanlarında bölünmemiş şekilde yaşayabildiklerini vurgulamıştır (Samarasinghe, 2009). Samarashinghe'nin açıklamaları o dönem için yeni olsa da Sri Lanka'daki afet milliyetçiliğine getirilen eleştiriler daha eskiye dayanmaktadır. Çatışma, insani müdahale ve iltica konularındaki çalışmalarıyla bilinen Jennifer Hyndman ise (2007) Sri Lanka hükümetinin ulus inşası sırasında izlediği "afet milliyetçiliği" olgusunun yeni olmadığını, Sinhalaların çoğunlukta olduğu merkezi yönetimlerin afet milliyetçiliğini tsunami felaketinden önce de iç savaşın başlangıcı olan Temmuz 1983'ten bu yana güvenlikleştirme politikalarıyla sürdürdüklerini iddia etmiştir (Hyndman, 2007).

Sri Lanka devletinin Sinhala-Budist görüşünü dile getiren bir diğer isim Sri Lanka ordusunda tümgeneral olarak görev alan Sarath Fonseka olmuştur. 2008 yılının Eylül ayında Kanada basınına konuşan Fonseka, "Bu ülkenin Sinhalalara ait olduğuna kuvvetle inanıyorum" sözlerini kaydetmiştir (Anonim, 2008). Açıklamasına "Bu ülkenin %75'ini oluşturan çoğunluk olarak asla teslim olmayacağız. Güçlü bir milletiz ve bu ülkeyi koruma hakkına sahibiz" sözleriyle devam eden Fonseka, beyanatını "Herhangi bir demokratik ülkede çoğunluk ülkeyi yönetmelidir. Bu ülke, nüfusun çoğunluğu olan Sinhalalar tarafından yönetilecek" sözleriyle tamamlamıştır (Anonim, 2008).

Kreuzer ve Weiberg (2005), Sri Lanka'daki ulus inşası sürecini dört bölüme ayırmışlardır. İlk olarak, Sri Lanka'daki ayrılmaz bir bütün olarak görülen devlet ve ulus inşası süreçleri birbirleriyle paralel bir şekilde ilerlemişlerdir (Kreuzer ve Weiberg, 2005). İkinci olarak, ulus inşasında resmi olarak tüm Sri Lanka vatandaşları aynı haklara sahip olsalar da gerçekte çoğunluk olan toplumun çıkarları gözetilmiştir (Kreuzer ve Weiberg, 2005). Üçüncü olarak, azınlıkların temel ihtiyaçlarının karşılanması çoğunluğun iyi niyetine bağlı olmakla birlikte azınlıklar bu süreçte sadece insan haklarından yararlanmışlar ve herhangi bir ayrıcalığa sahip olmamışlardır (Kreuzer ve Weiberg, 2005). Dördüncü ve son olarak, ulus inşasında ortaya çıkan sorunların çözümünde Sri Lanka'daki toplumlar iş birliği

yapmamışlar ve yalnızca kendi toplumları için mümkün olan en iyi sonucu almayı amaçlamışlardır (Kreuzer ve Weiberg, 2005).

Ulus inşasıyla birlikte oluşturulmak istenen "Sri Lanka ulusu" kavramı, Sinhalalar ve Tamiller tarafından farklı şekillerde algılanmıştır. Sinhalalara göre "Sri Lanka ulusu" ya da "Sri Lankalılık" kavramı Sinhala ırkına mensup olmakla eşdeğerdi ve bu bağlamda Sri Lanka için tek uygun yönetim biçimi Fransız tipi başkanlık modeli idi (Kreuzer ve Weiberg, 2005). Tamiller ise ulus inşasında etnik ve dilsel çeşitliğinin hesaba katıldığı Kanada ve İsviçre vakalarının Sri Lanka için en uygun modeller olduklarını ve ulus inşası sürecinin iki ulusun var olacağı federal bir devlet yapısıyla gerçekleşebileceğini savunmuşlardır (Kreuzer ve Weiberg, 2005). Bu noktada Kreuzer ve Weiberg (2005), Sinhalaların hâkim olduğu Sri Lanka hükümetlerinin bağımsızlıktan bu yana izledikleri politikalar neticesinde Sri Lanka'daki ulus inşasının Batı normlarından oluşan, seküler ve liberal devlet ideali arasında büyük bir uçuruma sahip olduğunu iddia etmişlerdir. Sri Lanka ulus inşasında iki toplumun siyasi elitlerinin liberal ve demokratik ilkelerle yüzeysel şekilde iş birliğine gitmesinin sonucu olarak ise Sinhala-Budist ideolojiye yönelim artmıştır (Wilson, 1988).

Sri Lankalı insan hakları savunucusu ve İngiliz Milletler Topluluğu Genelindeki Kadın Arabulucular (Women Mediators Across the Commonwealth) topluluğu üyesi Salma Yusuf, İngiltere merkezli bağımsız medya platformu Open Democracy'e 14 Mayıs 2012'de yazdığı yazıda Sri Lanka'daki ulus inşasının iç savaş bitiminden sonraki bölümünü analiz etmiştir. Yusuf (2012), Sri Lanka devletinin BM Evrensel Periyodik İncelemesi'ndeki taahhütlere uygun olarak 2009 yılında Ulusal İnsan Hakları Eylem Planı taslağını hazırlamasını ve dönemin Sri Lanka Devlet Başkanı Mahinda Rajapaksa'nın ulus inşası kapsamında Mayıs 2010'da Alınan Dersler ve Uzlaşma Komisyonu'nu kurmasını iç savaş sonrası döneminde ulus inşası için önemli adımlar olduğunu belirtmiştir. Her ne kadar Sri Lanka hükümeti ulus inşası için yapıcı adımlar atmış olsa da toplumlar karşılarına çıkan sorunların üstesinden gelememişlerdir. Bunun sebebiyse vatandaşların ya da toplumların bilgi veya deneyim eksiklikleri değildir (Yusuf, 2012). Yusuf'a göre (2012), başarısızlığın sebebi ulus inşası sürecinde kurulmak istenen mekanizmaların yeterince güçlendirilmemeleridir. "Sri Lankalılık" kavramının, toplumların farklılıklarından ayrı bir kimlik olmadığını belirten Yusuf (2012), "Sri Lankalılık" kimliğinin çeşitli kimliklerin

birleşiminden ve birlikte yaşamanın doğal sonucundan kaynaklanan bir kimlik tanımlaması olduğunu vurgulamıştır. "Sri Lankalı olma" kavramının ülke içerisindeki tüm kimlikleri kapsadığının farkına varılması durumunda, siyasi elitler toplumların farklılıkları konusunda kolayca uzlaşabileceklerdir (Yusuf, 2012). Bu minvalde, ulus inşasında bireysel ya da birbirlerinden farklı kimlikleri etkileyen her bir değişken, ortak olan "Sri Lankalılık" kimliğini de etkilemektedir (Yusuf, 2012).

Sri Lankalı siyaset bilimci Siri Gamage, Sri Lanka'daki ulus inşasının tarihsel süreç içerisinde geçirdiği krizleri özetleyen çalışmasıyla literatüre katkı sağlamıştır. 1970'lerden sonraki döneme odaklanan Gamage (2007), Sri Lanka'daki ulus inşasını dört başlıkta özetlemiştir. İlk olarak, 1970'lerin sonlarında izlenen liberal ekonomi politikaları ile Dünya Bankası ve uluslararası finans kuruluşlarının etkinliklerinin artması neticesinde devletin rolünün azalmıştır (Gamage, 2007). İkinci olarak, 1978 Anayasası ile birlikte siyasi güç "yürütme başkanı"nın elinde merkezileşmiş, toplum ve devlet kurumları siyasallaş, siyasi ve demokratik özgürlükler kısıtlanmış, demokratik süreç zedelenmiş, siyasi muhaliflere yönelik saldırılar artmış ve 1977-1994 arasındaki tek parti yönetimi egemen olmuştur (Gamage, 2007), Üçüncü olarak, gerileyen demokratik yönetişim ve özgürlüklerin yanı sıra iktidar mensuplarının sözlerini tutmamalarının neticesinde ülkenin kuzey ve güneyinde hükümet karşıtı hareketler başlamış ve devlet bu hareketleri engellemek adına terörle mücadele tedbirleri almıştır (Gamage, 2007). Dördüncü ve son olarak ise, parlamentoda üçte iki çoğunluk gerektiğinden sorunun çözümü için anayasal değişiklikler yapılamamış ve bu da kuzeydeki Tamil sorununun devam etmesine neden olmuştur (Gamage, 2007).

Türkçe literatürde Sri Lanka üzerine yapılmış en kapsamlı çalışmaya imza atan Ahmet Akif Mücek (2016), Sri Lanka'daki Sinhala ve Tamil etnik kimliklerinin tarihsel geçmişlerini ve iki toplum arasındaki etnik farklılıklarının Sri Lanka'daki ulus inşasına olan etkilerini irdelemiştir. Liberal barış sürecinin yalnızca Sri Lanka'ya özgür bir proje olmadığını belirten Mücek (2016), kendi tanımlamasıyla emperyalist ülkelerin Sri Lanka'ya özel bir önlem verdiklerini ve liberal devlet inşası için "pilot" ülke olarak açıktan destek verilen Sri Lanka'nın "Sinhala-Budist reflekslerle bütünleşen" bir iç savaş süreciyle Tamil problemini çözmek zorunda bırakıldığını iddia etmiştir. Sri Lanka'nın "eşit yurttaşlık ilişkileri temelinde bir araya gelmeyi reddeden ve bir sosyal uyumun varlığından söz

edilmeyen ülkelerden" bir tanesini olduğunu söyleyen Mücek (2016: 20), ulus inşası sürecinde etnik ve dini tabanlı hareketlerin ayrılıkçı hareketlere dönüşmek için zemin bulduklarını ve bu zeminin de şiddet temelli olduğunu belirtmiştir.

Siyaset bilimci A. R. M. Imtiyaz, Sri Lanka'daki ulus inşasını liberal olmayan devlet inşası kapsamında ele almıştır. İç savaş bitmeden bir yıl önce yayımladığı makalesinde Imtiyaz (2008b), etnik olarak bölünmüş liberal olmayan ülkelerdeki ulus inşa etme projelerinin genellikle toplumsal şiddete ve istikrarsızlığa neden olduğunu iddia etmiştir. Imtiyaz'e göre (2008b) politikacıların ulus inşası projelerine öncülük etmesinin nedenini ise seçimleri kazanmak adına ulus inşası sürecini siyasallaştırma istekleridir. Bu bağlamda, belirli bir kimliğe sahip olan siyasi elitler, bağlı oldukları etnik grubun desteğini kazanmak adına kimliklere yeni tanımlamalar getirerek toplum içerisinde kendilerinden farklı olan "öteki" kimlikleri "acımasız bir düşman" olarak göstermektedirler. Bu tip bir ulus inşası anlayışının basit sonucu ise etnik istikrarsızlıktır (Imtiyaz, 2008b).

Ulus inşası projesinin siyasallaştırılması, toplumdaki marjinal grupların etnik milliyetçiliği radikal bir biçimde savunmalarına ve çatışmanın ülkenin belirli bir bölümünde yoğunlaşması halinde ise ülke içerisinde etnik özerklik kavramının teşvik edilmesi olasılığının ortaya çıkmasına sebep olmaktadır (Imtiyaz, 2008b). Bu noktada siyaset bilimci Gevork Ter-Gabrielian'e atıfta bulunan Imtiyaz (2008b), eğer devletlerin ideolojik olarak liberal olmamaları halinde kırılgan ekonomileri ve kurumları iyi çalışmayan demokrasileriyle birlikte ulus inşasının başarısız olacağını vurgulamıştır. Imtiyaz'a göre (2008b), Tamil azınlığına karşı etnik bir savaş yürüten bir ülke olan Sri Lanka, bu teorik anlayışa uymuştur.

Ulus inşası projelerinin etnik olarak bölünmüş toplumlarda şiddeti ve istikrarsızlığı teşvik ettiğini iddia eden Imtiyaz (2008b), bunun sebebini bu projelerin çoğunluğun lehine olmasıyla açıklamıştır. Ulus inşası projesiyle marjinalleşen grubun coğrafi olarak hakimiyet iddia etmesinin ülke içerisinde etnik milliyetçiliğin güçlenmesine ve ayrılıkçılık hareketlerini artıracağına dikkat çeken Imtiyaz (2008b), bu noktada Sri Lanka devletine öneride bulunmuştur. Imtiyaz'a göre (2008b), hükümetlerin Tamilce konuşan azınlıkların

güvenini kazanmaları ve ulus inşası projesinin liberal olmayan doğasına meydan okumaları için azınlıklara karşı bazı önlemler almalıdırlar. Sri Lanka'daki ulus inşası projesinin başarılı olması için oydaşmacı demokrasi modelini içeren bir güç paylaşımının gerekliliğini işaret eden Imtiyaz (2008b), bu tip bir modelin güç kullanarak sağlanamayacağını söylemiştir. Azınlık Müslümanların da güç paylaşımında rol almaları gerektiğini belirten Imtiyaz (2008b), Sinhalaların üniter bir devlet çözümüne karşı çıkmaları durumunda ise ülkenin etnik çizgilerle bölümlere ayrılması gerektiğini ve bu çizgilerin ülkenin parçalanmasının, istikrarsızlığının ve güvensizliğin önüne geçeceğini iddia etmiştir. Nihai olarak, ancak bu sayede ulus inşası projesi başarılı olacaktır (Imtiyaz, 2008b).

Hindistan merkezli kamu destekli düşünce kuruluşu Vivekananda Uluslararası Vakfı'nın 19 Ekim 2010 tarihinde Hindistan Güney Asya Çalışmaları Merkezi ve Asya Çalışmaları Merkezi ile ortaklaşa gerçekleştirdiği panelde, Sri Lanka'daki ulus inşasının etnik uzlaşma bağlamında olan başarısızlığı masaya yatırılmıştır. Paneli literatür için önemli kılan nokta, dönemin Vivekananda Uluslararası Vakfı başkanı Lt Gen Ravi Sawhney ile Hindistan Ulusal Güvenlik Danışman Yardımcısı ve Hindistan'ın BM Daimî Temsilcisi Amb Satish Chandra'nın katılmaları olmuştur.

Yaptığı konuşmada o dönemdeki Rajapaksa hükümetini eleştiren Sawhney (Vivekananda International Foundation, 2010), Sri Lanka yönetiminin önceliğinin etnik uzlaşma değil; kalkınma politikaları olduğunu belirtmiştir. Yeniden yapılanma ve kalkınma politikalarının çatışma sonrası dönemde toplumlar için olan önemini yadsımayan Sawhney (Vivekananda International Foundation, 2010), Sri Lanka'nın izlediği güvenlik devlet olma politikalarını eleştirmiş ve etnik uzlaşma ve barışın sağlanması için Rajapaksa yönetiminin bu politikadan vazgeçmesi gerektiğini beyan etmiştir. Sri Lanka devletinin bir zamanlar LTTE'nin kontrol ettiği ve ağırlıklı olarak Tamil hakimiyetinde bulunan bölgelerde yer alan tarım ve yerleşim alanlarında yüksek güvenlikli bölgeler kurmasını, kalıcı askeri karargahlar inşa etmesini ve "rahatsız edici" şekilde Buda heykelleri dikmesinin yanlış olduğunu savunan Sawhney'a göre (Vivekananda International Foundation, 2010), Sri Lanka devletinin aşırı merkezileşme yanlısı ve çoğulcu demokrasiye karşı duyarsız politikaları ulus inşasının başarılı olmasını engellemiştir. Buna ek olarak "Askerden Arındırma (Demilitarization)", "Kalkınma (Development)", "Demokratikleşme (Democratization)" ve

"Yetkilerin Devri (Devolution)" unsurlarından oluşan Rajapaksa'nın "Dört D (Four-Ds)" politikası, etnik azınlıkların Sri Lanka siyasetine katılımını sınırlamıştır.

Aynı panelde söz alan Amb Satish Chandra (Vivekananda International Foundation, 2010) ise çeşitli etnik, dil, din vb. gruplarına sahip olan ülkelerdeki uzun vadeli kalkınma, refah ve başarılı ulus inşası için olmazsa olmaz unsurun toplumlar arasındaki uyum olduğunu işaret etmiştir. Hindistan örneğinde bu uyumun yakalandığını belirten Chandra (Vivekananda International Foundation, 2010), Sri Lanka'da bunun sağlanamadığını ve Sinhala çoğunluğunun Tamil azınlığın meşru taleplerine duyarsız kaldığını söylemiştir. İç savaşın Sri Lanka ekonomisini baltaladığını belirten Chandra (Vivekananda International Foundation, 2010), siyasi elitlerin kısa vadeli siyasi kazançlarının uzun vadeli ulusal çıkarların önüne geçtiğini ve bunun da toplumdaki gençleri radikalleştirdiğini iddia etmiştir. Chandra'a göre (Vivekananda International Foundation, 2010) Sri Lankalı gençlerin radikalleşmesi, ekonomik kalkınmanın ve refahın sağlanamaması, iç savaş sonrasında Sri Lanka devletinin izlediği politikalar, ulus inşasının başarısızlık sebepleridir.

Postkolonyal ülkelerdeki ulus inşası konusunda çalışmalar yapan siyaset bilimci Sankaran Krishna, 1999'da yayımladığı ve literatürde en çok atıf alan çalışmaların başında gelen kitabında Sri Lanka ve Hindistan vakalarını karşılaştırmalı olarak analiz etmiştir. 1948'den itibaren Sri Lanka ve Hindistan'taki ulus inşası süreçlerini problemli gören Krishna (1999), bu iki vakadaki süreçlerin yetersiz veya kusurlu modernleşmenin örnekli olarak değil, modernleşmenin aldıkları biçimlerin ta kendisi olarak görmüştür. Krishna'ya göre (1999), Sri Lanka'da Sinhalaların çoğunluklu ideolojisinin ve Tamillerin ayrılıkçı yükselişinin sebebi modern dönem öncesindeki köklerinin yeniden canlandırılmasıyla alakalı değildir. Aksine, Sri Lanka'daki ulus inşasında modernizmin gereklilikleri olarak seçim siyasetleri, siyasi partiler arasındaki rekabet, eğitim fırsatlarına erişim, devlet kurumlarındaki istihdamın sağlanması gibi değişkenler mevcut biçimleriyle Sri Lanka'daki kimlik siyasetlerini oluşturan unsurlar olmuşlardır (Krishna, 1999). Krishna (1999), bağımsızlıktan bu yana Sri Lanka'nın ulus inşasında yaşadığı deneyimleri modernleşmenin normal biçiminden sapmalar olarak görülmesini eleştirmiş ve bu eleştirinin Avrupa'dan eklektik şekilde pasifize edilmiş Sri Lanka tarihinin soyutlandırdığını iddia etmiştir. Bir başka deyişle, Sri Lanka'daki ulus inşası deneyimlerinin eksik olduğunu ve bunların

tamamen modern olmadığını öne sürmek hem Güney Asya'yı hem de Avrupa tarihini yanlış tanıtmak anlamına gelmektedir (Krishna, 1999). Nihai olarak, Sri Lanka da dahil olmak üzere Güney Asya'daki postkolonyal milliyetçiliğin çıkmazda olduğunu iddia eden Krishna (1999: 228), 2000'li yıllarda egemen biçimleriyle oluşturulan ulusal kimliklerin siyasetten kaçmak arzusu olduğunun altını çizmiştir. Ulusal kimlik anlatıları, "herkesin aynı olduğu ya da farklılıkların kabul edilmiş bir özgün hiyerarşiyle düzenlendiği, çoğunluğun hakkının verildiği, çeşitli azınlıkların yaşadığı homojen bir yurttaşlık" yanılsamasına dayanmıştır.

Siyaset bilimci Kamran Fiaz'ın 2021 yılındaki çalışmasında Sri Lanka'daki ulus inşasının 2020'lerde geldiği noktayı irdelemiştir. Fiaz (2021) bu çalışmasında Anthony Birch'ün ulusal entegrasyon modelinden yola çıkarak Sri Lanka'nın ulus inşasında karşı karşıya kaldığı çeşitli siyasi, ekonomik ve sosyal zorlukları incelemiştir. Siyasi ve ekonomik kalkınma politikalarının yan ürünü olan ulusal bütünleşme, hükümetlerin yaklaşımlarına dayanmaktadır (Birch, 1989). Ulusal bütünleşme modelinde demokratik hükümetler, toplumdan gelen ihtiyaçlara ve geri bildirimlere dayalı olarak ulusal entegrasyonu teşvik edecek politikalar formüle etmeye çalışmaktadırlar (Birch, 1989). Azınlıkların taleplerine gerçekçi bir yaklaşımla bakan Birch (1989), toplumların dini kimliklerinin etnik kimliklerden daha az kalıcı olduğunu savunmuştur. Bu bağlamda Birch (1989), ulusal entegrasyonun "bayraklar ve spor takımları logolarında ulusal kimlik sembollerinin yaratılması", "eğitim sistemi ve okullardaki müfredatla birlikte ulusal uyum ve vatanseverlik olgusunun yaratılması" ve "toplumun tüm kesimlerinin temsiliyetinin demokrasi normları ve seçim süreçleriyle sağlanması" yollarıyla sağlanabileceği sonucuna varmıştır. Fiaz'a göre (2021), Sri Lanka'da başarılı bir ulus inşası için "altyapıların geliştirilmesi", "yerinden edilmiş nüfusun yeniden yerleşimi ve rehabilitasyonu", "etnik ve dini entegrasyon", "siyasi temsilde eşitlik", "eğitim ve istihdam politikaları", "cinsiyet eşitliği politikaları ve "çocuklar ve kadınlar için ruh sağlığı desteği" konularında reformlara ihtiyacı vardır. BM İnsan Hakları Konseyi başta olmak üzere uluslararası kuruluşların ve Hindistan gibi komşu ülkelerin rollerinin Sri Lanka'nın ulusal bütünleşmesi için baskı unsur olmaları gerektiğini savunan Fiaz (2021), ulus inşası için gerekli olan reformların yapılmamaları halinde Sri Lanka'da çatışma durumunun ve istikrarsızlığın yeniden ortaya çıkabileceğini belirtmiştir. Sri Lanka'nın ulusal inşa sürecinin karşı karşıya olduğu temel zorluğun ulusal entegrasyon eksikliğin olduğunu iddia eden Fiaz (2021), iç savaş sebebiyle Sri Lanka'daki oluşan insan

hayatı ve sermaye kayıplarının ülkede travmatik sonuçlara sebep olduğunu ve bunun da ancak insan kaynağının ve altyapının yeniden inşasıyla mümkün olabileceğinin altını çizmiştir.

Sivil toplum örgütlerinin faaliyetlerinin etkili olmamaları, Sri Lanka'daki ulus inşası projesinin başarısız olmasının bir diğer sebebi olarak gösterilmiştir. Sri Lankalı siyaset bilimci ve insan hakları savunucusu Paikiasothy Saravanamuttu (1998), sivil toplumun ulus ve devlet inşası tarihi ve ona eşlik eden şiddetle iç içe olduğunu belirtmiştir. Sivil toplum kuruluşları ile devlet arasındaki güç ilişkilerinin asimetrik olduğunu vurgulayan Saravanamuttu (1998), ulus inşası projesinin başarılı olması için Sri Lanka'daki sivil toplumun güçlendirilmesi gerektiğini iddia etmiştir. Bu bağlamda, sivil toplum örgütleri kendi demokratik alanlarını koruma ve genişletme konusunda daha uyanık ve bilinçli olmak zorundadırlar (Saravanamuttu, 1998). Sivil toplum örgütlerinin güçlenmesinde bağışçıların rollerinin önemini belirten Saravanamuttu (1998), Sri Lanka devletinin ulus-devlet refleksiyle hareket ettiğini ve sivil toplum örgütlerinin güçlenmemesi adına bağışçıların önüne engeller çıkardığını söylemiştir.

Sonuç olarak, Sri Lanka devlet inşası literatürü incelendiğinde yapılan çalışmaların çoğunluğunda Sri Lanka siyasetinde ortak bir “Sri Lankalılık” kimliğinin oluşturulamadığı konusunda ortak düşüncelerin olduğu görülmektedir.

BEŞİNCİ BÖLÜM
MYANMAR'IN DEVLET İNŞASINI OLUŞTURAN UNSURLAR

Tezin bu bölümünde, Myanmar'ın devlet inşası sürecini oluşturan unsurların neler olduklarına literatürde verilen cevaplar belirtilmiştir. Bu bağlamda, Myanmar'ın devlet inşası sürecini oluşturan unsurlar, "Etnik Silahlı Örgütlerin ve Hibrit Yönetişimin Devlet İnşasına Etkileri", "Devlet İnşasında Tatmadaw Askeri Doktrini", Burma Birliği Bağlamında Devlet İnşası" ve "Radikal Budizm'in Yükselişinin Devlet İnşasındaki Yeri" olmak üzere dört alt başlık altında aktarılmıştır. Tıpkı Sri Lanka devlet inşası literatürünün incelenediği bölüm gibi dikkat edildiği gibi ilgili başlıkların sıralaması, literatürde hakkında en çok çalışma yapılan ve birbirleriyle bağlantılı olan konulara göre organize edilmiştir. Dört alt başlığa ek olarak bölümün sonunda literatürde Sri Lanka vakası ile karşılaştırmalı olarak çalışılan Budizm konusu, "Myanmar ve Sri Lanka Devlet İnşası Süreçlerinde Ortak Payda: Budizm" alt başlığında sunulmuştur.

5.1. Etnik Silahlı Örgütlerin ve Hibrit Yönetişimin Devlet İnşasına Etkileri

Bağımsızlığından bu yana on yıllardır süren iç savaşı tecrübe eden Myanmar, devlet inşası sürecinde silahlı çatışmaların etkisinde kalmıştır. Silahlı çatışmaların devlet inşasına olan etkileri, akademik yazında Avrupa'daki devlet inşası süreçlerinin bir sonucu olarak açıklanmıştır. Örneğin, Tilly'e göre (1992) Avrupalı güçler devlet inşası süreçlerinde vatandaşlarını korumak adına iç ve dış tehditlerle mücadele ederlerken bu süreçte yapısal ve kültürel bağlamlarda şiddeti araç olarak kullanmışlardır. Avrupalı güçlerin bu tutumları, devlet inşası süreçlerinin şiddetle dolu olduğunun göstergesi olmuştur. Bu bağlamda, devlet inşasındaki şiddet, postkolonyal ülkelere de sömürgecilik yoluyla empoze edilmiş; Batı'nın empoze ettiği şiddet, dekolonizasyon ile birlikte yerel toplumlar ve aktörler tarafından kullanılmıştır (Boege vd., 2008). Çatışmaları körükleyen faktörler siyasi olmakta ve genellikle merkezi hükümet ile merkezi hükümete direnen yerel güçler arasındaki çekişmeden kaynaklanmıştır (Parks vd., 2013). Kristian Stokke vd. (2022) ise Myanmar'daki çatışmaların temel itici gücünün askeri devlet inşasının demokrasi ve federalizm mücadelesi sürecinde devlet içi çatışmalar olduğunu savunmuşlardır. Ayrıca, Myanmar'daki askeri devlet inşası süreci "liberal olmayan" devlet inşası olarak

tanımlanmıştır (Stokke vd., 2022). Tezin bu bölümünde, Myanmar devlet inşası literatüründe en çok incelenen alt başlıklar olan etnik silahlı örgütler ve liberal olmayan devlet inşasının çıktısı olan hibrit yönetişim başlıkları incelenmiştir.

Postkolonyal ülkelerde yapısal ve kültürel bağlamlarda Batı tarafından empoze edildiği iddia edilen şiddet, Myanmar vakasında merkezi hükümete direnen güçler olan etnik silahlı örgütler tarafından yürütülmüştür. Merkezi hükümet, bağımsızlığından bu yana onlarca yıldır çeşitli etnik silahlı örgütlere karşı silahlı çatışmalarla mücadele etmektedir. Karen Ulusal Birliği (KNU)[14], Kaçin Bağımsızlık Ordusu (KIA)[15], Birleşik Wa Eyalet Ordusu (UWSA)[16], Şan Eyalet Ordusu (SSA)[17], Ta'ang Ulusal Kurtuluş Ordusu (TNLA)[18], Arakan Ordusu (AA)[19] ve Çin Ulusal Cephesi (CNF)[20] tarihsel süreçte Myanmar'da etkili olan etnik silahlı örgütlerdir. Her bir etnik silahlı örgütün kendine özgü geçmişi, hedefleri ve faaliyet alanları vardır. Merkezi hükümet ile etnik silahlı örgütler arasındaki çatışmaların çıkış sebepleri, Myanmar'daki yerel toplumların yönetim hakkı elde etme, devletin biçimini belirleme ve hükümeti şekillendirme istekleridir (Brenner, 2015).

Myanmar'daki devlet inşasını etkileyen çatışmaların kökeni sömürgecilik dönemine dayanmaktadır. 1937 yılında İngilizlerin kararıyla Britanya Hindistanı'ndan ayrılan ve taç

[14] Myanmar'daki en eski ve en büyük etnik silahlı örgütlerden bir tanesi olan KNU, 1947'den bu yana ağırlıklı olarak güneydoğu Myanmar'da faaliyet göstermekte ve Karen halkı için daha fazla özerklik ve kendi kaderlerini tayin hakları için savaşmaktadır.

[15] Kaçin Bağımsızlık Örgütü'nün (KIO) silahlı kanadı olan ve kuzey Myanmar'da faaliyet gösteren KIA, Kaçin halkının özerklik talepleri ve kendi kaderlerini tayin hakları için mücadele etmektedir.

[16] Myanmar'ın en güçlü etnik silahlı örgütlerinden birisi olan ve Şan eyaletinin kuzeydoğu bölgesinde faaliyet gösteren UWSA, Wa halkının daha fazla özerklik kazanması için savaşmaktadır.

[17] Şan eyaletinin en eski ve en büyük etnik silahlı örgütlerinden bir tanesi olan SSA, Şan halkının daha fazla özerklik kazanması için faaliyet göstermektedir.

[18] Ta'ang halkının daha fazla özerklik kazanması için savaşan TNLA, Şan eyaletinin kuzeyinde faaliyet gösteren bir etnik silahlı örgüttür.

[19] Arakan eyaletinde faaliyet gösteren AA, Arakan halkının daha fazla özerklik kazanması ve kendi kaderini tayin etme hakkını elde etmesi için mücadele etmektedir.

[20] Myanmar'ın batısındaki Çin eyaletinde faaliyet gösteren CNF, Çin halkı için daha fazla özerklik ve kendi kaderini tayin hakkı için savaşmaktadır.

kolonisi olan o dönemki adıyla Burma, 1939 yılında Japonların İngiliz sömürge yönetimine karşı desteklediği Burma Bağımsızlık Ordusu'nun yardımlarıyla (BIA) Japon işgaline uğramıştır. 15 Ağustos 1939 tarihinde kurulan ve önce İngiliz sömürge yönetimine daha sonra da İngilizlerle iş birliğine giderek Japon işgaline karşı örgütlenen Burma Komünist Partisi (CPB), yasaklandığı 1948 yılına kadar şiddet eylemlerini sürdürmüştür (Lintner, 1990). 1945'ten itibaren ülkedeki diğer sol gruplarla da ittifak kuran CPB, ülke yönetimini ele geçirmek için şiddet faaliyetlerine daha önce BIA'nın komutanı olarak tanınan Aung San önderliğindeki Anti-Faşist Halkın Özgürlüğü Birliği (AFPFL) adıyla devam etmiştir (South, 2008). Bağımsızlığını kazanmasına rağmen AFPFL içerisindeki ideolojik bölünmeler ve akabinde 1962-1988 yılları arasındaki askeri-sosyalist iktidar sebebiyle devlet inşasını etkileyen Myanmar'daki şiddet eylemleri son bulmamıştır (Stokke vd., 2022). Bir başka deyişle, İkinci Dünya Savaşı'nın sonunda Burma'yı saran kargaşa, 4 Ocak 1948'de gücün İngilizlerden Burmalılara geçmesiyle azalmamış; aksine Yangon merkezli ulus devletin kurulması etnik, siyasi ve bölgesel gerilimler tırmanarak zaten ince olan Burma'daki siyasi dokusunu tamamen parçalamıştır (Callahan, 2003). Nihai olarak, siyasi güç giderek daha fazla parçalanmasının sonucu olarak bağımsızlığının ilk yıllarından itibaren Myanmar'ın genelinde şiddeti kontrol eden birçok etnik silahlı örgütün ortaya çıktığı görülmüştür (Callahan, 2003).

Siyasi ekonomi alanındaki çalışmalarıyla bilinen ve kendisini Myanmar uzmanı olarak tanıtan Tin Maung Maung Than, 2005 yılında yayımladığı kitabıyla Myanmar'da uzun süredir devam eden etnik çatışmayı besleyen siyasi ve sosyal faktörlerin kapsamlı bir analiziyle literatüre katkıda bulunmuştur. Yazarın temel argümanlarından birisi, Myanmar devletinin gücü merkezileştirerek ülke içerisinde birbirlerinden farklı etnik gruplara tek bir ulusal kimliği dayatması, etnik azınlıkların dışlanmasına ve ardından marjinalleşerek silahlı mücadeleye girmesi olmuştur (Than, 2005). Merkezi hükümet, devlet inşası sürecinde azınlık gruplara karşı şiddet, baskı ve ayrımcılık unsurlarını kullanmıştır (Than, 2005). Devlet inşası sürecinde askeri rejimin de çatışmayı körüklediğine dikkat çeken Than'a göre (2005), askeri yönetimlerin böl ve yönet politikası ve etnik çatışmanın temel nedenlerini ele almadaki başarısızlığı, şiddet döngüsünü devam ettirmiş ve etnik gruplarla olan kalıcı bir barış anlaşmasını engellemiştir. Myanmar'ın siyasi yapısını anlamada başvurulan kaynakların başında gelen çalışmada Than (2005), dış faktörlere de dikkat çekerek

Myanmar'daki etnik çatışmaların ayrıca Çin'in Myanmar üzerinde artan nüfuzunun ve küresel siyaset dinamiklerinin de etkili olduğunu belirtmiştir.

Etnik silahlı örgütlerin Myanmar devlet inşasını etkilediği süreç ikiye ayrılmaktadır. İki tür çatışmanın görüldüğü Myanmar'daki çatışmaların devlet inşasıyla ilişkisi karmaşık ve değişik şekillerle bağlantılıdır. 1950'lerde Birmanların yoğunlukta yaşadıkları ve egemen oldukları Karen (Kayin), Mon, Pa-O ve Karenni (Kayah) sınır bölgelerinde kurulan etnik silahlı örgütler, CPB iktidarındaki merkezi hükümetle çatışmıştır. Bu dönemde CPB, isyancılara karşı KNU'nun iki askeri kolundan biri olan Karen Ulusal Kurtuluş Ordusu (KNDO) ile Ayeyarwady deltasında iş birliğine gitmiştir (Smith, 1991). 1960'larla birlikte artan askeri operasyonlar, Karen hareketini Karen eyaletinin gerilerine iterken, merkezi hükümete bağlı CPB güçleri Çin'den gelen sınır ötesi desteğe güvendikleri ve bir yandan kuşkuyla baktıkları için Şan eyaletine çekilmek zorunda kalmıştır (Stokke vd., 2022). 1980'lerin başında ise etnik ayrılıkçı grupların saldırılarının yeniden başlaması ve Çin desteğinin azalmasıyla birlikte CPB iktidarındaki merkezi hükümet çökmüştür (Stokke vd., 2022). 1950'lerin başından 1980'lerin sonuna kadar görülen bu çatışmalar, Myanmar devlet inşasını etkileyen ilk şiddet olaylarıdır.

1989 yılından itibaren, Soğuk Savaş'ın bitmesiyle birlikte, merkezi hükümete bağlı silahlı kuvvetler ile etnik silahlı örgütler arasındaki çatışmaların artmış ve günümüzde hala devam eden Myanmar devlet inşasını etkileyen ikinci sürece girilmiştir. 1989'dan itibaren Myanmar'ın devlet içi çatışmaları büyük ölçüde Tatmadaw olarak bilinen ordu ve etnik silahlı örgütler arasında yaşanmıştır (Burke vd., 2017). 2000'lerde de Myanmar siyasetinde etkili olan Tatmadaw'ın 2021'deki askeri darbesiyle birlikte şiddet olaylarının etkilediği devlet inşasında tekrar yeni bir döneme girilmiştir. NUG'un demokratik ve federal çözüm çağrısı, KNU'nun demokrasi yanlısı aktivistlerin korunmaları ve eğitilmeleri talepleri ve PDF'nin Myanmar'daki diğer etnik silahlı örgütlerle Tatmadaw'a karşı özellikle Çin (Chin) eyaletinde iş birliği yapması gibi konular, Myanmar devlet inşasındaki şiddet unsurunun diğer başlıkları olmuştur (Stokke vd., 2022). Bunun yanı sıra günümüzde PDF ve Sınır Muhafız Kuvvetleri'nin (BGF) yanı sıra Myanmar'da tarih boyunca 1940'larda Halkın Gönüllü Örgütü (PVA) ve 1960'larda Halk Milisleri (Ka Kwe Ye) gibi Tatmadaw'ın devlet desteği sağladığı milis güçleri bulunmuştur (Buchanan, 2016). Günümüzde Myanmar'da

devlet dışı silahlı aktörlerin sahip oldukları karmaşık yapıları, devlet inşası sürecinde yalnızca etnik silahlı grupların değil; ayrıca askeri yönetimin ve merkezi hükümetlerin militarize edilmeleri için bahane olarak kullanılmıştır (Stokke vd., 2022).

1 Şubat 2021'de gerçekleşen askeri darbenin ardından cunta karşıtlarının kurduğu Ulusal Birlik Hükümeti (NUG) ve NUG'un askeri kanadı Halk Savunma Kuvvetleri'nin (PDF) faaliyetleriyle birlikte Myanmar'daki çatışma iklimin sürmektedir (Yıldız, 2021). Başta Tüm Burma Öğrencilerinin Demokratik Cephesi (ABSDF) olmak üzere diğer etnik silahlı örgütlerin de desteklediği sürgündeki NUG ile askeri rejim arasındaki çatışmalar, Myanmar'daki şiddetin sona ermesini mümkün kılmamakla birlikte Burma Birliği ile kurulmak istenen devlet inşası sürecini etkilemiştir (Stokke vd., 2022). Myanmar'da uzun süredir devam eden çatışma ortamının sonlandırılamaması ve barış çabalarının sonuçsuz kalma sebepleri; merkezi hükümet ile etnik silahlı örgütler arasındaki güvensizliğin tarihsel süreç içerisinde yerleşik hale gelmesi, çatışmaların altında yatan nedenleri ele alma konusunda merkezi hükümetin siyasi irade eksikliğinin olması, siyasi irade eksikliğine sahip olan siyasi elitlerin etnik ayrımcılık, toprak haklarının ihlalleri ve toplumdaki ekonomik eşitsizlik sorunlarını çözememesi, bağımsızlığından bu yana Myanmar siyasetinde baskın olmak isteyen, sivil siyasete her fırsatta müdahale eden ve insan hakları ihlalleriyle gündeme gelen ordunun barış sürecini engellemesi ve başta Çin olmak üzere dış aktörlerin Myanmar siyasetine olan müdahalesinin etnik toplumlar arasındaki gerilimi azaltmak yerine artırması olarak sıralanmaktadır (Lintner, 2020).

Stokke vd. (2022), askeri devlet inşası ile silahlı direniş arasında karşılıklı olarak güçlenen ilişkiler sebebiyle postkolonyal Myanmar'da silahlı çatışmaların yoğunluğu ve yönetiliş biçimlerinde dikkate değer değişiklikler olduğunu iddia etmişlerdir. Myanmar'daki silahlı çatışmaları her biri büyük rejim değişiklikleriyle sonuçlanan dört tarihsel döneme ayıran Stokke vd. (2022), 2021'deki askeri darbenin Myanmar devlet inşasındaki beşinci dönem olduğunu belirtmekle birlikte bunun ülkedeki savaş ve barış üzerindeki etkilerinin ne olacağını söylemek için henüz çok erken olduğunun altını çizmişlerdir. Bunun sebebi ise tanımlanan her dönemde gayri resmi müzakerelerden siyasi barış müzakerelerine kadar değişen bazı barış girişimleri görülmüş ancak bu görüşmelerde herhangi bir sorunu çözülememiştir (Smith, 2018). Devlet inşasını içeren müzakerelerde Tatmadaw tüm

bölgeleri kontrol edeceği merkezi bir üniter devlet kurmak isterken, etnik silahlı gruplar federal devlet reformları konusunda ısrarcı olmaktadırlar (Stokke vd., 2022). Bu açmazı aşamayan barış girişimlerini yeniden başlayan düşmanlıklar ve derinleşen güvensizlik izlemiş; çatışma çözümünün önündeki güçlü engeller de devlet inşası sürecini etkilemişlerdir (Lintner, 2020).

Etnik silahlı örgütler ile Tatmadaw arasındaki silahlı çatışmaların yoğunluğu, merkezi hükümetin siyasi anlamda zayıflığı ve liberal olmayan devlet inşası unsurları, Myanmar devlet inşası literatüründe "hibrit yönetişim" ve "sınırlı devlet" kavramlarına ortaya çıkarmıştır. Etnik silahlı örgütlerin zayıf merkezi hükümete karşı sağladığı otorite Myanmar'da hibrit yönetişim kavramının ortaya çıkmasına sebep olmuştur. Devlet ve devlet dışı aktörlerin otoritelerinin kesiştiği ve örtüştüğü hibrit yönetişim sisteminde temel sorun kimin meşru bir yönetişim aktörü olduğudur (South, 2018). Yönetişim hukuku üzerine yaptığı çalışmalarla tanınan Gunnar Folke Schuppert'in (2013) devletin "meşru şiddet", "vergi toplama" ve "yasama" unsurlarını tekelinde bulundurduğunu iddia ettiği çalışmasına atıfta bulunan siyaset bilimci Ashley South (2018), Myanmar'daki etnik silahlı örgütlerin Schuppert'in tanımladığı tüm unsurlarda aktif olduğunu belirtmiştir. Devletin sahip olması gerektiği otoritenin devlet dışı aktörler tarafından paylaşılmasını "sınırlı devlet" ya da "karma egemenlik" olarak tanımlayan Lars Brozus'un (2013) çalışmasına da dikkat çeken South (2018), hibrit yönetişimin toplumların kendi kaderlerine tayin etme haklarına erişmelerinin bir diğer yolu olarak görmüş ve etnik silahlı örgütlerin müdahil oldukları hibrit yönetişimin Myanmar'daki sınırlı sayıda eyalet bölgeleri için geçerli olduğunu iddia etmiştir.

Hibrit yönetişim içerisindeki sınırlı devlet kavramının kırılgan ve başarısız devlet kavramlarından ayrıştığını söyleyen siyaset bilimci Thomas Riise (2013), Myanmar gibi etnik çatışma yaşanan vakaların açıklanmasında yararlı olduğunu vurgulamıştır. Bu bağlamda Riise (2013: 4), sınırlı devlet kavramını "merkezi yönetime bağlı yetkililerin kural ve kararları uygulama ve yürütme yeteneğinden yoksun olduğu veya şiddet araçları üzerindeki meşru tekelin bulunmadığı bölgeler" olarak tanımlamıştır. Riise'ye göre (2018), Üçüncü Dünya ülkelerindeki sınırlı devlet olmak tarihsel bir tesadüf olmamak ile birlikte Batılı olmayan birçok ülkenin yerli ve köklü bir özelliğidir. Etnik silahlı örgütler tarafından kontrol edilen nispeten küçük ve merkezden uzak bölgeler ile merkezi hükümetin Myanmar

ordusu destekli milislerle bir veya birden fazla etnik silahlı örgütlerin "karma yönetim" ile otorite sağladığı geniş bölgeler arasında ayrım bulunmaktadır (Jarstad ve Belloni, 2012). Bu tür ayrımın olduğu hibrit yönetişim alanları, liberal ve liberal olmayan normların ve bu normlarla çerçevesinde hareket eden kurumların ve aktörlerin birbirleriyle etkileşime girdikleri ve hatta çatıştığı bir durum olarak görülmektedir (Jarstad ve Belloni, 2012). Jarstad ve Belloni'nin (2012) çalışmasında değindiği noktalar, Myanmar'da ortaya çıkan siyasi karmaşıklığını açıklamaktadır.

Etnik silahlı örgütlerin hibrit yönetişim ile birlikte Myanmar siyasetinde rol oynamalarının sonucu olarak 2020 yılından itibaren Myanmar devlet inşası literatürüne yeni bir kavram dahil olmuştur. Sosyal antropolog Helene Maria Kyed, 2022 yılındaki çalışmasında oluşturduğu "sınır yönetişimi" kavramıyla Myanmar devlet inşasına katkı vermiştir. Kyed (2022), 2016 ile 2018 yılları arasındaki etnografik saha metodolojisiyle yaptığı çalışmasında, Karenlerin yaşadığı ve askerlerin hâkim olduğu savaş bölgesindeki devlet inşasının siviller tarafından yapılan dönüşümünü incelenmiştir. Çalışmasında yönetişim konusunun hassasiyetinden dolayı yer ve kişiler için orijinal isim kullanmadığını belirten Kyed (2022), merkezi hükümet ile Karenlerin etnik silahlı örgütü olan KNU arasında 2012 yılındaki ateşkesin ardından Htee Ka Lay adını verdiği bir Karen köyünde gelişen sınır yönetişimi biçimlerini irdelemiştir.

Tayland'ın yaklaşık 70 kilometre uzağında bulunan ve resmi olarak Myanmar devletine bağlı Htee Ka Lay'nin aslında uluslararası sınırda yer almadığını belirten Kyed (2022), uluslararası sınıra odaklanmak yerine Myanmar devleti ve KNU arasında çekişmelerin yaşadığı köyün etrafındaki bölgeye "iç sınır bölgesi" olarak yaklaşmıştır. Kyed (2022) soruna analitik olarak yaklaşmak adına yönetişimi adli müdahaleler, ahlaki düzen ve suç kontrolü değişkenleriyle araştırdığını belirtmiştir. Bölgede sınırlı devlet kontrolü olduğunu söyleyen Kyed (2022), merkezi hükümet ile KNU arasında tanımladığı iç sınır bölgesinin literatürde tanımlanan mekânsal sınır şeklinde olmadığını, siyasi-bölgesel sınırların aslında Myanmar devletinin ve KNU'nun bölgedeki boş "arzu alanlarında" inşa etmek istediği politik hayallerini ifade etmektedir. Karen eyaletindeki sınır yönetişimi sürecinde, Myanmar ordusu ve KNU arasındaki çatışma durduğunda her iki taraf da okullar inşa etmekte, yol inşaatına dahil olmakta, araziyi yönetmeye çalışmakta, köy idarecileri

tabelalar ve kontrol noktaları kurarak bölgede egemenlik talep etmeyi amaçlamaktadırlar (Kyed, 2022).

Myanmar devletinin ve KNU'nın Karen eyaletinde sivil devlet kurma çabalarının bir rekabete dönüştüğünü vurgulayan Kyed'in ampirik bulgularına göre (2022), Karen köylülerin özellikle adli konularda Myanmar devletinden çok KNU'nun kurumlarına güçlü bağlılıkları oluşmuştur. Myanmar ordusunun hükümetin gücünü göstermek adına köyün sınırları içerisine kademeli saldırılar gerçekleştirdiğini söyleyen Kyed (2022), yapılan saldırıların ve geri çekilmelerin sınır kavramını soyutlaştırdığını ve bunun da devlet inşası sürecinde sınır yönetişimi biçimine evirildiğini gözlemlemiştir. Sınır yönetişimi kavramı, KNU gibi etnik silahlı örgütlerin işleyen adalet ve güvenlik sistemi, kamusal malların üretilmeleri ve tedarik edilmeleri, sosyal düzenin sağlanması, vergilendirme ve kaynak kontrolünün dağıtımının güvenlikli şekilde yapılmaları konularındaki girişimleriyle devlet inşası sürecinde halk nezdinde meşruiyet kazanmasına yardımcı olmuştur.

Sınır yönetişimi kavramı 2022 yılında Kyed'in çalışmasında literatüre girmiş olsa da Karen eyaletindeki merkezi hükümet ve KNU arasındaki çatışmaların yarattığı meşru otoritenin kim olduğu sorunu daha önce 2021 yılında siyasi ekonomist SiuSue Mark tarafından incelemiştir. Merkezi hükümet ile KNU arasındaki güç mücadelesini "karma kontrol (mixed-control)" olarak tanımlayan Mark (2021), 2012'deki ateşkesten sonra yerel toplulukların Karen bölgesindeki arazide ve bilhassa ormanların kontrolünde yaşanan ikili yönetimin karmaşıklığının yarattığı meşruiyet krizine değinmiştir. Otorinin sağlanmasındaki meşruiyet sorunu ele alan Mark (2021), toplumların meşruiyet sorununa gösterdikleri tepkileri iki faktörle açıklamıştır. Mark'a göre (2021) bu faktörler; toplumların yetkililerle olan ideolojik özdeşleşmesi ve temel geçim maddi ihtiyaçlarını kimin karşıladığıdır. Bununla birlikte, merkezi hükümet ve KNU arasındaki karma kontrole maruz kalan Karenlilerin arazi tapularının hangi otorite tarafından verileceği, ormanların güvenliğinin kim tarafından sağlanacağı ve bölgeye hâkim olan otoritenin hesap verilebilirlik ilkesini uygulayıp uygulamayacağı tartışmaları otoritenin meşruiyetini oluşturan unsurlardır (Mark, 2021). Mark (2021) bu noktada arazi tapusu söz konusu olduğunda maddi kaygıların ön plana çıktığını ve Karenlilerin arazi tescili için genellikle merkezi hükümete başvurmalarının KNU liderlerinin otoritesini zayıflattığını belirtmiştir. Ormanların kontrolü ve hesap

verilebilirlik unsurlarında ise Karenliler meseleye ideolojik perspektiften bakıp maddi çıkarlarıyla uyumlu şekilde davranmışlardır (Mark, 2021). Nihai olarak Mark (2021), elde ettiği bulguları diğer vakalarla genellememekle birlikte Myanmar örneğinden elde ettiği bulguların meşru otoritenin hem ideolojik hem de maddi ihtiyaçları sürdürme yeteneğinin olmasının önemini vurgulamıştır. Mark'a göre (2021) Myanmar'da Karen bölgesinde meşru güç olmak isteyen otorite, Karen toplumu üzerinde nüfuz sahibi olmak için her iki boyutta da rekabet etmelidir. İster merkezi hükümet ister herhangi bir etnik silahlı örgüt olsun, ideolojik ve maddi boyutlarda gücü elinde tutmayı başaran otorite hem meşruiyetini sağlayacak hem de toplumun meşru olan otoritesine sadık kalmasını sağlayabilecektir.

Kopenhag Üniversitesi bünyesindeki Danimarka Uluslararası Çalışmalar Enstitüsü'nün fonladığı projesiyle Myanmar'da saha çalışması yapan Maria Knakkergaard, 2018 yılındaki yüksek lisans teziyle etnik silahlı örgütlerin yaşadığı meşruiyet sorununu çalışmıştır. Her ne kadar yüksek lisans tezi olsa da Knakkergaard (2018), Myanmar'da devlet inşasını ve Karen eyaletindeki devlet dışı aktörlerin hukuki çoğulluğun (legal pluralism) değişkenlerini incelemiştir. Çalışmasını 2013'ten 2015'e kadar bölgede yürütülen etnografik yönteme araştırmacı, Karen eyaletindeki ender saha çalışmalarından birisine yer verdiği için yüksek lisans teziyle literatüre katkıda bulunmuştur. Knakkergaard (2018), Karen eyaletinde devlet inşa etme sürecinin karmaşık olma sebebinin, yerel örf ve âdet hukuku ile Myanmar'ın resmi eyalet hukukun aynı anda işletildiği çoklu hukuk sisteminin varlığı olduğunu belirtmiştir. Bu nedenle, Karen eyaletindeki farklı hukuk sistemlerinin aynı anda var olarak birbiriyle etkileşim içine girmeleri, devlet inşasında hukuki çoğulculuk durumuna yol açmıştır. Knakkergaard'a göre (2018), kültür ve geleneklerinde derinden kök salmış olan kendi örf ve âdet hukukunu zamanla geliştiren Karen halkı, yerel örf ve âdet hukukunu Myanmar devletinin resmi hukuk sistemine tercih etmiştir. Merkezi hükümetin eyalet hukuk sistemini Karen halkı üzerindeki devlet otoritesini ve kontrolünü sağlamak için kullandığını belirten Knakkergaard (2018), marjinalleşen ve kendilerini resmi hukuk sisteminden dışlanmış hisseden Karenliler ile merkezi hükümet arasında gerilime yol açtığını vurgulamıştır. Bu noktada saha çalışması sonucundaki gözlemlerini paylaşan Knakkergaard (2018), Myanmar'daki devlet inşasının başarısı için Karen halkının geleneksel hukuk sisteminin Myanmar devletinin resmi hukuk sistemine entegre edilmesinin gerekliliğini savunmuştur.

Sınır yönetişimi kavramı ampirik olarak Myanmar'da sadece Karen eyaletinde incelenmemiştir. Myanmar'ın kuzeyindeki Kaçin eyaletinde yaşayan toplumların en büyüğü olan Kaçinlerin oluşturduğu KIA ile Myanmar ordusu arasında yirmi yılı aşkın süredir devam etmektedir. Göç çalışmalarıyla bilinen sosyal bilimci Elaine Lynn-Ee Ho, 2022 yılındaki çalışmasında 2011'den bu yana Myanmar ordusu ile KIA arasında yeniden başlayan çatışmaların sonuçlarına odaklanmıştır. Çatışmaların Kaçin eyaletinde 100 binden fazla kişinin ülke içerisinde göç etmesini tetiklediğini belirten Ho (2022), Myanmar'da insani krizler ortaya çıktığının altını çizmiştir. Kaçin'in Çin sınırında bulunması sebebiyle Pekin hükümetinin Myanmar'daki krize müdahil olduğunu söyleyen Ho (2022), Myanmar'daki merkezi hükümetin insani krizlerde "umursamayan devlet" rolüne bürünmesi sebebiyle sınır yönetişimi kavramının "bakım rejimleri" (regimes of care) kavramına dönüştüğünü iddia etmiştir. Çalışmasında etnografik araştırma ve röportaj metodolojilerini kullanan Ho (2022), Kaçin eyaletinde çıkarları olan Çin dışında, liberal devlet inşasını savunan Japonya, ABD ve Birleşik Krallık'taki Kaçin diasporalarının insani yardım sağlamak adına ayrılıkçı gruplara ve sivil toplum örgütlerine yardım ederek "bakım rejimi" kurduklarını vurgulamıştır.

Myanmar devlet inşası literatüründe sınır yönetişimi kavramıyla birlikte incelenen bir diğer konu da Myanmar'ın sınır komşusu olan Çin'in etnik silahlı örgütlerin hâkim oldukları sınır bölgelerine karşı uyguladığı siyaset yer almaktadır. Bu noktada, karşılaştırmalı siyaset alanındaki çalışmalarıyla bilinen Enze Han'ın literatüre olan katkıları dikkat çekmektedir. Çin'in Güneydoğu Asya'daki komşularıyla olan ilişkilerini "sınır bölgesi devlet inşası (borderline state building)" kavramı kapsamında araştıran Han (2019), Çin'in komşuları üzerinde çok fazla güce sahip olduğunu ve bu durumun asimetrik bir ilişkiye yol açtığını savunmuştur. Çalışmasında Çin'in Myanmar sınırındaki Yünnan, Vietnam sınırındaki Guangşi Zhuang ve Hong Kong sınırındaki Guangdong kentleri olmak üzere üç sınır bölgesini inceleyen Han (2019), Çin'in bu bölgelerin her birine yönelik uyguladığı farklı yaklaşımların komşu ülkelerin devlet inşasını nasıl etkilediğini analiz etmiştir. Çin'in diğer Güneydoğu Asya ülkelerinde olduğu gibi Myanmar'da da tarihsel gerilimler, toprak anlaşmazlıkları ve ABD ve Japonya gibi diğer güçler ile rekabeti gibi zorluklarla karşılaştığını belirten Han (2019), Myanmar'daki devlet inşası yaklaşımının Çin'in toprak bütünlüğünü ve ulusal güvenliğini koruma üzerine olduğunu iddia etmiştir. Bu bağlamda Çin, Myanmar'daki sınır bölgelerinde ve Myanmar içerisindeki sınır yönetişiminin

uygulandığı Karen ve Kaçin bölgelerinde, ekonomik kalkınma ve altyapı projelerine öncelik veren politikalar izlemekte ve komşu ülkelerle iyi ilişkiler sürdürmek için diplomatik çabalar yürütmektedir (Han, 2019). Ayrıca Han (2019), Çin'in "asimetrik komşuluk" ile sınır bölgeleriyle olan karmaşık ilişkilerinin devam edeceğini ve bu durumun Myanmar devlet inşasını şekillendirmeye devam edeceğini vurgulamıştır.

Myanmar devlet inşasında Çin ile olan "asimetrik komşuluk" kavramıyla literatüre katkıda bulunan Han, 2020 yılındaki çalışmasında "sınır bölgesinde devlet konsolidasyonu (borderland state consolidation)" kavramını üreterek literatüre bir katkıda daha bulunmuştur. Myanmar'da merkezi hükümetin sınır bölgelerindeki gücünün komşu ülkeleri nasıl etkilediğini Tayland, Çin ve Hindistan örnekleri üzerinden analiz eden Han (2020), Myanmar devletinin izlediği hibrit ve sınır yönetişimlerinin "komşuluk etkisi (neighborhood effect)" oluşturduğunu savunmuştur. Myanmar'daki devlet konsolidasyonu sürecinin komşu ülkeler üzerinde çeşitli şekillerde etkisi olduğunu belirten Han'a göre (2020), Tayland, Çin ve Hindistan; kendi sınırlarını Myanmar'daki çatışma ve istikrarsızlığın yayılma etkilerinden korumaya çalıştıkları için sınır bölgelerinde silahlanma yoluna gitmişler ve bu da militarizasyonu artırmıştır. Myanmar'daki hibrit rejim sebebiyle sınır bölgelerinde güvenlik sorunu yaşayan komşu ülkeler, sınırları boyunca insanların, malların ve kaynakların hareketini kontrol etmeye daha fazla önem vermişler ve bu da bölgedeki güç dengesinin süreç içerisinde değişmesine yol açmıştır (Han, 2020). Son olarak Han (2020), Myanmar'da devlet gücünün merkezi hükümet tarafından konsolide edilmesinin komşu ülkelerin güvenlikleştirme politikaları izlemesine sebep olduğu için bir "yayılma etkisi (spillover effect)" yarattığını vurgulamıştır.

Etnik silahlı örgütlerin merkezi hükümet karşısında güçlenerek hibrit yönetişim uygulamalarının başlaması, sınır yönetişimi kavramının Myanmar siyasetine olan etkisi, başta Çin olmak üzere Myanmar'a komşu olan ülkelerin etnik silahlı örgütlerin hâkim oldukları bölgelerdeki faaliyetleri neticesinde Myanmar devlet inşası literatüründe yasa dışı ekonomik faaliyetler incelenmiştir. Myanmar'ın kuzeyinin coğrafi olarak engebeli ve siyasi olarak istikrarsız olması neticesinde uyuşturucu üretimi ve kaçakçılık gibi yasa dışı işler ortaya çıkmıştır. Myanmarlı siyaset bilimci Ko-Lin Chin (2009), yasa dışı faaliyetlerin ve uyuşturucu ticaretinin Güneydoğu Asya'da tarih boyunca olduğunu ve hatta Tayland, Laos

ve Myanmar'ın bulundukları bölgelerin yasa dışı faaliyetler açısından "altın üçgen" olarak tanımlamıştır. Yapılan yasa dışı işlerin, Güneydoğu Asya'daki diğer ülkelerde olduğu gibi Myanmar'ın da sosyoekonomik gelişimini ve devlet inşası sürecini olumsuz etkilediğini söylemek mümkündür (Baker ve Milne, 2015). Yolsuzluğu körükleyen ve hukukun üstünlüğünü baltalayan uyuşturucu ticaretinin görüldüğü Myanmar'da uyuşturucu baronları ve kaçakçılarıyla hükümet yetkilileri ve askeri liderlerle yakın bağlantıları bulunmaktadır (Meeham, 2011). Bu bağlantılar sebebiyle merkezi hükümet, yolsuzluk ile yasa dışı eylemlerle mücadele etmekte zorlanmış; ayrıca yasa dışı uyuşturucu ticareti, sınır bölgelerinde faaliyet gösteren etnik silahlı örgütler için de önemli bir gelir kaynağı olmuştur (Meeham, 2011). Etnik silahlı örgütleri, yasa dışı uyuşturucu ticareti ile kazandıkları para ile askeri operasyonlarını finanse etmişler ve sahip oldukları özerklikleri merkezi hükümete karşı korumak için bu parayı kullanmışlardır (Su, 2018). Bu durum, etnik silahlı örgütler ile hükümet arasında karmaşık bir ilişki ağı oluşturmuş ve bu bölgelerde barış ve istikrarın tesis edilmesini zorlaştırmıştır (Su, 2018). Sonuç olarak, yasa dışı uyuşturucu ticareti Myanmar'da devlet inşası sürecinde yolsuzluğun körüklenmesi, hukukun üstünlüğünün baltalanması, çatışma ortamının sürmesi ve istikrarsızlığın devam etmesi gibi sonuçlara sebep olmuştur.

Yasa dışı uyuşturucu ticaretinin en çok görüldüğü bölgeler, Myanmar'ın Çin sınırındadır. Bilhassa Şan eyaletindeki faaliyetler, Myanmar devlet inşası literatüründe ampirik olarak incelenmiştir. Doktora tezinde Myanmar'daki yasa dışı uyuşturucu ticaretinin politik ekonomiye olan etkisini inceleyen siyaset bilimci Patrick Meehan'ın 2015'te yayımladığı araştırma makalesi bu konuda öncü çalışmalardan birisi olurken, Meehan'ın 2022 yılında siyaset bilimci Dan Seng Lawn ile olan ortak çalışması literatürde dikkat çekmiştir.

1988 ile 2013 yılları arasında Şan eyaletindeki afyon ve uyuşturucu ticaretinin ekonomik politiğini analiz eden Meehan (2015), yapılan yasa dışı ticaretin hem devletin yönetme kapasitesini nasıl güçlendirdiğini hem de devletin parçalanmasına nasıl katkıda bulunduğunu incelemiştir. Afyon ve uyuşturucu ticaretinin Şan eyaleti içerisindeki bölgeleri kontrol eden etnik silahlı örgütlerin ortaya çıkmasına yol açtığını belirten Meehan (2015), bu durumun devletin parçalanmasına katkıda bulunduğunu savunmuştur. Devletin otoritesine meydan okuyan ve merkezi hükümetin devletin yönetme kabiliyetini

baltaladığını ifade eden Meehan'a göre (2015), afyon ve uyuşturucu ticareti Şan eyaletindeki toplumun gözünde devletin meşruiyetini aşındıran bir yolsuzluk ve cezasızlık kültürü yaratmıştır. Bunun yanı sıra, yasa dışı ticaretten elde edilen gelirlerin merkezi hükümet tarafından Şan eyaletinin altyapı ve sosyal hizmetlere yatırım olarak kullanılması devletin yönetme kapasitesini güçlendirmiş ve bölgedeki meşruiyetini artırmıştır (Meehan, 2015). Şan eyaletindeki afyon ve uyuşturucu ticaretinin devletin parçalanması ve devlet inşası arasında karmaşık ve çok yönlü bir ilişkiye neden olduğunu söyleyen Meehan (2015), devletin yasa dışı ticareti eleştirilerini bertaraf etmek için topluma karşı şiddet ve istikrarsızlık tehdidini kullanmıştır.

Sınır bölgeleri üzerine olan çalışmalarına devam eden Meehan, 2022 yılında Seng Lawn Dan ile yayımladığı ortak makalede, etnik silahlı örgütlere bağlı milislerin yasa dışı uyuşturucu ticaretiyle oluşturduğu siyasi güce ve otoriteye odaklanarak Myanmar-Çin sınır bölgelerindeki karmaşık ve şiddet içeren dinamiklerini incelemiştir. 2015 yılındaki çalışmasının aksine ampirik olarak sadece Şan bölgesini incelemeyen Meehan ve Dan (2022), sınır yönetişiminin yerel milisler, uyuşturucu kaçakçıları ve hükümet yetkilileri dahil olmak üzere çeşitli devlet ve devlet dışı aktörleri arasındaki karmaşık ittifakalar, müzakereler ve güç mücadeleleri aracılığıla "aracılığa tabi tutulduğunu" iddia etmiştir. Sınır yönetişimde rol alan ve yasa dışı uyuşturucu ticareti yapan aktörlerin basitçe "suçlu" veya "yasa dışı" olarak tanımlanmaması gerektiğini belirten Meehan ve Dan (2022), bu durumun daha ziyade bölgenin siyasi ve ekonomik manzarasının derinlerine işlenmiş olduğunu ve güç ile kaynak dağılımının şekillenmesinde çok önemli bir rol oynadığını öne sürmüşlerdir. Myanmar-Çin sınırındaki bölgelerin politik ekonomisini analiz eden bu çalışmada Meehan ve Dan (2022), metodolojik olarak saha araştırmalarından ve bölgedeki kilit aktörlerle yapılan röportajlardan yararlanmışlardır. Sınır bölgelerindeki yönetişimin karmaşık ve tartışmalı doğası hakkında eleştirel bir bakış açısı sunan Meehan ve Dan (2022), sömürgecilik mirası, Soğuk Savaş ve Çin'in Kuşak ve Yol Girişimi de dahil olmak üzere Myanmar devlet inşasını tarihsel ve jeopolitik bağlamlarda incelemişlerdir.

Sonuç olarak Myanmar, İngiliz sömürge yönetiminden bağımsızlığını kazandığı 1948 yılından itibaren etnik çatışmalarla dolu bir geçmişe sahiptir. Her biri kendilerine özgü karakteristik özellikleri olan etnik silahlı örgütlerin bulunduğu Myanmar'da baskın etnik

grup olan Birmanlar, diğer etnik azınlıklar üzerinde güç kazanmıştır. Onlarca yıldır süren çatışma ortamı devlet inşasında siyasi istikrarsızlığa yol açmıştır. Etnik silahlı örgütlere karşı Myanmar siyasetinde güç kazanan aktör, Tatmadaw olarak bilinen Myanmar ordusu olmuştur. Sivil hükümetin kararlarını geçersiz kılmak ve afyon ve uyuşturucu ticaretleri gibi yasa dışı faaliyetlerle de olsa ekonominin kilit sektörlerini kontrol etmek isteyen Tatmadaw, tarihsel süreç içerisinde ülkedeki baskın siyasi güç olmuştur. Tatmadaw'ın sivil olmayan yapısı, Myanmar devlet inşasında hem otoriter hem de demokratik yönetişim unsurlarının var olduğu hibrit rejimin ortaya çıkmasının önünü açmıştır. Bu bağlamda, Myanmar devlet inşası literatüründe Tatmadaw olarak bilinen silahlı kuvvetlerin askeri doktrini üzerine olan çalışmalar önem kazanmıştır.

5.2. Devlet İnşasında Tatmadaw Askeri Doktrini

Myanmar ordusunun resmi adı olan Tatmadaw, kelime anlamı olarak "büyük ordu (grand army)" anlamına gelen Burma dilinde bir terimdir (Myoe, 2009). Myanmar tarihi boyunca siyasi katılım ve hükümetler üzerindeki kontrol gücüyle bilinen Tatmadaw, Myanmar'ın İngiliz sömürge yönetiminden bağımsızlığını kazandığı 1948 yılında kurulmuştur (Steinberg, 2010). Bu tarihten itibaren darbeler yoluyla ülkede askeri yönetim kuran ve ülke yönetiminde rol oynayan Tatmadaw, siyasi muhalefeti bastırma, çok sayıda insan hakları ihlalleri, etnik azınlıklara yönelik şiddet eylemleri ve hatta soykırım suçlamalarıyla karşı karşıya kalmıştır (Zenginkuzucu, 2021). Başta Arakan eyaletindeki Rohingya toplumu olmak üzere Myanmar'daki çeşitli etnik silahlı örgütlerle çatışmalara giren Tatmadaw, komşu ülke Bangladeş'e kitlesel bir mülteci göçüne yol açmıştır (Ullah, 2011). Bir Burma atasözüne göre; "hükümet; ateş, sel, hırsızlar ve düşmanlarla birlikte beş kötülükten birisiydi" (Steinberg, 2010: 31).[21] Tezin bu bölümünde, askeri darbelerle hükümeti ele alan ve hükümet olduğu için beş kötülükten birisi olarak görülen Tatmadaw'ın Myanmar devlet inşasında uyguladığı askeri doktrininin literatüre olan yansımaları ele alınmıştır.

[21] İlgili Burma atasözü "States, government was one of the five evils, along with fire, flood, thieves, and enemies" olarak bilinmektedir.

Myanmar siyasetinde Tatmadaw'ın etkisi 1960'lı yıllarda başlamıştır. Myanmar'ın demokratik yollarla seçilmiş ilk başbakanı U Nu'nun 1962 yılında Ne Win liderliğindeki bir askeri darbeyle devrilmesi, Myanmar siyasi tarihinin dönüm noktalarından birisi olmuştur. 1963 yılındaki çalışmasında Myanmar'da askeri darbeye yol açan siyasi ve sosyal koşulları inceleyen Frank N. Trager, ordunun sivil hükümete olan müdahalesinin sebebinin ülkedeki siyasi istikrarsızlık olduğunu iddia etmiştir (Trager, 1963). U Nu'nun liderlik tarzının ve izlediği politikaların Myanmar'ın ekonomik ve siyasi sorunlarını daha da derinleştirdiğini söyleyen Trager (1963), U Nu dönemine yolsuzluk, kayırmacılık ve hükümetin ülkenin sosyal ve ekonomik zorluklarını çözmedeki başarısız olan etkisiz politikalar damgasını vurduğunu belirtmiştir. Trager (1963), bu durum halkın hoşnutsuzluğuna ve hükümetin etkili bir şekilde yönetme kabiliyetine olan güven kaybına yol açmıştır. General Ne Win liderliğindeki askeri darbesini bu zorluklara bir yanıt olarak gören Trager (1963), Tatmadaw'ın kendisini ülkede düzeni ve istikrarı yeniden sağlayabilecek tek kurum olarak gördüğünü savunmuştur. Darbeyi takip eden "Devrimci Konsey (Union Revolutionary Council)" olarak bilinen askeri hükümet, darbeyi takip eden süreçte ülkeyi modernleştirmeyi amaçlayan bir ekonomik ve sosyal reform programları başlatmıştır.

Mary P. Callahan, 2003 yılında yayımladığı kitapta, Myanmar siyasetinin birçok değişkeni hakkında kapsamlı bir analiz sunduğu gibi Tatmadaw'ın devlet inşasındaki rolünü de incelemiştir. Myanmar'daki askeri rejimin ülkenin siyasi ve ekonomik gelişimi üzerindeki etkisine değinen Callahan (2003), Tatmadaw'ın 1948'deki bağımsızlıktan bu yana Myanmar siyasetinde çok önemli bir rol oynadığını belirtmiştir. Ordunun Myanmar'da iktidara yükselişi ve yükseldikten sonra iktidar üzerindeki hakimiyetini sürdürmek için başvurduğu kuvvet kullanımı, diğer aktörlerle iş birliği ve etnik silahlı örgütler üzerindeki baskı gibi stratejileri inceleyen Callahan (2003); Tatmadaw'ın zayıf bir sivil toplum, baskın bir askeri bürokrasi ve sınırlı bir siyasi muhalefet alanı ile karakterize edilen bir devlet inşa ettiğini savunmuştur. Tatmadaw'ın ekonomi politikalarını devlet inşası değişkenleri arasına alan Callahan (2003); Tatmadaw'ın ekonomik politikalarını ahbap-çavuş kapitalizmi, yolsuzluk ve şeffaflık eksikliği ile tanımlamıştır. Callahan'a göre (2003), Tatmadaw kendisini zenginleştirmek ve gücünü elinde tutmak için ekonominin kilit sektörleri üzerindeki kontrolünü hiç bırakmamıştır.

Tatmadaw'ın güçlü bir devlet inşası için ekonomi alanında kullandığı stratejiyi inceleyen literatürdeki en göze çarpan çalışma Kevin Woods'a aittir. 2011 yılındaki araştırma makalesiyle literatürün en çok atıf alan çalışmasına imza atan Woods (2011), Myanmar ile Çin arasındaki sınır bölgelerinde askeri ve ticari çıkarlar arasındaki kesişmeyi incelemiştir. Woods (2011), çalışmasında Tatmadaw'ın sınır bölgelerindeki kaynakları kullanarak gücünü pekiştirmesine ve ordu mensubu gruplar ile özel işletmeler arasındaki ortaklıklara odaklanmıştır. Bölgedeki ortaklıkları "ateşkes kapitalizmi (ceasefire capitalism)" olarak tanımlayan Woods (2011), ortaya çıkan bu yeni kapitalizm biçiminin askeri ve ticari çıkarlar arasındaki yakın uyum ile karakterize etmiştir. Bu noktada Tatmadaw, kaynaklara ve pazarlara erişimi güvence altına almak için şiddet ve zorlama kullanmıştır. Myanmar ve Çin hükümetlerinin kendi güçlerini pekiştirmek ve bölgedeki etkilerini genişletmek için bu askeri-özel ortaklıkları aktif olarak desteklediklerini öne süren Woods (2011), Myanmar ve Çin hükümetlerinin bu ortaklıkla birlikte doğal kaynakların sömürülmesinden kaynaklanan ekonomik büyümeden yararlanmalarını sağladığını belirtmiştir.

Myanmar, dünya siyasi tarihinin en uzun iç savaşlarından birisine tanıklık etmektedir. İç savaş, Tatmadaw tarafından yönetilen merkezi hükümet ile çoğu kendini yönetmek peşinde olan etnik silahlı örgütler arasında sürmektedir. Bununla birlikte, Rohingyalı azınlık Müslümanlara karşı da dahil olmak üzere ülkede bir dizi başka isyan hareketleri ülke genelinde devam etmektedir. Demokratikleşme adımları atılmış olsa da ülkedeki şiddet olaylarında herhangi bir azalma görülmemektedir. Literatürdeki çalışmalar, merkezi hükümetinin kullandığı şiddeti anlamak için askeri yönetimin devlet kurma girişimlerine değinilmiştir. Bu bağlamda, literatürde Tatmadaw'ın askeri doktrinini anlamak adına incelenen ilk kavram "Sosyalizme Burma Yolu (Burmese Way to Socialism)" olmuştur.

Literatürde "Sosyalizme Burma Yolu" kavramı üzerine yapılan çalışmalar 1960'lı yılların başlangıcına dayanmaktadır. 1962 askeri darbesinden sonra Burma hükümeti tarafından benimsenen siyasi ve ekonomik politikaları araştıran siyaset bilimci Fred R. von der Mehden (1963), Burma'daki sosyalist sistemin ideolojik ve kurumsal temelleri ile hükümetin politikalarını uygulamada karşılaştığı zorlukları analiz etmiştir. Sanayinin kamulaştırılması, tarımın kolektifleştirilmesi ve devletin ticaret üzerindeki katı kontrolü gibi

sosyalist politikaların Burma toplumu ve ekonomisi üzerindeki etkisini inceleyen Von der Mehden (1963), hükümetlerin sosyalizm arayışının İngiliz sömürgecilik mirası ile ordunun ekonomi ve toplum üzerindeki kontrol arzusu unsurlarının kombinasyonuyla şekillendiğini iddia etmiştir. "Sosyalizme Burma Yolu" politikasını izleyen siyasi elit, bürokratik verimsizlik ve uluslararası ekonomik yaptırımların etkisi de dahil olmak üzere birçok engelle karşılaşmıştır (Von der Mehden, 1963). 1990'lı yıllarda Myanmar'da yaptığı saha çalışmalarıyla tanınan siyaset bilimci Josef Silverstein, Von der Mehden'in çalışmasından bir yıl sonra yayımladığı çalışmasında General Ne Win liderliğindeki sosyalist hükümet idaresindeki Burma'daki siyasi ve ekonomik gelişmeleri incelemiştir. Burma'daki sosyalizmin yapısını ve sosyalist yapının kurulma sürecinde hükümetin karşılaştığı zorlukları araştıran Silverstein (1964), 1960'larda Burma siyasetinin "Sosyalizme Burma Yolu" ile radikal bir dönüşüm geçirdiğini belirtmiştir. "Sosyalizme Burma Yolu" ilkesinin ani ve dramatik bir devrimden ziyade bir dizi kademeli adımlarla belirlendiğini söyleyen Silverstein'a göre (1964), o dönem özgüveni yüksek olan hükümetin sosyalizme yaklaşımı ülkedeki kilit endüstri kollarının millileştirilmesi ve devletin kontrolün ettiği merkeze bağlı bir ekonomi ile karakterize edilmiştir. Von der Mehden ve Silverstein'ın çalışmaları, Tatmadaw'ın Myanmar devlet inşası sürecinde etkili olmayan başladığı dönemleri ve dönemin hükümetlerinin "Sosyalizme Burma Yolu" ilkesini inceleyen ilk akademik yayınlar olma özelliğini taşımaktadırlar.

Beehner'e göre (2018) Tatmadaw Myanmar'da agresif bir devlet inşası süreci gerçekleştirmiştir. Tatmadaw'ın böyle bir yol izlemesinin sebepleri; ülke sınırlarını daha da sağlamlaştırmak ve iç ve dış tehditlere karşı ülkeyi korumaktır (Beehner, 2018). Myanmar'daki etnik silahlı örgütlerle çatışma içerisinde olan Tatmadaw, çatışmalar yaşadığı bilhassa sınır bölgelerinde yerel paramiliter örgütleri tamamen ortadan kaldırmayarak verdiği bu mücadelenin kendisi kurduğu askeri rejim meşruiyetini sağlamak adına kullanmaktadır (Beehner, 2018).

Tatmadaw, devlet inşası sürecindeki stratejilerini yalnızca silahlı çatışma üzerinden yürütmemektedir. Tatmadaw'ın hem yasal hem yasa dışı olarak kereste, yeşim taşı, afyon vb. ürünlerle yaptığı sınır dışı ticaretten kar elde etmeye çalışmaktadır (Lintner, 1999; Meehan, 2011). Askeri rejimin bunu yapma sebebi; ülkenin ekonomik kapasitesini geliştirerek

meşruiyetini daha da sağlamlaştırma isteğidir. Bununla birlikte, sınırlardaki ticari faaliyetlere hâkim olan Tatmadaw, ülkenin en ücra köşelerindeki zengin doğal kaynaklara sahip olarak bölgeleri kontrol etme ve kontrol ettiği bölgelerdeki siyasi uzlaşmayı silah baskısıyla gerçekleştirmeye çalışmaktadır (Beehner, 2018).

Myanmar'daki bölünmüş toplumları yönetmek üzere devlet inşası sürecini yöneten merkez güç Tatmadaw; bölünmüş toplumları ekonomik, siyasi ve kültürel olarak kontrol etmek amacıyla güç kullanımına gitmiştir (Koo, 2015). Tatmadaw her ne kadar kendisini modernleştirici bir güç olarak görse de Myanmar kamuoyundan izole edilmiş asker kökenli siyasi elitin devlet içinde ve dışındaki tehditleri nasıl algıladıklarını ve bu algının ordunun devlet inşası sürecini şekillendirdiğini ortaya koymuştur (Lissak, 1964). Tatmadaw'ın devlet inşasındaki askeri doktrini, sivillerin ülkeyi kontrol etme taleplerine rağmen, askeri rejimin ülke sathındaki agresif güç kullanımını açıklayan praetoryan (Eski Roma'da imparatorun muhafız kıtası, iktidarda bulunanların koruyucuları) düzenini korumuştur (Nordlinger, 1977; Perlmutter, 1977).

Tatmadaw'ın devlet inşasındaki rolü iç savaş ile başlamıştır. Ülke çapındaki isyanları bastırmak isteyen merkezi hükümet, operasyonları yürütmesi için Tatmadaw'a geniş bir özerklik yetkisi vermiştir (Beehner, 2018). Merkezi hükümetin stratejisi, iş birliği ve uzlaşmacı politikalar ile Tatmadaw'ın agresif şekilde kullandığı kaba kuvvetini isyancılar üzerinde baskı kurmak üzerindeydi (Myoe, 2009). 1948'den itibaren devlet inşası sürecinde etkin rol oynayan Tatmadaw'ın en yüksek rütbeli üyeleri, İngiliz sömürgecilik döneminde kalma askeri ve siyasi taktikleri kullanmışlardır (Smith, 1991). Bir başka deyişle, Tatmadaw'ın devlet inşasındaki askeri doktrini İngiliz sömürgecilik dönemlerine dayanmaktadır. Komünistlere sığınak sağladıklarından şüphelendikleri köyleri yerle bir eden Tatmadaw, uyguladıkları taktiklerle devlet inşası sürecinde halkı kendi tarafına çekmeye çalışmış; ama bunda başarılı olamamıştır (Callahan, 2003). Smith'e göre (1991), Tatmadaw'ın uyguladığı agresif politikalara ve halktan destek almamasına rağmen dağılmamış olması, ironik şekilde, o dönemdeki Burma ordusu içerisinde görev yapan Çin, Kaçin ve Karen eyaletlerinden gelen askerlerin orduya olan sadakatlerinin payı vardır.

1950'li ve 1960'lı yıllarda Myanmar'ın devlet inşası sürecinin oluşum yıllarında Tatmadaw, "gaddar" eylemleriyle gücünü sağlamlaştırmasına rağmen, kendisini Batılı modellerle modernize olmuş bir askeri akademik olarak görmüştür (Callahan, 2003). Hatta bir görüşe göre Tatmadaw o dönemde yapılanmasından Yugoslav ve İsrail tipi kontrgerilla yönteminin savaşçı ruhundan ilham almıştır (Callahan, 2003). Myanmar uzmanı İsveçli gazeteci Bertil Lintner (1994), Samuel Huntington (1968) ve Morris Janowitz'in (1977) ordunun profesyonelleşmesi ve kurumsallaşması üzerine yaptıkları çalışmalara atıfta bulunarak Callahan'ın (2003) Tatmadaw'ın güçlü, modern ve disiplinli bir savaş gücü olduğu tespitini tartışmaya açmıştır. Tatmadaw'ın ilk kurucularının çoğunun ticarete ve siyasete atıldığını belirten Lintner (1994), geriye kalan Tatmadaw savaşçıları güç kullanımıyla daha fazla bağımsızlık ve hareket alanı sağlamaya çalışmışlardır. Lintner'e göre (1994), ideolojik olarak motive olan Tatmadaw savaşçılarının bunu yapmalarındaki asıl sebep mali açıdan bağımsız olma istekleriydi. Tatmadaw'ın devlet inşasındaki güç kullanımının önceliğinin mali sebepler olması Tatmadaw'ı koruması gereken toplumdan uzaklaştırmıştır (Linter, 1994).

Japon siyaset bilimci Yoshihiro Nakanishi'nin 2013 yılında yayımladığı kitap, 1960'lar ve 1970'lerdeki Myanmar siyasetinde askeri hükümeti tarafından geliştirilen ve uygulanan sosyalist ideolojinin kökenlerine ilişkin tarihsel bir çalışma olmasıyla literatürün dikkat çeken çalışmalarından birisi olmuştur (Nakanishi, 2013). Nakanishi (2013), Sosyalizme Burma Yolu'nun kökenlerinin, ülkenin siyasi istikrarsızlık ve ekonomik az gelişmişlikle mücadele ettiği 1950'lere dayandırmıştır. Siyasi istikrarsızlık ve ekonomik az gelişmişliğin getirdiği sorunlara alternatif çözümler getiren Sosyalizme Burma Yolu, o dönemde ülkenin askeri seçkinleri arasında popüler olan Marksist-Leninist ideolojiden büyük ölçüde etkilenmiştir (Nakanishi, 2013). General Ne Win liderliğindeki Myanmar askeri hükümeti, otoriter yönetimini haklı çıkarmak ve siyasi muhalefeti bastırmak için Sosyalizme Burma Yolu ideolojisini kullanmıştır (Nakanishi, 2013). Nakanishi'ya göre (2013), Tatmadaw ideolojiyi şekillendirmede ve bir dizi ekonomik ve siyasi reform yoluyla uygulamada kilit bir rol oynamıştır. Bununla birlikte Tatmadaw, devlet aygıtı üzerindeki kontrolünü sağlamak adına Sosyalizme Burma Yolu ideolojisini savunmuştur.

Maung Aung Myoe'nin 2009 yılındaki yayımladığı eserinde yer alan tipoloji, Myanmar'daki devlet inşasına olan etkisi inceleyen çalışmaların başında gelmektedir. Myoe (2009), Tatmadaw'ın devlet inşası süreçlerini 1948-1958, 1958-1988 ve 1988-2009 olmak üzere üç periyota ayırmıştır. Tipolojisinde "yönelimler", "stratejiler" ve "doktrinler" olmak üzere iki alt başlığa yer veren Myoe (2009), Tatmadaw'ın devlet inşası sürecindeki askeri doktrinlerinin nasıl değiştiğini araştırmıştır. Tatmadaw'ın 1948-1958 periyodundaki yönelimlerinin Çin tehdidi odaklı olduğunu belirten Myoe (2009); 1958-1988 yıllarında yönelimin etnik silahlı örgütler ve komünist gruplar üzerine olduğunun altını çizmiş ve en nihayetinde 1988-2009 yılları arasında Tatmadaw'ın Myanmar'ın işgal edilme korkusuyla yönelimini dış güçlere çevirdiğini söylemiştir. Myoe'nin (2009) Tatmadaw'ın stratejilerinde dikkat çektiği noktalar "kontrgerilla operasyonları" ve "dört kesim" (four cuts) kavramlarıdır. Ayrıca doktrinler üzerine de eğilen Myoe (2009), Tatmadaw'ın devlet inşasındaki bakış açısının savunmacı bakış açısından saldırgan bakış açısına dönüştüğünü belirtmiştir.

Tablo 4

Tatmadaw askeri doktrini (1948-2009)

Zaman aralığı	Yönelimler	Stratejiler	Doktrinler
1948-1958	Dış tehdit odaklı (Çin)	Büyük tümenler, zırhlı tugaylar, mekanize savaş, stratejik inkâr	Savunmacı: dış savunma
1958-1988	Etnik silahlı örgütler ve komünist isyanlar odaklı (KNDO, CPB)	Düzensiz savaş, "dört kesim" (four cuts), hava saldırıları ile boğma, psikolojik harp, topçu ateşi, halk milisleri	İç savunma: ayaklanma karşıtlığı ve "halk savaşı"
1988-2009	Yabancı veya vekalet eden güçler tarafından istila edilme korkusu odaklı (KNDO)	Stratejik inkâr, karşı saldırı, kapasite artırımı, karma silahlar, "İstihbarat, Gözetleme ve Keşif" (Intelligence, Surveillance and Recomaissance), sınır ötesi saldırılar	Saldırgan: modernleşme, gerilla savaşı, "modern koşullarda halk savaşı"

Myanmar devlet inşasında Tatmadaw askeri doktrini oluşturan bileşenlerin temelinde kontrgerilla operasyonları yatmaktadır. Tarihsel süreçte Tatmadaw'ın kontrgerilla operasyonlarının teknikleri çoğunlukla Myanmar'ın maruz kaldığı tehdit ortamına göre değişmiştir. Callahan (2003) bunun sebebini Tatmadaw'ın olası Çin ve ABD işgallerine karşı koymak üzere gerilla orudusu olarak oluşturulmasına bağlamıştır. Sömürgecilik sonrası yönetimin ilk on yılı boyunca Tatmadaw'ın devlet inşasındaki odak noktası, diğer devletlerin Myanmar'a karşı konvansiyonel askeri saldırılar gerçekleştirmelerini engellemekti (Beehner, 2018). U Nu döneminde Tatmadaw, kendisinde daha güçlü olan komşuları Çin ve Hindistan'ın başgösteren tehditleri nedeniyle adhoc bir duruş olan tarafsızlık, uyumsuzluk ve izolasyonizm politikalarını benimsemiştir (Egreteau ve Jagan, 2013). Myanmar'daki isyancıların Çin devrimiyle birlikte Mao Zedong'un ilkelerini benimseyerek geleneksel savaş düzeninde düzensiz gerilla savaşı taktiklerine dönmeleri Tatmadaw'ın askeri doktrinini

değiştirmiştir. Daha merkezi ve mekanize güç konseptini benimseyen Tatmadaw, iç isyanları bastırmak ve güneydoğu Asya'daki şiddetli savaşların Myanmar'a sıçramasını engellemek adına "halk savaşı" doktrinini benimsemiştir (Myoe, 2009). Bu bağlamda, 2000'li yıllardan itibaren Tatmadaw iki yönlü bir kontrgerilla stratejisi oluşturmuştur (Myoe, 2009). Tatmadaw'ın ilk kontrgerilla operasyon stratejisi, silahlı grupların sivil destek üslerinden ayrılmasıdır (Myoe, 2009). İkinci stratejide ise Tatmadaw, çevre bölgelerde yerel kontrgerilla milisleri yaratmıştır (Myoe, 2009).

"Dört kesim" stratejisi, Myanmar devlet inşasını şekillendiren kavramlardan birisidir. Myanmar siyasetini şekillendiren "dört kesim" yaklaşımıyla Tatmadaw, ülke içerisinde isyanları bastırmak için mihenk stratejisi haline gelmiştir (Myoe, 2009). 1970'lerde ortaya atılan "dört kesim" sistemiyle birlikte Tatmadaw; etnik silahlı örgüt milislerinin gıdaya erişimini ve milislere sağlanan fonları kesmeyi, milisler arasında kurulan temasları ve sağlanan istihbarat alışverişlerini engellemeyi ve en nihayetinde "isyancıların kafalarını kesmeyi" amaçlamıştır (Myoe, 2009). Bu noktada Tatmadaw; istihbarat toplamanın, isyancıları dağıtmanın ve ayrıca bir psikolojik savaş kampanyası başlatmanın bir yolu olarak bir köy savunma sistemine güvenmiştir (Myoe, 2009). Tatmadaw'ın kurmak istediği köy sisteminde Genelkurmay Başkanlığı devlet inşası siyasetinin merkezi haline gelmiş ve Tatmadaw, köylerdeki eğitim kurumlarında da halka anti-gerilla savaşının ilkelerini öğretmeye başlamıştır (Myoe, 2009). Tehdit algısının 1980'lerin ortalarından itibaren iç unsurlardan dış unslara kayması, 1988'de Ne Win'in iktidarı devretmesi ve Yangon'daki ayaklanmaların ardından Tatmadaw'ın "dört kesim" stratejisinin devlet inşasına olan yoğun etkileri bir nebze olsun azalmıştır (Myoe, 2009).

Bağımsızlığından bu yana siyasi geçişlerin görüldüğü karmaşık bir siyasi yapıya sahip olan Myanmar'da Tatmadaw'ın 2010 yılında gerçekleştirdiği seçimle birlikte yarı-sivil (quasi-civilian) ya da bir diğer tabirle yarı-askeri (quasi-military) bir rejim geçişine (regime transition) adım atılmıştır. Tatmadaw'ın devlet inşasındaki askeri doktrini, "dört kesim" yaklaşımı ve ardından gelen yarı-sivil rejimle birlikte Myanmar devlet inşası literatüründe rejim geçişleri alt başlığında çalışmalar ön plana çıkmışlardır. Queen Mary University of London'da Uluslararası İlişkiler bölümünde profesör olan Lee Jones'un 2014 yılındaki çalışması, Myanmar'da Tatmadaw'ın gerçekleştirdiği rejim geçişini inceleyen en kapsamlı

çalışmadır. Myanmar'daki askeri diktatörlüğün yarı-sivil bir hükümete olan siyasi geçişisini analiz eden Jones (2014a), rejim geçişinin anlamanın anahtarının merkez (center) ile çevre (periphery) arasındaki dinamiklerde, özellikle de Myanmar'daki etnik azınlık toplumların rolünde yattığını savunmuştur. Jones (2014a), Tatmadaw üyelerinin ülkedeki etnik azınlık grupların birçoğunu kendi bünyelerine katmayı başardıkları için siyasi iktidar üzerindeki hakimiyetlerini bu kadar uzun süre koruyabildiklerini iddia etmiştir. Tatmadaw, etnik azınlıklara özerklik ve kaynaklara erişimlerini sağlayarak, onların demokrasi yanlısı hareketler ile güçlerini birleştirmelerini engellemeyi başarmış ve bu toplumlar nispeten memnun tutabilmiştir (Jones, 2014a). Uluslararası toplumun Tatmadaw'a devlet inşasında liberalleşme baskısı yaptığına dikkat çeken Jones (2014a), askeri yöneticilerin meşruiyetlerini sürdürebilmeleri için etnik azınlık toplumlara tavizler vermeleri gerektiğini anladıklarını belirtmiştir. Bu bağlamda, Tatmadaw ordunun yetkilerinin bir kısmını yerel etnik liderlere devretmiş ve parlamentoda daha fazla temsile izin vererek kademeli bir ademi merkeziyetçilik sürecini başlatmıştır. Tatmadaw'ın bu süreci gerçek bir demokrasi veya insan hakları sağlayıcısı olarak yürütmediğini söyleyen Jones (2014a), askeri yöneticilerin sürece pragmatik hesaplarla baktığını savunmuştur. Nihai olarak, Tatmadaw gücünü ademi merkeziyetçi hale getirerek ve çevre (periphery) unsurlarıyla iş birliğine giderek, uluslararası baskıyı azaltmış ve halk ayaklanmalarıyla devrilen diğer askeri otoriter rejimlerinin kaderinden kaçarak devlet üzerindeki kontrolünü sürdürmeyi başarmıştır (Jones, 2014a).

Lee Jones ayrıca rejim geçişinin devlet inşası sürecindeki ekonomi politiğe olan etkilerini incelediği çalışmasıyla literatüre katkıda bulunmuştur. 2011'deki rejim geçişinde ordunun, sivil toplum gruplarının, uluslararası bağışçıların ve yatırımcıların rolleri olduğunu söyleyen Jones (2014b), rejim geçişi sürecinin her biri yeni siyasi ve ekonomik manzarayı kendi imajlarına göre şekillendirmeye çalışan farklı çıkar grupları arasındaki mücadele olarak anlaşılabileceğini ileri sürmüştür. Bu bağlamda Jones (2014b); çıkar gruplarını ekonominin temel sektörleri üzerinde güç ve kontrol sahibi olmaya çalışan Tatmadaw ve Tatmadaw'ın müttefikleri, daha fazla siyasi özgürlük, demokrasi ve ekonomik kalkınma isteyen muhalefet ve sivil toplum grupları ile Myanmar'daki ekonomik büyümeyi ve siyasi istikrarı teşvik etmeye çalışan uluslararası aktörler olmak üzere üç ana gruba ayırmıştır. Jones (2014b), rejim geçişinin siyasi liberalleşme ve ekonomik büyüme gibi bazı alanlarda önemli ilerlemeler kaydetmesine rağmen, kırılgan ve tersine çevrilebilir olduğunu iddia

etmiştir. Ayrıca Jones'a göre (2014b), Arakan eyaletinde devam eden çatışma, ülkenin zayıf kurumları ve altyapısı ile onlarca yıldır süregelen otoriter yönetimlerin mirasları, Myanmar'daki rejim geçişinin sağlıklı olmasını zorlaştırmışlardır.

Güneydoğu Asya üzerine yaptığı çalışmalarla tanınan siyaset bilimci Marco Bünte, 2014 yılındaki çalışmasında 2011'de askeri rejimden yarı demokratik yönetime olan geçişin başlamasından bu yana meydana gelen siyasi değişiklikleri incelemiştir. Bünte (2014), 2000'li yılların başından itibaren Myanmar'ın demokrasiye doğru bir miktar ilerleme kaydetmesine rağmen, Tatmadaw'ın ülkenin siyasi sisteminde 2014 itibariyle de önemli bir güç ve etkiye sahip olduğunu savunmuştur. Tatmadaw'ın bu gücü 2008 Anayasası'nın oluşumundaki rolüne dayandıran Bünte (2014), ordunun anayasadan aldığı güç ile devlet inşası sürecinde hükümetteki kilit bakanlıklar ve devletin kurumları üzerindeki kontrolünü sürdürdüğünü belirtmiştir. Tatmadaw'ın rejim geçişi sürecindeki kontrolü, daha sonra 2021'deki askeri darbeyle görevinden alınacak olan dönemin Aung San Suu Kyi liderliğindeki Ulusal Demokrasi Birliği (NLD) hükümeti zorluklarla karşı karşıya kalmıştır (Bünte, 2014). Bünte'ye göre (2014), Tatmadaw'ın devam eden etkisiyle birlikte kısıtlanan siyasi sistem, NLD hükümetinin etnik çatışma ve ekonomik eşitsizlik gibi temel sorunları çözememesine ve düşüşüne neden olmuştur (Bünte, 2014).

Tatmadaw'ın Myanmar siyasetini şekillendirmedeki rolünü analiz eden bir diğer isim olan siyaset bilimci Roger Lee Huang (2013), onlarca yıldır ülke yönetimine hâkim olan askeri rejimin, kolayca yerinden edilmesi pek mümkün olmayan, derinlere yerleşmiş ve güçlü bir aktör olduğunu iddia etmiştir. Huang (2013), Tatmadaw'ın kolluk kuvvetleri, bürokrasi, ekonomi vb. kilit kurumlar ve kaynaklar üzerindeki kontrolünün, sivil toplum kuruluşlarının muhalefeti ve uluslararası toplumun artan baskısına rağmen siyasi iktidarı sıkı bir şekilde elinde tutmasına olanak sağladığına dikkat çekmiştir. Ev hapsinde tutulan muhalefet lideri Aung San Suu Kyi'nin serbest bırakılması ve sivil bir hükümetin kurulması da dahil olmak üzere Myanmar'daki rejim geçişindeki reformlara dikkat çeken Huang (2013), bu gelişmelerin demokratikleşme yolunda önemli adımlar olduğunu; ancak aynı zamanda riskler ve belirsizliklerle dolu olduğunu öne sürmüştür. Huang'a göre (2013), Tatmadaw'ın kilit kurumlar üzerinde devam eden etkisi ve gücü tamamen bırakmaya karşı

gösterdiği direnişi, demokratik normlarla ilerlemek isteyen hükümetlerin etkinliklerini baltalamış ve demokrasiye doğru daha fazla ilerleyişlerini engellemiştir.

Tatmadaw'ın rejim geçişi, Myanmar devlet inşası literatüründe ordunun kurumsallaşması tartışmasını beraberinde getirmiştir. Siyaset bilimciler Aurel Croissant ve Jil Kamerling, 2013 yılındaki çalışmalarında Myanmar'daki askeri rejimlerin devlet inşası sürecindeki kurumsallaşmasını (institutionalism) analiz etmişlerdir. Ordunun 1962'den beri iktidarda olduğu Myanmar örneğine odaklanan Croissant ve Kamerling (2013), Tatmadaw'ın siyasi meşruiyetini artırmak, gücünü pekiştirmek ve siyasi arenada hayatta kalmasını sağlamak için kurumsallaştığını öne sürmüşlerdir. Protestolar, ayaklanmalar ve uluslararası baskı da dahil olmak üzere iktidarına karşı meydan okumalarla karşı karşıya kalan Tatmadaw, bunlara karşılık iktidarını kurumsallaştırmak için anayasa yapımını ve seçimleri kullanmışlardır (Croissant ve Kamerling, 2013). Kendi yönetimini destekleyen ve muhalefet gruplarının güçlerini sınırlayan yasal bir çerçeve oluşturmak için anayasa yapımını kullanan Tatmadaw, 2008 yılında parlamento koltuklarının %25'ini orduya ayıran bir anayasa oluşturmuş ve ordu mensuplarının çoğunlukta olduğu güçlü bir Ulusal Savunma ve Güvenlik Konseyi'ni kurmuştur (Croissant ve Kamerling, 2013). Bununla birlikte Tatmadaw, yönetimini meşrulaştırmak ve demokrasi görüntüsü yaratmak için seçimleri kullanmıştır (Croissant ve Kamerling, 2013). Croissant ve Kamerling'e göre (2013); 7 Kasım 2010 genel seçimleri, adalet ve şeffaflıktan yoksun oldukları için eleştirilse de yine de ordunun iktidarını meşrulaştırmaya yardımcı olmuştur. Kurumsallaşmanın askeri rejimlerin hayatta kalmalarını sağladığı sonucuna varan Croissant ve Kamerling (2013), bu stratejinin aynı zamanda onları çöküşlerine de yol açabileceklerini vurgulamışlardır.

Siyaset bilimci Adam MacDonald ise 2013'teki çalışmasında Tatmadaw'ın iktidarını meşrulaştırmak adına izlediği kurumsallaşma stratejisinin unsurlarından birisi olan seçimlere değinmiştir. Bu bağlamda MacDonald (2013), literatüre "seçim otoriterliği (electoral authoritarianism)" kavramını katmıştır. Myanmar siyasetinde önemli bir güce sahip olan Tatmadaw'ın seçimler ve sivil hükümetin kurulması yoluyla sınırlı bir demokratik katılım biçimine de izin verdiğini söyleyen MacDonald (2013), 2011'den sonraki süreçte ordunun iktidarı elinde tutmasının, doğrudan askeri yönetimden daha ince bir "seçim otoriterliğine" dönüştüğünü iddia etmiştir. Bir başka deyişle, 2011'de başlayan rejim

geçişinde kurumsallaşma yoluna giden Tatmadaw, demokratikleşme yolunda başarısız olmuş ve seçime dayalı otoriter bir yeni rejim kurmuştur (MacDonald, 2013).

Marco Bünte, 2011 yılında yayımladığı raporda Tatmadaw'ın kurumsallaşması üzerine yapılan tartışmaya katılmış ve "disiplinli demokrasi (disciplined democracy)" kavramıyla literatüre katkı vermiştir. 2011'de Myanmar'ın demokrasiye doğru geçişinin doğasını araştıran Bünte (2011), ordunun gücünün bir kısmından vazgeçmeye ve daha demokratik bir yönetim sistemine izin vermeye istekli olmasının nedeninin gerçek bir demokratikleşmenin işareti olmadığını iddia etmiştir. Bünte'ye göre (2011), Tatmadaw'ın rejim geçişinde kurumsallaşmasının sebebi, kontrolünü sürdürmek ve meşruiyetini sürdürmek için yaptığı stratejik bir harekettir. Bu bağlamda Tatmadaw, savunma ve güvenlik gibi kilit yönetişim alanları üzerindeki etkisinin devam etmesini sağlayan bir kontrol ve denge sistemi aracılığıyla yönetimini kurumsallaştırmıştır (Bünte, 2011). Bünte (2011), Aung San Suu Kyi liderliğindeki sivil NLD hükümetinin, ordunun gücü elinde tutmaya devam etmesi nedeniyle, anlamlı bir değişiklik gerçekleştirme yeteneğinin sınırlı kaldığını belirtmiştir. Ayrıca, Bünte (2011) NLD'nin Tatmadaw ile ilişki kurma ve mevcut sistemin sınırları içinde çalışma stratejisinin, gerçek demokratikleşmeyi ilerletmede büyük ölçüde başarısız olduğunu öne sürmüştür.

Myanmar uzmanı siyaset bilimci Renaud Egreteau (2016), ordunun 2011 yılındaki süreçle birlikte Myanmar şekillendirme rolünü "bakımlı demokratikleşme (caretaking democratization)" kavramıyla inceleyerek literatürde katkıda bulunmuştur. Tatmadaw'ın hem askeri yönetim hem de demokratikleşme dönemlerinde Myanmar siyasetini etkilediğini söyleyen Egreteau (2016), ordunun demokratikleşme sürecini dikkatli bir şekilde yöneterek ülkenin siyasi sistemi üzerinde belirli bir düzeyde kontrol sağlayabildiğini öne sürmüştür. Tatmadaw'ın siyaset üzerindeki kontrolünü "bakımlı demokratikleşme" olarak tanımlayan Egreteau (2016), ülke içerisindeki muhalif gruplara otoritesine meydan okuması için kasten sınırlı fırsatlar sunduğunu ve "bakımlı demokratikleşme" ile ülkenin demokrasiye geçişinin yavaş ve kontrollü olmasını sağlamak adına güç kullandığını belirtmiştir. Ordu ve sivil hükümet arasındaki karmaşık ilişkiyi, Aung San Suu Kyi ve NLD'nin rolleri üzerinden inceleyen Egreteau (2016), Tatmadaw'ın bir dereceye kadar siyasi liberalleşmeye izin

vermesinin ülke siyasetinde yer alan aktörler arasındaki gergin bir ilişkiye yol açtığının altını çizmiştir.

Myanmar'da 2010'ların başından bu yana ülkede meydana gelen siyasi gelişmelere ve Tatmadaw'ın kurumsallaşma hamlelerine karşı olan eleştirel yaklaşımlarıyla literatüre katkıda bulunan Nick Cheesman, Nichloas Farrelly ve Trevor Wilson; demokrasiye geçiş sürecinde karşılaştığı zorlukları araştırmışlardır. Cheesman vd. (2014), Myanmar'ın demokratikleşme yolunda ilerleme kaydetmesine rağmen sürecin yavaş ve düzensiz olduğunu ve aşılması gereken önemli engellerin olduğunu savunmuşlardır. Bu noktadaki temel zorluklardan biri, Myanmar'da tamamen demokratik bir sistemin gelişimini engelleyen otoriter uygulamaların ve kurumların devam etmesidir (Cheesman vd., 2014). Tatmadaw, 2011'de doğrudan yönetimden (direct rule) resmi olarak vazgeçmiş olsa da Myanmar siyaseti üzerinde hatırı sayılır miktarda gücü ve nüfuzu elinde tutmuştur. Bununla birlikte Myanmar'daki etnik çatışmalara vurgu yapan Cheesman vd. (2014), birçoğu tarihsel olarak marjinalleşme ve ayrımcılığa maruz kalmış çok çeşitli etnik grupların Myanmar siyasetinde onlarca yıldır önemli bir faktör olduklarını ve demokratikleşme sürecine dahil edilmeleri gerektiğini belirtmişlerdir.

Literatürde Tatmadaw'ın rejim geçişini başlatarak kurumsallaşma stratejisi izlediği 2011 yılından önce yapılan en kapsamlı çalışma ise siyaset bilimci Alexander Dukalskis'e aittir. 2009 yılındaki çalışmasında Dukalskis (2009), devlet inşası ve rejim konsolidasyonunun (regime unification) rolüne odaklanarak Myanmar'da demokratikleşmenin önündeki engelleri incelemiştir. Myanmar'daki çeşitli etnik ve dini grupların daha fazla özerklik ve temsil için uzun süredir mücadele ettiğini belirten Dukalskis (2009), bu mücadelenin çatışma ve istikrarsızlığa yol açtığını belirtmiştir. Myanmar'daki devlet inşası ve rejim konsolidasyonu mücadelelerinin demokratikleşme çabalarını engellediğini savunan Dukalskis (2009), muhalefeti bastırarak ve azınlık grupları marjinalleştirerek kontrolü sağlamaya çalışan Tatmadaw'ın ülkedeki gerilimleri daha da artırdığını ileri sürmüştür. Demokratikleşme önündeki zorluklara katkıda bulunan birkaç faktör olduğunu belirten Dukalskis (2009), Myanmar'ın sömürgecilik ve askeri yönetim tarihinin ülkeyi demokratik yönetişim için güçlü bir temelden yoksun bıraktığına dikkat çekmiştir. Bununla birlikte, Çin ve ABD gibi dış aktörlerin Myanmar'ın siyasi ve ekonomik

yapılarını şekillendirmeleri demokratikleşmeyi engelleyen diğer unsur olmuştur (Dukalskis, 2009). Son olarak Dukalskis (2009), askeri rejimin ülkeyi güç kullanarak birleştirme çabasının, üstesinden gelinmesi zor olan derin bölünmeler yarattığını savunmuştur.

Kristian Stokke ve Soe Myint Aung (2020), askeri rejimin iktidar üzerindeki kontrolünü gevşetmeye başladığı 2010 yılından bu yana Myanmar'da meydana gelen siyasi ve toplumsal değişimleri analiz ettikleri çalışmalarıyla literatüre katkıda bulunmuşlardır. Stokke ve Aung'a göre (2020), Myanmar'da demokratikleşme yolunda önemli adımlar atılmış olsa da ülkede otoriter ve demokratik özelliklerin karışımıyla "melez bir rejim" ortaya çıktığını savunmuşlardır. Sivil toplum kuruluşlarının ve siyasi muhalefetin demokratikleşme sürecindeki rolüne atıfta bulunan Stokke ve Aung (2020), Tatmadaw'a karşı olan aktörlerin siyasi değişimi zorlamada kilit bir rol oynamalarına rağmen, kendi iç bölünmeleri ve hibrit rejimin daha geniş kısıtlamaları sebebiyle demokratikleşme sürecinde sınırlandırıldıklarını belirtmişlerdir. Tatmadaw'ın ülke siyasetinde gücü ve nüfuzu elinde tuttuğu sürece hibrit rejimin devam etmesi beklenmektedir (Stokke ve Aung, 2020). Ayrıca Stokke ve Aung (2020), etnik azınlıkların yoğun olduğu bölgelerdeki çatışmaların ve Budist milliyetçi hareketlerin yükselişinin yarattıkları zorlukların hibrit rejimi beslediğini vurgulamışlardır.

Tatmadaw askeri doktrini ve askeri rejimlerin devlet inşasındaki etkileri, literatürde Burma Birliği kavramının araştırılmasının önünü açmıştır. Bu bağlamda araştırmacılar, literatürde Burma Birliği'nin neden başarısız olduğu ve Burma Birliği kavramının başarılı olması durumunda Tatmadaw'ın devlet inşasındaki etkisinin azalıp azalmayacağı gibi sorulara cevap vermeye çalışmışlardır. Bir başka deyişle, askeri rejimlerin yarattığı devlet inşasının alternatifi Burma Birliği üzerinden oluşturulmaya çalışılan ulus inşasında aranmıştır.

5.3. Burma Birliği Bağlamında Devlet İnşası

Myanmar devlet inşası literatüründe incelenen kavramların başında Burma Birliği gelmektedir. İster askeri ister sivil iktidarlar olsun, postkolonyal Myanmar'daki devlet inşasının temelinde Burma Birliği'nin (Union of Burma) kurulması yatmıştır. Ülkedeki

farklı etnik kimlikleri tek bir toplum haline getirme felsefesini içeren Burma Birliği, başarılı bir ulus inşası ve işleyen bir anayasal düzlemle kurulmaya çalışılmıştır. Günümüzde Myanmar'daki devlet inşası sürecinin başarılı olup olmadığı tartışmaları literatürde Burma Birliği'nin kurulup kurulamaması ile ilişkilendirilmiştir. Tezin bu bölümünde, Myanmar devlet inşası literatüründe incelenen kavramların başında gelen Burma Birliği ve Burma Birliği akademik yazınında devlet inşası süreçleriyle olan kavramsal bağlantıları irdelenmiştir.

Burma Birliği, 1948'de İngiliz sömürge yönetiminden bağımsızlığını kazanan Myanmar'ın 1974'e kadar olan süreçteki resmi adıdır. Ülkenin "Burma Birliği" adı önce 1974'teki askeri rejim tarafından "Burma Birliği Sosyalist Cumhuriyeti (Socialist Republic of the Union of Burma)", daha sonra 1989'da "Myanmar Birliği Cumhuriyeti (Republic of the Union of Myanmar)" olarak değiştirilmiştir. Her ne kadar Burma Birliği resmi bir ad olarak bilinse de arka planında Myanmar'daki farklı etnik grupları tek bir Myanmarlı kimliği altında toplayarak ortak değerlere sahip bir ülke yaratma çabası olarak algılanmıştır. Bir başka deyişle Burma Birliği kavramı, devlet inşası sürecinde tek bir çatı altında bir araya getirilen çeşitli etnik gruplarını yansıtmıştır. Literatürdeki çalışmalarda araştırmacılar, Burma Birliği'nin kurulmasının altında yatan sebepler ve başarısız olması üzerine odaklanmışlardır.

Myanmar devlet inşası literatüründeki Burma Birliği hakkında yapılan ilk çalışmalar Burma Birliği'nin tanımı ve tarihi üzerine olmuştur. Josef Silverstein, Cornell Üniversitesi'nde doktora tezi olarak yazdığı ve daha sonrasında kitap haline getirdiği 1960 yılındaki çalışmasıyla Burma Birliği literatürüne katkıda bulunan ilk araştırmacılardandır. Sömürge öncesi dönemden bağımsızlık sonrası döneme kadar Burma'nın siyasi tarihi üzerine kapsamlı bir çalışmaya imza atan Silverstein (1960), Burma'daki ulusal birlik mücadelesine katkıda bulunan sosyal, ekonomik ve politik faktörleri araştırmıştır. Burma'daki milliyetçi hareketlerin kökenlerini ve sömürge dönemindeki bağımsızlık hareketlerini inceleyen Silverstein (1960), etnik azınlıkların Burma Birliği'ndeki rollerini ve kurulmak istenen birlik içerisindeki kimliklerini koruma isteklerini irdelemiştir. Silverstein'ın çalışması her ne kadar siyasi tarih anlatısı olarak görünse de Burma Birliği kavramı ve kavramın devlet inşası ile olan bağlantısını anlamak adına öncü olması sebebiyle literatüre katkı sağlamıştır.

Burma Birliği literatürü, 1960'lardaki siyasi tarihi üzerine yapılan çalışmalarla sınırlı kalmamış ve Burma Birliği kavramı farklı yönlerden ele alınmıştır. Bu bağlamda, Burma Birliği akademik yazınında Burma Birliği'nin ne anlamda algılandığına dair farklı bir görüş mevcuttur. İngiliz sömürge döneminde Burma'da yaşayan ve Myanmar tarihi üzerine yaptığı çalışmalarla tanınan Mya Maung'a göre (1990) Burma Birliği, İkinci Dünya Savaşı sırasında Burma'yı Çin'e bağlayan tarihi bir "rota" olmuştur. "Burma Birliği Rotası", ilk olarak 1930'ların sonlarında İngilizler ve Çinliler tarafından Japon saldırısı altındaki Çin'e bir tedarik yolu sağlamak için inşa edilmiştir (Maung, 1990). Kuzey Burma'daki Lashio'dan güney Çin'deki Kunming'e kadar uzanan bu yol, İkinci Dünya Savaşı sırasında müttefik kuvvetler için hayati bir bağlantı olmuştur (Maung, 1990). Maung (1990) bu yolun yalnızca fiziki olarak önem arz etmediğini belirtmiş ve İkinci Dünya Savaşı sırasında ve sonrasında Burma'da meydana gelen siyasi, ekonomik ve sosyal değişimlerin altyapısını oluşturduğunu iddia etmiştir.

Siyaset bilimci Trevor Wilson, Burma Birliği'nin sağlanmasının Myanmar için neden gerekli olduğuna dair görüşleriyle literatüre katkıda bulunmuştur. Myanmar'da kapsamlı bir ulusal barış anlaşmasına olan kritik ihtiyacına dikkat çeken Wilson (2017), Burma Birliği'nin Myanmar için istikrarlı, kapsayıcı ve demokratik bir geleceğe ulaşmanın gerekliliği olduğunu iddia etmiştir. Wilson'a göre (2017), bağımsızlığından bu yana iç savaş ve etnik çatışmalara sahne olan Myanmar'da birçok etnik grup kendini merkezi hükümet tarafından dışlanmış hissetmekte ve bu da onlarca yıldır süren silahlı mücadele ve şiddet eylemlerinin devam etmesine neden olmaktadır. Her ne kadar Myanmar 2017'deki süreçte demokrasi yolunda ilerleme kaydetmiş olsa da devam eden çatışmalar, Burma Birliği'nin istikrarı ve kalkınması için tehdit oluşturmaktadırlar (Wilson, 2017). Ulusal bir mutabakat olan Burma Birliği'nin sağlanmasının Myanmar'da kalıcı barışa ulaşmak için çok önemli olduğunu belirten Wilson (2017), Burma Birliği'nin sağlanması için siyasi elitin siyasi temsil, kaynak paylaşımı ve anayasal reform dahil olmak üzere bir dizi konuyu ele alması gerektiğini ileri sürmüştür. Bu bağlamda, başta hükümet olmak üzere etnik silahlı örgütler ve sivil toplum kuruluşları gibi paydaşlar da bu sürece dahil edilmelidir (Wilson, 2017). Ulusal bir barış anlaşmasıyla sağlanacak olan Burma Birliği'nin yalnızca şiddete son vermekle kalmayacağını söyleyen Wilson (2017), aynı zamanda Myanmar'ın çeşitli etnik toplumlar arasında güven ve uzlaşmanın kurulmasına da yardımcı olacağını belirtmiştir. Burma Birliği,

ülkenin kalkınma hedeflerine doğru ilerlemesine ve tüm vatandaşları için daha müreffeh ve barışçıl bir gelecek inşa etmesine olanak tanıyan bir iş birliği oluşturacaktır (Wilson, 2017).

Bağımsızlık sonrası Myanmar'ın ilk on yılları etnik silahlı örgütlerin isyanlarıyla geçmiştir. Doğal olarak, Myanmar devlet inşası literatüründe etnik silahlı örgütlerin Burma Birliği ile olan etkileşimleri araştırılmıştır. Bu bağlamda, Myanmar devlet inşasında Burma Birliği'nin sağlanamaması, etnik silahlı örgütler ile merkezi hükümet arasında yaşanana çatışmanın ortaya çıkardığı değişkenlerle ilintilidir. Araştırmacıların yalnızca 1988 sonrası dönemi incelediğini belirten ve bu durumu eleştiren Martin Smith (2007), Burma Birliği'nin sağlanamadığı Myanmar devlet inşasının sebeplerinin daha eskilere dayandığını ileri sürmüştür. Çalışmasında Myanmar'daki iç savaşın yapısını ve dinamiklerini tasvir eden Smith (2007), Burma Birliği'nin "çatışma döngüleri" adını verdiği beş dönemde sağlanamadığının altını çizmiştir. Smith'e göre (2007) 1948-1958 yılları arasındaki ilk çatışma döngüsünde, etnik isyancı gruplar "bir yaşam biçimi olarak isyanı" yaratarak kendi kendilerine yeterlilik sağlamış ve kendilerini savunmaya dayalı bir kültür geliştirmişlerdir (Smith, 2007: 15). "Demokrasi için Silahlar (Arms for Democracy)" barış girişimiyle etnik isyanlar yavaşlamak üzereyken Ne Win yönetimindeki askeri rejimin federal hakların verilmesinin masada olduğu müzakereleri reddetmesi, 1958-1967 yılları arasındaki ikinci döngüde çatışmaları tırmandırmıştır (Smith, 2007). Dahası, Tatmadaw "isyancı gruplar ile sivil halk arasındaki gıda, fon, istihbarat ve askere alma konularındaki tüm bağlantıları kesmeyi" amaçlayan isyanla mücadele politikasıyla kötü şöhretli "dört kesim" stratejisini uygulamıştır (Smith, 2007: 33). Smith'in üçüncü çatışma dönemi 1968-1975 yılları arasını işaret etmiştir (Smith, 2007). Smith'in tasnifine göre (2007) Ne Win'in askeri diktatörlüğünün yaşandığı üçüncü çatışma döneminde siyasi partileri ve her türlü bağımsız sivil toplum örgütü sistematik olarak ortadan kaldırılmıştır. Bu dönemde örgütlü şekilde sadece etnik silahlı örgütler ve komünist isyancı gruplar muhalefet etmişlerdir (Smith, 2007). Smith (2007) bu dönemde Myanmar devlet inşasında Tayland'ı tampon bölge olarak kullanan Çin'in etkili olduğunu ve CPB'ye destek verdiğini, Myanmar'daki etnik silahlı örgütlerin aldıkları dış desteklerle güçlenmeleriyle sebebiyle Myanmar devlet inşası sürecinin "uluslararasılaştığını" ve çatışmaların yoğunlaştığını belirtmiştir. 1976-1988 yılları arasındaki dördüncü çatışma döngüsünde Smith (2007), etnik isyancı grupların altın çağını yaşadığını iddia etmiştir. Silahlı gücünü artıran ve kontrol ettiği toprakları genişleten

etnik silahlı örgütler, sınır bölgelerindeki karaborsa ticareti kontrol ederek finansal olarak güçlenmişlerdir (Smith, 2007). Smith (2007), beşinci ve son çatışma döngüsünü Ne Win hükümetinin çöküşüyle başlayan süreç olarak tanımlamıştır. 1988'deki ayaklanmaların askeri rejimi devirmek adına muhaliflere büyük bir ivme kazandırdığını söyleyen Smith (2007), Tatmadaw'ın kademeli olarak inisiyatifi geri kazandığını ve ivmesini kaybeden etnik silahlı örgütlerin güç kaybettiğini söylemiştir (Smith, 2007). Siyasi krizden en çok zararı gören azınlıkların güç kaybetmeleri Myanmar'daki askeri rejimin güçlenmesine ve bunun da Burma Birliği'ni sağlamanın önünde engel olduğu görüşü hasıl olmuştur (Smith, 2007).

Etnik grupların Burma Birliği'ne olan etkisini araştıran bir diğer isim ise siyaset bilimci Sussane Prager-Nyein olmuştur. Siyaset felsefesi üzerine yaptığı çalışmalarla da tanınan İsviçreli sosyolog Andreas Wimmer'in 2002 yılındaki çalışmasına atıfta bulunan Prager-Nyein, Wimmer'in kavramsal çerçevesini kullanarak Burma Birliği literatürüne hem kavramsal hem ampirik anlamlarda katkıda bulunmuştur. Wimmer (2002) devlet inşasının toplumun hangi unsurlarının dahil edilip hangilerinin dışlanması gerekliliğinin "sosyal kapanma (social closure)" sürecine bağlı olduğunu ileri sürmüştür. Sosyal kapanma süreciyle "politikleşmiş etnisite (politicised ethnicity)" kavramının ortaya çıktığını iddia eden Prager-Nyein (2009) ise Myanmar'daki devlet inşasında etkileri görülen sosyal kapanma ve politikleşmiş etnisitenin Myanmar'da sömürgecilik döneminde ortaya çıktığını iddia etmiştir. Prager-Nyein (2009) bu iddiasını İngiliz sömürge yönetiminin Burma'yı iki idari birime ayırması örneğiyle açıklamıştır. İngiliz sömürge yönetimi "Sınır Bölgeleri" (Frontier Areas) oluşturarak "merkez"e aldıkları ağırlık olarak Burmalı etnik nüfus ile "merkezin dışında" tuttukları çeşitli etnik azınlık gruplarını Sınır Bölgeleri'ne ayırmıştır (Prager-Nyein, 2009). İngiliz sömürge yönetiminin Burma'da giriştiği idari reformlar, Myanmar'daki devlet inşası sürecindeki "kolonyal dışlama/içerme" sürecini yansıtmış ve sosyal kapanma ülkedeki bölünmeyi güçlendirmiştir (Prager-Nyein, 2009).

Myanmar'daki devlet inşasını etkileyen metinlerin başında gelen 1935 Burma Anayasası ile "merkez" sınır bölgelerinde yaşayan ve çoğunluğu oluşturan Burmalı etnik nüfusun özerk yönetimi güçlendirilmiştir (Prager-Nyein, 2009). Merkezin dışında yaşayan ve bazı genişletilmiş siyasi haklar verilen diğer etnik azınlık grupların idari bölümleri ise "kısmen dışlanmış alanlar" ve "dışlanmış alanlar" olarak alt bölümlere ayrılmıştır. Ayrılan

bu bölümler doğrudan olarak İngiliz valisi tarafından yönetilmiştir (Prager-Nyein, 2009). Literatürde sömürgecilik döneminde Burma çalışmalarıyla bilinen Mikael Gravers (2007), 1947'deki nihai bağımsızlık müzakerelerinden kısa bir süre önce, Sınır Bölgeleri'nden sorumlu bir İngiliz subayının "tepe halkı"nın (hill people) Burma Birliği'ne dahil edilmesine karşı kampanya yürüttüğünü belirterek bahsi geçen İngiliz subayının Burma'daki etnik azınlıkların İngiliz Milletler Topluluğu'na bağlı olmaları şartıyla Burma'da ayrı bir devlet kurulmasını istediğini nakletmiştir.

1948 Anayasası, Myanmar devlet inşasında Burma Birliği için atılan ilk adımdır. Bu adımla birlikte Burma'da ulus inşası gerçekleştirilmek istenmiş ve bu bağlamda etnik kimlikler arasında bir denge kurulmaya çalışılmıştır. Tarihsel sürece bakıldığında 1948 Anayasası, Burmalıların ortak bir siyasi yapı kurulmasında başarılı olamamıştır. Etnik azınlıkların ayrı bir devlet için Burma Birliği içerisinde federal haklar için mücadele başlamaları silahlı çatışmalara dönüşmüştür. Prager-Nyein (2009) o dönemde ülke içerisindeki komünist grupların da Yangon hükümetine karşı silaha sarıldıklarının altını çizmiş ve çatışmaların bağımsızlığını yeni kazanmış Burma'daki yönetimin topraklarını kontrol etmelerini engellediğini belirtmiştir. Myanmar'daki devlet inşasının ilk evresinde siyasi istikrarsızlık ve çatışmalara rastlanmıştır.

1962 yılında Ne Win tarafından yapılan askeri darbe ile Burma Birliği bağlamında Myanmar devlet inşası sürecinde başka bir döneme girilmiştir. Devletin parçalanmasını önlemek ve Burma Birliği'nin korumak gerekçeleriyle ülke yönetimine el koyan Ne Win, 1970'lerin başına kadar uzlaşmaya kapalı bir politika izlemiştir (Cook, 1970). 1970'lerle birlikte "kurumsallaşma" yoluna giden Ne Win, 1974'te yeni bir anayasa tasarlamasına rağmen anayasa metninin etnik ve coğrafi özellikleri göz ardı etmesinin yanı sıra Burma'da idari olarak üniter bir ulus-devlet kurulmak istenmesi sebebiyle silahlı çatışmaları durduramamıştır (South, 2007). Ayrılıkçı ve isyancı liderler, ülkenin "kurtarılmış" bölgelerinde 1980'lere kadar kendi bölgelerindeki ekonomik kaynaklara sahip olmaya devam etmişler ve kendilerine has siyasi kültürlerini geliştirmişlerdir (Prager-Nyein, 2009).

1971 ile 1973 yılları arasıdna ABD'nin Burma büyükelçisi olarak görev yapan diplomat ve dış politik uzmanı Edwin W. Martin'in 1975 yılındaki çalışması, Burma Birliği'nin Burma Birliği Sosyalist Cumhuriyeti'ne olan dönüşümünde Myanmar devlet inşası bağlamındaki değişiklerinin analizini sunan literatürdeki öncü çalışmadır. 1962'de Burma'da askeri darbe ile iktidara gelen sosyalist hükümetin, ülkenin ekonomik ve sosyal yapısını temelden değiştiren politikalar uyguladığını savunan Martin (1975), hükümetin ülkedeki büyük sanayi kuruluşlarını, bankaları ve arazileri kamulaştırdığını ve bilhassa kolektivizasyona ve makineleşmeye odaklanan bir tarım politikası uyguladığını belirtmiştir. Martin (1975), sosyalist hükümetin zengin olan seçkinlerin etkilerini ortadan kaldırmayı ve ekonomik eşitliği teşvik etmeyi amaçladığını iddia etmiştir. Sosyalist hükümetin politikaların başarılı olmadığına dikkat çeken Martin'a göre (1975), tarımdaki kolektivizasyon çiftçilerin direnişiyle karşılaştı ve ayrıca tarımın makineleşmesi üretim verimliliğinde beklenen artışı sağlamamıştır. Martin (1975) makalesinde ayrıca, hükümetin yolsuzluğu ortadan kaldırma ve sosyalist bir toplum yaratma girişimlerinin bürokratik verimsizlikler ve yerleşik çıkarların direnişi tarafından engellendiğine de dikkat çekmiştir. Nihai olarak, sosyalist hükümetin politikaları Burma Birliği'nin sağlanmasında daha eşit bir toplum yaratmayı hedeflemiş olsa da uygulaması zorluklarla dolu olan bu politikalarla istenilen neticeye ulaşılamamıştır (Martin, 1975).

8888 Ayaklanması olarak da bilinen 1988 Ayaklanması, Myanmar'daki iç çatışmanın dinamiğini ve doğal olarak Burma Birliği bağlamında devlet inşası sürecini etkilemiştir. Budist rahipler ve üniversite öğrencileri tarafından başlatılarak ülkenin her tarafına yayılan protestolarının büyümesi neticesinde Myanmar'ı yöneten askeri rejim olan "Devlet Barış ve Kalkınma Konseyi (State Peace and Development Council)", iç savaşı ve ayaklanmaları son erdirme hedefiyle farklı etnik gruplardan isyancılar ile ateşkes müzakerelerine başlamıştır (Fong, 2008). Herhangi bir siyasi meseleyi ele almayan ve yazılı hale gelmeyen bu müzakerelerin sonuca ulaşmaması devlet inşasını sekteye uğratmış ve Myanmar'da halen Şan ve Karen eyaletlerinde silahlı çatışmaların devam etmelerine sebebiyet vermiştir (Fong, 2008).

Myanmar'da otuz yılı aşkın süre sonra ilk kez yapılan 2004 nüfus sayımı, Burma Birliği'nin devlet inşası literatüründe incelenen bir diğer başlıktır. "Myanmar Nüfus ve

Konut Sayımı" olarak da bilinen "2004 Myanmar Ulusal Nüfus Sayımı", Myanmar hükümeti tarafından 2004 yılının Mart ve Nisan ayları arasında gerçekleştirilmiştir (Spoorenberg, 2015). Merkezi hükümet nüfus sayımıyla yaş, cinsiyet, etnik köken ve din gibi demografik özellikler ile barınma ve hane halkı özellikleri dahil olmak üzere Myanmar nüfusu hakkında doğru veriler sağlamayı amaçlamıştır (Spoorenberg, 2015). Sonuçları 2005 yılında açıklanan nüfus sayımı sonuçlarına göre toplam 52,4 milyon kişi olan Myanmar'da nüfusun çoğunluğu kendini Budist olarak tanımlamıştır (Spoorenberg, 2015). Bununla birlikte, nüfusun çoğunluğu Birmanlardan oluşmaktadır (Spoorenberg, 2015). Güneydoğu Asya üzerine yaptığı çalışmalarla bilinen antropolog Jane M. Ferguson, 2015 yılında literatürdeki en çok atıf alan çalışmalardan birisi olan araştırma makalesinde, Myanmar'da 2004 yılında yapılan nüfus sayımının sonuçlarını analiz etmiştir. Myanmar'daki ulusal düzeydeki nüfus sayımları bağlamında etnik köken ve kimlik siyasetini araştıran Ferguson (2015), nüfus sayımının sadece veri toplamaya yönelik teknik bir uygulama olmadığını, aynı zamanda son derece politik ve tartışmalı bir süreç olduğunu savunmuştur. Ferguson'a göre (2015), nüfus sayımı etnik çatışma ve siyasi tahakkümün tarihsel mirasının yanı sıra 2011'de yarı sivil bir hükümete geçiş ve devam eden barış süreci gibi daha yakın tarihli siyasi gelişmeler tarafından şekillendirilmiştir. Myanmar'daki farklı etnik grupların nüfus sayımına ve kimlik kategorilerine, özellikle de Myanmar'ın siyasi manzarasında merkezi bir sorun olan "etnik köken" kategorisine itiraz etme biçimlerini ele alan Ferguson (2015), mevcut güç ilişkilerini yansıtan ve güçlendiren nüfus sayımının kimlik, aidiyet ve siyasi temsil sorunları açısından Myanmar siyasetinde bir mücadele alanı olduğunu belirtmiştir. Nihai olarak, siyasi istikrarsızlık ve çatışma döneminde yapılan 2004 nüfus sayımında merkezi hükümet tarafından izlenen metodoloji, Myanmar'daki etnik toplumların Burma Birliği'ne olan inancını örselemiştir.

Myanmar'daki devlet inşası sürecini etkileyen bir diğer hadise 2008 yılındaki Nargis Kasırgası olmuştur. Kasırgadan sadece birkaç gün sonra aşamalı bir "referandum" sürecine tabi tutulan yeni bir anayasa yazma fikrine orduyla ateşkesi kabul eden etnik grupların temsilcileri dahil edilmiştir (Prager-Nyein, 2009). Süreçteki en önemli nokta, Myanmar'daki muhalefet partilerinin anayasa yazım sürecinden dışlanması olmuştur. Askeri yönetim, devlet inşası sürecini "pratik milliyetçi ideolojisi" ile ilerletmek istemiştir (Prager-Nyein, 2009). Hatta öyle ki, dönemin Devlet Barış ve Kalkınma Konseyi Başkanı Than Shwe bu

süreç için "Ulusal konsolidasyon, daha önce hiçbir çağda veya zamanda asla ulaşılmamış bir genişliğe ve sağlamlığa ulaştı" ifadelerini kullanmıştır (The New Light of Myanmar, 2007).

Nargis Kasırgası ve akabinde gelişen anayasa süreci, Burma Birliği'nin Myanmar devlet inşası literatürünün ulus inşası kavramıyla tartışılmasını beraberinde getirmiştir. Kimlik ve demokratikleşme üzerine yaptığı çalışmalarla tanınan Nyi Nyi Kyaw, 2019'daki çalışmasında 2008 Anayasası'nın ulus inşası ve devlet inşası üzerindeki etkilerini analiz etmiştir. Siyasi elitin 2008 Anayasası'nın oluşturma sürecinde ulus inşasından çok devlet inşasına öncelik verdiğini belirten Kyaw (2019), bunun sonucunda Myanmar'ın çeşitli etnik grupları arasında bir ulusal kimlik ve birlik duygusu geliştirmek yerine siyasi ve idari kontrolü sürdürmeye odaklanıldığını savunmuştur. Kyaw'a göre (2019), anayasada merkezileştirilmiş güce ve ordunun siyasetteki rolüne yapılan vurgular, çatışmayı sürdürmüş ve merkezi hükümetin etnik azınlık gruplarla olan barış ve uzlaşma sağlama çabalarını engellemiştir. Ek olarak Kyaw (2019), anayasanın yerel yönetim ve etnik azınlık haklarına ilişkin hükümlerinin yetersiz olduklarını ve uygulama mekanizmalarından yoksun olduğunu ileri sürmüştür. Anayasanın ulus inşasına öncelik vermesi ve tüm etnik gruplar için eşit temsil bağlamında kapsayıcılığının sağlanması gerektiğini belirten Kyaw (2019), bunların sağlandığı taktirde daha istikrarlı ve müreffeh bir Myanmar inşa edileceğini ve Burma Birliği'nin başarılı olacağını iddia etmiştir.

Burma Birliği'nin ulus inşasıyla gerçekleştirilememesi sonucunda Myanmar devlet inşası literatüründeki bir diğer unsur olan ulus devlet inşası alt başlığında da irdelenmiştir. Bir başka deyişle, ulus inşası denemelerinin başarısız olması sonucunda Burma Birliği'nin ortak bir kimlikten ziyade başarılı bir ulus devlet inşasıyla sağlanıp sağlanamayacağının sorusuna cevap aranmıştır. Bu konuda literatürdeki en kapsamlı ve atıf alan kaynakların başında Yoshihiro Nakanishi'nin 2013'teki çalışması gelmektedir. Çalışmasında sömürge öncesi dönemden günümüze kadar Myanmar'ın ulus-devlet inşa sürecini inceleyen Nakanishi (2013); orduyu, polisi, istihbarat teşkilatını ve diğer kolluk kuvvetlerini içeren baskı unsurlarının Myanmar'ın ulus-devlet inşa sürecinde kritik rol oynadıklarını belirtmiştir. Genellikle şiddet ve korkutma yoluyla gösterilen zorlayıcı aygıt (coercive apparatus), hem merkezi hükümetin otoritesinin zorlanmasına neden olmuş hem de merkezi hükümetin muhalefeti bastırmasına yardımcı olmuştur (Nakanishi, 2013). Ayrıca,

Nakanishi'ye göre (2013) Burma ordusu, sömürge döneminden bu yana ülkenin ulus-devlet inşa sürecinde rol almış ve ordunun rolü bağımsızlıktan sonra da devam etmiştir. Bir başka deyişle, Burma Birliği hedefiyle oluşturulan ulus-devlet inşasının bir numaralı aktörü ordu olmuştur. Bunun yanı sıra, Burma'nın ulus-devlet inşa sürecinde etnik kimliğin rolünü de inceleyen Nakanishi (2013), hükümetlerin etnik azınlık gruplara rağmen ortak bir "Burmalı" etnisiteli ve Budist dinine dayalı homojen bir "ulusal kimlik" yaratmaya çalıştığını savunmuştur. Burma Birliği'ni sağlaması beklenen kimlik siyaseti, aksine bilhassa sınır bölgelerinde merkezi hükümet ile etnik azınlık gruplar arasında uzun süredir devam edecek olan çatışmalara yol açmıştır (Nakanishi, 2013).

Bir dönem NUG hükümetinde dışişleri bakanı olarak görev yapan Lian H. Sakhong, 2005 yılındaki çalışmasında Burma Birliği bağlamında federalizm, anayasa yapımı ve devlet inşası kavramlarını ele almıştır. Burma'daki devlet inşası sürecinin zorluklarla karşı karşıya kaldığını belirten Sakhong (2005), Burma Birliği'nin karşılaştığı zorlukların üstesinden federalizm ve anayasa yapımı kavramlarıyla gelinebileceğini iddia etmiştir. Sakhong'a göre (2005), Burma'daki merkezileşme ve otoriter yönetim tarihsel süreçte etnik çatışmaya, ekonomik az gelişmişliğe ve sosyal eşitsizliğe sebep olmuşlardır. Buna karşı Sakhong (2005), güç paylaşımı ve yerel özerkliğe yaptığı vurguyla federalizmin bu sorunları ele almada daha kapsayıcı ve demokratik bir toplum inşa etmenin bir yolunu sunduğunu öne sürmüştür. 1947 Panglong Konferansı ve 1974 Anayasası da dahil olmak üzere Myanmar'da federal bir hükümet sistemi kurmaya yönelik çeşitli başarısız girişimleri inceleyen Sakhong (2005), etnik silahlı örgütler ve ordunun siyasetteki rollerinin yarattığı sorunlarının çözümü için anayasa reformunun gerekli olduğunu savunmuştur. Bu bağlamda Sakhong (2005); anayasada reform önerisiyle güç paylaşımı, gelir paylaşımı ve etnik temsil için hükümler içeren bir federal sistem için bir çerçeve sunmuştur.

Literatürdeki ilginç çalışmalardan birisi, iki kez Burma güzeli seçilen, önce Karen isyancılarının lideri olan ve daha sonra KNDO'ya katılan "Miss Burma" Louisa Benson Craig'in Harvard Üniversitesi'nde edebiyat bölümü mezunu olan kızı Charmaine Craig'e aittir. Craig her ne kadar edebiyatçı olsa da sahadaki deneyimleri ve hatıratları ışığında ele aldığı 2014 yılındaki akademik makalesiyle literatüre hem kavramsal hem metodolojik olarak özgün bir katkıda bulunmuştur. Burma Birliği'nin federalizm ile başarılı olup

olamayacağını sorusuna yanıt arayan Craig (2014), Myanmar siyasetinin merkezileşme ve etnik toplumların taleplerinin bastırılmasının tarihlerinin, ülkenin devam eden çatışmasına ve istikrarsızlığına katkıda bulunan önemli bir faktör olduğunu savunmuştur. Birman, Şan, Karen ve Rohingya dahil olmak üzere Myanmar'ın nüfusunu oluşturan çeşitli etnik grupların ve bunların tarihlerinin ve deneyimlerinin Myanmar'daki mevcut siyasi iklimi şekillendirdiğini savunan Craig (2014), literatüre yaptığı kavramsal katkısı olan "etnik federalizm" sisteminin Myanmar'ın devam eden çatışmasına kilit bir çözüm olduğunu ileri sürmüştür. Craig'in etnik federalizm kavramı gücün, ademi merkeziyetçilik bağlamında etnik olarak farklı olan çeşitli bölgelerin veya eyaletlerin haklarının ve özerkliğinin merkezi hükümet tarafından tanınmasını içeren federalizm kavramına dayanmaktadır (Craig, 2014). Craig'e göre (2014), Myanmar'da uygulanacak etnik federalizm ile birlikte etnik grupların temsilleri ve özerklikleri artacak ve bunun sonucunda daha istikrarlı ve barışçıl bir Burma Birliği sağlanacaktır.

Robert Taylor (2017) federalizmin Burma Birliği'ne zarar verdiği görüşü ışığında askeri rejim ile federal sistemin yaşadığı ikilemi ele almıştır. Myanmar'da askeri ve etnik azınlık grupları arasında devam eden çatışmayı ve federalizmin bu çatışmada oynadığı rolü analiz eden Taylor (2017), Tatmadaw'ın etnik azınlık toplumlarla barış müzakerelerine yönelik çeşitli girişimlere rağmen onlarca yıldır federalizme direndiğini belirtmiştir. Taylor'a göre (2017), Tatmadaw'ın federalizme karşı direnişinin kökleri, ülke ve kaynakları üzerindeki kontrolünü sürdürme arzusunun yanı sıra federalizmi ulusal birliğe yönelik bir tehdit olarak algılamasından kaynaklanmaktadır. Çalışmada, askeri ve etnik azınlık grupları arasındaki güven eksikliği ve bölgesel özerkliği merkezi hükümet tarafından ulusal birlikle dengelemenin zorluğu gibi etmenler Burma Birliği'nin federalizmle sağlanmasında karşılaştığı zorluklar olarak sıralanmıştır (Taylor, 2017).

Burma'daki Mandalay Üniversitesi'nde çalışırken 1962 yılında Burma'nın demokratik sistemden askeri rejime dönüşüne tanıklık eden siyaset bilimi profesörü Josef Silverstein, 2002 yılındaki çalışmasında etnik çatışmanın son bularak Burma Birliği'nin sağlanmasına dair bir çözüm önermiştir. Burma Birliği içerisindeki etnik azınlık grupların siyasi ve kültürel özerkliğe olan ihtiyacı olduğunu vurgulayan Silverstein'a göre (2002), merkezi hükümet ile bölgesel birimler arasında güç ve kaynak paylaşımını içeren federalizm

Burma'da uzun süredir devam eden etnik gerilimleri çözmeye yardımcı olacaktır. Federalizmin uygulanması için anayasa reformu ve özerk bölgelerin askerden arındırılması gibi bir dizi önlemler öneren Silverstein (2002), federalizmin Burma'daki etnik grupların kendi işleri üzerinde daha fazla özerkliğe ve kontrole sahip olmalarına izin vereceğini ve aynı zamanda merkezi hükümetin temel hizmetleri sağlamak ve ulusal birliği sürdürmek için yeterince güçlü kalmasını sağlayacağını iddia etmiştir. Silverstein'ın önerileri federalizmin etnik azınlıkların daha büyük bir Burma devletinin parçası olarak kalırken daha fazla özerkliğe ve özyönetime sahip olmasına izin vereceği fikrine dayanmışlardır (Silverstein, 2002). Bunun yanı sıra Silverstein (2002), federalizmin etnik toplumlara kendi işleri üzerinde daha fazla kontrol sağlayarak marjinalleşme duygularını azaltacağını öne sürmüştür. Silverstein'a göre (2002), marjinalleşme duyguları azalan etnik azınlıklar, federal sistem içerisinde kararlar almak ve kendi bölgelerini yönetmek için merkezi hükümetle birlikte çalışmak zorunda kalacaklarından daha fazla iş birliğine ve anlayışa ihtiyaç duyacaklardı.

Myanmar devlet inşasını yeniden şekillendiren 2021 yılındaki askeri darbenin Burma Birliği'ne olan etkileri de literatürde incelenen bir diğer husustur. Roman David, Aung Kaung Myat ve Ian Holliday 2022 yılındaki çalışmalarında 2021 yılındaki askeri darbe bağlamında Myanmar'daki rejim değişikliğinin ülkedeki etnik toplumlar arasındaki ilişkileri iyileştirip iyileştirmeyeceğini sorgulamışlardır. Askeri darbeden sonraki etnik azınlıkların algılarını araştıran araştırmacılar, etnik azınlıkların rejime olan bakış açılarının değişip değişmediğini ve iktidara gelen Tatmadaw ile olan ilişkilerinin ne yöne doğru seyredeceği üzerine eğilmişlerdir (David vd., 2022). Yaptıkları araştırmalar neticesinde rejim değişikliğinin tek başına etnik azınlıklar arasındaki ilişkileri iyileştirme olasılığının düşük olduğunu belirten David vd. (2022), rejim değişikliğinin mevcut gerilimleri şiddetlendirebileceğini iddia etmişlerdir. Hatta, askeri rejimin Rohingyalı Müslüman toplumuna karşı artan şiddet ve ayrımcılık eğilimleri rejim değişikliğinin en somut örneği olmuştur (David vd., 2022). Bu noktada David vd. (2022), askeri rejimi kendi yönetimine karşı muhalefeti bölmek ve zayıflatmak için etnik bölünmeleri kullanmakla suçlamışlardır. Askeri rejimin etnik toplumlar arasındaki ilişkileri iyileştirmek için siyasi, sosyal ve ekonomik sorunları ele alma çabalarını eleştiren David vd. (2022); Burma Birliği'nin kurulması için etnik azınlıkların karşılaştığı eşitsizliklerin ve ayrımcılığın son bulmasının

yani sıra yerel toplulukların güçlendirilmesini ve farklı etnik gruplar arasında diyalog ve uzlaşının teşvik edilmelerinin gerekliliğini vurgulamışlardır.

David vd.'nin (2022) çalışmalarında örnek verdikleri askeri rejimin Rohingyalı Müslüman azınlığa uyguladığı etnik ayrımcılık politikası, Burma Birliği'nin sağlanamamasının bir diğer nedeni olarak literatürde tartışılmıştır. Bu bağlamda, Ahmad Sabbir, Abdulla Al Mahmud, Arif Bilgin'in 2022 yılındaki çalışması göze çarpmaktadır. Ahmad Sabbir, Abdulla Al Mahmud ve Arif Bilgin'in çalışması, Myanmar'ın etnik milliyetçiliğinin etno-dinsel milliyetçiliğe dönüşmesine ve bunun Rohingyalar üzerindeki etkisine odaklanmıştır (Sabbir vd., 2022). Sabbir vd. (2022), belirli bir etnik grubun üyeleri arasında ortak bir kültürel kimliğin, tarihin ve dilin önemini vurgulayan siyasi bir ideoloji olan etnik milliyetçiliğin Myanmar bağlamında çoğunluğu oluşturan Birman etnik toplumunun çıkarlarını desteklemek için kullanıldığını iddia etmişlerdir. Bir başka deyişle, Myanmar'daki etnik milliyetçilik, ulusal kimliği tanımlamada hem etnik kimliğin hem de dinin önemini vurgulayan yeni bir tür milliyetçiliğe dönüşmüştür (Sabbir vd., 2022). Burma Birliği'ne zarar veren bu dönüşüm, Budizm'i Myanmar'ın ulusal kimliğinin merkezi bileşeni olarak görülmesi sebep olmuş ve Budist olmayan toplumların Burma Birliği'ne tam katılımlarından dışlamaya çalışan Budist milliyetçiliğinin yükselişini körüklemiştir (Sabbir vd., 2022). Körüklenen Budist milliyetçiliğiyle birlikte çoğunluğu Müslüman olan Rohingya etnik azınlığı şiddet eylemlerinin hedefi haline gelmişlerdir (Sabbir vd., 2022). 2017 yılında BM'nin etnik temizlik olarak tanımladığı Tatmadaw'ın şiddet eylemlerine uluslararası kamuoyunun tepkisiz kaldığı eleştirisini getiren Sabbir vd. (2022), Burma Birliği'nin sağlanması için Myanmar'daki Budist milliyetçiliğinin rolüne daha fazla dikkat gösterilmesi ve ülkede dinler arası diyalog ve hoşgörünün teşvik edilmesi için daha uyumlu çabaların gerektiğini belirtmişlerdir. Sabbir vd.'ne göre (2022), Burma Birliği için Myanmar nüfusunun çeşitliliğini tanıyan ve herkes için insan haklarını destekleyen daha kapsayıcı ve hoşgörülü bir ulusal kimlik oluşturulmalıdır.

Şubat 2021'de gerçekleşen askeri darbenin ardından federalizm olasılıklarını tartıştan ve literatüre siyaset bilimci Ashley South (2021), askeri darbenin Myanmar siyasetindeki taban hareketleri ve etnik azınlık grupları için askeri yönetimi daha ademi merkeziyetçi ve federal bir sistemi zorlamak için yeni fırsatlar da yarattığını iddia etmiştir. South'a göre

(2021) federalizm, tarihsel olarak marjinalize edilmiş ve siyasi iktidardan dışlanmış olan Myanmar'daki birçok etnik azınlık grup için uzun süredir bir hedef olmuştur. Askeri darbeden önce Myanmar'daki sivil hükümetlerin federalizme doğru bir miktar ilerleme kaydettiklerini belirten South (2021), sivil hükümetlerin uğraşlarına rağmen federalizm için daha yapılması gereken çok iş olduğunu ileri sürmüştür. Askeri darbenin sivil hükümetlerin federalizm çabalarını gerilettiği iddialarını yadsımayan South (2021), askeri darbenin Myanmar'daki muhalefetin askeri yönetime karşı hareketleri tetiklediğini ve bu sayede federalizm için farklı etnik gruplar arasındaki diyalog ve iş birlikleri için yeni fırsatlar yarattığını savunmuştur. Bu noktada South (2021), siyasi elitler arasındaki müzakereler yoluyla yukarıdan aşağıya değil, demokratik normlar içerisinde yerel inisiyatifler ve taban hareketleri yoluyla aşağıdan yukarıya bir federal sistem inşa etme süreci olarak tanımladığı "ortaya çıkan federalizm (emergent federalism)" fikrini önermektedir. "Ortaya çıkan federalizm" kavramının daha kapsayıcı ve katılımcı bir süreci içerdiğini belirten South (2021), Myanmar'da son dönemde ortaya çıkan bu yaklaşımın federal sistem için kalıcı ve anlamlı değişimi teşvik etmede daha etkili olabileceğini ileri sürmüştür.

Sonuç olarak, devlet inşasında Burma Birliği uzun yıllardır devam eden etnik çatışmalar ve askeri yönetimin başını çektiği otoriter yönetimler gibi zorluklar yaşamıştır. Tarihsel süreç içerisinde siyasi olarak istikrarlı ve demokratik bir yönetim kurma çabaları görülse de ilerleme düzensiz ve yavaş olmuştur. Bu bağlamda, Burma Birliği'nin sağlanamaması sonucunda Myanmar devlet inşası literatüründe Tatmadaw'ın gücüyle birlikte anti-demokratik ve istikrarsız Myanmar siyasi konjonktürünü değerlendiren Budist grupların marjinalleşmeleri ve bunun devlet inşasına olan etkileri tartışılmaya başlanmıştır.

5.4. Radikal Budizm'in Yükselişinin Devlet İnşasındaki Yeri

Tatmadaw'ın askeri doktrininin devlet inşasındaki hakimiyeti ve Burma Birliği'nin Myanmar'daki çeşitli etnik toplumlar arasında tek bir "Myanmarlı" kimliği oluşturamaması sonucunda devlet inşasında Birmanların Budizm temelli anlayışı egemen olmuştur. Tezin bu bölümünde, askeri yönetimden demokrasiye geçiş denemeleri devlet inşası sürecinde Budist dini aşırılığın yükselmesiyle birlikte etnik azınlıklara karşı radikalleşen Budist grupların Myanmar devlet inşası literatürüne olan yansımaları incelenmiştir.

Budist temelli radikal hareketlerin geçmişi İngiliz sömürgeciliği dönemlerine dayanmaktadır. Jordan Carlyle Winfield, 2010 yılındaki makalesinde 19. yüzyılın sonlarında İngiliz sömürge yönetimi altındaki Burma'da çıkan Budist isyanları incelemiştir. Burmalılar, İngiliz sömürge yönetiminin Burma'da giderek daha baskıcı hale geldiği bir dönemde, Budizm'i sömürge yönetimine karşı isyan ederek siyasi çıkar elde etmek adına araç olarak kullanmıştır (Winfield, 2010). Budist tapınaklarının ve tapınakların destekledikleri yerel kurumların özellikle 1930-1932 arasındaki Saya San İsyanı'nda sahada olduklarını belirten Winfield (2010), o dönemin radikal Budist gruplarının İngiliz sömürgeciliğine karşı direnişi körüklemede kritik bir rol oynadığını savunmuştur. Kısacası, radikal Budist gruplara İngiliz sömürgeciliği döneminde de rastlanmıştır ve aşırılık yanlısı Budist gruplar İngiliz sömürgeciliğiyle olan mücadelelerinde şiddet karşıtı unsurlar yerine şiddet içeren yöntemlere başvurmuşlardır.

Edinburgh Üniversitesi'nde Budist Çalışmaları bölümünde görev yapan Paul Fuller, kâr amacı gütmeyen medya kuruluşu olan The Conversation'a 17 Kasım 2017'de yazdığı yazıda Myanmar'daki radikal Budizm'i ele almıştır. Paul Fuller'in yüksek lisansını ve doktorasını da Bristol Üniversitesi'nden yine Budist Çalışmaları üzerine yapmış olması, araştırmacının çalışmalarını Myanmar'daki radikal Budizm literatüründe önemli bir konuma getirmektedir. Budist milliyetçiliğinin Myanmar'daki azınlık Müslüman nüfusuna karşı olduğu için bu kadar radikalleştiğini belirten Fuller (2017), Budist aşırıcılığının tarihsel, siyasi ve sosyal kökenlerinin İngiliz sömürgeciliği dönemine dayandığını iddia etmiştir. Sömürgecilik dönemi ve postkolonyal dönemdeki siyaseti şekillendiren sömürgecilik mirası, Budistler arasında "kızgınlık" ve "güvensizlik" duygularının ortaya çıkmalarına yol açmıştır. Tatmadaw'ın Budist milliyetçiliği kendi yönetimini meşrulaştırma ve askeri rejim karşıtı muhalifleri bastırmak için kullanmasını eleştiren Fuller (2017), Tatmadaw'ın bu siyasetinin Müslüman azınlığını Budist kimliği ve güvenliği için bir tehdit olarak sunan bir anlatının desteklenmesiyle sonuçlandığını belirtmiştir. Her şeye rağmen Budizm'in Myanmar'ın geleceğinde olumlu bir rol oynama potansiyeli konusunda iyimser olan Fuller (2017), Budizm öğretilerinin barışı, merhameti ve sosyal adaleti teşvik etmek için bir çerçeve sunduğunu ve bu değerlerin Myanmar'daki radikal güçlere karşı güçlü bir karşı güç olarak hizmet edebileceğini öne sürmüştür.

Radikal Budist grupların Myanmar'daki yükselişinin devlet inşasına olan etkilerini inceleyen ilk çalışmalar, Budizm'in Myanmar siyasetindeki yerini ve sonuçlarını ele almışlardır. Din üzerine yaptığı çalışmalarla tanınan siyaset bilimci Bruce Matthews, 2001 yılındaki çalışmasında Myanmar'da din, siyaset ve milliyetçilik kavramlarının kesişimi üzerine kapsamlı bir analiz sunmuştur. Myanmar'daki Budizm etkisini "otoritenin geleneksel mirası" olarak gören Matthews (2001), çalışmasında Budizm'in Myanmar'daki tarihsel kökenlerinin izini sürerek başlamıştır. Budizm'in Myanmar'ın ulusal kimliğini şekillendirmedeki rolüne ve ülkenin siyasi liderlerinin yönetimlerini meşrulaştırmak için Budizm'i nasıl kullandıklarına vurgu yapan Matthews (2001), Tatmadaw'ın da kendinden önceki sivil hükümetler gibi Budizm'i kendi yönetimini meşrulaştırma aracı olarak kullanmaya çalıştığı belirtmiştir. Bunun yanı sıra Matthews (2001), Budizm'in Myanmar'ın ulusal kimliğini şekillendirmede önemli bir rol oynamasına rağmen, siyasi liderler tarafından muhalefeti bastırmak ve nüfus üzerindeki kontrolü sürdürmek için kullanıldığını savunmuştur. Radikal Budist milliyetçiliğin yükselişi ve Budizm'in Myanmar dışındaki küreselleşmiş biçimlerinin artan etkisi dahil olmak üzere Myanmar'da Budizm'in karşı karşıya olduğu çeşitli zorluklara çalışmasında yer veren Matthews'a göre (2001), Budizm ile devlet arasındaki ilişkinin eleştirel bir şekilde yeniden ele alınması gerekmektedir.

Oxford Üniversitesi'nde Modern Burma Çalışmaları bölümünde görev yapan siyaset bilimci Matthew J. Walton'ın 2016 yılında Budizm ve Budist inancın Myanmar siyasetine olan etkisini incelediği yayımladığı kitap, literatürde en çok atıf alan çalışma olmasının yanı sıra Myanmar devlet inşasında radikal Budist hareketleri anlamak için altyapı oluşturması açısından önemli bir eserdir. Budizm'in kültürel ve ahlaki bir çerçeve sağlayarak Myanmar'ın siyasi yaşamında merkezi bir rol oynadığını savunan Walton (2016), liderlerin yönetimlerini meşrulaştırmak için Budist fikirleri ve sembolleri kullandıklarını belirtmiştir. Bu bağlamda Walton (2016); "karma", "erdem" ve "yeniden doğuş döngüsü" gibi kavramların Myanmar'daki siyasi düşünceleri etkilediklerini ve bu kavramların etkiledikleri Budist temelli kurumların siyasi güç merkezleri olarak iktidarlara hizmet ettiklerini vurgulamıştır. Ayrıca, liderlerin Budizm'i kendi kurallarını haklı çıkarmak ve sosyal düzeni korumak için kullandıklarını ileri süren Walton (2016), Budist rahiplerin Myanmar siyasetinde etkili olduklarını ve sahip oldukları etkilerle iktidardaki yönetimlere hem destek verdiklerini hem de meydan okuduklarını söylemiştir. Budist dini otorite ile ters düşmek istemeyen askeri

rejimler de otoriter yönetimlerini meşrulaştırmak ve politikalarını haklı çıkarmak için Budist sembolleri ve retoriği kullanmışlardır (Walton, 2016).

969 Hareketi ve MaBaTha olarak bilinen "Milliyet ve Din Koruma Komitesi" gibi radikal Budist gruplar, Budist dini aşırıcılığının kilit aktörleri olarak ortaya çıkmışlardır. Myanmar'daki etnik çoğunluğu oluşturan Budistlerin kurdukları radikal gruplar, hayatta kalmalarına yönelik varoluşsal tehdidin ilk kaynağı olarak gördükleri Kuzey Arakan eyaletindeki Rohingya Müslümanlarını hedef almışlardır (Van Klinken ve Aung, 2017). 2012'den itibaren Budist gruplar tarafından hedef alınan Rohingya Müslümanları, Myanmar devleti tarafından da ağır yaptırımlara maruz kaldıkları için "çifte mağduriyet" yaşamışlar ve yaşadıkları bu mağduriyet Myanmar devlet inşası sürecinde görmezden gelinmiştir (Simpson, 2014). Radikal Budist grupların gerçekleştirdikleri şiddet olayları ve Rohingya Müslümanlarının mağduriyetleri; Rohingya Müslümanlarının kimliklerinin derinden tartışıldığı, farklı şekilde yorumlandığı ve sistematik olarak marjinalleştirildiği bağımsızlık sonrası Myanmar devlet inşasının siyasi söyleminde gelmiştir (Cheesman, 2017).

Sivil toplum kuruluşu ICG'nin 2017 yılında yayımladığı "Myanmar'da Budizm ve Devlet Gücü" başlıklı raporda, Budizm'in ülkenin siyasi ve sosyal manzarasındaki rolü incelenmiştir. Rapor, uluslararası toplumun Myanmar'daki radikal Budizm'in devlet inşasına olan etkilerine olan bakış açısını yansıtması açısından literatüre katkıda bulunmuştur. Raporda, Budizm'in geleneksel olarak Myanmar'da birleştirici bir güç olarak görülmesine rağmen, özellikle de Müslüman azınlıklara karşı ayrımcı politikaları haklı çıkarmak için kullanıldığı tespiti yer almıştır (International Crisis Group, 2017). Müslüman karşıtı duyguları körüklemek ve Müslümanlara karşı şiddeti teşvik etmekle suçlanan 969 Hareketi ve MaBaTha gibi Budist milliyetçi grupların 2011'de siyasi geçişin başlamasından sonra daha da yükselişe geçtiğine dikkat çeken ICG, radikal Budist grupların yükselişinin yerel ve uluslararası alanlarda endişelere yol açtığını belirtilmiştir. Raporda, askeri yönetimlerin Budizm'i toplum üzerinde kontrol ve baskı aracı olarak kullandıkları ve radikal Budist hareketlere muhalif olan Budist din adamlarına baskı yapıldığı da vurgulanmıştır.

2019 yılında Pekin Üniversitesi'nde henüz bir doktora adayı iken yayımladığı makalesinde Zhang Lei, toplumsal bir hareket olan MaBaTha'nın Budist milliyetçiliğine olan etkilerini incelemiştir. Kendi tanımlamasıyla "saldırgan" Budist milliyetçiliğinin demokrasiye geçişten bu yana Myanmar'da önemli bir toplumsal sorun olduğunu söyleyen Lei (2019), Budist milliyetçiliğinin toplumsal sorun olmasının sebebini ise Myanmar gibi birden fazla dini inanca sahip çeşitli etnik toplumların ülkede bir arada yaşamasına tehdit olarak ortaya çıkması olarak açıklamıştır. Lei (2019), yine kendi tanımlarıyla, "güçlü dini kapasite" (strong religious capacity) ile "güçlü siyasi ihtiyaçların" (strong political needs) bütünleşmesinin, 2011'den beri Myanmar'da Budist milliyetçiliğinin ve aşırılığının gelişmesinin nedeni olduğunu savunmuştur. Budizm'in güçlü sosyal ağı ve Budist kuruluşlar tarafından sağlanan kapsamlı toplumsal hizmet, MaBaTha hareketinin güçlenmesine yardım etmiş ve Budizm'in Myanmar'daki otoritesini ve meşruiyetini sağlayan itici güç olmuştur (Lei, 2019).

Myanmar ve Sri Lanka'daki Theravada Budizmi ile din ve şiddet konuları üzerine araştırmalar yapan Norveçli teolog Iselin Frydenlund'un 2020 yılında yazdığı kitap bölümüyle, Myanmar'da artan dini suçların sebeplerini ve Budist grupların artan dini suçlarla beraber nasıl radikalleştiğine dair bakış açısı sunmuştur. Çalışmasında demokratik bir hükümete geçmesinin ardından Myanmar'da artan dini hoşgörüsüzlük ve şiddet eğilimini inceleyen Frydenlund (2020), dini suçlardaki bu artışın, hükümetin dini azınlıkları korumadaki başarısızlığı, aşırılık yanlısı ideolojilerin yayılması ve aşırılık yanlılarının nefret söylemini yaymak için sosyal medyayı kullanmaları da dahil olmak üzere çeşitli faktörlerden kaynaklandığını savunmuştur. Myanmar'ın uzun yıllar boyunca çeşitli dinlere ve dinler arasında hoşgörü geçmişine sahip olmasına rağmen, ülkede 2020'li yıllarda Budistler, Müslümanlar ve Hıristiyanlar arasındaki gerilimin arttığına dikkat çeken Frydenlund (2020), gerilimlerin hükümetin dini azınlıkları korumadaki başarısızlığından cesaret alan ve Müslüman ve Hıristiyan karşıtı mesajlar yaymak için sosyal medyayı kullanan aşırı milliyetçi Budist grupların yükselişiyle daha da şiddetlendiğini belirtmiştir. Ayrıca, geleneksel medya kuruluşlarının hükümet sansürüne tabi olmasına rağmen, Facebook gibi sosyal medya platformlarının nefret söylemi ve aşırılık yanlısı ideolojiler için bir üreme alanı haline geldiğinin altını çizen Frydenlund (2020), sosyal medya platformlarındaki düzenleme

eksikliğinin aşırılık yanlısı grupların mesajlarını cezasız bir şekilde yaymalarına izin vererek artan gerilim ve şiddete yol açtığını ileri sürmüştür.

Bunun yanında Frydenlund, daha öncesinde 2019 yılında yazdığı bir kitap bölümünde Myanmar'da askeri rejimden demokrasiye geçildiği yarı demokratik geçiş döneminde Budist öğreti olan Sasana'nın hukuk yoluyla nasıl korunduğunu ve bu korumadan güç alan radikal grupların nasıl yükselişe geçtiğini incelemiştir. Çalışmasında Budist rahipler, hükümet yetkilileri ve dini azınlık üyeleriyle yapılan görüşmelerin yanı sıra hukuki belgelere ve söylem analizine yer veren Frydenlund (2019), literatüre metodolojik katkıda bulunmuştur. Siyasi geçiş döneminde radikal Budist grupların faaliyetlerinin din özgürlüğü ve insan hakları üzerindeki etkisini araştıran Frydenlund'a göre (2019), Myanmar'daki radikal Budizm'in yükselişinin, askeri yönetimden yarı demokratik bir sisteme olan geçişle bağlantılı olduğunu savunmuştur. Frydenlund'a göre (2019), radikal Budist gruplar siyasi nüfuzlarını, Budizm'i diğer dini azınlıklara karşı koruyan yasaların çıkarılması ve politikaların desteklenmesi için kullanmışlardır.

Uluslararası ilişkiler ve kamu yönetimi literatürüne yaptığı katkılarda tanınan ve ABD hükümeti adına Afganistan'da saha çalışmalarında yer alan siyaset bilimci Harrison Akins, 2018 yılındaki akademik çalışmasında Budist milliyetçiliğinin ve radikal Budist gruplarının artan etkisini demokratikleşme sürecine bağlamıştır. Myanmar'daki demokratikleşme ve etnik milliyetçilik arasındaki ilişkiyi Rohingya krizine odaklanarak tartışan Akins (2018), merkezi hükümetin Myanmar'ın demokrasiye geçişini ülkedeki Müslüman Rohingyaları marjinalleştirerek ve onlara zulmetmek için "Burmalı" kimliği altında kullanılan Budist milliyetçiliğinin yükselişinin eşlik ettiğini savunmuştur. Akins (2018), demokratikleşme sürecinin azınlık haklarının daha fazla korunmasına yol açmadığını ve Myanmar'daki demokratikleşme sürecinin başta Budistler arasında olmak üzere milliyetçi gruplara harekete geçme ve gündemlerini zorlama fırsatları sağladığını öne sürmüştür. Radikal Budist gruplar, gücünü tarihsel köklerden alan Burma milliyetçiliğiyle Myanmar'daki Rohingyaları dışlamayı ve şeytanlaştırmayı hedeflemişlerdir (Akins, 2018). Bu sebepten ötürü Myanmar'daki radikal Budist hareketlere hareket alanı oluşturan demokratikleşme süreci, Budist milliyetçiliği ve Burma milliyetçiliğinin aynı potada eritilmesi açısından "iki farklı yüze" sahiptir (Akins, 2018).

Stockholm Üniversitesi'nde din tarihi dersleri veren ve doktora tezinde postkolonyal Myanmar'daki Budizm konusunu çalışan Niklas Foxeus, 2019 ve 2022 yıllarındaki iki araştırma makalesiyle Myanmar'daki radikal Budist hareketi incelemiş ve literatüre özgün katkılarda bulunmuştur. Çalışmalarında Myanmar'daki Budizm ve milliyetçilik arasındaki ilişkiyi inceleyen Foxeus (2019), radikal Budist milliyetçiliğinin, "algılanan" zalimlere karşı hınç, kızgınlık veya kıskançlık duyguları ile karakterize edildiğini iddia etmiştir. Bu bağlamda, Myanmar'daki radikal Budistler tarafından algılanan "zalimler", Budist kimliğine ve yaşam biçimine tehdit olarak görülen Müslümanlardır (Foxeus, 2019). Hınç duygusunun Budizm'in kendisinde zorunlu olarak "içkin" olmadığına dikkat çeken Foxeus (2019), aksine Budizm'in Myanmar'da uygulandığı tarihsel ve politik bağlamın bir ürünü olduğunu belirtmiştir. Budizm'in tarih boyunca diğer kültürler ve dinlerle olan etkileşimleriyle nasıl şekillendiğinin görmezden gelindiği için "saf" bir Budist kimliği kavramının sorunlu olduğunu söyleyen Foxeus (2019), Myanmar'da Budizm'i savunmak için daha verimli bir yaklaşımın, Budist inancın melezliğini kabul etmek ve kucaklamak olacağını öne sürmüştür.

2019'deki makalesinde radikal Budist grupların "zalim" ve Budist kimliğe tehdit olarak gördükleri Müslümanlara karşı hınç duygusu beslediklerini belirten Foxeus, 2022'deki çalışmasında duyulan bu öfkenin nasıl artarak radikal grupları beslediğini incelemiştir. Budist rahipleri vaazlarıyla Müslüman karşıtı duyguları körüklemelerini ve komplo teorilerini teşvik etmelerini eleştiren Foxeus (2022), Budist rahiplerin vaazlarının son yıllarda Myanmar'ı kasıp kavuran ve ülkedeki Müslüman azınlığa yönelik şiddetli çatışmalara ve zulme yol açan daha geniş Müslüman karşıtı "ahlaki panik" eğilimine katkıda bulunduğunu belirtmiştir. Budist rahiplerin tipik bir vaazının Müslümanların Budizm ve Myanmar'ın kültürel kimliği için bir tehdit olduğu söylemlerini içerdiğine dikkat çeken Foxeus (2022), Budist din otoritelerinin Müslümanların ülkeyi ele geçirmek için komplo kurduklarını ve hastalıkların ve diğer sosyal sorunların yayılmasından kendilerinin sorumlu olduğunu iddia etmek gibi tahrik edici açıklamalar yaptıklarını vurgulamıştır. Vaazların Budizm'in baskın din olduğu ve dini kültüre bağlı güçlü bir ulusal kimlik duygusunun bulunduğu Myanmar'daki pek çok kişide yankı uyandırdığını söyleyen Foxeus (2022), eleştirel yaklaştığı bu durumun hoşgörüsüzlüğü teşvik ettiğini ve Müslümanların marjinal görülerek daha fazla zulme maruz kalmalarına sebep olduğunu öne sürmüştür. Bununla birlikte, Foxeus'a göre (2022), radikal Budist milliyetçiliğinin yükselişinin sebebi, Britanya

İmparatorluğu'nun dekolonizasyon sürecine Burma'yı dini hatlara göre bölmesidir. Bir başka deyişle, radikal Budizm Myanmar'a sömürgeciliğin sosyokültürel mirası olarak kalmıştır (Foxeus, 2022).

Radikal Budist grupların Myanmar'daki yükselişini inceleyen D.B. Subedi ve Johanna Garnett (2020); demokrasi, özgürlük ve kalkınma normlarıyla gerçekleştirilmek istenen devlet inşası sürecinin Rohingya Müslümanlarına karşı yükselen Budist dini aşırıcılıkla gölgelendiğini iddia etmişlerdir. Subedi ve Garnett'a göre (2020); bunun sebebi devlet inşasının ekonomi politik yanı ile şiddeti üreten yapısal ve toplumsal koşullardır. Bu bağlamda Subedi ve Garnett (2020); Myanmar'daki aşırı şiddet yanlısı dinamiklerin yalnızca din ve dini ideolojilerden kaynaklanmadığını, devlet inşası ve ekonomik kalkınma söylemleriyle müzakere edilen devlet-toplum ilişkilerinin çekişmeli olduğunu belirtmişlerdir. Bununle birlikte, Subedi ve Garnett (2020); bağımsızlığını kazanmasının ardından 1948'den bu yana hegemonik devlet inşası süreci içerisinde bulunan Myanmar'da devlet inşasını sömürgecilik döneminden kalma eşitsizliklerle dolu kalkınma ve ayrımcı politikaların uygulandığı bir alan olarak görmektedirler. Devlet inşası politikalarının siyasi kazanımlar adına manipüle edildiğini iddia eden Subedi ve Garnett (2020), bu manipülasyonun sosyal etkileri olduğunu ifade etmişlerdir. Myanmar'daki Budistlerin bir bölümünün radikalleşerek şiddet içeren dini aşırıcılığın yükselmesi, buna karşılık Rohingya Müslümanlarının marjinalleşmeleri ve devlete bağlı güvenlik güçlerinin radikal Budist gruplarla birlikte Rohingya Müslümanlarına çifte mağduriyet yaratmaları devlet inşası sürecindeki sosyal etkiler olarak sıralanmıştır.

Literatürde radikal Budist grupların gerçekleştirdikleri şiddet olaylarını devlet inşası sürecinde ortaya çıkan şiddetle ilişkilendiren çalışmalar mevcuttur. Örneğin, Myanmar devlet inşası hakkındaki kapsamlı çalışmalardan birisini kaleme alan Callahan (2003), Myanmar'da bağımsızlık sonrası devlet inşasının doğası gereği şiddet içerdiğine dikkat çekmiştir. Myanmar'da ordunun kırk yılı aşkın süredir siyasi gücü ve hakimiyeti elinde bulundurmada başarılı olmasının sebebi budur (Callahan, 2003). Callahan'ın tespitine atıfta bulunan Subedi ve Garnett (2020), şiddet ve zorlama uygulamalarıyla karakterize edilen örgütlü savaş argümanlarına bugünkü Rohingya krizinde rastlanmaktadır. Şiddet ve devlet

inşası arasındaki bağlantının en yeni versiyonu olan Rohingya'daki durumu askeri yetkililer ve aşırı milliyetçi Budist gruplar tarafından sahiplenilmiştir (Subedi ve Garnett, 2020).

Askeri yönetimin radikal Budist grupları devlet inşasında kullanması 1960'lardan sonraki dönemde görülmüştür. 1962 askeri darbesinden sonra kurulan askeri hükümet, ulus-devleti homojenleştirmenin güçlü gücü olarak dini milliyetçiliği sağlamlaştırmak için özellikle Budist grupları manipüle etmeye başlamıştır (Subedi ve Garnett, 2020). Budizm ayrıca Tatmadaw'a o dönemde çoğunlukla Budist ve Burmalı olmayan etnik kökene sahip insanlardan gelen siyasi muhalefetleri alt etmek için güç ve meşruiyet sağlamıştır (Callahan, 2003). Askeri yetkililer, devlet inşasında Budist dini milliyetçiliğini birleştirici bir güç olarak benimsemiş ve bunun için Budizm'i canlanmayı teşvik ederek Budist rahipleri siyaseten yanlarına almışlardır (Callahan, 2003). Ordunun Budizm ve Burma milliyetçiliği arasındaki harmanlama siyaseti, radikal Budist grupların aşırıcılığının kaynağı haline gelmiştir (Subedi ve Garnett, 2020).

Myanmar devlet inşasında radikal Budist grupların güç kazanmasının bir diğer sebebi de devletin Arakanlılar üzerinde yürüttükleri kimlik politikalarıdır. Bir başka deyişle, devletin geniş kapsamlı sonuçlara neden olan ve yapısal şiddet uyguladığı bir diğer alan etnik kimliklerin tanınma şekli olmuştur (Subedi ve Garnett, 2020). 1974'te yeni bir anayasa ile Myanmar'da etnik grupların resmi olarak tanınması sağlansa da Arakanlılar bu süreçte kamusal söylemde "sosyal ötekileştirme" (social others) politikasına maruz kalmışlardır (Cheesman, 2017). Myanmar devletinin uyguladığı yapısal şiddet ve bunun etnik kimlikler üzerindeki dışlayıcılığı Myanmar'daki radikal Budist grupların devlet inşasında etkili olmalarına yol açmıştır.

Askeri rejimin uyguladığı toplum mühendisliği, radikal Budist grupların Myanmar'ın devlet inşasındaki gücünü artıran diğer bir değişken olmuştur. 1960'larda devlet inşasında söz sahibi olan askeri rejim, resmi olarak Nagamin Operasyonu olarak bilinen Dragon King Operasyonu ile Arakan'daki tüm faaliyetleri ve sosyokültürel organizasyonları yasaklayarak Rohingyaların mevcudiyetini bastırma ve Rohingyalıları ülkeden atma politikasını benimsemiştir (Constantine, 2012). 1978 yılında Tatmadaw tarafından gerçekleştirilen ve

öncelikli olarak Arakan'daki vatandaşları kaydederek yaklaşan nüfus sayımından önce yabancı göçmenleri kovmayı amaçlamış operasyon, Rohingya'yı hedef alan hegemonik devlet inşası süreçlerinin toplum mühendisliği safhası olarak tanımlanmıştır (Elahi, 1987). Tatmadaw'ın toplum mühendisliği için düzenlediği operasyon sonucunda çoğu Müslüman olmak üzere 200 bini aşkın Rohingyalının Bangladeş'e kaçtığı tahmin edilmekle birlikte Myanmar ordusunun Rohingya Müslümanlarını "yasa dışı göçmenler" olarak tanımlaması radikal Budist grupların hegemonik devlet inşası sürecinde hareket alanı bulmasına sebebiyet vermiştir (Elahi, 1987; Skutsch, 2005; Subedi ve Garnett, 2020).

1982 yılındaki yürürlüğe giren vatandaşlık yasası, Myanmar devlet inşasındaki radikal Budist grupların etkisi artıran mihenk taşı olmuştur. 1948 yılında çıkarılan vatandaşlık yasasını revize eden askeri yönetim, yeni kanunda ırk statüsüne odaklanmış ve yalnızca safkan Burmalıların vatandaşlık haklarına sahip olacaklarını ilan etmiştir (Cheesman, 2017; Haque, 2017). Yeni kanuna göre, Rohingyalılar vatandaşlığa uygun statüde görülmemişlerdir. Her ne kadar 1982 Anayasasının 6. maddesine uyarınca 1948 Anayasası ile vatandaşlık haklarına sahip olanların statülerinin korunacağı ilan edilmiş olsa da eski kimliklere sahip olan Rohingyalılara yeni kimlik kartları verilmemiştir (Haque, 2017). 1990'lara kadar bu sorun devam etmiş, dönemin askeri hükümeti Rohingya Müslümanlarına "beyaz kart" denilen ve kısıtlı haklara sahip kimliklerini teslim etmiştir (Haque, 2017). 2015 yılında dönemin Cumhurbaşkanı Thein Sein tarafından iptal edilen beyaz kartlarla birlikte Rohingya Müslümanlarının eğitim, istihdam, seyahat, evlilik, din ve sağlık hakları kısıtlanmıştır (Haque, 2017). Tüm bu gelişmeler, devlet inşasında radikal Budist grupların Rohingyalılar üzerindeki tahakkümlerinin artmasına vesile olmuştur.

Myanmar devlet inşasında uygulanan toplum mühendisliğinin Rohingya Müslümanlarının sosyal alanlardan ötekileştirmesi, Myanmar'daki Budist-Müslüman ilişkilerini belirleyen sosyal dokuyu bozmuştur. Askeri rejimin müdahaleci yaklaşımı nedeniyle durum daha da kötüleşmiş ve 2010'dan sonra radikal Budist grupların radikalizmi yükselmeye başlamıştır. "Ulusal bütünlük" ile yapılmak istenen devlet inşası, Budist aşırıcılığın ön planda olduğu ve Rohingya'nın Myanmar devletine olan aidiyetinin tartışıldığına dair siyasetle doğrudan ve dolaylı olarak bağlantılı olduğu sosyal ve siyasi alanlar yaratmıştır (Subedi ve Garnett, 2020). Dragon Operasyonu'nun ardından

Tatmadaw'ın Arakan'daki varlığını artırması, Rohingya Müslümanlarının devlet inşasındaki etkisini azaltmış ve radikal Budist grupları güçlendirmiştir. Bununla birlikte, Tatmadaw'ın devlet inşası sürecindeki şiddet unsurlarını kullanması aşırılık yanlısı Budist grupların dini şiddeti örtüşmektedir (Subedi ve Garnett, 2020).

Radikal Budist grupların Myanmar'da Müslüman azınlıklar ile yaşadıkları çatışmalar ve çatışmalar sırasında kullanılan Budist anlatılar, Myanmar devlet inşası literatüründe incelenen bir diğer konudur. Bu bağlamda, sosyal bilimciler Matt Schissler, Matthew J. Walton ve Phyu Phyu Thi, 2017'deki çalışmalarında yer alan 6 şehirde kendilerini Müslüman olarak tanımlayan 78 kişiyle yaptıkları röportaj ile literatüre metodolojik katkıda bulunmuşlardır. Schissler vd. (2017), radikal Budist gruplar ile Müslüman azınlıklar arasındaki şiddetin nedenlerini açıklamak için farklı gruplar tarafından inşa edilen anlatıların çoğu zaman çelişkili olduğunu ve çelişkili anlatıların bireysel ve kolektif hafızalar tarafından şekillendirildiğini belirtmişlerdir. Çatışmanın tarafı olan gruplar, kendi anlatılarını desteklemek ve eylemlerini haklı çıkarmak için olayları seçici bir şekilde hatırlamışlar ve yorumlamışlardır (Schissler vd., 2017). Devlet inşası sürecini etkileyen bu anlatılar, sosyal medya ve geleneksel iletişim biçimleri de dahil olmak üzere çeşitli ortamlarda sürdürülmekte ve şiddetin sürekliliğine neden olmaktadırlar (Schissler vd., 2017). Schissler vd. (2017), radikal Budist gruplar ile Müslüman azınlık arasındaki şiddet döngüsünün kırılması için çelişkili anlatıların ve hatıraların yok edilerek taraflar arasında uzlaştırma sürecinin başlamasının gerekli olduğunu savunmuşlardır.

Matthew J. Walton ve Susan Hayward, 2014 yılında yayımladıkları kitapta Myanmar devlet inşası literatüründe tartışılan Budist anlatıları demokratikleşme, milliyetçilik ve toplumsal şiddet bağlamlarında ele almışlardır. Budist anlatıların hükümet, muhalefet ve çeşitli dini topluluklar dahil olmak üzere Myanmar'ın siyasetinde yer alan farklı aktörler tarafından harekete geçirildiğini belirten Walton ve Hayward (2014), Budist milliyetçiliğinin ve radikal Budizm'in yükselişinin, ülkenin demokratikleşme sürecinin ve daha önce marjinalize edilmiş aktörlerin görüşlerini savunmalarına ve nüfuz kazanmalarının ürünleri olduklarını savunmuşlardır. Myanmar'daki Budist kimliğinin tanımlanmasının siyaseten karmaşık olduğunu vurgulayan Walton ve Hayward (2014), ülke içerisindeki farklı grupların "gerçek" bir Budist olmanın ne anlama geldiğine dair kendi vizyonlarını geliştirdiklerini ve

bununla birlikte radikal Budist hareketlerin artığını ileri sürmüşlerdir. İslam karşıtı Budist anlatılar, aşırılık yanlısı grupların Budist kimliğine karşıt düşüncelerin olduğu algısıyla kendi gündemlerine destek toplamak için kullanmalarına fırsat sağlamışlardır (Walton ve Hayward, 2014).

Matthew J. Walton ve Michael Jerryson, 2016'daki araştırma makalelerinde Budist rahiplerin başta Myanmar olmak üzere Sri Lanka ve Tayland gibi Budist çoğunluğa sahip olan ülkelerdeki siyasi söylemleri şekillendirmelerindeki rollerini irdelemişlerdir. Walton ve Jerryson'a göre (2016), Budist rahiplerin Myanmar'daki siyasi söylemi şekillendirmede kilit aktörler haline gelmeleri, sosyal statülerini ve "ahlaki" otoritelerini kullanarak çok sayıda insanı harekete geçirme yeteneklerinden kaynaklanmaktadır. Bununla birlikte, tıpkı Sri Lanka ve Tayland örneklerinde olduğu gibi Myanmar'da da Budist rahipler siyasi konularda aktivizme karışmışlardır (Walton ve Jerryson, 2016). Bu bağlamda, Budist rahiplerin radikal Budist gruplarını askeri hükümete karşı protestolara katılmaları, Ulusal Demokrasi Birliği'ne destek vermeleri, Budist karşıtı ve farklı Budist mezheplerine karşı olan gerilimlerini sürdürmeleri üzerine olan söylemleri, Budist rahipler sınıfını Myanmar siyasetinde otoriter bir aktör haline getirmiştir.

Terörizm ve siyasette şiddet çalışmalarıyla Uluslararası İlişkiler disiplinine katkıda bulunan Peter Lehr'in 2023 yılındaki çalışması, Myanmar'daki Budizm'in şiddet içeren ve içermeyen radikal formlarını incelemesi sebebiyle literatürde dikkat çeken çalışmaların başında gelmektedir. Lehr (2023), Budizm'in genellikle bir barış ve şiddet karşıtı bir din olarak görülmesine rağmen, Myanmar'da şiddeti ve aşırılığı haklı çıkarmak için de kullanıldığını savunmuştur. Myanmar'da üç tür radikal Budizm çeşidi olduğunu belirten Lehr (2023), bu anlayışları "şiddet içeren" (violent), "sessiz" (non-violent) ve "şiddet içermeyen" (not-violent) olarak sıralamıştır. "Şiddet içeren" radikal anlayışta, radikal Budist milliyetçiler siyasi hedeflerine ulaşmak için Müslüman topluluklara saldırılar düzenlemektedirler (Lehr, 2023). "Sessiz" formda ise radikal Budistler, Rohingya Müslümanları gibi etnik azınlık gruplarına karşı nefret söylemi ve ayrımcı politikaları izlemektedirler (Lehr, 2023). "Şiddet içermeyen" türde ise radikal Budistler, Rohingya Müslümanlarına yönelik "zulümlere" karşı seslerini yükseltme konusunda isteksiz davranıp şiddete ve ayrımcılığa yönelik pasif destek vermektedirler (Lehr, 2023). Sömürgeciliğin,

milliyetçiliğin ve askeri rejimin Myanmar'daki Budist aşırıcılığının yükselişine tarihsel bağlam sağladıklarını iddia eden Lehr (2023) ayrıca, Budist rahiplerin Myanmar'daki radikal Budizm'i teşvik etmedeki rollerinin şiddeti ve ayrımcılığı artırdığını ve şiddet eylemlerini haklı çıkarmak için dini otoritelerini kullandıklarını belirtmiştir.

Barış ve şiddet karşıtı bir din olan Budizm'in şiddet içermeyen formlarının da Myanmar'da radikal Budist hareketleri güçlendirdiği görülmüştür. Ulusal güvenlik ve terör çalışmalarıyla bilinen Kumar Ramakrishna, bu bağlamda, "şiddet içermeyen radikalizm" kavramını Burmalı Budist keşiş Ashin Wirathu'nun merceğinden incelemiştir. Myanmar'daki Budist kimliğinin korunmasını savunan 969 hareketinin lideri olarak bilinen Wirathu'yu örnek gösteren Ramakrishna (2013), şiddet içermeyen aşırılığın şiddet içeren aşırılık kadar tehlikeli olabileceğini çünkü şiddetin gelişmesine izin veren bir ortam yaratabileceğini söylemiştir. Şiddet içermeyen radikalizmin, etnik köken, din veya diğer faktörlere dayalı olarak belirli insan gruplarına karşı dışlayıcı veya ayrımcı tutumları teşvik eden retoriğin kullanılmasını içerdiğini belirten Ramakrishna'ya göre (2013), şiddet içermeyen radikalizm ile hedeflenen gruba yönelik şiddeti meşrulaştıran bir "bize karşı onlar" zihniyeti yaratılmıştır. Wirathu'nun retoriğinin Myanmar'ın Budist kimliğine tehdit oluşturduğunu iddia ettiği Müslümanların şeytanlaştırılmasıyla karakterize edildiğini söyleyen Ramakrishna (2013), Wirathu'nun anlatılarının Rohingya Müslümanlarına yönelik zulme katkıda bulunduğunu ve bunun da şiddet, yerinden edilme ve insan hakları ihlalleriyle sonuçlandığını ifade etmiştir. Bu noktada Ramakrishna (2013), Myanmar'daki şiddet içermeyen aşırıcılığın, şiddete yol açabilecek bir aşırılık biçimi olarak tanıma ve ele alma ihtiyacını vurgulayarak nefret söylemi ve şiddeti kışkırtmaya karşı eğitim, diyalog ve yasal önlemleri içeren çok yönlü bir yaklaşım gerektirdiğinin altını çizmiştir.

Myanmar devlet inşası literatüründe Budizm'in Myanmar siyasetine olan etkisinin genel kanının aksine tek yönlü olmadığını düşünen akademisyenler de vardır. Örneğin, çalışmalarında siyasi şiddet ve siyasal Budizm konularını ele alan sosyal bilimci Susan Hayward, 2015 yayımladığı makalesinde yer verdiği "Budist Demokrasi" kavramıyla literatüre katkıda bulunmuştur. Budist kültür ve değerlerin korunmasını savunan 969 Hareketi'nin yükselişi de dahil olmak üzere ülkedeki halk ayaklanmalarında Budist milliyetçiliğinin rolü olduğunu belirten Hayward (2015), dini ayrımcılığı teşvik ettiği ve

azınlık gruplarına karşı şiddeti kışkırttığı için eleştirilen radikal Budist hareketlerinin aslında Myanmar'da algılanan Budizm karşıtı tehditlere bir yanıt olarak görüldüğünü vurgulamıştır. Budizm'in Myanmar'ın siyasi ve kültürel kimliğini belirlediği görüşüne katıldığını belirten Hayward (2015), buna rağmen Myanmar siyasetindeki Budist ilkelerin demokratik ilkelerle iç içe geçmesinin zorluklarla karşılaştığını ve başarılı olamadığını öne sürmüştür. Hayward'a göre (2015); siyasetçilerin, radikal grupların, askeri yönetimlerin ve hatta demokrasi isteyen aktivistlerin kendi politikalarını ve eylemlerini haklı çıkarmak için Budizm'i ve Budist söylemleri kullanmaları, Myanmar devlet inşasındaki demokratik sürecini baltalamıştır. Hayward (2015) bu noktada çift taraflı kılıca benzettiği "Budist Demokrasi" modelini önererek Myanmar'da gerçek bir demokrasinin ancak Budizm'in öğretileriyle demokrasi normlarının ve insan hakları değerlerinin dengelenmeleriyle mümkün olacağını iddia etmiştir. Budist rahipler ve demokrasi yanlısı aktivistler arasında hoşgörü taahhüdüyle sağlanacak bir diyalog, Myanmar'da kapsayıcı, eşitlikçi ve çoğulcu bir demokratik sistem yaratacaktır (Hayward, 2015).

1 Şubat 2021 tarihinde Myanmar siyasetini bir kez daha değiştiren askeri darbe, ülkedeki her topluluğu olduğu gibi radikal Budist hareketini de etkilemiştir. Iselin Frydenlund, Pum Za Mang, Phyo Wai ve Susan Hayward, 2021 yılında yayımladıkları araştırma makalelerinde Hristiyan ve Müslüman toplumların yanı sıra Budistlerin de askeri darbeye verdikleri tepkileri incelemişlerdir. Literatüre metodolojik olarak katkıda bulunan araştırmacılar, farklı dini grupların darbeye nasıl tepki verdiklerini incelemek adına dini liderler ve aktivistlerle yapılan röportajların yanı sıra sosyal medya ve diğer kaynakların analizinden yararlanmışlardır (Frydenlund vd., 2021). Frydenlund vd. (2021), Myanmar'daki dini toplulukların tarihsel olarak etnik ve siyasi çizgilere göre bölünmüş olmalarına rağmen, askeri darbenin farklı dini gruplar arasında artan iş birliği ve dayanışmaya yol açtığını iddia etmişlerdir. Myanmar'ın demokrasi yanlısı hareketlerinde tarihsel olarak önemli bir rol oynayan Budist rahipler, darbeye karşı protestoların ön saflarında yer alarak Hristiyan ve Müslüman liderlerle birlikte demokrasiye olan inançlarını ve desteklerini ifade etmişlerdir. Frydenlund vd.'ne göre (2021), her ne kadar Budistler yeniden iktidara gelen askeri rejimin demokrasi karşıtı yönetimini meşrulaştırmak için dini sembolleri ve dili kullanmaya çalıştığını ve bazı dini topluluklar içinde gerilim yarattığının farkına varmış olsalar da bazı

radikal Budist gruplar darbeye karşı olan tepkilerde daha temkinli davrandıklarını ve şiddet ve istikrarsızlık potansiyeli konusundaki endişelerini yansıttıklarını belirtmişlerdir.

Sonuç olarak, Burma'yı sosyal, siyasi ve kültürel olarak etkileyen Budizm'in, postkolonyal dönemle birlikte radikalleşmesi literatürün en tartışmalı başlıklarından bir tanesi olmuştur. 2021 yılıyla birlikte askeri rejimin Myanmar siyasetinde oyun kurucu olması ve Budizm'i ülke siyasetini şekillendirmek ve anti-demokratik yönetimini meşrulaştırmak için kullanması, Myanmar devlet inşası literatüründe aşırılık yanlısı Budist grupların tartışılmasını devam ettirmektedir.

5.5. Myanmar ve Sri Lanka Devlet İnşası Süreçlerinde Ortak Payda: Budizm

Myanmar ve Sri Lanka devlet inşası süreçleri tarihsel olarak birbirlerinden ayrı ilerlemiş olsalar da literatürde karşılaştırmalı vaka analizi olarak incelenmişlerdir. İngiliz sömürgecilik yönetimleri ve bağımsızlıklarının ardından gelen postkolonyal devlet inşası, iki ülkenin devlet inşası süreçlerinin ortak kavramı olan Budizm'in literatürde araştırılmasının önünü açmıştır. Her iki ülkenin de ağırlıklı olarak Budist toplumlara ev sahipliği yapmaları, Budizm'i hem Myanmar hem de Sri Lanka siyasetlerinde önemli bir konu başlığı haline getirmiştir.[22] Tezin bu bölümünde, Myanmar ve Sri Lanka devlet inşası süreçlerinin ortak noktası olan Budizm literatürü incelenmiştir.

Literatürde Myanmar ve Sri Lanka devlet inşası süreçlerinde Budizm etkisini karşılaştırmalı olarak inceleyen ilk akademik çalışma, eğitim için Kaçin eyaletine giden ve İkinci Dünya Savaşı sırasında Burma ordusunda binbaşı rütbesiyle görev yapan sosyal antropolog Edmund Leach'e aittir. Leach, 1973 yılındaki çalışmasında o dönemdeki adlarıyla Burma ve Seylan'da postkolonyal dönemdeki siyasi düzende Budizm'i araştırmıştır. Bu bağlamda Leach (1973) çalışmasında, İngilizlerin hem Burma'da hem de Seylan'da ulus

[22] Tezin kapsamı Budizm'in dini öğretilerini aktarmak olmamakla birlikte iki ülkedeki hâkim olan Budizm çeşidi Theravada öğretisidir. Yalnızca siyaset bilimi ya da uluslararası ilişkiler değil; din çalışmaları hariç herhangi bir sosyal bilim disiplini literatüründe Theravada Budizmi'nin siyasete olan etkisi spesifik olarak incelenmemiş; sadece başlık ya da kavram olarak kendisine yer bulmuştur.

devlet kavramına dayalı yeni bir siyasi düzen kurduğunu belirtmiştir. Burma ve Seylan'daki çeşitli etnik ve dilsel grupları bir araya getirebilecek birleştirici bir güç olarak görülen Budizm, bu ülkelerdeki geleneksel ve hiyerarşik olan toplumsal yapıların yerini almıştır (Leach, 1973). İngiliz sömürgeciliğinin Burma'daki Budizm'i geleneksel biçiminden farklı olan yeni bir Budizm biçimine dönüştürdüğünü söyleyen Leach'e göre (1973), Budizm'in Burma'daki yeni biçimi, Batılı milliyetçilik ve demokrasi fikirlerinden büyük ölçüde etkilenmiş ve Burma siyasetinin kimliği haline gelmiştir. Leach (1973) ayrıca, İngiliz sömürge yönetiminin, yeni manastırların inşası ve eğitimin teşvik edilmesi de dahil olmak üzere, Burma'daki Budist kurumlarının gelişmelerinde önemli bir rol oynadığını kaydetmiştir. Geleneksel olarak Budizm'e yakından bağlı olan Burma monarşisi, yönetimini meşrulaştırmak ve tebaasının kendisine olan sadakatini sürdürmek için İngiliz sömürge yönetiminin dönüştürdüğü Budizm'i postkolonyal dönemde de sürdürmüştür. Bununla birlikte Budizm'in Seylan'da Burma'dan daha karmaşık olduğunu belirten Leach (1973), Seylan siyasetinde Sinhala etnik kimlikli Budist milliyetçiliğinin olduğunu belirtmiştir. Burma ile karşılaştırıldığında Seylan'daki Sinhala-Budist grupların siyasi sürece daha derinden dahil olduklarını vurgulamıştır. Budizm'in Seylan'ın İngiliz sömürge yönetiminden bağımsızlığına geçişinde önemli bir rol oynadığını belirten Leach (1973), buna rağmen Budizm'in Seylan'ın postkolonyal siyasetinde her zaman birleştirici güç olmadığını ileri sürmüştür.

Channel NewsAsia, East Asia Forum ve The Diplomat gibi medya kuruluşlarında görev alan ve Asya üzerine yaptığı haberlerle tanınan gazeteci Amresh Gunasingham, 2019'daki araştırma makalesinde Sri Lanka ve Myanmar'daki radikal Budizm'in tarihsel gelişimini ve yükselişini eleştirel şekilde ele almıştır. Gunasingham (2019), Sri Lanka ve Myanmar'daki radikal Budist hareketlerin yükselişinin nedenlerini gelir adaletsizliği, devlet-din adamları arasındaki çarpık ilişkiler, çoğunluk-azınlık temelli etnik-dini ayrımların desteklenmeleri ve devletlerin bu ayrımlara tepkisiz kalmaları gibi faktörler olarak açıklamıştır. Karşılaştırmalı analizi için Sri Lanka'daki Bodu Bala Sena ile Myanmar'daki MaBaTha hareketlerini seçen Gunasingham (2019), iki ülkedeki Budist milliyetçiliğinin, dinlerinin ve yaşam tarzlarının diğer din ve kültürlerin tehdidi altında olduğunu hisseden Budistler arasındaki bir güvensizlik duygusundan kaynaklandığını savunmuştur. Bu sebepten dolayı, tarihsel süreç içerisinde Sri Lanka'daki Bodu Bala Sena ve Myanmar'daki

MaBaTha gibi Budizm'in dar ve dışlayıcı bir vizyonunu destekleyen ve diğer topluluklar üzerinde Budist egemenliğini savunmaya çalışan aşırılık yanlısı gruplar ortaya çıkmıştır (Gunasingham, 2019). Gunasingham'a göre (2019), Sri Lanka vakasında Budist aşırılığın kökeni postkolonyal döneminde başlangıcındaki çoğunluk olan Sinhala ile azınlık olan Tamil toplulukları arasındaki etnik çatışmaya dayanmaktadır. Sri Lanka'da 2009 yılında biten iç savaş sonrası dönemde Sinhala-Budist ulusal kimliği aşırılık yanlısı gruplar tarafından destek görmeye devam etmiştir (Gunasingham, 2019). Gunasingham (2019), Sri Lanka vakasından farklı olarak Myanmar vakasında Budist liderlerin yükselişini işaret etmiştir. Kendilerini Burma kültür ve geleneklerinin koruyucuları olarak gören yeni nesil Budist liderler, Myanmar'daki aşırılık yanlısı grupları etkilemişler ve ülkenin siyasi ve ekonomik olarak yaşadığı istikrarsızlığın sebebini Rohingyalı Müslüman azınlığı olarak göstermişlerdir (Gunasingham, 2019).

Sri Lanka ve Myanmar devlet inşası literatüründe Budizm yalnızca tarihsel açıdan ele alınmamıştır. Literatürdeki çalışmaların yoğunlaştığı bir diğer alt başlık da etnik çatışmalar ve şiddet unsurları üzerine olmuştur. Örneğin, Juliane Schober (2006) Budizm'in tarihsel olarak şiddet karşıtı ve barışla ilişkilendirilmesine rağmen Sri Lanka ve Myanmar vakalarında aynı zamanda şiddeti haklı çıkarmak ve siyasi gücü meşrulaştırmak için kullanıldığını savunmuştur. Budizm'in iki ülkenin siyasi ve sosyal yaşamındaki rolünü şekillendiren tarihsel ve sosyal bağları olduğunu söyleyen Schober (2006), yönetimlerin dini değerleri manipüle ettiklerini vurgulamıştır. Bu bağlamda, Schober'in argümanı (2006), Sri Lanka ve Myanmar'daki Budizm'in diğer herhangi bir din gibi doğası gereği barışçıl veya şiddetli olmadığı, daha çok siyasi elitler tarafından şekillendirildiği olmuştur. Budist ruhban sınıfı hem Sri Lanka hem Myanmar'da dini otoritelerini iktidardaki rejimleri desteklemek veya onlara meydan okumak için kullanarak siyasette etkili olmuşlardır (Schober, 2006). Budizm'in Myanmar'da askeri rejimin demokrasi hareketlerine ve etnik azınlıklara yönelik şiddetli baskısını kabul ettirmek için kullanıldığını belirten Schober (2006), Sri Lanka'da ise Budizm'in devletin Tamil ayrılıkçılığını şiddetle bastırmasını meşrulaştırmak adına kullanıldığının altını çizmiştir. Buna karşılık, barış yanlısı Budist rahipler ise otoritelerini insan haklarını ve demokrasiyi desteklemek için kullanma yolunu seçmişlerdir (Schober, 2006).

K. M. de Silva, Pensri Duke, Ellen S. Goldberg ve Nathan Katz editörlüğünde 2018 yılında Routledge tarafından ikinci baskısı piyasaya sürülen "Ethnic Conflict in Buddhist Societies Sri Lanka, Thailand, Burma (Budist Toplumlarda Etnik Çatışma: Sri Lanka, Tayland, Burma)" isimli kitap, yaptığı ampirik katkı ile literatürün dikkat çeken çalışmalarından bir tanesidir. Sri Lanka ve Tayland'da çeşitli üniversitelerde görev yapan akademisyenler tarafından yazılan kitapta, Budistlerin çoğunlukta olduğu Sri Lanka, Tayland ve Myanmar'da meydana gelen etnik çatışmalar karşılaştırmalı vaka analizi metodolojisi kullanılarak incelenmiştir (De Silva vd., 2018). Her vaka özelinde çatışmalara sebep olan tarihi, kültürel ve siyasi faktörleri inceleyen yazarlar; hükümetlerin ve Budist dini kurumların benimsedikleri farklı yaklaşımları analiz etmişlerdir (De Silva vd., 2018). Sri Lanka vakasında çatışmanın köklerinin İngiliz sömürgecilik dönemine ve İngilizlerin böl ve yönet politikalarına kadar uzandığını iddia eden De Silva vd. (2018), Sinhala-Budist milliyetçiliğinin yükselişinin ve bu yükselişin Tamil azınlığı üzerindeki etkisinin on yıllarca yıl süren iç savaşa yol açtığını belirtmişlerdir. Myanmar vakasında ise çoğunluk olan Birmanların ülkedeki diğer etnik azınlıklarla arasındaki çatışmaları irdeleyen De Silva vd. (2018), askeri hükümetin bu çatışmaları sürdürmede oynadığı role de bakmışlardır. De Silva vd. (2018), literatürdeki hâkim görüşüne paralel olarak, Budizm'in genellikle barışçıl bir din olarak algılanmasına rağmen, bazı gruplar tarafından etnik ve dini azınlıklara karşı şiddeti ve ayrımcılığı haklı çıkarmak için kullanıldığını savunmuşlardır.

Siyaset bilimci ve terörizm uzmanı Peter Lehr, 2019'da yayımladığı kitaptaki "Militan Budizm" kavramıyla Sri Lanka ve Myanmar devlet inşası süreçlerindeki Budizm literatürüne kavramsal ve ampirik katkılarda bulunmuştur. Çalışmasında Asya'nın önde gelen üç Budist ülkesi Sri Lanka, Myanmar ve Tayland'ı ele alan Lehr (2019), karşılaştırmalı vaka analizi yaptığı çalışmasında şiddet içermeyen bir dinin şiddete başvurmayı nasıl açıkladığını ve savunduğunu araştırmıştır. Militanlık ve savunma amaçlı Budist şiddetinin yeni bir gelişme veya hatta "gerçek dinin modern bir çarpıtması" olmadığını belirten Lehr (2019), radikal Budist grupların tercih ettikleri şiddet unsurunun aslında Sri Lanka ve Myanmar'da ilk Budist krallıkların kurulmasından bu yana bir rol oynadığını savunmuştur. Dolayısıyla Lehr'e göre (2019), Sri Lanka ve Myanmar'daki Budist şiddet hareketleri "Militan Budizm" olarak tanımlanabilir. Budist aşırıcılığının sadece dini bir fenomen değil; aynı zamanda politik bir fenomen olduğunu belirten Lehr (2019), "Militan Budizm" politik

söyleminin genellikle milliyetçi ve azınlık karşıtı duygularla iç içe olduğunu iddia etmiştir. Çalışmasında ilk olarak Sri Lanka vakasını ele alan Lehr (2019: 125), Sri Lanka'nın 1948'deki bağımsızlığından sonra, "doğmakta olan Budist milliyetçiliğinin, sol ve sağın laik partilerine karşı inandırıcı bir muhafazakâr Budist karşı ağırlık oluşturmaya çalışan muhafazakâr Sinhalalı politikacılar tarafından hızla araçsallaştırıldığını" ayrıntılarıyla anlatmıştır. Buna ek olarak Lehr (2019), Müslümanlara ve Hindulara karşı muhalefeti ve Budist nüfusu savunmak için şiddet kullanımını haklı çıkaran Sri Lanka dini söylemini de analiz etmiştir. İkinci olarak Myanmar'ı vaka analizi olarak inceleyen Lehr (2019), ülkenin tarihini inceleyerek Budist militanlığın bağımsızlıktan önce var olduğunu, özellikle de keşişlerin sömürge yetkililerine karşı şiddetli direnişe dahil olduğunu göstermiştir. Postkolonyal Myanmar'daki sosyoekonomik sorunlar ve Budizm'in ülkede diğer inançlar tarafından kuşatma altında olduğu perspektifleri, radikalizmi ve Müslümanlara yönelik saldırıları kışkırtmışlardır (Lehr, 2019). Aşırı milliyetçiliğe karşı olan Burmalıların çoğunluğu ile siyasi olarak aktif aşırı milliyetçi keşişler sınıfı arasında ayrım yapma konusunda kuşkulu bir yaklaşım sergileyen Lehr (2019: 188); ılımlı ve Budist olmayan vatandaşlarına yönelik saldırılara öncülük eden Budist keşişleri eleştirmiş ve Myanmar'da "bu sessiz çoğunluğun görüşlerinin gerçekten önemli olup olmadığı" sorusunu gündeme getirmiştir. Nihai olarak, literatürdeki hâkim düşünceyi tekrarlayan Lehr, tarihsel bağlamı olan Budizm'in genellikle barışçıl ve şiddet içermeyen bir din olarak görülmesine rağmen, Sri Lanka ve Myanmar vakalarında siyasi ve dini gündemlerini desteklemek için şiddeti kullanan Budist aşırılık yanlılarının büyüyen bir eğilimiyle birlikte araçsallaştırıldığını vurgulamıştır (Lehr, 2019).

“Militan Budizm” kavramını Lehr’de sonra literatürde inceleyen diğer isim Shenali Pilapitiya olmuştur. Siyaset bilimci Pilapitiya, Berkeley Üniversitesi'nde 2021 yılında hazırladığı doktora tezinde Sri Lanka ve Myanmar'daki Militan Budizm kavramını incelemiştir. Postkolonyal Sri Lanka ve Myanmar'ın siyasi altyapılarının Budizm'in normatif ilkeleri üzerine kurulduğunu söyleyen Pilapitiya (2021), iki ülkedeki siyasi elitlerinin modern ulus inşasının merkezinde yerleşik bir siyasi güç olarak siyasal Budizm'in yükselişini teşvik ettiğini ileri sürmüştür. Militan Budizm ise siyasal Budizm'in gündemini ve taleplerini meşrulaştırmak için Budizm'in normatif gücünü kullanan, şiddet unsurlarını içeren kavramdır (Pilapitiya, 2021). 2012'den sonra belirgin bir şekilde etnik-dinsel

milliyetçi ve Müslüman karşıtı bir harekete dönüşen Militan Budizm, Theravada Budizmi'ne daha önce hiç görülmemiş ve keşfedilmemiş derecede endişe verici bir şiddet alanını gözler önüne sermiştir (Pilapitiya, 2021). Bununla birlikte, Myanmar ve Sri Lanka'nın devlet inşası süreçlerinde Militan Budizm'in önemine rağmen, onun siyasi gücünün kaynağına ilişkin gerçek bir şeffaflık bulunmamaktadır (Pilapitiya, 2021). Militan Budizm'in siyasi gücünü iki şekilde konumlandırmaya çalıştığını belirten Pilapitiya (2021), ilk olarak resmi siyasi kurumlardaki gücüyle, ikinci olarak gayri resmi siyasi süreçler aracılığıyla olduğunu açıklamıştır. Militan Budizm'in Sri Lanka ve Myanmar siyasetlerinde büyük güç suiistimallerine ve etnik gerilimlerin şiddetlenmesine neden olduğunu söyleyen Pilapitiya (2021), Sri Lanka vakasında Rajapaksa ailesinin 2015'ten itibaren yeniden iktidara gelmesinin ve Myanmar vakasında 1 Şubat 2021'de askeri darbenin demokrasiyi rafa kaldırmasının Militan Budizm'in meşruiyet kazanmaya devam etmesine neden olduklarını vurgulamıştır.

Sri Lanka ve Myanmar devlet inşası süreçlerindeki Budizm etkisini inceleyen en kapsamlı çalışma ise Benjamin Schonthal ve Matthew J. Walton'a aittir. Schonthal ve Walton (2016), literatürde en çok atıf almış araştırma makalelerinden birisinde Sri Lanka ve Myanmar'daki Budist milliyetçi hareketlerin yükselişini incelemişler ve aralarındaki benzerlikleri ve farklılıkları araştırmışlardır. Bu bağlamda, Schonthal ve Walton (2016), Sri Lanka'daki Sinhala-Budist milliyetçi örgüt Bodu Bala Sena ile Myanmar'daki 969 hareketi ve MaBaTha vakalarını incelemişlerdir. Araştırmacılar, Sri Lanka ve Myanmar'daki Budist milliyetçi hareketleri arasında, destekçilerini harekete geçirmek için dini semboller ve retorik kullanmaları ve Budist toplulukların çıkarlarını korumaya vurgu yapmaları gibi benzerlikler olsa da belirli siyasi bağlamlar ve tarihsel miraslar açısından da önemli farklılıklar olduğunu öne sürmüşlerdir (Schonthal ve Walton, 2016). İki ülkedeki Budist hareketlerin doğalarının ve hedeflerinin farklı olduklarını belirten Schonthal ve Walton (2016), her iki ülkede de Budist milliyetçiliğin yeniden canlanmasının, azınlık gruplarının, özellikle de Müslümanların algılanan tehdidine bir yanıt olduğunu savunmuşlardır. Sri Lanka vakasında Budist cemaati Sangha'nın etkisini ele alan Schonthal ve Walton (2016), uzun bir geçmişe sahip olan Sri Lanka'daki Budist milliyetçi hareketin köklerinin sömürgecilik ve etnik çatışma dönemlerine dayandığını belirtmişlerdir. Bodu Bala Sena hareketi, Budizm'in desteklenmesinden etnik azınlıkların dışlanmasını içeren Sinhala Budist

kimliğiyle karakterize edilmiştir (Schonthal ve Walton, 2016). Myanmar vakasında ise Budist milliyetçiliğinin yükselişinin daha yakın bir askeri yönetim tarihine ve ardından gelen siyasi ve ekonomik reformlara kadar geri götürülebileceğini iddia eden Schonthal ve Walton (2016) ve bununla birlikte Myanmar'daki Budist milliyetçiliğinin yabancı güçlerin Myanmar siyasetindeki etkileri ve sömürgecilik mirası olduğunu ileri sürmüşlerdir. Ayrıca, Schonthal ve Walton'a göre (2016), iki hareket arasında Budist egemenliği fikrine vurgu yapmaları ve siyasi mesajlarını yaymak için sosyal medyayı kullanmaları gibi bazı benzerlikler bulunmaktadır. "Budist milliyetçiliği" kavramının analitik olarak sorunlu olduğunu iddia eden Schonthal ve Walton (2016), nihai olarak, Sri Lanka ve Myanmar'daki Budist hareketler arasında benzerlikler olsa da hareketlerin dışavurumlarının farklı oldukları için aynı olarak görülmemeleri gerektiğini ileri sürmüşlerdir.

Antropolog Charles Keyes'in 2016 yılındaki çalışmasında Theravada Budizmi ile Budist milliyetçiliğini Sri Lanka, Myanmar ve Tayland vakalarında incelemiştir. Literatürdeki siyasal Budizm hakkındaki yaygın düşünceleri tekrarlayan Keyes, çalışmasıyla literatüre ampirik anlamda katkıda bulunmuştur. Tıpkı Tayland'da olduğu gibi Sri Lanka ve Myanmar'daki milliyetçilerin Budizm'i siyasi ve toplumsal hareketleri desteklemek için kullandığını ifade eden Keyes (2016), Budizm yorumunun uygulandığı ülkenin sosyal ve politik bağlamlardan etkilendiğini ve bunun her ülkede farklı Budist milliyetçilik biçimlerinin ortaya çıkmasına yol açtığını savunmuştur. Örneğin, Sri Lanka'da Budizm, siyasette aktif rol oynayan keşişler ile Sinhala milliyetçi hareketiyle yakından bağlantılı iken Myanmar'da askeri rejim Budizm'i kendi siyasetini meşrulaştırmak ve muhalefeti bastırmak için kullanmaktadırlar (Keyes, 2016). Bir başka deyişle, Theravada Budizmi tarihsel olarak hoşgörü ile ilişkilendirilirken, Sri Lanka ve Myanmar'da siyaset elitler tarafından dışlayıcı ve etnik milliyetçi görüşleri destelemek için tercih edilmiştir (Keyes, 2016). Buna karşın Keyes (2016), Müslüman karşıtı Budist rahiplerin Sri Lanka ve Myanmar siyasetlerinde belirgin bir şekilde yer almalarına rağmen, bu ülkelerdeki çoğu Budist keşişi temsil etmediklerini vurgulamıştır. Keyes (2016), Asya'daki Müslüman karşıtı bireyleri ve grupları kınayan Budist liderleri kınayan bazı toplulukları örnek olarak göstermiştir.

Sri Lanka'da Peradeniya Üniversitesi'nde sosyoloji bölümünde profesör olarak görev yapan Dhammika Herath, 2020 yılındaki makalesinde Sri Lanka ve Myanmar'daki Budist

kimlik inşalarını ve özellikle 2010'ların ortalarından bu yana Müslüman azınlıklara karşı artan radikal Budist hareketleri incelemiştir. Herath (2020), çalışmasında Budist rahipler ve sıradan insanlarla yapılan röportajlar ile iki ülkedeki etnik ve dini çatışmalara ilişkin medyada yer alan haberlerin analiziyle birlikte etnografik bakış açısıyla literatüre metodolojik olarak da katkıda bulunmuştur. Herath (2020), Sri Lanka ve Myanmar'daki Budist kimliklerinin inşasının, insan hakları ve çok kültürlülük gibi küresel söylemlerin yanı sıra, iki ülkenin sömürgecilik öncesi ve sömürge tarihlerinden etkilendiklerini iddia etmiştir. Sri Lanka ve Myanmar'daki Budistlerin kendilerini tarihsel olarak "mağdur edilmiş" topluluklar olarak görerek kimlik inşa ettiklerini söyleyen Herath (2020), "sakat" olarak tanımladığı kimlik inşasının radikal Budist gruplar tarafından Budist milliyetçiliğini teşvik etmek için kullanıldığını belirtmiştir. Bu sebepten ötürü, Budizm'in Sri Lanka ve Myanmar'daki tarihsel anlatıları, Budistlerin yabancı güçler ve Budist olmayan topluluklar tarafından mağdur edilmesini vurgulayacak şekilde oluşturulmuştur (Herath, 2020). Herath (2020), "mağduriyet" algısının öncelikle radikal Budist hareketleri haklı çıkarmak için kullanıldığını ileri sürmüştür. Nihai olarak inşa edilen Budist kimliklerine eleştirel bir bakış açısı sunan Herath (2020), Budist anlatıların Sri Lanka'daki Tamiller ve Müslümanlar ile ve Myanmar'daki Rohingya Müslümanları gibi azınlık gruplarına yönelik şiddeti haklı çıkarmak ve radikal Budist hareketlerinin siyasi güçlerini meşrulaştırmak için kullanıldığını belirtmiştir.

Siyaset bilimci Camilla Orjuela, 2020 yılındaki çalışmasında, Myanmar ve Sri Lanka'daki Budist grupların barışı teşvik etme ve aşırılık yanlısı hareketlere karşı koymadaki rollerini incelemesi açısından literatüre farklı bir bakış açısı sunmuştur. Orjuela'nın çalışması (2020), radikalizm karşıtı aktivistlerle yapılan mülakatları içermesi sebebiyle metodolojik olarak literatüre katkı sağlamıştır. Sri Lanka'da Bodu Bala Sena ve Myanmar'daki MaBaTha vakalarına odaklanan Orjuela (2019), Bodu Bala Sena ve MaBaTha'nın aşırılık yanlısı görüşlerine ve eylemlerine rağmen, her iki ülkedeki Budist topluluklar içinde tabandan gelen radikalizm karşıtı barış hareketlerinin de ortaya çıktığına dikkat çekmiştir. Ortaya çıkan radikalizm karşıtı barış yanlısı hareketler, Bodu Bala Sena ve MaBaTha'nın baskın olan anlatılarına meydan okumuş ve daha kapsayıcı ve hoşgörülü bir Budizm vizyonunu desteklemişlerdir (Orjuela, 2019). Bu bağlamda Orjuela (2019), Sri Lanka ve Myanmar'da çatışmadan etkilenen insanlara insani yardım sağlayan yerel ve uluslararası sivil toplum

örgütlerini ve aşırılık karşıtı Budist rahipleri örnek olarak göstermiştir. Sri Lanka ve Myanmar'daki radikal Budizm karşıtı aktörler, Bodu Bala Sena ve MaBaTha'nın görüşlerine karşı çıkarak daha barışçıl ve hoşgörülü bir toplumu teşvik etmek için çalışmaktadırlar (Orjuela, 2019).

Uluslararası hukuk çalışmalarıyla tanınan Punsara Amarasinghe, 2021 yılındaki çalışmasında Budist kozmolojik anlatıların Sri Lanka ve Myanmar'daki devlet yapılarını ve bu ülkelerin siyasetlerini şekillendirmedeki etkisini araştırmıştır. Amarasinghe'ye göre (2021), Budist kozmolojik anlatılar, Sri Lanka ve Myanmar'da "melez" bir devlet biçiminin oluşumunda etkili olmuştur. Budist kozmolojik anlatıların hem geleneksel hem de modern unsurların bir kombinasyonu olan benzersiz bir devlet biçiminin gelişimine katkıda bulunduğunu savunan Amarasinghe (2021), bir dönem Harvard Üniversitesi'nde görev yapmış sosyal antropolog Stanley Jeyaraja Tambiah'ın "mandala devleti" kavramının Sri Lanka ve Myanmar'ın siyasi yapılarını şekillendirmede kilit bir rol oynadığını iddia etmiştir. Devleti kozmik ve hiyerarşik bir varlık olarak gören, hükümdarın merkezde olduğu ve çeşitli grupların ve bireylerin çevrelerinde eşmerkezli daireler halinde düzenlendiği bir kavram olan "mandala devleti", hükümdarın kozmik düzeni sürdürme görevi olan ilahi bir figür olarak görülmesiyle hem Sri Lanka'nın hem de Myanmar'ın siyasi yapılarını etkilemiştir (Amarasinghe, 2021). Ayrıca Amarasinghe (2021), Budist kozmolojik anlatıların Sri Lanka ve Myanmar'daki etnisite ve milliyetçilik gibi konulara yaklaşım biçimlerini de etkilediğini ileri sürmüştür. Hem Sri Lanka'da hem de Myanmar'da "Budist ulus" kavramının, azınlık gruplarının dışlanmasını ve marjinalleştirilmesini haklı çıkarmak için kullanıldığını vurgulayan Amarasinghe (2021), bunun devletin kozmik düzeni sürdürmekle yükümlü olduğu inancından kaynaklandığını ve bunun ancak Budist nüfusun çoğunluğunun hakimiyetiyle sağlanabileceğini belirtmiştir. Amarasinghe'nin çalışması, Sri Lanka ve Myanmar devlet inşası süreçlerindeki Budizm etkisini inceleyen akademik yazına kavramsal anlamda katkı veren son çalışmaların başında gelmektedir.

Radikal Budizm, Myanmar siyasetinde etkili olmaya devam etmektedir. 1 Şubat 2021'deki askeri darbeyle birlikte Tatmadaw'ın Budizm'i Myanmar siyasetini anti-demokratik olarak şekillendirmek için kullanması, radikal Budist grupların ve anlatıların Myanmar devlet inşası literatürde incelenmesinin devamını sağlamaktadır.

ALTINCI BÖLÜM
SEYLAN'DA İNGİLİZ SÖMÜRGECİLİĞİ ÜZERİNE VAKA ANALİZİ

6.1. Giriş

İngiliz sömürgeciliği, günümüzdeki adıyla Sri Lanka olan Seylan'ın devlet inşası sürecinde etkili olmuştur. Tezin bu bölümündeki Seylan vaka çalışmasında, ilk olarak Seylan'da sömürgecilik faaliyetlerinin arka planı ele alınmıştır. Ardından, Sri Lanka'daki devlet inşası sürecini oluşturan unsurlar olan İngiliz sömürge yönetiminin getirdiği ve Sri Lanka'nın siyasi yapısını etkileyen temel siyasi ideolojiler ve kavramlar, sömürge yönetiminden bağımsızlığa geçişte karşılaşılan başlıca zorluklar, İngiliz sömürgeciliğinin milliyetçi hareketlerin gelişimine veya bastırılmasına katkısı, İngiliz sömürgeciliğinin etnik ve dinsel gerilimleri şiddetlendirmedeki rolü ve İngiliz sömürgeciliğinin Sri Lanka'nın siyasi kurumları, yönetim yapıları ve devlet-toplum ilişkileri üzerindeki uzun vadeli mirasları incelenmiştir.

Yapılan literatür taramasının ardından literatürde eksik olduğu tespit edilen bölümler için katılımcılara beş tane soru sorulmuştur. Sorulan her bir sorunun cevabı ile literatürde tespit edilen boşlukları doldurulması amaçlanmıştır. Bu bağlamda katılımcılara her bir bölüm için sırasıyla, "İngiliz sömürge yönetiminin getirdiği ve Sri Lanka'nın siyasi manzarasını etkileyen temel siyasi ideolojiler ve kavramlar nelerdir? Bu fikirler mevcut yerel Sri Lanka siyaseti ile nasıl etkileşime girmişlerdir?", "İngiliz sömürge yönetiminden bağımsızlığa geçiş sırasında Sri Lanka'nın karşılaştığı başlıca zorluklar nelerdir? Sömürgecilik mirası bu zorluklara nasıl katkıda bulunmuş ve bağımsızlık sonrası siyasi manzarayı nasıl şekillendirmiştir?", "İngiliz sömürgeciliği, Sri Lanka'daki milliyetçi hareketlerin gelişmelerine veya bastırılmalarına ne ölçüde etkili olmuşlardır? Sömürge karşıtı hareketler, Sri Lanka'daki postkolonyal devlet inşasının gidişatını nasıl şekillendirmişlerdir?", "İngiliz sömürgeciliği Sri Lanka'da etnik ya da dini gerilimler yaratmış mıdır? Eğer yaratmış ise bu gerilim Sri Lanka'daki postkolonyal devlet inşasını nasıl etkilemiştir?" ve "İngiliz sömürgeciliğinin Sri Lanka'nın siyasi kurumları, yönetim yapıları ve devlet-toplum ilişkileri üzerindeki uzun vadeli mirası neler olmuştur?" soruları yöneltilmiştir.

Seylan'da İngiliz sömürgeciliği üzerine yapılan vaka analizinin ilk başlığında "Seylan'da İngiliz Sömürge Döneminin Siyasi Etkileri" teması irdelenmiştir. İlk alt tema olan "Sosyoekonomik ve Altyapısal Etkiler"de, İngilizlerin getirdiği ideolojik etki ve siyasi evrimin yanı sıra bu dönemde gerçekleşen ekonomik dönüşüm ve altyapı gelişimini vurgulanmıştır. İkinci alt tema olan "Sömürgecilik Mirası ve Yönetişim" altında, İngiliz sömürgeciliğinin yönetişim ve parlamenter sistemler üzerindeki etkisi, sömürge yönetimi altındaki yasal ve adli sistemler ve yönetişim yapıları üzerindeki sömürge mirası araştırılmıştır. Üçüncü ve son alt tema olan "Etnik, Dini ve Sosyopolitik Dinamikler" kapsamında ise sömürge döneminde ortaya çıkan etnik ve dini dinamikler ile sosyopolitik manzarayı şekillendiren jeopolitik etki ve kaynak sömürüsü incelenmiştir.

"Seylan'da İngiliz Sömürge Dönemi Sonrası Siyasi Dönüşüm", Seylan'da İngiliz sömürgeciliği üzerine yapılan vaka analizini oluşturan ikinci tema olmuştur. "Seylan'da İngiliz Sömürge Dönemi Sonrası Siyasi Dönüşüm" temasının ilk alt teması olan "Kimlik ve Sosyopolitik Dinamikler" kapsamında, İngiliz sömürge yönetiminden bağımsızlığa geçiş döneminde ortaya çıkan etnik ve sosyopolitik dinamiklerin yanı sıra milliyetçilik ve kimliğin oluşumu incelenmiştir. İkinci alt tema olan "Yönetişim ve Anayasal Değişim"de, yönetişim üzerindeki sömürgecilik mirası ve bu süreçte karşılaşılan zorluklar da dahil olmak üzere anayasal çerçevenin gelişimi ele alınmıştır. Üçüncü alt tema "Kültürel ve Siyasi Dönüşüm"de ise, meydana gelen siyasi dönüşüm ve yönetişim değişikliklerine, uygulanan dil ve eğitim politikalarına ve yapılan tarihsel karşılaştırmalara odaklanılmıştır. Dördüncü son ve alt tema olan "Bağımsızlık Sonrası Ekonomik Görünüm" altında ise Seylan'ın bağımsızlığının ekonomik yansımaları ve Seylan'ı şekillendiren sömürge sonrası ekonomi politikaları analiz edilmiştir.

Seylan'da İngiliz sömürgeciliği üzerine yapılan vaka analizini oluşturan üçüncü temada "İngiliz Sömürgeciliğinin Seylan'daki Milliyetçi Hareketlere Etkileri" incelenmiştir. İlk alt tema olan "Sömürge Mirası ve Direniş"te, İngiliz sömürgeciliğinin milliyetçi hareketler ve siyasi aktivizm üzerindeki etkisinin yanı sıra sömürge yönetiminin izlediği manipülasyon ve milliyetçi hareketleri bastırma stratejileri de irdelenmiştir. İkinci alt tema olan "Sosyokültürel Dinamikler" kapsamında, milliyetçi hareketleri etkileyen etnik ve dini dinamiklere ve milliyetçi hareketleri meydana getiren kültürel ve kimlik oluşumlarına

değinilmiştir. Üçüncü ve son alt tema olan "Küresel Bakış Açıları ve Etkileri"nde ise, milliyetçi hareketleri şekillendiren eğitimin etkisi ve siyasi ideolojilerin yanı sıra karşılaştırmalı perspektifler de araştırılmıştır.

"İngiliz Sömürgeciliğinin Seylan'daki Etnik ve Dini Gerilimlerdeki Rolü", tezin bu bölümünde incelenen dördündü temadır. İlk tema olan "Tarihsel Bağlam ve Sömürge Mirası"nda, İngiliz sömürgeciliğinin etnik ve dini gerilimler üzerindeki etkisini ve yaşanan gerilimlere katkıda bulunan tarihsel kökler sömürgecilik öncesi bağlamda incelenmiştir. İkinci alt tema olan "Siyasi Dinamikler" temasında, ortaya çıkan toplumsal temsil ve etnik siyasetin yanı sıra bağımsızlık sonrası etnik çatışma ile liderlik ve siyasi figürlerin rolüne odaklanılmıştır. Üçüncü alt tema olan "Etnik ve Dini Kimlikler"de, dil politikalarıyla ilgili gerilimler ve dinin etnik kimlik üzerindeki etkisi ele alınmıştır. Dördüncü ve son alt tema olan "Bağımsızlık Mücadelesi ve Birlik Kurma" başlığında ise, İngiliz sömürge yönetimine karşı verilen bağımsızlık mücadelesi sırasında gösterilen çabalar ve ardından gelen uzlaşma ve hoşgörü girişimlerine değinilmiştir.

Seylan'da İngiliz sömürgeciliği üzerine vaka analizinde beşinci ve son tema kapsamında "İngiliz Sömürgeciliğinin Seylan'daki Uzun Vadeli Etkileri" ele alınmıştır. İlk alt tema olan "Tarihsel ve Kurumsal Miras" başlığında, Seylan'da uzun vadede İngiliz sömürgeciliği tarafından şekillendirilen siyasi manzara ve yönetim yapılarının yanı sıra devam eden yasal ve kurumsal çerçeve aktarılmıştır. İkinci alt tema olan "Etnik, Kültürel ve Dini Etkiler" kapsamında, Sri Lanka'yı etkilemeye devam eden etnik ve kültürel faktörlerin yanı sıra halihazırda devam eden dini ve kültürel etki incelenmiştir. Üçüncü alt tema olan "Ekonomik Kalkınmaya Yönelik Sonuçlar"da, İngiliz sömürge yönetiminden kaynaklanan ekonomik zorluklar ve bağımlılığın yanı sıra gerçekleşen kentsel gelişim ve planlamadan bahsedilmiştir. Dördüncü ve son alt tema olan "Medya ve İletişim" temasında ise, postkolonyal dönemde toplumun şekillenmesinde etkili olan medya ve iletişimin rolü tartışılmıştır.

İngiliz sömürgeciliği, günümüzde Sri Lanka'daki siyasi manzarayı etkileyen, bağımsızlığa geçiş sürecinde zorluklara katkıda bulunan, Seylan'daki milliyetçi hareketleri

şekillendiren ve etnik ve dinsel gerilimleri yaratan veya şiddetlendiren temel siyasi ideolojileri ve kavramları beraberinde getirmiştir. İngiliz sömürgeciliğinin uzun vadeli mirasları Sri Lanka'nın siyasi, kültürel ve ekonomik manzarasının çeşitli yönlerinde hala gözlemlenmektedir. Bu bağlamda, tezin bu bölümünde, Seylan vaka analizi ile İngiliz sömürgeciliğinin Sri Lanka'daki devlet inşası süreci üzerinde etkileri masaya yatırılmıştır.

6.2. Seylan'daki Sömürgecilik Faaliyetlerinin Tarihsel Arka Planı

Sri Lanka tarihinin büyük bir bölümünü kapsayan Seylan'daki İngiliz sömürgeciliği dönemi, İngiliz Doğu Hindistan Şirketi'nin adanın kıyı bölgeleri üzerinde kontrolü ele geçirdiği 1796 yılında başlamıştır. Britanya İmparatorluğu'nun Seylan'daki varlığının adanın siyasi, ekonomik ve sosyal yapıları üzerinde derin ve kalıcı etkileri olmuştur. Bunun yanı sıra, Seylan'nın sömürgecilik geçmişi Sri Lanka'nın postkolonyal devlet inşası sürecinin gidişatını da şekillendirmiştir. Tezin bu bölümünde, Seylan'daki sömürgecilik faaliyetlerinin tarihsel arka planı ana hatlarıyla aktarılmıştır.

Sömürge yönetimlerinden önce Sri Lanka'da Seylan adasındaki yerel krallıklar hüküm sürmüşlerdir. Anuradhapura, Polonnaruwa ve Kandy krallıkları da dahil olmak üzere birbirlerini izleyen yerli krallıklar adaya hâkim olmuşlar ve yönetimi ellerinde tutmuşlardır (Karunatilaka, 2014). M.Ö. 4. yüzyılda adanın kuzeyinde kurulan Anuradhapura Krallığı, Seylan'ın en eski krallıklarından olarak gelişmiş sulama sistemleri ve Budist mimari yapıları ile adada baskın güç olmuştur (McBrewster vd., 2010). Anuradhapura Krallığı'nın düşüşünün ardından 11. yüzyılda Seylan'da öne çıkan siyasi güç Polonnaruwa Krallığı olmuştur (Codrington, 1994). Seylan'ın kuzey doğu bölgesinde kurulan Polonnaruwa Krallığı, bilhassa pirinç ekimini kolaylaştıran gelişmiş sulama ağlarıyla birlikte adanın ticaret ve tarım merkezi haline gelmiştir (Jayasundera, 2017). Polonnaruwa Krallığı'nın 13. yüzyılda yıkılmasının ardından Seylan'da 15. yüzyılda Kandy dönemi başlayana kadar birden fazla krallığın ada üzerinde hakimiyet kurmak istediği istikrarsız bir geçiş dönemi yaşanmıştır (Dewaraja, 1985). Nihai olarak, sömürge yönetimlerinin hakimiyetleri öncesindeki Seylan adasındaki siyasi yapı, yerli krallıklar arasındaki aralıklı çatışmalar, ittifaklar ve güç mücadeleleriyle dolu karmaşık manzaraya sahipti. Bununla birlikte,

Avrupalı güçler 16. yüzyılda bölgede ticaret merkezleri kurmuşlar ve Seylan adası üzerinde nüfuz sahibi olmaya başlamışlardır (De Silva, 1981).

16. yüzyılın başlarında Seylan'da varlık gösteren ilk Avrupalı güç Portekiz olmuştur. 1505 yılından itibaren Seylan'a ayak basan Portekizliler, ilk olarak Seylan'daki en büyük Sinhala krallıklarından birisi olan Kotte Krallığı ile ticaret bağlantıları kurmuşlardır (Roberts, 1989). Portekiz'in Seylan'daki ilk amacı stratejik konumu ve başta tarçın olmak üzere kendileri açısından oldukça kazançlı olan baharat ticaretini kontrol etmek olmuştur (Serrao, 2014). Yerel yöneticilerle anlaşma yoluna giden Portekizliler, kıyı bölgeleri boyunca ticaret merkezi kurmalarına izin veren imtiyazları kazanmayı başarmışlardır (Serrao, 2014). Örneğin Kolombo, Portekizlilerin ticari faaliyetleri ve deniz operasyonları için önemli merkez olarak hizmet etmiştir (Serrao, 2014). Seylan adasının ekonomik potansiyelini kullanmak isteyen Portekizliler, yerel krallıklardan kazandıkları imtiyazlarla birlikte baharat ticaretini tekelleştirmeye çalışmışlardır (Serrao, 2014).

Seylan adasındaki kontrollerini genişletmek ve stratejik limanlar ile ticaret yolları üzerinde hakimiyet kurmak isteyen Portekizliler Seylan'da askeri operasyonlara girişmişlerdir (Roberts, 1989). Ancak bu askeri müdahaleler neticesinde yerel yöneticilerin direnişleriyle karşılaşan Portekizliler adayı tam anlamıyla ele geçirememişler ve Seylan'daki Portekiz hakimiyeti yalnızca kıyı bölgeleriyle sınırlı kalmıştır (Roberts, 1989). Arya Chakravarti hanedanlığı tarafından yönetilen ve Tamil olan Jaffna Krallığı'nın Portekizlilere karşı yürüttüğü muhalefet Portekizlilerin Seylan'ın tümüne hâkim olmalarına engel olmuştur (Paranavitana, 1961). Ayrıca, başkent Sri Jayawardenepura-Kotte'de yer alan Kotte Krallığı'nın Portekiz ile olan yakınlaşması ise Kotte Krallığı'nın yıkılmasına sebep olmuştur (De Silva, 1991). Yolsuzluklar, baskıcı politikalar, dini hoşgörüsüzlük ve yerel halkın zorla Katolik inancına dönüştürme politikaları Portekiz'in Seylan'daki sömürge politikalarını başarısız kılmışlardır (Roberts, 1989). Seylan'daki Portekiz hakimiyeti 1658 yılından itibaren azalmaya başlamış ve yerini Hollanda hakimiyetine bırakmıştır (Winius, 1971).

Hollanda, 17. yüzyılın başlarından itibaren Seylan'daki ikinci Avrupalı güç olarak ortaya çıkmıştır. Hollandalıların Seylan'a olan ilgisi 1601 ve 1602 yıllarına dayanmaktadır

(Ferguson, 1927). 1658 yılından itibaren sömürgecilik faaliyetlerine başlayan Hollandalılar, adanın deniz kıyısında bulunan ticaret merkezleri üzerinde hakimiyet kurmuşlardır (Anthonisz, 2003). Seylan'daki hakimiyetlerini 1602 yılında kurulan Hollanda Doğu Hindistan Şirketi (Vereenigde Oostindische Compagni) üzerinden sağlayan Hollandalılar, Kolombo, Galle ve Jaffna dahil olmak üzere kıyı bölgelerinin kontrollerini ele geçirmişler ve Portekizliler gibi yine başta tarçın olmak üzere baharat ticaretiyle uğraşmışlardır (Anthonisz, 2003). Tıpkı Portekizliler gibi Seylan'ın Hint Okyanusu'nda sahip olduğu stratejik konum ve ticaret potansiyelini değerlendirmek isteyen Hollandalılar, ilk olarak Kolombo'yu kontrol merkezleri ve birincil kaleleri haline getirmişlerdir (Winius, 1971). Sömürge idaresine sermaye için hayati bir merkez olan Kolombo, Hollandalılar tarafından surları ve idari binaları olan iyi tahkim edilmiş bir şehre dönüştürülmüştür (Anthonisz, 2003). Hollandalıların Portekizlilerden aldığı adanın güney kıyısında yer alan Galle, sahip olduğu doğal limanından ötürü Hollanda ticaret gemileri açısından Hint Okyanusu'nda ideal bir üs olmuştur (Anthonisz, 2003). Hollandalıların ele geçirdiği üçüncü ve önemli kent olan Jaffna ise Hollanda'nın Seylan'daki Tamil krallıklarını ele geçirmek açısından önem arz etmiştir (Anthonisz, 2003). Bir başka deyişle, Seylan'daki Portekiz hakimiyetine son veren Jaffna Krallığı bu sefer Hollanda hakimiyetine engel olamamıştır.

Yüksek kalitesi ile bilinen ve Avrupa pazarlarında büyük talep gören tarçın ticaretinde tekel olmak isteyen Hollandalılar, Portekizlilerden farklı olarak yerel tarçın üreticilerini yalnızca Hollandalılara satmaya zorlayan "tarçın soyuculuğu (cinnamon peelers)" olarak bilinen bir sistem kurmuşlardır (Arasaratnam, 1967). Tarçının üretimini, kalitesini ve fiyatlandırmasını düzenleyerek maksimum kar sağlayan Hollandalılar, Hollanda Doğu Hindistan Şirketi vasıtasıyla tarçın tarlalarının kontrolünü ele geçirmiş ve bu kazançlı emtia üzerindeki tekelini sürdürmek adına katı düzenlemelere başvurmuşlardır (Arasaratnam, 1967). Ayrıca Seylan'ın sosyal ve kültürel yapısını değiştirmek isteyen Hollanda, sömürge dönemi raporunda görüldüğü üzere, Protestan inancını desteklemiş ve yerel halkın Protestanlığa dönüşmelerini teşvik etmiştir (Ferguson, 1898). Tarçın ticareti üzerindeki tekelleşme siyasetleri ve yerel halkın misyonerler aracılığıyla Protestanlığa dönüştürülme girişimleri neticesinde hem Sinhala hem Tamil toplumları Hollanda sömürge yönetimine karşı isyan etmişlerdir (Wickramasinghe, 2009). Hollanda'nın Seylan'daki sömürge hakimiyeti 1796 yılında bitmiştir (Schrikker, 2007).

Hollanda’nın bölgedeki gücünün azalmasıyla birlikte İngiliz Doğu Hindistan Şirketi, 18. yüzyılın sonlarında Hint Okyanusu'ndaki deniz ticaret yollarının kontrolünü ele geçirmiştir (Wickremeratne, 1971). Sri Lanka'nın Hint Okyanusu'ndaki bir ticaret karakolu olarak stratejik konumu ve İngiliz Doğu Hindistan Şirketi’nin ticari faaliyetleri, Seylan adasını Britanya İmparatorluğu’nun hedefi haline getirmiştir (Schrikker, 2007). Britanya Seylanı’nın ilk valisi olacak olan Frederick North'un liderliğindeki İngiliz Doğu Hindistan Şirketi'nin girişimleri neticesinde adanın kıyı bölgelerinin kontrolünü ele geçirmesiyle birlikte Seylan’daki İngiliz sömürgecilik faaliyetleri 1796’da başlamıştır (Schrikker, 2007).

Britanya İmparatorluğu başlangıçta Seylan'ı bir kraliyet kolonisi olarak idare etmiş; ancak daha sonra Seylan kendi başına bir İngiliz kolonisi haline gelmiştir (Jennings, 1949). Britanya İmparatorluğu’nun Seylan’ın statüsünü değiştirmesinin altında yatan sebep ise yerel direnişler olmuştur. Dönemin Britanya Seylan’ı valisi Sir Robert Brownrigg'in 1815 yılında Kandy Krallığı ile Sri Vikrama Rajasinha'nın tahttan indirilmesi ve krallığının topraklarının Britanya İmparatorluğu’na bırakılması huşularını içeren konvansiyonunu imzalamasının ardından Britanya İmparatorluğu, adadaki kontrolünü kademeli olarak Sri Lanka'nın çeşitli bölgelerine doğru genişletmiştir (Godden ve Casinader, 2013).

1817-1818 Uva–Wellassa İsyanları (Great Rebellion of 1817-1818) sırasında Kandy Krallığı’nı mağlup eden Britanya İmparatorluğu Seylan’ı tamamen ilhak etmiştir (Sivasundaram, 2017). Britanya Seylanı’nın ikinci valisi Sir Robert Wilmot Horton döneminde bir dizi reform hareketine girişen Britanya İmparatorluğu, tüm adayı Seylan olarak tek bir İngiliz yönetimi altında birleştirmiş ve doğrudan sömürgecilik yönetimini kurmuştur (Samaraweera, 1972; Samaraweera, 1974). Britanya İmparatorluğu’nun Seylan’daki otoritesinin sağlanmasıyla birlikte, doğrudan sömürgecilik sistemi ve İngiliz sömürgeciliğinin politikaları Seylan’a empoze edilmiş ve empoze edilen yeni sistem Seylan’daki siyasi manzarayı önemli ölçüde şekillendirmiştir.

Seylan, İngiliz sömürge yönetimi altındaki tarihsel süreçte siyasi ve ekonomik alanlarda dönüşümler geçirmiştir. Britanya İmparatorluğu, Seylan’da Batı tarzı kurumları ve yönetişim sistemlerini tanıtarak idari ve yasal reformlar gerçekleştirmiştir. Geleneksel yerel

yönetişim sistemlerinin yerini yavaş yavaş değiştiren İngiliz sömürge yönetimi, Seylan'da merkezi bir bürokrasi kurmuştur (Duncan, 2021). Merkezi bürokrasinin kurulmasının yanı sıra, Seylan'da İngiliz ortak hukuku (common law) uygulamaya konulmuştur (Duncan, 2021). Seylan, Britanya İmparatorluğu'nun atadığı valilerin yerel yönetişimi denetlediği, eyaletler olarak bilinen idari bölgelere bölünmüştür (Duncan, 2021). Modern idari sistemlerin kurulmasıyla birlikte ortaya çıkan yerel yönetişim sisteminden merkezi yönetime doğru olan bu kaymanın, Sri Lanka'daki devlet inşası süreci üzerinde etkileri olmuştur.

Britanya İmparatorluğu'nun tarihsel süreç içerisinde uyguladığı ve Seylan'ın dinamiklerini etkileyen bir diğer unsur plantasyon ekonomisi olmuştur. Britanya İmparatorluğu, adanın verimli topraklarından ve elverişli ikliminden yararlanarak Seylan'ı çay, kahve, kauçuk ve hindistancevizi gibi ticaret mallarının ihracatçısı yapmıştır (Mills, 2012). Nakit mahsullerin yetiştirilmesi için büyük ölçekli tarlalar kuran İngiliz sömürge yönetimi, plantasyonlardaki işgücü taleplerini karşılamak için Hindistan'ın güney eyaletlerinden "Coolies" olarak bilinen çok sayıda Tamil işçisi getirmiştir (Mills, 2012). Başlangıçta İngilizler, Seylan'ın engebeli bölgelerinde başarılı olduğu kanıtlanan kahve yetiştiriciliğine odaklanmışlardır (Mills, 2012). Kahve tarlaları hızla genişlemiş ve Seylan dünyanın en büyük kahve ihracatçılarından biri haline gelmiştir (Mills, 2012). 1860'larda tarlaları etkileyen yıkıcı bir hastalığın, kahve üretiminde ciddi bir düşüşe yol açmasının ardından İngiliz sömürge yönetimi, plantasyon ekonomisindeki odak noktasını çay üretimine kaydırmıştır (Mills, 1942). Britanya İmparatorluğu'nun uyguladığı plantasyon ekonomisiyle birlikte Seylan, yüksek kaliteli çayın önde gelen küresel üreticisi haline gelmiştir (Mills, 1942). Buna rağmen, İngiliz sömürgecilik yönetiminin uyguladığı ve Sri Lanka'daki milliyetçilerin en önemli argümanlarından biri haline gelecek olan plantasyon ekonomisi, Sri Lanka devlet inşası sürecinde etnik demografi ve etnik çatışmalar üzerinde uzun vadeli sonuçlar doğurmuştur.

Britanya İmparatorluğu, Seylan'daki sömürge yönetimi altında adanın altyapısını modernize etme girişimlerinde bulunmuştur. Ulaşım, iletişim ve sulama sistemlerini iyileştirmeyi amaçlayan çeşitli projeler başlatan ve bu noktada adanın siyasi ve yapısal bütünlüğünden çok kendi çıkarlarını gözeten İngiliz sömürge yönetimi, Seylan genelinde malların, askeri personelin ve idari yetkililerin hareketleri için ulaşım ağları inşa etmiştir

(Wenzlhuemer, 2008). Büyük şehirleri ve limanları birbirine bağlayan iyi planlanmış yol ağlarının inşasını başlatan İngilizler, böylece ürettikleri malların tarlalardan ihracat merkezlerine taşınmalarını kolaylaştırmışlar ve çeşitli bölgelere erişilebilirliği artırmışlardır (Wenzlhuemer, 2008). Kolombo ve Ambepussa'yı birbirine bağlayan ilk demiryolu hattını 1864'te açan İngiliz sömürge yönetimi, sonraki hatlar kademeli olarak adanın diğer bölgelerine genişletmiştir (Wenzlhuemer, 2008). Ulaşım altyapısına ek olarak liman tesislerinin geliştirilmesine odaklanan Britanya İmparatorluğu, Kolombo ve Trincomalee gibi iyi donanımlı limanlar kurmuşlardır (Wenzlhuemer, 2008).

Altyapı gelişiminin bir diğer önemli alanı da sulama sistemlerine de önem veren İngilizler, sulama ağları ve rezervuarlar inşa ederek tarımsal verimliliği istedikleri seviyeye çıkarmışlardır (Wenzlhuemer, 2008). Seylan genelindeki çeşitli bölgelerde ekimi desteklemek için su kaynaklarından yararlanarak mevcut sistemleri genişleten İngilizler, sulama kanallarının ve tankların inşası, çeltik tarlalarının ve diğer mahsullerin daha büyük ölçekte ekilmesini sağlayarak daha iyi su yönetimine izin vermişlerdir (Wenzlhuemer, 2008). Buna rağmen İngiliz sömürge yönetimi, kırsal alanlarda altyapının geliştirilmesine öncelik vermemiş; yerel nüfus için eğitim ve sağlık gibi sosyal hizmetlere önemli ölçüde yatırım yapmamıştır (Wenzlhuemer, 2008).

Tarihsel süreçte İngiliz sömürgeciliğinin Seylan'daki sosyal etkileri, İngiliz tipi eğitim sisteminin getirilmesi ve Hıristiyanlığın yayılması olmuşlardır. İngiliz sömürge yönetimi İngiliz yöneticiler ile yerel halk arasında aracı görevi görebilecek eğitimli bireyler sınıfı oluşturmak amacıyla, öncelikle şehir merkezlerinde okullar kurmuşlardır (Jones, 2004). İngilizlerin kurduğu eğitim kurumları bu bağlamda İngiliz edebiyatı, matematik, fen bilimleri ve tarih gibi konuları içeren İngilizce eğitim vermişlerdir (Jones, 2004). İngilizce eğitim hızla önem kazanmış ve sömürge yönetiminin verdiği eğitim, yerel toplumlar tarafından sosyal hareketlilik ve istihdam fırsatlarına erişim aracı olarak görülmüştür (Jones, 2004). Bununla birlikte, Seylan'daki İngiliz eğitim sistemi, Batı eğitimli seçkinler olarak bilinen yeni bir toplumsal tabaka yaratmış ve tabakayı oluşturan iyi derecede İngilizce bilen ve Batılı fikir ve değerlerle dolu bu kişiler, kariyer ve sosyal statü açısından belirgin bir avantaj elde etmişlerdir (Jones, 2004). Sömürge yönetiminin İngiliz eğitim sistemini Seylan'a uygulamasının yanı sıra Hıristiyanlığın yayılması da İngiliz sömürgeciliğinin

tarihsel süreçteki bir diğer yönü olmuştur. Verilen İngiliz tipi eğitime ek olarak Hıristiyan misyonerler tarafından din eğitimi de verilmiştir (Ames, 1967). Yerel nüfusu Hıristiyanlığa dönüştürmek amacıyla adaya gelen misyonerler, özellikle Seylan'ın kıyı bölgelerinde okullar, kiliseler ve diğer dini kurumlar kurmuşlardır (Ames, 1967). Sadece dini inançlarını yaymakla kalmayan misyonerler, aynı zamanda eğitim ve sağlık hizmetlerinin sağlanmasında da önemli bir rol oynamışlardır (Ames, 1967).

İngiliz eğitim sisteminin ve Hıristiyan misyonerlerin faaliyetlerinin etkilerinin neticesinde Seylan'da 20. yüzyılın başlarında sömürgecilik karşıtı milliyetçi hareketler ortaya çıkmıştır (Fernando, 1969). Demokrasi, özyönetim, bağımsızlık ve ulusal kimlik gibi kavramlar ve fikirler ile tanışan Batı eğitimli Seylanlı seçkinler, İngiliz sömürge yönetiminin varlığını ve meşruiyetini sorgulamaya başlamışlardır (Fernando, 1973). Sömürgecilik karşıtı Seylanlı elitler arasında ülkenin siyasi manzarasının şekillenmesinde etkili roller oynayan Sinhala toplumuna mensup D. S. Senanayake ve Tamil toplumuna mensup Ponnambalam Arunachalam gibi isimler öne çıkmışlardır. Karizmatik ve etkili bir lider olan D. S. Senanayake, milliyetçi harekette kilit bir figür olarak ortaya çıkmış; 1919 yılında özyönetim ve anayasal reformları savunan ana siyasi örgüt haline gelen Seylan Ulusal Kongresi'nin (CNC) kurulmasında etkili olmuştur (Jennings, 1954). Avukat ve akademisyen kimlikleriyle Tamil topluluğu için siyasi temsil davasını savunan Ponnambalam Arunachalam ise Tamilce konuşan nüfusun haklarını ve çıkarlarını savunmada çok önemli bir rol oynamış; milliyetçi hareketin daha geniş çerçevesi içinde Tamiller için toplumsal temsil ve eşit siyasi katılım ihtiyacının altını çizmiştir (Kumarasingham, 2019). İngiliz sömürge yönetimi, Seylan'daki toplumların taleplerini 1924'te sınırlı alanları içeren Manning-Devonshire Reformları ve 1931'de Donoughmore Anayasası olarak bilinen ve daha kapsamlı şekilde ele alınan reformlarla karşılamaya çalışsa da milliyetçi hareketlerin önüne geçememiştir (Jennings, 1950; Barron, 1988). Milliyetçi hareketlerin artan gücü ve toplumların siyasi hak taleplerinin daha da artması neticesinde Seylan, 4 Şubat 1948 tarihinde İngiliz sömürge yönetiminden bağımsızlığını kazanmıştır (Senanayake, 2023).

Sonuç olarak, başta Britanya İmparatorluğu dönemi olmak üzere Seylan'daki sömürgecilik faaliyetlerinin tarihsel geçmişinin Sri Lanka'nın devlet inşası sürecinde etkisi bulunmaktadır. Batı tarzı kurumsallaşma, plantasyon ekonomisi, İngiliz eğitim sistemi ve

sömürgecilik karşıtı milliyetçi hareketler gibi etmenlerin hepsi Sri Lanka'nın postkolonyal dönemdeki siyasi gelişiminin yörüngesini şekillendirmişlerdir. Sömürgecilik mirası, Sri Lanka'nın siyasi ortamını ve devlet inşa etmede süregelen zorluklarını etkilemeye devam etmektedir.

6.3. Seylan'da İngiliz Sömürge Döneminin Siyasi Etkileri

İngiliz sömürge dönemi, günümüzde Sri Lanka olarak bilinen Seylan'ın devlet inşası sürecinin ve siyasetinin şekillenmelerinde etkili olmuştur. Tezin bu bölümünde İngiliz sömürge döneminin Seylan'daki siyasi etkileri ve siyasi etkilerin devlet inşasıyla olan bağlantıları irdelenmiştir. Bu bağlamda, yapılan mülakatlarda katılımcılara "İngiliz sömürge yönetiminin getirdiği ve Sri Lanka'nın siyasi manzarasını etkileyen temel siyasi ideolojiler ve kavramlar nelerdir?" ile "Bu fikirler mevcut yerel Sri Lanka siyaseti ile nasıl etkileşime girmişlerdir?" soruları yöneltilmiştir.

Katılımcıların verdikleri cevaplar neticesinde İngiliz sömürge döneminin Seylan'daki siyasi etkileri ve bu etkilerin devlet inşası süreciyle olan ilgileri "Sosyoekonomik ve Altyapısal Etkiler", "Sömürgecilik Mirası ve Yönetişim" ve "Etnik, Dini ve Sosyopolitik Dinamikler" olmak üzere üç tema altında açıklanmıştır.

Tablo 5

Seylan Vakası Katılımcılarının Seylan'da İngiliz Sömürge Döneminin Siyasi Etkileri Hakkındaki İfadelerinin Kod Temelli Frekans Tablosu

Temalar	Kullanım Sıklığı
Sosyoekonomik ve Altyapısal Etkiler	52
Sömürgecilik Mirası ve Yönetişim	47
Etnik, Dini ve Sosyopolitik Dinamikler	23
Toplam	122

Tablo 5'te görüldüğü üzere katılımcıların sorulara verdikleri cevaplarda geçen ifadeler ile yapılan kod temelli frekans analizi sonucunda İngiliz sömürgeciliğinin Seylan'daki ilk siyasi etkisinin sosyoekonomik ve altyapı alanlarında olduğu gözlemlenmiştir. Sosyoekonomik ve altyapısal etkilerin ardından gelen ikinci etki ise sömürgecilik mirası olarak Sri Lanka siyasetini şekillendiren yönetişim yapısıdır. Etnik, dini ve sosyopolitik dinamikler ise İngiliz sömürgeciliğinin Sri Lanka devlet inşası sürecini etkileyen üçüncü ve son unsur olmuştur.

6.3.1. Sosyoekonomik ve Altyapısal Etkiler

Seylan'daki İngiliz sömürge döneminin siyasi alandaki en önemli etkisi sosyoekonomik ve altyapısal alanlarda olmuştur. Yapılan kod temelli frekans analizi sonucunda, sosyoekonomik ve altyapısal etkileri oluşturan ve önem sırasına göre sunulan alt unsurların, Sri Lanka'nın devlet inşası sürecini "İdeolojik Etki ve Siyasal Evrim", "Ekonomik Dönüşüm ve Altyapının Geliştirilmesi", "Demokratikleşme ve Anayasal Reformlar", "Budizm ve Kültürel Mirasın Etkileri" ve "Bağımsızlık Sürecine Barışçıl Geçiş" alanlarında etkilediği tespit edilmiştir.

Tablo 6

Seylan Vakası Katılımcılarının “Sosyoekonomik ve Altyapısal Etkiler” Teması Hakkındaki İfadelerinin Kod Temelli Frekans Tablosu

Sosyoekonomik ve Altyapısal Etkiler	Kullanım Sıklığı
İdeolojik Etki ve Siyasal Evrim	22
Ekonomik Dönüşüm ve Altyapının Geliştirilmesi	14
Demokratikleşme ve Anayasal Reformlar	9
Budizm ve Kültürel Mirasın Etkileri	4
Bağımsızlık Sürecine Barışçıl Geçiş	3
Toplam	52

“İdeolojik Etki ve Siyasal evrim” alt temasında Sri Lanka'nın siyasi ortamının nasıl şekillendiği ve bunun sonucunda ortaya çıkan siyasi ortamın yerel siyasetle olan uyumluluğu araştırılmıştır. İngiliz sömürge döneminden miras kalan ve Sri Lanka’nın siyasi ortamını şekillendiren ilk kavram demokrasidir (Harlow, 1946). Sri Lanka'daki demokrasi kavramının sömürge döneminde İngilizler tarafından ortaya atıldığını belirten Osantha Nayanapriya Thalpawila, demokratik değerlerin Seylan döneminden bu yana aşılandığını kabul etmiş ve aşılanan demokratik değerlerin postkolonyal Sri Lanka'nın devlet inşasında ve siyasi manzarasında kalıcı bir etkisi olduğunu vurgulamıştır (O. N. Thalpawila, kişisel görüşme, 31 Temmuz 2023). Mohamed Anifa Fowsar'a göre ise demokrasi, süreç içerisinde Sri Lanka siyasi sisteminin "temel değeri ve özelliği" olmuştur (M. A. Fowsar, kişisel görüşme, 9 Ağustos 2023).

Seylan'daki geleneksel hükümet sisteminde önemli bir değişimi beraberinde getiren demokrasi, Sri Lanka'da yalnızca Batı ideallerinin bir nakli olmayıp aynı zamanda yerel ideolojilerle de etkileşim haline girmiştir (Kumarasingham, 2006). Örneğin Fowsar'a göre

demokrasinin Sri Lanka'daki siyasi sistemin temel değeri ve özelliği olmasının altında yatan sebep Seylan'da çoğunluğunu oluşturan Sinhalaların geleneksel siyasi düşüncesi olan "uzlaşmayla karar alma" ile uyumlu olmasıdır (M. A. Fowsar, kişisel görüşme, 9 Ağustos 2023). Fowsar ayrıca demokrasinin başta monarşi olmak üzere Seylan'daki diğer geleneksel siyasi yapılara ve düşüncelere meydan okuduğunu belirtmiş ve Seylan'daki bağımsızlık hareketinin şekillenmesinde ve postkolonyal dönemde temsili hükümete doğru nihai geçişinde çok önemli bir rol oynadığını vurgulamıştır (M. A. Fowsar, kişisel görüşme, 9 Ağustos 2023). Seylan'da demokrasinin getirdiği dönüşümün yalnızca sömürge dönemine ait olmadığını da söyleyen Thalpawila ise bu dönüşümün postkolonyal dönemdeki siyasetçiler tarafından yerel siyasette de uygulandığını belirtmiştir (O. N. Thalpawila, kişisel görüşme, 31 Temmuz 2023).

İngiliz sömürge döneminden miras kalan ve Sri Lanka'nın siyasi ortamını şekillendiren ikinci kavram ise liberalizmdir (Hyam, 1968). Liberal düşünceyi Sri Lanka'ya İngiliz sömürge yetkililerinin ve misyonerlerin getirdiğini belirten Fowsar, bireysel özgürlük ve sınırlı hükümet kavramlarını içeren liberalizmin ülkenin siyasi gelişimi üzerinde önemli bir etkisi olduğunu vurgulamıştır (M. A. Fowsar, kişisel görüşme, 9 Ağustos 2023). Fowsar'a göre Seylan'daki bağımsızlık hareketine ve postkolonyal dönemde laik bir devlet yapısının kurulmasına ilham vermiştir (M. A. Fowsar, kişisel görüşme, 9 Ağustos 2023). Her ne kadar, bireysel özgürlüğe önem vermesi sebebiyle liberalizmin tıpkı demokrasi Sinhalaların siyasi düşüncesiyle örtüştüğünü söyleyen Fowsar, liberal düşüncenin bazı yönleriyle Seylan'daki geleneksel değerlerle gerilim yaşadığını ve bu gerilimin Seylan'ın siyasi yapısını ve devlet inşasını şekillendirdiğini iddia etmiştir (M. A. Fowsar, kişisel görüşme, 9 Ağustos 2023).

Komünizm, İngiliz sömürge dönemi sırasında Seylan'ın siyasetine giren ve devlet inşası sürecini etkileyen üçüncü unsur olmuştur. Soğuk Savaş döneminin de etkisiyle Seylan siyasetinde kendisine daha da fazla yer bulan komünizmin ülke siyasetindeki geçmişi 1935 yılında komünist parti Lanka Sama Samaja Partisi'nin (LSSP) kuruluşuna dayanmaktadır (Jayawardena, 1974). Fowsar'a göre komünizm, İngiliz sömürge yönetiminden ve Seylan'ın geleneksel sosyoekonomik yapılarından hayal kırıklığına uğrayan birçok Sri Lankalıya cazip gelmiştir (M. A. Fowsar, kişisel görüşme, 9 Ağustos 2023). Ayrıca Fowsar, komünizmin ne kadar bazı gruplar tarafından benimsenmiş olsa da geleneksel Sinhala siyasi düşünce

yapısına bir meydan okuma teşkil ettiği için Sri Lankalıların çoğunluğu tarafından reddedildiğinin altını çizmiştir (M. A. Fowsar, kişisel görüşme, 9 Ağustos 2023).

Nayani Melegoda ise İngiliz sömürge yönetiminin siyasi etkilerini daha kapsamlı ve geniş şekilde ele almıştır (N. Melegoda, kişisel görüşme, 28 Temmuz 2023). Melegoda'ya göre liberalizm, temsili hükümet, anayasacılık ve milliyetçilik olmak üzere İngilizler tarafından Seylan'da uygulanan dört kavram vardır (N. Melegoda, kişisel görüşme, 28 Temmuz 2023). Bu kavramlar İngiliz sömürge dönemi boyunca ve sonrasında Seylan'ın siyasi manzarasının şekillenmesinde hayati rol oynamışlardır (N. Melegoda, kişisel görüşme, 28 Temmuz 2023). Liberalizm, daha önce de tartışıldığı gibi, bireysel özgürlüğü vurgulamış ve ülkenin bağımsızlık hareketine ilham vermede etkili olmuştur (N. Melegoda, kişisel görüşme, 28 Temmuz 2023). Temsili hükümet demokrasinin yolunu açarken, anayasacılık da yapılandırılmış bir siyasi sistemin temelini atmıştır (N. Melegoda, kişisel görüşme, 28 Temmuz 2023). Milliyetçilik ise postkolonyal Sri Lanka'da belirgin bir ulusal kimliğin yaratılmasında önemli bir rol oynamıştır (N. Melegoda, kişisel görüşme, 28 Temmuz 2023).

İngiliz sömürgeciliğinin Seylan'daki sosyoekonomik ve altyapısal etkilerinin ikinci alt teması "Ekonomik Dönüşüm ve Altyapının Geliştirilmesi" konularında olmuştur. Seylan'daki İngiliz sömürge dönemi hem sosyoekonomik dönüşüm hem de altyapısal gelişim açısından birçok değişikliği beraberinde getirmiştir. Bu temada, İngiliz sömürgeciliğinin Sri Lanka'nın ekonomik yapısını ile karayolları, demiryolları ve tarım da dahil olmak üzere altyapılarını nasıl etkilediği ve ticaret, ulaşım ve ekonomi politikalarını nasıl şekillendirdiği incelenmiştir.

Seylan'a ilk olarak İngiliz Doğu Hindistan Şirketi üzerinden nüfuz eden Britanya İmparatorluğu, Asya'daki diğer sömürgelerinde olduğu gibi ekonomik çıkarlar bağlamında hareket etmiştir (Chaudhuri, 2006). Razeen Sally, İngilizlerin Seylan'da ilk etapta değerli baharatların toplanması ve Avrupa pazarına ihraç edilmesine odaklanarak bölge üzerindeki hakimiyetlerini genişletmeyi amaçladığını vurgulamıştır (R. Sally, 1 Ağustos 2023). İngiliz Doğu Hindistan Şirketi'nin ekonomik hedeflerinin zaman içerisinde sadece baharatlardan

değil; aynı zamanda kahve, çay, kauçuk ve Hindistan cevizi gibi tarımsal ürünlerin plantasyonlarını da içerecek şekilde genişlediğini belirten Sally'e göre tarımsal uygulamaların genişlemesi ve yeni nakit ürünlerin piyasaya sürülmesi Seylan'ın ekonomik manzarasının kökten değişmesine katkı sağlamıştır (R. Sally, 1 Ağustos 2023).

Saranya Hasanthi Urugodawatte Dissanayake'ye göre Seylan'da İngiliz sömürge döneminde ekonomik dönüşüm konusunda gerçekleşen en önemli değişiklik, yeni sebze ve mahsul türlerinin tanıtılması olmuştur (S. H. U. Dissanayake, 21 Temmuz 2023). Yapılan değişiklik, sadece tarım üretimini çeşitlendirmekle kalmamış; aynı zamanda ticaret için yeni fırsatlar sunmuştur (S. H. U. Dissanayake, 21 Temmuz 2023). Dissanayake, yeni ürünlerin yetiştirilmesinin o dönem sömürge olan Seylan için hayati bir gelir kaynağı haline geldiğini ve ekonomik dönüşüme önemli bir katkı sağladığını belirtmiştir (S. H. U. Dissanayake, 21 Temmuz 2023).

İngiliz sömürge yönetimi, Seylan'da geleneksel mülkiyet yapısını değiştirerek tüm toprakların krala ait olduğu anlayışını yerine yeni bir toprak kullanım sistemi getirmiştir (King, 1952). Melegoda'ya göre bu politika değişikliği, geniş kapsamlı sonuçlara yol açmış ve toprak dağılımında eşitsizliklere neden olmuştur (N. Melegoda, kişisel görüşme, 28 Temmuz 2023). Daha önce komünal olarak sahip olunan bazı topraklar, İngiliz yetkililerin denetimine geçerken, diğerleri özel kişilere ve şirketlere kiralanmıştır (N. Melegoda, kişisel görüşme, 28 Temmuz 2023). Bu değişiklikler sadece sosyoekonomik eşitsizlikleri etkilemekle kalmamış aynı zamanda gelecekteki siyasi hareketler için de bir zemin oluşturmuştur (N. Melegoda, kişisel görüşme, 28 Temmuz 2023).

İngiliz sömürge yönetimi, ekonomik faaliyetleri ve ticareti kolaylaştırmak amacıyla, Seylan'ın altyapı gelişimine önemli yatırımlar gerçekleştirerek kalıcı bir etki bırakmışlardır (Havinden ve Meredith, 1993). Dissanayake, İngilizlerin Seylan'ın altyapısı için gerçekleştirdiği en önemli yatırımın yolların inşası ve bir demiryolu sisteminin kurulması olduğunun altını çizmiştir (S. H. U. Dissanayake, 21 Temmuz 2023). Ulaşım ağlarının, malların ve insanların hareketi için hayati bir öneme sahip olduğunu ve İngiliz sömürgesi olan Seylan'ın küresel ticaret arenasına katılmasına olanak sağladığını söyleyen

Dissanayake, İngiliz sömürge dönemi sırasında başlatılan demiryolu sisteminin ilginç bir şekilde Seylan'ın bağımsızlığını kazanmasının ardından gelişme göstermediğini vurgulamıştır (S. H. U. Dissanayake, 21 Temmuz 2023). Dissanayake'ye göre postkolonyal dönemdeki bu durgunluk, Seylan adası içindeki ulaşım ve bağlantı üzerinde kalıcı bir etki bırakmıştır (S. H. U. Dissanayake, 21 Temmuz 2023).

Son olarak, elde edilen bulgulara göre, ulaşım ağları ve idari yapı da dahil olmak üzere altyapı açısından Seylan'da İngiliz sömürgeciliği mirası, Sri Lanka'nın siyasi manzarası üzerinde kalıcı bir iz bırakarak ülkenin siyasi kimliğini ve yönetimini şekillendirmiştir. Shanthini Ganeshalingam'a göre, İngiliz sömürge yönetimi izlediği ekonomik dönüşüm ve altyapı politikası neticesinde Seylan'ın idari bölümlerini üniter bir birim olarak yeniden yapılandırılmış ve önceki bölgesel ve krallık temelli yapıdan önemli ölçüde uzaklaşmıştır (S. Ganeshalingam, kişisel görüşme, 22 Ağustos 2023). İngiliz sömürge döneminde ekonomik anlamda izlenen bu değişiklik sadece yönetim açısından değil; siyasi gücün dağıtılma ve kullanılma biçimini de etkilemiştir (S. Ganeshalingam, kişisel görüşme, 22 Ağustos 2023).

İngiliz sömürgeciliğinin Seylan'daki sosyoekonomik ve altyapısal etkilerinin hissedildiği üçüncü alan demokratikleşme ve anayasal reformlar konularında olmuştur. "Demokratikleşme ve Anayasal Reformlar" alt teması, Sri Lanka'daki demokrasinin tarihsel gelişimini, sömürge dönemi ve bağımsızlık sonrası anayasal reformları ve demokratik değerlerin ülke siyaseti üzerindeki etkisini içermektedir.

İngiliz sömürge yönetimi tarafından Seylan'a getirilen ve bireysel haklara, hukukun üstünlüğüne ve yönetilenlerin rızasına vurgu yapan liberalizmin demokratikleşme ve anayasal reformları da etkilediğini belirten Melegoda'ya göre liberal doktrin, Sri Lankalı siyasi elitleri önemli ölçüde etkileyerek, yönetimde daha fazla siyasi katılım ve temsil taleplerine yol açmıştır (N. Melegoda, kişisel görüşme, 28 Temmuz 2023). Bu bağlamda Melegoda, İngiliz sömürge yönetiminin liberal idealleri tanıtmak için gösterdiği çaba, postkolonyal Sri Lanka'daki demokratik gelişmelere zemin hazırlamıştır (N. Melegoda, kişisel görüşme, 28 Temmuz 2023).

Paikiasothy Saravanamuttu'ya göre ise 1931 yılında Seylan'da vatandaşlara genel oy hakkının tanınması, Sri Lanka'nın demokratikleşme tarihinde kritik bir eşik olarak görülmüştür (P. Saravanamuttu, kişisel görüşme, 3 Ağustos 2023). Saravanamuttu, alınan bu karar ile birlikte demokratik sürece tüm vatandaşların katılımını teşvik etmesinin önemli bir dönüm noktası olduğunu işaret etmiştir (P. Saravanamuttu, kişisel görüşme, 3 Ağustos 2023). Vatandaşlar için genel oy hakkının getirilmesiyle neticesinde Sri Lanka demokrasisi için daha kapsayıcı ve temsiliyete bağlı bir siyasi sistem için ilk adımlar atılmıştır (P. Saravanamuttu, kişisel görüşme, 3 Ağustos 2023). Ayrıca, genel oy hakkının Seylan'da tanınmasının ardından adada iki partili bir sistem oluşturulduğunu ve bu sistemin ulusal kimliğe sıkıca yerleştirildiğini söyleyen Saravanamuttu, İngiliz sömürge yönetiminin etkisinin bir sonucu olarak siyasi alanda ortaya çıkan bu değişimin siyasi rekabeti teşvik ettiğini ve vatandaşlara seçimlerde anlamlı bir tercih sunduğunu iddia etmiştir (P. Saravanamuttu, kişisel görüşme, 3 Ağustos 2023).

1833 yılında monarşinin fiilen sonlandırılarak Seylan adasının tek bir idari birim altında birleştirildiğini hatırlatan Ganeshalingam, bu tarihten itibaren İngiliz sömürge yönetiminin en kalıcı etkilerinden birinin anayasal reformlar aracılığıyla temsili demokrasinin uygulanması olduğunu belirtmiştir (S. Ganeshalingam, kişisel görüşme, 22 Ağustos 2023). Bu süreçte Colebrooke-Cameron Komisyonu'nun temsili demokrasinin siyasi teorisini geliştirmek açısından anayasal reformlar konusunda önemli bir rol oynadığını vurgulayan Ganeshalingam'a göre İngiliz sömürge yönetiminin yaptığı bu değişiklik Seylan halkının temsilini vurgulayan bir siyasi sistemin temelini atmıştır (S. Ganeshalingam, kişisel görüşme, 22 Ağustos 2023). Seylan'ın başlangıçta parlamenter demokrasi sistemini benimsemesine rağmen 1978'de icracı başkanlık modeline geçerek köklü bir dönüşüm yaşadığını hatırlatan Saravanamuttu ise anayasal düzlemde gerçekleşen bu değişimin Afrika geleneklerinden etkilenmiş olup İngiliz esintili parlamenter sistemden belirgin bir ayrılma işaret etmiştir (P. Saravanamuttu, kişisel görüşme, 3 Ağustos 2023). Saravanamuttu'ya göre icracı başkanlık modeliyle birlikte hükümet içindeki güç dengesini yeniden tanımlanmış ve postkolonyal Sri Lanka'nın siyasi manzarası değişmiştir (P. Saravanamuttu, kişisel görüşme, 3 Ağustos 2023).

Budizm inancı, Seylan'ın geniş kültürel mirasını etkileyen unsurlardan bir tanesidir (Jayawardhana, 2014). Bu bağlamda, elde edilen veriler ışığında, "Budizm ve Kültürel Mirasın Etkileri", İngiliz sömürgeciliğinin Seylan'daki sosyoekonomik ve altyapısal etkilerinin dördüncü alt teması olmuştur. Bu temada, İngiliz sömürgeciliğinin Budizm üzerindeki etkisini, kültürel mirasın korunmasını ve sömürge yönetimi sırasında dini değerlerin muhafaza edilmesinin sosyoekonomik ve altyapısal konulara olan etkileri incelenmiştir.

İngiliz sömürge yönetiminin Seylan'daki Budizm üzerindeki önemli etkisi olduğunu belirten Dissanayake, bireylerin din değiştirmelerinin süreçlerine odaklanmıştır (S. H. U. Dissanayake, 21 Temmuz 2023). "Seylan'daki bazı insanlar aynı zamanda Hristiyan inancına sahiptiler. Ancak daha sonra Hristiyanlıktan ayrılarak tekrar Budist inancına döndüler" sözleriyle din değişimlerinin toplumsal etkilerini gözler önüne seren Dissanayake, sömürge yönetimi altında bireylerin Hristiyanlık ve Budizm arasında dini kimliklerini değiştirme sürecinin İngiliz sömürge döneminin siyasi olgularından birisi olduğunu iddia etmiştir (S. H. U. Dissanayake, 21 Temmuz 2023). Bunun yanı sıra Dissanayake, İngiliz sömürge yöneticileri ile yerel aristokrasi arasında tarihsel bir öneme sahip siyasi bir anlaşmaya atıfta bulunmuş ve bu anlaşmayla birlikte Sri Lanka'nın ana dini inancı olan Budizm'in korunması karşılığında Seylan adasının egemenliğinin İngiliz kraliyet ailesine devredildiğini belirtmiştir (S. H. U. Dissanayake, 21 Temmuz 2023).

Kapitalizmin Seylan'da ortaya çıkışıyla birlikte anti-Budist siyasi ve ekonomik bağın yaratılmasının İngiliz sömürgeciliğinin bir sonucu olduğunun altını çizen Ganeshalingam, bu gelişmenin Seylan'ın siyasi ve ekonomik manzarası üzerinde derin etkileri olduğunu iddia etmiştir (S. Ganeshalingam, kişisel görüşme, 22 Ağustos 2023). Ganeshalingam'a göre İngiliz sömürge yönetiminin ekonomik çıkarlara odaklanması sık sık Budizm'in ilkeleriyle çatışmış ve bu çatışma da sömürge yöneticileri ile Budist topluluğu arasında gerilimlere yol açmıştır (S. Ganeshalingam, kişisel görüşme, 22 Ağustos 2023). Bununla birlikte, İngiliz sömürgeciliğinin Budizm üzerindeki etkisinin bir başka boyutu da Protestan Budizm'in teşvik edilmesiydi (S. Ganeshalingam, kişisel görüşme, 22 Ağustos 2023). İngiliz sömürge yönetiminin "Budizm'in Protestan Budizm'e geçişin temelini oluşturduğunu" belirten Ganeshalingam'a göre bu durum İngiliz sömürge politikalarının yalnızca dini pratikleri

etkilemekle kalmayıp aynı zamanda Protestan unsurlar içeren farklı bir Budizm biçiminin de ortaya çıkmasına neden olduğunu göstermiştir (S. Ganeshalingam, kişisel görüşme, 22 Ağustos 2023).

Elde edilen verilere göre, İngiliz sömürgeciliğinin Seylan'ın sosyoekonomik ve altyapısal etkilerini en az etkileyen beşinci ve son alt teması "Bağımsızlık Sürecine Barışçıl Geçiş" olmuştur. Bu temada, Sri Lanka'nın bağımsızlığa giden sürecin barışçıl doğasının ve şiddet içeren mücadelelerin yokluğunun Seylan'ın sosyoekonomik ve altyapısal durumuna olan etkisi incelenmiştir.

Sri Lanka'nın bağımsızlık yolunun dikkate değer özelliğinin İngiliz sömürge yöneticilerine karşı silahlı çatışma veya savaşın olmaması olduğunu söyleyen Dissanayake, bunun sebebini "İngilizler sömürge valiliği pozisyonlarını barışçıl bir şekilde devretti ve bu nedenle savaşa gerek kalmadı" sözleriyle açıklamıştır (S. H. U. Dissanayake, 21 Temmuz 2023). Dissanayake'ye göre bağımsızlık sürecinde askeri direnişin olmaması, aynı dönemde Britanya İmparatorluğu'na karşı bağımsızlık mücadelesi veren diğer sömürge deneyimlerinden ayırmıştır (S. H. U. Dissanayake, 21 Temmuz 2023).

Dissanayake'ye göre savaşın olmaması çeşitli faktörlere bağlanmaktadır (S. H. U. Dissanayake, 21 Temmuz 2023). İlk olarak, yerel siyasi elitin bağımsızlık arayışında benimsediği pragmatik yaklaşım, şiddete başvurmak yerine müzakere ve diplomasiyi tercih etmelerini yansıtmıştır (S. H. U. Dissanayake, 21 Temmuz 2023). Dissanayake, ikinci olarak barışçıl bir iktidar devri teşvik eden İngiliz siyasi elitinin önemine vurgu yapmıştır (S. H. U. Dissanayake, 21 Temmuz 2023). İngiliz sömürge yönetimi, dünya genelindeki kan dökülmesinin önüne geçmek amacıyla iktidarın sorunsuz bir şekilde devredilmesine katkıda bulunmuştur (S. H. U. Dissanayake, 21 Temmuz 2023). Bu faktörler, savaşın önlendiği ve barışın korunduğu bağlamda kritik bir rol oynamışlardır (S. H. U. Dissanayake, 21 Temmuz 2023).

Nihai olarak Dissanayake, bağımsızlığa barışçıl geçişi pasif bir teslimiyet değil; aksine, kendi kendini yönetme arzusuyla güçlü bir şekilde örgütlenmiş ve kararlı bir

mücadelenin ürünü olarak tanımlamıştır (S. H. U. Dissanayake, 21 Temmuz 2023). Bu noktada Dissanayake, "bağımsızlık için barışçıl bir mücadele verdik ve bu amacı başardık" ifadesiyle Seylan'daki liderlerin ve siyasi elitin hedeflerine şiddet içermeyen yöntemlerle ulaşma kararlılığının ve azminin altını çizmiştir (S. H. U. Dissanayake, 21 Temmuz 2023). Dissanayake, Seylan'daki liderlerin barışçıl yöntemlere başvurma sebeplerini ise siyasi elit mensuplarının eğitimlerini Birleşik Krallık'ta almış ve İngiliz siyasi sistemlerine ve değerlerine aşina olmalarına bağlamıştır (S. H. U. Dissanayake, 21 Temmuz 2023).

Sri Lanka'da İngiliz sömürge dönemi, sosyoekonomik ve altyapısal alanlarda belirgin etkiler bırakmıştır. Bu dönemin devlet inşası sürecinde tanıtılan demokrasi ve liberalizm gibi Batı idealleri yerel siyasi düşüncelerle etkileşime girmiş ve Sinhalaların "uzlaşma" kültürüyle örtüşmüştür. Bu idealler, demokratikleşme ve anayasal reformları da teşvik etmiş ve genel oy hakkının tanınması gibi önemli adımlara yol açmıştır. Ekonomik açıdan, İngilizlerin tarım ve ticaret alanındaki faaliyetleri, yeni mahsul türlerinin tanıtılması ve altyapı yatırımlarıyla Sri Lanka'nın ekonomik yapısını değiştirmiştir. Ancak, toprak mülkiyeti ve dağılımındaki değişiklikler sosyal ve siyasi eşitsizliklere neden olmuştur. Budizm üzerinde de etkileri olan İngiliz sömürge dönemi, din değişimlerine ve Budizm'in Protestan unsurlar içeren farklı bir biçiminin ortaya çıkmasının önünü açmıştır. Bağımsızlık sürecinde, Sri Lanka'nın barışçıl geçişi, askeri direnişin olmaması ve yerel siyasi elitin pragmatik yaklaşımıyla dikkat çekmektedir. İngiliz sömürgeciliği, Sri Lanka'nın siyasi, ekonomik ve kültürel yapısını şekillendirmiş ve ülkenin postkolonyal kimliğini belirlemiştir.

6.3.2. Sömürgecilik Mirası ve Yönetişim

Seylan'daki İngiliz sömürge döneminin siyasi alandaki ikinci etkisi yönetişim alanında olmuştur. Yapılan kod temelli frekans analizi sonucunda, sömürgecilik mirası olan yönetişim yapısının Sri Lanka'daki devlet inşasına olan etkilerini oluşturan unsurlar önem sıralarına göre "Yönetişim Yapısına ve Parlamenter Sisteme Etkileri", "Sömürge Yönetimi Altında Hukuk ve Yargı Sistemleri", "Yönetişim Yapılarında Sömürge Mirası" ve "Sömürge Stratejileri ile Böl ve Yönet Politikası" olarak sıralanmışlardır.

Tablo 7

Seylan Vakası Katılımcılarının “Sömürgecilik Mirası ve Yönetişim” Teması Hakkındaki İfadelerinin Kod Temelli Frekans Tablosu

Sömürgecilik Mirası ve Yönetişim	Kullanım Sıklığı
Yönetişim Yapısına ve Parlamenter Sisteme Etkileri	15
Sömürge Yönetimi Altında Hukuk ve Yargı Sistemleri	15
Yönetişim Yapılarında Sömürge Mirası	15
Sömürge Stratejileri ile Böl ve Yönet Politikası	4
Toplam	47

Yapılan frekans analizi sonucunda "Yönetişim Yapısına ve Parlamenter Sisteme Etkileri", "Sömürge Yönetimi Altında Hukuk ve Yargı Sistemleri" ve "Yönetişim Yapılarında Sömürge Mirası" alt temalarının aynı yoğunlukta olduğu tespit edilmiştir. Bu bağlamda, bu çalışma kapsamında aynı frekansa sahip üç alt temanın sıralaması Sri Lanka'da devlet inşası literatüründe tespit edilen boşluklara göre yapılmıştır.

"Yönetişim Yapısına ve Parlamenter Sisteme Etkileri" alt temasında, yetkilerin parlamentoda toplanması, başbakanların seçimi ve 1978'de icracı bir başkanlık sistemine geçiş de dahil olmak üzere İngiliz sömürgeciliğinin yönetim yapıları üzerindeki doğrudan etkisine odaklanılmıştır.

Sri Lanka'da İngiliz sömürge yönetimi tarafından gerçekleştirilen temel değişikliklerden biri, Westminster yönetim modelinin kabul edilmesi olmuştur (Kumarasingham, 2012). Rajiva Wijesinha'ya göre, Westminster yönetim modeli,

hükümetin yasama ve yürütme organları arasında bir güç ayrımı sağlamak yerine, İngiliz sömürge yönetiminden miras kalan bir özellik olarak her iki gücün de parlamentoda birleştiği bir yapıyı yansıtmıştır (R. Wijesinha, kişisel görüşme, 16 Temmuz 2023). Bu sistem, parlamentodaki çoğunluk partisinin başbakanı atama yetkisine sahip olmasına izin vererek yasama ve yürütme yetkilerini birleştirmiştir (R. Wijesinha, kişisel görüşme, 16 Temmuz 2023). Ancak bu yapı Sri Lanka'da benzersiz bir zorluğa neden olmuştur; çünkü sömürgeciliğin getirdiği iki farklı yönetişim modelini uzlaştırmak daha da karmaşık hale gelmiştir (R. Wijesinha, kişisel görüşme, 16 Temmuz 2023).

Başlangıçta Westminster modelini benimsemesine rağmen Sri Lanka, 1978 yılında ülkenin icracı başkanlık sistemine geçmiştir ve bu geçiş yönetişim anlamında önemli bir yol ayrımı olmuştur (Warnapala, 1979). Wijesinha, bu değişikliğin, İngilizler tarafından tercih edilen parlamenter sistemden sapma anlamına geldiğini belirtmiştir (R. Wijesinha, kişisel görüşme, 16 Temmuz 2023). İcracı başkanlık sistemi geçişi, Sri Lanka'daki yönetişim dinamiklerini değiştirmiş ve başkan, parlamento dışından bakan atama yetkisi dahil olmak üzere önemli yetki ve sorumlulukları üstlenmiştir (R. Wijesinha, kişisel görüşme, 16 Temmuz 2023). Bu dönüşüm, yerel siyasi gereksinimlerle sömürgeci etkiler arasındaki sürekli mücadeleyi yansıtmıştır (R. Wijesinha, kişisel görüşme, 16 Temmuz 2023).

İngiliz sömürge döneminin Sri Lanka'nın yönetişim yapısına olan etkisi, sadece yapısal değişikliklerle sınırlı kalmamıştır. Wijesinha, Westminster modeline olan bağlılığın ülkedeki hesap verebilirlik ve yönetişim sorunlarına etkisinin olduğunu iddia etmiştir (R. Wijesinha, kişisel görüşme, 16 Temmuz 2023). Ayrıca, Wijesinha, bu sistemin neredeyse tüm milletvekillerinin bakanlık pozisyonunu arzuladığı bir duruma yol açtığını ve bunun da hükümet içinde güç ve patronajın yoğunlaşmasına neden olduğu gözlemini paylaşmıştır (R. Wijesinha, kişisel görüşme, 16 Temmuz 2023). Sri Lanka'da İngiliz tarzı yönetişimi karakterize eden "kazanan her şeyi alır" yaklaşımı, siyasi kutuplaşmayı artırdığı ve kapsayıcılık eksikliğine katkıda bulunmuştur (R. Wijesinha, kişisel görüşme, 16 Temmuz 2023).

Sri Lanka'nın siyasi yapısı, İngiliz ve yerel yönetişim modellerini bir araya getirmesi bakımından farklılık göstermektedir. Paikiasothy Saravanamuttu'nun belirttiği üzere Sri Lanka, Westminster modeline uygun olmayan güçlü bir yürütme başkanlığına sahip olmuştur (P. Saravanamuttu, kişisel görüşme, 3 Ağustos 2023). Bu melez sistem, hesap verebilirlik ve hükümetin yürütme ve yasama organları arasındaki güç dengesi konusunda soru işaretleri yaratmıştır (P. Saravanamuttu, kişisel görüşme, 3 Ağustos 2023). Shanthini Ganeshalingam ise yönetişim yapısındaki farklılığın sebebini hukuk sistemine bağlamış ve İngiliz sömürge yönetiminin Sri Lanka'nın yasal ve adli çerçevesi üzerinde derin bir etkisi olduğunu vurgulamıştır (S. Ganeshalingam, kişisel görüşme, 22 Ağustos 2023). Ganeshalingam'a göre kukukun üstünlüğü kavramı ve yargının rolü İngiliz siyasi ideolojisinin bir parçası olarak ortaya çıkmıştır (S. Ganeshalingam, kişisel görüşme, 22 Ağustos 2023). Bu ilkeler Sri Lanka'nın hukuk sisteminde önemli bir rol oynamaya devam etmekte ve sömürge yönetiminin kalıcı etkisini yansıtmaktadır (S. Ganeshalingam, kişisel görüşme, 22 Ağustos 2023).

"Sömürge Yönetimi Altında Hukuk ve Yargı Sistemleri" alt temasında ise İngiliz sömürge yönetimi sırasında hukuk ve yargı sistemlerinin ortaya çıkışı ve evrimine odaklanılmış ve bu unsurların göreceli bağımsızlığı ile Sri Lanka'nın yönetişimi üzerindeki etkisi incelenmiştir.

Saranya Hasanthi Urugodawatte Dissanayake'ye göre, İngiliz sömürge yöneticileri Seylan'daki hukuk sisteminin gelişimine önemli katkılarda bulunan İngiliz sömürge yönetimi, Roma-Hollanda hukuku ilkelerini uygulamaya koyarak ülkede benzersiz ve nispeten bağımsız bir yargı sistemi oluşturmuşlardır (S. H. U. Dissanayake, 21 Temmuz 2023). İngilizlerin Seylan'daki hukuk sistemini daha da geliştirdiğini belirten Dissanayake, Seylan'daki devlet inşası sürecinin anlaşılabilmesi için İngiliz etkisi altındaki hukuk uygulamalarının evrimini ve incelenmesinin gerekliliğini vurgulamıştır (S. H. U. Dissanayake, 21 Temmuz 2023).

İngiliz sömürge dönemi, Seylan'da demokratik yönetişimin temelini atan çeşitli anayasal reformların hayata geçirilmesine sahne olmuştur. Hem erkeklere hem de kadınlara

evrensel yetişkin imtiyazını tanıyan 1931 tarihli Donoughmore Anayasası oy kullanma hakkı açısından önemli bir dönüm noktası olmuştur (Wriggins, 2015). Seylan'ın siyasi tarihindeki bu dönüm noktasını olduğunu "1931'de evrensel yetişkin imtiyazını, yani hem erkeklere hem de kadınlara oy kullanma hakkını elde ettik" sözleriyle vurgulayan Nayani Melegoda, oy verme hakkının genişletilmesinin, daha kapsayıcı ve demokratik bir topluma doğru atılan kritik bir adımı temsil ettiğini belirtmiştir (N. Melegoda, kişisel görüşme, 28 Temmuz 2023). Ardından gelen 1947 Soulbury Komisyonu'nun anayasal çerçeveyi daha da sağlamlaştırdığını söyleyen Melegoda'ya göre, bu anayasal reformlar Seylan'ın siyasi manzarasının şekillenmesinde ve demokratik değerleri yansıtan bir yönetim sisteminin kurulmasında etkili olmuşlardır (N. Melegoda, kişisel görüşme, 28 Temmuz 2023).

Demokrasinin İngiliz sömürge döneminin Seylan'ın siyasi ideolojileri üzerinde derin bir etkisi olduğunun altını tekrar çizen Osantha Nayanapriya Thalpawila, bu dönemde merkezi bir ideoloji olarak ortaya çıkan demokrasinin İngilizlerin bir dizi anayasal reform gerçekleştirmek adına temel değer olduğunu iddia etmiştir (O. N. Thalpawila, kişisel görüşme, 31 Temmuz 2023). Bu noktada İngilizler tarafından uygulamaya konulan kayda değer reformlardan biri de 1833 yılında Colebrooke-Cameron Komisyonu'nun reformlarını örnek gösteren Thalpawila'ya göre bu reformlar, demokratik ilkelere güçlü bir vurgu yaparak ekonomik, siyasi ve sosyal değişiklikleri kapsamışlardır (O. N. Thalpawila, kişisel görüşme, 31 Temmuz 2023). Bu bütüncül yaklaşım ile İngiliz sömürge yönetimi, Seylan'ın yönetim yapılarını modernleştirmeyi ve demokratikleştirmeyi amaçlamışlardır (O. N. Thalpawila, kişisel görüşme, 31 Temmuz 2023).

Seylan'daki İngiliz sömürge yönetimi, demokratik kurumların güçlendirilmesi bağlamında önemli bir rol oynamıştır (Wilson, 1974). Thalpawila'nın ifadesine göre, siyasi reformlar konusunda, İngilizler genellikle ülkede demokratik değerlerin uygulanmasına yönelik çabalar içinde bulunmuşlardır (O. N. Thalpawila, kişisel görüşme, 31 Temmuz 2023). Bu reformlar, bağımsız bir yargı sistemi, yürütme organları ve denge-denetleme mekanizmalarını içermişlerdir (O. N. Thalpawila, kişisel görüşme, 31 Temmuz 2023). Thalpawila, İngiliz sömürge yöneticilerinin demokratik ilkelere verdiği önemin, özellikle 1910, 1920, 1924 ve 1931 yıllarında yapılan çeşitli adımlarla somut hale geldiğini belirtmiştir (O. N. Thalpawila, kişisel görüşme, 31 Temmuz 2023). Bununla birlikte, İngiliz

sömürge yönetiminin 1931 yılında Seylan'a genel oy hakkı tanıyarak Seylan vatandaşlarının seçimlere katılmasına izin vermeleri Seylanlıların siyasi katılımı artırmış ve temsiliyeti genişleterek ulusun demokratik değerlerini şekillendirmeye katkıda bulunmuştur (O. N. Thalpawila, kişisel görüşme, 31 Temmuz 2023).

"Yönetişim Yapılarında Sömürge Mirası" alt teması, İngiliz sömürgeciliğinin Sri Lanka'nın hükümet ve idari sistemleri üzerindeki kalıcı etkilerini, tarihsel arka planı, erken sömürge etkilerini ve sömürge yönetiminin somut kalıntılarının devlet inşası sürecine olan etkilerini içermiştir.

Daha önceki söyleminde Sri Lanka'da İngiliz sömürge yönetimi tarafından gerçekleştirilen temel değişikliklerden birinin Westminster hükümet modeli olduğunu hatırlatan Wijesinha, bu modelin ayrıca devlet inşası sürecinde sömürge mirası olarak kaldığını belirtmiştir (R. Wijesinha, kişisel görüşme, 16 Temmuz 2023). Wijesinha, yönetişim yapılarındaki mirasın yalnızca Westminster hükümet modeli olduğunu düşünmenin basite kaçmak olduğunu "İngiliz varlığı nedeniyle Sri Lanka'daki hükümet sisteminin kesinlikle Westminster modeline dayandığını vurgulayarak bu konuya yaklaşmanın basit olabileceğini düşünüyorum" sözleriyle aktarmıştır (R. Wijesinha, kişisel görüşme, 16 Temmuz 2023). İngiliz sömürge yöneticilerinin Seylan'a sadece kendi yönetim sistemlerini nakletmediklerinin kabul edilmesi gerektiğini söyleyen Wijesinha, İngilizlerin farklı modeller denediklerini lakin bunda başarılı olamadıklarını vurgulamıştır (R. Wijesinha, kişisel görüşme, 16 Temmuz 2023). Bunun neticesinin iyi olmadığını da belirten Wijesinha'ya göre "Asıl üzücü olan, İngilizlerin Sri Lanka'ya benzersiz bir sistem getirmiş olmaları, ancak daha sonra 1931 yılında kolektif hükümet olarak adlandırılabilecek bir sistemi ortadan kaldırmış olmalarıdır" (R. Wijesinha, kişisel görüşme, 16 Temmuz 2023).

Dissanayake ise yönetişim yapılarındaki sömürge mirasının İngiliz sömürgecilik döneminin öncesinde dayandığını iddia etmiştir (S. H. U. Dissanayake, 21 Temmuz 2023). Seylan adasına 1505 yılında ilk gelenlerin İngilizler değil; Portekizliler olduğunu hatırlatan Dissanayake, Portekizlilerin ardından gelen Hollandalıların Roma-Hollanda hukukunun temelini attığını ve İngilizlerin bu sistem üzerine hukuki iyileştirmeleri yaptığını belirtmiştir

(S. H. U. Dissanayake, 21 Temmuz 2023). Dissanayake, bu tarihi gerçeklerin yüzyıllar boyunca Seylan'daki yönetim yapılarını şekillendiren unsurlar olduğunun da altını çizmiştir (S. H. U. Dissanayake, 21 Temmuz 2023).

İngiliz sömürgecilik döneminde uygulanan yönetişimin getirdiği bir diğer sömürgecilik mirası ise Sri Lanka devlet inşası sırasında ortaya çıkan milliyetçilik ve kimlik inşası olmuştur (Perera, 1999). Milliyetçilik akımlarının ve kimlik inşasının İngiliz sömürge dönemindeki yönetişim ile olan bağlantısına dikkat çeken Melegoda, bu durumu "İngiliz yönetimi Sri Lanka halkı arasında milliyetçi duyguların yükselmesine neden oldu, çünkü yerel halk İngilizlerin kendi topraklarını yönettiğine tanık oldu" sözleriyle açıklamıştır (N. Melegoda, kişisel görüşme, 28 Temmuz 2023). Sözlerine "İngiliz etkisi yerel halk arasında milliyetçiliği ve anti-emperyalist duygularla hareket eden özyönetim arzusunu körükledi" diye devam eden Melegoda, İngiliz yönetim uygulamalarına bu şekilde maruz kalan Seylan'daki yerel halklar arasında siyasi uyanışın tohumlarının ekildiğini ve İngiliz tipi yönetişimin Sri Lanka halkı arasında artan bir kimlik duygusunu ve kendi kendini yönetme arzusunu tetiklediğini iddia etmiştir (N. Melegoda, kişisel görüşme, 28 Temmuz 2023).

"Sömürgecilik Mirası ve Yönetişim" temasının sonuncu ve en az etkili olan alt teması "Sömürge Stratejileri ile Böl ve Yönet Politikası" olmuştur. Bu temada, İngiliz sömürgeciliğinin "Böl ve Yönet" stratejisinin Sri Lanka'daki etnik birlik, temsil ve siyasi dinamikler üzerindeki etkilerini incelenmiştir.

İngiliz sömürge yönetimi, diğer sömürgelerinde olduğu gibi, Seylan'da da "Böl ve Yönet" politikası uygulamıştır (Christopher, 1988). Bu politikasıyla birlikte İngilizler, Seylan'daki kontrolü sürdürmek için adadaki çeşitli etnik ve dini topluluklar arasındaki mevcut bölünmeleri ve farklılıkları kullanmayı amaçlamışlardır (Farmer, 1963). İngilizlerin Seylan'da kasıtlı şekilde uyguladığı "Böl ve Yönet" politikasının Sri Lanka devlet inşasını oluşturan unsurların başında geldiğini belirten Rohan Gunaratna, İngiliz sömürge yönetiminin başarılı bir şekilde uyguladığı bu politikanın yerel nüfusun birliğini ve kolektif direnişini zayıflattığını, birbirlerine karşı kışkırtılan yerel toplumların arasındaki

bölünmenin sömürge döneminin ötesine geçen bir rekabet ve güvensizlik duygusunu beslediğini vurgulamıştır (R. Gunaratna, kişisel görüşme, 2 Ağustos 2023).

Saravanamuttu ise İngilizlerin Seylan'a getirdiği temsili demokrasi kavramının "Böl ve Yönet" politikasının bir sonucu olduğunu iddia etmiştir (P. Saravanamuttu, kişisel görüşme, 3 Ağustos 2023). Saravanamuttu'ya göre temsili demokrasinin getirilmesi, seçilmiş temsilcilerin karar alma ve yönetişimde merkezi bir rol oynayacağı yeni bir siyasi düzenin temelini atmıştır (P. Saravanamuttu, kişisel görüşme, 3 Ağustos 2023). Ulus ve devlet inşası süreçlerinin kilit fikri olan temsili demokrasi kavramı, gücün genellikle yerel elitlerin ve monarkların elinde toplandığı Seylan'daki geleneksel otorite biçimlerinden bir sapma olarak görülmüştür (P. Saravanamuttu, kişisel görüşme, 3 Ağustos 2023).

İngiliz sömürge yönetiminin Sri Lanka'da Westminster yönetim modelini getirmesi ve ardından Sri Lanka'nın 1978'de icracı bir başkanlık sistemine geçişin siyasi zorluklara yol açması devlet inşası sürecinde karşılaşılan zorluklar olmuşlardır. Roma-Hollanda hukuku ilkelerine dayalı bağımsız yargı sisteminin evrimi, milliyetçilik akımlarının ve İngilizlerin etnik bölünmeyi körükleyen "Böl ve Yönet" politikasının etkileri, Sri Lanka'nın yönetişim dinamiklerini şekillendiren önemli unsurlardır. İngiliz sömürgeciliğinin yönetim ve yargı alanlarındaki siyaseti, Sri Lanka'nın devlet inşası sürecinde etkiler bırakmış, bu etkiler Sri Lanka'daki siyasi, hukuki ve toplumsal dinamikleri etkilemiştir.

6.3.3. Etnik, Dini ve Sosyopolitik Dinamikler

Seylan’daki İngiliz sömürge döneminin siyasi alandaki üçüncü ve son etkisi etnik, dini ve sosyopolitik dinamikler üzerine olmuştur. Yapılan kod temelli frekans analizi sonucunda, etnik, dini ve sosyopolitik dinamikleri oluşturan alt başlıklar yoğunluk sıralamasına göre "Etnik ve Dini Dinamikler" ve "Jeopolitik Etki ve Kaynakların Kullanımı" olarak alt temalara ayrılmıştır.

Tablo 8

Seylan Vakası Katılımcılarının “Etnik, Dini ve Sosyopolitik Dinamikler” Teması Hakkındaki İfadelerinin Kod Temelli Frekans Tablosu

Etnik, Dini ve Sosyopolitik Dinamikler	Kullanım Sıklığı
Etnik ve Dini Dinamikler	14
Jeopolitik Etki ve Kaynakların Kullanımı	9
Toplam	23

"Etnik, Dini ve Sosyopolitik Dinamikler" temasının en yüksek frekansa ve en çok kullanım sıklığına sahip olan "Etnik ve Dini Dinamikler" alt temasında, İngiliz sömürgeciliğinin Seylan'daki etnik ve dini kimlikler, çatışmalar ve azınlık gruplarının güçlendirilmesi üzerindeki etkisini araştırılmış ve "Böl ve Yönet" politikasının sonucu olan etnik ve dini dinamiklerin daha geniş sosyokültürel etkileri incelenmiştir.

İngiliz sömürge döneminde Seylan'ın yönetim biçimi köklü bir dönüşüm geçirmiştir. İngilizler tarafından getirilen önemli değişikliklerden biri, idari amaçlar için insanların etnik ve dini kimliklerine göre kategorize edilmesi olmuştur (N. Melegoda, kişisel görüşme, 28 Temmuz 2023). Nayani Melegoda’ya göre bu kategorizasyonun geniş kapsamlı sonuçları olmuş ve Sri Lanka siyasi ortamında etnik ve dini kimliklerin güçlenmesine yol açmıştır (N. Melegoda, kişisel görüşme, 28 Temmuz 2023).

Razeen Sally'e göre ise İngiliz sömürge yönetimi, bazılarının "medenileştirme misyonu" olarak adlandırdığı, Britanya İmparatorluğu'nun yalnızca İngiliz ticari çıkarları için faydalı olmadığı, aynı zamanda yerel nüfusa fayda sağlayacak dini ve ahlaki boyutlara da sahip olduğu inancıyla hareket etmiştir (R. Sally, 1 Ağustos 2023). Misyonerler, İngilizler varlıklarını güvence altına aldıktan kısa bir süre sonra, misyon okulları aracılığıyla yerel seçkinler arasında Protestan Hıristiyanlığı ve eğitimi teşvik etmek amacıyla Seylan'da aktif olarak yer almaya başlamışlardır (R. Sally, 1 Ağustos 2023). Bu dini etki, Seylan'ın devlet

inşası sürecindeki sosyopolitik dokusunun şekillenmesinde rol oynamıştır (R. Sally, 1 Ağustos 2023).

Bununla birlikte Sally, İngiliz sömürge yönetiminin ideolojilerini ve dini nüfuzunu Seylan'a empoze ettiği sırada Seylan'da yaşayan topluluklardan herhangi bir zorlukla karşılaşılmadığını, bunun sebebinin ise zaten İngilizler adaya gelmeden önce Seylan'ın iki bin yılı aşkın geçmişe dayanan ve Sinhala-Budist tarihine dayanan çatışmalara ve gerilimlere sahne olduğunu belirtmiştir (R. Sally, 1 Ağustos 2023). Sally, İngiliz sömürge ideolojilerinin gelmesiyle birlikte Seylan'ın tarihi kimliği arasındaki çatışmaların, gelişen siyasi manzaraya daha da karmaşıklık kattığını iddia etmiştir (R. Sally, 1 Ağustos 2023).

Rohan Gunaratna, İngiliz sömürge döneminin Seylan'ın siyasi manzarası üzerindeki etkisini, kendi tabiriyle "etnik güç dinamiklerinin manipüle edilmesi" üzerinden açıklamıştır (R. Gunaratna, kişisel görüşme, 2 Ağustos 2023). Çeşitli etnik gruplardan oluşan bir ada ülkesini yönetmenin potansiyel zorluklarının farkında olan İngilizler, Tamil azınlığı güçlendirme stratejisini benimsemiştir (R. Gunaratna, kişisel görüşme, 2 Ağustos 2023). Bu güçlendirme Tamillerin orantısız güç ve statü kazanmasına yol açmıştır (R. Gunaratna, kişisel görüşme, 2 Ağustos 2023). Gunaratna'ya göre, bu bağlamda, İngilizlerin Seylan'dan ayrıldığında ada nüfusunun %20'sinden az olmasına rağmen üst düzey işlerin %50'sinden fazlasının Tamil topluluğunun elinde olması postkolonyal Sri Lanka'nın devlet inşası sürecini etkilemiştir (R. Gunaratna, kişisel görüşme, 2 Ağustos 2023). Gunatra'ya ek olarak Shanthini Ganeshalingam, bu stratejinin istemeden de olsa sonraki dönemde çatışan siyasi ideolojilerin ve etnik çatışmanın tohumlarını ektiğini belirtmiştir (S. Ganeshalingam, kişisel görüşme, 22 Ağustos 2023).

"Jeopolitik Etki ve Kaynakların Kullanımı", "Etnik, Dini ve Sosyopolitik Dinamikler" temasının ikinci ve son alt temasıdır. Bu temada, İngiliz sömürgeciliğinin jeopolitik genişlemesi, kaynak sömürüsü üzerindeki etkisi ve devlet inşası sürecindeki Sri Lanka'nın bölgesel ve ekonomik dönüşümü için sonuçları irdelenmiştir.

Seylan'daki İngiliz sömürge yönetiminin en önemli etkilerinden biri yerli kaynakların sömürülmesi olduğunu belirten Sally, İngiliz sömürge yönetiminin geniş plantasyonlar kurarak baharat, kahve, çay, kauçuk ve Hindistan cevizi gibi değerli ürünleri toplamalarına atıfta bulunmuştur (R. Sally, 1 Ağustos 2023). Sally'e göre sömürge yönetimi tarafından toplanan bu kaynaklar sadece İngiliz ekonomisi için çok önemli olmakla kalmamış; aynı zamanda adanın sosyoekonomik manzarasını da yeniden şekillendirmiştir (R. Sally, 1 Ağustos 2023). Ganeshalingam ise İngiliz sömürge yönetiminin, kaynakları yoğun olan plantasyonlarını desteklemek için Hintli işçiler getirmeleri adanın demografisi ve sosyal yapısı üzerinde derin sonuçlar doğurmasına dikkat çekmiştir (S. Ganeshalingam, kişisel görüşme, 22 Ağustos 2023). Ganeshalingam'a göre bazen kölelikle eşdeğer olan emek sömürüsü, Seylan üzerindeki sömürge damgasını daha da derinleştirmiştir (S. Ganeshalingam, kişisel görüşme, 22 Ağustos 2023).

İngiliz sömürgeciliği, Sri Lanka'nın devlet inşası sürecinde, etnik, dini ve sosyopolitik dinamikler üzerinde etkili olmuştur. İngiliz sömürge yönetiminin etnik ve dini dinamikler bağlamında uyguladığı "Böl ve Yönet" politikası, Sri Lanka'daki etnik ve dini kimlikler güçlendirmiş ve bunun sonucunda çatışmalar artmıştır. İngiliz misyonerlerinin aktif rol alması, Protestan Hristiyanlığının teşviki ve eğitim alanında yapılan faaliyetler, sosyopolitik yapıyı şekillendirmiştir. Öte yandan, Tamil azınlığının güçlendirilmesi stratejisi, Sri Lanka'nın siyasi yapısını etkileyerek, postkolonyal dönemde çatışan siyasi ideolojilerin ve etnik gerginliklerin önünü açmıştır. Jeopolitik etki ve kaynak kullanımı açısından ise, İngilizlerin plantasyonlar kurarak topladıkları kaynaklar, Sri Lanka'daki toplumların sosyoekonomik yapılarını yeniden şekillendirmiş ve ülkenin demografik yapısını etkilemiştir.

6.4. Seylan'da İngiliz Sömürge Dönemi Sonrası Siyasi Dönüşüm

İngiliz sömürge dönemi, bağımsızlığını kazanmasının ardından Sri Lanka siyaseti üzerinde etkili olmaya devam etmiştir. Tezin bu bölümünde İngiliz sömürge döneminin postkolonyal Sri Lanka'daki siyasi dönüşüme etkilerinin devlet inşası süreciyle olan bağlantıları araştırılmıştır. Bu bağlamda, yapılan mülakatlarda katılımcılara "İngiliz sömürge yönetiminden bağımsızlığa geçiş sırasında Sri Lanka'nın karşılaştığı başlıca

zorluklar nelerdir?" ve "Sömürgecilik mirası bu zorluklara nasıl katkıda bulunmuş ve bağımsızlık sonrası siyasi manzarayı nasıl şekillendirmiştir?" soruları yöneltilmiştir.

Katılımcıların verdikleri cevaplar sonucunda İngiliz sömürgeciliğinin postkolonyal Sri Lanka'daki siyasi dönüşümdeki rolü ve bu rolün devlet inşası süreciyle olan etkileri sırasıyla "Kimlik ve Sosyopolitik Dinamikler", "Yönetişim ve Anayasal Değişim", "Kültürel ve Siyasi Dönüşüm" ve "Bağımsızlık Sonrası Ekonomik Görünüm" temaları altında açıklanmıştır.

Tablo 9

Seylan Vakası Katılımcılarının Seylan'da İngiliz Sömürge Dönemi Sonrası Siyasi Dönüşüm Hakkındaki İfadelerinin Kod Temelli Frekans Tablosu

İngiliz Sömürge Dönemi Sonrası Siyasi Dönüşüm	Kullanım Sıklığı
Kimlik ve Sosyopolitik Dinamikler	54
Yönetişim ve Anayasal Değişim	26
Kültürel ve Siyasi Dönüşüm	24
Bağımsızlık Sonrası Ekonomik Görünüm	22
Toplam	126

Tablo 9'da aktarıldığı şekilde katılımcıların sorulara verdikleri cevaplarda geçen ifadeler ile yapılan kod temelli frekans analizi sonucunda İngiliz sömürgeciliğinin postkolonyal Sri Lanka'nın siyasi dönüşümünün ilk olarak "Kimlik ve Sosyopolitik Dinamikler" üzerine olduğu tespit edilmiştir. "Kimlik ve Sosyopolitik Dinamikler" alt temasının ardından gelen ikinci dönüşüm ise "Yönetişim ve Anayasal Değişim" üzerine olmuştur. "Kültürel ve Siyasi Dönüşüm" üçüncü unsur olurken, "Bağımsızlık Sonrası

Ekonomik Görünüm" ise postkolonyal Sri Lanka'nın siyasi dönüşümünü en az etkileyen dördüncü ve son unsur olarak göze çarpmaktadır.

6.4.1. Kimlik ve Sosyopolitik Dinamikler

İngiliz sömürge döneminin postkolonyal Sri Lanka siyasetindeki dönüşüm en çok "Kimlik ve Sosyopolitik Dinamikler" unsurları üzerinde gerçekleşmiştir. Bu tema, postkolonyal bağlamlarda etnik gerilimler, milliyetçilik ve kimlik oluşumu üzerine yapılan tartışmaları kapsamaktadır.

Tablo 10

Seylan Vakası Katılımcılarının “Kimlik ve Sosyopolitik Dinamikler” Teması Hakkındaki İfadelerinin Kod Temelli Frekans Tablosu

Kimlik ve Sosyopolitik Dinamikler	Kullanım Sıklığı
Etnik ve Sosyopolitik Dinamikler	31
Milliyetçilik ve Kimlik Oluşumu	22
Toplam	53

Tablo 10’da aktarıldığı üzere, yapılan kod temelli frekans analizi sonucunda, "Kimlik ve Sosyopolitik Dinamikler" temasını oluşturan unsurlar sırasıyla "Etnik ve Sosyopolitik Dinamikler" ve "Milliyetçilik ve Kimlik Oluşumu" olarak belirlenmiştir.

Sömürge yönetiminden bağımsızlığa geçiş, her postkolonyal ülkede olduğu gibi çeşitli zorlukların yaşandığı bir dönüm noktasıdır. Sri Lanka'nın bir İngiliz sömürgesi olmaktan bağımsız bir ulus olmaya uzanan yolculuğu da bir istisna olmamıştır ve Sri Lanka'nın devlet inşası sürecinde ülke içerisindeki etnik ve sosyopolitik dinamikler İngiliz sömürge yönetiminden önemli ölçüde etkilenmiştir. Sinhala, Tamil ve diğer etnik gruplardan

oluşan çeşitli nüfusa sahip olan Seylan'da İngilizler sömürge döneminde bu topluluklar üzerinde postkolonyal dönemi etkileyecek politikalar uygulamışlardır. Bu bağlamda, "Etnik ve Sosyopolitik Dinamikler" alt temasında Sri Lanka'daki etnik çeşitlilik, siyasi dinamikler ve sosyal uyum arasındaki ilişkiler incelenmiştir.

İngiliz sömürgeciliğinin kalıcı miraslarından biri olan "Böl ve Yönet" politikası, kontrolü sürdürmek için nüfus içindeki mevcut fay hatlarından yararlanmayı içermiştir. İngilizlerin etnik ve dini kimlikleri vurgulayarak ayrı seçim bölgeleri ve toplumsal temsiller gibi kavramları ortaya attığını belirten Nayani Melegoda, bu politikanın postkolonyal Sri Lanka'nın yaşadığı siyasi dönüşümde daha sonraki etnik gerilim ve çatışmaların temelini oluşturduğunu belirtmiştir (N. Melegoda, kişisel görüşme, 28 Temmuz 2023).

Bağımsızlıktan önce Sri Lanka'nın Sinhala, Tamil, Hristiyan ve Müslümanlardan oluşan karmaşık bir etnik yapıya sahip olduğunu hatırlatan Razeen Sally ise diğer katılımcıların aksine İngilizlerin bu gruplar arasında göreceli bir etnik barış sağlamayı başardığını iddia etmiştir (R. Sally, 1 Ağustos 2023). Ancak Sally, İngiliz sömürge yönetiminin bu başarısına rağmen Seylan'daki topluluklar arasındaki bu uyum kırılgan olduğunu ve bozulmaya açık şekilde devam ettiğinin altını çizmiştir (R. Sally, 1 Ağustos 2023).

Paikiasothy Saravanamuttu, postkolonyal Sri Lanka'nın siyasi dönüşümünü ise 1956 yılındaki "Sadece Sinhala" olarak bilinen kanuna dayandırmıştır (P. Saravanamuttu, kişisel görüşme, 3 Ağustos 2023). Sinhala-Tamil ayrımının özellikle Sinhala milliyetçiliğinin yükselişiyle birlikte belirginleştiğini söyleyen Saravanamuttu, dönemin başbakanı S. W. R. D. Bandaranayake'nin 1956 yılında iktidara Tamillerin siyasi ve ekonomik fırsatlardan dışlanması tehdidini içeren "Sadece Sinhala" politikasıyla birlikte geldiğine dikkat çekmiştir (P. Saravanamuttu, kişisel görüşme, 3 Ağustos 2023). Saravanamuttu'ya göre, S.W.R.D. Bandaranayake'nin "Sadece Sinhala" politikasıyla iktidar olması, toplumsal ayaklanmaları ateşlemiş ve 1983 yılında patlak veren iç savaşın tohumlarını atmıştır (P. Saravanamuttu, kişisel görüşme, 3 Ağustos 2023).

Bununla birlikte İngiliz sömürge yönetiminin, Tamillerin çoğunlukta olduğu bölgeleri ihmal ederek kalkınma ve yatırım açısından çoğunluk olan Sinhalaları desteklemesi ve bu ekonomik eşitsizlik bağımsızlıktan sonra da devam etmesi, etnik gerilimleri ve siyasi huzursuzluğu körüklemiştir (M. A. Fowsar, kişisel görüşme, 9 Ağustos 2023). Çoğunluk olan Sinhalaların azınlık toplumları marjinalleştirerek gücünü pekiştirmeye devam etmesi, devlet inşası sürecinde kapsayıcı politikaların uygulanmasını engellemiş ve etnik bölünmeleri derinleştirmiştir (S. Ganeshalingam, kişisel görüşme, 22 Ağustos 2023).

"Kimlik ve Sosyopolitik Dinamikler" temasının ikinci ve son alt teması olan "Milliyetçilik ve Kimlik Oluşumu"nda bağımsızlık sonrası Sri Lanka'nın şekillenmesinde etkili olan milliyetçilik ve kimlik politikalarının devlet inşasındaki rolüne değinilmiştir.

Sri Lanka'nın bağımsızlığa geçişinin ve siyasi dönüşümün kritik yönlerinden biri ulusal kimliğin oluşumu ve milliyetçiliğin siyasi manzaranın şekillenmesindeki rolüdür. İngiliz sömürge dönemi, Seylan'da İngilizce dil eğitimini ve Batılılaşmış müfredatın uygulandığı bir eğitim sistemini beraberinde getirmiştir (Tambiah, 1967). İngilizlerin getirdiği eğitim sistemi, İngilizce konuşan elitler ile nüfusun çoğunluğu arasında bir eşitsizliğe katkıda bulunmuştur (N. Melegoda, kişisel görüşme, 28 Temmuz 2023). İngilizce konuşan seçkinler, ulusal hareketin liderleri olarak ortaya çıkmış ve etkilerini daha da pekiştirmişlerdir (N. Melegoda, kişisel görüşme, 28 Temmuz 2023). Seçkinlerin sömürge yönetimiyle yakın ilişkisi ve bu hükümet içinde fırsat arayışları milliyetçi hareketlere karmaşık bir yapı katmıştır (O. N. Thalpawila, kişisel görüşme, 31 Temmuz 2023).

Dil ve etnik farklılıklara rağmen Sinhalalar, Tamiller ve Müslümanlar ulusal hareket sırasında birlikte çalışmışlardır (O. N. Thalpawila, kişisel görüşme, 31 Temmuz 2023). Tamiller, İngilizce eğitim geçmişleri sayesinde İngiliz sömürgeciliğini desteklemiş ve sömürge yönetimiyle hakları konusunda "pazarlık" yapabilmişlerdir (O. N. Thalpawila, kişisel görüşme, 31 Temmuz 2023). Ancak bağımsızlığın ardından Tamillerin ülke siyasetindeki hakimiyet arzusu Sinhalalı çoğunluk ile gerginlik yaratmıştır (R. Gunaratna, kişisel görüşme, 2 Ağustos 2023). Rohan Gunaratna'ya göre bu dönemde Sinhalalar, çoğunluk olarak daha fazla fırsata sahip olmaları gerektiğine inanmışlardır ve bu da sömürge

mirasından kaynaklanan çatışmalara yol açmıştır (R. Gunaratna, kişisel görüşme, 2 Ağustos 2023).

Dilin, bağımsızlık sonrası Sri Lanka'da kimlik ve bölünmenin odak noktası haline geldiği görüşüne katıldığını belirten Saravanamuttu, bu noktada yeniden 1956 yılında S.W.R.D. Bandaranayake'nin çıkardığı "Sadece Sinhala" yasasına atıfta bulunarak, Sinhala dilinin resmi dil haline getirilmesinin amaçlanmasının kendilerini ötekileştirilmiş hisseden Tamil toplumunun tepkisine yol açtığını ve bu durumunda da devlet inşasını etkilediğini söylemiştir (P. Saravanamuttu, 3 Ağustos 2023).

Nihai olarak, 1948'deki bağımsızlık sonrası Seylanlı liderlerin öncelikle İngilizlerden iktidarı miras alan Anglikanlaşmış sömürge elitinden gelmişlerdir (P. Saravanamuttu, 3 Ağustos 2023). Bu liderlerin ortak eğitim ve sosyal geçmişleri, ülke içindeki bölünmeleri daha da derinleştirmiştir (P. Saravanamuttu, 3 Ağustos 2023). Ayrıca, İngiliz sömürge yönetimi Seylan'ı bağımsızlığa yeterince hazırlamamış ve ulus inşasının karmaşıklığıyla başa çıkabilecek donanıma sahip olmamasına neden olmuştur (P. Saravanamuttu, 3 Ağustos 2023).

İngiliz sömürgeciliği döneminde uygulanan politikalar, devlet inşası sürecinde en çok kimlik ve sosyopolitik dinamikler üzerinde hissedilmiştir. Bu dönemde, İngiliz sömürge yönetiminin uyguladığı "Böl ve Yönet" politikası, etnik ve dini farklılıkları vurgulayarak kontrolü sürdürme stratejisinin bir yansıması olarak belirmiştir. Ayrıca, bağımsızlık sonrası dönemde izlenen "Sadece Sinhala" politikası, milliyetçilik ve kimlik politikalarının ortaya çıkmasına neden olmuş ve Sinhala-Tamil ayrımını körükleyerek iç savaşın temellerini atmıştır. Özellikle Sinhala dilinin resmi dil ilan edilmesi örneğinde olduğu gibi izlenen dil politikaları da kimlik ve bölünme üzerinde önemli etkilere yol açmıştır. Bu süreç, Sri Lanka'nın bugünkü sosyopolitik dinamiklerinin temelini oluşturmuş, etnik, dini ve milliyetçi faktörlerin bir araya gelerek ülkelerin siyasi manzarasını şekillendirmiştir.

6.4.2. Yönetişim ve Anayasal Değişim

İngiliz sömürge döneminin postkolonyal Sri Lanka siyasetindeki dönüşümün ikincisi "Yönetişim ve Anayasal Değişim" teması altında incelenmiştir. Bu temada, sömürgecilik mirasların Sri Lanka devlet inşası sürecinde yönetişim yapılarını ve anayasaların gelişimini nasıl etkilediği aktarılmıştır.

Tablo 11

Seylan Vakası Katılımcılarının "Yönetişim ve Anayasal Değişim" Teması Hakkındaki İfadelerinin Kod Temelli Frekans Tablosu

Yönetişim ve Anayasal Değişim	Kullanım Sıklığı
Sömürgecilik Mirası ve Yönetişim	19
Anayasal Gelişim ve Karşılaşılan Zorluklar	7
Toplam	26

Tablo 11'de görüldüğü üzere, yapılan kod temelli frekans analizi sonucunda, "Yönetişim ve Anayasal Değişim" temasını oluşturan unsurlar sırasıyla "Sömürgecilik Mirası ve Yönetişim" ile "Anayasal Gelişim ve Karşılaşılan Zorluklar" olarak belirlenmiştir.

"Yönetişim ve Anayasal Değişim" temasını oluşturan ilk alt tema "Sömürgecilik Mirası ve Yönetişim" olmuştur. "Sömürgecilik Mirası ve Yönetişim" alt temasında, Seylan'daki yönetişim yapılarını ve uygulamalarını şekillendiren İngiliz sömürge yönetiminin postkolonyal Sri Lanka'nın devlet inşası sürecindeki siyasi dönüşümü ne kadar etkilediği incelenmiştir.

Saranya Hasanthi Urugodawatte Dissanayake bu noktada Seylan ile yine başka bir İngiliz sömürgesi olan Hindistan arasındaki benzerlikleri örnek göstermiştir (S. H. U.

Dissanayake, 21 Temmuz 2023). Sri Lanka ve Hindistan'ın sömürge dönemlerinde "ilgi çekici" bir idari bağlantıya sahip olduğunu söyleyen Dissanayake, Britanya İmparatorluğu'nun Seylan ve Hindistan'ı bir arada yönettiğini, bu benzerliğin Sri Lanka'nın bağımsızlığa giden yolunda yansımaları olduğunu ve iki ülkenin kaderinin iç içe geldiğini belirtmiştir (S. H. U. Dissanayake, 21 Temmuz 2023). Ayrıca, 1947'de Hindistan'a bağımsızlık verildiğini ve bunun da doğal olarak Sri Lanka'ya geldiğini belirten Dissanayake, Hindistan ile olan bu bağlantı Sri Lanka'nın bağımsızlık hareketinin gidişatını önemli ölçüde etkilediğinin altını çizmiştir (S. H. U. Dissanayake, 21 Temmuz 2023).

1930 ile 1948 yılları arasındaki dönemde Seylan'ın İngiliz sömürge yönetimi altında demokratik yönetişim mekanizmalarının ortaya çıkışına tanıklık ettiğini söyleyen Dissanayake, demokrasinin denendiği on sekiz yıllık bu dönemin Sri Lanka'nın bağımsızlık sonrası siyasi sisteminin temelini oluşturduğunu iddia etmiştir (S. H. U. Dissanayake, 21 Temmuz 2023).

Bununla birlikte Dissanayake, Sri Lanka'nın bağımsızlığını kazanmadan önce önde gelen bir yerel gazetenin İngiliz kraliyetine karşı meydan okumasını içeren dönüm noktası niteliğinde bir davaya tanık olduğunu söylemiştir. Seçkin Budist bir aileden gelen yayınevi sahibi bir kadın, gazetesinin kapatılması için açılan davayı İngiltere'de bir avukat tutarak Privy Council'e başvurmuş ve kraliyete karşı bu davayı kazanmıştır (S. H. U. Dissanayake, 21 Temmuz 2023). O dönemki adalet sistemini öven Dissanayake'nin söylediği bu olay, artan muhalefetin ve sömürge çerçevesi içinde değişimi savunan seslerin ortaya çıkışının en somut örneği olmuştur (S. H. U. Dissanayake, 21 Temmuz 2023). Dissanayake'ye göre bu olay, Sri Lankalılar arasında gelişen siyasi bilincin ve sömürge düzenine meydan okuma istekliliğinin bir göstergesiydi (S. H. U. Dissanayake, 21 Temmuz 2023).

Nayani Melegoda ise İngiliz sömürge dönemindeki sol hareketlerin mirasının Sri Lanka'nın siyasi manzarası ve yönetişimi üzerinde kalıcı bir etki bıraktığına dikkat çekmiştir (N. Melegoda, kişisel görüşme, 28 Temmuz 2023). Melegoda, "İngiliz sömürge yönetimi döneminde işçi hareketinin yükselişinde solcu kadınların da katkısı olduğunu" belirtmiştir (N. Melegoda, kişisel görüşme, 28 Temmuz 2023). Sol hareketin etkisi, bağımsızlıktan sonra

da devam eden çeşitli bir siyasi yelpazenin gelişmesine katkıda bulunmuştur (N. Melegoda, kişisel görüşme, 28 Temmuz 2023).

İngiliz sömürge yönetiminin yönetişim konusundaki kalıcı miraslarından biri, Paikiasothy Saravanamuttu'nun da belirttiği gibi, İngilizcenin 1956 yılına kadar yönetim dili olarak devam etmesi olmuştur (P. Saravanamuttu, 3 Ağustos 2023). Bu durumu "1956 yılına kadar ülke yönetiminin etkin bir şekilde İngilizce yürütüldüğü bir durum söz konusuydu" sözleriyle açıklayan Saravanamuttu'ya göre bu dilsel ayrım bağımsızlık sonrası Sri Lanka'da yönetişim ve devlet inşası üzerinde önemli etkileri olmuştur (P. Saravanamuttu, 3 Ağustos 2023).

Mohamed Anifa Fowsar ise sömürge sonrası siyasi dönüşümün yönetişim ve anayasal değişime olan etkisini iki unsur üzerinden açıklamıştır (M. A. Fowsar, kişisel görüşme, 9 Ağustos 2023). Fowsar'a göre ilk olarak, İngiliz sömürge yönetiminin Sinhala, Tamil ve Müslümanlar için ayrı seçim bölgeleri oluşturması etnik ve dini hatlar boyunca bölünmeler yaratmıştır (M. A. Fowsar, kişisel görüşme, 9 Ağustos 2023). Bu bölünmenin, Sri Lanka'nın bağımsızlık sonrası tarihi boyunca kaynayan etnik ve dini gerilimlere katkıda bulunduğunu belirten Fowsar, ayrıca sömürge yönetimi sırasında Tamillerin çoğunlukta olduğu bölgelerin ihmal edilmesinin Sinhala ve Tamil toplulukları arasında ekonomik eşitsizliklere yol açarak gerilimi daha da körüklediğini vurgulamıştır (M. A. Fowsar, kişisel görüşme, 9 Ağustos 2023).

İkinci ve son olarak, İngiliz mirasından kaynaklanan ve yönetişimde ortaya çıkan bir diğer zorluk da Seylan'ın bağımsızlığı için hazırlık yapılmaması olmuştur (M. A. Fowsar, kişisel görüşme, 9 Ağustos 2023). Ayrıca Fowsar, İngiliz sömürge hükümetinin Sri Lanka'yı ulus inşasının karmaşıklığıyla başa çıkabilecek şekilde yeterince donatmadığını vurgulamıştır (M. A. Fowsar, kişisel görüşme, 9 Ağustos 2023). Bu hazırlıksızlık, bağımsızlık sonrası dönemde önemli bir engel haline gelmiştir (M. A. Fowsar, kişisel görüşme, 9 Ağustos 2023). Bu noktada Shanthini Ganeshalingam, İngiliz sömürgeciliğini savunmaya devam eden liderlerin bağımsızlık sonrası siyasi ortamda gücü ellerinde tuttuklarını belirtmiştir (S. Ganeshalingam, kişisel görüşme, 22 Ağustos 2023). Sömürge

yanlısı liderlerin bu etkisi ve sömürge döneminden kalma yapı ve ideolojilerin korunması, ülkenin tam bağımsızlığa geçiş sürecini ve yönetişimi daha da zorlu hale getirmiştir (S. Ganeshalingam, kişisel görüşme, 22 Ağustos 2023).

İngiliz sömürge yönetimi, Sri Lanka'daki devlet inşası sürecine yönetişim yapılarını ve uygulamalarını şekillendirmiştir. Sri Lanka ile Hindistan arasındaki benzerlikler ve demokratikleşme çabaları, bağımsızlık sonrası siyasi sistemin temellerini oluşturmuştur. İngiliz sömürgeciliği mirasının dil politikaları ve etnik ayrımların Sri Lanka'nın postkolonyal dönemindeki zorluklarına katkısı bulunmaktadır. Öte yandan, İngiliz sömürgeciliği dönemindeki sol hareketlerin siyasete olan etkisi ve bağımsızlık öncesi yapılan hareketlerin eksik kalması, yönetişimdeki sorunları artırmıştır.

6.4.3. Kültürel ve Siyasi Dönüşüm

İngiliz sömürge döneminin postkolonyal Sri Lanka siyasetindeki dönüşümü içeren üçüncü unsur "Kültürel ve Siyasi Dönüşüm" teması altında incelenmiştir. Bu temada, postkolonyal dönemdeki Sri Lanka içerisindeki toplumlar bağlamında dil ve eğitim politikalarına, siyasi değişikliklere ve tarihsel karşılaştırmalara ve bu unsurların Sri Lanka’nın siyasi kültürüne olan etkilerine yer verilmiştir.

Tablo 12

Seylan Vakası Katılımcılarının “Kültürel ve Siyasi Dönüşüm” Teması Hakkındaki İfadelerinin Kod Temelli Frekans Tablosu

Kültürel ve Siyasi Dönüşüm	Kullanım Sıklığı
Siyasi Dönüşüm ve Yönetişim Değişiklikleri	11
Dil ve Eğitim Politikaları	10
Tarihsel Karşılaştırma	3
Toplam	24

Tablo 12'de aktarıldığı üzere, yapılan kod temelli frekans analizi sonucunda, "Kültürel ve Siyasi Dönüşüm" temasını oluşturan unsurlar sırasıyla "Siyasi Dönüşüm ve Yönetişim Değişiklikleri", "Dil ve Eğitim Politikaları" ve "Tarihsel Karşılaştırma" olarak açıklanmıştır.

"Siyasi Dönüşüm ve Yönetişim Değişiklikleri", "Kültürel ve Siyasi Dönüşüm" temasını oluşturan ilk alt tema olmuştur. Bu temada, Seylan'daki siyasi değişimin önemli noktaları ve bunların yönetişim üzerindeki etkileri analiz edilmiştir.

Bağımsızlık sonrası dönemdeki kayda değer gelişmelerden biri 1956 yılında hükümette yaşanan radikal değişikliktir (Wriggins, 1959). Rajiva Wijesinha’ya göre yaşanan ekonomik kriz, 1956'da daha da sosyalist olan radikal bir hükümet değişikliğine yol açmıştır (R. Wijesinha, kişisel görüşme, 16 Temmuz 2023). Sosyalizme doğru yaşanan bu kayma, bağımsızlığını yeni kazanan ülkenin yönetim yapısı, politikaları ve siyaset kültürü üzerinde etkili olmuştur (R. Wijesinha, kişisel görüşme, 16 Temmuz 2023).

Hükümetin izlediği sosyalist politikaların çeşitli hizmetlerin kamulaştırılması ve toprak reformu gibi girişimleri içerdiğini söyleyen Wijesinha, sosyalist hükümetin izlediği toprak reformunun bazı hizmetlerin millileştirilmesi gibi çok önemli gelişmelerin önünü açtığını belirtmiştir (R. Wijesinha, kişisel görüşme, 16 Temmuz 2023). Sosyalist hükümetin kamulaştırma çabaları, ülke ekonomisini ve yönetişim yapısını yeniden şekillendirerek kaynakların ve gücün dağılımını etkilemiştir (R. Wijesinha, kişisel görüşme, 16 Temmuz 2023).

Sosyalist hükümet, hizmetlerin kamulaştırılması ve toprak reformunun yanı sıra eğitimi de millileştirerek Seylan'ın kültürel ve siyasi dönüşümünü etkilemiştir (Kearney, 1962). Eğitimin yönetişimin kritik bir yönü olduğunu vurgulayan Wijesinha, sosyalist hükümetin eğitimi tamamen millileştirdiğini ve bu hamle ile eğitim sistemi üzerinde kontrol sağlamayı ve ulusun kültürel ve siyasi değerlerini şekillendirmeyi amaçladığını aktarmıştır (R. Wijesinha, kişisel görüşme, 16 Temmuz 2023).

Razeen Sally, Wijesinha'nın aksine Seylan'daki sömürge yönetiminden bağımsızlığa geçişin sadece ekonomik bir süreç olmadığını iddia etmiştir (R. Sally, 1 Ağustos 2023). Bu geçişteki asıl büyük meselenin ve sonrasında yaşananların ekonomik olmaktan çok siyasi ve kültürel olduğunu vurgulayan Sally, sosyalist hükümete geçiş sürecinin etnik gruplar arasındaki barışı ve ülkenin siyasi istikranı korumak önemli zorluklar yarattığını ve başlangıçta kurulan demokrasinin, özellikle 1956'dan sonra çalkantı ve istikrarsızlıkla karşı karşıya kaldığını belirtmiştir (R. Sally, 1 Ağustos 2023).

Seylan'da yaşanan kültürel ve siyasi dönüşümü sağlayan mihenk taşı olay Seylan'ın İngiliz monarşisi ile olan tüm siyasi ilişkilerini kesmesidir (Kumarasingham, 2013). Bu bağlamda, bağımsızlık sonrası Sri Lanka'daki yönetim değişiklikleri anayasal reformlara kadar uzanmıştır (Kumarasingham, 2013). Seylan'ın kendi anayasasını ancak 1972 yılında parlamentoya seçilen Seylanlılar tarafından yapılabildiğini belirten Osantha Nayanapriya Thalpawila, bu durumun Seylan'daki sömürge döneminin anayasal çerçeveden değişimi anlamına geldiğini ve Seylan'ın 1972 Anayasası ile ismini değiştirerek Sri Lanka Cumhuriyeti olduğunu hatırlatmıştır (O. N. Thalpawila, kişisel görüşme, 31 Temmuz 2023).

Dolayısıyla, yeni ismiyle Sri Lanka, ancak o dönemde İngiliz monarşisi ile olan tüm siyasi ilişkiler kesilmişti (O. N. Thalpawila, kişisel görüşme, 31 Temmuz 2023).

Shanthini Ganeshalingam, kültürel ve siyasi dönüşüm sürecinde anayasanın uygulanmasına ilişkin endişelerini dile getirerek, 1948 yılında kabul edilen Soulbury Anayasası'nın Seylan vatandaşları arasında eşitliği ve kanunlar önündeki hak dengesini gözeten 29. maddesinin tam olarak uygulanmadığını ve anayasa hükümlerini ihlal eden faaliyetlerin gerçekleşmeye devam ettiğini söylemiştir (S. Ganeshalingam, kişisel görüşme, 22 Ağustos 2023). İlgili anayasa ihlalleri, anayasal ilkelerin etkili yönetişim uygulamalarına dönüştürülmesindeki zorlukları göstermiştir (S. Ganeshalingam, kişisel görüşme, 22 Ağustos 2023).

"Kültürel ve Siyasi Dönüşüm" temasını oluşturan ikinci alt tema "Dil ve Eğitim Politikaları" olarak tanımlanmıştır. "Dil ve Eğitim Politikaları" alt temasında, Seylan'daki dil ve eğitim politikalarının kültür, kimlik ve sosyal entegrasyon üzerindeki etkisi irdelenmiştir.

Sri Lanka'daki sömürge dönemi beraberinde Batı tarzı eğitimi getirerek sosyokültürel manzarada önemli değişikliklerin temelini atmıştır. Bu bağlamda, Saranya Hasanthi Urugodawatte Dissanayake gözlemlerini, "Sri Lanka'da Batı tipi eğitime maruz kalma deneyimini ülkenin kuzeyinde çok erken yaşadık" sözleriyle aktarmıştır (S. H. U. Dissanayake, 21 Temmuz 2023). İngilizlerin Seylan'a vardıklarında, eğitimli Tamillerden oluşan nüfus havuzu bulduklarını söyleyen Dissanayake'ye göre yaklaşık olarak nüfusun %18'sini oluşturan Tamillerin, nüfusun yine yaklaşık olarak %75'ini oluşturan Sinhalalardan daha iyi eğitim almaları eşitsizliğe yol açmıştır (S. H. U. Dissanayake, 21 Temmuz 2023). Bu durumun Tamil nüfusu üzerinde derin bir etki yarattığını belirten Dissanayake, Tamillerin önemli bir kısmının Sinhalalı yurttaşlarından daha fazla Batı eğitimi aldığını ve bu eğitim eşitsizliğinin bağımsızlık öncesi dönemin belirleyici bir özelliği haline geldiğini vurgulamıştır (S. H. U. Dissanayake, 21 Temmuz 2023). Dissanayake'ye göre İngiliz sömürge yönetimi, Batı eğitimine ayrıcalık tanıyarak bu ayrımı istemeden de olsa beslemiştir (S. H. U. Dissanayake, 21 Temmuz 2023).

Dissanayake, Seylan'daki toplumlar arasındaki eğitim eşitsizliğine ek olarak ana dil konusunun da devlet inşası sürecindeki kültürel ve siyasi dönüşümü etkilediğini belirtmiştir (S. H. U. Dissanayake, 21 Temmuz 2023). Dissanayake, bağımsızlık sonrası ortaya çıkan ve kültürel ve siyasi dönüşümü etkileyen en önemli politikanın "Sadece Sinhala" politikası olduğunu iddia etmiştir (S. H. U. Dissanayake, 21 Temmuz 2023). Bu politikanın iktidara gelen önde gelen S. W. R. D. Bandaranaike tarafından uygulamaya konulduğunu hatırlatan Dissanayake'ye göre "Sadece Sinhala" politikasıyla Sinhala dilini tek resmi dil haline getirerek Tamil dilini ve bu dili konuşanları yoğun bir şekilde marjinalleştirmeyi amaçlanmıştır (S. H. U. Dissanayake, 21 Temmuz 2023). "Sadece Sinhala" politikasının köklerinin İngilizcenin Sinhala ve Tamil ana dillerine tercih edildiği İngiliz sömürge dönemine kadar uzandığını söyleyen Dissanayake, İngiliz dil politikalarının mirasının bağımsızlık sonrası Sri Lanka'da dil temelli gerilimlere katkıda bulunduğunu aktarmıştır (S. H. U. Dissanayake, 21 Temmuz 2023).

Nayani Melegoda, anayasal çerçevenin dil sorununu daha da karmaşık hale getirdiğini vurgulamaktadır (N. Melegoda, kişisel görüşme, 28 Temmuz 2023). Melegoda'ya göre, Seylan'da İngiliz sömürge yönetimi döneminde şekillendirilen anayasal yapının, bağımsızlığın kazanılmasından sonra dahi sorun teşkil etmeye devam etmiştir (N. Melegoda, kişisel görüşme, 28 Temmuz 2023). Anayasal yapı, kökleri sömürge dönemi politikalarına dayandığı için dil konusundaki ayrılıkları daha da derinleştirmiştir (N. Melegoda, kişisel görüşme, 28 Temmuz 2023). "Anayasal çerçevenin sonuçlarından biri olan dil sorunuyla hala karşı karşıyayız" sözleriyle analizini aktaran Melegoda'ya göre İngilizlerin İngilizceyi öncelikli olarak kullanmaları ve daha sonra Sinhala dilinin resmi dil olarak tanınması, ülkenin kültürel ve yönetim yapıları üzerinde kalıcı etkiler yaratmıştır (N. Melegoda, kişisel görüşme, 28 Temmuz 2023).

"Tarihsel Karşılaştırma", "Kültürel ve Siyasi Dönüşüm" temasının dördüncü ve son alt teması olmuştur. Bu temada, Seylan'da bağımsızlığın ardından yaşanan kültürel ve siyasi dönüşüm deneyimlerinin diğer ülkelerle yörüngeleriyle karşılaştırılmasına yer verilmiştir. Her ne kadar frekans yoğunluğu ve kullanım sıklığı açısından sonuncu unsur olsa da katılımcıların yaptıkları diğer vakalarla olan karşılaştırma, literatüre farklı bir katkı sağlamıştır.

Seylan'ın ulusal bağımsızlığının Hindistan'a kıyasla sorunsuz ve kendine özgü sağlandığını söyleyen Sally, yaptığı tarihsel karşılaştırmanın devlet inşası sürecindeki kültürel ve siyasi dönüşümünü etkilediğini belirtmiştir (R. Sally, 1 Ağustos 2023). Sally'nin bir başka ilgi çekici tespiti de Sri Lanka'nın siyasi sisteminin kalıcılığı üzerine olmuştur (R. Sally, 1 Ağustos 2023). Sally'e göre Sri Lanka vakası Myanmar ile karşılaştırıldığında daha kalıcı bir sisteme sahip olmuş ve devlet inşası sürecinde tarihsel değişimler karşısında direnç göstermiştir (R. Sally, 1 Ağustos 2023). Asya'daki diğer ülkelerin ulusal bağımsızlık sırasında yaşadıkları kültürel ve siyasi dönüşümler karşısında bocaladığını söyleyen Sally, Sri Lanka'nın siyasi sisteminin ayakta kalmasının bağımsızlık sonrası siyasi manzaranın kavranması açısından önem arz ettiğinin altını çizmiştir (R. Sally, 1 Ağustos 2023).

Son olarak Wijesinha, Sri Lanka'nın bağımsızlığa geçiş sürecindeki kültürel ve siyasi dönüşümdeki unsurları anlamak için sömürge dönemindeki ekonomik ilişkilerini göz önünde bulundurmanın gerekliliğine dikkat çekmiştir (R. Wijesinha, kişisel görüşme, 16 Temmuz 2023). Sri Lanka'nın 1950'lerde Çin ile ticaret yapan ilk ülkelerden birisi olduğunu hatırlatan Wijesinha, ABD'nin bu ticarete karşı çıkması sebebiyle Sri Lanka'nın üzerinde dış baskı ve jeopolitik çıkmazlar yaşadığını belirtmiştir (R. Wijesinha, kişisel görüşme, 16 Temmuz 2023). 1950'lerde yaşanan bu kriz, Sri Lanka'nın devlet inşası sürecindeki kültürel ve siyasi dönüşümleri etkilemiştir (R. Wijesinha, kişisel görüşme, 16 Temmuz 2023).

İngiliz sömürgeciliği döneminin Sri Lanka devlet inşası sürecindeki bir diğer etkisi olan kültürel ve siyasi dönüşüm kapsamında siyasi değişimlerin yönetişim üzerindeki etkileri olmuştur. Bu etkiler, 1956'da yaşanan hükümet değişikliğinin sosyalist politikalara yönelişini tetiklemiştir. Sosyalist yönetimin hizmetlerin kamulaştırılması ve eğitimin millileştirilmesi gibi adımları, ülkenin ekonomik ve siyasi yapısını değiştirmiştir. Ayrıca, dil ve eğitim politikalarının toplumsal dönüşüm üzerindeki etkileri ve Batı tarzı eğitimin getirilmesiyle birlikte eğitimde eşitsizlikler ortaya çıkmıştır. Bunun en somut çıktısı olan "Sadece Sinhala" politikasıyla birlikte Sri Lanka'daki kültürel ve siyasi gerilimler artmıştır.

6.4.4. Bağımsızlık Sonrası Ekonomik Görünüm

İngiliz sömürge döneminin postkolonyal Sri Lanka siyasetindeki dönüşümü içeren dördüncü ve unsur "Bağımsızlık Sonrası Ekonomik Görünüm" teması altında irdelenmiştir. Bu temada, Seylan'ın bağımsızlığın kazanılmasının ardından yaşadığı ekonomik zorluklara ve bu zorlukların devlet inşasına olan etkilerine odaklanılmıştır.

Tablo 13

Seylan Vakası Katılımcılarının "Bağımsızlık Sonrası Ekonomik Görünüm" Teması Hakkındaki İfadelerinin Kod Temelli Frekans Tablosu

Bağımsızlık Sonrası Ekonomik Görünüm	Kullanım Sıklığı
Bağımsızlığın Ekonomik Yansımaları	14
Postkolonyal Ekonomi Politikaları	8
Toplam	22

Tablo 13'te görüldüğü üzere, yapılan kod temelli frekans analizi sonucunda, "Bağımsızlık Sonrası Ekonomik Görünüm" temasını oluşturan unsurlar sırasıyla "Bağımsızlığın Ekonomik Yansımaları" ve "Postkolonyal Ekonomi Politikaları" olarak ikiye ayrılmıştır.

"Bağımsızlık Sonrası Ekonomik Görünüm" temasını oluşturan ilk alt tema "Bağımsızlığın Ekonomik Yansımaları" olmuştur. Bu alt temada Sri Lanka'nın bağımsızlığının çok yönlü ekonomik sonuçlarının postkolonyal dönemdeki siyasi dönüşüme olan etkisi incelenmiştir.

Sri Lanka'nın devlet inşası sürecinde postkolonyal dönemde ortaya çıkan en önemli zorluklardan biri bağımsızlığın ardından yaşanan ekonomik sorunlardır (Kearney, 1963).

Yaşanan ekonomik sorunlar için suçu tamamen İngiliz sömürge yönetiminin üzerine atmanın adil olmayacağını söyleyen Rajiva Wijesinha, ekonomik sorunların asıl sebebinin bizzat 1948'de bağımsızlığın kazanılmasının bir sonucu olduğunu iddia etmiştir (R. Wijesinha, kişisel görüşme, 16 Temmuz 2023). Sri Lanka'nın İkinci Dünya Savaşı sırasında nispeten refaha kavuştuğuna işaret eden Wijesinha, savaşın yol açtığı ekonomik çıkmazın çeşitli sübvansiyonlara yol açtığını, ancak 1950'lerin başında sentetik kauçuğun ortaya çıkması nedeniyle Sri Lanka'da üretilen kauçuk gelirlerinin düşüşe geçmesinin Sri Lanka'nın ekonomik istikrarını önemli ölçüde etkilediğini belirtmiştir (R. Wijesinha, kişisel görüşme, 16 Temmuz 2023).

Sri Lanka'nın ekonomik gidişatı ekonomik ideolojilerdeki değişimlerden de etkilenmiş, o dönemdeki hükümetler devlet öncülüğünde kalkınma ile açık piyasa politikaları arasında gidip gelmiştir (R. Wijesinha, kişisel görüşme, 16 Temmuz 2023). Ayrıca, Wijesinha o dönemde İngiltere'de hâkim olan görüşün sosyal refah olduğunu ve bu zihniyetin Sri Lanka'da izlenen ekonomi politikalarını etkilediğini vurgulamıştır (R. Wijesinha, kişisel görüşme, 16 Temmuz 2023). Sübvansiyonlarla birlikte refah odaklı yaklaşım, bağımsızlık sonrası Seylan'ın ekonomik manzarasının şekillenmesinde rol oynamıştır (R. Wijesinha, kişisel görüşme, 16 Temmuz 2023).

Razeen Sally ise ekonomik eşitsizlik konusunun altını çizerek postkolonyal Sri Lanka'daki kaynak dağılımının son derece eşitsiz olduğunu belirtmiştir. Bu bağlamda, ortaya çıkan dengesizliği gidermek ve nüfusun daha geniş bir kesiminin ekonomik kalkınmadan faydalanmasını sağlamak için çaba sarf edilmiştir (R. Sally, 1 Ağustos 2023). Ancak bu girişimler Sally'nin “yanlış yönlendirilmiş ve başarısız ekonomi politikaları” olarak adlandırdığı politikalar tarafından engellenmiştir (R. Sally, 1 Ağustos 2023).

Shanthini Ganeshalingam ise postkolonyal Sri Lanka'nın yaşadığı ekonomik zorlukların Seylan'ın siyasi manzarasıyla iç içe geçtiği konusuna dikkat çekmiştir (S. Ganeshalingam, kişisel görüşme, 22 Ağustos 2023). Sri Lanka'nın postkolonyal dönemde etnik çatışmalarla yüzleşmek zorunda kaldığı vahim durumun altını çizen Ganeshalingam, ekonomik zorluklardan ötürü Sinhalalı çoğunluğun Tamillerin yaşadığı bölgelere

yerleşmeye başladığını, Tamil nüfusunun yerlerinden edilmesinden ötürü ekonomik krizin derinleştiğinin ve bunun doğal neticesi olan etnik gerilimin ülkenin siyasi istikrarı açısından olumsuzluk yarattığını vurgulamıştır (S. Ganeshalingam, kişisel görüşme, 22 Ağustos 2023).

"Postkolonyal Ekonomi Politikaları" ise "Bağımsızlık Sonrası Ekonomik Görünüm" temasını oluşturan ikinci ve son alt temadır. Bu temada bağımsızlık sonrası zorluklardan ekonomik modellerdeki değişikliklere kadar ekonomi politikalarının evrimi ve bu değişimin devlet inşasına olan etkisi araştırılmıştır.

Wijesinha, Sri Lanka'nın 1950'lerin sonunda bağımsızlığını kazanan ülkelere benzer şekilde ekonomik kalkınmaya yönelik daha "karma yaklaşım" benimsenememesini eleştirmiştir (R. Wijesinha, kişisel görüşme, 16 Temmuz 2023). Wijesinha'a göre kendi tanımı olan "karma yaklaşım", açık piyasa ilkelerini temel sübvansiyonlar ve toplumun dışlanmış kesimlerine yönelik desteklerle dengeleyebilirdi (R. Wijesinha, kişisel görüşme, 16 Temmuz 2023). Sri Lanka'nın "karma yaklaşım" modelini benimseme konusundaki isteksizliği, bağımsızlık sonrası uygun bir ekonomik çerçeve oluşturma konusunda karşılaştığı zorlukların bir göstergesi olmuştur (R. Wijesinha, kişisel görüşme, 16 Temmuz 2023).

Ayrıca Wijesinha, Sri Lanka'nın sömürge sonrası dönemdeki ekonomi politikalarının İngiliz modellerinden ilham aldığını, ancak ülkenin bu modelleri etkili bir şekilde uyarlamakta zorlandığını belirtmiştir (R. Wijesinha, kişisel görüşme, 16 Temmuz 2023). Wijesinha'ya göre bu durum, İngiliz sömürgeciliğinin yeni bağımsızlığını kazanan postkolonyal toplumların ekonomik zihniyeti üzerindeki kalıcı etkisini ortaya koymuştur (R. Wijesinha, kişisel görüşme, 16 Temmuz 2023). İngiliz sömürge yönetiminin mirası olan bu kalıcı etki, alternatif olabilecek çeşitli ekonomi modellerinin Sri Lanka'nın kendine özgü koşullarına uygun hale getirilmesine engel teşkil etmiştir (R. Wijesinha, kişisel görüşme, 16 Temmuz 2023).

Sri Lanka'da başbakanlık ve devlet başkanlığı görevlerinde bulunan Ranasinghe Premadasa'nın ekonomik sorunları ele almak için gösterdiği çabalara dikkat çeken

Wijesinha, kendi tabiriyle Başkan Premadasa'nın 1 Mayıs 1993 tarihinde suikaste "kurban gitmesinin" bir dönüm noktası olduğunu ve Premadasa'nın suikastinin ülkeyi daha uç ekonomi modellerine yönelttiğini iddia etmiştir (R. Wijesinha, kişisel görüşme, 16 Temmuz 2023). Wijesinha'ya göre, uç ekonomi modellerine yapılan bu geçişin, ılımlı politikalardan uzaklaşan Sri Lanka'nın siyasi manzarası üzerinde olumsuz etkileri olmuştur (R. Wijesinha, kişisel görüşme, 16 Temmuz 2023).

Sally ise Sri Lanka'nın ekonomi politikalarını "yanlış yönlendirilmiş ve başarısız" olduğu gerekçesiyle eleştirmiştir (R. Sally, kişisel görüşme, 1 Ağustos 2023). Hindistan'ın izlediği politikaları andıran bu politikaların Sri Lanka toplumu için önemli zorluklarla sonuçlandığını belirten Sally, uygun ekonomik önlemlerin alınmamasın postkolonyal Sri Lanka'nın siyasi istikrarı üzerinde olumsuz sonuçlar doğurduğunu iddia etmiştir (R. Sally, kişisel görüşme, 1 Ağustos 2023).

Sonuç olarak, yaşanan tüm ekonomik zorluklara rağmen, İngiliz sömürge ekonomik yapılarının postkolonyal Sri Lanka'da bazı yönleriyle varlığını sürdürdüğünü belirten Sally, Sri Lanka'nın çay, kauçuk ve Hindistan cevizi gibi plantasyon ihracatına yönelik sahip olduğu altyapının devam eden gücüne vurgu yapmıştır (R. Sally, kişisel görüşme, 1 Ağustos 2023). Sri Lanka ekonomisinin postkolonyal dönemde sahip olduğu bu süreklilik, sömürge mirası ile bağımsızlık sonrası ekonomi politikaları arasındaki ilişkinin en büyük göstergesi olmuştur (R. Sally, kişisel görüşme, 1 Ağustos 2023).

Bağımsızlığın ardından Sri Lanka, ekonomik krizlerle karşı karşıya kalmış ve bu durum Sri Lanka'daki devlet inşası sürecini etkilemiştir. Bağımsızlık sonrası Sri Lanka'nın yaşadığı ekonomik krizler ve sorunlar, İngiliz sömürgeciliği döneminin kalıntıları olarak değerlendirmiştir. Bununla birlikte, postkolonyal dönemde göreve gelen hükümetlerin izledikleri ekonomi politikaları da yaşanan sorunların ve ekonomik krizlerin ortaya çıkmalarına sebep olmuşlardır. Sri Lanka'nın karşılaştığı ekonomik sorunlar, sentetik kauçuğun keşfi gibi faktörlerle daha da derinleşmiş ve siyasi istikrarı da etkilemiştir. Ekonomik politikalardaki değişimlerin devletin yapılanmasına olan etkisi ve İngiliz ekonomi modellerinin uyarlanmasındaki zorluklar ile açıklanmıştır. Sri Lanka'nın çay, kauçuk ve

Hindistan cevizi gibi ihracat ürünlerindeki sürekliliği, sömürge döneminin ekonomik etkisinin devam ettiğini göstermektedir. Bu bağlamda, Sri Lanka'nın ekonomik manzarası, bağımsızlık sonrası dönemdeki ekonomik zorluklarla İngiliz sömürgeciliğinin mirasının bir yansımasıdır.

6.5. İngiliz Sömürgeciliğinin Seylan'daki Milliyetçi Hareketlere Etkileri

İngiliz sömürge dönemi, Seylan'da yalnızca yerel siyasete değil; ayrıca sömürge karşıtı ve bağımsızlık yanlısı milliyetçi hareketler üzerinde de etkili olmuştur. Tezin bu bölümünde İngiliz sömürge döneminin Seylan'ın bağımsızlığa giden sürecinde milliyetçi hareketlere olan etkisi ve bu etkinin devlet inşası sürecindeki yeri incelenmiştir. Bu bağlamda, yapılan mülakatlarda katılımcılara "İngiliz sömürgeciliği, Sri Lanka'daki milliyetçi hareketlerin gelişmelerine veya bastırılmalarına ne ölçüde etkili olmuşlardır?" ile "Sömürge karşıtı hareketler, Sri Lanka'daki postkolonyal devlet inşasının gidişatını nasıl şekillendirmişlerdir?" soruları sorulmuştur. Katılımcıların verdikleri cevaplar sonucunda İngiliz sömürgeciliğinin Seylan'daki milliyetçi hareketlere etkisi ve bu etkinin devlet inşası süreciyle olan bağlantısı "Sömürgecilik Mirası ve Direniş", "Sosyokültürel Dinamikler" ve "Küresel Bakış Açıları ve Etkileri" başlıkları altında açıklanmıştır.

Tablo 14

Seylan Vakası Katılımcılarının İngiliz Sömürgeciliğinin Seylan'daki Milliyetçi Hareketlere Etkileri Hakkındaki İfadelerinin Kod Temelli Frekans Tablosu

İngiliz Sömürgeciliğinin Seylan'daki Milliyetçi Hareketlere Etkileri	Kullanım Sıklığı
Sömürgecilik Mirası ve Direniş	82
Sosyokültürel Dinamikler	26
Küresel Bakış Açıları ve Etkileri	24
Toplam	132

Tablo 14'te görüldüğü üzere katılımcıların sorulara verdikleri cevaplarda geçen ifadeler ile yapılan kod temelli frekans analizi sonucunda İngiliz sömürgeciliğinin Seylan'daki milliyetçi hareketlere olan ilk etkisi "Sömürgecilik Mirası ve Direniş" başlığı altında açıklanmıştır. "Sosyokültürel Dinamikler" teması İngiliz sömürgeciliğinin Seylan'daki milliyetçi hareketlere olan ikinci etkisi olurken, "Küresel Bakış Açıları ve Etkileri" ise üçüncü ve son tema olarak irdelenmiştir.

6.5.1. Sömürgecilik Mirası ve Direniş

"Sömürgecilik Mirası ve Direniş" temasında, İngiliz sömürgeciliğinin neden olduğu direniş hareketlerinin yanı sıra özgürlük ve kendi kaderlerini tayin için mücadele eden Sri Lankalılar arasındaki ortak bir ulusal kimliğin ortaya çıkışının devlet inşası sürecindeki yeri incelenmiştir.

Tablo 15

Seylan Vakası Katılımcılarının “Sömürgecilik Mirası ve Direniş” Teması Hakkındaki İfadelerinin Kod Temelli Frekans Tablosu

Sömürgecilik Mirası ve Direniş	Kullanım Sıklığı
Milliyetçi Hareketler ve Siyasi Aktivizm	26
Sömürgeci Manipülasyon ve Baskı	20
Sömürge Yönetişimi ve Deneyimi	19
Özerklik ve Bağımsızlık Mücadelesi	17
Toplam	82

Tablo 15’te aktarıldığı üzere, yapılan kod temelli frekans analizi sonucunda, “Sömürgecilik Mirası ve Direniş” teması sırasıyla “Milliyetçi Hareketler ve Siyasi

Aktivizm", "Sömürgeci Manipülasyon ve Baskı", "Sömürge Yönetişimi ve Deneyimi" ve "Özerklik ve Bağımsızlık Mücadelesi" olmak üzere dört alt tema altında açıklanmıştır.

"Sömürgecilik Mirası ve Direniş" temasının ilk alt teması "Milliyetçi Hareketler ve Siyasi Aktivizm" olmuştur. Bu temada, Seylan'daki milliyetçi hareketlerin ortaya çıkışı ve gelişimi, İngiliz müfredatıyla yetişen eğitimli elitlerin rolü ve siyasi temsil talebi incelenmiştir.

Seylan'daki İngiliz sömürge yönetimi, idari alanları kategorize etme yoluyla etnik ve dini kimliklerin güçlendirilmesinde önemli bir rol oynamıştır (Phadnis, 1979). Nayani Melegoda'nın belirttiği gibi, sömürge politikaları idari amaçlarla toplulukları kategorize ederek etnik ve dini kimlikleri istemeden de olsa güçlendirmiştir (N. Melegoda, kişisel görüşme, 28 Temmuz 2023). İngilizlerin izledikleri kategorizasyon politikası, kendi topluluklarının haklarını ve çıkarlarını savunmayı amaçlayan milliyetçi hareketlere zemin hazırlamıştır (N. Melegoda, kişisel görüşme, 28 Temmuz 2023).

Seylan'daki ulusal bağımsızlık hareketinin Hindistan'daki ulusal bağımsızlık hareketinin aksine doğası gereği farklı olduğunu belirten Osantha Nayanapriya Thalpawila, Seylan'daki milliyetçi hareketlerin Hindistan'daki muadili kadar güçlü olmadığını iddia etmiştir (O. N. Thalpawila, kişisel görüşme, 31 Temmuz 2023). Seylan'daki ulusal harekette İngiliz yöneticilere karşı daha işbirlikçi bir yaklaşım sergilenmiş ve sömürge hükümetiyle yakın çalışma arayışına girilmiştir (O. N. Thalpawila, kişisel görüşme, 31 Temmuz 2023). Bu işbirlikçi duruş, sömürge yetkilileriyle iş birliği yapmayı seçen bazı Marksist gruplar da dahil olmak üzere Seylan'daki belirli gruplar tarafından örnek alınmıştır (O. N. Thalpawila, kişisel görüşme, 31 Temmuz 2023).

Her ne kadar İngiliz sömürge yönetimine karşı duruş sergileseler de Marksist grupları böyle davranmaya iten sebep, o dönemde liberal gruplara kıyasla güçlerinin sınırı olmalarıdır (O. N. Thalpawila, kişisel görüşme, 31 Temmuz 2023). Ayrıca, İngiliz sömürge hükümetinin Seylan ulusal hareketine karşı önemli bir meydan okuması olmadığının altını çizen Thalpawila'ya göre, sömürge yönetimi ile yerel gruplar arasındaki nispi barışçıl birliktelik,

bazı milliyetçi hareketlerin daha fazla siyasi güç arayışında olmalarına rağmen sömürge yönetimiyle yakın bir ilişki sürdürmelerine olanak sağlamıştır (O. N. Thalpawila, kişisel görüşme, 31 Temmuz 2023).

Razeen Sally, Sri Lanka'da 20. yüzyılın başlarında Sinhala Budist kimliğinin yeniden canlanması siyasi milliyetçiliğin büyümesine katkıda bulunduğunu belirtmiştir (R. Sally, kişisel görüşme, 1 Ağustos 2023). Bununla birlikte Sally, bu canlanmanın dönemin siyasi milliyetçiliğini beslediğinin altını çizmiştir (R. Sally, kişisel görüşme, 1 Ağustos 2023). Ayrıca, Sally'e göre bu canlılık, sonunda ülkeyi bağımsızlığa götürecek olan milliyetçi hareketin "embriyosunu" oluşturmuştur (R. Sally, kişisel görüşme, 1 Ağustos 2023).

Sri Lanka'daki ulusal bağımsızlık sürecinin çeşitli gelişim aşamalarından geçtiğini hatırlatan Mohamed Anifa Fowsar, milliyetçi hareketlerin 19. yüzyılın sonlarında, liberal ve demokratik fikirlerden etkilenen eğitimli Sinhalalı elitlerin öncülüğünde başladığını belirtmiştir (M. A. Fowsar, kişisel görüşme, 9 Ağustos 2023). Milliyetçi hareketlerin kısmen komünizmin artan etkisiyle daha radikal bir güce dönüştüğünü vurgulayan Fowsar'a göre milliyetçi hareketler bağımsızlığa giden yıllarda zirveye ulaşarak Sri Lanka'nın ulus olma yolculuğuna zemin hazırlamıştır (M. A. Fowsar, kişisel görüşme, 9 Ağustos 2023).

Hindistan Ulusal Kongresi'nin kuruluşunun Sri Lanka'daki milliyetçi örgütler üzerinde dalgalanma etkisi yarattığına dikkat çekerek konuya diğer katılımcılardan farklı bakan Shanthini Ganeshalingam, Suriya-Mal Hareketi ve Seylan Ulusal Kongresi gibi milliyetçi grupların aslında Hindistan Ulusal Kongresi'nin etkisine tepki olarak ortaya çıktığını belirtmiştir (S. Ganeshalingam, kişisel görüşme, 22 Ağustos 2023). Ayrıca, Sri Lanka'nın kuzey eyaletinde faaliyet gösteren Jaffna Gençlik Kongresi, Hindistan Ulusal Kongresi'nin stratejilerini takip etmiş ve önde gelen Hintli liderleri Sri Lanka'ya davet ederek İngiliz sömürgeciliğine karşı mücadeleleri yoğunlaştırmıştır (S. Ganeshalingam, kişisel görüşme, 22 Ağustos 2023).

"Sömürgeci Manipülasyon ve Baskı", "Sömürgecilik Mirası ve Direniş" temasının ikinci alt temasıdır. Bu temada, ulusal bağımsızlık sürecinde sömürge yönetiminin

kamuoyunu manipüle etmek için kullandığı stratejiler, insan hakları ihlalleri iddiaları ve milliyetçi hareketlerin çeşitli yollarla bastırılması konuları ele alınmıştır.

İngiliz sömürgeciliğinin ince ama etkili bir yönü olduğunu belirten Rajiva Wijesinha, ince ve etkili olarak tanımladığı bu yönün "kamuoyu algısının manipülasyonu" olduğunu vurgulamıştır (R. Wijesinha, kişisel görüşme, 16 Temmuz 2023). İngilizlerin insanları manipüle ettiğini söyleyen Wijesinha, manipülasyonda toplumları Uluslararası Af Örgütü gibi örgütleri kullanacak kadar ileri gittiklerini iddia etmiştir (R. Wijesinha, kişisel görüşme, 16 Temmuz 2023). Wijesinha'ya göre Seylan'da yapılan manipülasyon, Seylan toplumunun ülke ekonomisinin yönetimini ele aldığında ve İngilizlerin buna karşı saldırarak karşılık verdiğinde meydana gelmiştir (R. Wijesinha, kişisel görüşme, 16 Temmuz 2023).

İngiliz sömürge yönetimindeki yetkililerin kontrolü saplamak için manipülasyon da dahil olmak üzere çeşitli taktikler kullandığını söyleyen Wijesinha, yöneticilerin daha da ileri giderek hoşlanmadıkları kişileri "insan hakları ihlalcisi" olarak etiketlemekte hızlı davrandıklarını ileri sürmüştür (R. Wijesinha, kişisel görüşme, 16 Temmuz 2023). "Manipülatör" etiketinin İngiltere'deki iyi niyetli bireyler tarafından da samimi bir şekilde ortaya atıldığını öne süren Wijesinha, İngilizlerin kendi kamuoylarına karşı eylemlerini ahlaki açıdan haklı gösteren bir anlatı kullandıklarını belirtmiştir (R. Wijesinha, kişisel görüşme, 16 Temmuz 2023).

Saranya Hasanthi Urugodawette Dissanayake, Sri Lanka'da milliyetçi hareketlerin bastırıldığını ancak bunun Hindistan'daki kadar şiddetli olmadığını belirtmiştir (S. H. U. Dissanayake, kişisel görüşme, 21 Temmuz 2023). İngilizlerin bağımsızlık hareketlerine karşı Bandaranaike gibi milliyetçi liderleri hapse atarak önlemler aldığını belirten Dissanayake, İngilizlerin izlediği baskıcı uygulamaların sömürgeciliğin doğal bir sonucu olduğunu söylemiştir (S. H. U. Dissanayake, kişisel görüşme, 21 Temmuz 2023). İngiliz yetkililerinin sömürge yönetimlerini koruma konusundaki kararlılığını vurgulayan Dissanayake'nin bakış açısına göre milliyetçi hareketler bastırılmak zorundaydı; aksi takdirde bu tür eylemlere izin vermek, Britanya İmparatorluğu'nun ayakta kalmasını tehlikeye atabilirdi (S. H. U. Dissanayake, kişisel görüşme, 21 Temmuz 2023).

Dissanayake'nin aksine Fowsar, İngiliz sömürge hükümeti de milliyetçi hareketleri bastırmasını anlayışla karşılamamış; İngilizlerin milliyetçi hareketlere sık sık şiddetle karşılık verdiğini ve toplum üzerindeki baskısını sürdürmek adına birçok milliyetçi lider tutuklayıp hapse attığını vurgulamıştır (M. A. Fowsar, 9 Ağustos 2023).

Paikiasothy Saravanamuttu ise Dissanayake ve Fowsar'ın aksine yerel toplumlara ve kitlelere yönelik muazzam bir baskı söz konusu olmadığını iddia etmiştir (Saravanamuttu, kişisel görüşme, 3 Ağustos 2023). Saravanamuttu'ya göre asıl sorun, İngilizlerin "Böl ve Yönet" politikası gereğince sömürge yönetimindeki pozisyonlar Avrupa kökenli azınlık olan Burgherlere vermeleriydi (Saravanamuttu, kişisel görüşme, 3 Ağustos 2023). Bunun sonucunda, Westminster sisteminden miras alınan parlamenter demokrasi geleneği pek çok açıdan zedelenmiş ve milliyetçi hareketler üzerindeki baskı dolaylı olarak artmıştır (Saravanamuttu, kişisel görüşme, 3 Ağustos 2023). Görüşme sırasında milliyetçi hareketler konusunda çok detaya girmeyen Rohan Gunaratna da milliyetçi hareketlerin üzerindeki baskının "Böl ve Yönet" politikasıyla ilintili olduğunu belirtmiştir (R. Gunaratna, kişisel görüşme, 2 Ağustos 2023).

Görüşmelerde yinelenen tema, İngiliz sömürge yönetiminin milliyetçi hareketleri zayıflatmak için kullandığı "Böl ve Yönet" politikasıdır (N. Melegoda, kişisel görüşme, 28 Temmuz 2023). İngiliz yetkililerin milliyetçi hareketin birliğini zayıflatmak için mevcut etnik ve dini gerilimleri kullandığına yeniden vurgu yapan Melegoda, Sri Lanka'daki etnik ve dini bölünmeler üzerinde kalıcı bir etki bırakan "Böl ve Yönet" politikasının, Seylan'daki milliyetçi hareketlerin büyümesini de engellediğini iddia etmiştir (N. Melegoda, kişisel görüşme, 28 Temmuz 2023).

"Sömürge Yönetişimi ve Deneyimi", "Sömürgecilik Mirası ve Direniş" temasını oluşturan üçüncü alt temadır. Bu tema kapsamında, İngiliz sömürge yönetiminin yapısının ve İngiliz sömürge yönetiminin Seylan'daki varlığını sürdürebilmek adına izledikleri stratejilerin milliyetçi gruplar üzerindeki etkisi araştırılmıştır.

Britanya İmparatorluğu, milliyetçi hareketler bakımından Sri Lanka'yı Hindistan'daki yaklaşımlarından farklı olarak sömürge yönetiminde eşsiz bir deney olarak görmüştür (R. Wijesinha, kişisel görüşme, 16 Temmuz 2023). Bu görüşünü "Sri Lanka bir anlamda İngilizler için bir deneydi" sözleriyle aktaran Wijesinha'ya göre, İngiliz yönetiminin bu deneysel doğası, kast sisteminin olduğu geniş Hint toplumunun alt tabakalarında uygulanabilir olmayan yönetim stratejilerini keşfetmelerine olanak sağlamıştır (R. Wijesinha, kişisel görüşme, 16 Temmuz 2023). İngilizlerin milliyetçi hareketler üzerinde Hindistan'da uyguladığı "deneyin" sonuçları, zaman içerisinde Sri Lanka toplumunun çeşitli yönlerine yayılmıştır (R. Wijesinha, kişisel görüşme, 16 Temmuz 2023).

Bununla birlikte Wijesinha, İngiliz sömürge yönetiminin, özellikle plantasyonların mülkiyeti yoluyla Sri Lanka ekonomisi üzerindeki kontrolünü sürdürmesi, Sri Lanka'daki milliyetçi hareketler üzerinde de etkili olduğunu belirtmiştir (R. Wijesinha, kişisel görüşme, 16 Temmuz 2023). İngilizlerin plantasyonları kontrol etmelerinin Seylan ekonomisini de kontrol ettiği anlamına geldiğini söyleyen Wijesinha, milliyetçi grupların sömürge yönetimine olan ekonomik bağımlılığın ülkenin ekonomik yapısını ve kalkınmasını şekillendirdiği için devlet inşasının gidişatı üzerinde etkileri olduğunu vurgulamıştır (R. Wijesinha, kişisel görüşme, 16 Temmuz 2023).

İngiliz sömürge yönetiminin Sri Lanka'ya Batı eğitimini getirerek eğitimli bir orta sınıfın ortaya çıkmasına katkıda bulunduğunu söyleyen Melegoda, eğitimli orta sınıfın, siyasi değişim ve toplumsal ilerlemenin savunucuları olarak daha sonraki milliyetçi hareketlerde önemli bir rol oynadığını belirtmitşir (N. Melegoda, kişisel görüşme, 28 Temmuz 2023). Ayrıca Melegoda, sömürgeciliğin kalıcı mirası olan etnik ve dini bölünmenin şiddetlenmesinin, Seylan içerisindeki farklı toplulukların siyasi temsil ve haklar için yarıştığı süreçte milliyetçi hareketlerin de tohumlarını ektiğini ileri sürmüştür (N. Melegoda, kişisel görüşme, 28 Temmuz 2023).

Sally ise 19. yüzyılın sonları ve 20. yüzyılın başlarındaki süreçe Seylan'daki Sinhala Budistleri arasında İngiliz sömürgeciliğinin etkilerine karşı kültürel anlamda bir tepkinin var olduğuna dikkat çekmiştir (R. Sally, kişisel görüşme, 1 Ağustos 2023). Bu kültürel

canlanma, daha sonra milliyetçi hareketleri destekleyecek olan farklı bir Sri Lanka kimliğinin temelini oluşturmuştur (R. Sally, kişisel görüşme, 1 Ağustos 2023). Bununla birlikte Sally, bağımsızlığını kazandıktan sonra Sri Lanka'nın ilk yöneticilerinin, 1930'larda kurulan ve gücünü hemen hemen kaybetmiş hükümet biçiminin bir mirası olarak esasen İngilizler tarafından seçildiğini belirtmiştir (R. Sally, kişisel görüşme, 1 Ağustos 2023). Sally'ye göre, bu yeni hükümet biçimi, tüm eksiklerine rağmen hem milliyetçi hareketlerin yapısını hem de devlet inşası sürecini etkilemiştir (R. Sally, kişisel görüşme, 1 Ağustos 2023).

Saravanamuttu, İngiliz sömürge kurumlarının bağımsızlık sonrasında da varlığını sürdürmelerinin milliyetçi toplulukların iktidar pozisyonlarından dışlanmasına yol açtığını iddia etmiştir (P. Saravanamuttu, kişisel görüşme, 3 Ağustos 2023). Milliyetçi grupların İngiliz sömürge kurumlarının postkolonyal dönemde de iktidardan dışlanmaları, Westminster sisteminden miras kalan parlamenter demokrasi gelenekleri üzerinde kalıcı bir etkisi olmuştur (P. Saravanamuttu, kişisel görüşme, 3 Ağustos 2023).

"Sömürgecilik Mirası ve Direniş" temasının dördüncü ve son alt teması "Özerklik ve Bağımsızlık Mücadelesi" olmuştur. Bu tema, Seylan'ın kendi kendini yönetme ve nihayetinde İngiliz sömürge yönetiminden bağımsızlığını kazanma yolunda kaydettiği aşamalı ilerlemeye odaklanılmış ve süreçteki önemli dönüm noktaları ve devlet inşasında karşılaşılan zorluklar incelemektedir.

Wijesinha, özyönetim ve bağımsızlık mücadelesine geçmeden önce Sri Lanka'nın sömürge mirasını ve buna karşı ortaya çıkan direnişi bir bağlama oturtmanın elzem olduğu düşüncesini aktarmıştır (R. Wijesinha, kişisel görüşme, 16 Temmuz 2023). Seylan vakasında sömürge döneminde özyönetime doğru kademeli hareketin olduğu belirten Wijesinha'ya göre bu hareket, Sri Lankalılar arasında siyasi özerkliklerini savunmak için artan arzuyu yansıtmıştır (R. Wijesinha, kişisel görüşme, 16 Temmuz 2023).

Özyönetime giden yolun, siyasi temsilde kademeli değişikliklerle belirlendiğini hatırlatan Wijesinha, bu süreçte Avrupalı temsilcilerden oluşan bir yasama konseyi siyasi

manzaraya hâkim olduğunu belirtmiştir (R. Wijesinha, kişisel görüşme, 16 Temmuz 2023). Ancak 1931 yılına gelindiğinde, genel imtiyazın getirilmesi önemli bir dönüm noktası olmuştur (R. Wijesinha, kişisel görüşme, 16 Temmuz 2023). Wijesinha'ya göre bu değişikliklerin sadece taviz olmadığını, Sri Lankalı milliyetçilerin ısrarlı taleplerinin bir sonucu olduğunu belirtmek çok önemlidir (R. Wijesinha, kişisel görüşme, 16 Temmuz 2023).

Bağımsızlığın Seylan'da 1948 yılında "tepside sunulduğunu" dokunaklı şekilde söyleyen Wijesinha, kazanılan bağımsızlığın milliyetçi hareketlerin mücadelesinin "doruk noktası" olduğunun altını çizmiştir (R. Wijesinha, kişisel görüşme, 16 Temmuz 2023). Dissanayake ise bağımsızlığın kazanılmasının sadece milliyetçi grupların başarısı olmadığını, aksine tüm toplulukların ortak çabalarıyla elde edildiğini vurgulamıştır (S. H. U. Dissanayake, kişisel görüşme, 21 Temmuz 2023).

Melegoda ise İngiliz sömürge yönetimine karşı olan direnişin Sri Lanka toplumunun şekillenmesinde oynadığı kritik role dikkat çekmiştir (N. Melegoda, kişisel görüşme, 28 Temmuz 2023). Sömürgeciliğe karşı direnme eylemi, farklı geçmişlerden ve topluluklardan gelen insanları bir araya getiren bir toplanma noktası haline gelmiştir (N. Melegoda, kişisel görüşme, 28 Temmuz 2023). "Ortak bir zalime karşı verilen ortak mücadele", Sri Lankalılar arasında bir dayanışma duygusu yaratmıştır (N. Melegoda, kişisel görüşme, 28 Temmuz 2023).

Ancak Melegoda, sömürge yönetimi sonrasında ortaya çıkan zorlukların da altını çizmiştir (N. Melegoda, kişisel görüşme, 28 Temmuz 2023). Melegoda'ya göre, 1948'de bağımsızlığın kazanılmasının ardından başlatılan ulus inşası sürecine, ulusun bütünlüğüne ilişkin çözülemeyen sorunlar damgasını vurmuştur (N. Melegoda, kişisel görüşme, 28 Temmuz 2023). Bu sorunlar, postkolonyal dönemdeki devlet inşasında farklı etnik ve dini grupların yeni kurulan devlet içindeki rolüne ilişkin tartışmalar gibi çeşitli şekillerde ortaya çıkmıştır (N. Melegoda, kişisel görüşme, 28 Temmuz 2023).

Melegoda, vurguladığı zorlukların özünde kısmen İngiliz sömürgeciliğinin mirasının bir sonucu olduğunu belirtmiştir (N. Melegoda, kişisel görüşme, 28 Temmuz 2023). Sömürge yönetimine karşı direniş, eylemi ve dayanışmayı teşvik etmiş olsa da topluluklar arasında bölünme ve rekabet tohumları eken sömürge politikaları bağımsızlık sonrasında da ulusun yörüngesini şekillendirmeye devam etmiştir (N. Melegoda, kişisel görüşme, 28 Temmuz 2023).

Sally ise katılımcıların aksine, İngiliz yönetiminden bağımsızlığa geçişin nispeten işbirlikçi doğasını vurgulayan bir bakış açısı sunmuştur (R. Sally, kişisel görüşme, 1 Ağustos 2023). Bu bakış açısıyla Sally, bağımsızlık için şiddet içeren bir mücadele kavramına meydan okunduğunu belirtmiş ve İngiliz politikalarının özyönetime giden yolu şekillendirmedeki etkisinin barışçıl olduğunu altını çizmiştir (R. Sally, kişisel görüşme, 1 Ağustos 2023).

Fowsar, Sri Lanka'daki İngiliz sömürgeciliğinin mirası olmuş, 1983-2009 yılları arasında gerçekleşen ve ülkenin bağımsızlık sonrası tarihine uzun bir gölge düşürmüş iç savaşın özerklik ve bağımsızlık mücadelesisinin tezahürü olduğunu iddia etmiştir (M. A. Fowsar, kişisel görüşme, 9 Ağustos 2023). Fowsar'a göre kimlik, etnisite ve güç meseleleri etrafında dönen Sri Lanka İç Savaşı, sömürge yönetiminin Seylan üzerindeki kalıcı etkisinin dokunaklı bir örneğini sunmuştur (M. A. Fowsar, kişisel görüşme, 9 Ağustos 2023). Sri Lanka İç Savaşı'nın kilit unsurlarından biri, Seylan'daki milliyetçi ve aşırı milliyetçi direniş ve özerklik yanlısı gruplar arasındaki rekabet ve çatışma olmasıydı (M. A. Fowsar, kişisel görüşme, 9 Ağustos 2023). Her biri Sri Lanka'nın geleceğine dair kendi vizyonuna sahip olan bu gruplar, hakimiyet mücadelesinde çarpışmışlardır (M. A. Fowsar, kişisel görüşme, 9 Ağustos 2023).

Son olarak Ganeshalingam, İngilizlere karşı özerklik ve bağımsızlık mücadelesinin yapıldığı dönemdeki devlet kurma çabalarının başladığı ortama ışık tutmuştur (S. Ganeshalingam, kişisel görüşme, 22 Ağustos 2023). Ganeshalingam'a göre bu dönem, devletin İngiliz sömürgeciliğinin isteklerine göre şekillendirilmesinde sömürge yanlısı güçlerin milliyetçilerden daha önemli bir rol oynadığı bir dönemdi. Ayrıca, özerklik ve

bağımsızlık mücadelesi döneminde Seylan, aynı zamanda devlet inşasında Budist-Sinhala unsurların hakimiyetine de tanıklık etmiştir (S. Ganeshalingam, kişisel görüşme, 22 Ağustos 2023).

İngiliz sömürgeciliğine karşı Sri Lanka'da ortaya çıkan direniş hareketleri, Sri Lanka'nın devlet inşasını etkileyen bir diğer gelişme olmuştur. Sri Lanka'daki milliyetçi hareketler, İngiliz sömürge yönetiminin etnik ve dini kimlikleri kategorize etme siyasetiyle şekillenmiş ve bu politikaların toplumlar arasında güçlü bir ulusal kimlik duygusunun oluşmasına katkıda bulunmuştur. Özellikle Hindistan'daki ulusal bağımsızlık hareketinden farklı olarak, Seylan'daki milliyetçi hareketler İngiliz yöneticilere karşı daha işbirlikçi bir yaklaşım sergilemiş ve bazı gruplar İngiliz sömürge yönetimiyle yakın ilişkiler geliştirmişlerdir. İngiliz sömürge yönetiminin kamuoyunu manipüle etme ve milliyetçi hareketleri bastırma stratejileri de Sri Lanka'daki milliyetçi grupları etkilemiştir. Ayrıca, İngiliz sömürge yönetiminin Sri Lanka'daki varlığı, ülkenin ekonomik ve siyasi yapısını şekillendirmiş ve bağımsızlık sonrası devlet inşası sürecinde önemli bir rol oynamıştır. Bağımsızlık süreci ise özyönetim talepleriyle adım adım ilerleyerek Sri Lanka'nın İngiliz sömürge yönetiminden bağımsızlığını kazanmasıyla sonuçlanmıştır. Ancak, postkolonyal dönemde Sri Lanka, farklı etnik ve dini gruplar arasında ulusal bütünlüğe ilişkin sorunlar ve İngiliz sömürgeciliğinin mirası olarak ortaya çıkan zorluklarla karşılaşmıştır. Bu süreç, Sri Lanka'nın devlet inşası ve ulusal kimlik arayışında önemli bir dönemeç olmuştur.

6.5.2. Sosyokültürel Dinamikler

Sri Lanka'nın bağımsızlığını kazanmasına yol açan milliyetçi hareketlerin şekillenmesinin en önemli sebebi olan İngiliz sömürgeciliği, Seylan adasının sosyokültürel dinamikleri üzerinde de etkili olmuştur. Tezin bu bölümünde, sömürge karşıtı olarak ortaya çıkan milliyetçi hareketlere sebep olan sosyopolitik dinamikler incelenmiştir. Bu bağlamda, "Sosyokültürel Dinamikler" teması, "Etnik ve Dini Dinamikler" ve "Kültür ve Kimlik Temelli Oluşum" olmak üzere ikiye ayrılmıştır.

Tablo 16

Seylan Vakası Katılımcılarının “Sosyokültürel Dinamikler” Teması Hakkındaki İfadelerinin Kod Temelli Frekans Tablosu

Sosyokültürel Dinamikler	Kullanım Sıklığı
Etnik ve Dini Dinamikler	17
Kültür ve Kimlik Temelli Oluşum	9
Toplam	26

Tablo 16'da görüldüğü üzere, yapılan kod temelli frekans analizi sonucunda, "Sosyokültürel Dinamikler" teması kullanım sıklığına göre yapılan sırayla "Etnik ve Dini Dinamikler" ve "Kültür ve Kimlik Temelli Oluşum" olmak üzere iki alt tema altında açıklanmıştır.

"Etnik ve Dini Dinamikler", kod temelli frekans tablosuna göre “Sosyokültürel Dinamikler” temasının en çok kullanım sıklığına sahip ilk alt teması olmuştur. Bu temada, fırsat eşitsizlikleri, dini konulardaki canlanmalar ve çoğunlukçuluğun etkisi de dahil olmak üzere Seylan'daki etnik ve dini kimliklerin karmaşık etkileşimini incelemektedir.

İngiliz sömürge yönetiminin Sri Lanka'daki etnik ve dini dinamiklerin şekillenmesinde önemli bir rol oynadığını belirten Rajiva Wijesinha'ya göre en önemli iki husus, Sri Lanka'daki plantasyonlara Hintli işgücünün ithal edilmesi ve İngiliz sömürge yönetiminin işçilere sert muamelede bulunması ve işçileri baskı altında çalıştırmasıydı (R. Wijesinha, kişisel görüşme, 16 Temmuz 2023). İngilizlerin sert ve kötü muamelesi hem Sri Lanka'daki hem de Hindistan'dan getirilen Tamillerin kendilerine köle muamelesi yapıldığı hissine kapılmasıyla birlikte plantasyonlara saldırılmalarına yol açmıştır (R. Wijesinha, kişisel görüşme, 16 Temmuz 2023).

Buna karşılık Saranya Hasanthi Urugodawatte Dissanayake, Sinhala nüfusu arasında da Tamiller ile aynı fırsatlara sahip olmadıklarına dair bir his oluşmuştur (S. H. U. Dissanayake, kişisel görüşme, 21 Temmuz 2023). Nihayetinde, Sinhala ve Tamil toplumlarına yapılan muamele ve sağlanamayan fırsat eşitliği, etnik ve dini kimlikleri pekiştirerek toplumlar arasındaki ayrımı derinleştirmiştir (S. H. U. Dissanayake, kişisel görüşme, 21 Temmuz 2023).

İngiliz sömürgecilik döneminin Sri Lanka toplumu içinde bölünmeleri derinleştirdiğini belirten Nayani Melegoda, diğer katılımcılardan daha farklı bir bakış açısı sunarak, son yıllarda "Müslüman faktörünün" devreye girmesinin toplulukların ayrı kaldığı ancak duvarlarını onarmaya çalıştığı ortamda bir başka karmaşıklık katmanı eklenmesi anlamına geldiğini iddia etmiştir (N. Melegoda, kişisel görüşme, 28 Temmuz 2023). Bu durumun aslında ülkenin zengin çeşitliğine katkı vermesi gerektiğini söyleyen Melegoda, Sri Lankalı siyasetçilerin çoğu zaman bunu anlamakta ve etkili bir şekilde kullanmakta başarısız olduklarını da vurgulamıştır (N. Melegoda, kişisel görüşme, 28 Temmuz 2023).

Razeen Sally, dini dinamiklerin de sömürgeciliğin etkisinden muaf tutulamayacağını belirtmiştir (R. Sally, kişisel görüşme, 1 Ağustos 2023). "19. yüzyılın üçte birlik kısmının sonunda Budist bir canlanma olduğu" sözlerini aktaran Sally, buna paralel olarak, kuzeyde özellikle Şaivit (Şiva) Hinduizmini içeren bir Hindu-Tamil canlanmasının yaşandığına dikkat çekmiştir. Bu canlanmalar dini manzaraya başka bir karmaşıklık katmanı eklemiş ve milliyetçi duyguların şekillenmesine katkıda bulunmuştur.

Sömürge döneminde milliyetçi hareketlerin ortaya çıkmalarının etnik ve dini gerilimleri de ön plana çıkardığını belirten Paikiasothy Saravanamuttu, Tamillerin kendilerini ötekileştirilmiş hissettikleri bu süreçte Sinhalaların da bir çoğunluk kompleksi geliştirdiğine işaret etmiştir (P. Saravanamuttu, kişisel görüşme, 3 Ağustos 2023). İki toplumun algılarındaki bu farklılık etnik bölünmeleri daha da şiddetlendirmiştir (P. Saravanamuttu, kişisel görüşme, 3 Ağustos 2023).

Mohamed Anifa Fowsar ise Sinhala ve Tamil milliyetçilerinin iktidar için yarışırlarken iki toplumun milliyetçi hareketlerinin etnik aidiyet çizgileri boyunca giderek bölündüğünü tespit etmiştir (8. Mohamed Anifa Fowsar). Ancak bu etnik ve dini gerilimler sömürge yönetiminin sona ermesiyle ortadan kalkmamış; aksine kaynamaya devam etmiş ve sonunda şiddete dönüşmüştür (M. A. Fowsar, kişisel görüşme, 9 Ağustos 2023).

"Sosyokültürel Dinamikler" temasının ikinci ve son alt teması "Kültür ve Kimlik Temelli Oluşum" olmuştur. Bu temada, sömürge döneminde farklı etnolinguistik kimliklerin ortaya çıkışı, kültürel tepki ve toplumlar arasındaki ayrımcılık incelenmiştir.

Melegoda'ya göre kültür ve kimlik temelli oluşumu oluşturan neden Sri Lanka'daki İngiliz sömürgeciliğinin en önemli sonuçlarından biri olan Sinhala ve Tamil kimliklerinin kristalleşmesiydi (N. Melegoda, kişisel görüşme, 28 Temmuz 2023). Melegoda bu durumu, "İngiliz sömürgeciliği Sinhala ve Tamil kimliklerinin kristalleşmesine yol açarak, kendi topluluklarının haklarını ve çıkarlarını savunmayı amaçlayan milliyetçi hareketlere zemin hazırladı" sözleriyle açıklamıştır (N. Melegoda, kişisel görüşme, 28 Temmuz 2023). Sömürge yönetiminin idari bölünmeler ve belirli topluluklara ayrıcalıklı muamele gibi politikaları bu kimliklerin katılaşmasına katkıda bulunmuştur (N. Melegoda, kişisel görüşme, 28 Temmuz 2023).

Sally ise kültürel ve kimliksel oluşumun sadece etnik kimliklerin kabul edilmesiyle sınırlı kalmadığını, aynı zamanda dini ve kültürel uygulamaların yeniden canlanmasını da içerdiğini iddia etmiştir (R. Sally, kişisel görüşme, 1 Ağustos 2023). "İngilizlere karşı özellikle Sinhala Budistleri arasında bir tür dini ve kültürel canlanmaya yol açan kültürel bir tepki vardı" açıklamasında bulunan Sally'e göre bu canlanma, İngilizlerin geleneksel adet ve uygulamaların altını oyma girişimlerine bir yanıttı (R. Sally, kişisel görüşme, 1 Ağustos 2023). Benzer şekilde, Seylan'ın kuzeyinde İngilizlere karşı özellikle Şaivit Hinduizm'de bir Hindu Tamil canlanması yaşanmıştır. (R. Sally, kişisel görüşme, 1 Ağustos 2023).

Rohan Gunaratna ise İngiliz sömürge politikaları sadece mevcut kimlikleri marjinalleştirmekle kamladığını, aynı zamanda farklı kimlikler ve kültürler de yarattığını

vurgulamıştır (R. Gunaratna, kişisel görüşme, 2 Ağustos 2023). İngiliz sömürge yönetiminin Seylan'da Tamil, Budist ve Müslüman gibi farklı kimlikler yarattığını söyleyen Gunaratna, bu kimliklerin sömürge yönetimi tarafından birbirlerinden her daim ayrı tutulduklarını ve "farklı toplulukların birliğini parçalayan" böl ve yönet politikasına uygun olarak desteklendiğini belirtmiştir (R. Gunaratna, kişisel görüşme, 2 Ağustos 2023). İngilizlerin böl ve yönet politikalarının toplulukları kutuplaştırdığının altını çizen Gunaratna'ya göre, farklı topluluklar arasındaki birliğin parçalanması dolayısıyla sömürge politikaları tarafından vurgulanan kimlik tanımlaması tarihsel sürecin bazı anlarında birleşik bir milliyetçi hareketin önünde engel teşkil etmiştir (R. Gunaratna, kişisel görüşme, 2 Ağustos 2023).

Fowsar, İngiliz sömürgeciliğine tepki olarak ortaya çıkan milliyetçi hareketlerin Sri Lanka'daki ulus bilinci üzerinde ikili bir etkisi olduğunu iddia etmiştir (M. A. Fowsar, kişisel görüşme, 9 Ağustos 2023). Sri Lanka'daki sömürge karşıtı hareketlerin devlet inşasının gidişatı üzerinde önemli bir etkisi olduğunu belirten Fowsar, sömürge karşıtı hareketlerin Sri Lankalılar arasında bir ulusal kimlik ve birlik duygusu yaratılmasına yardımcı olduğunu belirtmiştir (M. A. Fowsar, kişisel görüşme, 9 Ağustos 2023). Fowsar'a göre, sömürge yönetimine karşı verilen ortak mücadele, çeşitli topluluklar arasında bir dayanışma duygusu geliştirmiştir (M. A. Fowsar, kişisel görüşme, 9 Ağustos 2023).

İngiliz sömürgeciliği, Sri Lanka'nın devlet inşası sürecindeki sosyokültürel dinamikleri üzerinde etkiler bırakmıştır. Bu etkilerin en belirgin olanları, etnik ve dini dinamikler ile kültürel ve kimlik temelli oluşumların ortaya çıkmasıdır. İngiliz sömürge yönetiminin Sri Lanka'daki toplumlara karşı olan sert muamelesi ve fırsat eşitsizlikleri, Sinhala ve Tamil toplumlarındaki ötekileştirme hissine yol açmış ve etnik gerilimleri artırmıştır. Ayrıca, İngiliz sömürge yönetiminin izlediği "Böl ve Yönet" politikası, farklı etnolinguistik kimliklerin ortaya çıkmasına ve topluluklar arasındaki birliğin parçalanmasına neden olmuştur. Doğal olarak bu parçalanma, devlet inşası sürecinde milliyetçi hareketlerin güçlenmesine ve ulusal kimlik oluşumlarının önünü açmıştır.

6.5.3. Küresel Bakış Açıları ve Etkileri

Tezin bu bölümünde, milliyetçi hareketlere karşı olan küresel anlamdaki bakış açıları ve bu bakış açılarının milliyetçi hareketler üzerindeki etkileri irdelenmiştir. Bu bağlamda, İngiliz sömürgeciliğinin Seylan'daki milliyetçi hareketlere en son etkisi olan "Küresel Bakış Açıları ve Etkileri" teması, "Eğitimin Etkisi ve Siyasi İdeolojiler" ve "Karşılaştırmalı Bakış Açıları ve Etkileri" olmak üzere iki alt temaya ayrılmıştır.

Tablo 17

Seylan Vakası Katılımcılarının "Küresel Bakış Açıları ve Etkileri" Teması Hakkındaki İfadelerinin Kod Temelli Frekans Tablosu

Küresel Bakış Açıları ve Etkileri	Kullanım Sıklığı
Eğitimin Etkisi ve Siyasi İdeolojiler	13
Karşılaştırmalı Bakış Açıları ve Etkileri	11
Toplam	24

Tablo 17'de görüldüğü üzere, yapılan kod temelli frekans analizi sonucunda, "Küresel Bakış Açıları ve Etkileri" teması kullanım sıklığına göre yapılan sırayla "Eğitimin Etkisi ve Siyasi İdeolojiler" ve "Karşılaştırmalı Bakış Açıları ve Etkileri" olmak üzere iki alt tema altında açıklanmıştır.

"Eğitimin Etkisi ve Siyasi İdeolojiler", kod temelli frekans tablosuna göre "Küresel Bakış Açıları ve Etkileri" temasının en çok kullanım sıklığına sahip ilk alt teması olmuştur. Bu temada, Seylan'daki siyasi ideolojilerin ve temsil taleplerinin şekillenmesini sağlayan Batılı eğitimin rolünü incelenmiştir.

Seylan'daki İngiliz sömürge yönetimi döneminde belirli toplulukların deneyimlediği ötekileştirme duygusuna vurgu yapan Saranya Hasanthi Urugodawatte Dissanayake, Tamillerin kendilerini ötekileştirilmiş hissettiklerine dikkat çekmişir. Dissanayake'ye göre Tamillerin yaşadıkları ve hissetmekte haklı oldukları ötekileştirme duygularının meşru bir temele dayanmaktadır (S. H. U. Dissanayake, kişisel görüşme, 21 Temmuz 2023).

Aynı şekilde Nayani Melegoda, Tamillerin sahip oldukları bu ötekileştirme hissi, İngiliz sömürge yönetiminin eşitsiz uygulamalarından kaynaklanmıştır (N. Melegoda, kişisel görüşme, 28 Temmuz 2023). Melegoda bu durumun yerel halkın genellikle ikinci sınıf vatandaş gibi muamele gördüğü gerçekliğini yansıttığına dikkat çekmiştir (N. Melegoda, kişisel görüşme, 28 Temmuz 2023). Melegoda, bu ayrımcı muamelelerin, sömürge politikalarının ve idari kararların bir sonucu olduğunu açıkça belirtmiştir (N. Melegoda, kişisel görüşme, 28 Temmuz 2023).

Milliyetçi hareketlerin şekillenmesinde eğitim rolü olduğunu söyleyen Osantha Nayanapriya Thalpawila, bazı milliyetçi hareketlerin genel olarak halk tarafından yönlendirilmediğini, bunun yerine tipik olarak İngiltere'de eğitim görmüş ve Sri Lanka'ya dönmüş özel bir sınıf birey tarafından yönetildiğini vurgulamıştır (O. N. Thalpawila, kişisel görüşme, 31 Temmuz 2023). Bu kişiler, aktif olarak siyasete katılarak ülkenin siyasi manzarasının şekillenmesinde etkili olmuşlardır (O. N. Thalpawila, kişisel görüşme, 31 Temmuz 2023). Thalpawila'ya göre ana diller İngilizce olan bu "özel sınıf" üyelerinin, önde gelen misyon okullarında eğitim görmüş olmaları sebebiyle belirgin bir avantaja sahiptiler (O. N. Thalpawila, kişisel görüşme, 31 Temmuz 2023). Dahası, eğitimlerine Oxford ve Cambridge gibi prestijli kurumlara devam etme ayrıcalığına erişmişlerdir (R. Sally, kişisel görüşme, 1 Ağustos 2023).

Razeen Sally, İngiliz sömürgeciliğinin etkisinin eğitimin ötesinde Sri Lanka'nın siyasi yapısına kadar uzandığını ileri sürmüştür. Sally'e göre 1930'lardan itibaren Seylan, tüm Asya kolonileri arasında en güçlüsü olarak kabul edilen, yüksek oranda devredilmiş bir yönetim biçimine sahipti (R. Sally, kişisel görüşme, 1 Ağustos 2023). Bu yetki devri, İngiliz sömürge yönetimi ile yerel halk arasında kapsamlı bir iş birliğini kolaylaştırmış ve 1948'de

İngiliz yönetiminden bağımsızlığa barışçıl ve sorunsuz bir geçişle sonuçlanmıştır (R. Sally, kişisel görüşme, 1 Ağustos 2023).

Ayrıca Mohamed Anifa Fowsar, İngiliz sömürgeciliğinin Sri Lanka'ya liberalizm ve demokrasi gibi yeni siyasi ideolojiler ve kavramlar getirdiğini yeniden hatırlatarak ve bu siyasi ideolojilerin milliyetçi hareketleri önemli ölçüde etkilediğini belirtmiştir (M. A. Fowsar, kişisel görüşme, 9 Ağustos 2023). Fowsar'a göre, bu ideolojiler birçok Sri Lankalıya sömürge hükümetinden daha fazla temsiliyet talep etmeleri ve özyönetim çağrısında bulunmaları için ilham vermiştir (M. A. Fowsar, kişisel görüşme, 9 Ağustos 2023). Özyönetim ve daha fazla temsil talebi, daha geniş kapsamlı bağımsızlık mücadelesinde çok önemli roller oynamışlardır (M. A. Fowsar, kişisel görüşme, 9 Ağustos 2023).

"Karşılaştırmalı Bakış Açıları ve Etkileri", "Küresel Bakış Açıları ve Etkileri" temasının ikinci alt teması olarak incelenmiştir. Bu tema kapsamında, Seylan'da milliyetçi hareketlerin verdiği bağımsızlık mücadelesiyle Hindistan'daki hareketlerle karşılaştırmalı analizini sunulmuş, iki vaka arasındaki benzerlik ve farklılıklar vurgulanmıştır.

İngiliz sömürgeciliğinin milliyetçi hareketler üzerindeki karşılaştırmalı etkisini tartışan Rajiva Wijesinha, İngilizlerin Hindistan ve Sri Lanka'da benimsediği zıt yaklaşımlara dikkat çekmiştir (R. Wijesinha, kişisel görüşme, 16 Temmuz 2023). İngilizler için Hindistan'ın "riske atılamayacak kadar değerli" olduğunu belirten Wijesinha, bu sebepten ötürü İngilizlerin Hindistan'daki durumu ele alırken daha temkinli ve baskıcı olduklarını ima etmiştir (R. Wijesinha, kişisel görüşme, 16 Temmuz 2023). Hindistan'ın aksine Sri Lanka'da siyasi elitin İngilizleri desteklediklerini söyleyen Wijesinha, bu sebepten dolayı Seylan'da İngilizlerle iş birliği havasının hâkim olduğunu belirtmiştir (R. Wijesinha, kişisel görüşme, 16 Temmuz 2023).

Dissanayake ise Hindistan'ın bağımsızlık mücadelesinin daha zorlu olduğunu, Seylan'daki bağımsızlık hareketinin Hindistan'a göre daha küçük olduğunu söyleyerek iki vaka arasında ayrım yapmıştır (S. H. U. Dissanayake, kişisel görüşme, 21 Temmuz 2023). Dissanayake bu bakış açısının İngilizlerin Hindistan'da daha büyük zorluklar ve direnişle

karşılaştığını ve bunun da yaklaşımlarını etkilemiş olabileceğini düşündüğünü ifade etmiştir (S. H. U. Dissanayake, kişisel görüşme, 21 Temmuz 2023). Ayrıca Dissanayake, "Anladığım kadarıyla Hindistan'daki kadar şiddetli ya da korkunç değildi" diyerek Sri Lanka'daki milliyetçi mücadelenin yoğunluğunun nispeten daha hafif olduğunu belirtmiştir (S. H. U. Dissanayake, kişisel görüşme, 21 Temmuz 2023).

Thalpawila, Hindistan ve Sri Lanka milliyetçi hareketleri arasındaki farkları "Hindistan'la karşılaştırıldığında, Hindistan ulusal hareketi çok saldırgandı ve Hindistan'daki İngiliz hükümeti bu hareketlere karşı çok sertti. Ancak Sri Lanka'da böyle bir hareket yoktu" sözleriyle ifade etmiştir (O. N. Thalpawila, 31 Temmuz 2023). Thalpawila bu iddiasıyla, İngilizlerin iki bölgede uyguladığı yoğunluk ve baskıcı önlemler arasındaki farklılığın altını çizmiştir (O. N. Thalpawila, 31 Temmuz 2023).

Sally ise "Hindistan'da, Seylan'da gördüğümüzden çok daha güçlü ve ideolojik olarak belirgin, aynı zamanda daha Britanya İmparatorluğu ve sömürge karşıtı bir milliyetçi hareket vardı" diyerek bu konudaki bakış açısını genişletmiştir (R. Sally, kişisel görüşme, 1 Ağustos 2023). Sally bu karşılaştırmasında, Hindistan'a kıyasla daha az çatışmacı ve ideolojik güdümlü olan Sri Lanka'daki milliyetçi hareketlerinin farklı karakterlerini gözler önüne sermiştir (R. Sally, kişisel görüşme, 1 Ağustos 2023).

İngiliz sömürgeciliğinin Sri Lanka'nın devlet inşası süreçlerine etkisi, eğitim ve küresel bakış açıları gibi faktörlerin incelenmesiyle de anlaşılmaktadır. Özellikle İngiliz sömürgeciliği döneminde Batı'nın etkisi altında kalan Sri Lanka'daki eğitim sistemi, ülkenin siyasi ideolojilerin ve temsil taleplerinin biçimlenmesinde doğrudan rol oynamıştır. Bununla birlikte, İngiliz sömürge yönetiminin Sri Lanka'da uyguladığı eğitim sistemi, belirli topluluklar arasında ötekileştirme duygularını artırmış ve postkolonyal dönemdeki siyasi elitin oluşumunu etkilemiştir. Küresel bakış açısı faktöründe ise Sri Lanka genel olarak devlet inşası sürecinde Hindistan ile karşılaştırılmaktadır. Hindistan ile karşılaştırmalı analizler, İngilizlerin Sri Lanka'daki farklı yaklaşımlarını ve milliyetçi hareketlerin karakteristik özelliklerini ortaya koymuştur. İngiliz sömürge yönetimi Hindistan'daki bağımsızlık mücadelesine daha yoğun ve şiddetli şekilde karşı çıkarken, Sri Lanka'daki

milliyetçi ve ayrılıkçı hareketlere daha az çatışmacı yaklaşmıştır. İngilizlerin bu tutumu, Sri Lanka'nın devlet inşası sürecini doğrudan etkilemiş ve bağımsızlık süreci barışçıl geçişle olmuştur.

6.6. İngiliz Sömürgeciliğinin Seylan'daki Etnik ve Dini Gerilimlerdeki Rolü

Sömürge karşıtı ve bağımsızlık yanlısı hareketlerin şekillenmesinde etkili olan İngiliz sömürgeciliği, milliyetçi grupların ortaya çıkmasıyla birlikte Seylan'daki etnik ve dini gerilimleri de tetiklemiştir. Tezin bu bölümünde Seylan'da İngiliz sömürge döneminin bir sonucu olan etnik ve dini gerilimlere neden olan unsurlar ve bu gerilimlerin devlet inşası sürecinde oynadıkları roller incelenmiştir. Bu bağlamda, yapılan mülakatlarda katılımcılara "İngiliz sömürgeciliği Sri Lanka'da etnik ya da dini gerilimler yaratmış mıdır?" ve "Eğer yaratmış ise bu gerilim Sri Lanka'daki postkolonyal devlet inşasını nasıl etkilemiştir?" soruları yöneltilmiştir. Katılımcıların verdikleri cevaplar sonucunda İngiliz sömürgeciliğinin Seylan'daki milliyetçi hareketlere etkisi ve bu etkinin devlet inşası süreciyle olan bağlantısı "Tarihsel Bağlam ve Sömürgecilik Mirası", "Siyasi Dinamikler", "Etnik ve Dini Kimlikler" ve "Bağımsızlık Mücadelesi ve Birlik Kurma" başlıkları altında açıklanmıştır.

Tablo 18

Seylan Vakası Katılımcılarının İngiliz Sömürgeciliğinin Seylan'daki Etnik ve Dini Gerilimlerdeki Rolü Hakkındaki İfadelerinin Kod Temelli Frekans Tablosu

İngiliz Sömürgeciliğinin Seylan'daki Etnik ve Dini Gerilimlerdeki Rolü	Kullanım Sıklığı
Tarihsel Bağlam ve Sömürgecilik Mirası	48
Siyasi Dinamikler	33
Etnik ve Dini Kimlikler	19
Bağımsızlık Mücadelesi ve Birlik Kurma	5
Toplam	105

Tablo 18'de aktarıldığı gibi katılımcıların sorulara verdikleri cevaplarda geçen ifadeler ile yapılan kod temelli frekans analizi sonucunda İngiliz sömürgeciliğinin Seylan'daki etnik ve dini gerilimlerin oluşmasındaki ilk nedeni "Tarihsel Bağlam ve Sömürgecilik Mirası" temasında incelenmiştir. "Siyasi Dinamikler" teması İngiliz sömürgeciliğinin Seylan'daki etnik ve dini gerilimlerdeki İngiliz sömürgeciliğinin rolünü açıklayan ikinci tema olarak açıklanmıştır. "Etnik ve Dini Kimlikler" teması üçüncü tema olurken, "Bağımsızlık Mücadelesi ve Birlik Kurma" ise dördüncü ve son tema olarak tespit edilmiştir.

6.6.1. Tarihsel Bağlam ve Sömürgecilik Mirası

Sri Lanka'daki etnik-dinsel gerilimleri kökleri tarihsel sürece dayanmaktadır. Tezin bu bölümünde, Seylan'ın tarihsel geçmişinin ve sömürgecilik mirasının, Seylan'daki etnik ve dini dinamikler üzerindeki etkisi ve bu etkilerin devlet inşası çabalarına olan yansımaları incelenmiştir.

Tablo 19

Seylan Vakası Katılımcılarının “Tarihsel Bağlam ve Sömürgecilik Mirası” Teması Hakkındaki İfadelerinin Kod Temelli Frekans Tablosu

Tarihsel Bağlam ve Sömürgecilik Mirası	Kullanım Sıklığı
İngiliz Sömürgeciliğinin Etkileri	34
Sömürge Dönemi Öncesi Bağlamında Tarihsel Kökler	14
Toplam	48

Tablo 19'da aktarıldığı üzere, yapılan kod temelli frekans analizi sonucunda, "Tarihsel Bağlam ve Sömürgecilik Mirası" teması kullanım sıklığına göre yapılan sırayla "İngiliz Sömürgeciliğinin Etkileri" ve "Sömürge Dönemi Öncesi Bağlamında Tarihsel Kökler" olmak üzere iki alt temada irdelenmiştir.

"İngiliz Sömürgeciliğinin Etkileri", kod temelli frekans tablosuna göre "Tarihsel Bağlam ve Sömürgecilik Mirası" temasının en çok kullanım sıklığına sahip ilk alt teması olmuştur. Bu temada, İngiliz sömürgecilik yönetiminin izlediği politikalar ve İngiliz sömürgeciliğinin mirasının Sri Lanka'daki etnik ve dini gerilimlerdeki arka planı incelenmiştir.

Saranya Hasanthi Urugodawatte Dissanayake, İngiliz sömürgeciliğinin Sri Lanka'daki etnik ve dini gerilimlerdeki "yıkıcı" rolünü İrlanda örneği ile karşılaştırmıştır (S. H. U. Dissanayake, kişisel görüşme, 21 Temmuz 2023). Dissanayake, İngilizlerin 1845-1852 yılları arasında yaşanan Büyük Kıtlık sırasında İrlandalılara uyguladığı muamele ve bunun sonuçları ile Seylan arasında bir paralellik kurulabileceğini iddia etmiştir (S. H. U. Dissanayake, kişisel görüşme, 21 Temmuz 2023). Milyonlarca insanın patates kıtlığının ötesindeki faktörler nedeniyle öldüğünü belirterek İngiliz politikalarının yıkıcı etkisinin altını çizen Dissanayake, İngiliz politikalarının Seylan'ın sosyal ve ekonomik manzarasını

şekillendirmedeki kritik rolü olduğunu ve bu bağlamda İngiliz sömürgeciliğinin "yıkıcı" politikalarının Seylan'daki etnik ve dini gerilimleri de beslediğini söylemiştir (S. H. U. Dissanayake, kişisel görüşme, 21 Temmuz 2023).

İngiliz sömürgeciliğinin "karışık" mirasını kabul eden Razeen Sally, İngilizlerin çeşitli etnik ve dini grupları farklı şekillerde kayırdığını belirtmiştir (R. Sally, kişisel görüşme, 1 Ağustos 2023). Sally, İngilizlerin Seylan'da idari işler için azınlık gruplar olan Tamilleri ya da Avrasyalı Hristiyan olarak bilinen Burgher siyasi etkini tercih ettiğini, bunun da bağımsızlık sonrasında gerilim ve sorunlara yol açtığını aktarmıştır (R. Sally, kişisel görüşme, 1 Ağustos 2023). Ayrıca Sally, İngilizlerin plantasyonlarda çalıştırmak üzere Güney Hindistan'dan başta Tamiller ve Hindular olmak üzere sözleşmeli işçi ithal ettiğini ve bunun adanın demografik yapısını önemli ölçüde etkilediğini vurgulamıştır.

Tıpkı Sally gibi Mohamed Anifa Fowsar da sömürge döneminde yaratılan etnik-dinsel gerilimlerin devlet kurma çabaları üzerindeki kalıcı etkisini vurgulamıştır (M. A. Fowsar, kişisel görüşme, 9 Ağustos 2023). Fowsar, Seylan'daki etnik ve dinsel manzarayı etkileyen İngiliz politikalarına örnek olarak etnik gruplar arası temsili sağlayan Colebrooke-Cameron Komisyonu reformlarını örnek göstermiştir. Fowsar'a göre Colebrooke-Cameron Komisyonu'nun kendisi İngilizlerin Seylan'daki etnik ve dini gerilimlerdeki etkisini gösteren ilk gelişme olmuştur (M. A. Fowsar, kişisel görüşme, 9 Ağustos 2023).

Shanthini Ganeshalingam ise Seylan'daki etnik ve dini bölünmelerde İngiliz sömürge valilerinin aktif rol aldıklarını iddia etmiştir (S. Ganeshalingam, kişisel görüşme, 22 Ağustos 2023). Britanya İmparatorluğu'nun Seylan'da Hint ve Tamil karşıtlığı geliştirerek etnik ve dinsel gerilimleri daha da şiddetlendirdiğini belirten Ganeshalingam, İngiliz sömürge yönetiminin Seylan'daki etnik ve dinsel gerilimleri sömürge valileri üzerinden körüklediklerini söylemiştir (S. Ganeshalingam, kişisel görüşme, 22 Ağustos 2023). Ganeshalingam, bu bağlamda, İngiliz anayasa uzmanı Ivor Jennings'in siyasi ortamın şekillenmesindeki etkisini örnek göstermiştir (S. Ganeshalingam, kişisel görüşme, 22 Ağustos 2023).

Nayani Melegoda, İngiliz sömürge yönetiminin Seylan'da izlediği toprak ve mülkiyet politikalarının toplumun farklı kesimlerini orantısız şekilde etkilediğini ileri sürmüştür (N. Melegoda, kişisel görüşme, 28 Temmuz 2023). İngilizlerin kendilerine has mülkiyet sisteminin uygulamaya konması, büyük ölçekli mülksüzleştirme ve yerinden edilmeyle sonuçlanmış ve toprak konusunda toplumlar arası çatışmalara katkıda bulunmuştur (N. Melegoda, kişisel görüşme, 28 Temmuz 2023). Melegoda ayrıca sömürgeci güçlerin kontrolü sürdürmek ve birleşik muhalefeti zayıflatmak için mevcut etnik ve dini bölünmeleri sıklıkla kullandığını ve bunun devlet inşası çabaları üzerinde uzun vadeli etkileri olduğunu belirtmiştir (N. Melegoda, kişisel görüşme, 28 Temmuz 2023).

Rohan Gunaratna, etnik ve dini gerilimlerin ortaya çıkmasını körükleyen İngiliz sömürge mirasının bağımsızlık sonrası da birleşik bir ulus-devletin kurulmasını zorlaştırdığı tezini savunmuştur (R. Gunaratna, kişisel görüşme, 2 Ağustos 2023). Ayrıca Gunaratna, İngilizlerin uyguladığı politikaların toplumları etnik ve dini çizgiler boyunca yeterince bölüp kalıcı bir güvensizlik mirası bıraktığını da iddia etmiştir (R. Gunaratna, kişisel görüşme, 2 Ağustos 2023).

Paikiasothy Saravanamuttu ise İngilizlerin etnik vedini gerilimlerin oluşmasında rol oynadığını kabul etmekle birlikte, suçu yalnızca sömürgecilik uygulamalarına yüklemenin doğru olmadığını belirterek meseleye farklı bir çerçeveden yaklaşmıştır (P. Saravanamuttu, kişisel görüşme, 3 Ağustos 2023). Saravanamuttu, etnik ve dini gerilimlerin ortaya çıkmasında suçu İngiliz sömürgeciliğine atmanın kolaya kaçmak olduğunu, postkolonyal dönemdeki karmaşık sorunların tek nedeninin sömürgecilik olmadığını vurgulamıştır (P. Saravanamuttu, kişisel görüşme, 3 Ağustos 2023).

İngiliz sömürgeciliğinin Seylan'daki etnik ve dinsel gerilimlerdeki rolünü anlamak için tarihsel bağlamı ve bu bölünmelerin sömürge öncesi süreci anlamak gerekmektedir. "İngiliz Sömürgeciliğinin Etkileri", kod temelli frekans tablosuna göre "Sömürge Dönemi Öncesi Bağlamında Tarihsel Kökler" teması ikinci ve son alt tema olmuştur.

Dissanayake, Sri Lanka gibi gelişmekte olan ülkelerin yaşadıkları zorlukları genellikle sömürgeciliğe bağladıklarını vurgulamıştır (S. H. U. Dissanayake, kişisel görüşme, 21 Temmuz 2023). Yaklaşımlarındaki farklılıklara rağmen sömürgeciler arasında ortak noktalar olduğunu öne süren Dissanayake, ortak noktaların yalnızca Sri Lanka'da değil; ayrıca Avustralya, Yeni Zelanda, Kanada ve Amerika da dahil olmak üzere dünyanın farklı bölgelerinin tarihsel süreçlerinde gözlemlendiğine ve incelendiğine dikkat çekmiştir (S. H. U. Dissanayake, kişisel görüşme, 21 Temmuz 2023). Dissanayake, bazı sömürgecilerin diğerlerinden daha aşırı olduğunu kabul etmekte ve İngiliz sömürgeciliğinin Sri Lanka'daki etnik ve dini gerilimler üzerindeki etkisinin diğer vakalardan farklı olabileceğini ima etmiştir (S. H. U. Dissanayake, kişisel görüşme, 21 Temmuz 2023).

İngiliz sömürgeciliğinin etnik ve dini gerilimleri arttırdığı görüşünün aksine, Sally, bu gerilimlerin sömürge yönetiminden önce derin tarihsel kökleri olduğunu savunmuştur (R. Sally, kişisel görüşme, 1 Ağustos 2023). Sri Lanka'nın çok kültürlü ve melez yapısının çok eski tarihlere dayandığını öne süren Sally, Seylan adasının yüzyıllar boyunca örgütlü Budizm ile yakından ilişkili olan Sinhala krallarının yönetiminde kesintisiz bir devlet tarihine sahip olduğuna dikkat çekmiştir (R. Sally, kişisel görüşme, 1 Ağustos 2023). Budizm ile olan bu tarihsel bağlantı, bölgenin kültürel ve dini dokusunu anlamak açısından önem arz taşımaktadır (R. Sally, kişisel görüşme, 1 Ağustos 2023).

Bunun yanı sıra Sally, tarihsel gerilimlerin Sinhala-Budist etkileşimleriyle sınırlı kalmadığını, Güney Hindistan'dan gelen Tamil istilalarını da içerdiğini belirtmiştir (R. Sally, kişisel görüşme, 1 Ağustos 2023). Bu istilalar, Sinhala kralları ile Tamil istilacılar arasında çatışmalara yol açarak ada içinde bölünmeler yaratmıştır (R. Sally, kişisel görüşme, 1 Ağustos 2023). Dahası, 1200'lerin başındaki yıkıcı Tamil istilası, Sinhalaları daha da güneye çekilmeye zorlayarak Seylan'ın jeopolitik manzarasını değiştirmiştir (R. Sally, kişisel görüşme, 1 Ağustos 2023).

Son olarak Sally, sömürgecilik öncesi bağlamın bir diğer kayda değer yönün de tüccar olarak gelen ve Sri Lanka'ya yerleşen Müslümanların barışçıl karışımı olduğunu belirtmiştir (R. Sally, kişisel görüşme, 1 Ağustos 2023). Sally'e göre, çeşitli dini ve etnik

grupların bu barışçıl birlikteliği, bölgenin tarihinin ve çeşitliliğinin karmaşıklığını gözler önüne sermektedir (R. Sally, kişisel görüşme, 1 Ağustos 2023).

Uzun bir tarihsel sürecin ürünü olan Sri Lanka'daki etnik ve dini gerilimler, Sri Lanka'nın devlet inşası üzerinde belirleyici bir rol oynamıştır. İngiliz sömürge yönetiminin izlediği "Böl ve Yönet" politikası, Sri Lanka'daki etnik ve dini gruplar arasındaki dinamikleri etkileyerek ayrımcılığı körüklemiş ve Sri Lanka genelinde toplumun demografik yapısını değiştirmiştir. Ancak buna rağmen, Sri Lanka'daki etnik ve dini gerilimlerin kökenlerinin yalnızca İngiliz sömürgeciliği döneminde var olmadığı ve gerilimlerin kökenleri sömürge dönemi öncesine dayandırılmıştır. Öte yandan, sömürge öncesi dönemde Sri Lanka'nın çok kültürlü yapısının tarihsel derinlikteki kökleri ve Sinhala kralları ile Tamil istilacıları arasındaki tarihsel etkileşimleri de göz önüne alınarak, etnik ve dini gerilimlerin sadece sömürgecilikle değil; aynı zamanda tarihsel süreçlerle de bağlantılı olduğu belirtilmektedir. Bir başka deyişle, İngiliz sömürge yönetimi, Sri Lanka'nın çok kültürlü yapısını ve tarihten gelen yönetim geleneğini şekillendiren unsurlardan bir tanesi olmuştur.

6.6.2. Siyasi Dinamikler

İngiliz sömürgeciliğinin Seylan'daki etnik ve dini gerilimlerde en çok rol oynayan ikinci konu, "Siyasi Dinamikler" temasında açıklanmıştır. Bu tema altında, liderlerin rolü, toplumsal temsil ve toplumlar arasındaki eşitsizliğin yönetişim üzerindeki etkisi de dahil olmak üzere konunun siyasi yönleri incelenmiştir.

Tablo 20

Seylan Vakası Katılımcılarının “Siyasi Dinamikler” Teması Hakkındaki İfadelerinin Kod Temelli Frekans Tablosu

Siyasi Dinamikler	Kullanım Sıklığı
Toplumsal Temsil ve Etnik Siyaset	20
Bağımsızlık Sonrası Etnik Çatışma	9
Liderlik ve Siyasi Figürler	4
Toplam	33

Yapılan kod temelli frekans analizi sonucunda ve Tablo 20'de belirtildiği üzere, "Siyasi Dinamikler" teması kullanım sıklığına göre yapılan sırayla "Toplumsal Temsil ve Etnik Siyaset", "Bağımsızlık Sonrası Etnik Çatışma" ve "Liderlik ve Siyasi Figürler" olmak üzere üç alt tema altında açıklanmıştır.

"Toplumsal Temsil ve Etnik Siyaset", kod temelli frekans tablosuna göre "Siyasi Dinamikler" temasının en çok kullanım sıklığına sahip ilk alt teması olmuştur. Bu temada, İngiliz sömürgeciliğinin Seylan’daki toplumsal kimliklerin şekillenmesindeki rolünü ve Sri Lanka siyasetindeki toplumsal temsilin etnik ve dini gerilimlerdeki kalıcı sonuçları ortaya konulmuştur.

Seylan, 1900'lü yıların başından itibaren kendi kendini yönetmeye doğru siyasi dönüşüm yaşamış ve toplumsal temsil meselesi etnik gerilimler için bir mesele haline gelmiştir (Krishnamohan, 2016). Rajiva Wijesinha, 1921'de bölgesel seçimler sırasında Tamillerin Batı eyaletinde kendi toplulukları için bir sandalye talep ettiklerini hatırlatarak, İngilizlerin "kurnazca" ve "bölücü" olarak algılanan bir kararla bu talebi reddettiğinin altını çizmiştir (R. Wijesinha, kişisel görüşme, 16 Temmuz 2023). Bu ret, Tamiller arasındaki kırgınlığa neden olmuş ve Tamillerin 1931 seçimlerini boykot etmelerine yol açmıştır (R. Wijesinha, kişisel görüşme, 16 Temmuz 2023). Tamillerin boykotuna rağmen yine de sorun

devam etti ve 1936 seçimleri, birçok kişinin adaletsiz olduğunu düşündüğü yedi Sinhalalı bakanın seçilmesiyle dengesizliği daha da derinleştirmiştir (R. Wijesinha, kişisel görüşme, 16 Temmuz 2023).

Wijesinha'ya göre toplumsal gerilimlere katkıda bulunan bir diğer faktör de önemli oranda Tamil'in görev yaptığı kamu hizmetinin yapısıydı. Bu kasıtlı bir İngiliz politikası olmasa da kayırmacılık ve eşitsizlik algılarını daha da kötüleştirmiştir. Tamillerin sınırlı tarım olanaklarına sahip bir bölgedeki kökenlerinden kaynaklanan eğitime verdikleri güçlü önem, Sinhalaların toprak sahipliği ve meslekleri tercih etmesiyle tezat oluşturarak ayrılıkları artırmıştır (R. Wijesinha, kişisel görüşme, 16 Temmuz 2023).

Toplumsal temsili sadece siyasi temsil meselesi olmayıp idari kategorizasyona kadar uzanmıştır (Harris ve Kearney, 1963). Nayani Melegoda, başlangıçta idari kolaylık sağlamak için getirilen bu sınıflandırmaların Seylan'daki etnik ve dini çeşitliliğin temelini oluşturduğunu belirtmiştir (N. Melegoda, kişisel görüşme, 28 Temmuz 2023). Melegoda'ya göre bu idari bölünme, toplumsal kimlikleri daha da güçlendirerek süregelen gerilimlere zemin hazırlamıştır (N. Melegoda, kişisel görüşme, 28 Temmuz 2023).

Osantha Nayanapriya Thalpawila ise, Seylan'daki toplumsal temsiliyetin yasama meclisinde önemli bir rol oynadığını işaret etmiştir (O. N. Thalpawila, kişisel görüşme, 31 Temmuz 2023). Yasama meclisindeki üyelerin toplumsal aidiyetlerine göre seçilmeleri etnisiteyi yönetimde önemli bir faktör haline getirmiştir (O. N. Thalpawila, kişisel görüşme, 31 Temmuz 2023). Thalpawila'ya göre bu sistemin ilk günlerinde üyelerin doğrudan oylama yoluyla seçilmemeleri, demokratik olmayan bir süreç algısını arttıran bir uygula olmuştur (O. N. Thalpawila, kişisel görüşme, 31 Temmuz 2023).

Ayrıca Thalpawila'ya göre toplumsal temsil siyasetinin etkisi o kadar derindi ki bu durum Sri Lanka siyasetinin "kanseri" olmuştur (O. N. Thalpawila, kişisel görüşme, 31 Temmuz 2023). Bu düşünce, sisteme karşı çıkan Sinhala milliyetçiliğinin savunucuları tarafından da sık sık tekrarlanmıştır (O. N. Thalpawila, kişisel görüşme, 31 Temmuz 2023). Ancak tüm Sinhalalıların toplumsal temsil siyasetine karşı çıkmamış, bazıları mevcut

yönetim yapısından faydalanmışlardır (O. N. Thalpawila, kişisel görüşme, 31 Temmuz 2023).

Mohamed Anifa Fowsar da toplumsal temsilin ve etnik siyasetin bölücü doğasının Seylan'da devlet inşası çabaları üzerinde önemli etkileri olduğunu belirtmiştir (M. A. Fowsar, kişisel görüşme, 9 Ağustos 2023). Fowsar, bu bölünmenin farklı topluluklar arasında güvensizlik ve kızgınlık tohumları ektiğini ve uyumlu bir ulusal kimliğin gelişmesini engellediğini gözlemlemiştir (M. A. Fowsar, kişisel görüşme, 9 Ağustos 2023).

Toplumsal temsil ve etnik siyasetin sömürge mirası, bağımsızlık sonrasındaki Seylan'ın siyasi manzarasını şekillendirmeye devam etmiştir. Tezin bu bölümünde, "Siyasi Dinamikler" temasının ikinci alt teması olan "Bağımsızlık Sonrası Etnik Çatışma" açıklanmıştır.

Wijesinha, sömürge bürokrasisinin bağımsızlık sonrası etnik çatışmalar üzerinde etkisine değinmiştir. Bağımsızlık sürecinde sömürge bürokrasisinde görev yapmış siyasi elitlerin kamu hizmetlerinde yer almaya devam ettiklerini söyleyen Wijesinha, bu durumun sömürge politikalarının idari aygıtın yapısını şekillendirdiğini ve farklı etnik gruplar arasında hoşnutsuzluk tohumlarını ektiğini iddia etmiştir (R. Wijesinha, kişisel görüşme, 16 Temmuz 2023).

Thalpawila ise bağımsızlık sonrası güç dinamiğinin altını çizerek "Hükümetin gücünün temelde çoğunluktaki Sinhalalara ait olduğunu" belirtmiştir. Gücün Sinhala çoğunluğun elinde toplanması, belirli grupları diğerlerine göre kayıran sömürge politikalarının doğrudan bir sonucu anlamına gelmiştir (O. N. Thalpawila, kişisel görüşme, 31 Temmuz 2023). Thalpawila ayrıca Tamillerin azınlık olduğunu ve hükümet sisteminde sürekli olarak daha fazla temsil edilmek istediklerini, bu durumun etnik ve dini gerilimleri artırdığının iddia etmiştir (O. N. Thalpawila, kişisel görüşme, 31 Temmuz 2023).

Bağımsızlık sonrasında toplumlar arasındaki gerilimin şiddete dönüşmesine ışık tutan Fowsar, "geriye dönüp bakıldığında, Sinhala Budist çoğunluğun neredeyse tüm siyasi gücü ele geçirerek tekeline almasıyla bağımsızlık sonrası çatışmanın belki de kaçınılmaz olduğuna" işaret etmiştir. Fowsar'a göre, toplumlar arasındaki kızgınlık, uzun süreli ve yıkıcı bir çatışma olan Sri Lanka İç Savaşı ile doruğa ulaşmıştır (M. A. Fowsar, kişisel görüşme, 9 Ağustos 2023).

Shanthini Ganeshalingam, "bağımsızlık sonrası etnik çatışma ve şiddetin, Tamil nüfusuna yönelik katliamlar ve işgalleri doğurduğunu ve bunun da Sri Lanka hükümetini makineleştirdiği"nden bahsederek bu gerilimlerin sonuçlarına değinmiştir (S. Ganeshalingam, kişisel görüşme, 22 Ağustos 2023). Hükümetin "makineleşmesi", etnik ve dini çatışmalara bir yanıt olarak ortaya çıkan militarizasyonun ve otoriterleşmenin önünü açmıştır (S. Ganeshalingam, kişisel görüşme, 22 Ağustos 2023).

"Siyasi Dinamikler"in üçüncü ve son alt teması olan "Liderlik ve Siyasi Figürler" alt temasında, İngiliz sömürgeciliği döneminde Seylan'daki liderlik ve siyasi figürler arasındaki etkileşim ve bu etkileşimin etnik ve dinsel gerilimlerin ortaya çıkmasının ve şiddetlenmesinin nedenleri incelenmiştir.

İngiliz sömürge yönetiminden nihai bağımsızlığı savunan ve reformist yapısıyla önde gelen bir siyasi örgüt olarak ortaya çıkan Seylan Ulusal Kongresi'ni örnek gösteren Wijesinha, etnik ve dini gerilimlere rağmen Seylan'da farklı etnik kökenlerden gelen liderlerin ilgisini çekerek ortak bir hedef doğrultusunda çeşitli topluluklar arasında iş birliğinin mümkün olduğuna dikkat çekmiştir (R. Wijesinha, kişisel görüşme, 16 Temmuz 2023). Ayrıca, Seylan Ulusal Kongresi'nin İngilizlere karşı "1921 yılındaki reformlar için yapılan ajitasyona öncülük ettiğini" hatırlatan Wijesinha, bu durumun da liderliğin farklı toplulukların isteklerini siyasi değişime yönlendirmedeki rolünü pekiştirdiğini belirtmiştir (R. Wijesinha, kişisel görüşme, 16 Temmuz 2023).

İngiliz sömürgeciliği döneminde Seylan'da devlet başkanlığının bir Tamil'e ait olduğunu söyleyen Wijesinha'ya göre bu durum etnik çeşitliliğinin var olduğunu anlamına

gelmiştir (R. Wijesinha, kişisel görüşme, 16 Temmuz 2023). Wijesinha'ya göre hükümetin en üst kademelerindeki bu çeşitlilik, Seylan'ın demografik yapısını yansıtmıştır (R. Wijesinha, kişisel görüşme, 16 Temmuz 2023). Bununla birlikte, farklı toplumların kendi çıkarlarını korumak ve adil temsili sağlamak için liderlerine başvurmaları, siyasi manzaraya etnik ve dini anlamda bir karmaşıklık boyutu da getirmiştir (R. Wijesinha, kişisel görüşme, 16 Temmuz 2023).

Başta Namam Ramanathan olmak üzere Tamil liderlerin bağımsızlık mücadelesinde oynadıkları "kilit savaşçı" rollerine önemine atıfta bulunan Wijesinha, bu isimlerin entelektüel kişiler olduklarını belirterek, liderliklerinin etnik kimlik sınırlarını aştığına dikkat çekmiştir (R. Wijesinha, kişisel görüşme, 16 Temmuz 2023). Tamil liderlerin etnik kimliklerinin yerine entelektüelliklerini kullanmaları, Tamil toplumundan bireylerin Seylan'ın kendi kaderini tayin için daha geniş bir harekete aktif olarak katkıda bulunduklarını göstermiştir (R. Wijesinha, kişisel görüşme, 16 Temmuz 2023).

Razeen Sally, İngiliz sömürge yönetimi döneminde Seylan'da değişen demografik yapının da siyasi manzara üzerinde derin bir etkisi olduğunu iddia etmiştir (R. Sally, kişisel görüşme, 1 Ağustos 2023). "Bağımsızlık döneminde nüfusun %10'undan fazlasını temsil eden önemli bir Tamil azınlığın daha geldiğini" söyleyen Sally, bu demografik değişimin Tamil toplumunun endişelerini ve isteklerini ele almanın yanı sıra, sonuç olarak ortaya çıkan etnik ve dini gerilimleri yönlendirmede etkili liderliğin önemini vurgulamıştır.

İngiliz sömürgeciliğinin Sri Lanka'nın devlet inşasına olan etkisi, Sri Lanka'daki siyasi dinamikler ile etnik ve dini gerilimlerin evrimi bağlamında da açıklanmıştır incelenmiştir. Sri Lanka'nın devlet inşasını etkileyen siyasi dinamikler, toplumsal temsil ve etnik siyasetin yanı sıra bağımsızlık sonrası dönemde ortaya çıkan etnik çatışmalar ve liderlik yapılarıyla ilişkilendirilmiştir. İngiliz sömürgeciliği, Sri Lanka'daki toplumsal kimliklerin şekillenmesinde etkili olmuş ve toplumsal eşitsizlik algılarını derinleştirmiştir. Ayrıca, bağımsızlık sonrası süreçte ise sömürge bürokrasisinin devamı ve güç dinamiklerinin nüfusun çoğunluğunu oluşturan Sinhala toplumuna odaklanması, etnik çatışmaların artmasına neden olmuştur. Bunun yanı sıra, Sri Lanka'daki liderlik yapıları ve

siyasi figürlerin etnik kimlik sınırlarını aşma eğilimi, devlet inşası sürecinde toplumlar arasında iş birliği potansiyeli doğurmuştur.

6.6.3. Etnik ve Dini Kimlikler

Zengin etnik kimlik ve dini inanç çeşitliliğine sahip Sri Lanka, tarihi boyunca süregelen etnik ve dinsel gerilimlerle boğuşmaktadır. Bu gerilimlerin köklerinde İngiliz sömürgeciliğinin yarattığı bölünmelerin rolü de bulunmaktadır. İngiliz sömürgeciliğinin Seylan'daki etnik ve dini gerilimlerdeki yerinin açıklandığı üçüncü tema "Etnik ve Dini Kimlikler" olmuştur. Bu temada, İngiliz sömürgeciliğinin Sri Lanka'daki etnik ve dini kimlikleri nasıl etkileyip şekillendirdiğini ve bu kimliklerin etnik ve dinsel gerilimlerde oynadıkları rol incelenmiştir.

Tablo 21

Seylan Vakası Katılımcılarının “Etnik ve Dini Kimlikler” Teması Hakkındaki İfadelerinin Kod Temelli Frekans Tablosu

Etnik ve Dini Kimlikler	Kullanım Sıklığı
Etnik Gerilimler ve Dil Politikaları	15
Dini ve Etnik Kimlikler	4
Toplam	19

Tablo 21'de aktarıldığı üzere, yapılan kod temelli frekans analizi sonucunda, "Etnik ve Dini Kimlikler" teması kullanım sıklığına göre yapılan sırayla "Etnik Gerilimler ve Dil Politikaları" ile "Dini ve Etnik Kimlikler" olmak üzere iki alt temada açıklanmıştır.

Kod temelli frekans tablosuna göre "Etnik ve Dini Kimlikler" temasının en çok kullanım sıklığına sahip ilk alt teması "Etnik Gerilimler ve Dil Politikaları" olmuştur. Bu

temada, İngiliz sömürgeciliğinin etnik kimlik ve dil politikaları üzerindeki etkilerine odaklanılmıştır.

İngiliz sömürgeciliğinin Seylan'daki etnik gerilimlere katkıda bulunan en önemli unsurlarından biri dil politikalarıydı (Coperehewa, 2011). Saranya Hasanthi Urugodawatte Dissanayake, günümüze bakarak, Sinhala dilini tek resmi dil yapma kararını tamamen kınanamayacağını, konunun karmaşıklığının kabul edilmesinin gerek olduğunu belirtmiştir (S. H. U. Dissanayake, kişisel görüşme, 21 Temmuz 2023). Ancak Dissanayake, Sinhala dilini kayıran bu dil politikasının Tamilce konuşan azınlık arasında bir dezavantaj hissine yol açtığını kabul etmiştir (S. H. U. Dissanayake, kişisel görüşme, 21 Temmuz 2023).

Tıpkı Dissanayake gibi Nayani Melegoda da İngiliz sömürge yönetiminin tarihsel süreçte sık sık belirli etnik ve dini toplulukları kayırdığını, bunun da Sinhala çoğunluk arasında eşitsizlik ve ötekileştirme algısını derinleştirdiğini kabul etmiştir (N. Melegoda, kişisel görüşme, 28 Temmuz 2023). İngilizlerin eğitim dili olarak İngilizceyi teşvik etmesi hem Sinhala hem de Tamil dillerini daha da marjinalleştirmiştir (N. Melegoda, kişisel görüşme, 28 Temmuz 2023). İngiliz sömürge yönetiminin izlediği dil politikası sonunda, her biri kendi dillerinin resmi olarak tanınmasını talep eden iki toplum arasındaki gerilimi ateşlemiştir (N. Melegoda, kişisel görüşme, 28 Temmuz 2023).

İngiliz sömürge yönetimi sırasında etnik gerilimlerde dini dinamikler de önemli bir rol oynamıştır (Evers, 1964). Razeen Sally, nüfusun çoğunluğunun Budist olması nedeniyle Budizm'in Seylan'da fiilen yerleşik din olduğunu vurgulamıştır (Sally, kişisel görüşme, 1 Ağustos 2023). İngiliz sömürge yönetiminin Sinhalalı çoğunluğu kayırması Tamil azınlık arasında kızgınlık tohumları ekmiştir (M. A. Fowsar, kişisel görüşme, 9 Ağustos 2023). İngilizlerin Seylan'daki dinler üzerinde oluşturduğu bu dengesizlik, daha sonra yaşanacak olan genel etnik ve dini çatışmaya katkıda bulunmuştur (S. Ganeshalingam, kişisel görüşme, 22 Ağustos 2023).

"Dini ve Etnik Kimlikler", kod temelli frekans tablosuna göre "Etnik ve Dini Kimlikler" temasının en çok kullanım sıklığına sahip ikinci ve son alt teması olarak

belirlenmiştir. Bu temada, İngiliz sömürgeciliğinin Seylan'daki inanç grupları ve etnik kimlikler üzerindeki etkileri incelenmiştir.

İngiliz sömürge yönetimi sırasında Seylan'ın etnik yapısının çeşitliliğine dikkat çeken Dissanayake, Malezya örneğini vererek İngilizlerin "pozitif ayrımcılık" politikasıyla toplam nüfusun yaklaşık %60'ını oluşturan Malay nüfusunu kaydırdırığını hatırlatmıştır. Sri Lanka'da da Malezya örneğinin yaşandığını belirten Dissanayake, Çinli ve Güney Hindistanlı işçilerin Seylan'a akın etmesi etnik-dini manzarayı daha da karmaşık hale getirdiğini ve uygulunan "pozitif ayrımcılık" politikasının Seylan'da etnik gruplar arasında eşitsizlikler yaratarak etnik ve dini gerilimlere zemin hazırladığını belirtmitşir. Dissanayake'ye göre, plantasyonlarda ve çeşitli mesleklerde çalışmak üzere getirilen Çinli ve Güney Hindistanlı işçiler, yerli Sinhala ve Tamil toplulukları arasındaki dinamikleri etkilemiştir (S. H. U. Dissanayake, kişisel görüşme, 21 Temmuz 2023).

Dinin, İngiliz sömürge yönetimi sırasında Seylan'daki etnik kimliklerin tanımlanmasında önemli bir rol oynadığını belirten Sally, Batı sömürgeciliğinin, özellikle de Portekizlilerin adaya Roma Katolik Hıristiyanlığını getirmedeki etkisinin altını çizmiştir (Sally, kişisel görüşme, 1 Ağustos 2023). Hristiyanlığın adaya girişi, nüfusun dini çizgilerde bölünmesine katkıda bulunmuştur (Sally, kişisel görüşme, 1 Ağustos 2023).

Son olarak Shanthini Ganeshalingam, İngiliz sömürgeciliğinin Seylan'ın etnik ve dini temeldeki siyasi manzarasını temelden değiştirdiğini yeniden vurgulamıştır. İngilizler Seylan'ın çok etnikli zengin mirasına rağmen, sömürge döneminde çok etnikli bir siyasi kültür oluşturmada başarısız olmuş ve bu başarısızlık daha sonraki devlet inşası sürecinde karşılaşılan önemli bir zorluk olarak kalmaya devam etmiştir (S. Ganeshalingam, kişisel görüşme, 22 Ağustos 2023).

Sri Lanka'nın zengin etnik ve dini çeşitliliği, İngiliz sömürgeciliğinin devlet inşası sürecindeki etkisi altında önemli değişimlere uğramıştır. İngiliz sömürgeciliğinin Sri Lanka'nın devlet inşası sürecindeki bu etkisi, Sri Lanka tarihindeki etnik ve dini gerilimlerin temelinde yatmaktadır. İngiliz sömürge yönetiminin izlediği dil politikaları, özellikle

Sinhala dilini resmi dil olarak belirlemesi ve İngilizceyi eğitim dili olarak teşvik etmesi, Tamil azınlığın dini ve etnik kimliği üzerinde olumsuz etkiler yaratmıştır. Ayrıca, Budist çoğunluğa sağlanan imtiyazlar ve Hristiyanlığın adaya getirilmesi gibi dini dinamikler de toplumsal gerilimleri artırmıştır. Bu süreç, Sri Lanka'nın çok etnikli siyasi kültür oluşturma çabalarını olumsuz yönde etkilemiş ve devlet inşası sürecinde zorluklar ortaya çıkarmıştır.

6.6.4. Bağımsızlık Mücadelesi ve Birlik Kurma

İngiliz sömürge döneminde var olan etnik ve dinsel gerilimlerin daha sonra Seylan'daki bağımsızlık mücadelesi ve ardından gelen devlet inşası sürecinde üzerinde etkileri olmuştur. Sinhalalar ve Tamiller arasındaki gerilim, Sri Lanka İç Savaşı da dahil olmak üzere bağımsızlık sonrası çatışmalarda kendini göstermiş ve ülkenin siyasi manzarasını şekillendirmiştir. Tezin bu bölümünde, İngiliz sömürgeciliğinin Seylan'daki etnik ve dini gerilimlerdeki rolünün dördüncü ve son unsuru olan "Bağımsızlık Mücadelesi ve Birlik Kurma" teması incelenmiştir.

Tablo 22

Seylan Vakası Katılımcılarının “Bağımsızlık Mücadelesi ve Birlik Kurma” Teması Hakkındaki İfadelerinin Kod Temelli Frekans Tablosu

Bağımsızlık Mücadelesi ve Birlik Kurma	Kullanım Sıklığı
Bağımsızlık Mücadelesi	4
Uzlaşma ve Hoşgörü Çabaları	1
Toplam	5

Tablo 22'de belirtildiği üzere, yapılan kod temelli frekans analizi sonucunda, "Bağımsızlık Mücadelesi ve Birlik Kurma" teması kullanım sıklığına göre yapılan sırayla "Bağımsızlık Mücadelesi" ile "Uzlaşma ve Hoşgörü Çabaları" olmak üzere iki alt temada açıklanmıştır. Bu alt temalarda, İngiliz sömürge yönetimine karşı verilen bağımsızlık

mücadelesi ve bağımsızlık sonrası Sri Lanka'da birlik, uzlaşma ve hoşgörü inşa etme çabalarına değinilmiştir.

"Sinhala ve Tamillerin bağımsızlık talebinde kesin bir birleşme sağlamaları oldukça ilginçtir" sözlerini aktaran Rajiva Wijesinha, bağımsızlık arayışındaki Sinhala-Tamil birliğinin, İngiliz sömürgeciliğinden önce Seylan'daki farklı etnik ve dini gruplar arasında ortak bir istek olduğunu göstermiştir (R. Wijesinha, kişisel görüşme, 16 Temmuz 2023). Ancak Wijesinha, İngiliz sömürge yönetiminin Sinhala-Tamil birliği üzerinde etkisi yadsımamıştır (R. Wijesinha, kişisel görüşme, 16 Temmuz 2023). Sinhalalar ve Tamiller arasındaki bu birlikten hoşlanmadıklarını belirten Wijesinha, İngiliz sömürgeciliğinin Hindistan'da da uyguladığı "Böl ve Yönet" politikasının aynısı Seylan'da uyguladıklarını ve bunun da bağımsızlık mücadelesi ve birlik kurma konularındaki etnik ve dini gerilimleri beslediğinin altını çizmiştir (R. Wijesinha, kişisel görüşme, 16 Temmuz 2023). İngiliz sömürge yönetimi yetkilileri, kontrol peşinde koşarken, hakimiyetlerini sürdürmek için sık sık topluluklar arasında bölünme tohumları ekmiş, Sinhalalar ve Tamiller arasındaki birliği "kurnazca" baltalayarak, gelecekteki etnik ve dinsel gerilimler için bir temel oluşturmuşlardır (R. Wijesinha, kişisel görüşme, 16 Temmuz 2023).

Osantha Nayanapriya Thalpawila da İngilizlerin "Böl ve Yönet" politikası gereğince bu dönemdeki eylemlerinin önemini vurgulayarak "İngilizler bunu kasıtlı olarak yaptı" demiştir (O. N. Thalpawila, kişisel görüşme, 31 Temmuz 2023). Nayanapriya'nın gözlemi, Seylan'daki etnik ve dini gruplar arasındaki bölünmeleri teşvik etmeyi amaçlayan İngiliz politikalarının "kasıtlı" doğasını güçlendirmektedir (O. N. Thalpawila, kişisel görüşme, 31 Temmuz 2023). İngiliz sömürge yönetimi yetkilileri, mevcut "fay hatlarını istismar etmiş" ve kendi stratejik çıkarları için bunları şiddetlendirmiştir (O. N. Thalpawila, kişisel görüşme, 31 Temmuz 2023).

Thalpawila ayrıca Wijesinha ile aynı noktada buluşarak ülkeyi yönetmek isteyen İngilizlerin Hindistan'daki "Böl ve Yönet" politikasını birebir Seylan'da uyguladığını belirtmiş, Seylan ve Hindistan'daki İngiliz sömürge yönetiminin yaklaşımı arasındaki paralelliklerin açıklığına değinmiştir (O. N. Thalpawila, kişisel görüşme, 31 Temmuz 2023).

Thalpawila'ya göre her iki durumda da İngiliz sömürge yönetimi, farklı toplulukları birbirine düşürerek kontrolünü sürdürmeye ve böylece yönetimlerine karşı herhangi bir kolektif direnişi zayıflatmaya çalışmıştır (O. N. Thalpawila, kişisel görüşme, 31 Temmuz 2023).

Mohamed Anifa Fowsar da diğer katılımcılar gibi İngiliz sömürge yönetiminin Seylan'da izlediği "Böl ve Yönet" politikasını işaret etmiştir (M. A. Fowsar, kişisel görüşme, 9 Ağustos 2023). İngiliz sömürge yönetiminin Seylan'daki etnik ve dini kimlikleri önemli ölçüde eklediğini söyleyen Fowsar, sömürge yönetiminin "Böl ve Yönet" politikasının, adanın farklı nüfusunun etnik ve dini hatlar boyunca parçalanmasına katkıda bulunmuş, bu parçalanma gelecekteki çatışmalar için zemin hazırlamıştır (M. A. Fowsar, kişisel görüşme, 9 Ağustos 2023).

İngiliz sömürge yönetimine karşı verilen bağımsızlık mücadelesi Seylan'daki çeşitli etnik ve dini grupları bir araya getirdiğini belirten Fowsar, kendi kaderini tayin etme arzusu ve bağımsızlık kazanma ortak hedefi, etnik-dinsel farklılıklarını aşarak bu gruplar arasında birliği teşvik etmiştir (M. A. Fowsar, kişisel görüşme, 9 Ağustos 2023). Uzlaşma ve hoşgörü çabaları, sömürge döneminde şiddetlenen etnik-dinsel gerilimlerin ele alınmasında merkezi bir öneme sahip olmuştur (M. A. Fowsar, kişisel görüşme, 9 Ağustos 2023). Hükümet, farklı topluluklar arasında hoşgörü ve anlayışın teşvik edilmesinde önemli bir rol oynamıştır (M. A. Fowsar, kişisel görüşme, 9 Ağustos 2023).

İngiliz sömürgeciliği dönemindeki Sri Lanka'daki etnik ve dinsel gerilimler, bağımsızlık mücadelesi ve sonrasındaki devlet inşası süreçlerini etkilemiştir. Bağımsızlık arayışı sırasında Sinhala ve Tamil toplumları arasındaki birlik çabaları, İngiliz sömürge yönetiminin "Böl ve Yönet" politikası tarafından zayıflatılmıştır. İngilizlerin "Böl ve Yönet" politikası, Sri Lanka'daki etnik ve dini grupları birbirinden ayırarak yönetimi sürdürme amacına hizmet etmiştir. Sri Lanka'daki bağımsızlık mücadelesi, devlet inşası sürecinde farklı grupları bir araya getirirken, uzlaşma ve hoşgörü çabaları, geçmişte artan gerilimleri ele almak için önemli bir rol oynamıştır. Bu bağlamda, Sri Lanka'nın bağımsızlık sürecinin devlet inşası sürecindeki etkisi, İngiliz sömürgeciliği mirasının Sinhala ile Tamil toplumları

arasındaki ilişkileri ve Sri Lanka'daki iç siyasetin dinamikleri üzerindeki uzun vadeli etkilerini yansıtmaktadır.

6.7. İngiliz Sömürgeciliğinin Seylan'daki Uzun Vadeli Etkileri

İngiliz sömürgeciliğinin Sri Lanka'nın devlet inşasına olan etkisi anlamak için İngiliz sömürge döneminin Seylan'daki uzun vadeli etkilerinin irdelenmesi gerekmektedir. Bu bağlamda, yapılan mülakatlarda katılımcılara "İngiliz sömürgeciliğinin Sri Lanka'nın siyasi kurumları, yönetim yapıları ve devlet-toplum ilişkileri üzerindeki uzun vadeli mirası neler olmuştur?" sorusu yöneltilmiştir. Katılımcıların verdikleri cevaplar neticesinde İngiliz sömürgeciliğinin Seylan'daki uzun vadeli etkileri "Tarihsel ve Kurumsal Miras", "Etnik, Kültürel ve Dini Etkiler", "Ekonomik Kalkınmaya Yönelik Sonuçlar" ve "Medya ve İletişim" olmak üzere dört tema üzerinden incelenmiştir.

Tablo 23

Seylan Vakası Katılımcılarının İngiliz Sömürgeciliğinin Seylan'daki Uzun Vadeli Etkileri Hakkındaki İfadelerinin Kod Temelli Frekans Tablosu

Seylan'daki İngiliz Sömürgeciliğinin Uzun Vadeli Etkileri	Kullanım Sıklığı
Tarihsel ve Kurumsal Miras	95
Etnik, Kültürel ve Dini Etkiler	37
Ekonomik Kalkınmaya Yönelik Sonuçlar	10
Medya ve İletişim	4
Toplam	146

Tablo 23'de görüldüğü üzere katılımcıların sorulara verdikleri cevaplarda geçen ifadeler ile yapılan kod temelli frekans analizi sonucunda İngiliz sömürgeciliğinin

Seylan’daki ilk uzun vadeli etkinin Sri Lanka'nın tarihsel gelişimi, siyasi kurumları ve yasal çerçevesi üzerinde olduğu tespit edilmiştir. Tarihsel ve kurumsal mirasın ardından gelen ikinci uzun vadeli etki ise etnik, kültürel ve dini konular üzerinde olmuştur. Ekonomik kalkınmaya yönelik sonuçlar üçüncü etki olurken, medya ve iletişim konularındaki etkiler İngiliz sömürgeciliğinin Seylan'daki dördüncü ve son etkisi olarak gözlemlenmiştir.

6.7.1. Tarihsel ve Kurumsal Miras

Yapılan kod temelli frekans analizi sonucunda İngiliz sömürgeciliğinin Seylan’daki uzun vadeli etkisinin en çok görüldüğü tema “Tarihsel ve Kurumsal Miras” olduğu tespit edilmiştir. Bu tema kapsamında İngiliz sömürgeciliğinin Sri Lanka'nın tarihsel gelişimi, siyasi kurumları ve yasal çerçevesi üzerinde nasıl kalıcı bir iz bıraktığını araştırılmıştır.

Tablo 24

Seylan Vakası Katılımcılarının “Tarihsel ve Kurumsal Miras” Teması Hakkındaki İfadelerinin Kod Temelli Frekans Tablosu

Tarihsel ve Kurumsal Miras	Kullanım Sıklığı
Siyasi Manzara ve Yönetişim	76
Hukuki ve Kurumsal Çerçeve	19
Toplam	95

Tablo 24'te görüldüğü üzere, yapılan kod temelli frekans analizi sonucunda, "Tarihsel ve Kurumsal Miras" teması kullanım sıklığına göre yapılan sırayla "Siyasi Manzara ve Yönetişim" ve "Hukuki ve Kurumsal Çerçeve" olmak üzere iki alt temada açıklanmıştır.

Kod temelli frekans tablosuna göre "Tarihsel ve Kurumsal Miras" temasının en çok kullanım sıklığına sahip ilk alt teması "Siyasi Manzara ve Yönetişim" olmuştur. Bu temada,

Sri Lanka'daki İngiliz sömürge yönetiminin tarihsel ve kurumsal mirasları, özellikle siyasi manzara ve yönetişime odaklanılarak incelenmiştir.

Saranya Hasanthi Urugodawatte Dissanayake, Sri Lanka'daki İngiliz sömürgeciliğinin mirasının ülkenin siyasi ruhuna derinlemesine işlemiş "canlı bir demokrasiyi" (vibrant democracy) içerdiğini iddia etmiştir (S. H. U. Dissanayake, kişisel görüşme, 21 Temmuz 2023). Dissanayake'ye göre özellikle Mahinda Rajapaksa'nın iktidarını kaybetmesine sebep olan süreçteki protestolar, halk ayaklanması ve toplumun siyasete olan katılımı, İngiliz sömürgeciliğinin Seylan'daki uzun vadeli etkisinin göstergesidir (S. H. U. Dissanayake, kişisel görüşme, 21 Temmuz 2023). Bu bağlamda Dissanayake, zaman zaman şiddet olaylarının patlak vermesine rağmen barışçıl protesto geleneğinin İngiliz sömürge döneminden doğrudan bir miras olduğunu belirtmiştir (S. H. U. Dissanayake, kişisel görüşme, 21 Temmuz 2023).

Nayani Melegoda, parlamenter sistem gibi kilit demokratik kurumlar Sri Lanka'nın siyasi yapısının ayrılmaz bir parçası olmaya devam etmesinin İngiliz sömürgeciliğinin Seylan'daki uzun vadeli etkisi olduğunu belirtmiştir (N. Melegoda, kişisel görüşme, 28 Temmuz 2023). Yasama konseyi gibi demokratik kurumların İngiliz sömürge yönetimi sırasında hayata geçirildiğini vurgulayan Melegoda, Sri Lanka'nın bağımsızlığını kazandıktan sonra bile bu demokratik ilkeleri ve yönetişim yapılarını korumaya devam ettiğine değinmiştir (N. Melegoda, kişisel görüşme, 28 Temmuz 2023). Demokratik kurumlar açısından İngiliz sömürgeciliğinin mirası günümüz Sri Lanka siyasetini etkilemeye devam etmektedir (N. Melegoda, kişisel görüşme, 28 Temmuz 2023).

Bu noktada Rajiva Wijesinha ise İngilizlerin en büyük başarısının parlamenter demokrasi kavramını Sri Lankalılara "mutlak olduğu hissini bırakması" olmuştur (R. Wijesinha, kişisel görüşme, 16 Temmuz 2023). Wijesinha'ya göre bir "mutlak" olarak parlamenter demokrasiye dair bu algı, Sri Lanka'nın sömürge sonrası siyasi kurumlarında ve yönetişim sistemlerinde kendini göstermiştir (R. Wijesinha, kişisel görüşme, 16 Temmuz 2023). İngiliz sömürge yönetimi, kendi yönetimleri sırasında bağımsız Sri Lanka devletinde de devam eden parlamenter sistemin çerçevesini ortaya koymuştur (R. Wijesinha, kişisel

görüşme, 16 Temmuz 2023). İki meclisli bir yasama organı ve bir başbakan ile tamamlanan Westminster modelinin etkisi, Sri Lanka'nın siyasi manzarasının belirleyici bir özelliği olmaya devam etmektedir (R. Wijesinha, kişisel görüşme, 16 Temmuz 2023).

Her ne kadar İngiliz sömürge yönetimi sırasında demokratik kurumlar hayata geçirilmiş olsa da katılımcılar arasında demokratik hakların anlaşılmasındaki zorlukları da kabul edenler olmuştur. Örneğin Dissanayake, diğer birçok ülkede olduğu gibi Sri Lanka'da da vatandaşlar arasında demokratik ilkelerin özüne ilişkin bir anlayış eksikliği olduğunu işaret etmiştir (S. H. U. Dissanayake, kişisel görüşme, 21 Temmuz 2023). İngiliz sömürgeciliğinin Sri Lanka'daki siyasi kültür üzerindeki etkisi, ilkelerden ziyade kişisel bağlantılara dayalı parti bağlılığını şekillendirmiştir ve bu eğilim bugün hala gözlemlenmektedir (S. H. U. Dissanayake, kişisel görüşme, 21 Temmuz 2023).

Günümüzde Sri Lanka siyasetinde yaşanan olaylarda ve devlet inşası sürecinde karşılaşılan zorluklarda suçu İngiliz sömürgeciliğe atmanın doğru olmadığını söyleyen Melegoda, bu iddiasını Hindistan örneği üzerinden açıklamıştır (N. Melegoda, kişisel görüşme, 28 Temmuz 2023). Sri Lanka'nın Hindistan ile 1948'de ve kısa aralıklarla bağımsızlıklarına kavuştuğunu hatırlatan Melegoda, günümüzde nükleer güce sahip olan Hindistan'ın kimlik politikalarını geride bırakıp uluslararası sistemin güçlü aktörlerinden birisi olduğuna dikkat çekmiştir (N. Melegoda, kişisel görüşme, 28 Temmuz 2023). Melegoda'ya göre komşu ülke Hindistan tarihsel süreçte böyle bir gelişim gösterirken Sri Lanka'nın suçu başkalarına atmadan aynı gelişimi göstermesi gerektiğinin altını çizmiştir (N. Melegoda, kişisel görüşme, 28 Temmuz 2023).

İngiliz sömürge yönetimi, Sri Lanka'nın siyasi kurumlarını ve yönetişim yapılarını etkileyen merkezi bir devlet bürokrasisi de beraberinde getirmiştir (Carciumaru, 2019). Mohamed Anifa Fowsar, yerel kurumları ve toplulukları marjinalleştiren yukarıdan aşağıya karar alma sisteminin altını çizmiştir (M. A. Fowsar, kişisel görüşme, 9 Ağustos 2023). Fowsar'a göre bu miras, uzun vadede Sri Lanka'nın önemli konularda uzlaşı sağlama ve etkili yönetişimi sürdürme kabiliyetini olumsuz anlamda etkilemiştir (M. A. Fowsar, kişisel görüşme, 9 Ağustos 2023).

İngiliz sömürgeciliğinin Sri Lanka'ya liberalizm ve demokrasi gibi siyasi ideolojileri getirdiğini hatırlatan Fowsar, bu ideolojilerin uzun vadede ülkenin siyasi ortamının ve bağımsızlık hareketinin şekillenmesinde önemli bir rol oynadığını belirtmiştir (M. A. Fowsar, kişisel görüşme, 9 Ağustos 2023). Bu fikirlerin uzun vadeli ve kalıcı etkisi Sri Lanka'nın demokratik değer ve ilkelere bağlılığının devam etmesinde açıkça görülmektedir (M. A. Fowsar, kişisel görüşme, 9 Ağustos 2023).

Osantha Nayanapriya Thalpawila, İngiliz sömürgeciliğinin uzun vadeli etkisinin Sri Lanka'nın siyasi elitinin yapısında açıkça görüldüğünü aktarmıştır (O. N. Thalpawila, kişisel görüşme, 31 Temmuz 2023). "Siyasetçilerimiz genellikle hala sömürge döneminden kalma belli bir sınıfa mensuptur" diyen Thalpawila, belirli bir sınıfın siyasetteki bu sürekliliğinin, İngiliz sömürgeciliğinin siyasi liderliğin kompozisyonu üzerindeki tarihsel etkisini yansıttığını belirtmiştir (O. N. Thalpawila, kişisel görüşme, 31 Temmuz 2023).

Ayrıca Thalpawila, İngiliz sömürge yönetiminin kalıcı ve uzun vadeli etkilerinden bir diğeri de politikacılar ile halk arasında süregelen uçurum olduğunu iddia etmiştir (O. N. Thalpawila, kişisel görüşme, 31 Temmuz 2023). Thalpawila'ya göre siyasi elitler ile geniş halk kitleleri arasındaki bu ayrımın kökleri sömürge dönemine dayanmaktadır ve zaman içinde devam etmiştir (O. N. Thalpawila, kişisel görüşme, 31 Temmuz 2023). Sri Lanka'da 1971 ve 1988 yıllarında yaşanan siyasi krizler ve demokrasiye yönelik meydan okumalar, sömürge mirası ile çağdaş siyaset arasındaki karmaşık etkileşimi yansıtmıştır (O. N. Thalpawila, kişisel görüşme, 31 Temmuz 2023).

İngiliz sömürge yönetiminin Sri Lanka'nın siyasi sisteminin modernleşmesinde rol oynadığını kabul eden Thalpawila, Lucian Pye ve Gabriel Almond'un gibi siyaset bilimcilerin teorilerine atıfta bulunarak, tıpkı bazı Asya ve Afrika ülkelerinin sömürge yöneticileri tarafından modernleştirildiği düşüncesini hatırlatarak Sri Lanka'nın da uzun vadede İngiliz sömürgeciliğinin uzun vadeli etkisiyle Batı odaklı sistemlerin kurulmasıyla modernleştiğini belirtmiştir (O. N. Thalpawila, kişisel görüşme, 31 Temmuz 2023). Ayrıca İngilizlerin Seylan'a getirdiği Batılı eğitim sistemi, Sri Lanka'da kamu hizmetlerinde hala iz bırakmaya devam etmektedir (O. N. Thalpawila, kişisel görüşme, 31 Temmuz 2023).

Razeen Sally ise İngilizler 1940'ların sonunda ülkeden ayrılırken Seylan için farklı bir gelecek öngördüğünden bahsederek İngiliz sömürgeciliğinin Seylan'daki uzun vadeli etkilerinin izlerini tarihsel süreçte aramıştır (R. Sally, kişisel görüşme, 1 Ağustos 2023). İngilizler, bağımsızlığını yeni kazanan Seylan'ı siyasi istikrara, ekonomik refaha ve farklı etnik kökenler ve dinler arasında barış içinde bir arada yaşamaya yönlendirecek güçlendirilmiş yerel elitlerle karakterize edilen sorunsuz bir geçiş ummuşlardı (R. Sally, kişisel görüşme, 1 Ağustos 2023).

Tam bu noktada İkinci Dünya Savaşı sırasında Seylan'a gelen tanınmış isim Sir Ivor Jennings'i örnek gösteren Sally, Sir Ivor Jennings'in İngiliz tarzı bir yönetişim biçimine yumuşak bir geçişi kolaylaştırma arzusuyla geldiğine dikkat çekmiştir (R. Sally, kişisel görüşme, 1 Ağustos 2023). Sir Ivor Jennings'in vizyonu, Westminster tarzı bir anayasanın bağımsızlıktan sonra da siyasi, ekonomik ve sosyokültürel istikrar sağlayacağı inancına dayanmaktaydı (R. Sally, kişisel görüşme, 1 Ağustos 2023). Sally'e göre İngilizlerin vizyonunun gerçekleşmesi büyük ölçüde Westminster tarzı anayasayı ve İngiliz tarzı yönetişimi sürdürebilecek kilit şahsiyetlere bağlıydı (R. Sally, kişisel görüşme, 1 Ağustos 2023). Ancak bağımsızlık sonrası dönem, bu beklentilerden sapmalara ve zorluklara sahne olmuş ve Sri Lanka siyaseti uzun vadede olumsuz etkilenmiştir (R. Sally, kişisel görüşme, 1 Ağustos 2023).

Paikiasothy Saravanamuttu da diğer katılımcılar gibi İngiliz sömürgeciliğinin önemli miraslarından birisinin parlamenter demokrasinin korunması olduğunu söylemiştir (P. Saravanamuttu, kişisel görüşme, 3 Ağustos 2023). "Parlamenter demokrasinin kurumlarının biraz azalmış olsalar da hala sağlam kaldığını" sözlerini sarf eden Saravanamuttu, bu gözlemiyle İngiliz yönetimi sırasında ortaya konan demokratik ilkelerin dayanıklılığının altını çizmiştir (P. Saravanamuttu, kişisel görüşme, 3 Ağustos 2023). Bu bağlamda, geçen zamana ve değişen siyasi manzaralara rağmen Sri Lanka'nın demokratik yönetişime olan bağlılığı devam etmektedir (P. Saravanamuttu, kişisel görüşme, 3 Ağustos 2023).

Saravanamuttu ayrıca, İngiliz sömürgeciliğinin Sri Lanka'nın çağdaş siyasi kültürünü, uygulamalarını ve kurumlarını şekillendiren bir standart belirlediğine dikkat

çekmiştir (P. Saravanamuttu, kişisel görüşme, 3 Ağustos 2023). Sömürgecilik mirası sadece siyasi sistem üzerinde etkili olmakla kalmamış, aynı zamanda bu sistemin evrimini değerlendirmek için bir ölçüt işlevi görmüştür (P. Saravanamuttu, kişisel görüşme, 3 Ağustos 2023). Sri Lanka siyaseti devlet inşası sürecinde, İngiliz tarzı yönetişim çerçevesini sürdürürken, değişen toplumun taleplerine de uyum sağlama çabası içinde bulunmuştur (P. Saravanamuttu, kişisel görüşme, 3 Ağustos 2023). Örneğin Sri Lanka, giderek artan bir şekilde katılım gösteren vatandaşlarının demokratik taleplerine yanıt verme yoluna gitmiştir (P. Saravanamuttu, kişisel görüşme, 3 Ağustos 2023). Devlet ve halk arasındaki bu uyum, Sri Lanka siyasetinin evrilen doğasını yansıtmıştır (P. Saravanamuttu, kişisel görüşme, 3 Ağustos 2023).

Seçimler de dahil olmak üzere resmi demokratik yapının Sri Lanka'nın yönetiminin ayrılmaz bir parçası haline geldiğini belirten Saravanamuttu'ya göre devlet inşasında demokratik süreçlerin bu şekilde resmileştirilmesi, sömürge döneminden miras kalan demokratik değerleri korumak için bilinçli bir çabayı temsil etmektedir (P. Saravanamuttu, kişisel görüşme, 3 Ağustos 2023). Ancak buna rağmen, demokratik yapılar ile Sri Lanka'da hâkim olan popülist kültür arasında bir tezat bulunmaktadır (P. Saravanamuttu, kişisel görüşme, 3 Ağustos 2023). Popülist siyasi kültür, demokrasinin kurumlar aracılığıyla varlığını sürdürürken, siyasi kültürün bazen İngiliz sömürgeciliğinin sonucu olarak ortaya çıkan ideallerden sapabildiğini göstermektedir (P. Saravanamuttu, kişisel görüşme, 3 Ağustos 2023).

Son olarak Shanthini Ganeshalingam, Sri Lanka'daki İngiliz sömürge mirasının en önemli uzun vadeli etkisinin, sömürge döneminde kurulan siyasi kurumların ve yönetişim yapılarının zaman içinde devamlılığını sürdürmesi olduğunu ileri sürmüştür (S. Ganeshalingam, kişisel görüşme, 22 Ağustos 2023). Bu süreklilik, Sri Lanka'da hala faaliyet gösteren İngiliz kökenli parlamento ile somut bir şekilde ortaya konmaya devam etmektedir (S. Ganeshalingam, kişisel görüşme, 22 Ağustos 2023). Ganeshalingam, "Bölge Sekreterliği" ve "Grama Niladari" adı verilen köy memurluğu sistemleri gibi idari yapıların da zaman içinde isimlerini koruyarak varlıklarını sürdürdüklerine dikkat çekmiştir (S. Ganeshalingam, kişisel görüşme, 22 Ağustos 2023).

Ayrıca, yerel yönetim organları, bazı değişikliklere tabi olsa da hala başlangıçta İngilizler tarafından oluşturulan çerçeve içinde faaliyet göstermektedirler (S. Ganeshalingam, kişisel görüşme, 22 Ağustos 2023). Sömürge yönetimi sırasında kurulan il idari yapısı, Sri Lanka'daki yasama sürecini etkilemeye devam etmektedir (S. Ganeshalingam, kişisel görüşme, 22 Ağustos 2023). Bu kalıcı kurumsal yapılar, İngiliz sömürgeciliğinin ülkenin siyasi yönetimi üzerindeki kalıcı etkisini vurgulamaktadır (S. Ganeshalingam, kişisel görüşme, 22 Ağustos 2023).

Ganeshalingam'a göre İngiliz sömürge yönetimi, siyasi ortamın oluşumunda önemli bir etken olarak elit siyasetini de teşvik ederek belirleyici bir rol oynamıştır (S. Ganeshalingam, kişisel görüşme, 22 Ağustos 2023). Elit odaklı siyasi atmosfer, Sri Lanka'da devam etmekte olup yönetişim dinamiklerine ve güç yapılarına önemli katkılarda bulunmaktadır (S. Ganeshalingam, kişisel görüşme, 22 Ağustos 2023). Zaman içinde, özellikle Anglo-Saksonlardan Anglo-Amerikanlara geçiş döneminde bazı küçük değişiklikler yaşansa da temel siyasi yapılar nispeten bozulmadan kalmıştır (S. Ganeshalingam, kişisel görüşme, 22 Ağustos 2023). Bu yapıların kalıcı özelliği, İngiliz sömürgeciliğinin Sri Lanka'nın siyasi manzarası üzerindeki köklü ve kalıcı etkisini vurgulamaktadır (S. Ganeshalingam, kişisel görüşme, 22 Ağustos 2023).

Nihai olarak, İngiliz sömürgeciliği döneminden kalma siyasi kurumların ve yönetişim yapılarının devam etmesine rağmen, Ganeshalingam Sri Lanka'da devlet-toplum ilişkilerinin başarısız olduğunu vurgulamıştır (S. Ganeshalingam, kişisel görüşme, 22 Ağustos 2023). Bu başarısızlık, İngiliz sömürge yönetiminden bağımsızlığını kazanmasından bu yana devam eden etnik gerilimler ve çatışmalar da dahil olmak üzere devlet inşası sürecinde yaşanan çeşitli zorluklara katkıda bulunmuştur (S. Ganeshalingam, kişisel görüşme, 22 Ağustos 2023).

"Tarihsel ve Kurumsal Miras" temasının ikinci ve son alt teması "Hukuki ve Kurumsal Çerçeve" olmuştur. Bu temada, İngiliz sömürge yönetimi sırasında oluşturulan yasal ve kurumsal çerçevenin Sri Lanka'nın yönetişimi, siyaseti ve devlet-toplum ilişkileri üzerindeki uzun vadeli etkileri incelenmiştir.

Seylan'daki İngiliz sömürge yönetimi ülkenin yasal ve kurumsal çerçevesini önemli ölçüde şekillendirdiğini iddia eden Wijesinha, günümüz Sri Lanka'sında da devam eden üst düzey yönetici yapısını etkileyen sömürge mirasının yalnızca İngilizlere atfedilemese de hükümet içinde hesap verebilirliği engellediğini belirtmiştir (R. Wijesinha, kişisel görüşme, 16 Temmuz 2023). Ayrıca Wijesinha, seçilmiş temsilcilerin nispi temsil yerine kendi seçim bölgelerine öncelik verdiği İngiliz tarzı seçim bölgesi sisteminin Sri Lanka siyaseti üzerindeki etkisinin altını çizmiştir (R. Wijesinha, kişisel görüşme, 16 Temmuz 2023). Bu durum, daha geniş bir ulusal perspektiften ziyade seçim bölgesi temelli kaynak tahsisine odaklanılmasına yol açmıştır (R. Wijesinha, kişisel görüşme, 16 Temmuz 2023).

İngiliz sömürge mirasının bir diğer önemli yönü de kamu hizmetinin siyasallaşması olduğunu ileri süren Wijesinha, kamu hizmeti büyük ölçüde siyasallaştırılmış Sri Lanka'da bakanların kilit idari görevlere kendi seçtikleri kişileri atamasına izin verilmiştir (R. Wijesinha, kişisel görüşme, 16 Temmuz 2023). Bu uygulamanın Sri Lanka bürokrasisinin verimliliği ve tarafsızlığı üzerinde geniş kapsamlı etkileri olmuştur (R. Wijesinha, kişisel görüşme, 16 Temmuz 2023).

Melegoda, İngiliz sömürgeciliğinin Sri Lanka'da İngiliz ortak hukuk ilkelerine dayalı bir hukuk sistemi kurduğu gözlemini aktarmıştır (N. Melegoda, kişisel görüşme, 28 Temmuz 2023). Bağımsızlığını kazandıktan sonra bile Sri Lanka, İngilizlerden miras kalan hukukun üstünlüğü ve yargı bağımsızlığı ilkelerini takip etmeye devam etmiştir (N. Melegoda, kişisel görüşme, 28 Temmuz 2023). Yasal normlardaki bu süreklilik, İngiliz sömürgeciliğinin Sri Lanka'nın yasal ve kurumsal çerçevesi üzerindeki kalıcı etkisini göstermektedir (N. Melegoda, kişisel görüşme, 28 Temmuz 2023).

Sri Lanka anayasasının bağımsızlığını kazandıktan sonra önemli değişiklikler geçirdiğine değinen Thalpawila, 1978 yılında Sri Lanka'nın İngilizlerden miras kalan Westminster sisteminden farklı yeni bir anayasa yaptığını belirtmektedir (O. N. Thalpawila, kişisel görüşme, 31 Temmuz 2023). Bu yeni anayasa yürütme organına daha fazla güç vermiş, bu da denge ve denetleme mekanizmalarının eksikliğine dair endişelere yol açmıştır (Nayanapriya, 4). Thalpawila'ya göre İngiliz yönetim modelinden ayrılmanın Sri Lanka'nın

siyasi manzarası üzerinde olan kalıcı etkileri günümüz Sri Lanka siyasetinde hala görülmektedir (O. N. Thalpawila, kişisel görüşme, 31 Temmuz 2023).

Son olarak Sally ise Seylan'ın ilk bağımsızlık anayasası olan Jennings Anayasası'nı tartışmaya açmıştır (R. Sally, kişisel görüşme, 1 Ağustos 2023). Adını son İngiliz Vali Lord Soulbury'den alan ve 1948-1972 yılları arasında kullanılan bu anayasanın, o dönemde etnik ve dini kimliklerin siyasette manipüle edilmesine karşı güvenceler içerdiğine inanılmıştı (R. Sally, kişisel görüşme, 1 Ağustos 2023). Ancak Sri Lanka'nın siyasi elitleri Sinhala-Budist çoğunluk kartını oynadıkça, amaçlanan güvencelerin yetersiz olduğu ortaya çıkmıştır (R. Sally, kişisel görüşme, 1 Ağustos 2023). Sally'e göre bu anayasanın 1956 seçimlerinin ardından çözülmesi, İngiliz esintili kurumların yerel etkiler altında dönüşümü anlamına gelmiştir (R. Sally, kişisel görüşme, 1 Ağustos 2023).

İngiliz sömürgeciliğinin Sri Lanka'nın devlet inşası sürecindeki etkisinin uzun vadeli yansımaları, siyaset, hukuk ve kurumsal yapılar üzerinde olmuştur. Devlet inşası sürecinde İngiliz sömürgeciliğinin mirası olan demokratik kurumlar ve parlamenter sistem, Sri Lanka siyasetinin ayrılmaz parçaları haline gelmişlerdir. Ayrıca, İngiliz sömürgeciliğinin devlet inşası sürecindeki etkisi, Sri Lanka'da elit siyasetini ve kamu hizmetinin siyasallaşmasını şekillendirmiştir. Nihai olarak, Sri Lanka'nın bağımsızlık sonrası dönemde yaşadığı siyasi değişimler, İngiliz mirasının günümüz siyasi manzarasına olan etkisini göstermektedir. İngiliz sömürgeciliğinin etkili olduğu devlet inşası sürecinde kurulan yasal ve kurumsal çerçeve, Sri Lanka'daki İngiliz sömürge mirasının izlerin taşındığını ortaya koymaktadır.

6.7.2. Etnik, Kültürel ve Dini Etkiler

İngiliz sömürge yönetiminin politikaları ve uygulamaları, Seylan’daki toplumsal kimliği hem dil hem din farklılıklarını ve etnik gerilimleri etkileyerek çağdaş Sri Lanka toplumunu şekillendirmiştir. Tezin bu bölümünde, İngiliz sömürge politikalarının etnik ve kültürel kimlikler üzerindeki uzun vadeli etkisinin yanı sıra Sri Lanka'daki dini ve kültürel uygulamalar üzerindeki etkisi incelenmiştir.

Tablo 25

Seylan Vakası Katılımcılarının “Etnik, Kültürel ve Dini Etkiler” Teması Hakkındaki İfadelerinin Kod Temelli Frekans Tablosu

Etnik, Kültürel ve Dini Etkiler	Kullanım Sıklığı
Etnik ve Kültürel Faktörler	26
Dini ve Kültürel Faktörler	11
Toplam	37

Tablo 25'te görüldüğü üzere, yapılan kod temelli frekans analizi sonucunda, "Etnik, Kültürel ve Dini Etkiler" teması kullanım sıklığına göre yapılan sırayla "Etnik ve Kültürel Faktörler" ile "Dini ve Kültürel Kimlikler" olmak üzere iki alt temada aktarılmıştır.

Kod temelli frekans tablosuna göre " Etnik, Kültürel ve Dini Etkiler " temasının en çok kullanım sıklığına sahip ilk alt teması " Etnik ve Kültürel Faktörler"dir. Bu temada, İngiliz sömürgeciliğinin etnik kimlik ve kültürel faktörler üzerindeki etkilerine değinilmiştir.

Nayani Melegoda, İngiliz sömürge yönetiminin politikalarının Seylan'da toplumsal kimlikleri vurgulayarak kimlik politikalarının dikeyleşmesine yol açtığına işaret etmiştir (N. Melegoda, kişisel görüşme, 28 Temmuz 2023). Kimliğe yapılan bu vurgu, uzun vadede politikacıların bu bölünmeleri kendi siyasi bekaları için kullanmasıyla devam etmiştir. (N. Melegoda, kişisel görüşme, 28 Temmuz 2023). Bunun sonucunda ortaya çıkan milliyetçilik ve bağımsızlık hareketleri Sri Lanka'nın kimliğini ve kendi kendini yönetme isteklerini şekillendirmeye devam ederken, sosyal ve ekonomik eşitsizliklere de katkıda bulunmuştur (N. Melegoda, kişisel görüşme, 28 Temmuz 2023).

Melegoda'nın da belirttiği gibi sömürgeci ekonomi politikası, uzun vadede topluluklar arasındaki sosyal ve ekonomik eşitsizlikleri şiddetlendirmiş ve bazı gruplara diğerlerinden daha fazla fayda sağlamıştır (N. Melegoda, kişisel görüşme, 28 Temmuz

2023). Örneğin, İngilizce konuşma yeterliliği, eğitim ve toplumsal statünün bir sembolü haline gelmiş, erişim ve fırsatlarda eşitsizlikler yaratmıştır (N. Melegoda, kişisel görüşme, 28 Temmuz 2023). Sömürge döneminde kullanılmaya başlanan İngilizce, o zamandan bu yana toplumsal iletişim için birleştirici bir "bağlantı dili" haline gelmiş ve Sri Lanka'da var olan dil eşitsizliklerini potansiyel olarak ortadan kaldırmıştır (N. Melegoda, kişisel görüşme, 28 Temmuz 2023).

Melegoda'ya göre İngiliz sömürgeciliğinin etkisi, dil farklılıklarının postkolonyal Sri Lanka'da uzun vadede devlet-toplum ilişkilerini etkilemeye devam etmesinde açıkça görülmektedir (N. Melegoda, kişisel görüşme, 28 Temmuz 2023). Bu bağlamda Melegoda, İngilizce konuşmanın Sri Lanka'da eğitim ve toplumsal konumla ilişkili olduğunu ve anadillerden kaynaklanan eşitsizlikleri uzun vadede potansiyel olarak azalttığını vurgulamıştır (N. Melegoda, kişisel görüşme, 28 Temmuz 2023). Hatta Melegoda, çalıştığı üniversite olan Kolombo Üniversitesi'nin bu eşitsizlikleri azaltmak için öğrencileri İngilizce öğrenmeye teşvik etme çabalarını örnek göstermiştir (N. Melegoda, kişisel görüşme, 28 Temmuz 2023). Ancak Melegoda, uzun vadede Sri Lanka'da dilin etnik kimlikle iç içe geçmiş olması nedeniyle hassas bir konu olmaya devam ettiğini de belirtmiştir (N. Melegoda, kişisel görüşme, 28 Temmuz 2023).

Razeen Sally ise İngiliz sömürgeciliğinin Seylan'daki uzun vadeli etkisini Hindistan vakası ile karşılaştırmıştır (R. Sally, kişisel görüşme, 1 Ağustos 2023). Seylan'ın İngiliz sömürgeciliği deneyiminin komşusu olan "dev" Hindistan'ınkinden farklı olduğunu söyleyen Sally, bu farkın iki bölgenin büyüklüğü ve çeşitliliğinde yattığını belirtmiştir (R. Sally, kişisel görüşme, 1 Ağustos 2023). Hindistan'dan daha küçük ve daha az çeşitliliğe sahip olan Seylan'ın sömürge döneminde benzersiz zorluklar ve fırsatlarla karşılaşması Sri Lanka'yı uzun vadede etkilemiştir (R. Sally, kişisel görüşme, 1 Ağustos 2023).

Sally'in belirttiği ilk etki İngiliz sömürge yönetiminin uzun vadede Seylan'ın etnik ve kültürel yapısı üzerine olmuştur (R. Sally, kişisel görüşme, 1 Ağustos 2023). Sally'e göre bunun başlıca uzun etkilerinden biri, İngilizlerin uyguladığı "Böl ve Yönet" politikasıyla nüfusun etnik hatlar boyunca bölünmesiydi (R. Sally, kişisel görüşme, 1 Ağustos 2023). Bu

yaklaşım, daha sonra iç savaşa katkıda bulunacak olan etnik gerilim ve bölünmenin tohumlarını ekmiştir (R. Sally, kişisel görüşme, 1 Ağustos 2023). Etnik kimliklerin, özellikle de Sinhala ve Tamil kimliklerinin yaratılmasının uzun vadede siyasi manzara üzerinde kalıcı sonuçları olmuştur (R. Sally, kişisel görüşme, 1 Ağustos 2023).

İngiliz sömürgeciliğinin uzun vadeli etkisi Seylan'ın demokratik yolculuğunda da kendini göstermiştir (R. Sally, kişisel görüşme, 1 Ağustos 2023). Sally'e göre, sömürge döneminde ekilen etnik bölünmeler ülke siyasetinde kendini göstermeye hala devam etmektedir (R. Sally, kişisel görüşme, 1 Ağustos 2023). Aynı zamanda Sally, Sri Lanka'nın uzun vadede ekonomik potansiyelini tam anlamıyla kullanamamasını, kısmen uyumlu yönetişimi engelleyen etnik ve kültürel bölünmelerin devam etmesine bağlamıştır (R. Sally, kişisel görüşme, 1 Ağustos 2023).

Rohan Gunaratna, Sri Lanka'da İngiliz sömürgeciliğinin uzun vadeli etkisini "göreceli yoksunluk" kavramıyla açıklamıştır (R. Gunaratna, kişisel görüşme, 2 Ağustos 2023). İngiliz sömürge yönetiminin politikalarının başta Tamiller ve Hıristiyanlar olmak üzere bazı topluluklar arasında "göreceli bir yoksunluk" hissi yarattığını söyleyen Gunaratna, bu "göreceli yoksunluk" algısının Sri Lanka'daki etnik gruplar arası ilişkiler ve çatışmalar üzerinde geniş kapsamlı etkileri olduğunu ve bugüne kadar devam eden gerilimlere katkıda bulunduğunu ileri sürmüştür (R. Gunaratna, kişisel görüşme, 2 Ağustos 2023). Gunaratna'ya göre bunun sebebi, İngiliz sömürge yönetiminin farklı etnik ve dini topluluklar arasındaki güç dağılımında dengesizlik ve temsilde eşitsizlik siyasetini gütmesinden kaynaklanmıştır (R. Gunaratna, kişisel görüşme, 2 Ağustos 2023).

Mohamed Anifa Fowsar, İngiliz sömürge hükümetinin başta Jaffna olmak üzere Tamil nüfusun çoğunlukta olduğu bölgeleri göz ardı etmesinin, uzun vadede Sri Lanka'da Sinhala ve Tamil toplulukları arasındaki ekonomik eşitsizliğin oluşmasında kritik bir etken olduğunu iddia etmiştir (M. A. Fowsar, kişisel görüşme, 9 Ağustos 2023). Sömürge dönemine ait politika ve uygulamalardan kaynaklanan bu ekonomik eşitsizlik, Sri Lanka'da uzun vadede süregelen etnik çatışmanın temel nedenlerinden biri olarak kabul edilmektedir (M. A. Fowsar, kişisel görüşme, 9 Ağustos 2023). Aynı şekilde, Fowsar'ın işaret ettiği gibi,

İngiliz sömürge yönetiminin Seylan'daki milliyetçi hareketleri bastırması, uzun vadede Sri Lanka toplumunda hızlı bir şekilde yükselen öfkeyi ve sömürge karşıtlığı duygularını körüklemiştir (M. A. Fowsar, kişisel görüşme, 9 Ağustos 2023).

Son olarak Shanthini Ganeshalingam, kullandığı "diğer tarafın silahlı mücadeleye başvurması" ifadesi ile İngiliz sömürge yönetiminin Seylan'da izlediği politikaların uzun vadede Sri Lanka'da yaşanan gerilimlere katkıda bulunduğuna işaret etmiştir (S. Ganeshalingam, kişisel görüşme, 22 Ağustos 2023). Çoğunlukla etnik ve kültürel farklılıklardan kaynaklanan bu gerilimler, bugün Sri Lanka'daki ulus devlet yapısını ve toplumları etkilemeye devam eden silahlı çatışmalara dönüşmüştür (S. Ganeshalingam, kişisel görüşme, 22 Ağustos 2023).

Ayrıca Ganeshalingam, iç savaş sürecinde bilhassa 1972 ve 1989 yıllarındaki silahlı çatışmaların öneminin altını çizmiştir (S. Ganeshalingam, kişisel görüşme, 22 Ağustos 2023). Bu çatışmalar karmaşık dinamiklerle karakterize edilmiş, altta yatan etnik ve kültürel faktörler kargaşaya katkıda bulunmuştur (S. Ganeshalingam, kişisel görüşme, 22 Ağustos 2023).

Ganeshalingam'a göre, Sri Lanka'daki İngiliz sömürgeciliğinin uzun vadede dikkate değer bir yönü, sınıf mücadelesinin etnik bölünmelerle kesişmesidir (S. Ganeshalingam, kişisel görüşme, 22 Ağustos 2023). Ganeshalingam, bu durumu, "Silahlı ayaklanmanın kapitalist devlete karşı sosyalist ideallerle aynı hizaya geldiğine" sözleriyle açıklamıştır (S. Ganeshalingam, kişisel görüşme, 22 Ağustos 2023). Ganeshalingam bu ifadesiyle siyasi ideolojilerin, Sri Lanka'da uzun vadede yaşanan sosyoekonomik eşitsizliklerin ve etnik yapının birbiriyle bağlantılı olduğunu vurgulamış, etnik ve kültürel faktörlerin daha geniş siyasi mücadelelerle nasıl iç içe geçtiğini göstermiştir (S. Ganeshalingam, kişisel görüşme, 22 Ağustos 2023).

"Dini ve Kültürel Faktörler", "Etnik, Kültürel ve Dini Etkiler" temasının ikinci alt teması olmuştur. Bu tema kapsamında, İngiliz sömürgeciliğinin eğitim, dil ve dini

bölünmeler konusundaki politikalarının uzun vadede Sri Lanka'nın siyasi kurumları ve devlet-toplum ilişkileri üzerinde bıraktığı izler aktarılmıştır.

İngiliz sömürgeciliğinin Seylan'daki uzun vadeli etkilerinin başında Batı tarzı bir eğitim sisteminin başlatılması olduğunu ileri süren Melegoda'ya göre bu sistem, Sri Lanka içinde eğitimli bir orta sınıfın gelişimini şekillendirmiştir (N. Melegoda, kişisel görüşme, 28 Temmuz 2023). Bu bağlamda, Sri Lanka bugün bile İngiliz tarzı eğitimin kalıcı mirasının bir kanıtı olarak Güney Asya'da en yüksek okuryazarlık oranlarından birine sahiptir (N. Melegoda, kişisel görüşme, 28 Temmuz 2023). İngiliz sömürge yönetiminin eğitim ve yönetim dili olarak İngilizceyi tercih etmesi, Sri Lanka'da iki dilliliğin yerleşmesine yol açmıştır (N. Melegoda, kişisel görüşme, 28 Temmuz 2023). İngiliz sömürge yönetiminin uyguladığı dil politikasının uzun vadeli sonuçları, devlet-toplum ilişkilerini etkileyen tartışmalı bir konu olmaya devam etmektedir (N. Melegoda, kişisel görüşme, 28 Temmuz 2023).

Fowsar ise İngiliz sömürge yönetiminin Sri Lanka'nın dini ve etnik yapısı üzerinde uzun vadede bıraktığı izlere dikkat çekmiştir (M. A. Fowsar, kişisel görüşme, 9 Ağustos 2023). İngiliz sömürge yönetiminin Sinhala, Tamil ve Müslümanlar için ayrı seçim bölgeleri politikası uygulaması, toplumlar arasındaki güvensizliği ve kızgınlığı beslemiştir (M. A. Fowsar, kişisel görüşme, 9 Ağustos 2023). Bu sebepte ötürü Fowsar, Seylan'ın etnik ve dini hatlara göre bölünmesini İngiliz sömürgeciliğinin en önemli uzun vadeli miraslardan birisi olduğunu iddia etmiştir (M. A. Fowsar, kişisel görüşme, 9 Ağustos 2023). Ayrıca, İngiliz sömürgeciliği uzun vadede ülkenin sahip olduğu güç ve kaynakların toplumlar arasında dağılımı gibi hayati konularda uzlaşma sağlanmasının önünde engeller yaratmıştır (M. A. Fowsar, kişisel görüşme, 9 Ağustos 2023).

Etnik ve dini bölünmenin Sri Lanka'daki toplumlar ile hükümetler arasındaki ilişki üzerinde uzun vadede etkileri olduğunu söyleyen Ganeshalingam, toplumların kendilerini devletten çok dini kurumlara yakınlaşmış olarak bulduklarını belirtmiştir (S. Ganeshalingam, kişisel görüşme, 22 Ağustos 2023).

Ganeshalingam'a göre Hindu, İslami ve Budist dini kurumlar, Sri Lanka içindeki sosyal ilişkilerin kurulmasında devlet yerine önemli bir rol oynamışlardır (S. Ganeshalingam, kişisel görüşme, 22 Ağustos 2023). Sonuç olarak, siyasi partiler genellikle bu dini kurumların arkasında mobilize olarak uzun vadede devlet-toplum ilişkilerini şekillendirmişlerdir (S. Ganeshalingam, kişisel görüşme, 22 Ağustos 2023).

İngiliz sömürge yönetiminin uygulamalarının devlet inşasındaki etkisi, uzun vadede Sri Lanka'daki toplumsal kimliği etkilemiştir. Özellikle, İngilizlerin izledikleri "Böl ve Yönet" politikası, etnik kimliklerin belirginleşmesine ve iç savaşa katkıda bulunacak olan etnik gerilimlere neden olmuştur. İngiliz sömüre yönetiminin izlediği ekonomik politikalar ise toplumlar arasındaki sosyal ve ekonomik eşitsizlikleri artırmış ve bazı toplumlara diğerlerinden daha fazla fırsat sunmuştur. Batı tarzı eğitim sistemi, eğitimli bir orta sınıfın gelişimini teşvik etmiş ancak dil ve dini gruplar için ayrı seçim bölgeleri politikası toplumlar arasındaki güvensizliği artırmıştır. Sonuç olarak, İngiliz sömürgeciliğinin Sri Lanka'daki devlet inşasında etnik, kültürel ve dini faktörler üzerindeki uzun vadeli etkileri, günümüzde bile Sri Lanka'nın toplumsal ve siyasi dinamiklerini şekillendirmeye devam etmektedir.

6.7.3. Ekonomik Kalkınmaya Yönelik Sonuçlar

Yapılan kod temelli frekans analizi sonucunda, İngiliz sömürgeciliğinin Seylan’daki uzun vadeli etkisinin görüldüğü üçüncü tema "Ekonomik Kalkınmaya Yönelik Sonuçlar" olmuştur. Bu temada, ekonomik bağımlılık, kaynak sömürüsü, kentsel gelişim ve planlama ile ilgili konular da dahil olmak üzere İngiliz sömürgeciliğinin Seylan'daki uzun vadedeki ekonomik yansımalarını incelenmiştir.

Tablo 26

Seylan Vakası Katılımcılarının “Ekonomik Kalkınmaya Yönelik Sonuçlar” Teması Hakkındaki İfadelerinin Kod Temelli Frekans Tablosu

Ekonomik Kalkınmaya Yönelik Sonuçlar	Kullanım Sıklığı
Ekonomik Güçlülükler ve Bağımlılık	7
Kentsel Gelişim ve Planlama	3
Toplam	10

Tablo 26'da aktarıldığı üzere, yapılan kod temelli frekans analizi sonucunda, "Ekonomik Kalkınmaya Yönelik Sonuçlar" teması kullanım sıklığına göre yapılan sırayla "Ekonomik Güçlülükler ve Bağımlılık" ve "Kentsel Gelişim ve Planlama" olmak üzere iki alt tema altında açıklanmıştır.

Kod temelli frekans tablosuna göre "Ekonomik Kalkınmaya Yönelik Sonuçlar" temasının en çok kullanım sıklığına sahip ilk alt teması "Ekonomik Güçlülükler ve Bağımlılık" olmuştur. Bu temada, İngiliz sömürge yönetiminin Sri Lanka ekonomisi üzerindeki uzun vadeli etkileri araştırılmıştır.

İngiliz sömürgeciliğinin Sri Lanka'daki ekonomik zorluklarla doğrudan bağlantısı olmadığını aktaran Saranya Hasanthi Urugodawatte Dissanayake, doğrudan bağlantılı görünmeyen ancak İngiliz sömürgeciliğinin uzun vadeli mirası yönetişim üzerinde etkileri olan seçimleri örnek göstermiştir (S. H. U. Dissanayake, kişisel görüşme, 21 Temmuz 2023). Sri Lanka'nın demokrasi gereğince sık sık seçim yaptığını belirten Dissanayake, ekonomik kriz sebebiyle seçimleri birkaç kez erteleditklerini belirtmiştir. Bu noktada Dissanayake, 9 Mart 2023 tarihinde yapılması gereken yerel seçimlerin 25 Nisan 2023 tarihe ertelenmesinin en son örnek olduğunu belirtmiştir (S. H. U. Dissanayake, kişisel görüşme, 21 Temmuz 2023). Dissanayake'ye göre devlet üzerindeki bu mali baskı, İngiliz sömürge yönetimi

sırasında uygulanan ekonomik politikalara kadar geri götürülebilmektedir (S. H. U. Dissanayake, kişisel görüşme, 21 Temmuz 2023).

Osantha Nayanapriya Thalpawila ise İngiliz sömürge döneminde uygulanan bazı ithalat-ihracat politikalarının Seylan'ın ekonomik sistemi üzerine olan etkisine dikkat çekmiştir (O. N. Thalpawila, kişisel görüşme, 31 Temmuz 2023). İngiliz sömürge yönetiminin uyguladığı bu politika, her ne kadar sömürge döneminde uygulanmış olsa da bugün bile Sri Lanka'nın ekonomik manzarasını etkilemeye devam etmektedir (O. N. Thalpawila, kişisel görüşme, 31 Temmuz 2023). Bu durumu "Şimdiye kadar bu politikalardan vazgeçemedik ve hala başkalarına bağımlıyız" sözleriyle açıklayan Thalpawila, bu politikaların yarattığı uzun vadeli ekonomik bağımlılık mirasının, modern Sri Lanka'nın boğuştuğu kritik bir mesele olduğunun altını çizmiştir (O. N. Thalpawila, kişisel görüşme, 31 Temmuz 2023).

İngiliz sömürge yönetiminin mirası olan ekonomi politikaları ve reformların ardından geleneksel ekonominin çöktüğünü söyleyen Thalpawila, bu tarihsel ekonomi politikalarının günümüzdeki geçerliliğinin Sri Lanka'nın son dönemdeki ekonomik krizle olan mücadelelerinde açıkça görüldüğünü belirtmiştir (O. N. Thalpawila, kişisel görüşme, 31 Temmuz 2023). Sri Lanka'nın 2022 yılındaki çöken ekonomisine atıfta bulunan Thalpawila, bütçedeki açıklar, mali çöküş ve dış borç da dahil olmak üzere Sri Lanka'nın karşılaştığı ekonomik zorlukların izinin, İngiliz sömürgeciliğinin yarattığı ekonomik bağımlılığa kadar sürdürülebileceğini iddia etmiştir.

Nihai olarak, Sri Lanka'nın hala başka bir ihracat ve ithalat modeli arayışında olduğunu belirten Thalpawila'ya göre ülkenin ekonomik yapısının temel taşı olarak dış ticarete bağımlılığının devam etmesinin, İngilizlerin dayattığı ekonomi politikalarının uzun vadeli etkisi olduğunun göstergesidir (O. N. Thalpawila, kişisel görüşme, 31 Temmuz 2023).

Kod temelli frekans tablosuna göre "Ekonomik Kalkınmaya Yönelik Sonuçlar" temasının en çok kullanım sıklığına sahip ikinci ve son alt teması "Kentsel Gelişim ve Planlama" olmuştur. Bu temada, İngiliz sömürge yönetiminin Seylan'daki altyapıyı, şehir

planlama sistemlerini ve bölgesel yapılarını şekillendirmesinin uzun vadedeki etkileri ele alınmıştır.

İngiliz sömürgeciliğinin Seylan'ın kentsel gelişimindeki uzun vadedeki en somut miraslarından birinin çeşitli altyapıların hayata geçirilmesi olduğunu belirten Thalpawila, bu altyapılar arasında karayolları, demiryolları, limanlar ve birçoğu bugün hala kullanılmakta olan binalar yer aldığını hatırlatmıştır (O. N. Thalpawila, kişisel görüşme, 31 Temmuz 2023). İngiliz sömürgeciliğinin uzun vadeli mirası olan kalıcı altyapı, ülkenin ekonomik gelişimini ve bağlantılarını şekillendirmede çok önemli bir rol oynamıştır (O. N. Thalpawila, kişisel görüşme, 31 Temmuz 2023). "Hala bu altyapı tesislerini kullanıyoruz" sözlerini aktaran Thalpawila'ya göre sömürge döneminde inşa edilen ve "hayati bileşenler" olan altyapının hala kullanılıyor olması, dayanıklılıklarını ve işlevsel önemlerini ortaya koymaktadır (O. N. Thalpawila, kişisel görüşme, 31 Temmuz 2023).

Shanthini Ganeshalingam, Thalpawila'ya ek olarak, İngiliz sömürge yönetiminin Seylan'ın kentsel gelişimine zemin hazırlayan şehir planlama sistemleri de kurduğunu belirtmiştir (S. Ganeshalingam, kişisel görüşme, 22 Ağustos 2023). Şehir planlama sistemlerinin, bölgesel yapıların, karayolu taşımacılığının İngiliz sömürge modeline dayandığını söyleyen Ganeshalingam, bu sistemler arasında şehirlerin yerleşimi, imar düzenlemeleri ve kentsel yönetişim için idari yapıların kurulmalarının da yer aldıklarını vurgulamıştır (S. Ganeshalingam, kişisel görüşme, 22 Ağustos 2023). Örneğin, başkent Kolombo dışındaki kasaba ve şehirlerin gelişimleri, İngiliz modellerinin takip edilmesiyle Seylan'ın çeşitli bölgelerindeki mekânsal organizasyon ve mimari tarzlarını da etkilemiştir (S. Ganeshalingam, kişisel görüşme, 22 Ağustos 2023). Ganeshalingam'a göre bu miras, Sri Lanka genelindeki birçok kasaba ve şehrin kentsel peyzajında hala gözlemlenmektedir (S. Ganeshalingam, kişisel görüşme, 22 Ağustos 2023).

İngiliz sömürgeciliğinin Sri Lanka'nın devlet inşası üzerindeki uzun vadeli etkileri, ekonomik kalkınmaya yönelik sonuçlarda da görülmüştür. Bu bağlamda, İngiliz sömürgeciliği Sri Lanka'nın devlet inşası sürecinde ekonomik zorluklar yaşamasına ve dışa bağımlı olmasının yanı sıra kentsel gelişim ve planlamalarda İngiliz sömürge yönetiminin

etkisinde kalmasına neden olmuştur. İngiliz sömürgeciliği dönemine dayanan ekonomik politikaları, Sri Lanka'nın demokratik süreçlerine ve seçimlerine kadar yansıyan uzun vadeli etkilerle belirgin hale gelmiştir. Aynı şekilde, İngiliz sömürgeciliği döneminde uygulanan ithalat-ihracat politikaları günümüzde hala Sri Lanka'nın ekonomik manzarasını etkilemektedir. Diğer yandan, İngilizlerin inşa ettiği altyapılar ve şehir planlama sistemleri, ülkenin kentsel gelişiminde ve mimari yapısında belirgin şekilde hissedilmektedir. Bu mirasın, Sri Lanka'nın günümüzdeki ekonomik ve şehirsel dönüşüm süreçlerinde önemli bir role sahip olduğu görülmektedir.

6.7.4. Medya ve İletişim

Yapılan kod temelli frekans analizi sonucunda İngiliz sömürgeciliğinin Seylan'daki uzun vadeli etkisinin en az görüldüğü dördüncü tema "Medya ve İletişim" olmuştur. Bu temada, İngiliz sömürge yönetiminin uygulamalarının günümüzde Sri Lanka'daki medya dinamiklerini nasıl şekillendirmeye devam ettiğini incelenmiştir.

Tablo 27

Seylan Vakası Katılımcılarının "Medya ve İletişim" Teması Hakkındaki İfadelerinin Kod Temelli Frekans Tablosu

Medya ve İletişim	Kullanım Sıklığı
Medya ve İletişim	4
Toplam	4

İngiliz sömürge yönetiminin bilhassa İkinci Dünya Savaşı sırasında medya ve iletişim alanlarında izlediği politikalar, İngiliz sömürgeciliğinin Seylan'daki uzun vadeli etkileri arasında yer almaktadır (Alonso, 2023). İngiliz sömürgeciliğinin uzun vadeli sonuçlarından olan medya ortamı ve iletişim dinamikleri, günümüz Sri Lanka'sından popüler kültür ve dolaylı olarak siyasetinde etkili olmaya devam etmişlerdir. Yapılan mülakatların sonucunda, sömürge döneminde alınan kararların ülkenin siyasi ve sosyal

dokusunu şekillendirmeye devam ettiğini, medya ortamını ve siyasi söylemi etkilediğini ortaya koymuştur. Tablo 27'de aktarıldığı üzere, kullanım sıklığının az olması nedeniyle, "Medya ve İletişim" teması tek bir tema altında açıklanmıştır.

Seylan'daki sömürge dönemi, İngiliz yetkililerin medya ve iletişim alanında bir çerçeve oluşturduğu bir dönemi temsil etmektedir. Bu çerçeve, medya kurumlarının ve iletişim ağlarının daha sonraki gelişimine temel oluşturmuştur. Saranya Hasanthi Urugodawatte Dissanayake, gazetecilerin ve medya çalışanlarının sınırları zorlama konusundaki kararlılıklarına vurgu yapmıştır (S. H. U. Dissanayake, kişisel görüşme, 21 Temmuz 2023). Dissanayake, zaman zaman hapsedilmelerine rağmen, medya çalışanlarının bu tür zorluklardan vazgeçmediklerini ve halkın protestolarını iletmekteki kararlılıklarının altını çizmiştir (S. H. U. Dissanayake, kişisel görüşme, 21 Temmuz 2023).

Medya ve iletişimin siyasallaşmasının siyasi liderlerin kişisel çıkarları için medya ve iletişim araçlarını manipüle etmelerinin önünü açtığını belirten Nayani Melegoda, bu manipülasyonun tartışmalı ve kutuplaşmış bir medya ortamına katkıda bulunduğunu ve siyasetçilerin bu role göre davrandıklarını belirtmiştir (N. Melegoda, kişisel görüşme, 28 Temmuz 2023).

Ayrıca Melegoda, Sri Lanka'nın daha sorunsuz ve etkin bir yönetim sürecine ulaşma çabalarının önündeki engellerden bir tanesinin de medya ve iletişim üzerinden olduğunu ileri sürmüştür (N. Melegoda, kişisel görüşme, 28 Temmuz 2023). Etnik siyasetin dinamikleri ve ilerlemeyi engelleyen seçim hesaplarını işaret eden Melegoda, siyasi liderlerin belirli seçmen gruplarını medyadaki manipülasyonlar üzerinden yabancılaştırma yoluna gitmelerinin etkili yönetişim önündeki bir engel olduğuna dikkat çekmiştir (N. Melegoda, kişisel görüşme, 28 Temmuz 2023). Bu engel, kökleri sömürge dönemindeki bölünmelere ve politikalara dayanan bir şekilde, günümüzde hala siyasi liderliği şekillendirmektedir (N. Melegoda, kişisel görüşme, 28 Temmuz 2023).

Son olarak, Paikiasothy Saravanamuttu ise Sri Lanka'da medya yoluyla toplumlara empoze edilen popüler kültürün kalıcı etkisini vurgulamıştır (P. Saravanamuttu, kişisel

görüşme, 3 Ağustos 2023). Saravanamuttu, popüler kültürü popülist bir şekilde tanımlayarak, Sri Lanka'daki hükümetlerin medyayı kullanarak halkın algı ve tercihlerini şekillendirme yeteneğinin altını çizmiştir (P. Saravanamuttu, kişisel görüşme, 3 Ağustos 2023). Bu kültürel olgunun kökenleri, İngiliz sömürgeciliğinin Seylan'daki yerel normları ve uygulamaları etkilemesine ve sömürge döneminin çağdaş kültürel manzarasında kalıcı bir etki bırakmasına kadar uzanmaktadır (P. Saravanamuttu, kişisel görüşme, 3 Ağustos 2023).

İngiliz sömürgeciliğinin Sri Lanka'nın devlet inşası sürecindeki uzun vadeli etkileri, medya ve iletişim alanlarında da belirgin bir şekilde görülmektedir. İkinci Dünya Savaşı sırasında İngiliz sömürge yönetiminin izlediği politikalar, günümüz Sri Lanka'sının medya dinamiklerini etkilemeye devam etmiştir. Bu döneme ilişkin alınan kararlar, Sri Lanka'nın siyasi ve sosyal dokusunu şekillendirmiş, medya ortamını ve siyasi söylemi etkilemiştir. İngiliz sömürgeciliği döneminde belirlenen medya ve iletişim çerçevesi, günümüzdeki medya kurumlarının ve iletişim ağlarının temelini oluşturmuştur. Siyasallaşan medya ortamı, siyasi liderlerin medya ve iletişim araçlarını kişisel çıkarları doğrultusunda manipüle etmesine olanak sağlamış ve bu durum, tartışmalı bir medya atmosferinin oluşmasına katkıda bulunmuştur. Ayrıca, medya ve iletişimin yönetiminin devlet inşası sürecindeki zorluklardan biri olduğu vurgulanmıştır. İngiliz sömürgeciliğinin Sri Lanka'daki popüler kültür üzerindeki etkisi ise günümüzde dahi hissedilmekte olup, bu etki kökenlerini sömürgecilik geçmişinin normları ve uygulamalarından almaktadır.

6.8. Sonuç

İngiliz sömürgeciliği, Sri Lanka'nın devlet oluşumu sürecinde etkili olmuştur. Tezin bu bölümünde, Seylan vaka çalışmasında, öncelikle sömürgecilik faaliyetlerinin kökeni ele alınmıştır. Ardından, İngiliz sömürge yönetiminin Sri Lanka'nın siyasi yapısını etkileyen kavramlara değinilmiş, bağımsızlığa geçişte karşılaşılan temel zorluklar ele alınmış, İngiliz sömürgeciliğinin milliyetçi hareketlerin oluşumuna veya bastırılmasına bulunduğu katkılar incelenmiş, İngiliz sömürgeciliğinin etnik ve dini gerilimleri artırmadaki rolünü değerlendirilmiş ve son olarak da İngiliz sömürgeciliğinin Sri Lanka'nın siyasi kurumları, yönetim yapıları ve devlet-toplum ilişkileri üzerindeki uzun vadeli etkileri aktarılmıştır.

Seylan’da İngiliz sömürgeciliği üzerine yapılan vaka çalışmasının ilk sonucuna göre, Seylan'daki İngiliz sömürge döneminin Sri Lanka devlet inşası süreci üzerinde siyasi etkileri bulunmaktadır. Katılımcılar, İngiliz sömürge yönetimi tarafından Seylan'a getirilen ideolojilerin ve kavramların, postkolonyal Sri Lanka'nın siyasi manzarası üzerinde önemli bir etkiye sahip olduğunu ifade etmişlerdir.

İngiliz sömürgeciliğinin Sri Lanka’nın devlet inşası üzerindeki siyasi etkileri konusunda elde edilen ilk bulgu, İngiliz sömürgeciliğinin sosyoekonomik ve altyapısal etkileri üzerine olmuştur. Elde edilen bulgu, ideolojik etki ve siyasi evrim, ekonomik dönüşüm ve altyapı gelişimi, demokratik evrim ve anayasal reformlar, Budizm ve kültürel miras üzerindeki etki ve bağımsızlığa barışçıl geçiş gibi alt temaları kapsamıştır. Katılımcılar, İngiliz sömürge yönetiminin Seylan'ın siyasi ideolojisinde ve evriminde değişikliklere yol açtığını, ekonomik dönüşüme ve altyapının geliştirilmesine öncülük ettiğini vurgulamışlardır. Ayrıca Budizm ve kültürel miras üzerindeki etkinin yanı sıra İngiliz sömürgeciliğinin bağımsızlığa barışçıl geçişi kolaylaştırmadaki rolünün de altını çizmişlerdir.

İngiliz sömürgeciliğinin Sri Lanka’nın devlet inşası üzerindeki siyasi etkileri konusunda elde edilen ikinci bulgu, yönetişim ile ilgilidir. İngiliz sömürgeciliğinin yönetişim ve parlamenter sistemler üzerindeki etkisi, sömürge yönetimi altındaki yasal ve adli sistemler, yönetişim yapıları üzerindeki sömürge mirası ve sömürge stratejileri ve böl ve yönet gibi alt temalar ile ilişkilendirilmiştir. Katılımcılar, İngiliz sömürgeciliğinin Seylan'daki parlamenter sistem ile yasal ve adli sistemler de dahil olmak üzere yönetişim yapılarını etkilediğini vurgulamışlardır. İngiliz sömürge yönetiminin uyguladığı "Böl ve Yönet" politikası, Sri Lanka'nın siyasi manzara üzerinde kalıcı etkisinin nedenlerinin başında gelmektedir.

Etnik, dini ve sosyopolitik dinamikler, İngiliz sömürgeciliğinin Sri Lanka’nın devlet inşası üzerindeki siyasi etkileri konusunda elde edilen üçüncü bulgudur. Katılımcılar, İngiliz sömürgeciliğinin Sri Lanka'daki etnik ve dini dinamikler ile jeopolitik etki ve kaynak sömürüsü gibi sonuçlara sebep olduğunu ileri sürmüşlerdir. Seylan'daki etnik ve dini

dinamikleri değiştiren İngilizler, ülkenin sosyopolitik manzarasını da şekillendirmiş ve adanın jeopolitik etkisini de kullanarak kaynakları sömürmüşlerdir.

Vaka çalışması neticesinde ulaşılan ikinci sonucuna göre İngiliz sömürgeciliği, Seylan'ın sömürge yönetiminden bağımsızlığa geçiş sürecinde, bağımsızlık sonrası siyasi manzarayı şekillendiren zorluklara neden olmuştur. İngiliz sömürge yönetiminin mirası, Sri Lanka'nın devlet inşası sürecinde yalnızca zorluklara katkıda bulunmamış, ayrıca ülkenin sosyopolitik dinamiklerini etkilemede önemli bir rol oynamıştır. Katılımcılar, Sri Lanka'nın bu geçiş döneminde karşılaştığı başlıca zorluklardan bahsetmişler ve sömürgecilik mirasının bu zorlukları nasıl etkilediğini ve bağımsızlık sonrası siyasi manzarayı nasıl şekillendirdiğini açıklamışlardır.

Seylan'da sömürge yönetiminden bağımsızlığa geçişin, İngiliz sömürge yönetiminin bıraktığı mirasın da etkisiyle çeşitli zorluklara sahne olmasını sonucuna ulaşılmasını sağlayan ilk bulgu, postkolonyal dönemdeki kimlik ve sosyopolitik dinamikler olmuştur. Katılımcılar, etnik ve sosyopolitik dinamikler ile milliyetçilik ve kimlik oluşumunu, devlet inşası sürecinde etkili olan unsurlar olarak ön plana çıkarmışlardır. İngiliz sömürge döneminin Seylan'daki etnik ve sosyal bölünmeler üzerinde derin bir etkisi olmuş ve bu bölünmeler bağımsızlık sonrasında da siyasi manzarayı şekillendirmeye devam etmiştir. İngiliz sömürgeciliğinin mirası, farklı etnik gruplar arasındaki mevcut gerilimleri şiddetlendirmiş ve ulus inşası ve yönetişimin zorluklarına katkıda bulunmuştur. Katılımcılar, bağımsızlık sonrası Seylan'da etnik aidiyet, kimlik ve siyaset arasındaki etkileşimindeki İngiliz sömürge yönetiminin etkisini vurgulamışlardır.

İngiliz sömürgeciliğinin Seylan'ın sömürge yönetiminden bağımsızlığa geçiş sürecinde, bağımsızlık sonrası siyasi manzarayı şekillendiren zorluklar hakkında elde edilen ikinci bulgu, postkolonyal dönemde Sri Lanka'da yaşanan yönetişim ve anayasal konulardaki dönüşümdür. İngiliz sömürge yönetimi, bağımsızlık sonrası siyasi yapı üzerinde kalıcı etkisi olan bir yönetişim sistemi kurmuştur. Katılımcılar, sömürge mirasının Seylan'daki anayasa ve yönetişim yapılarının gelişimini etkilediğini ve bağımsızlık sonrası dönemde hem fırsatlara hem de zorluklara yol açtığına dikkat çekmişlerdir. Ayrıca katılımcılar, anayasal

reformlara duyulan ihtiyacın ve merkezileşme ile yetkilerin devri arasında bir denge kurmak için verilen mücadelenin Sri Lanka'nın devlet inşası sürecinin etkilediğinin altını çizmişlerdir.

İngiliz sömürgeciliğinin Seylan'ın sömürge yönetiminden bağımsızlığa geçiş sürecinde, bağımsızlık sonrası siyasi manzarayı şekillendiren zorluklar hakkında ortaya çıkarılan üçüncü bulgu, siyasi dönüşümü ve yönetişim değişikliklerini sağlayan dil ve eğitim politikalarıdır. Sri Lanka'nın bağımsızlık sonrası dönemdeki devlet inşası sürecinde siyasi ve yönetim yapılarında önemli değişiklikler yaşadığını belirten katılımcılar, İngiliz sömürgeciliğinin mirasının dil ve eğitim politikalarını etkilediğini, bu politikaların toplum arasında çekişme kaynağı haline geldiği için ulus inşasını zorlaştırdığını belirtmişlerdir. Bununla birlikte katılımcılar, Seylan'daki siyasi dönüşümün yörüngesini anlamak için kolonyal ve postkolonyal dönemler arasında yapılan karşılaştırmaların önemine dikkat çekmişlerdir.

Elde edilen dördüncü ve son bulgu, postkolonyal Sri Lanka'nın ekonomik manzarasıyla ilgi olmuştur. Bağımsızlığın ekonomik yansımalarının ve postkolonyal dönemdeki ekonomi politikalarının devlet inşası sürecinin bir ayağını oluşturduğunu belirten katılımcılar, İngiliz sömürge yönetiminin mirasının ekonomik zorluklara sebep olduğunu söylemişlerdir. İngilizlerin Seylan'da uyguladığı plantasyon ekonomisinin ve izlediği sömürü politikasının uzun vadede Sri Lanka'yı kötü etkilediğini belirten katılımcılar, günümüzde Sri Lanka ekonomisinde yaşanan ithalat-ihracat dengesizliğini buna bağlamışlardır.

Seylan'da İngiliz sömürgeciliği üzerine yapılan vaka çalışmasının üçüncü sonucuna göre, İngiliz sömürge yönetimi Seylan'daki milliyetçi hareketlerin şekillenmesinde önemli bir rol oynamıştır. Bu bağlamda, İngiliz sömürge yönetimi Seylan'daki milliyetçi hareketlerin şekillenmesinde oynadığı rol hakkındaki ilk bulgu, sömürge mirasının direniş üzerindeki etkisidir. Katılımcılar, milliyetçi hareketlerin ve siyasi aktivizmin İngiliz sömürge yönetimine meydan okumadaki rolünü vurgulamışlardır. Sömürge yönetimi,

manipülasyon tekniklerini kullanarak milliyetçi ve bağımsızlık yanlısı hareketleri bastırma yolunu tercih etmiştir.

Sosyokültürel dinamikler, Seylan'daki milliyetçi hareketlerin şekillenmesinde rol oynayan ikinci bulgudur. Katılımcılar, etnik ve dini dinamikleri harekete geçiren sömürge politikalarının gruplar arası ilişkiler ve kimlik oluşumu üzerindeki etkisini vurgulamışlardır. Kültürel ve kimlik oluşumu, devlet inşası sürecinde milliyetçi hareketlerin sömürgeci yönetimi karşısında kültürel kimliklerin savunulmasını ve korunmasını sağlamıştır. İngiliz sömürge yönetimi Seylan'daki milliyetçi hareketlerin şekillenmesinde oynadığı rol hakkındaki üçüncü ve son bulgu, İngilizlerin Seylan'da verdikleri eğitimdir. Bu noktada küresel bir bakış açısı olduğunu belirten katılımcılar, İngiliz sömürge eğitiminin ve bilhassa Britanya'da eğitim alan Seylanlı siyasi elitin halkın siyasi bilincini şekillendirmedeki rolünü vurgulamıştır.

Seylan'da İngiliz sömürgeciliği üzerine yapılan vaka çalışmasının dördüncü sonucunda, İngiliz sömürgeciliğinin Seylan'daki etnik ve dinsel gerilimler üzerindeki etkisi ile devlet inşası sürecinde bağlantı olduğu tespit edilmiştir. İngiliz sömürgeciliğinin Seylan'daki etnik ve dinsel gerilimler üzerindeki etkisi ile devlet inşası sürecinde bağlantısı hakkındaki ilk bulgu, İngiliz sömürgeciliğinin tarihsel bağlamının kendisi olmuştur. Katılımcılar, İngiliz sömürge yönetimi döneminde uygulanan politikaların ve uygulamaların Seylan'daki etnik ve dini gerilimlere katkıda bulduğunu ileri sürmüşlerdir. Bu noktada katılımcılar, İngilizlerin Hindistan'daki etnik çatışmalarda sömürgeciliğin oynadığı role atıfta bulunmuşlardır. Tıpkı Hindistan'da olduğu gibi Sri Lanka'da da İngiliz sömürgeciliğinin etnik ve dini gerilimlerin nedenleri tarihsel köklere dayanmaktadır. Katılımcılarla yapılan görüşmeler sonucunda elde edilen ikinci bulgu, İngilizlerin Seylan'da uyguladığı dil politikaları hakkındadır. İngilizlerin uyguladıkları ve Sinhala dilini ön plana çıkaran dil politikası, Seylan'daki etnik gerilimlerin artmasına neden olmuştur.

Seylan'da İngiliz sömürgeciliği üzerine yapılan vaka analizinde elde edilen beşinci ve son sonuç, İngiliz sömürgeciliğinin Seylan'ın devlet inşası sürecini etkileyen mirasının, ülkenin günümüzdeki siyasi, kültürel ve ekonomik manzarasını şekillendirmeye devam

etmesidir. İngiliz sömürgeciliğinin uzun vadeli etkilerinin ilk bulgusu, Sri Lanka'nın siyasi kurumları, yönetişim yapıları ve devlet-toplum ilişkileri üzerine olmuştur. Katılımcılar, İngiliz sömürgeciliğinin Sri Lanka'nın siyasi kurumları, yönetişim yapıları ve devlet-toplum ilişkileri üzerinde önemli etkilere sahip olduğunu belirtmişlerdir. İkinci bulgu ise İngiliz sömürgeciliğinin Sri Lanka'da uzun vadede etnik, kültürel ve dini etkileri olduğu üzerinedir. Katılımcılar, İngiliz sömürge yönetiminin etnik ve kültürel faktörlerin yanı sıra Seylan'daki dini ve kültürel dinamikler üzerindeki etkisini öne çıkartmışlardır.

İngiliz sömürgeciliğinin Seylan'daki uzun vadeli etkisini oluşturan dördüncü bulgu, ekonomi ve kalkınma konuları üzerinedir. İngiliz sömürgeciliğinin ekonomik ve kalkınmaya etkileri de görüşmelerde önemli bir tema olarak öne çıkmıştır. Katılımcılar, İngiliz sömürge yönetiminin uzun vadede Sri Lanka'da ekonomik zorluklar, ekonomik bağımlılık ve kentsel gelişim üzerinde bazen olumlu bazen olumsuz anlamda etkili olduğunu iddia etmişlerdir. Ayrıca, elde edilen beşinci ve son bulgu kapsamında, medya ve iletişim teması da görüşmelerde ortaya çıkmıştır. İngiliz sömürgeciliğinin günümüzde Sri Lanka'daki medya ve iletişim üzerinde etkisi olduğu iddiaları olsa da bu bulgu, daha fazla araştırılması gereken bir konu olarak göze çarpmaktadır.

Sonuç olarak, İngiliz sömürgeciliğinin Sri Lanka'daki devlet inşası sürecindeki siyasi, kültürel ve ekonomik manzarası üzerindeki etkisi bulunmaktadır. Her ne kadar hala tartışma konusu olsa da İngiliz sömürgeciliğinin uzun vadeli mirasları Sri Lanka'nın siyasi kurumlarını, yönetim yapılarını ve devlet-toplum ilişkilerini şekillendirmeye devam etmektedir. İngiliz sömürge dönemini tarihsel bağlamını anlamak hem Seylan'ın devlet inşası sürecini hem de günümüz Sri Lanka'sının ilişkisini kavramak için önem arz etmektedir.

YEDİNCİ BÖLÜM
BURMA'DA İNGİLİZ SÖMÜRGECİLİĞİ ÜZERİNE VAKA ANALİZİ

7.1. Giriş

İngiliz sömürgeciliği, günümüzdeki adıyla Myanmar olan Burma'nın devlet inşası sürecini şekillendiren dönemlerin başında gelmektedir. Tezin bu bölümündeki Burma vaka çalışmasında, öncelikle Burma'daki sömürgecilik faaliyetlerinin tarihsel arka planı açıklanmıştır. Sonrasında, Myanmar'daki devlet inşası sürecini oluşturan unsurlar olan İngiliz sömürge yönetiminin getirdiği ve Myanmar'ın siyasi yapılarını ve kurumlarını etkileyen unsurlar, sömürge yönetiminden bağımsızlığa geçişte karşılaşılan başlıca zorluklar, İngiliz sömürgeciliğinin Burma'daki etnik çeşitlilik üzerindeki etkisi, İngiliz sömürgeciliğinin Burma'daki güç dağılımındaki rolü, Burma'da İngiliz sömürgeciliği karşıtı olarak çıkan siyasi ve direniş hareketleri ile Burma'nın sahip olduğu sömürgecilik mirasının günümüzde Myanmar'ın yaşadığı siyasi zorluklara etkisi incelenmiştir.

Yapılan literatür taramasının ardından akademik yazında eksik olduğu tespit edilen bölümler için katılımcılara beş tane soru yöneltilmiştir. Yöneltilen her bir sorunun cevabı ile literatürde tespit edilen boşlukları doldurulması amaçlanmıştır. Bu bağlamda katılımcılara her bir bölüm için sırasıyla, "Myanmar'daki İngiliz sömürge yönetiminin özellikleri nelerdir? İngiliz sömürge yönetimi tarafından kurulan kilit siyasi yapılar ve kurumlar, postkolonyal Myanmar'ın devlet inşa sürecini nasıl şekillendirmişlerdir?", "İngiliz sömürgeciliğinin Myanmar'ın etnik ve kültürel çeşitliliği üzerinde etkisi var mıdır? Eğer var ise bu çeşitlilik, ülkedeki devlet inşa sürecini ve siyasi dinamikleri nasıl etkilemiştir?", "İngiliz sömürge yönetimi, Myanmar'daki gücün merkezileşmesine veya ademi merkeziyetçileşmesine ne ölçüde katkıda bulunmuştur? İzlenen politikalar, ülkedeki devlet inşası çabalarını nasıl etkilemişlerdir?", "Myanmar'daki İngiliz sömürgeciliğine tepki olarak ortaya çıkan önemli siyasi hareketler veya direniş hareketleri olmuş mudur? Eğer olduysa bu hareketler postkolonyal Myanmar devlet inşasını nasıl şekillendirmişlerdir?" ve "Myanmar'ın sömürge deneyiminden, ülkedeki güncel siyasi zorlukların anlaşılması ve ele alınmasıyla ilgili olabilecek hangi dersler çıkarılabilir?" soruları sorulmuştur.

Burma’da İngiliz sömürgeciliği üzerine yapılan vaka analizinin ilk bölümünde “İngiliz Sömürgeciliğinin Burma’da Siyasi Yapılara ve Kurumlara Etkileri” teması incelenmiştir. "İngiliz Sömürgeciliğinin Burma'da Siyasi Yapılara ve Kurumlara Etkileri" temasının ilk alt teması olan "Sömürge Yönetimi ve Yönetişim Yapıları" kapsamında, Burma'daki İngiliz sömürge yönetimi sırasında kurulan siyasi yapılar ve kurumlar irdelenmiş ve bu yapıların oluşturduğu yönetişimin Myanmar'ın devlet inşası sürecini nasıl şekillendirdiği araştırılmıştır. İkinci alt tema olan "Kültürel ve Sosyal Dönüşümler"de, İngiliz sömürgeciliğinin Burma'daki eğitim, iletişim, sömürge öncesi tarih, toplumsal değişimler ve milliyetçi hareketlerin yükselişi de dahil olmak üzere Burma toplumu yönleri üzerindeki etkisine odaklanılmıştır. Üçüncü alt tema "Askeri ve Siyasal Değişimler"de ise İngiliz sömürgeciliğinin Burma'daki askeri yapılar, siyasi geçişler ve anayasal değişiklikler üzerindeki etkisini ele alınmış; bununla birlikte, İngiliz sömürge yönetiminin Burma'daki sömürgeleştirilmiş bölgelerdeki askeri ve siyasi oluşumlar nasıl şekillendirdiği de incelenmiştir. Dördüncü son ve alt tema olan "Ekonomik Sömürü ve Politikaları" kapsamında ise İngiliz sömürge yönetimi tarafından Burma'da kullanılan ve genellikle sömürgeleştirilmiş bölgelerdeki kaynakların ve emeğin sömürülmesine yol açan ekonomi politikaları ve uygulamaları analiz edilmiştir.

“İngiliz Sömürgeciliğinin Burma’daki Etnik Çeşitlilik Üzerindeki Etkisi”, Burma’da İngiliz sömürgeciliği üzerine yapılan vaka analizinin incelendiği ikinci tema olmuştur. İlk alt tema olan "Sömürgecilik Mirası ve Etnik Çeşitlilik"te, İngiliz sömürge yönetiminin Burma'da yürüttükleri politikaların ve yönettikleri kurumlarının yarattığı sömürgecilik mirasının günümüzdeki Myanmar'ın sahip olduğu etnik çeşitlilik üzerindeki etkisi ele alınmıştır. İkinci alt tema olan "Etnik Gerilimler ve Kültürel Koruma" altında, Burma'daki etnik çeşitliliğin ve tarihsel çatışmaların Burma ulusu üzerindeki etkilerine ve hem etnik toplumlar arasında yaşanan gerilimlere hem de kültürel kimliklerinin korunmalarına odaklanılmıştır. Üçüncü ve son alt tema olan "Postkolonyal Dönemdeki Birlik Çabaları ve Azınlıkların Korunması" kapsamında ise Burma'da etnik toplum arasındaki birliğin kurulmasını teşvik etmeye ve azınlık haklarını korumaya yönelik çabalara değinilmiştir.

Burma’da İngiliz sömürgeciliği üzerine yapılan vaka analizini oluşturan üçüncü temada “Burma’daki Güç Dağılımında İngiliz Sömürge Yönetiminin Rolü” ele alınmıştır.

İlk alt tema olan "Yönetişim ve Güç Yapıları" başlığında, sömürge ve sömürge sonrası yönetişim stratejilerinin Burma'da farklı bölgeler veya topluluklardaki güç yapılarını nasıl etkilediği ve bunlarla nasıl etkileşime girdiği irdelenmiştir. İkinci alt tema olan "Sosyal ve Kültürel Dönüşümler" kapsamında, sömürge ve postkolonyal dönemlerdeki yönetimlerden kaynaklanan sosyal ve kültürel değişimlere yer verilmiş, toplumsal normlarda önemli bir dönüşüme işaret eden etnik güç yapıları ve geleneksel güç dinamikleri üzerindeki etkilere değinilmiştir. Üçüncü alt tema olan "Tarihsel Bağlam"da Burma'daki tarihsel geçmişin ve kültürel çeşitliliğin yönetişim ve güç yapıları üzerindeki etkisi incelenmiş, toplum yönetişiminin tarihi süreçle bağlantısı ve bu bağlantıyı şekillendiren faktörlere bakılmış, bürokratik sistemlerin ve idari süreçlerin evrimi ele alınmış, değişen toplumsal ihtiyaçlara ve taleplere yanıt olarak yönetişim yapılarının uyarlanabilirliği ve dönüşümü araştırılmıştır. Dördüncü ve son alt tema olan "İletişim ve Güven Sorunları" kapsamında Burma'da bölgesel seyahat kısıtlamaları, iletişim zorlukları, güven eksikliği ve siyasi grupların azınlık liderleriyle ilişki kurma girişimleri de dahil olmak üzere İngiliz sömürge yönetiminin Myanmar'da iletişim ve güvenin önünde neden olduğu engeller aktarılmıştır.

“Burma’daki İngiliz Sömürgeciliği Karşıtı Siyasi ve Direniş Hareketleri”, çalışmanın bu bölümünde irdelenen dördüncü temadır. İlk alt tema olan "Direniş Hareketleri ve Devlet Oluşumu"nda Myanmar'ın bağımsızlık sürecindeki oluşumu incelenmiş, etnik bölgelerin ve etnik azınlıkların İngiliz sömürge yönetimine direnmek için verdikleri tarihsel mücadeleye değinilmiş, İngiliz sömürge dönemi direniş hareketlerinin, yerel etnik toplumların sömürgeci güçlere direnme ve meydan okuma çabaları araştırılmıştır. İkinci alt tema olan "Sosyokültürel Etkiler ve Etnik Dinamikler" kapsamında tarihi olayları ve siyasi hareketleri şekillendiren kültürel ve etnik unsurlar ele alınmış, Burma'da önceden var olan ideolojik fikirlerin ve kültürel normların zaman içinde nasıl geliştiği incelenmiş, Burma'daki etnik kimliklerin ve etnik grupların tarihten gelen şikayetlerinin sömürgeci veya baskıcı güçlere karşı nasıl direnişe yol açtığı, kültürel ve etnik dinamiklerin şekillenmesinde önemli rol oynayan sosyoekonomik faktörlerin Burma'daki siyasi tercihleri nasıl etkilediği de araştırılmıştır. Üçüncü ve son alt tema olan "Küresel ve Yerel Güç Mücadeleleri"nde ise Burma'daki yerel ve küresel güç yapıları arasındaki dinamik etkileşime değinilmiştir.

Burma’da İngiliz sömürgeciliği üzerine yapılan vaka analizinde beşinci ve son tema kapsamında “Burma’nın Sömürgecilik Mirası ve Günümüzdeki Siyasi Zorluklar” açıklanmıştır. İlk alt tema olan "Etnik Kimlik ve Güç Dinamikleri"nde etnik kimlik, bölünme, milliyetçilik ve sömürge mirasının etkisi kavramları araştırılmış, farklı etnik grupların ve ulusal kimliklerin Burma'da yol açtığı bölünmelere değinilmiş, İngiliz sömürgecilik tarihinin ve mirasının Burma'daki kimlik dinamiklerini nasıl etkilediği ve bazen bölünmeleri nasıl şiddetlendirdiğine de odaklanılmıştır. İkinci alt tema olan "Sosyoekonomik Kalkınma ve Küresel Etki" kapsamında ekonomik kalkınma, eşitsizlik ve uluslararası ve bölgesel etkilere değinilmiş, ekonomik faktörlerin Burma toplumunu nasıl etkilediğini ve küresel ve bölgesel etkilerin Burma'nın gelişimini nasıl şekillendirdiği incelenmiş, ekonomik eşitsizliğin Myanmar'da yol açtığı sosyal ve siyasi sorunlar araştırılmıştır. Üçüncü ve son alt tema olan "Yönetişim ve Siyasal Değişim"de ise siyasi geçiş, istikrar, demokrasi ve yönetişim kavramları aktarılmış, siyasi sistemler arasındaki geçiş sürecinin, istikrarı korumanın zorluklarının ve bu süreçte demokrasi ve yönetişimin rolü incelenmiş, işlevsel bir hükümet kurmanın ve sürdürmenin değişkenlerine değinilmiştir.

Günümüzde Myanmar'ın siyasi yapısını etkileyen İngiliz sömürgeciliği, Burma'daki bağımsızlık sürecindeki zorlukları tetiklemiş, milliyetçi hareketlere yön vermiş ve etnik, dini gerilimleri artırmıştır. Bu tarihsel olgu, temel siyasi ideolojiler ve kavramlar getirerek Myanmar'ın siyasi, kültürel ve ekonomik manzarasını şekillendirmiştir. Bu bağlamda, çalışmanın bu bölümünde, Burma örneği üzerinden İngiliz sömürgeciliğinin Myanmar'daki devlet oluşumu üzerindeki etkileri incelenmiştir.

7.2. Burma’da Sömürgecilik Faaliyetlerinin Tarihsel Arka Planı

Günümüzde Myanmar olarak bilinen Burma'daki İngiliz sömürge yönetiminin etkisi, ülkenin devlet inşa süreci üzerinde etkiye sahip olmuştur. Britanya İmparatorluğu'nun siyasi ve ekonomik hakimiyetiyle karakterize edilen sömürge dönemi, Myanmar'ın siyasi manzarasını önemli ölçüde şekillendirmiştir. İngiliz sömürgeciliğinin mirası ve ardından onlarca yıl süren askeri yönetim, Myanmar'ın siyasi dinamiklerini etkilemeye ve yaşadığı zorlukların devam etmesine neden olmaktadır.

İngiliz sömürgeciliğinin Myanmar'ın devlet inşa süreci üzerindeki etkisi, ülkenin İngiliz işgalinden bağımsızlığını kazanmasından bu yana iktidardaki Birmanlar ile etnik azınlıklar arasında tırmanan gerilimde açıkça görülmektedir. Bu tarihsel arka plan, zayıf halk temsili, ordunun sınırlı sivil kontrolü ve devlet otoritesinin devam eden merkezileşmesi gibi zorlukların yanı sıra resmi demokratik kurumlar, sivil hükümet ve güç paylaşımının bir kombinasyonu ile tanımlanan Myanmar'ın çağdaş siyasi manzarasını anlamak için önem arz etmektedir. Çalışmanın bu bölümünde, Burma'daki sömürgecilik faaliyetlerinin tarihsel arka planı ve devlet inşası sürecini etkileyen tarihsel olaylar genel anlamda ele alınmıştır.

Sömürgecilik dönemi öncesindeki Burma, çeşitli kültürlerin ve krallıkların etkisi altında şekillenmiş zengin bir tarihe sahipti. Burma coğrafyası; Pyu, Mon ve ardından Bagan İmparatorluğu gibi güçlü medeniyetlerin ortaya çıkışına tanıklık etmiştir (Myint-U, 2007). Milattan sonra 1. yüzyıldan 9. yüzyıla kadar uzanan bir süreçte ticaret, tarım ve Budizm ile meşgul olan Pyu şehir devletleri; geride sanat eserleri ve dini anıtlar bırakmışlardır (Myint-U, 2007). Aşağı Burma'da yaşayan Mon halkı, kendi şehir devletlerini kurmuş ve özellikle sanat, dil ve Theravada Budizmi alanlarında Burma kültürü üzerinde belirgin bir etki yaratmıştır (Stadtner, 2008). Mon halkının Budizm üzerindeki etkisi, Bagan kentinin 9. yüzyıldaki altın çağını beraberinde getirmiştir (South, 2013). Bagan, Mon halkının yönetiminde binlerce Budist tapınağı ve anıtıyla önde gelen bir eğitim ve ticaret merkezi konumuna yükselmiştir (Shwe, 2011).

Myanmar tarihi, 14. yüzyıldan 18. yüzyıla kadar bölgesel çatışmaların ve çeşitli krallıkların yükseliş ve düşüşlerine tanıklık etmiştir (Topich ve Leitich, 2013). Toungoo hanedanlığı, 16. yüzyıldan itibaren Burma'nın büyük bir bölümünü birleştirmiş ve etkisini genişletmiştir (Lieberman, 1996). Ancak iç çekişmeler, Toungoo hanedanlığının 18. yüzyılda zayıflamasına ve sonuç olarak dış güçlere karşı savunmasız kalmasına yol açmıştır (Lieberman, 1996). Bu durum, nihayetinde 19. yüzyılda İngilizler tarafından sömürgeleştirilmesine sebep olmuştur (Parsons, 2019). Sömürge öncesi dönem, Myanmar'ın kültürel çeşitliliği ve tarihsel önemi için sağlam bir zemin oluşturmuştur (Aung-Thwin ve Aung-Thwin, 2013).

İngilizlerin Burma'yı sömürgeleştirme geçmişi, 19. yüzyılın başlarında İngiliz Doğu Hindistan Şirketi'nin nüfuzunu genişletmesiyle atılmıştır (Myint-U, 2001). İngiliz Doğu Hindistan Şirketi'nin Burma'daki nüfuzunu genişletmesiyle birlikte ortaya çıkan ekonomik ve bölgesel anlaşmazlıklara yol açan bu gelişme, Birinci Anglo-Burma Savaşı'na neden olmuştur (Myint-U, 2001). 1824-1826 yılları arasında gerçekleşen Birinci Anglo-Burma Savaşı, Burma tarihinde önemli bir olay olarak göze çarpmaktadır (Pearn, 1944). Burma'nın Britanya İmparatorluğu tarafından sömürgeleştirilmesiyle sonuçlanan Birinci Anglo-Burma Savaşı, bir dizi çatışma ve ilhakın başlangıcına işaret etmiştir (Mohajan, 2018). Savaş, yerel halkın sert direnişiyle karakterize edilmiş ve İngiliz-Hint tarihinin insan ve mali açısından en uzun ve en pahalı savaşı olarak kabul edilmiştir (Talbot, 2016). Birinci Anglo-Burma Savaşı'nın ardından Burmalılar Assam ve Manipur'dan sürülmüş ve İngilizler Aşağı Assam'ı ilhak etmiştir (Patgiri ve Hazarika, 2016). Ayrıca, Britanya İmparatorluğu savaşın patlak vermesinin ardından Arakan'ı da ilhak ederek topraklarına katmıştır (Sejan, 2022).

1826'da imzalanan Yandabo Antlaşması, Birinci Anglo-Burma Savaşı'na son vererek bölgede önemli toprak değişikliklerine ve siyasi sonuçlara neden olmuştur (Pulipaka vd., 2016). Antlaşma, Burma'nın Arakan topraklarının İngilizlere bırakılmasına yol açarak güç dinamiklerinde ve bölgesel kontrolde bir değişimin önünü açmıştır (Pulipaka vd., 2016). Arakan topraklarının İngiliz sömürge yönetimine bırakılması, 600 yıllık Ahom monarşisinin sonunu getirdiği ve Assam'da İngiliz egemenliğini tesis ettiği için Güneydoğu Asya tarihinde önemli bir dönüm noktası olarak kabul edilmektedir (Lee ve Zarandona, 2020). Antlaşmanın imzalanmasının, antlaşmadan önceki geleneksel yaşam tarzlarına geri dönmek isteyen Nagalar için de etkileri olmuştur (Sema, 2012). Ayrıca, antlaşmanın önemi Nagalar üzerindeki bölgesel değişikliklerin ötesine geçerek, 19. yüzyılın başlarında uluslararası hiyerarşinin ve antlaşma sisteminin inşasını etkilemiş ve olayın uluslararası ilişkiler ve hukuki doktrinler üzerindeki daha geniş etkisini yansıtmıştır (Hussain, 2008).

Birinci Anglo-Burma Savaşı'nın ardından gelen Yandabo Antlaşması, sadece sınırları yeniden çizmekle kalmamış, aynı zamanda sonraki çatışmalara da zemin hazırlamıştır (Myint-U, 2001). Burma'nın demiryolu sisteminin 19. yüzyılın sonlarında genişlemesi, bölgedeki İngiliz nüfuzunun artmasında önemli bir rol oynamıştır (Baillargeon, 2020). Buna ek olarak, 19. yüzyılın sonlarında Britanya'da ve yerleşim kolonilerinde beyaz

olmayan tebaayı genellikle dışlayan kitlesel eğitimin yükselişi, Burma'da yerleşimci sömürgecilik yoluyla İngiliz kimliğinin ve kültürünün yayılmasına katkıda bulunmuştur (Jackson, 2021). Ayrıca, İngilizlerin 19. yüzyılın başlarında köle ticaretini ortadan kaldırma çabalarında örneklendiği gibi, antlaşma yapma yoluyla uluslararası hiyerarşinin inşası, İngilizlerin Burma'daki müdahalesinin daha geniş bağlamına ışık tutmaktadır (Keene, 2007).

Yandabo Antlaşması; devlet sınırları, sosyal yapı ve Burmalı kimliği bağlamlarında önemli değişiklikleri tecrübe eden Burma toplumunun 19. yüzyıldaki dönüşümü anlamına gelmiştir (Keene, 2007). Bu dönem, geleneksel Ava temelli yönetimden İngiliz etkisindeki yeni Burma'ya doğru bir geçişe işaret etmiş, ülkenin modern kimliğini ve sosyal yapısını şekillendirmiştir (Keene, 2007). Buna ek olarak, Yandabo Antlaşması'nın etkisi, yalnızca Burma'nın siyasetine değil, ayrıca ekolojisine kadar uzanmış, özellikle sulak alan kaynak yönetimi gibi alanlarda güç dinamiklerini ve kaynak yönetimini etkilemiştir (Myint-U, 2001).

Birinci Anglo-Burma Savaşı'nın etkisi, anlık askeri çatışmanın ötesine geçmiştir. Burma'nın İngilizler tarafından sömürgeleştirilmesine yol açan Birinci Anglo-Burma Savaşı neticesinde Burma 1886'da İngiliz Hindistan'ının bir eyaleti haline getirilmiştir (Charney, 2010). 1948'deki Vatandaşlık Yasası, Myanmar'ın "ulusal ırklarını" Birinci Anglo-Burma Savaşı'ndan önce ülkede kalıcı olarak yaşayan gruplar olarak tanımlamış ve etnik gruplar arasındaki çatışmanın ülkenin siyasi ve sosyal manzarası üzerindeki uzun vadeli etkilerini vurgulamıştır (Kingston ve Hanson, 2022).

1852-1853 yılları arasında gerçekleşen İkinci Anglo-Burma Savaşı, Aşağı Burma'nın İngilizler tarafından ilhak edilmesiyle sonuçlanmıştır (Kumada, 2018). İngilizlerin Irrawaddy Nehri'nin delta bölgesini ele geçirmesi sebebiyle, İkinci Anglo-Burma Savaşı, Burma tarihinde önemli bir olay olarak tarihe geçmiştir (Blackmore, 1969). İngiliz sömürge yönetimi, İkinci Anglo-Burma Savaşı'nın ardından gelir elde etmek ve sömürge tebaası için açık alanlar yaratmak amacıyla yeni arazi ve toprak siyasetini gündeme almıştır (Rhoads, 2018). Buna ek olarak, İkinci Anglo-Burma Savaşı'nın ekonomik etkileri de olmuştur. Savaşın ardından, Myanmar ekonomisinin önemli bir parçası haline gelen para transferi için

yeraltı bankacılık sistemleri kullanılmaya başlanmıştır (Thompson, 2019). Ayrıca İkinci Anglo-Burma Savaşı, Aşağı Burma'da İngiliz sömürge yönetiminin bilimsel anlamda oluşturduğu orman yönetimi sisteminin başlangıcına işaret etmiştir (Linn ve Liang, 2015).

Burma tarihinde önemli bir dönüm noktası olan 1885'teki Üçüncü Anglo-Burma Savaşı, Britanya İmparatorluğu'nun Burma'daki nihai zaferiyle neticelenmiştir (Chew, 1979). Her ne kadar Üçüncü Anglo-Burma Savaşı öncesinde Çin Tepeleri'nde sınırlı bir misyonerlik faaliyeti olsa da İngilizler bölgenin doğal tarihi hakkında gelişmiş ve ayrıntılı bir bilgi bulamamışlardır (Johnson, 2017). Bu bağlamda, Burma-Yunnan sınır bölgelerindeki güç dengesi, Üçüncü Anglo-Burma Savaşı sonuna kadar "dramatik" bir şekilde değişmemiştir (Schendel ve Cederlöf, 2022).

Britanya İmparatorluğu, Üçüncü Anglo-Burma Savaşı'ndan sonra Burma'daki Budist krallığı ilhak ederek Burma'yı o zamanlar Britanya İmparatorluğu'nun kontrolünde olan Hindistan'a bağlı bir koloni haline getirmiştir (Afowork, 2023). İngilizler, Kral Thibaw Min'i 1885'te Mandalay'da iktidardan uzaklaştırılmasının ardından, Sir Charles Crosthwaite'i Burma Baş Komiseri olarak atamıştır (Ferguson, 2014). İngiliz sömürge yönetimi, 1885'ten sonraki tam işgalden önce, 1826'dan 1854'e kadar Aşağı Burma'da uyguladığı ülkenin ekonomik sistemini, pirinç ve tik ihracatı yoluyla genişleyen dünya ekonomisiyle bütünleştirerek dönüştürme siyasetini, Üçüncü Anglo-Burma Savaşı'nın ardından Burma'nın tamamına yaymıştır (Findlay, 2013). Sonuç olarak bu dönem, Burma'daki İngiliz sömürge yönetiminin “zirvesi” olarak kabul edilmiş ve sonraki gelişmeler ve milliyetçi hareketler için zemin hazırlamıştır (Baillargeon, 2020).

Burma'daki İngiliz sömürgecilik dönemi, Myanmar'ın siyasi, sosyal ve ekonomik manzarası üzerinde derin bir etkisi olmuştur. Burma'nın 19. yüzyıldaki üç Anglo-Burma savaşının ardından Britanya İmparatorluğu tarafından ilhak edilmesi, Myanmar'ın siyasi tarihinde dönüştürücü bir dönemin başlangıcı olmuştur. İngiliz sömürge yönetimi, Burma'nın gelişimini şekillendirerek kültürel ve toplumsal dinamiklerini etkileyen çeşitli politika ve uygulamaları hayata geçirmiştir (Englehart, 2011).

Burma'daki İngiliz sömürgeciliğinin en önemli unsurlarından biri altyapı ve ulaşım ağlarının kurulması olmuştur. İngiliz sömürge yönetimi altındaki Burma'da 19. yüzyılın sonları ve 20. yüzyılın başlarında demiryollarının geliştirilmesi, malların ve insanların hareketini kolaylaştırmada çok önemli bir rol oynamış ve böylece Burma'nın daha geniş sömürge ekonomisine entegrasyonuna katkıda bulunmuştur (Baillargeon, 2020). Buna ek olarak, İngiliz sömürge yönetimi, Çinli göçmen nüfus da dahil olmak üzere Burma'daki çeşitli etnik grupları yönetmeye çalışmış, bu da benzersiz zorluklar ortaya çıkarmış ve özel idari yaklaşımlar gerektirmiştir (Li, 2016).

İngiliz sömürgeciliğinin Burma'nın sosyal ve kültürel manzarası üzerinde de derin bir etkisi olmuştur. Karenlerin Hristiyanlığa geçişi ve sonrasında İngiliz sömürge yönetiminin girişimiyle kurdukları bağlar, Karenler ile Batı'nın ilişkilerini pekiştirmiştir (Marshall, 1922). Bu dini dönüşüm Karen toplumunun manevi dokusunu etkilemekle kalmamış, aynı zamanda etnik gururlarını ve kültürel ayırt ediciliklerini de artırmıştır (Marshall, 1922). Dahası, Burma'daki İngiliz sömürgeciliğinin varlığı, Hıristiyanlar tarafından finanse edilen ve işletilen prestijli okulların kurulmasına yol açmış, İngiliz sömürge yönetimi sırasında ve sonrasında Hıristiyanların Burma'ya "kayda değer katkı yaptıkları" belirtilmiştir. (Mang, 2022).

İngiliz sömürge yönetimi döneminde, Burma'nın askeri ve etnik yapısı şekillenmiştir. İngiliz sömürge ordusunun "savaşçı ırkları (martial races)" askere alması ve yeni Burma Ulusal Ordusu liderlerinin "etnik" askerlerin çok önemli bir rol oynayacağına dair inancı, Burma'daki askeri ve etnik dinamikler üzerindeki sömürge etkisi yansıtmaktadır (Sadan, 2013). Ayrıca, Britanya Burması'nda Çinli göçmenlerin yönetimi ve Çin-Burma sınır sorunları, diğer sömürgelerdeki deneyimlerden etkilenerek bölgedeki etnik ve sınır politikalarını şekillendirmiştir (Englehart, 2011).

Burma eyaleti, 1 Nisan 1937'de resmi olarak Britanya Hindistanı'ndan ayrılmıştır ve bu ayrılık Burma tarihinde önemli bir dönüm noktası olmuştur (Guyot-Rechard, 2020). Tamamen Burmalılar arasında seçilmiş bir meclisi savunan ve böylece Birman nüfusunu güçlendiren yeni bir anayasanın verilmesiyle sembolize edilen bu ayrılık, Burma'nın

bağımsızlığa doğru ilerlemesi olarak sembolize edilmiştir (Guyot-Rechard, 2020). Ancak, Burma içinde bölünmelere yol açtığı için kendi içerisinde zorluklara sahip olan bu geçiş, toplumun bazı kesimlerinin yeni anayasayı, kendilerini gelecekteki Hint reformlarından dışlamak için bir strateji olarak algılamasına neden olmuştur (Guyot-Rechard, 2020). Oluşan bu algı da dekolonizasyon sürecini çevreleyen karmaşıklıkları ve gerilimleri yansıtmıştır (Jones, 2014a). Aynı zamanda bu dönem içerisinde Ba Maw, 1939'a kadar Burma'nın ilk başbakanı olarak atanmıştır (Hobbs, 1947). Ba Maw'dan görevi devralan U Saw ise 19 Ocak 1942'de Japonlarla iletişim kurduğu gerekçesiyle İngilizler tarafından tutuklanana kadar başbakanlık görevini sürdürmüştür (Taylor, 1976).

Burma'nın İkinci Dünya Savaşı sırasında 1942'de başlayan ve 1945'e kadar süren Japon işgali, Burma tarihinde çok önemli ve çalkantılı bir dönemin başlangıcı olmuştur (Warren, 2011). İşgal, Japonya'nın özellikle Güneydoğu Asya'daki hakimiyet arayışında kilit tedarik yollarını ve kaynaklarını güvence altına almak için Burma'yı kontrol etmeye yönelik stratejik ilgisinin bir sonucudur (Ali ve James, 2020). Başlangıçta Japon işgali, bunu İngiliz sömürge yönetimini devirmek için bir fırsat olarak gören Burma toplumunun bazı kesimleri tarafından destekle karşılanmıştır (Tarling, 2001). Ancak Japon yönetiminin çok geçmeden sert gerçeklerini ortaya çıkardığı işgal, Burma halkı için ciddi zorluklara yol açmıştır (Dunlop, 2014). Japon işgal güçleri Burma'da sıkı bir kontrol uygulamış, Burmalıları zorla çalıştırmış ve yerel nüfusu ağır koşullara maruz bırakmıştır (Myint-U, 2020).

Burma tarihi açısından İkinci Dünya Savaşı'nın bitmesi kritik bir eşik olmuştur. Savaşın galibi olmasına rağmen Britanya İmparatorluğu'nun sömürgeci gücünün zayıflaması, diğer sömürgelerde olduğu gibi Burma'daki milliyetçi hareketlerin bağımsızlık taleplerini yüksek perdeden seslendirme fırsatı vermiştir (Darwin, 2009). Burma'nın jeopolitik manzarasındaki bu değişim, özellikle Aung San liderliğindeki Burma milliyetçilerinin kendi kendilerini yönetme çabalarını yoğunlaştırmaları için bir itici güç sağlamıştır (Dittmer, 2010). Karizmatik ve etkili bir figür olan Aung San, Burma'nın milliyetçi hareketinde merkezi bir lider olarak ortaya çıkmıştır (Silverstein, 1996). Bu bağlamda Aung San, 1944 yılında Anti-Faşist Halk Özgürlük Birliği'ni (AFPFL) kurmuştur (Thompson, 1948). AFPFL, Burma'yı sömürge yönetiminden kurtarmak ortak hedefiyle farklı siyasi grupları bir araya getiren bir koalisyon olmuştur (Hein, 2016). Farklı gruplar

arasındaki bu birlik, bağımsızlık davalarını ilerletmek için grevleri, protestoları ve müzakereleri kullanarak güçlerini pekiştirmek ve İngiliz sömürge yönetimine karşı zorlu bir cephe oluşturmak açısından önemli bir misyon üstlenmiştir (Furnivall, 1949).

Burma'nın bağımsızlık sürecine ve Burma'daki milliyetçi hareketlere ivme kazandıran bir diğer olay, 7-12 Şubat 1947 tarihleri arasında düzenlenen Panglong Konferansı'dır (Ganesan, 2018). Aung San, etnik çeşitliliğe sahip olan Burma'nın gelecekte istikrarlı ve müreffeh bir bağımsız devlet için çeşitli etnik gruplar arasında birliğin gerekliliğini hedeflemiştir (Beer, 1999). Şan eyaletinin Panglong kasabasında düzenlenen konferansta Aung San, Burma içerisindeki farklı etnik azınlıkların temsilcileriyle müzakerelerde bulunmuş ve onların kendilerine özgü kültürel, dilsel ve bölgesel farklılıklarını kabul etmiştir (Yawnghwe ve Sakhong, 2003). Aung San'ın amacı, Burma'nın istikrarı ve ilerlemesi için gerekli olan kapsayıcılık duygusunu teşvik ederek, bu çeşitliliğe saygı duyan ve entegre eden birleşik bir Burma için bir çerçeve oluşturmaktı (Smith, 2007). Federal bir birliğin temelini atan Panglong Anlaşması ile birleşik bir Burma içindeki çeşitli etnik grupların haklarını ve özerklikleri kabul edilmiştir (Preecharush, 2023). Burma Birliği'ni oluşturan etnik gruplara ayrılma hakkına izin veren bir hüküm içeren anlaşma, birliğin kurulmasını takip eden on yıllık bir sürenin ardından, etnik gruplar birleşik devletin bir parçası olarak kalmak ya da bağımsız bir yönetim sürdürmek isteyip istemediklerini seçme seçeneğine sahipti (Kipgen, 2011).

Trajik bir şekilde, Aung San'ın Panglong Konferansı'ndan kısa bir süre sonra 19 Temmuz 1947 tarihinde öldürülmesi neticesinde Burma'nın "Panglong Ruhu"ndan uzaklaşmasına neden olmuştur (Walton, 2008). Yaşanan tüm sorunlara rağmen Burma, 4 Ocak 1948 tarihinde Birleşik Krallık'tan ayrılarak bağımsızlığını kazanmıştır (Ashton, 2001). Bağımsızlık sonrası dönemde, Burma siyasi istikrarsızlık, etnik çatışmalar ve askeri hükümetler tarafından yönetilen dönemlerle karşı karşıya kalmaya devam etmiştir. 1962'den 2011'e kadar askeri yönetim altında kalan Burma'nın ismi, 1989 yılında Myanmar olarak değiştirilmiştir (Ferguson, 2015). Son olarak ordu, 1 Şubat 2021 tarihinde bir kez daha yönetime el koymuş ve Myanmar'da demokratik süreç askıya alınmıştır (Kipgen, 2021).

7.3. İngiliz Sömürgeciliğinin Burma'da Siyasi Yapılara ve Kurumlara Etkileri

Burma'nın siyasi yapısını ve kurumlarını etkileyen İngiliz sömürgeciliği, tarihsel süreçte Myanmar'ın devlet inşası sürecini şekillendiren unsurların başında gelmektedir. Çalışmanın bu bölümünde İngiliz sömürge yönetiminin Burma'daki siyasi yapılara ve kurumlara olan etkisi incelenmiştir. Bu bağlamda, yapılan mülakatlarda katılımcılara "Myanmar'daki İngiliz sömürge yönetiminin özellikleri nelerdir?" ve "İngiliz sömürge yönetimi tarafından kurulan kilit siyasi yapılar ve kurumlar, postkolonyal Myanmar'ın devlet inşa sürecini nasıl şekillendirmişlerdir?" soruları yöneltilmiştir.

Katılımcıların verdikleri cevaplar neticesinde İngiliz sömürgeciliğinin Burma'daki siyasi yapılara ve kurumlara olan etkileri "Sömürge Yönetimi ve Yönetişim Yapıları", "Kültürel ve Sosyal Dinamikler", "Askeri ve Siyasi Değişimler" ve "Ekonomik Sömürü ve Politikaları" olmak üzere dört tema altında açıklanmıştır.

Tablo 28

Burma Vakası Katılımcılarının İngiliz Sömürgeciliğinin Burma'da Siyasi Yapılara ve Kurumlara Etkileri Hakkındaki İfadelerinin Kod Temelli Frekans Tablosu

İngiliz Sömürgeciliğinin Burma'da Siyasi Yapılara ve Kurumlara Etkileri	Kullanım Sıklığı
Sömürge Yönetimi ve Yönetişim Yapıları	42
Kültürel ve Sosyal Dönüşümler	20
Askeri ve Siyasi Değişimler	16
Ekonomik Sömürü ve Politikaları	5
Toplam	83

Tablo 28'de görüldüğü üzere katılımcıların sorulara verdikleri cevaplarda geçen ifadeler ile yapılan kod temelli frekans analizi sonucunda İngiliz sömürgeciliğinin Burma'daki siyasi yapılara ve kurumlara olan ilk etkisinin sömürge yönetiminin neticesinde ortaya çıkan yönetişim yapıları üzerine olduğu gözlemlenmiştir. "Sömürge Yönetimi ve Yönetişim Yapıları" temasının ardından gelen ikinci tema ise "Kültürel ve Sosyal Dönüşümler" olmuştur. Sırasıyla üçüncü ve dördüncü temalar olan "Askeri ve Siyasi Değişimler" ile "Ekonomik Sömürü ve Politikaları" ise son iki tema olarak aktarılmışlardır.

7.3.1. Sömürge Yönetimi ve Yönetişim Yapıları

Tezin bu bölümünde, İngiliz sömürgeciliğinin Burma'da siyasi yapılara ve kurumlara olan ilk ve en yoğun etkisi, “Sömürge Yönetimi ve Yönetişim Yapıları” temasında incelenmiştir. Bu tema kapsamında, Burma’daki İngiliz sömürge yönetimi sırasında kurulan temel siyasi yapı ve kurumları ele alınmış ve bu yapıların oluşturduğu yönetişimin Myanmar'ın devlet inşası sürecini nasıl şekillendirdiği incelenmiştir.

Tablo 29

Burma Vakası Katılımcılarının “Sömürge Yönetimi ve Yönetişim Yapıları” Teması Hakkındaki İfadelerinin Kod Temelli Frekans Tablosu

Sömürge Yönetimi ve Yönetişim Yapıları	Kullanım Sıklığı
İdari Otorite ve Bürokratik Güç	13
Sömürge Yönetimi ve Siyasi Yapılar	11
Bürokrasinin ve Kurumların Etkisi	7
Hukuk ve Yargı Sistemleri	5
Yerel Yönetişim ve Bölgesel Dinamikler	3
Hükümet Geçişi ve Anayasal Değişiklikler	2
Sömürge Mirası ve Devlet İnşası	1
Toplam	42

Tablo 29'da görüldüğü üzere, yapılan kod temelli frekans analizi sonucunda, "Sömürge Yönetimi ve Yönetişim Yapıları" teması kullanım sıklığına göre yapılan sırayla "İdari Otorite ve Bürokratik Güç", "Sömürge Yönetimi ve Siyasi Yapılar", "Bürokrasinin ve Kurumların Etkisi", "Hukuk ve Yargı Sistemleri", "Yerel Yönetişim ve Bölgesel Dinamikler", "Hükümet Geçişi ve Anayasal Değişiklikler" ve "Sömürge Mirası ve Devlet İnşası" olmak üzere yedi alt temada aktarılmıştır.

Yapılan kod temelli frekans analizi sonucunda İngiliz sömürgeciliğinin Burma'daki sömürge yönetimi ve yönetişim yapıları üzerindeki etkisinin en çok görüldüğü alt temanın "İdari Otorite ve Bürokratik Güç" olduğu tespit edilmiştir. Bu alt temada, idari otoritenin Burma'daki yoğunlaşmasına ve İngiliz yetkililerin Burma'nın yönetimindeki rolüne odaklanılmıştır.

Burma'yı 19. yüzyılın başlarında ilhak etmeye başlayan Britanya İmparatorluğu, sömürgeci emellerinin bir parçası olarak Hindistan Genel Valisi'ne diğer bölgelerin yanı sıra Burma'yı yönetme yetkisi vermiştir (Callahan, 2002). Daw Lwin Cho Latt, İngilizlerin bu hamlesinin Burma'nın siyasi tarihinde dönüştürücü bir dönemin başlangıcı olduğunu belirtmiştir (Daw Lwin Cho Latt, kişisel görüşme, 5 Eylül 2023). İngiliz sömürge yönetiminin Burma'nın yönetimini denetlemek için kilit pozisyonlar oluşturduğuna dikkat çeken Latt'a göre İngilizler tarafından atanan Baş Komiser, Burma hükümetinin idaresinde çok önemli bir rol oynamıştır (Daw Lwin Cho Latt, kişisel görüşme, 5 Eylül 2023). Ayrıca, İngiliz sömürge yönetiminin getirdiği değişikliği "otoritenin yoğunlaşması" olarak tanımlayan Latt, Hindistan Genel Valisi'nin Burma'yı yönetmesiyle birlikte Burma'da nihai karar alma yetkisinin İngiliz sömürge yönetiminde olduğu "hiyerarşik bir yapı" oluşturduğuna dikkat çekmiştir.

Sömürge döneminde İngilizlerin Burma'da yerel yönetimlere izin verdiğini hatırlatan Latt, verilen bu yetkilerin çok sınırlı olduğunu söylemiştir (Daw Lwin Cho Latt, kişisel görüşme, 5 Eylül 2023). Yerel yönetimde görev alan yöneticilerin yetkilerin kısıtlı olduğunu ve yerel bölgelerdeki kontrol mekanizmalarının işlevsiz olduğunu belirten Latt, sömürgecilik döneminde Burma'daki gücün bu sebepten ötürü İngiliz sömürge yönetiminde kaldığının da altını çizmiştir (Daw Lwin Cho Latt, kişisel görüşme, 5 Eylül 2023). Bununla birlikte Latt, İngiliz sömürge yönetiminin Burma'da genellikle Hint sömürge modelinden esinlenen idari yapıların gelişmesinin ve genişlemesinin önünü açtığını belirtmiş ve bu eğilim 1870'lerde özellikle Aşağı Burma'da daha belirgin hale geldiğini ileri sürmüştür (Daw Lwin Cho Latt, kişisel görüşme, 5 Eylül 2023). İngiliz tipi bürokratik yapıların devreye girmesiyle birlikte Burma'daki yönetişim önemli ölçüde dönüşmüştür (Daw Lwin Cho Latt, kişisel görüşme, 5 Eylül 2023).

Latt'ın vurguladığı Hint sömürge modeli ve Aşağı Burma'da dönüşüme dikkat çeken bir diğer isim de Jonathan Saha olmuştur. İlk olarak 1899'da çıkan ve Yangon bölgesi de dahil olmak üzere Irrawaddy Deltası kapsayan "Aşağı Burma Kasaba ve Köy Arazileri Yasası (The Lower Burma Town and Village Lands Act)" ile birlikte İngiliz sömürge yönetimi, arazi sahiplerinin haklarını ve yükümlülüklerini nasıl elde edeceklerini veya kaybedebileceklerini düzenlemiştir (Hall, 1981). Yönetim yapılarının yeniden

düzenlenmesinde önemli bir gelişme ve uygulama olduğunu belirten Saha'ya gör bu yasa, yönetişimin yeniden yapılandırılmasında merkezi bir rol oynamış ve Burma'da daha merkezi bir bürokratik yönetime yol açmıştır (Jonathan Saha, kişisel görüşme, 4 Ekim 2023).

Thin Thin Aye ise İngiliz sömürge yönetiminin Burma'ya dört kademeli bir idari yapının getirdiğini vurgulamıştır (Thin Thin Aye, kişisel görüşme, 19 Ağustos 2023). Sömürge döneminde getirilen bu dört yapının Burma'nın devlet inşası sürecindeki yönetişim yapısını şekillendirdiğini söyleyen Aye, yönetişimin "Baş Vali (Chief Governor)", "Vali Yardımcısı (Lieutenant Governor)", iki hükümdarlı sistem olan "Diarşi (Dyarchy)" ve yerel toplulukların yönetime katıldıkları "91 Departman Yönetimi (91 Departments Administration)" kontrol edildiğini belirtmiştir (Thin Thin Aye, kişisel görüşme, 19 Ağustos 2023). Aye'ye göre İngiliz sömürge yönetiminin idari anlamda yaptığı değişiklikler, gücün ve kontrolün sömürge makamlarının elinde toplanmasının temelini atarak idari yapıyı daha da merkezileştirmiştir (Thin Thin Aye, kişisel görüşme, 19 Ağustos 2023).

İngiliz sömürgeciliğinin Burma'daki sömürge yönetimi ve yönetişim yapıları üzerindeki etkisinin incelendiği ikinci alt tema "Sömürge Yönetimi ve Siyasi Yapılar" olmuştur. Bu tema, İngiliz sömürge yönetiminin uyguladığı siyasi sistemlerin Burma'nın siyasi manzarası üzerindeki etkileri irdelenmiştir.

İngiliz sömürge yönetiminin Burma'da merkezi idari yapıları tesis ettiğini söyleyen Aye, bu yapıların Burma'nın yönetimine dair geniş kapsamlı sonuçlar doğurduğunu ileri sürmüştür (Thin Thin Aye, kişisel görüşme, 19 Ağustos 2023). İngilizlerin oluşturduğu idari yapılar, Burma'daki sömürge yönetiminin temel taşı olarak işlev görmüşlerdir (Thin Thin Aye, kişisel görüşme, 19 Ağustos 2023). Burma'daki her bölge, Britanya İmparatorluğu tarafından atanmış sömürge memurları aracılığıyla yönetilmişlerdir (Thin Thin Aye, kişisel görüşme, 19 Ağustos 2023). Aye'ye göre İngilizlerin tercih ettiği bu uygulama, sömürge döneminde yönetimin ademi merkeziyetçi karakterini göstermektedir (Thin Thin Aye, kişisel görüşme, 19 Ağustos 2023). Ayrıca oluşturulan idari yapı, İngiliz otoritesinin ve denetiminin güçlendirilmesinde belirgin bir rol oynamıştır (Thin Thin Aye, kişisel görüşme, 19 Ağustos 2023).

İngilizlerin çıkarlarını denetlemek üzere Hindistan Genel Valisi'ni atayarak Burma'nın daha geniş sömürge çerçevesine entegre ettiğini söyleyen Saya U Kyaw Lin Oo, diğer örneklerden farklı olarak İngilizlerin Burma'yı sömürgeleştirmesinin tekdüze olmadığını, her bir siyasi yapı için farklı sonuçlar doğuran aşamalar halinde gerçekleştiğini iddia etmiştir (Saya U Kyaw Lin Oo, kişisel görüşme, 13 Eylül 2023). Mandalay ve kıyı bölgelerinin ilhakıyla birlikte Burma'nın daha fazla alanın doğrudan İngiliz sömürge yönetimi altına girdiğini belirten Oo'ya göre bu durum Hindistan'daki sömürge sistemi olan İngiliz Rajı'ndan ödünç alınan daha fazla bürokratik yapının kurulmasına yol açmıştır (Saya U Kyaw Lin Oo, kişisel görüşme, 13 Eylül 2023).

Tanintharyi ve Arakan bölgelerinin 1826'dan itibaren İngiliz idari kuralları ve yerel yapılara güvenin bir karışımını içerecek şekilde sömürgeleştirdiğini iddia eden Saha ise Burma'daki sömürgecilik dönemin Hindistan'daki İngiliz sömürge yönetiminden farklı yönetim uygulamalarının temelini attığını ileri sürmüştür (Jonathan Saha, kişisel görüşme, 4 Ekim 2023). Ayrıca Saha, 1852'den itibaren sömürgeleştirilen Aşağı Burma'nın, Hindistan'dan ithal edilen İngiliz sömürge idari uygulamalarına daha fazla güvenerek daha bürokratik yapıların gelişimine tanık olunduğunu vurgulamıştır (Jonathan Saha, kişisel görüşme, 4 Ekim 2023). Bu durum, 1870'lerde daha belirgin ve rutin hale gelerek bu bölgedeki yönetimin doğasını şekillendirmiştir (Jonathan Saha, kişisel görüşme, 4 Ekim 2023). Burma'nın geri kalanı 1885'ten itibaren sömürgeleştirildiğini hatırlatan Saha, direnişin on yıl boyunca devam etmesinin Burma'daki İngilizlerin sömürge yönetimi kurmalarının karmaşıklığını gösterdiğinin altını çizmiştir (Jonathan Saha, kişisel görüşme, 4 Ekim 2023).

"Sömürge Yönetimi ve Yönetişim Yapıları" temasının üçünü alt teması "Bürokrasinin ve Kurumların Etkisi"dir. Bu temada, İngiliz sömürge yönetiminin Burma'da oluşturduğu bürokratik kurumların rolleri ve bürokrasinin yönetişim üzerindeki etkileri analiz edilmiştir.

Sömürge hükümetinin, yönetimi sırasında Burma'da hukuk sistemi, idari sistem ve ordu gibi temel kurumları kurduğunu söyleyen Michael W. Charney, bu kurumların sömürge

döneminde yönetimin bel kemiğini oluşturduklarını ve bağımsızlık sonrası Myanmar üzerinde kalıcı etkiler bıraktıklarını belirtmiştir (Michael W. Charney, kişisel görüşme, 26 Eylül 2023). Charney'a göre aradan geçen zamana ve siyasi değişikliklere rağmen ordu, sömürge dönemi kalıplarını koruyan tek kurumdur (Michael W. Charney, kişisel görüşme, 26 Eylül 2023). Askeri kurumun sürekliliği, Myanmar'ın bürokrasisinde ve siyasi manzarasını önemli ölçüde etkilemiştir (Michael W. Charney, kişisel görüşme, 26 Eylül 2023).

İngiliz yönetimi Burma'da bürokratik kurumların gelişimine aktif olarak destek verdiğini ileri süren Aye'ye göre bu destek, İngiliz sömürgeciliği sırasında Burma'da İngiliz idari uygulamalarını örnek alan bir kamu hizmeti sisteminin kurulmasına katkıda bulunmuştur (Thin Thin Aye, kişisel görüşme, 19 Ağustos 2023). Ayrıca, sömürge döneminde getirilen kurumsallığın mirası bağımsızlıktan sonra da devam etmiş ve sömürge sonrası Myanmar'daki idari uygulamaları ve hükümet yapılarını şekillendirmeye devam etmiştir (Thin Thin Aye, kişisel görüşme, 19 Ağustos 2023).

"Hukuk ve Yargı Sistemleri", İngiliz sömürgeciliğinin Burma'daki sömürge yönetimi ve yönetişim yapıları üzerindeki etkisinin incelendiği dördüncü alt tema olmuştur. Bu temada altında İngiliz hukuk ve yargı sistemlerinin zaman içindeki Burma'daki gelişimi incelenmiştir.

İngiliz sömürge yönetimi Burma'nın hukuki ve adli yapısına önemli değişiklikler getirmiştir (Brown, 2022). 19. yüzyılın sonunda Burma'da özerk bir yargı sistemi geliştiğini hatırlatan Latt, İngilizlerin Yasama Konseyi'ni kurarak Anglo-Saksonların ortak hukuk (common law) sistemini Burma'ya dahil etmesinin, Burma'nın hukuk ve yargı sistemlerini önemli ölçüde şekillendirdiğini belirtmiştir (Daw Lwin Cho Latt, kişisel görüşme, 5 Eylül 2023). Latt'a göre İngiliz hukuk sistemlerinin Burma'nın örf ve âdet hukuku ile bir arada var olmasının sömürgecilik yönetiminde derin bir etkisi olmuştur (Daw Lwin Cho Latt, kişisel görüşme, 5 Eylül 2023).

Aye ise getirilen İngiliz ortak hukuk sisteminin sadece adaleti sağlanması için kullanılan araçlar olmadığını iddia etmiştir (Thin Thin Aye, kişisel görüşme, 19 Ağustos 2023). Bu bağlamda, Aye'ye göre İngilizler Burma'ya ithal ettikleri hukuk sistemleri ile sömürge politikalarının uygulamada kullanmışlardır (Thin Thin Aye, kişisel görüşme, 19 Ağustos 2023). İngiliz hukuk sisteminin çerçevesi geleneksel yasaların yerini almış ve dayatılan yeni düzen toprak geliri sistemlerinin kurulması için etkili araçlar haline gelmiştir (Thin Thin Aye, kişisel görüşme, 19 Ağustos 2023). Aye, bu araçsal rolün, İngiliz sömürge yönetiminin Burma üzerindeki otoritesi ve kontrolü için hayati bir öneme sahip olduğunu vurgulamıştır.

İngiliz sömürgeciliğinin Burma'daki sömürge yönetimi ve yönetişim yapıları üzerindeki etkisinin incelendiği beşinci alt tema "Yerel Yönetişim ve Bölgesel Dinamikler" dir. Bu tema kapsamında Burma'da kurulan yerel yönetişimin dinamiklerinin ve coğrafyanın idari yapılar üzerindeki etkisi açıklanmıştır.

Saha'ya göre İngiliz sömürgeciliğinin Burma'daki yerel yönetişim ve bölgesel dinamikler üzerindeki önemli etkilerinden biri de coğrafi ayrımların sürdürülmesi olmuştur (Jonathan Saha, kişisel görüşme, 4 Eylül 2023). Bu coğrafi ayrım, postkolonyal dönemde de devam etmiş ve bölgenin siyasi manzarasının çeşitliliğine katkıda bulunmuştur (Jonathan Saha, kişisel görüşme, 4 Eylül 2023). Bununla birlikte, İngilizlerin Burma'nın çeşitli bölgelerinde farklı yönetim biçimleri uyguladığına değinen Saha, 1920'lerden 1940'lara kadar sömürge otoritelerini kademeli olarak genişleterek dolaylı yönetimi tercih ettiklerinin altını çizmiştir (Jonathan Saha, kişisel görüşme, 4 Eylül 2023).

Her ne kadar Şan eyaleti İngilizlerin doğrudan sömürgecilik yönetimini tecrübe etmemiş olsa da Türkçeye "Bakanlık Burması" olarak çevrilebilen ve literatürde "Burma Proper" ya da "Ministerial Burma" tanımıyla bilinen sistemde İngilizler Burma'nın geri kalan bölgelerinde sömürgeci yönetim stratejilerinin uyarlanabilirliğini göstermişlerdir (Jonathan Saha, kişisel görüşme, 4 Eylül 2023). Ayrıca, Tenasserim ve Arakan gibi bazı bölgelerde İngiliz sömürge yönetimi, yönetim için yerleşik olan Doğu Hindistan Şirketi kuralları ile yerel yapıların bir kombinasyonuna dayanmıştır (Jonathan Saha, kişisel görüşme, 4 Eylül

2023). Saha'ya göre bu yaklaşım, mevcut siyasi sistem ve yapılara uyum sağlama konusundaki esnekliklerini göstermiştir (Jonathan Saha, kişisel görüşme, 4 Eylül 2023).

İngiliz sömürgeciliğinin Burma'daki sömürge yönetimi ve yönetişim yapıları üzerindeki etkisinin incelendiği sırasıyla altıncı ve yedinci alt temalar, "Hükümet Geçişi ve Anayasal Değişiklikler" ve "Sömürge Mirası ve Devlet İnşası" olarak göze çarpmaktadır. Altıncı alt tema olan "Hükümet Geçişi ve Anayasal Değişiklikler"de Burma'da farklı dönemlerdeki hükümet yapılarında ve anayasalarda meydana gelen değişiklikleri incelenmiştir. Yedinci ve son tema olan "Sömürge Mirası ve Devlet İnşası"nda ise İngiliz sömürgeciliğinin Burma'daki devlet inşası süreci üzerindeki uzun süreli etkisini yönetişim ekseninde ele alınmıştır.

Bağımsızlığa doğru giden Burma'da hükümette ve anayasal değişikliklerde önemli geçişler olmuştur (Diller, 1993). Bu bağlamda, postkolonyal dönemde kurulacak olan hükümetin temelini atan gelişme, 1947 Anayasası'nın yürürlüğe girmesi olmuştur (Inlow, 1948). 1947 Anayasası'nın anayasal değişikliklerin sonunu getirmediğini belirten Charney'e göre 2008 Anayasası ile "işlerin teknik olarak değişmesi" gerekiyordu (Michael W. Charney, kişisel görüşme, 26 Eylül 2023). Ayrıca Charney, 2011'den 2015'e kadar olan dönemin, Myanmar'ın değişen siyasi manzaraya daha da katkıda bulunan bir geçiş hükümetine işaret etmiştir (Michael W. Charney, kişisel görüşme, 26 Eylül 2023). Charney, işaret ettiği bu değişikliklerin münferit olaylar olmadıklarını, köklerinin Burma'nın sömürge tarihine dayandığını iddia etmiştir (Michael W. Charney, kişisel görüşme, 26 Eylül 2023). Bir başka deyişle, postkolonyal Myanmar'daki anayasal değişimler ve hükümet geçişleri, İngilizlerin geride bıraktığı sömürge mirasından etkilenmiştir (Michael W. Charney, kişisel görüşme, 26 Eylül 2023).

Tıpkı Charney gibi Latt da sömürgecilik mirasının yönetişim üzerindeki etkisinin Burma'daki devlet inşası sürecini anlamanın ayrılmaz bir parçası olduğunu belirtmiştir (Daw Lwin Cho Latt, kişisel görüşme, 5 Eylül 2023). Latt'a göre Burma'daki idari süreçlerin ve devlet inşasının sadece sömürge sonrası dönemden etkilenmediği, İngiliz sömürge döneminin ulusu şekillendirmeye devam eden bir temel oluşturduğu açıktır (Daw Lwin Cho

Latt, kişisel görüşme, 5 Eylül 2023). Sömürge mirası sadece idari sistemleri değil; aynı zamanda daha geniş kapsamlı devlet kurma sürecini de içermiştir (Daw Lwin Cho Latt, kişisel görüşme, 5 Eylül 2023). Son olarak Latt, sömürge mirasının Burma'nın bağımsızlık sonrası siyasi yapılarının önemli bir parçası olmaya devam ettiği gözlemini de aktarmıştır (Daw Lwin Cho Latt, kişisel görüşme, 5 Eylül 2023). İngiliz sömürge döneminin devlet inşası sürecinde yönetişim üzerindeki kalıcı etkisi, sömürge miraslarını birbirinden ayırmanın ve yeni bir ulusal kimlik inşa etmenin zorluğunu göstermektedir (Daw Lwin Cho Latt, kişisel görüşme, 5 Eylül 2023).

İngiliz sömürgeciliğinin Myanmar'ın devlet inşası sürecine olan etkisi en çok İngiliz sömürge yönetiminin Burma'da kurduğu yönetişim yapılarının karmaşıklığında görülmüştür. İdari otoritenin ve bürokratik gücün yoğunluğu, yerel yönetişimdeki sınırlılıklar, siyasi yapıların merkezileşmesi gibi konular, Myanmar'ın devlet inşası sürecini etkileyen etmenler olarak göze çarpmaktadırlar. İngiliz sömürge yönetiminin Burma'daki etkileri, bölgede kurulan idari yapılar ve siyasi sistemlerin doğrudan etkisiyle ortaya çıkmıştır. Ayrıca, hukuk ve yargı sistemlerinin İngiliz modeline dönüşümü, yerel yönetişim ve bölgesel dinamiklerin coğrafi ayrımlarla ilişkili olmuşlardır. İngiliz sömürgeciliği döneminde geliştirilen bürokratik kurumlar ve hükümet yapıları, bağımsızlık sonrası Myanmar'ın yönetişimi üzerinde uzun süreli etkiler bırakmışlardır. Ayrıca, İngiliz sömürge mirasının devlet inşası sürecindeki kalıcı etkisi, postkolonyal dönemdeki hükümet geçişleri ve anayasal değişikliklerle birlikte belirginleşmiştir. Bu çerçevede, İngiliz sömürgeciliği döneminin bıraktığı sömürge mirası, bağımsızlık sonrası Myanmar'ın siyasi ve idari yapısını şekillendirmiştir.

7.3.2. Kültürel ve Sosyal Dönüşümler

Tezin bu bölümünde, İngiliz sömürgeciliğinin Burma'da siyasi yapılara ve kurumlara olan ikinci etkisi, "Kültürel ve Sosyal Dönüşümler" temasında incelenmiştir. Bu tema kapsamında İngiliz sömürgeciliğinin eğitim, iletişim, sömürge öncesi tarih, toplumsal değişimler ve milliyetçi hareketlerin yükselişi de dahil olmak üzere Burma'daki toplumun çeşitli yönleri üzerindeki etkisine odaklanılmıştır. Bununla birlikte, tezin bu bölümünde,

İngilizlerin Burma'da uyguladıkları dolaylı sömürge yönetiminin etkileri ile yerel ve bölgesel dinamiklerdeki değişimler de tartışılmıştır.

Tablo 30

Burma Vakası Katılımcılarının "Kültürel ve Sosyal Dönüşümler" Teması Hakkındaki İfadelerinin Kod Temelli Frekans Tablosu

Kültürel ve Sosyal Dönüşümler	Kullanım Sıklığı
Toplumsal Değişimler ve Milliyetçi Hareketler	9
Eğitimin ve İletişimin Etkileri	7
Sömürge Dönemi Öncesi Tarih ve Krallıklar	3
Dolaylı Sömürge Yönetimi ve Sınır Bölgeleri	1
Toplam	20

Tablo 30'da görüldüğü üzere, yapılan kod temelli frekans analizi sonucunda, "Kültürel ve Sosyal Dönüşümler" teması kullanım sıklığı dikkate alınarak yapılan sıraya istinaden "Toplumsal Değişimler ve Milliyetçi Hareketler", "Eğitimin ve İletişimin Etkileri", "Sömürge Dönemi Öncesi Tarih ve Krallıklar" ile "Dolaylı Sömürge Yönetimi ve Sınır Bölgeleri" olmak üzere dört alt tema içerisinde aktarılmıştır.

Yapılan kod temelli frekans analizi sonucunda İngiliz sömürgeciliğinin Burma'daki kültürel ve sosyal dönüşümler üzerindeki etkisinin incelendiği ilk alt tema "Toplumsal Değişimler ve Milliyetçi Hareketler" olmuştur. Bu temada, İngiliz sömürge yönetimindeki Burma toplumunun değişimleri, milliyetçi duyguların ortaya çıkışı ve milliyetçi örgütlerin oluşumu incelenmiştir.

İngiliz sömürge yönetimi sırasındaki en önemli toplumsal değişimlerden biri Burma halkı arasında milliyetçi duyguların yükselişi olmuştur (Hobbs, 1947). Saya U Kyaw Lin Oo, Burma'da 1920'lerin başında, başta Budistler olmak üzere genç Burmalıların güçlü bir milliyetçi duygu geliştirmeye başladığını belirtmiştir (Saya U Kyaw Lin Oo, kişisel görüşme, 13 Eylül 2023). Oo'ya göre milliyetçi duyguyla hareket eden bu gençler, Burma'yı uzun süreli İngiliz sömürge yönetiminden kurtarma arzusuyla hareket etmişlerdir (Saya U Kyaw Lin Oo, kişisel görüşme, 13 Eylül 2023).

Oo, Burmalı milliyetçi gençlerin başlattıkları hareketin iki dönüm noktası olduğunu ileri sürmüştür (Saya U Kyaw Lin Oo, kişisel görüşme, 13 Eylül 2023). Bunlardan ilkine 1920 yılında rastlanmaktadır. Burmalı milliyetçi gençler, bağımsızlık arzularını yönlendirmek için Genç Erkekler Budist Derneği'nin (Young Men's Buddhist Association - YMBA) kurulmasına ön ayak olmuşlardır (Saya U Kyaw Lin Oo, kişisel görüşme, 13 Eylül 2023). YMBA, siyasi değişim için bir katalizör görevi görmüş ve milliyetçi hareketler içinde siyasi kurumsallığın başlangıcı olarak işaret edilmiştir (Saya U Kyaw Lin Oo, kişisel görüşme, 13 Eylül 2023). Burma'daki milliyetçi hareketlerin gelişimindeki ikinci önemli dönüm noktası ise yine 1920'lerde aktif olarak faal olan Burma Dernekleri Genel Konseyi'nin (General Council of Burmese Associations - GCBA) kurulmasıdır (Saya U Kyaw Lin Oo, kişisel görüşme, 13 Eylül 2023). Oo, GCBA'ın İngiliz sömürge yönetimine karşı Burma milliyetçilerinin örgütlenmesi ve birleştirilmesinde önemli bir rol oynadığına değinmiştir.

İngiliz sömürge yönetimi ise Burma'da büyüyen milliyetçi hareketlere, Hindistan ve Bangladeş'ten gençleri Burma'nın güneyine memur olarak atayarak karşılık vermiştir (Saya U Kyaw Lin Oo, kişisel görüşme, 13 Eylül 2023). Hindistan ve Bangladeş'ten yapılan bu atamalar, Burma halkı arasında yükselen milliyetçi duygulara karşı bir strateji olarak görülmüşlerdir (Saya U Kyaw Lin Oo, kişisel görüşme, 13 Eylül 2023). Bunun yanı sıra İngiliz sömürge yönetimi, Hindistan'dan kalifiye doktorlar, hemşireler ve ek memurlar getirerek Burma'nın rutin olarak işleyen bürokrasisi içinde görevlendirmiştir (Saya U Kyaw Lin Oo, kişisel görüşme, 13 Eylül 2023).

Jonathan Saha ise İngilizlerin Burma'nın geri kalanını 1885 yılında sömürgeleştirdiğini hatırlatırken, Burma içerisinde sömürge yönetimine karşı süren on yıllık direniş döneminin Burma'daki kültürel ve sosyal dönüşümlere yol açtığını belirtmiştir (Jonathan Saha, kişisel görüşme, 4 Eylül 2023). Saha'ya göre Burmalıların İngiliz sömürge yönetimine karşı gösterdiği on senelik direniş dönemi, Burma halkının yabancı egemenliği karşısında kültürel ve ulusal kimliklerini koruma kararlılığını ifade etmektedir (Jonathan Saha, kişisel görüşme, 4 Eylül 2023).

İngiliz sömürgeciliğinin Burma'daki kültürel ve sosyal dönüşümler üzerindeki etkisinin incelendiği ikinci alt tema "Eğitimin ve İletişimin Etkileri"dir. Bu temada, İngiliz sömürgeciliğinin Burma'daki eğitim ve iletişim altyapısı üzerindeki etkisine odaklanılmıştır.

İngiliz sömürge yönetimi Burma'daki eğitim sisteminde önemli değişiklikler yapmıştır (Tipton, 1976). İngilizlerin Burma'da okullar ve üniversiteler kurarak yeni bir modern eğitim sistemi inşa ettiklerini belirten Oo, bu kurumların Burma'nın eğitim manzarasını dönüştürmede çok önemli bir rol oynadığını ileri sürmüştür (Saya U Kyaw Lin Oo, kişisel görüşme, 13 Eylül 2023). Yeni okulların ve üniversitelerin açılması Burma'da sadece eğitime erişimi genişletmekle kalmamış, aynı zamanda İngiliz sömürgeciliğinin ideallerini yansıtan müfredatı da modernleştirmiştir (Saya U Kyaw Lin Oo, kişisel görüşme, 13 Eylül 2023). İngilizlerin bu stratejik hamlesinin, kültürel değerlerin Burma'da yayılmasını kolaylaştırmayı amaçladığını yineleyen Oo, bu kurumların en nihayetinde Burma halkının entelektüel ve kültürel kimliğini etkileyecek olan Batılı bilgi ve değerlerin aktarılması için platform görevi gördüklerini vurgulamıştır (Saya U Kyaw Lin Oo, kişisel görüşme, 13 Eylül 2023).

Ayrıca İngiliz sömürge yönetimi, Burma gibi geniş ve çeşitlilik arz eden bir bölgenin yönetilmesinde etkin iletişim ve ulaşım altyapısı kurmuştur (Oo, 1989). "İngilizler geldiklerinde ilk olarak karayolu, demiryolu ve telgraf hatları gibi iletişim ve ulaşım altyapısını geliştirdiler" sözlerini aktaran Thin Thin Aye, bu gelişmelerin İngiliz sömürge yönetiminin Burma üzerindeki kontrolünü güçlendirmede ve kaynak çıkarımını

kolaylaştırmada etkili olduğunu belirtmiştir (Thin Thin Aye, kişisel görüşme, 19 Ağustos 2023).

Karayolu, demiryolu ve telgraf ağlarının kurulması sadece idari verimliliği artırmakla kalmamış, aynı zamanda Burma'nın uzak bölgelerini de birbirine bağlamıştır (Thin Thin Aye, kişisel görüşme, 19 Ağustos 2023). Bu gelişmiş altyapı ve ulaşım bağlantısı, Burma'daki çeşitli etnik gruplar üzerinde gücün ve kontrolün daha fazla merkezileşmesini sağlamıştır (Thin Thin Aye, kişisel görüşme, 19 Ağustos 2023). Aye bu durumu, İngiliz sömürge stratejisinin bölge üzerindeki etkisini arttırmak için önemli bir bileşeni olarak tanımlamıştır (Thin Thin Aye, kişisel görüşme, 19 Ağustos 2023).

Tıpkı Oo gibi, Burma'daki modern İngiliz eğitim sisteminin derin sosyal etkileri olduğunu kabul eden Aye, İngiliz tipi eğitim yapısının Myanmar'ın beşerî sermaye gelişiminde ve entelektüel geleneği üzerinde kalıcı etkileri olduğunu belirtmiştir (Thin Thin Aye, kişisel görüşme, 19 Ağustos 2023). Aye'ye göre İngilizler tasarladıkları eğitim sistemi, sömürge yönetimine hizmet edecek alt düzey yöneticilerden oluşan bir kadro üretmeyi ve böylece bölgedeki hakimiyetlerini güçlendirmeyi amaçlamışlardı (Thin Thin Aye, kişisel görüşme, 19 Ağustos 2023).

Sırasıyla üçüncü ve dördüncü başlıklar olan "Sömürge Dönemi Öncesi Tarih ve Krallıklar" ve "Dolaylı Sömürge Yönetimi ve Sınır Bölgeleri" alt temaları ise İngiliz sömürgeciliğinin Burma'daki kültürel ve sosyal dönüşümler üzerindeki etkisinin incelendiği son temalar olmuşlardır. "Sömürge Dönemi Öncesi Tarih ve Krallıklar" alt temasında Burma'daki İngiliz sömürgeciliği dönemi öncesindeki krallıkların Burma'daki siyasi yapılara ve kurumlara etkisinin tarihsel bağlamının araştırılmıştır. "Dolaylı Sömürge Yönetimi ve Sınır Bölgeleri" alt temasında ise Burma'daki sınır bölgelerinde uygulanan dolaylı sömürge yönetimi kavramının sonuçları irdelenmiştir.

Burma tarihinin İngiliz sömürgeciliğiyle birlikte başlamadığını söyleyen Oo, Burma'nın aslında her biri kendine özgü kültürel ve siyasi karaktere sahip krallıklardan oluşan zengin bir dokuya sahip olduğuna değinmiştir (Saya U Kyaw Lin Oo, kişisel

görüşme, 13 Eylül 2023). Sömürge öncesi dönemin farklı siyasi oluşumların ve geleneklerin olduğuna dikkat çeken Oo, İngiliz sömürge yönetimi öncesinde bu dokunun İngiliz sömürgeciliğiyle birlikte Burma'daki siyasi yapılara ve kurumlara etki ettiğini iddia etmiştir (Saya U Kyaw Lin Oo, kişisel görüşme, 13 Eylül 2023). Burma tarihinin bazı krallıkların topraklarını genişletirken, bazılarının topraklarının küçülmesine tanık olduğu söyleyen Oo, krallıkların bu iniş çıkışlarınun sömürge öncesi Burma'yı karakterize eden kültürel ve siyasi çeşitliliğin şekillenmesinde önemli bir rol oynadığını belirtmiştir (Saya U Kyaw Lin Oo, kişisel görüşme, 13 Eylül 2023).

Saha ise Burma'daki İngiliz sömürge yönetiminin doğrudan ve dolaylı yönetim unsurlarını birleştiren karmaşık bir idari yaklaşımla belirlendiğini öne sürmüştür (Jonathan Saha, kişisel görüşme, 4 Eylül 2023). Tenssarim ve Arakan gibi sınır bölgelerinde 1826'da başlayan sömürgecilik, melez bir yönetim modeli içermiştir (Jonathan Saha, kişisel görüşme, 4 Eylül 2023). Saha, İngilizlerin bu bölgelerde "yerleşik Doğu Hindistan Şirketi kurallarını kullandığını ama aynı zamanda yerel yapılara da dayandığını" belirtmiştir (Jonathan Saha, kişisel görüşme, 4 Eylül 2023). Saha'nın belirttiği bu ikili yaklaşım, yerel yönetim yapılarının korunmaları ve imparatorluk otoritesiyle etkileşime girmeleri üzerinde etkili olmuştur (Jonathan Saha, kişisel görüşme, 4 Eylül 2023). Öte yandan Şan eyaletinin İngiliz sömürge yönetimi sırasında farklı bir yönetişim biçimiyle idare edildiğini belirten Saha, İngilizlerin diğer bölgelerin aksine Şan eyaletinde dolaylı sömürge yönetim biçimi uyguladığını söylemiştir (Jonathan Saha, kişisel görüşme, 4 Eylül 2023). Nihai olarak, sömürge yönetimi stratejilerindeki bu farklılık, Burma'da sömürge sonrası siyasi manzaranın çeşitlenmesine yol açmıştır.

İngiliz sömürgeciliğinin Myanmar'ın devlet inşasına olan etkisi, toplumsal ve kültürel yapılarda da görülmektedir. İngiliz sömürge yönetiminin Burma'da milliyetçi hareketleri tetiklemesi ve gençler arasında milliyetçi duyguların yükselmesiyle birlikte, Myanmar'ın devle inşası sürecinde toplumsal değişimler ve siyasi kurumsallaşma süreci başlamıştır. Eğitim ve iletişim alanlarındaki değişiklikler ise, İngiliz sömürgeciliğinin Myanmar'daki kültürel dönüşümdeki önemli ayakları olmuşlardır. Bununla birlikte, İngiliz sömürgeciliği dönemi öncesi Burma'daki krallıkların etkisi, devlet inşası sürecinde İngiliz sömürgeciliğinin yanı sıra Burma'nın siyasi ve kültürel yapısının şekillenmesindeki öncülük

eden bir diğer etmen olarak göze çarpmaktadır. Sınır bölgelerindeki dolaylı sömürge yönetimi ise İngilizlerin idari stratejilerindeki çeşitliliğini artırmış ve bu stratejiler Burma'nın toplumsal dokusuna etki etmiştir.

7.3.3. Askeri ve Siyasi Değişimler

Tezin bu bölümünde, İngiliz sömürgeciliğinin Burma'da siyasi yapılara ve kurumlara olan etkilerin üçüncüsü, "Askeri ve Siyasi Değişimler" teması altında incelenmiştir. Bu tema kapsamında, İngiliz sömürgeciliğinin Burma'daki askeri yapılar, siyasi geçişler ve anayasal değişiklikler üzerindeki etkisini ele alınmıştır. Bununla birlikte bu temada, İngiliz sömürge yönetiminin Burma'daki sömürgeleştirilmiş bölgelerdeki askeri ve siyasi oluşumlar nasıl şekillendirdiği de incelenmiştir.

Tablo 31

Burma Vakası Katılımcılarının “Askeri ve Siyasi Değişimler” Teması Hakkındaki İfadelerinin Kod Temelli Frekans Tablosu

Askeri ve Siyasi Değişimler	Kullanım Sıklığı
Askeri Değişim	10
Siyasi Dönüşüm	6
Toplam	16

Tablo 31'de görüldüğü üzere, yapılan kod temelli frekans analizi sonucunda, "Askeri ve Siyasi Değişimler" teması kullanım sıklığına göre yapılan sırayla "Askeri Değişim" ve "Siyasi Dönüşüm" olmak üzere iki alt temada irdelenmiştir.

Yapılan kod temelli frekans analizi sonucunda İngiliz sömürgeciliğinin Burma'daki askeri ve siyasi değişimler üzerindeki etkisinin en çok görüldüğü alt temanın "Askeri

Değişim" olduğu tespit edilmiştir. Bu temada, İngiliz sömürge döneminde Burma'da ordunun geçirdiği değişim ve bunun devlet inşası üzerindeki etkisi ele alınmıştır.

Burmalı gençlerin İkinci Dünya Savaşı'nın başında Japon İmparatorluk Ordusu ile temas kurmaya çalıştıklarını ve kurdukları temasın ardından Japon ordusundan Tayland'da askeri eğitim aldıklarını belirten Saya U Kyaw Lin Oo, Burmalı gençlerin ve Japonya'nın bu girişimini İkinci Dünya Savaşı'nın değişen dinamiklerine bir yanıt olarak tanımlamıştır (Saya U Kyaw Lin Oo, kişisel görüşme, 13 Eylül 2023). Burmalı gençlerin bu çabası, İngilizlerin İkinci Dünya Savaşı'ndan galip ayrıldığında, Burmalı gençlerin bu çabasın Burma'da milliyetçi bir ordunun ortaya çıkmasıyla sonuçlanmıştır (Saya U Kyaw Lin Oo, kişisel görüşme, 13 Eylül 2023). Oo, kurulan bu yeni ordunun o dönemde Burma'daki rolüne ilişkin algıda bir değişimin başlangıcına işaret etiğini aktarmıştır (Saya U Kyaw Lin Oo, kişisel görüşme, 13 Eylül 2023).

Michael W. Charney ise İngiliz sömürge politikalarının Burma ordusu üzerindeki kalıcı etkisi olduğunu vurgulamıştır (Michael W. Charney, kişisel görüşme, 26 Eylül 2023). Bununla birlikte Charney, ordunun iç güvenliği sağlamaktan sorumlu olduğu fikrinin postkolonyal dönemde de devam eden bir düşünce olduğunu belirtmiştir (Michael W. Charney, kişisel görüşme, 26 Eylül 2023). Ordu, günümüzde Myanmar olarak bilinen çağdaş dönemde bile, birincil rolünü devletin istikrarını ve güvenliğini sağlamak olarak algılanmaya devam etmektedir (Michael W. Charney, kişisel görüşme, 26 Eylül 2023). Charney, bu bakış açısının, İngiliz sömürge yönetiminin huzursuzluk dönemlerinde düzeni sağlamak için orduya güvendiği sömürge dönemine kadar geri götürülebileceğini iddia etmiştir (Michael W. Charney, kişisel görüşme, 26 Eylül 2023).

Ayrıca Charney, 2021 yılındaki darbeye kadar olan süreçteki Myanmar hükümetinin, 1948 ile 2011 yılları arasındaki herhangi bir hükümetten daha fazla sömürge dönemi yönetim modeline yakın olduğunu ileri sürmüştür (Michael W. Charney, kişisel görüşme, 26 Eylül 2023). Bu iddiasıyla Charney, ordunun devlet düzenini sağlamadaki rolü ve algısı da dahil olmak üzere, bazı sömürge miraslarının sürekliliğinin altını çizmiştir (Michael W. Charney, kişisel görüşme, 26 Eylül 2023).

Charney, İngiliz sömürge yönetiminin Burma ordusunun yapısını şekillendiren politikalar uyguladığını iddialarını katıldığını belirtmiştir (Michael W. Charney, kişisel görüşme, 26 Eylül 2023). Burma ordusunun 19. yüzyılın sonlarında kurulduğunu ve sömürge döneminde önemli değişiklikler geçirdiğini vurgulayan Charney, İngiliz sömürge yönetiminin 1928'den itibaren Burmalıların orduda görev almasına izin vermemesinin, ordunun etnik yapısı üzerinde derin etkiler yarattığını ileri sürmüştür (Michael W. Charney, kişisel görüşme, 26 Eylül 2023).

Son olarak, aciliyet ve huzursuzluk zamanlarında, orduya bölge düzeyinde neredeyse sıkıyönetime benzer geniş yetkiler verilmesi, sömürge döneminden miras kalan uygulamalardan bir tanesidir (Michael W. Charney, kişisel görüşme, 26 Eylül 2023). Bu uygulama, ordunun iç güvenlik ve düzeni sağlamadaki rolünü gösteren örneklerinden başında gelmektedir (Michael W. Charney, kişisel görüşme, 26 Eylül 2023).

Yapılan kod temelli frekans analizi sonucunda İngiliz sömürgeciliğinin Burma'daki askeri ve siyasi değişimler üzerindeki etkisinin görüldüğü ikinci ve son alt temanın "Siyasi Dönüşüm" olduğu tespit edilmiştir. Bu temada, Burma'daki İngiliz sömürgeciliği ve postkolonyal dönemlerdeki ordunun rolü ve siyasi geçişler üzerindeki etkisi ele alınmıştır.

Burma'daki siyasi geçiş sürecinde kayda değer gelişmelerinden birinin genç askeri milliyetçilerinden ortaya çıkışı olduğunu söyleyen Oo, milliyetçilerin isteklerini temsil eden bir siyasi parti olan AFPFL'nin oluşumunun önemini sıklıkla dile getirmiştir (Saya U Kyaw Lin Oo, kişisel görüşme, 13 Eylül 2023). AFPFL, Myanmar'ın bağımsızlık mücadelesinde önemli bir güç haline gelmiştir (Saya U Kyaw Lin Oo, kişisel görüşme, 13 Eylül 2023). Başta AFPFL olmak üzere Burmalı milliyetçi grupların İngiliz sömürge yönetimi yetkilileriyle müzakerelere giriştiğinin altını çizen Oo, bu müzakerelerin İngilizlerin 1947'de Myanmar'a bağımsızlık vermeyi vaat etmesiyle sonuçlanan tarihi bir dönemece yol açtığını belirtmiştir (Saya U Kyaw Lin Oo, kişisel görüşme, 13 Eylül 2023). Oo'ya göre, Myanmar'ın siyasi tarihinde bir dönüm noktası olan bu bağımsızlık vaadi, postkolonyal dönemdeki devlet inşası sürecinin zeminini hazırlamıştır (Saya U Kyaw Lin Oo, kişisel görüşme, 13 Eylül 2023).

Her ne kadar İngilizlerin milliyetçi genç Burmalılara verdiği bağımsızlık vaadi önemli bir adım olduğu görüşüne katılsa da Charney bu süreçte gerçekte ordunun Myanmar'ın siyasi manzarasında merkezi bir rol oynamaya devam ettiğini vurgulamıştır (Michael W. Charney, kişisel görüşme, 26 Eylül 2023). Sivil idarenin ordudan çok az özerkliğe sahip olduğunu belirten Charney, ordunun postkolonyal dönemde geniş kapsamlı sonuçlar doğuracak olan ülke meseleleri üzerinde güçlü bir hakimiyet kurmaya devam ettiğini kaydetmiştir (Michael W. Charney, kişisel görüşme, 26 Eylül 2023). Charney ayrıca Myanmar'daki mahkeme sisteminin İngiliz sömürge yönetimi sırasında bile yolsuzlukla boğuştuğunu ve kararların genellikle siyasi motivasyonlarla alındığını belirtmiştir (Michael W. Charney, kişisel görüşme, 26 Eylül 2023). Bu da Myanmar'ın kurumlarındaki siyasi etkinin mirasının, bağımsızlık sonrası dönemde de ülkenin yönetimini şekillendirmeye devam edecek olan derin tarihsel köklere sahip olduğunun göstergesidir (Michael W. Charney, kişisel görüşme, 26 Eylül 2023).

İngiliz sömürgeciliğinin Myanmar'ın devlet inşası sürecindeki etkisi, siyasi geçişler ve askeri yapılar üzerinden de görülmüştür. İngiliz sömürge yönetimi döneminde Burma'da askeri konularda değişim yaşanmış, genç Burmalıların Japon İmparatorluk Ordusu ile teması sonucunda milliyetçi bir ordu ortaya çıkmıştır. İngiliz sömürge yönetiminin politikaları tarafından belirgin şekilde şekillendirilen Burma ordusunun yapısı, özellikle de ordunun bünyesinde Burmalıların görev almalarına izin verilmemesiyle birlikte ülkedeki etnik yapı üzerinde etkiler bırakmıştır. Siyasi dönüşüm sürecinde ise Burma'da genç askeri milliyetçiler yükselmiş ve bu gençler siyasi partilerin, özellikle AFPFL'nin bağımsızlık mücadelesinde önemli rol oynamışlardır. Ancak, bağımsızlık sürecinde ordunun siyasi manzarada merkezi bir rol oynamaya devam etmesi, sivil idarenin ordudan az özerkliğe sahip olmasına neden olmuştur. Myanmar'daki kurumların siyasi etkinin hissedildiği sömürgecilik mirası, postkolonyal dönemde ülkenin yönetimini şekillendirmeye devam etmiştir.

7.3.4. Ekonomik Sömürü ve Politikaları

Tezin bu bölümünde, İngiliz sömürgeciliğinin Burma'da siyasi yapılara ve kurumlara olan etkilerin üçüncüsü, "Ekonomik Sömürü ve Politikaları" teması altında incelenmiştir. Bu tema kapsamında, İngiliz sömürge yönetimi tarafından kullanılan ve genellikle

sömürgeleştirilmiş bölgelerdeki kaynakların ve emeğin sömürülmesine yol açan ekonomi politikaları ve uygulamalarına yer verilmiştir.

Tablo 32

Burma Vakası Katılımcılarının “Ekonomik Sömürü ve Politikaları” Teması Hakkındaki İfadelerinin Kod Temelli Frekans Tablosu

Ekonomik Sömürü ve Politikaları	Kullanım Sıklığı
Ekonomik Sömürü ve Politikaları	5
Toplam	5

Tablo 32'de görüldüğü üzere, yapılan kod temelli frekans analizi sonucunda, "Ekonomik Sömürü ve Politikaları" teması kullanım sıklığına göre tek bir alt tema altında incelenmiştir.

Britanya İmparatorluğu'nun kendi çıkarlarını korumak adına Burma'dan kaynak çıkarmayı amaçlayan bir ekonomi politikası izlediğini söyleyen Thin Thin Aye, İngilizlerin izledikleri bu politikanın sömürge yönetimi sırasında ve sonrasında Burma'nın ekonomik manzarasının şekillenmesinde etkili olduğunu belirtmiştir (Thin Thin Aye, kişisel görüşme, 19 Ağustos 2023). Aye, kaynak merkezli ekonomik yapının Burma'nın ekonomik kalkınması açısından sonuçların uzun vadede hissedildiğini ileri sürmüştür (Thin Thin Aye, kişisel görüşme, 19 Ağustos 2023).

1930'lar dünyanın geri kalanında olduğu gibi Burma'nın da Büyük Buhran'ın sert ve yıkıcı sonuçlarıyla karşılaştığı dönem olmuştur (Fink, 2001). Küresel çapta yaşanan ekonomik krizin Burma toplumu üzerinde ciddi etkileri olduğunu hatırlatan Saya U Kyaw Lin Oo, bu ekonomik gerilemenin Burma'da zaten kırılgan olan ekonomik koşulları daha da kötüleştirdiğini belirtmiştir (Saya U Kyaw Lin Oo, kişisel görüşme, 13 Eylül 2023). Bu bağlamda, Büyük Buhran'ın Burma'daki en önemli sonuçlarından biri, Burma halkının

İngiliz sömürge yönetimine karşı ayaklanması olmuştur (Saya U Kyaw Lin Oo, kişisel görüşme, 13 Eylül 2023).

Ortaya çıkan hoşnutsuzluk, çiftçilerin ve pirinç yetiştiricilerinin karşılaştığı ekonomik zorluklardan kaynaklanmıştır (Saya U Kyaw Lin Oo, kişisel görüşme, 13 Eylül 2023). Oo, Burmalıların İngiliz sömürge yönetimine karşı ayaklanmalarını, çiftçilerin ve pirinç yetiştiricilerinin yeterli gelire sahip olmamalarına bağlamıştır (Saya U Kyaw Lin Oo, kişisel görüşme, 13 Eylül 2023). Oo'ya göre ekonomik sebeplerden ortaya çıkan bu ayaklanma, Burma tarihinin önemli olaylarından birisidir ve Burma'nın derinlere kök salmış ekonomik sıkıntılarını yansıtmaktadır (Saya U Kyaw Lin Oo, kişisel görüşme, 13 Eylül 2023).

İngiliz sömürge yönetiminin Burma'daki ekonomi politikaları ve kaynak sömürüsü, Myanmar'ın siyasi ve kurumsal yapılarını etkileyerek devlet inşası sürecini etkilemiştir. Burma'nın uzun vadeli ekonomik kalkınması açısından önemli sonuçlar doğuran İngiliz sömürge yönetiminin kaynak merkezli siyaseti, 1930'larda küresel çapta hissedilen Büyük Buhran'ın Burma toplumunda ekonomik zorluklar yaratmasına ve halk arasında hoşnutsuzluğun artmasına sebebiyet vermiştir. Bu dönemdeki ekonomik çöküş, Myanmar'ın siyasi manzarasını etkilemiş ve ülkede İngiliz sömürge yönetimine karşı ayaklanmaların temel nedenlerinden biri olmuştur. Buna rağmen, Myanmar'ın siyasi yapısını belirlemede önemli bir unsur olan ekonomik çöküş, Myanmar'ın devlet inşası sürecinde diğer etkenlere göre daha az belirgin bir rol oynamıştır.

7.4. İngiliz Sömürgeciliğinin Burma'daki Etnik Çeşitlilik Üzerindeki Etkisi

Myanmar, etnik yapısı bakımından oldukça fazla sayıda topluluğa ev sahipliği yapmaktadır. Burma'nın tarihsel süreç içerisindeki çok etnikli yapısı, devlet inşası sürecini de etkilemiştir. Çalışmanın bu bölümünde İngiliz sömürgeciliğinin Burma'daki etnik çeşitlilik üzerinde etkisi olup olmadığı konusuna değinilmiştir. Bu bağlamda, yapılan mülakatlarda katılımcılara "İngiliz sömürgeciliğinin Myanmar'ın etnik ve kültürel çeşitliliği

üzerinde etkisi var mıdır?" ve "Eğer var ise bu çeşitlilik, ülkedeki devlet inşa sürecini ve siyasi dinamikleri nasıl etkilemiştir?" soruları iletilmiştir.

Katılımcıların verdikleri cevaplar neticesinde İngiliz sömürgeciliğinin Burma'daki etnik çeşitlilik üzerine olan etkileri "Sömürgecilik Mirası ve Etnik Çeşitlilik", "Etnik Gerilimler ve Kültürel Koruma" ve "Postkolonyal Dönemdeki Birlik Çabaları ve Azınlıkların Korunması" olmak üzere üç tema altında incelenmiştir.

Tablo 33

Burma Vakası Katılımcılarının İngiliz Sömürgeciliğinin Burma'daki Etnik Çeşitlilik Üzerindeki Etkisi Hakkındaki İfadelerinin Kod Temelli Frekans Tablosu

İngiliz Sömürgeciliğinin Burma'daki Etnik Çeşitlilik Üzerindeki Etkisi	Kullanım Sıklığı
Sömürge Mirası ve Etnik Çeşitlilik	41
Etnik Gerilimler ve Kültürel Koruma	15
Postkolonyal Dönemdeki Birlik Çabaları ve Azınlıkların Korunması	3
Toplam	59

Tablo 33'te belirtildiği üzere katılımcıların sorulara verdikleri cevaplarda geçen ifadeler ile yapılan kod temelli frekans analizi sonucunda İngiliz sömürgeciliğinin Burma'daki etnik çeşitlilik üzerindeki ilk ve en çok etkisi "Sömürgecilik Mirası ve Etnik Çeşitlilik" temasında aktarılmıştır. "Etnik Gerilimler ve Kültürel Koruma" teması, İngiliz sömürgeciliğinin Burma'daki etnik çeşitlilik üzerindeki etkisinin incelendiği ikinci tema olmuştur. Üçüncü ve son tema ise "Postkolonyal Dönemdeki Birlik Çabaları ve Azınlıkları Korunması" olarak tanımlanmıştır.

7.4.1. Sömürgecilik Mirası ve Etnik Çeşitlilik

Tezin bu bölümünde, İngiliz sömürgeciliğinin Burma'daki etnik çeşitlilik üzerindeki ilk etkisi, "Sömürgecilik Mirası ve Etnik Çeşitlilik" temasında açıklanmıştır. Bu temada, İngiliz sömürge yönetiminin izledikleri politikaların ve yönettikleri kurumlarının yarattığı sömürgecilik mirasının günümüzdeki Myanmar'ın sahip olduğu etnik çeşitlilik üzerindeki etkisi ele alınmıştır.

Tablo 34

Burma Vakası Katılımcılarının “Sömürge Mirası ve Etnik Çeşitlilik” Teması Hakkındaki İfadelerinin Kod Temelli Frekans Tablosu

Sömürge Mirası ve Etnik Çeşitlilik	Kullanım Sıklığı
Sömürgeciliğin Süregelen Mirası	24
Sömürge Politikaları ve Etnik Bölünme	17
Toplam	41

Tablo 34'te aktarıldığı üzere "Sömürgecilik Mirası ve Etnik Çeşitlilik" teması, yapılan kod temelli frekans analizine ve kullanım sıklığına göre yapılan sıraya istinaden, "Sömürgeciliğin Süregelen Mirası" ve "Sömürge Politikaları ve Etnik Bölünme" olmak üzere iki alt temada incelenmiştir.

Yapılan kod temelli frekans analizi sonucunda "Sömürgecilik Mirası ve Etnik Çeşitlilik" temasının en çok kullanım sıklığına sahip alt temasının "Sömürgeciliğin Süregelen Mirası" olduğu tespit edilmiştir. Bu alt tema, İngiliz sömürgeciliğinin Myanmar üzerindeki kalıcı etkileri olan etnik azınlıkların marjinalleştirilmesi, farklı etnik liderliklerin etkisi, ilerici azınlık girişimleri, siyasi partilerin mirası, göçün rolü ve sömürge sonrası Myanmar'da siyasi söylemin şekillenmesi unsurlarını kapsamaktadır.

Britanya İmparatorluğu'nun Burma'da sistematik olarak "Böl ve Yönet" politikası uyguladığını söyleyen Daw Lwin Cho Latt, "Böl ve Yönet" politikasının Burma'nın çok etnikli yapısını etkilediğini belirtmiş ve bunun devlet inşası süreci üzerinde siyasi ve psikolojik etkilerinin göz ardına edilemeyeceğini aktarmıştır (Daw Lwin Cho Latt, kişisel görüşme, 5 Eylül 2023).

İngiliz sömürge yönetiminin ardından AFPFL'nin Myanmar'daki en güçlü siyasi parti olarak ortaya çıktığını hatırlatan Saya U Kyaw Lin Oo, tüm Burma toplumu üzerinde önemli etkileye sahip olduğunu ve bunun da etnik siyaseti de etkilemiştir (Saya U Kyaw Lin Oo, kişisel görüşme, 13 Eylül 2023). Ancak bu etki bağımsızlık sonrası istikrara yumuşak bir geçişi garanti etmemiş; bunun yerine uzun süren bir iç savaşın başlangıcına sebep olmuştur (Saya U Kyaw Lin Oo, kişisel görüşme, 13 Eylül 2023).

1948 yılıyla birlikte etnik azınlık grupların iktidardaki hükümete karşı ayaklanarak özerklik mücadelesi başlattığını söyleyen Oo, Komünist Parti'nin de etnik azınlık gruplar gibi hükümete karşı mücadeleye başlamasının Myanmar'daki siyasi ortamı daha da karmaşık hale getirdiğini ileri sürmüştür (Saya U Kyaw Lin Oo, kişisel görüşme, 13 Eylül 2023). Bu dönem, merkezi otoriteye meydan okuyan etnik askeri grupların ortaya çıkışına tanıklık etmiştir (Saya U Kyaw Lin Oo, kişisel görüşme, 13 Eylül 2023). Sonuç olarak, devlet inşası açısından etnik azınlıklar kendilerini Burmalı çoğunluk tarafından geride bırakılmış bulmuşlardır (Saya U Kyaw Lin Oo, kişisel görüşme, 13 Eylül 2023). Oo'ya göre devlet inşası sürecinde etnik azınlıklar etnik bölgelerini yansıtan bir toplum yaratma arzusunda olmuşlardır (Saya U Kyaw Lin Oo, kişisel görüşme, 13 Eylül 2023). Bu bağlamda, etnik azınlıkların eğitime erişimlerinin olması, devlet inşasında yapıcı ve ilerici bir bakış açısına katkıda bulunmuştur (Saya U Kyaw Lin Oo, kişisel görüşme, 13 Eylül 2023).

Michael W. Charney, sömürge döneminde Burma'nın Burmalılar tarafından yönetilen ve parlamentonun hâkim olduğu Burma (Parliamentary Burma) ile dağlık bölgelerde yer alan Yukarı Burma (Highland Burma) ve ayrı bir yönetime sahip olan Aşağı Burma (Lowland Burma) olarak bölünmesiyle etnik ve bölgesel farklılıklara zemin hazırlandığını belirtmiştir (Michael W. Charney, kişisel görüşme, 26 Eylül 2023). Bu konuda

Charney'e destek veren Jonathan Saha, Hintli nüfustan oluşan sömürge bürokrasisinin, polis gücü ve ordusunda önemli bir rol oynadığını ve Hintli tefecilerin para ve kredi piyasalarına nüfuz ettiklerini söylemiştir (Jonathan Saha, kişisel görüşme, 4 Ekim 2023).

Dahası, farklı topluluklardan oluşan Hindistan ve Çin'den Burma'ya gelen göçler, 1930'ların Burması'ndaki toplumsal gerilimleri körükleyerek postkolonyal dönemdeki siyaseti daha da karmaşık hale getirmiştir (Jonathan Saha, kişisel görüşme, 4 Ekim 2023). Thin Thin Aye de İngiliz sömürgeciliğinin kalıcı mirası olan bu sürecin, daha fazla özerklik isteyen etnik azınlık gruplarının direnişiyle karşılaştığı için Myanmar'da devlet inşası sürecini önemli ölçüde karmaşık hale getirdiğini aktarmıştır (Thin Thin Aye, kişisel görüşme, 19 Ağustos 2023).

Yapılan kod temelli frekans analizi sonucunda "Sömürgecilik Mirası ve Etnik Çeşitlilik" temasının ikinci ve son alt teması "Sömürge Politikaları ve Etnik Bölünme" olmuştur. Bu tema kapsamında, İngilizler tarafından Burma'da uygulanan, etnik parçalanmayı şiddetlendiren, aynı zamanda Myanmar'da devam eden etnik gerilimlerin ve bölünmelerin de temelini atan sömürge politikaları, özellikle de "Böl ve Yönet" stratejisi, incelenmiştir.

İngilizlerin Burma'da kasıtlı şekilde uyguladığı ve bölgedeki çeşitli etnik ve kültürel grupları parçalayarak manipüle etmeyi amaçladıkları "Böl ve Yönet" politikası, sömürgeciliğin Burma'nın siyasi manzarası üzerindeki etkisini anlamada önemli bir yere sahiptir (Taylor, 1982). Latt, hâkim literatüre katıldığını belirterek İngilizlerin Burma'da uyguladığı "Böl ve Yönet" politikasının Burma'nın ülke içinde etnik ve dini bölünme yaşamasına sebep olduğunu ve bu bölünmenin Burma nüfusunun parçalanmasına katkıda bulunarak geniş kapsamlı sonuçlar doğurduğunu aktarmıştır (Daw Lwin Cho Latt, kişisel görüşme, 5 Eylül 2023).

Charney ise İngilizlerin "farklı etnik grupları tanımlamaktan ve Burma yönetiminin geri kalanı için onları ikiye ayırmaya çalışmaktan büyük ölçüde sorumlu" olduğunu belirtmiştir (Michael W. Charney, kişisel görüşme, 26 Eylül 2023). Burma'daki toplulukların

kasıtlı şekilde ayrımı sosyal bölünmelerle sınırlı kalmamış, askeri ve idari yapılara da uzanmıştır (Michael W. Charney, kişisel görüşme, 26 Eylül 2023). Charney bu durumu "İngilizlerin sömürge ordusunun kurulmasında farklı etnik grupları Burmalılara karşı bölme politikasının" Burmalıların askerlik hizmetinden dışlanmasıyla sonuçlandığını, çünkü "1928'de sadece etnik grupların ordunun bir parçası olabileceğini, Burmalıların olamayacağı" örneği üzerinden açıklamıştır (Michael W. Charney, kişisel görüşme, 26 Eylül 2023). Nihai olarak, İngiliz sömürge yönetimi kontrolü sağlamak için etnik rekabeti etkin bir şekilde kullanmıştır (Michael W. Charney, kişisel görüşme, 26 Eylül 2023).

Diğer katılımcıların aksine Aye, "Böl ve Yönet" politikasına farklı bir yaklaşım sergilemiştir. Aye'ye göre İngiliz sömürge yönetiminin idari kolaylık ve ekonomik sömürü için sınırları belirleme uygulaması, "Böl ve Yönet" politikasının bir başka yönüdür (Thin Thin Aye, kişisel görüşme, 19 Ağustos 2023). İngilizlerin belirlediği bu sınırlar, genellikle önceden var olan etnik ve kültürel sınırları göz ardı ederek topluluklar arasındaki bölünmeleri şiddetlendirmiştir (Thin Thin Aye, kişisel görüşme, 19 Ağustos 2023). Dahası, İngiliz sömürge hükümeti "Böl ve Yönet" politikasını uygulayan çeşitli düzenlemeler ve uygulamalar yürürlüğe koymuştur (Thin Thin Aye, kişisel görüşme, 19 Ağustos 2023). Bu durumu "İngiliz sömürge hükümetinin Myanmar'da uyguladığı 'Böl ve Yönet' politikasını düzenleyen pek çok kanunu vardı" sözleriyle açıklayan Aye'ye göre bu düzenleme, bazı topluluklara ayrıcalıklar ve fırsatlar tanırken bazılarını diğerlerine tercih etmeyi içermiştir (Thin Thin Aye, kişisel görüşme, 19 Ağustos 2023). "Böl ve Yönet" politikasının doğal bir sonucu olarak, Burma'da etnik toplumlar arasındaki rekabetler ve bölünmeler devam etmiştir (Thin Thin Aye, kişisel görüşme, 19 Ağustos 2023).

İngiliz sömürgeciliği, Myanmar'ın devlet inşası sürecindeki etnik çeşitlilik üzerinde etkili olmuştur. İngiliz sömürge yönetiminin izlediği "Böl ve Yönet" politikası, Myanmar'ın siyasi ve toplumsal manzarasını şekillendirmiştir. "Böl ve Yönet" politikasıyla birlikte marjinalleşen etnik azınlıklar ve ortaya çıkan siyasi partiler, Myanmar'ın devlet inşası sürecinde rol oynamışlardır. Diğer yandan, İngilizlerin Burma'da uyguladığı politikaların etnik bölünmeyi artırmış ve günümüzde devam eden etnik gerilimlerin temelini atmıştır. İngiliz sömürgeciliğinin etkisi, "Böl ve Yönet" politikasının etkisiyle, etnik gruplar arasındaki ayrımı sadece sosyal değil; aynı zamanda askeri ve idari düzeyde de

genişletmiştir. Bu bağlamda, İngiliz sömürgeciliğinin Myanmar'da etnik çeşitliliği etkilediği ve günümüzde etnik gruplar arasındaki çatışmanın ve bölünmenin devam etmesine neden olduğu görülmektedir.

7.4.2. Etnik Gerilimler ve Kültürel Koruma

Tezin bu bölümünde, İngiliz sömürgeciliğinin Burma'daki etnik çeşitlilik üzerindeki ikinci etkisi, "Etnik Gerilimler ve Kültürel Koruma" temasında açıklanmıştır. Bu temada, Burma'daki etnik çeşitliliğin ve tarihsel çatışmaların Burma ulusu üzerindeki etkilerini araştırılmış, hem etnik toplumlar arasında yaşanan gerilimlere hem de kültürel kimliklerinin korunmalarına değinilmiştir.

Tablo 35

Burma Vakası Katılımcılarının "Etnik Gerilimler ve Kültürel Koruma" Teması Hakkındaki İfadelerinin Kod Temelli Frekans Tablosu

Etnik Gerilimler ve Kültürel Koruma	Kullanım Sıklığı
Etnik Çatışma ve Uzun Süreli Bölünmeler	8
Sömürge Uygulamaları ve Etnik Hınç	4
Kültürel Baskı ve Dil Erozyonu	3
Toplam	15

Tablo 35’te görüldüğü üzere "Etnik Gerilimler ve Kültürel Koruma" teması, yapılan kod temelli frekans analizine ve kullanım sıklığına göre yapılan sıraya istinaden, "Etnik Çatışma ve Uzun Süreli Bölünmeler", Sömürge Uygulamaları ve Etnik Hınç" ve "Kültürel Baskı ve Dil Erozyonu" olmak üzere üç alt temada açıklanmıştır.

Yapılan kod temelli frekans analizi sonucunda "Etnik Gerilimler ve Kültürel Koruma" temasının en çok kullanım sıklığına sahip alt temasının "Etnik Çatışma ve Uzun Süreli Bölünmeler" olduğu tespit edilmiştir. Bu alt temada, İngiliz sömürge politikalarından kaynaklanan etnik çatışmaların ve bölünmelerin tarihsel ve güncel sonuçları incelenmiş; iç savaşın mirasını, çözülmemiş tarihi anlaşmazlıkları ve bunların Myanmar'ın etnik manzarası üzerindeki kalıcı etkileri araştırılmıştır.

Burma'daki İngiliz sömürge yönetiminin "Böl ve Yönet" politikasıyla etnik bölgelere bir dereceye kadar idari özerklik tanıma politikası uyguladığını belirten Daw Lwin Cho Latt, bu etkinin devlet inşa süreci ve farklı etnik gruplar arasında uzun süredir devam eden bölünmeler açısından önemli sonuçlar doğurduğunu ileri sürmüştür (Daw Lwin Cho Latt, kişisel görüşme, 5 Eylül 2023). Latt'ın bu görüşüyle paralel açıklamalarda bulunan Saya U Kyaw Lin Oo'ya göre etnik topluluklar, özellikle de kabile bölgelerindekiler, kendi liderlerini takip etmişer ve bu da siyasi otoritenin parçalanmasını hızlandırmışlardır (Saya U Kyaw Lin Oo, kişisel görüşme, 13 Eylül 2023). Her ne kadar bazı etnik azınlık siyasi partileri ortaya çıkmış olsa da bu siyasi partilerin etkileri sınırlı olmuş, küçük topraklara ve nüfusa sahip kendi bölgeleriyle sınırlı kalmıştır (Saya U Kyaw Lin Oo, kişisel görüşme, 13 Eylül 2023).

İngiliz sömürgeciliğinin kalıcı miraslarından birinin de etnik gerilim ve çatışmaların devam etmesi olduğunu hatırlatan Michael W. Charney, Burma tarihinin büyük bir bölümünde iç savaşlara sahne olması ve kargaşa yaşaması, İngiliz sömürge yönetiminin uyguladığı "Böl ve Yönet" siyasetinin doğrudan bir sonucudur (Michael W. Charney, kişisel görüşme, 26 Eylül 2023). Bununla birlikte, Jonathan Saha ise İngiliz sömürge mirasının etnik çatışmanın tek nedeni olduğu fikrinin tarihçiler arasında tartışmalı olduğunu belirtmiştir (Jonathan Saha, kişisel görüşme, 4 Ekim 2023). Thin Thin Aye durumun karmaşıklığının, sınırların çizilmesi, kaynakların sömürülmesi ve kaynak rekabeti gibi etnik gerilimlere ve çatışmalara katkıda bulunan faktörleri içerdiğini iddia etmiştir (Thin Thin Aye, kişisel görüşme, 19 Ağustos 2023). Sömürgeciliğin "eşit muamele" politikası, görünürde adil olma amacı taşısa da istemeden de olsa farklı etnik gruplar arasında şikâyet ve güvensizlik yaratmıştır (Thin Thin Aye, kişisel görüşme, 19 Ağustos 2023). Bu güvensizlik duyguları devam etmiş ve postkolonyal Myanmar'daki siyasi dinamikleri ve

devlet inşası çabalarını şekillendirmeye devam etmiştir (Thin Thin Aye, kişisel görüşme, 19 Ağustos 2023).

Yapılan kod temelli frekans analizi sonucunda "Etnik Gerilimler ve Kültürel Koruma" temasını oluşturan ikinci alt temasının "Sömürge Uygulamaları ve Etnik Hınç" olduğu tespit edilmiştir. Bu alt temada, İngiliz sömürge yönetiminin emek sömürüsüne ve kaynak yoksunluğuna maruz kalan etnik azınlıklar arasında kızgınlığı besleyen, kaynakların çıkarılması ve etnik azınlıkların zorla çalıştırılması gibi sömürge uygulamaları ele alınmıştır.

İngiliz sömürge yönetimi, Burma'da özellikle etnik azınlık nüfusunun bulunduğu bölgelerde kaynak çıkarma ve işçi göçü politikalarını uygulamaya koymuştur (Murphy, 2013). Uygulanan bu politikalar Burmalı çoğunluk ile etnik azınlık gruplar arasındaki kızgınlığın ve hıncın temelini atmıştır.

Bu durumu, "İngiliz sömürge yönetiminin politikaları Burmalıların etnik azınlıkların oynadığı role karşı kızgınlık duymasına yol açtı" söyleriyle açıklayan Charney'e göre, İngiliz sömürge yönetiminin özellikle azınlıkların yoğun olarak yaşadığı bölgelerdeki kaynak çıkarma politikaları, sömürü ve adaletsizlik hissini beslemiştir (Michael W. Charney, kişisel görüşme, 26 Eylül 2023). Etnik azınlıklar arasındaki bu kızgınlık, İngiliz sömürge yönetiminin hükümetinin bu uygulamalardaki rolüyle daha da artmış ve uzun vadeli etnik gerilimlere yol açmıştır (Michael W. Charney, kişisel görüşme, 26 Eylül 2023).

Buna ek olarak Aye, İngiliz sömürge yönetimi tarafından başlatılan zorunlu işgücü göçü ve yerinden edilmenin de Burmalıların kızgınlığına neden olduğunu iddia etmiştir (Thin Thin Aye, kişisel görüşme, 19 Ağustos 2023). Zorunlu göçler toplulukları parçalamış, kültürel korumayı aşındırmış ve Burmalılar ile etnik azınlıklar arasındaki bölünmeyi derinleştirmiştir (Thin Thin Aye, kişisel görüşme, 19 Ağustos 2023).

Yapılan kod temelli frekans analizi sonucunda "Etnik Gerilimler ve Kültürel Koruma" temasının üçüncü ve son alt temasının "Kültürel Baskı ve Dil Erozyonu" olduğu

tespit edilmiştir. Kültürel çeşitliliğin bastırılması ve yerel dillerin zayıflatılması, Myanmar'ın farklı toplulukları arasında etnik kimlik kaybına neden olmuştur. Bu alt temada, İngiliz sömürge politikalarının bir sonucu olarak Burma'daki yerel kültürlerin ve dillerin erozyona uğramasına odaklanılmıştır.

Aye, Burma'daki İngiliz sömürge yönetiminin önemli bir yönünün İngilizcenin yönetim ve eğitim dili olarak dayatılması olduğunu iddia etmiştir (Thin Thin Aye, kişisel görüşme, 19 Ağustos 2023). Alınan bu kararın dil kullanımı ve kültürel kimlik üzerinde kalıcı bir etkisi olmuştur (Thin Thin Aye, kişisel görüşme, 19 Ağustos 2023). Devlet belgelerinde, okullarda ve resmi iletişimde İngilizce kullanılmış, bu da yerel dillerin ve yazıların kullanımını yavaş yavaş aşındırmıştır (Thin Thin Aye, kişisel görüşme, 19 Ağustos 2023).

Son olarak Saha ise, İngiliz sömürge yönetiminin uyguladığı kültürel ve dil politikalarının, paradoksal bir şekilde, etnik kimlikleri güçlendirmiş ya da yeni bir etnik kimlik veya ırk kavramını ortaya çıkarmış olabileceğine değinmiştir (Jonathan Saha, kişisel görüşme, 4 Ekim 2023). Saha, bu paradoksal durumu İngiliz sömürge yönetimi yetkililerinin Burma'daki farklı etnik grupları kategorize etmesi ve yönetmesinin bir sonucu olarak görmektedir (Jonathan Saha, kişisel görüşme, 4 Ekim 2023).

İngiliz sömürgeciliğinin Myanmar'ın devlet inşası sürecinde etnik kimliklere ve kültürel dokuya ettiği ortaya çıkmıştır. İngiliz yönetiminin "Böl ve Yönet" politikası, Myanmar'daki etnik çatışma ve uzun vadeli bölünmeleri teşvik etmiş ve Myanmar'ın devlet inşası sürecinde belirleyici bir rol oynamıştır. İngiliz sömürge yönetiminin uygulamaları, özellikle emek sömürüsü ve kaynak yoksunluğu gibi politikalar, etnik azınlıklar arasında hınç ve kızgınlık duygularını beslemiştir. Ayrıca, İngiliz sömürge yönetiminin kültürel baskı ve dil erozyonu politikaları, Myanmar'daki yerel kültürlerin ve dillerin zayıflamasına ve etnik kimlik kaybına neden olmuştur. Bu bağlamda, İngiliz sömürgeciliğinin Burma'daki etnik gerilimleri artırdığı ve kültürel korumanın zorlaşmasına katkıda bulunduğu sonucuna varılmıştır.

7.4.3. Postkolonyal Dönemdeki Birlik Çabaları ve Azınlıkların Korunması

Tezin bu bölümünde, İngiliz sömürgeciliğinin Burma'daki etnik çeşitlilik üzerindeki üçüncü ve son etkisi, "Postkolonyal Dönemdeki Birlik Çabaları ve Azınlıkların Korunması" teması altında ele alınmıştır. Bu temada, Burma'da etnik toplum arasındaki birliğin kurulmasını teşvik etmeye ve azınlık haklarını korumaya yönelik çabalara odaklanılmıştır.

Tablo 36

Burma Vakası Katılımcılarının "Postkolonyal Dönemdeki Birlik Çabaları ve Azınlıkların Korunması" Teması Hakkındaki İfadelerinin Kod Temelli Frekans Tablosu

Postkolonyal Dönemdeki Birlik Çabaları ve Azınlıkların Korunması	Kullanım Sıklığı
Etnik Birlik	2
Azınlıkların Korunması	1
Toplam	3

Tablo 36'da belirtildiği üzere "Postkolonyal Dönemdeki Birlik Çabaları ve Azınlıkların Korunması" teması, yapılan kod temelli frekans analizine ve kullanım sıklığına göre yapılan sıraya istinaden, "Etnik Birlik" ve "Azınlıkların Korunması" olmak üzere iki alt temada toplanmıştır.

En çok kullanım sıklığına sahip olan "Etnik Birlik" alt temasında Panglong Anlaşması gibi etnik birliğin desteklendiği girişimler incelenmiştir. İkinci ve son alt tema olan "Azınlıklar Korunması"nda ise Burma içerisindeki etnik azınlık grupların haklarının korunmasını amaçlayan gelişmeler irdelenmiştir. İki alt temanın kullanım sıklığı az sayıda olduğu için başlıklar tek bir çatı altında açıklanmıştır.

12 Şubat 1947'de imzalanan Panglong Anlaşması, Birlik Günü'nün doğuşuna işaret etmesi bakımından Myanmar tarihinde özel bir yere sahiptir (Walton, 2008). Bu tarihi güne atıfta bulunan ve Birlik Günü'nün önemine değinen Saya U Kyaw Lin Oo, çeşitli etnik grupların liderlerinin ve Burma hükümetinin İngiliz sömürge yönetiminden bağımsızlıklarını kazanmak için birlikte çalışma konusunda anlaşmaya varmalarının, Burma'nın bağımsızlık yolunda önemli bir dönüm noktasını simgelemediğini vurgulamıştır (Saya U Kyaw Lin Oo, kişisel görüşme, 13 Eylül 2023). Burma'daki farklı etnik grupların bir araya gelerek bağımsızlığa birlikte ulaşmayı amaçlayan bir anlaşma imzalamalarına olanak tanıdığı için sahip olduğu önemine sıklıkla atıfta bulunan Oo'ya göre Panglong Anlaşması sadece özgürlük arzusunu göstermekle kalmamış, aynı zamanda birleşik bir Burma'nın da temelini atmıştır (Saya U Kyaw Lin Oo, kişisel görüşme, 13 Eylül 2023).

Ayrıca, İngiliz sömürgeciliğinin Burma'daki en önemli yansımalarından birinin etnik çeşitlilik olduğuna dikkat çeken Oo, ülke içerisindeki etnik grupların sayıca fazla olmasının bağımsızlığın kazanılmasından sonraki postkolonyal dönemde azınlık haklarının korunması için çaba sarf edilmesinin gerektiğini aktarmıştır (Saya U Kyaw Lin Oo, kişisel görüşme, 13 Eylül 2023). Bu durum, bağımsızlığını yeni kazanmış Burma hükümetinin etnik çeşitliliğe sahip nüfusun kaygılarını ve haklarını ele alma konusundaki kararlılığını göstermiştir (Saya U Kyaw Lin Oo, kişisel görüşme, 13 Eylül 2023). Oo'ya göre postkolonyal dönemdeki bu girişimler, çeşitli etnik gruplar arasında bir birlik ve kapsayıcılık duygusu yaratılması açısından çok önem arz etmiştir (Saya U Kyaw Lin Oo, kişisel görüşme, 13 Eylül 2023).

İngiliz sömürgeciliğinin Myanmar'ın devlet inşası üzerindeki etkileri, postkolonyal dönemdeki birlik çabaları ve azınlıkların korunması açısından da açıklanmaktadır. Bu bağlamda, Panglong Anlaşması, Burma'nın bağımsızlık sürecinde kritik bir dönemeç olarak kabul edilmiş ve farklı etnik grupların bir araya gelerek bağımsızlık için birlikte çalışma iradesinin simgesi haline gelmiştir. Aynı şekilde, postkolonyal dönemde etnik azınlık grupların haklarının korunması amacıyla yapılan çabalar da dikkate değerdir. Bu kapsamda, Myanmar hükümetinin azınlıkların haklarını koruma çabaları, ülkenin etnik çeşitliliğinin birlik ve kapsayıcılık duygusunu güçlendirmeye katkı sağlamıştır. Sonuç olarak, Panglong Anlaşması ve bağımsızlık sonrası azınlıkların korunmasına yönelik çabalar, Myanmar'ın

devlet inşası sürecinde önemli rol oynamışlar ve Myanmar'ın etnik çeşitliliğine ve birliğinin göstergesi olmuşlardır.

7.5. Burma'daki Güç Dağılımında İngiliz Sömürge Yönetiminin Rolü

Myanmar'ın Burma döneminden bu yana gelen çok etnikli yapısı, devlet inşası sürecindeki güç dağılımını şekillendirmiştir. Tezin bu bölümünde İngiliz sömürge yönetiminin Burma'daki güç dağılımındaki rolü ele alınmıştır. Bu bağlamda, yapılan mülakatlarda katılımcılara "İngiliz sömürge yönetimi, Myanmar'daki gücün merkezileşmesine veya ademimerkeziyetçileşmesine ne ölçüde katkıda bulunmuştur?" ve "İzlenen politikalar, ülkedeki devlet inşası çabalarını nasıl etkilemişlerdir?" soruları yöneltilmiştir.

Katılımcıların verdikleri cevaplar sonucunda İngiliz sömürge yönetiminin Burma'daki güç dağılımındaki rolü "Yönetişim Güç Yapıları", "Sosyal ve Kültürel Dönüşümler", "Tarihsel Bağlam" ve "İletişim ve Güven Engelleri" olmak üzere dört temada incelenmiştir.

Tablo 37

Burma Vakası Katılımcılarının Burma’daki Güç Dağılımında İngiliz Sömürge Yönetiminin Rolü Hakkındaki İfadelerinin Kod Temelli Frekans Tablosu

Burma’daki Güç Dağılımında İngiliz Sömürge Yönetiminin Rolü	Kullanım Sıklığı
Yönetişim Güç Yapıları	30
Sosyal ve Kültürel Dönüşümler	12
Tarihsel Bağlam	10
İletişim ve Güven Engelleri	8
Toplam	60

Tablo 37’de aktarıldığı üzere katılımcıların sorulara verdikleri cevaplarda geçen ifadeler ile yapılan kod temelli frekans analizi sonucunda İngiliz sömürge yönetiminin Burma'da güç dağılımdaki ilk rolü "Yönetişim ve Güç Yapıları" temasında aktarılmıştır. "Sosyal ve Kültürel Dönüşümler" teması, İngiliz sömürge yönetiminin Burma'da güç dağılımındaki etkisinin incelendiği ikinci tema olmuştur. "Tarihsel Bağlam" teması, İngiliz sömürge yönetiminin Burma'daki güç dağılımında yer aldığı rolün incelendiği üçüncü tema olurken; dördüncü ve son tema ise "İletişim ve Güven Engelleri" olarak aktarılmıştır.

7.5.1. Yönetişim ve Güç Yapıları

Tezin bu bölümünde, Burma'daki güç dağılımında İngiliz sömürge yönetiminin ilk rolü, "Yönetişim ve Güç Yapıları" temasında açıklanmıştır. Bu temada, sömürge ve sömürge sonrası yönetişim stratejilerinin Burma'da farklı bölgeler veya topluluklardaki güç yapılarını nasıl etkilediği ve bunlarla nasıl etkileşime girdiği araştırılmıştır. "Yönetişim ve Güç Yapıları" teması, yönetişimde merkezileşme, ademi merkezileşme ve çatışma yönetimi konularını kapsamıştır.

Tablo 38

Burma Vakası Katılımcılarının "Yönetişim ve Güç Yapıları" Teması Hakkındaki İfadelerinin Kod Temelli Frekans Tablosu

Yönetişim ve Güç Yapıları	Kullanım Sıklığı
Sömürgeci Yönetişim Stratejileri	11
İdari Dinamikler ve Ademimerkeziyetçilik	10
Postkolonyal Yönetişim ve Çatışma	9
Toplam	30

Tablo 38'de belirtildiği üzere "Yönetişim ve Güç Yapıları" teması, yapılan kod temelli frekans analizine ve kullanım sıklığına göre yapılan sıraya istinaden, "Sömürgeci Yönetişim Stratejileri", "İdari Dinamikler ve Ademimerkeziyetçilik" ve "Postkolonyal Yönetişim ve Çatışma" olmak üzere üç alt temada incelenmiştir.

Yapılan kod temelli frekans analizi sonucunda "Yönetişim ve Güç Yapıları" temasının en çok kullanım sıklığına sahip alt temasının "Sömürgeci Yönetişim Stratejileri" olduğu tespit edilmiştir. Bu alt temada, İngilizler tarafından kullanılan dolaylı sömürge yönetimi ve "Böl ve Yönet" politikası gibi Burma'daki kontrolü sağlamlaştırırken geleneksel otoriteleri korumayı amaçlayan politikalara odaklanılmıştır.

Burma'daki İngiliz sömürge yönetiminin öne çıkan özelliklerinden biri olan, kontrolü sürdürmek için etnik ve bölgesel farklılıkları istismar etmeyi ve şiddetlendirmeyi amaçlayan "Böl ve Yönet" politikasının güç dağılımında önemli bir yeri olduğunu belirten Daw Lwin Cho Latt, etnik gerilimlere yol açan "Böl ve Yönet" politikasının güç dağılımını da olumsuz etkilediğini ve bu mirasın Myanmar'ın siyasi manzarasını hala etkilediğini iddia etmiştir (Daw Lwin Cho Latt, kişisel görüşme, 5 Eylül 2023).

Michael W. Charney ise İngilizlerin Burma genelinde gücün merkezileşmesini önleme niyetine dikkat çekmiş ve dağlık bölgeleri ovalık bölgelerden ayırma çabalarının altını çizmiştir (Michael W. Charney, kişisel görüşme, 26 Eylül 2023). İktidarın ya da gücün merkezileşmesi, Charney'nin de açıkladığı gibi, İngiliz yönetiminin kilit bir yönü olmuştur (Michael W. Charney, kişisel görüşme, 26 Eylül 2023). Ayrıca Charney, her ne kadar Burma'daki güç dağılımının iki yönlü olduğunu belirtse de siyasi iktidarın Burma'nın alçak kesimlerinde, başkent Rangoon etrafında merkezileştiğine dikkat çekmiştir (Michael W. Charney, kişisel görüşme, 26 Eylül 2023). Bu kasıtlı merkezileşme stratejisi ile İngilizler, sömürgesi olan Burma'yı kontrolü altında tutmayı amaçlamışlardır (Michael W. Charney, kişisel görüşme, 26 Eylül 2023).

Saya U Kyaw Lin Oo, İngiliz sömürge yönetiminin Burma'nın belirli bölgelerinde dolaylı sömürge yönetimi uyguladığını aktarmıştır (Saya U Kyaw Lin Oo, kişisel görüşme, 13 Eylül 2023). Oo, dolaylı sömürge yönetiminin, geleneksel otorite yapılarını güçlendirerek Myanmar'ın bağımsızlığını kazandıktan sonra devraldığı karmaşık yönetim sistemine neden olduğunu iddia etmiştir (Saya U Kyaw Lin Oo, kişisel görüşme, 13 Eylül 2023). Yerel yöneticilerin ve şeflerin korunmasına yönelik İngiliz sömürge yönetimi mirası, Myanmar'ın idari ve siyasi manzarasını hala etkilemeye devam etmektedir (Saya U Kyaw Lin Oo, kişisel görüşme, 13 Eylül 2023).

Diğer katılımcılar gibi Thin Thin Aye de İngilizlerin Burma'da dolaylı sömürge yönetimi kurduğunu belirtmiş ve İngiliz sömürge yönetiminin Burma'da geleneksel anlamda yerel yöneticileri ve yerel şefleri koruma yoluna gittiğini vurgulamıştır (Thin Thin Aye, kişisel görüşme, 19 Ağustos 2023). Aye'ye göre bu strateji, İngilizlerin Burma'yı önceden var olan yerel güç yapıları aracılığıyla yönetmesine olanak sağlamıştır (Thin Thin Aye, kişisel görüşme, 19 Ağustos 2023).

Yapılan kod temelli frekans analizi sonucunda "Yönetişim ve Güç Yapıları" temasını oluşturan ikinci alt temasının "İdari Dinamikler ve Ademimerkeziyetçilik" olduğu tespit edilmiştir. Bu alt temada, Burma'daki İngiliz sömürge yönetiminde merkezileşme ve ademi merkezileşme arasındaki dinamikler araştırılmıştır. Bu bağlamda, "İdari Dinamikler ve

Ademimerkeziyetçilik" alt teması, idari yapıların karmaşıklığı, idari oluşumlara yapılan asgari düzeyde müdahaleler, idari yapıların daha verimli hale gelmesi için yapılan merkezileşmeye doğru kaymalar ve idari anlamdaki ademi merkezileşme stratejileri üzerine tartışmaları kapsamıştır.

Burma'daki İngiliz sömürge yönetiminin öne çıkan özelliklerinden biri, idari yetkinin yerel düzeylere devredilmesini amaçlayan ademi merkeziyetçilik politikası olmuştur (Ninh ve Arnold, 2016). İngiliz sömürge yönetiminin Myanmar'ın devlet inşası sürecine bıraktığı en önemli miraslardan birisinin ademi merkeziyetçilik olduğunu belirten Latt, devlet inşası sürecindeki ademi merkeziyetçi yaklaşımı, yerel yönetişimi teşvik etme ve teorik olarak karar alma süreçlerinde yerel çıkarların daha fazla temsil edilmesini sağlama girişimi olarak nitelendirmiştir (Daw Lwin Cho Latt, kişisel görüşme, 5 Eylül 2023).

İngilizlerin Burma'daki dağlık bölgeleri idari olarak alçak bölgelerden ayırarak ademi merkeziyetçilik önlemlerini uygulamaya koyduğunu belirten Charney, bu tip ademimerkeziyetçiliği "çatallanma yönetimi" örneği olarak tanımlamıştır (Michael W. Charney, kişisel görüşme, 26 Eylül 2023). Ayrıca Charney, dağlık bölgeler ile alçak bölgeler arasındaki bölünmenin, Burma'nın bölgesel dinamikleri üzerinde önemli bir etkisi olduğunu ve her farklı coğrafi bölge için ayrı yönetim yapıları ortaya çıktığını vurgulamıştır (Michael W. Charney, kişisel görüşme, 26 Eylül 2023).

İngiliz sömürge yönetiminin Burma'da baş valilik, sömürge komiserliği, vali yardımcılığı ve Diarşi gibi pozisyonları içeren hiyerarşik bir idari sistem kurduğunu belirten Aye, bu karmaşık idari yapının, İngilizlerin Burma'da yönetim, vergilendirme ve kaynak yönetiminin çeşitli yönleri üzerinde kontrol sahibi olmasını sağladığını iddia etmiştir (Thin Thin Aye, kişisel görüşme, 19 Ağustos 2023). Bir başka deyişle İngilizler, Burma'daki güç dağılımını hiyerarşik idari sistem üzerinden sağlamıştır (Thin Thin Aye, kişisel görüşme, 19 Ağustos 2023).

Yapılan kod temelli frekans analizi sonucunda "Yönetişim ve Güç Yapıları" temasını oluşturan üçüncü ve son alt temanın "Postkolonyal Yönetişim ve Çatışma" olduğu tespit

edilmiştir. Bu alt temada, İngiliz sömürge yönetiminin Myanmar'daki devlet inşası süreci üzerindeki etkisi, sömürge dönemi sonrasında Myanmar'da kurulan hükümetler üzerindeki kalıcı etkisi ve bağımsızlık sonrası dönemde devam eden etnik çatışmaları ve ayrılıklarının güç dağılımındaki yeri incelenmiştir.

İngilizlerin Burma'da merkezi kontrolü tercih ettiğini vurgulayan Aye, İngiliz sömürge yönetiminin doğrudan yönetim yoluyla bir miktar ademi merkeziyetçiliğe izin vermesinin sömürge sonrası yönetişim ve güç dağılımı üzerinde önemli etkileri olduğunu iddia etmiştir (Thin Thin Aye, kişisel görüşme, 19 Ağustos 2023). Sınırlı ademi merkeziyetçiliğin mirası ve diğer bölgelerde yaygın olarak görülen özerkliğin yokluğu, Burma'da etnik gruplar arasında gerilim yaratarak bağımsızlık sonrası çatışmalara neden olmuştur (Thin Thin Aye, kişisel görüşme, 19 Ağustos 2023). Aye'ye göre, etnik gerilimlerin ve bölünmelerin eşit olmayan bir şekilde ele alınması, İngiliz sömürge yönetiminin politikalarının doğrudan bir sonucudur (Thin Thin Aye, kişisel görüşme, 19 Ağustos 2023).

Oo ise Burma'daki İngiliz sömürge yönetiminin güç dağılımındaki kalıcı miraslarından birinin de iç savaş sırasında başlayan ve ülkeyi etkilemeye devam eden etnik ayrılık olduğunu ileri sürmüştür (Saya U Kyaw Lin Oo, kişisel görüşme, 13 Eylül 2023). Postkolonyal dönemde etnik grupların birbirleriyle savaştığını, gerilim ve çatışmaların şiddetlendiğini vurgulayan Oo'ya göre etnik bölünmeleri şiddetlendiren İngiliz sömürge politikaları, güç dağılımında eşitsizliğe ve bu eşitsizlik de dolaylı olarak çatışmaların sürmesinde doğrudan rol oynamıştır (Saya U Kyaw Lin Oo, kişisel görüşme, 13 Eylül 2023). Oo, yönetişim ve güç yapılarındaki yanlış politikalar sebebiyle farklı etnik azınlık gruplar arasında çıkan ayrılık ve çatışmaların neredeyse 70 yıldır devam ettiğini belirtmiştir (Saya U Kyaw Lin Oo, kişisel görüşme, 13 Eylül 2023).

Son olarak Charney ise, Britanya İmparatorluğu'nun Burma'da inşa ettiği sömürge yönetiminin, Burma'nın postkolonyal dönemde dağılmasına neden olduğunu savunmuştur (Michael W. Charney, kişisel görüşme, 26 Eylül 2023). Sömürge yönetiminin yönetişim ve güç yapılarındaki yapısal eksiklikler ve iç zayıflıklar, postkolonyal dönemdeki Burma hükümetleri için olumsuz ve derin sonuçlar doğurmuştur (Michael W. Charney, kişisel

görüşme, 26 Eylül 2023). İngiliz sömürge yönetiminin dağılması, bağımsızlık sonrası devlet inşasında karşılaşılan zorluklara katkıda bulunmuş, etnik gerilimleri ve çatışmaları daha da şiddetlendirmiştir (Michael W. Charney, kişisel görüşme, 26 Eylül 2023).

İngiliz sömürgeciliğinin Myanmar'ın devlet inşası sürecinde etkili olduğu konuların başında yönetişim yapıları ve güç dağılımı gelmektedir. Dolaylı sömürge yönetimiyle Myanmar'daki geleneksel ve yerel otoriteyi korumayı amaçlayan İngiliz sömürge yönetimi, "Böl ve Yönet" politikasının sonucu olarak bunda başarılı olamamış ve etnik gerilimlerinin artmasını engelleyememişlerdir. Ayrıca, ademi merkeziyetçilik politikalarının yerel yönetimleri güçlendirmeyi hedefleyen İngiliz sömürge yönetimi, bölgesel ayrılıkları artırmıştır. Bununla birlikte, İngiliz sömürge yönetiminin devlet inşası sürecindeki etkisinin Myanmar'da bağımsızlık sonrası dönemde etnik ayrılıkları körüklediği ve etnik toplumlar arasındaki güç dengesizliklerini derinleştirdikleri belirlenmiştir. İngiliz sömürgeciliği, Myanmar'da siyasi ve toplumsal dinamikleri etkileyerek günümüzde hala devam eden çatışmalara ve yönetim zorluklarına yol açmıştır.

7.5.2. Sosyal ve Kültürel Dönüşümler

Çalışmanın bu bölümünde, Burma'daki güç dağılımında İngiliz sömürge yönetiminin ikinci rolü, "Sosyal ve Kültürel Dönüşümler" teması altında açıklanmıştır. Bu temada sömürge ve postkolonyal dönemlerdeki yönetimlerden kaynaklanan sosyal ve kültürel değişimlere yer verilmiş, toplumsal normlarda önemli bir dönüşüme işaret eden etnik güç yapıları ve geleneksel güç dinamikleri üzerindeki etki araştırılmıştır.

Tablo 39

Burma Vakası Katılımcılarının "Sosyal ve Kültürel Dönüşümler" Teması Hakkındaki İfadelerinin Kod Temelli Frekans Tablosu

Sosyal ve Kültürel Dönüşümler	Kullanım Sıklığı
Etnik Güç Yapıları Üzerindeki Etki	7
Geleneksel Güç Erozyonu ve İş Birlikleri	5
Toplam	12

Tablo 39'da gösterildiği üzere "Sosyal ve Kültürel Dönüşümler" teması, yapılan kod temelli frekans analizine ve kullanım sıklığına göre yapılan sıraya istinaden, "Etnik Güç Yapıları Üzerindeki Etki" ve "Geleneksel Güç Erozyonu ve İş Birlikleri" olmak üzere iki alt temada ele alınmıştır.

Yapılan kod temelli frekans analizi sonucunda "Sosyal ve Kültürel Dönüşümler" temasının en çok kullanım sıklığına sahip alt temasının "Etnik Güç Yapıları Üzerindeki Etki" olduğu tespit edilmiştir. Bu alt temada, Burma'da etnik bölgelerdeki gücün merkezileşme seviyesi, İngiliz sömürge yönetiminde ademi merkeziyetçiliğin etkileri, etnik gerilimlerin kalıcı mirası ve İngilizlerin dolaylı sömürge yönetiminin sınır bölgelerindeki etnik gruplar arasındaki güç yapılarını nasıl etkilediği incelenmiştir.

İngilizlerin Burma'daki belirli etnik gruplara gücü dağıtma politikasının ortaya çıkan en önemli gelişmelerden ve kilit stratejilerden birisi olduğunu söyleyen Daw Lwin Cho Latt, İngilizlerin ademi merkeziyetçilik ile birlikte Burma'daki etnik bölgelerdeki belirli gruplara gücü vermesinin sosyal ve kültürel dönüşümlere neden olduğunu belirtmiştir (Daw Lwin Cho Latt, kişisel görüşme, 5 Eylül 2023). İngiliz sömürge yönetiminin sahip olduğu iktidarın bu şekilde ademi merkezileştirilmesi, yerel etnik yöneticilerin geleneksel yönetimlerinin bazı yönlerini koruyarak belli bir düzeyde otoriteye sahip olmalarını sağlamıştır (Daw Lwin Cho Latt, kişisel görüşme, 5 Eylül 2023).

Thin Thin Aye ise gücün ademi merkezileşmesinin Burma'da hem amaçlanan hem de amaçlanmayan sonuçları olduğunu iddia etmiştir (Thin Thin Aye, kişisel görüşme, 19 Ağustos 2023). Ademi merkeziyetçilik, bir yandan İngilizlerin asgari düzeyde doğrudan müdahale ve zincirleme idari kararlarla kontrolü sürdürmesini sağlamıştır (Thin Thin Aye, kişisel görüşme, 19 Ağustos 2023). Öte yandan, bu durum etnik bölgelerde karmaşık bir yönetişim ve güç dinamikleri manzarası yaratmıştır (Thin Thin Aye, kişisel görüşme, 19 Ağustos 2023). Buna karşın Latt, sürecin etnik topluluklar arasında her zaman uyumlu bir birliktelik sonuçlanmadığını belirtmiş ve devlet inşası sürecinde "çok kapsayıcı bir birliktelikle bunun üstesinden gelemedik" sözlerini kaydetmiştir (Daw Lwin Cho Latt, kişisel görüşme, 5 Eylül 2023).

Michael W. Charney, ademi merkeziyetçilik stratejisinin dağlık ve ovalık bölgeler arasında siyasi mesafe yarattığını ve bunun da güç paylaşımında sosyal ve kültürel dönüşümlere sebep olduğunu vurgulamıştır (Michael W. Charney, kişisel görüşme, 26 Eylül 2023). Latt ve Charney'nin görüşlerine paralel sözler sarf eden Jonathan Saha da İngiliz sömürge yönetiminin Burma'daki "imparatorluk" otoritesinin yavaş yavaş yükseldiği ancak hiçbir zaman "Bakanlık Burması (Burma Proper)" gibi kadar doğrudan ve işler hale gelmediği iddia etmiştir (Jonathan Saha, kişisel görüşme, 4 Ekim 2023). Şan eyaleti gibi etnik bölgelerde dolaylı sömürge yönetim biçimi kullandığına dikkat çeken Saha, bu yaklaşımın İngilizlerin etnik bölgelerde gücün bir dereceye kadar merkezileşmesini sürdürmesini sağladığını belirtmiştir (Jonathan Saha, kişisel görüşme, 4 Ekim 2023).

Yapılan kod temelli frekans analizi sonucunda "Sosyal ve Kültürel Dönüşümler" temasının ikinci ve son alt temasının "Geleneksel Güç Erozyonu ve İş Birlikleri" olduğu tespit edilmiştir. Bu temada, geleneksel liderlerle iş birliği ve İngiliz sömürge yönetimi tarafından azınlık valilerinin atanması da dahil olmak üzere ikili sistemler olarak tanımlanan geleneksel güç yapılarının aşınmasını tartışılmıştır.

İngilizlerin Burma üzerinde kontrol sağladığı kilit mekanizmalardan biri Diarşi sistemi olduğunu söyleyen Saya U Kyaw Lin Oo, bu sistemde İngilizler tarafından atanan yetkililer ile yerel Burmalı yöneticiler arasında güçler ayrılığına izin verildiğine dikkat

çekmiştir (Saya U Kyaw Lin Oo, kişisel görüşme, 13 Eylül 2023). Diarşi sisteminin Burma tarihi için çok önemli olduğunu belirten Oo, İngilizlerin bu sistemde önemli yetkileri ellerinde tutarken, yerel yöneticilere sınırlı karar alma yetkisi tanımasının, gücün yozlaşmasının önünü açtığını ileri sürmüştür (Saya U Kyaw Lin Oo, kişisel görüşme, 13 Eylül 2023).

Diarşi sistemine ek olarak İngilizler, Burma'daki sömürge yönetimleri sırasında parlamenter sisteme benzeyen ve genel vali ve çeşitli bakanlıkların bulunduğu danışma organları kurmuşlardır (Aung-Thwin, 1985). Ayrıca Oo, danışma organlarının nihai otorite İngilizlerde kalsa da yönetime bir dereceye kadar yerel katılım sağladığını ve bunun da sosyal ve kültürel dönüşümler noktasında güç dağılımını etkilediği belirtmiştir (Saya U Kyaw Lin Oo, kişisel görüşme, 13 Eylül 2023).

İngiliz sömürge yönetimi tarafından getirilen merkeziyetçi idari yapının Myanmar'ın sömürge sonrası hükümeti üzerinde derin ve kalıcı bir etkisi olduğunu söyleyen Aye, bu etkinin büyük ölçüde yerel yöneticilerin ve geleneksel güç yapılarının otoritesinin erozyona uğramasından kaynaklandığını iddia etmiştir (Thin Thin Aye, kişisel görüşme, 19 Ağustos 2023).

İngiliz sömürgeciliğinin Myanmar'ın devlet inşası sürecindeki etkisi, sosyal ve kültürel dönüşümler üzerinden de görülmüştür. İngiliz sömürge yönetiminin etnik güç yapıları ve geleneksel güç dinamikleri üzerindeki etkileri, Myanmar'daki ademi merkeziyetçilik sisteminin neticesinde etnik gruplar arasında değişen güç dinamiklerinde görülmüş ve bu da Myanmar'da etnik gruplar arasında uyumlu bir birliktelik sağlayamamıştır. Ayrıca, İngiliz sömürge yönetiminin getirdiği Diarşi sistemi ve danışma organları gibi mekanizmalar yerel güç yapılarını zayıflatarak sosyal dönüşümlere yol açmışlardır.

7.5.3. Tarihsel Bağlam

Tezin bu bölümünde, Burma'daki güç dağılımında İngiliz sömürge yönetiminin üçüncü rolü, "Tarihsel Bağlam" teması altında incelenmiştir. Bu tema, Burma'daki tarihsel geçmişin ve kültürel çeşitliliğin yönetişim ve güç yapıları üzerindeki etkisi araştırılmış ve toplum yönetişiminin tarihi süreçle bağlantısı ve bu bağlantıyı şekillendiren faktörlere değinilmiştir. Bu bağlamda, bürokratik sistemlerin ve idari süreçlerin evrimi incelenmiş, değişen toplumsal ihtiyaçlara ve taleplere yanıt olarak yönetişim yapılarının uyarlanabilirliği ve dönüşümü ele alınmıştır.

Tablo 40

Burma Vakası Katılımcılarının "Tarihsel Bağlam" Teması Hakkındaki İfadelerinin Kod Temelli Frekans Tablosu

Tarihsel Bağlam	Kullanım Sıklığı
Bürokratik Gelişim ve İdari Değişim	6
Etnik Çeşitlilik	4
Toplam	10

Tablo 40'da belirtildiği üzere "Tarihsel Bağlam" teması, yapılan kod temelli frekans analizine ve kullanım sıklığına göre yapılan sıraya istinaden, "Bürokratik Gelişim ve İdari Değişim" ve "Etnik Çeşitlilik" olmak üzere iki alt temada ele alınmıştır.

Yapılan kod temelli frekans analizi sonucunda "Tarihsel Bağlam" temasının ilk ve en çok kullanım sıklığına sahip alt temasının "Bürokratik Gelişim ve İdari Değişim" olduğu tespit edilmiştir. Bu alt tema kapsamında, Britanya İmparatorluğu için kaynak çıkarma, sömürge yöneticilerinin çoğunluk yönetimi ve farklı zaman dilimlerinde belirli bölgelerde bürokrasinin gelişimi de dahil olmak üzere, İngiliz sömürge yönetimi altındaki Burma'nın idari ve bürokratik sistemlerin evrimi araştırılmıştır.

İngiliz sömürge yönetimi tarihsel süreç içerisinde Burma'nın bürokratik yapılarında ve idari uygulamalarında önemli değişiklikleri hayata geçirmiştir (Holliday vd., 2015). İngiliz sömürge yönetiminin temel unsurlarından birinin otoritenin merkezileştirilmesi olduğunu belirten Jonathan Saha'ya göre İngilizler bu politikayla yönetişimi kolaylaştırmayı ve kaynaklar ile ekonomik faaliyetler üzerindeki kontrolü artırmayı amaçlamıştır (Jonathan Saha, kişisel görüşme, 4 Ekim 2023). İngilizler, genellikle Hindistan'daki deneyimlerinden, özellikle de Doğu Hindistan Şirketi'nin kurallarından ödünç aldıkları idari yapıları uygulamışlardır (Jonathan Saha, kişisel görüşme, 4 Ekim 2023). Bu merkezileşme süreci, daha katı ve rutinleşmiş bir yönetim sistemine yol açtığı için Burma'nın idari tarihinde bir dönüm noktası olmuştur (Jonathan Saha, kişisel görüşme, 4 Ekim 2023). Otoritenin bu şekilde merkezileşmesi, Britanya İmparatorluğu'nun kaynak çıkarma ve ekonomik sömürü konusundaki çıkarları tarafından yönlendirilmiş ve Burma'daki güç dağılımını önemli ölçüde etkilemiştir (Jonathan Saha, kişisel görüşme, 4 Ekim 2023).

Aşağı Burma'nın 1852 yılında İngilizler tarafından sömürgeleştirildiğini hatırlatan Saha, bu durumun bölgedeki idari uygulamalarda önemli bir değişime neden olduğunu işaret etmiştir (Jonathan Saha, kişisel görüşme, 4 Ekim 2023). İdari yapılar ve uygulamalar genellikle Britanya Hindistanı olarak bilinen İngiliz Rajı'ndan ithal edilmiş, bu da Burma'daki merkezileşme çabalarını daha da yoğunlaştırmıştır (Jonathan Saha, kişisel görüşme, 4 Ekim 2023). Benzer şekilde, 1826'da Tenasserim ve Arakan'ın sömürgeleştirilmesi, yerleşik Doğu Hindistan Şirketi kurallarına güven ile yerel yapılarla etkileşimi birleştiren yeni idari dinamikleri bir araya getirmiştir (Jonathan Saha, kişisel görüşme, 4 Ekim 2023). İngiliz sömürge yönetiminin tarihsel süreçteki bu çabaları, Burma'da devlet inşa sürecinin ve güç dağılımının şekillenmesinde rol oynamıştır (Jonathan Saha, kişisel görüşme, 4 Ekim 2023).

Merkezileştirme politikasının Burma'nın çeşitli etnik toplulukları üzerinde farklı etkileri olduğuna değinen Thin Thin Aye, bazı toplulukların gelişmiş eğitim ve istihdam fırsatlarından yararlanırlarken, diğerlerinin ayrımcılık ve ihmalle karşı karşıya kaldığını iddia etmiştir (Thin Thin Aye, kişisel görüşme, 19 Ağustos 2023). Bu farklı muamele, bölge içinde güç ve kaynakların eşitsiz dağılımına katkıda bulunduğu için uzun süreli sonuçlar doğurmuştur (Thin Thin Aye, kişisel görüşme, 19 Ağustos 2023).

Yapılan kod temelli frekans analizi sonucunda "Tarihsel Bağlam" temasının ikinci ve son kullanım sıklığına sahip alt temasının "Etnik Çeşitlilik" olduğu tespit edilmiştir. Bu temada, Burma'nın belirli bölgelerdeki erken dönem sömürge yönetimi, belirli on yıllardaki direniş hareketleri ve postkolonyal dönemdeki coğrafi ayrımları kapsayarak sömürge yönetiminde tarihsel bağlam ve çeşitlilik irdelenmiştir.

Saha, İngiliz sömürgeciliğinin Burma'daki etkisini anlamanın temel alt temalarından birinin bölgedeki etnik çeşitlilik olduğunu belirtmiş ve bu çeşitliliğin devlet inşası süreci üzerinde derin sonuçları olduğunu iddia etmiştir (Jonathan Saha, kişisel görüşme, 4 Ekim 2023). İngiliz sömürge yönetimi, karmaşık etnik yapıya karşılık olarak güç dağılımını etkileyen çeşitli politikalar ve önlemler uygulamıştır (Jonathan Saha, kişisel görüşme, 4 Ekim 2023). Bu dönemde ortaya çıkan İngiliz sömürge yönetiminin kilit politikalarından biri, Burma'nın idari yapısının yeniden yapılandırılmasında önemli rol oynayan "Köy Yasası" olmuştur (Iwaki, 2015). Saha'ya göre, İngiliz sömürgeci yönetiminin idari yapıları yeniden şekillendirmeleri ve devlet devletin daha bürokratik bir merkeziyetçi devlet haline getirilmesi Köy Yasası'nın çıkmasıyla sonuçlanmıştır (Jonathan Saha, kişisel görüşme, 4 Ekim 2023). İdari odak noktasındaki bu değişim, merkezileşme ile nihayete ermiş ve ülke içindeki güç dağılımını etkilemiştir (Jonathan Saha, kişisel görüşme, 4 Ekim 2023).

Son olarak, Burma'nın etnik çeşitlilik içeren doğasının çok sayıda değişken siyasi yapıya neden olduğunu belirten Saha, Burma'da ortaya çıkan yapıların kısa "bir görüşme ya da paragrafta izi sürülemeyecek kadar çok karmaşık ve değişken" olduğunu kaydetmiştir (Jonathan Saha, kişisel görüşme, 4 Ekim 2023). Dahası, İngiliz sömürge yönetimi sırasında Burma'da ortaya çıkan coğrafi ayrımların sömürge sonrası dönemde de devam ettiğini hatırlatan Saha, bu ayrımların sadece bölgenin etnik çeşitliliğini yansıtmakla kalmadığını, aynı zamanda yeni bağımsız devlet içindeki güç dinamiklerini de etkilemeye devam ettiğini vurgulamıştır (Jonathan Saha, kişisel görüşme, 4 Ekim 2023).

İngiliz sömürgeciliğinin Myanmar'ın devlet inşası sürecinde güç dağılımında etkili olan rolü, bürokratik gelişim ve idari değişim ile etnik çeşitlilik alanlarında görülmüştür. İngiliz sömürge yönetiminin otoriteyi merkezileştirme siyaseti, Myanmar'ın idari ve

bürokratik sistemlerinde önemli dönüşümlere yol açmıştır. İngilizlerin kaynak çıkarma ve ekonomik kontrol çabalarıyla uyumlu olarak izlenen bu politika, Myanmar'daki güç dinamiklerini etkilemiş ve toplumun çeşitli kesimlerinde farklı sonuçlara neden olmuştur. Öte yandan, Myanmar'ın karmaşık etnik yapısı, İngiliz sömürgeciliğinin devlet inşası sürecini etkilemesine sebebiyet vermiş ve devletin idari yapısının yeniden şekillendirilmesinde önemli bir faktör olarak dikkate alınmıştır. Bu bağlamda, İngiliz sömürge yönetiminin izlediği politikanın, Myanmar'ın postkolonyal dönemdeki siyasi ve coğrafi yapılanmasını da etkilediği ve devam eden güç dinamiklerine yansıdığı tespit edilmiştir.

7.5.4. İletişim ve Güven Sorunları

Tezin bu bölümünde, Burma'daki güç dağılımında İngiliz sömürge yönetiminin dördüncü ve son rolü, "İletişim ve Güven Sorunları" teması altında incelenmiştir. Bu temada, Burma'da bölgesel seyahat kısıtlamaları, iletişim zorlukları, güven eksikliği ve siyasi grupların azınlık liderleriyle ilişki kurma girişimleri de dahil olmak üzere İngiliz sömürge yönetiminin Myanmar'da iletişim ve güvenin önünde neden olduğu engeller ele alınmıştır.

Tablo 41

Burma Vakası Katılımcılarının "İletişim ve Güven Sorunları" Teması Hakkındaki İfadelerinin Kod Temelli Frekans Tablosu

İletişim ve Güven Sorunları	Kullanım Sıklığı
Güven Eksikliği	5
İletişim Engelleri	3
Toplam	8

Tablo 41'de belirtildiği üzere "İletişim ve Güven Sorunları" teması, yapılan kod temelli frekans analizine ve kullanım sıklığına göre yapılan sıraya istinaden, "Güven Eksikliği" ve "İletişim Engelleri" olmak üzere iki alt temada ele alınmıştır.

Yapılan kod temelli frekans analizi sonucunda "İletişim ve Güven Sorunları" temasının ilk ve en çok kullanım sıklığına sahip alt temasının "Güven Eksikliği" olduğu tespit edilmiştir. Bu alt temada, İngiliz sömürge yönetiminin Burma'daki güç dağılımı üzerindeki etkisi, sömürge politikalarının bir sonucu olarak ortaya çıkan güven eksikliği engellerine odaklanılmıştır.

Saya U Kyaw Lin Oo, Burma halkı arasındaki güven eksikliğini, İngilizler tarafından Burma'nın çeşitli bölgelerinde uygulanan farklı sömürge politikalarına bağlamıştır (Saya U Kyaw Lin Oo, kişisel görüşme, 13 Eylül 2023). İngiliz sömürge yönetiminin toplumlar arasında tercih ettiği farklı muameleler, toplumsal hareketler ve insanlar üzerinde kısıtlamalara yol açmış, bu da güvensizlik ve şüpheyi beslemiştir (Saya U Kyaw Lin Oo, kişisel görüşme, 13 Eylül 2023).

İngiliz sömürge yönetiminin bölgeleri yönetme yaklaşımı güven eksikliğini daha da arttırdığını belirten Oo, bu noktada Şan eyaletini örnek göstermiş ve Şan eyaletinin Burma'nın geri kalanından kopuk, ayrı bir varlık olarak görüldüğünü belirtmiştir (Saya U Kyaw Lin Oo, kişisel görüşme, 13 Eylül 2023). Bu bağlamda, Burma'nın farklı idari birimlere bölünmesi, Burma halkı arasında iletişim ve güven inşasını engelleyen fiziksel ve psikolojik bariyerler yaratmıştır (Saya U Kyaw Lin Oo, kişisel görüşme, 13 Eylül 2023).

Ayrıca Oo, İngiliz sömürge yönetimi sırasında ortaya çıkan güven eksikliğinin Burma'nın bağımsızlığını kazandıktan sonra bile devam ettiğini vurgulamıştır (Saya U Kyaw Lin Oo, kişisel görüşme, 13 Eylül 2023). Farklı etnik ve bölgesel gruplar arasındaki köklü güvensizlik ve inançsızlık, Burma ulusunun birleşik bir devlet inşa etme becerisini engellemiştir (Saya U Kyaw Lin Oo, kişisel görüşme, 13 Eylül 2023).

Yapılan kod temelli frekans analizi sonucunda "İletişim ve Güven Sorunları" temasının ikinci ve son kullanım sıklığına sahip alt temasının "İletişim Engelleri" olduğu tespit edilmiştir. Bu alt tema kapsamında, iletişim engellerinin Burma'daki güç dağılımını nasıl etkilediği ve etnik azınlık gruplarının karşılaştığı zorluklara nasıl katkıda bulunduğu araştırılmıştır.

Sömürgecilik döneminde Kayin ve Kaçin eyaletine bağlı toplulukları temsil eden etnik azınlık liderlerin İngiliz sömürge yönetimi yetkilileriyle iletişime geçmeye çalıştığını belirten Oo, liderlerin bunda başarılı olamadıklarını ve İngiliz yetkililerle etkili iletişim kurmakta zorluklarla karşılaştıklarını söylemiştir (Saya U Kyaw Lin Oo, kişisel görüşme, 13 Eylül 2023). Ayrıca, AFPFL'nin postkolonyal dönemde etnik azınlık liderleriyle iletişim kurma girişiminde bulunduğunu söyleyen Oo, İngiliz sömürge yönetimi döneminden dolayı ortaya çıkan güven ve iletişimsizliğin devam etmesi sebebiyle AFPFL'nin iletişim kurma hamlelerinin genellikle güvensizlik ve yanlış anlamalarla karakterize edildiğini iddia etmiştir (Saya U Kyaw Lin Oo, kişisel görüşme, 13 Eylül 2023). Nihai olarak, İngiliz sömürge yönetimi döneminde farklı etnik gruplar arasındaki iletişimin azlığı, birbirlerine güven ve inanç inşa etmeleri için sınırlı fırsatlarla sonuçlanmıştır (Saya U Kyaw Lin Oo, kişisel görüşme, 13 Eylül 2023).

İletişim ve güven sorunları, İngiliz sömürgeciliğinin Myanmar'ın devlet inşası sürecini en az etkileyen unsurlardır. İngiliz sömürge yönetiminin Myanmar'ın farklı bölgelerine uyguladıkları farklı politikalar, etnik gruplar arasında güvensizlik ve şüphe yaratmıştır. Ayrıca, güven eksikliği Myanmar'ın bağımsızlığı sonrasında da devam etmiş; farklı etnik gruplar arasındaki bu güvensizlik Burma Birliği ile gerçekleştirilmesi planlanan devlet inşasını engellemiştir. Bununla birlikte, İngiliz sömürge yönetimi ile etnik gruplar arasındaki iletişim eksikliği de görülmüştür. İngiliz sömürge döneminde etnik azınlık gruplarının İngiliz yetkililerle etkili iletişim kurma zorlukları ve postkolonyal dönemde AFPFL'nin etnik azınlık liderleriyle iletişim kurma girişimlerinin başarısızlıkla sonuçlanması, devlet inşası sürecinde güvensizlik ve yanlış anlamalarla karakterize edilmişlerdir. Son olarak, İngiliz sömürge yönetimi döneminde etnik gruplar arasında görülen iletişim eksikliği, güven ve inanç inşası için elde edilecek fırsatların sınırlı kalmasına neden olmuştur.

7.6. Burma’daki İngiliz Sömürgeciliği Karşıtı Siyasi ve Direniş Hareketleri

Burma'daki İngiliz sömürgeciliği karşıtlığı, Myanmar'ın devlet inşası sürecine etki eden bir diğer etmen olarak göze çarpmaktadır. Tezin bu bölümünde, Burma'daki İngiliz sömürgeciliği karşıtı siyasi ve direniş hareketleri incelenmiştir. Bu bağlamda, yapılan mülakatlarda katılımcılara "Myanmar'daki İngiliz sömürgeciliğine tepki olarak ortaya çıkan önemli siyasi hareketler veya direniş hareketleri olmuş mudur?" ve "Eğer olduysa bu hareketler postkolonyal Myanmar devlet inşasını nasıl şekillendirmişlerdir?" soruları sorulmuştur.

Katılımcıların verdikleri cevaplar neticesinde Burma'daki İngiliz sömürgeciliği karşıtı siyasi ve direniş hareketlerinin devlet inşasına etkileri, "Direniş Hareketleri ve Devlet Oluşumu", "Sosyokültürel Etkiler ve Etnik Dinamikler" ve "Küresel ve Yerel Güç Mücadeleleri" olmak üzere üç tema altında irdelenmiştir.

Tablo 42

Burma Vakası Katılımcılarının Burma'daki İngiliz Sömürgeciliği Karşıtı Siyasi ve Direniş Hareketleri Hakkındaki İfadelerinin Kod Temelli Frekans Tablosu

Burma'daki İngiliz Sömürgeciliği Karşıtı Siyasi ve Direniş Hareketleri	Kullanım Sıklığı
Direniş Hareketleri ve Devlet Oluşumu	39
Sosyokültürel Etkiler ve Etnik Dinamikler	26
Küresel ve Yerel Güç Mücadeleleri	21
Toplam	86

Tablo 42’de görüldüğü üzere, katılımcıların sorulara verdikleri cevaplarda geçen ifadeler ile yapılan kod temelli frekans analizi sonucunda, Burma'daki İngiliz sömürgeciliği karşıtı siyasi ve direniş hareketleri ilk olarak "Direniş Hareketleri ve Devlet Oluşumu" temasında incelenmiştir. "Sosyokültürel Etkiler ve Etnik Dinamikler" teması, Burma'daki

İngiliz sömürgeciliği karşıtı siyasi ve direniş hareketlerinin ele alındığı ikinci tema olmuştur. Burma'daki İngiliz sömürgeciliği karşıtı siyasi ve direniş hareketlerinin araştırıldığı üçüncü ve son tema ise "Küresel ve Yerel Güç Mücadeleleri"dir.

7.6.1. Direniş Hareketleri ve Devlet Oluşumu

Tezin bu bölümünde, Burma'daki İngiliz sömürgeciliği karşıtı siyasi ve direniş hareketlerinin Myanmar'ın devlet inşasına olan etkisi ilk olarak, "Direniş Hareketleri ve Devlet Oluşumu" temasında açıklanmıştır. Bu temada, özellikle Myanmar'ın bağımsızlık sürecindeki oluşumuna odaklanılmış, etnik bölgelerin ve etnik azınlıkların İngiliz sömürge yönetimine direnmek için verdikleri tarihsel mücadele ele alınmıştır. Ayrıca, İngiliz sömürge dönemi direniş hareketlerinin, yerel etnik toplumların sömürgeci güçlere direnme ve meydan okuma çabalarına değinilmiştir.

Bununla birlikte, "Direniş Hareketleri ve Devlet Oluşumu" teması kapsamında, Myanmar'ın bağımsızlığı sonrasındaki devlet inşası ve sömürge yönetiminin sona ermesinden sonra ortaya çıkan egemen uluslar yaratma süreçleri de irdelenmiştir. Son olarak, İkinci Dünya Savaşı sırasındaki Japon işgali ve Japonlar ile yapılan iş birliği, Japon işgalinin etkisi ve işgalin daha sonraki süreçte devlet inşasını nasıl etkilediği de "Direniş Hareketleri ve Devlet Oluşumu" temasına dahil edilmiştir.

Tablo 43

Burma Vakası Katılımcılarının "Direniş Hareketleri ve Devlet Oluşumu" Teması Hakkındaki İfadelerinin Kod Temelli Frekans Tablosu

Direniş Hareketleri ve Devlet Oluşumu	Kullanım Sıklığı
Siyasi Hareketler ve Anlaşmalar	28
Bağımsızlık Sonrası Devlet Oluşumu	6
Sömürge Dönemi Direniş Hareketleri	5
Toplam	39

Tablo 43'te belirtildiği üzere "Direniş Hareketleri ve Devlet Oluşumu" teması, yapılan kod temelli frekans analizine ve kullanım sıklığına göre yapılan sıraya istinaden, "Siyasi Hareketler ve Anlaşmalar", "Bağımsızlık Sonrası Devlet Oluşumu" ve "Sömürge Dönemi Direniş Hareketleri" olmak üzere üç alt temada irdelenmiştir.

Yapılan kod temelli frekans analizi sonucunda "Direniş Hareketleri ve Devlet Oluşumu" temasının en çok kullanım sıklığına sahip ilk alt temasının "Siyasi Hareketler ve Anlaşmalar" olduğu tespit edilmiştir. Bu alt tema, Burma'nın direniş hareketleri tarihini şekillendiren önemli siyasi hareketleri, anlaşmaları ve gelişmeleri kapsamıştır.

İngiliz sömürgeciliğine karşı direniş, sömürge yönetimine meydan okumayı ve Myanmar halkı için daha fazla siyasi hak talep etmeyi amaçlayan bir dizi siyasi hareket ve anlaşma ile karakterize edilmektedir (Selth, 1986). Thin Thin Aye, Burma'daki en eski ve en önde gelen sömürge karşıtı hareketlerden biri olan Thakin hareketine dikkat çekmiştir (Thin Thin Aye, kişisel görüşme, 19 Ağustos 2023). Thakin hareketinin İngiliz sömürge yönetimine meydan okumak ve Burma halkı için siyasi haklar talep etmek amacıyla ortaya çıktığını belirten Aye, hareketin Haziran 1939'dan başlayarak 1940 yılıyla birlikte İngiliz sömürge yönetimine karşı grevler ve protestolar düzenleyerek ivme kazandığını vurgulamıştır (Thin Thin Aye, kişisel görüşme, 19 Ağustos 2023). Aye, Thakin hareketinin

doğrudan bağımsızlığa yol açmamış olsa da Myanmar'daki milliyetçiliğin ve siyasi bilincin gelişmesinde kritik bir rol oynadığının altını çizmiştir (Thin Thin Aye, kişisel görüşme, 19 Ağustos 2023).

Aye, İkinci Dünya Savaşı sırasında 1944'te Japon işgali sırasında General Aung San ve General U Nu liderliğinde çeşitli siyasi gruplardan oluşan bir koalisyon neticesinde kurulan AFPFL'nin varlığına değinmiştir (Thin Thin Aye, kişisel görüşme, 19 Ağustos 2023). AFPFL'nin İkinci Dünya Savaşı sonrasında Myanmar'ın İngilizlerden bağımsızlığını kazanmasında önemli bir rol oynadığını söyleyen Aye, direniş ve siyasi hareketlerin gösterdikleri çabaların doruk noktasının yeni kurulan Myanmar içindeki çeşitliliği barındırmayı amaçlayan 1947 tarihli Panglong Anlaşması olduğunu ileri sürmüştür (Thin Thin Aye, kişisel görüşme, 19 Ağustos 2023). Panglong Anlaşması, Myanmar'daki etnik çeşitliliği tanıyarak daha kapsayıcı bir devlet inşa sürecinin önünü açmış, sömürge sonrası birleşik ve federal bir Myanmar'ın temelini atmıştır (Thin Thin Aye, kişisel görüşme, 19 Ağustos 2023).

Ayrıca Aye'ye göre, İngiliz sömürge yönetimine karşı yürütülen siyasi hareketlerin ve direniş çabalarının mirası, Myanmar'ın siyasi dinamiklerini ve postkolonyal dönemdeki demokratik geçiş, etnik uzlaşma ve kapsayıcı hükümet gibi devam eden zorlukları etkilemeye devam etmiştir (Thin Thin Aye, kişisel görüşme, 19 Ağustos 2023). Yaşanan siyasi çalkantılar sonunda ordunun 1962 yılında iktidarı ele geçirmesine yol açmıştır (Thin Thin Aye, kişisel görüşme, 19 Ağustos 2023).

Daw Lwin Cho Latt da tıpkı Aye gibi İngiliz sömürgeciliğine karşı direniş hareketinin başlangıcını Thakin hareketine bağlamıştır (Daw Lwin Cho Latt, kişisel görüşme, 5 Eylül 2023). Thakin hareketinin Burma'daki çeşitli etnik ve siyasi grupları sömürgeci baskıya direnmek için birleştirmeyi amaçladığını belirten Latt, daha sonraki süreçte Thakin hareketine işçi hareketlerinin de eklendiğini söylemiştir (Daw Lwin Cho Latt, kişisel görüşme, 5 Eylül 2023). Thakin hareketinin yarattığı direniş dalgasına işçilerin de katıldığını hatırlatan Latt, bu hareketlerin genellikle ağır çalışma koşullarına ve sömürüye maruz kalan farklı geçmişlerden ve arka planlardan gelen işçileri temsil ettiğini

vurgulamıştır (Daw Lwin Cho Latt, kişisel görüşme, 5 Eylül 2023). Latt'a göre bu anlatı, Thakin hareketinin önemini ve daha geniş bağımsızlık mücadelesiyle bağlantısını göstermektedir (Daw Lwin Cho Latt, kişisel görüşme, 5 Eylül 2023).

Saya U Kyaw Lin Oo ise Burma'daki İngiliz sömürge yönetiminin belirleyici yönlerinden birinin, kendi yönetim sistemlerinin dayatılması ve geleneksel Burma kurumlarının kademeli olarak erozyona uğratılması olduğunu iddia etmiştir (Saya U Kyaw Lin Oo, kişisel görüşme, 13 Eylül 2023). "Siyasi hareketimiz milliyetçi hareket tarafından başlatıldı" sözleriyle siyasi hareketlerin İngiliz sömürge yönetiminin egemenliğine direnmedeki rolünün altını çizen Oo, Burma halkının yabancı yönetimden memnun olmadığını ve bağımsızlığını yeniden kazanmaya çalıştığını belirtmiştir (Saya U Kyaw Lin Oo, kişisel görüşme, 13 Eylül 2023).

Oo'ya göre Myanmar'daki ulusal hareket, İngiliz sömürge yönetiminin varlığına doğrudan bir tepki ve Bölgesel ve etnik bölünmeleri aşan birleştirici bir güç olarak ortaya çıkmıştır (Saya U Kyaw Lin Oo, kişisel görüşme, 13 Eylül 2023). Oo, ulusal hareketin ve yabancı düşmanlığının İngiliz sömürge yönetiminin bir sonucu olduğunu vurgulayarak, Burma halkı arasında derinlere kök salmış hoşnutsuzluğu işaret etmiştir (Saya U Kyaw Lin Oo, kişisel görüşme, 13 Eylül 2023).

İngiliz sömürgeciliğine karşı direnişin önemli bir yönü de askeri güçlerin kurulması olduğunu söyleyen Oo, askeri gücün ve direnişin İngiliz yetkililere karşı önemli bir meydan okuma ve Burma halkının kendi kendini yönetme kararlılığının bir simgesi olarak görmüştür (Saya U Kyaw Lin Oo, kişisel görüşme, 13 Eylül 2023). İngiliz sömürgeciliğine karşı gerçekleşen direniş hareketleri ve siyasi anlaşmalar, hem modern Burma devletinin temelini atmışlar hem de daha sonraki süreçte devlet inşa sürecinin şekillenmesinde önemli rol oynamışlardır (Saya U Kyaw Lin Oo, kişisel görüşme, 13 Eylül 2023). Burma halkının dış baskılar karşısında bile egemenliklerini yeniden kazanma kararlılığı, sömürge sonrası siyasi manzaranın oluşumunda itici bir güç olmuştur (Saya U Kyaw Lin Oo, kişisel görüşme, 13 Eylül 2023).

Michael W. Charney, İngiliz sömürge yönetimine karşı isyanların Burma'da derin sonuçları olduğunun altını çizmiştir (Michael W. Charney, kişisel görüşme, 26 Eylül 2023). Charney'e göre, Burmalıların bu isyanlarına karşılık olarak İngiliz sömürge ordusu kaosun ortasında önemli bir güç ve kontrol kazanmıştır (Michael W. Charney, kişisel görüşme, 26 Eylül 2023). Güç dinamiklerindeki bu değişimim, Burma'daki devlet inşası süreci üzerinde kalıcı etkileri olmuştur (Michael W. Charney, kişisel görüşme, 26 Eylül 2023). Bir başka deyişle, İngiliz sömürge ordusunun artan otoritesi sadece isyanları bastırmakla kalmamış, aynı zamanda sonraki yönetişim ve devlet inşası süreçlerini de etkilemiştir (Michael W. Charney, kişisel görüşme, 26 Eylül 2023).

Ayrıca Charney, Myanmar ordusunun stratejilerini ve eylemlerini şekillendirmek için İngiliz sömürge dönemindeki isyanlar gibi tarihi örnekleri kullandığına dikkat çekmiştir (Michael W. Charney, kişisel görüşme, 26 Eylül 2023). Sömürgecilik dönemindeki örnekler, Myanmar ordusu için bir ilham kaynağı ve yol gösterici olmuştur (Michael W. Charney, kişisel görüşme, 26 Eylül 2023). Bu durum, Birmanya ordusunun kendi stratejilerini şekillendirmek için geçmişteki direniş hareketlerinden ve anlaşmalardan ders almaya çalıştığını göstermiştir (Michael W. Charney, kişisel görüşme, 26 Eylül 2023).

Burma ordusu, tarihsel emsalleri inceleyerek sömürge yönetimine uyum sağlamayı ve etkili bir şekilde karşılık vermeyi amaçlamış, böylece farklı bir ulusal kimlik ve direniş hareketlerinin oluşumuna katkıda bulunmuştur (Michael W. Charney, kişisel görüşme, 26 Eylül 2023). Tam bu noktada literatüre eleştiri getiren Charney, direniş hareketlerinin çeşitli aşamalarının karmaşıklığının literatürde sıklıkla yanlış yorumlandığını, etkilerin tam olarak anlaşılabilmesi için siyasi hareketlerin inceliklerinin çözülmeye ihtiyaç olduğunu vurgulamıştır (Michael W. Charney, kişisel görüşme, 26 Eylül 2023).

Yapılan kod temelli frekans analizi sonucunda "Direniş Hareketleri ve Devlet Oluşumu" temasının ikinci alt temasının "Bağımsızlık Sonrası Devlet Oluşumu" olduğu tespit edilmiştir. Bu temada, İngiliz sömürge yönetiminden bağımsızlığını kazanmasın ardından Burma'da devlet oluşumunun zorlukları ve süreçleri araştırılmıştır.

Burma'da İngiliz sömürgeciliğine karşı yapılan direniş hareketleri ile Myanmar'ın devlet inşası süreci arasında bağlantı olduğunu iddia eden Latt, bu bağlantının Myanmar'ın tarihsel süreç içerisindeki gelişimini yönlendirdiğini belirtmiştir (Daw Lwin Cho Latt, kişisel görüşme, 5 Eylül 2023). Latt'a göre direniş hareketleri yalnızca İngilizleri devirmeye çalışmakla kalmamış, aynı zamanda bağımsızlık sonrası devletin temellerinin şekillendirilmesinde de kritik bir rol oynamıştır (Daw Lwin Cho Latt, kişisel görüşme, 5 Eylül 2023).

Oo ise bu konuda bağımsızlıktan kısa bir süre sonra Burma'daki farklı azınlık grupları arasında patlak veren iç savaşın önemini vurgulamıştır (Saya U Kyaw Lin Oo, kişisel görüşme, 13 Eylül 2023). Bağımsızlıktan on yıl sonra, farklı azınlık grupları arasındaki iç savaş, ordunun siyasi ortamdaki hakimiyetini güçlendirmiş ve bu da devlet oluşumu üzerinde derin bir etki yaratmıştır (Saya U Kyaw Lin Oo, kişisel görüşme, 13 Eylül 2023).

Bağımsızlık sonrası kurulan askeri rejimin uyguladığı stratejilere atıfta bulunan Charney, hükümetin yaptıklarını meşrulaştırmadığını belirtmiş, "bunu yapmalarını meşrulaştırmak için sürekli bir kriz duygusu ürettikleri" ileri sürmüştür (Michael W. Charney, kişisel görüşme, 26 Eylül 2023). Bu sürekli kriz hali ve algılanan tehditler, devletin eylemlerini ve yönetişim yaklaşımını şekillendirmede rol oynamıştır (Michael W. Charney, kişisel görüşme, 26 Eylül 2023).

Charney ayrıca hükümetin kontrolü sağlama ve potansiyel isyancıları bastırma yaklaşımına da vurgu yaparak, "Hükümet uyguladığı siyaset modelini, genel nüfusu bastırma konusundaki davranışlarını, yakın dönemin isyanlara ve potansiyel isyancılara verdiği tepkilerden alıyor" sözlerini kaydetmiştir (Michael W. Charney, kişisel görüşme, 26 Eylül 2023). Direniş hareketlerinin mirası ve gelecekteki ayaklanmaları önleme ihtiyacı, hükümetin devlet inşası sürecindeki baskıcı taktiklerini ve yönetim stratejilerini etkilemiştir (Michael W. Charney, kişisel görüşme, 26 Eylül 2023). Bununla birlikte Charney, bahsettiği dinamiklerin devlet oluşumu üzerindeki etkisini sorgulamış ve bu soruyla birlikte direniş hareketlerinin, bağımsızlık sonrası zorlukların ve Burma devletinin nihai şeklinin birbiriyle bağlantılı olduğunun altını çizmiştir (Michael W. Charney, kişisel görüşme, 26 Eylül 2023).

İngiliz sömürge yönetimi döneminde Myanmar'ın devlet inşası sürecini belirleyen faktör olarak ortaya çıkan sömürgecilik karşıtı siyasi ve direniş hareketleri, etnik bölgelerin ve azınlıkların İngiliz sömürge yönetimine karşı gösterdiği direnişin yanı sıra Myanmar'ın bağımsızlık mücadelesinde de rol oynamıştır. Thakin hareketi gibi siyasi oluşumlar, Burma'nın milli kimliğinin şekillenmesine katkı sağlamıştır. İkinci Dünya Savaşı'ndaki Japon işgali ve Panglong Anlaşması gibi olaylar, postkolonyal dönemdeki siyasi uzlaşmanın önemini ortaya koymuş ve devlet inşası sürecinde etnik gruplar arasında yaşanan süreçleri belirlemiştir. AFPFL gibi çeşitli grupların çabaları ve etnik grupları tanıyan anlaşmalar, devlet inşası sürecinde devletin kapsayıcı bir yapıya kavuşmasına ön ayak olmuşlardır. Sömürgecilik karşıtı hareketler, bağımsızlık sonrası süreçte yaşanan zorlukları ve iç savaşı da etkileyerek Myanmar'daki askeri rejimlerin yönetim biçimini ve izledikleri siyasetleri belirlemişlerdir. Bu durum, devletin sürekli kriz durumu algısının ve yönetişim yaklaşımının belirlenmesinde de rol oynamıştır. Dolayısıyla, Burma'daki direniş hareketleri, Myanmar'ın devlet yapısının oluşumunda ve bağımsızlık sonrası siyasi manzarada belirleyici olmuştur.

7.6.2. Sosyokültürel Etkiler ve Etnik Dinamikler

Tezin bu bölümünde, Burma'daki İngiliz sömürgeciliği karşıtı siyasi ve direniş hareketlerinin Myanmar'ın devlet inşasına olan ikinci etkisi "Sosyokültürel Etkiler ve Etnik Dinamikler" temasında aktarılmıştır. Bu temada, tarihi olayları ve siyasi hareketleri şekillendiren kültürel ve etnik unsurlara odaklanılmış, Burma'da önceden var olan ideolojik fikirlerin ve kültürel normların zaman içinde nasıl geliştiğini irdelenmiştir. Bununla birlikte, Burma'daki etnik kimliklerin ve etnik grupların tarihten gelen şikayetlerinin sömürgeci veya baskıcı güçlere karşı nasıl direnişe yol açtığı, kültürel ve etnik dinamiklerin şekillenmesinde önemli rol oynayan sosyoekonomik faktörlerin Burma'daki siyasi tercihleri nasıl etkilediğine de değinilmiştir.

Tablo 44

Burma Vakası Katılımcılarının "Sosyokültürel Etkiler ve Etnik Dinamikler" Teması Hakkındaki İfadelerinin Kod Temelli Frekans Tablosu

Sosyokültürel Etkiler ve Etnik Dinamikler	Kullanım Sıklığı
İdeolojik Evrim ve Sömürgecilik Öncesi Miras	10
Etnik ve İsyancı Hareketler	8
Sosyoekonomik Faktörler	6
Dinin ve Kültürün Etkileri	2
Toplam	26

Tablo 44'te görüldüğü üzere "Sosyokültürel Etkiler ve Etnik Dinamikler" teması, yapılan kod temelli frekans analizine ve kullanım sıklığına göre yapılan sıraya istinaden, "İdeolojik Evrim ve Sömürgecilik Öncesi Miras", "Etnik ve İsyancı Hareketler", "Sosyoekonomik Faktörler" ve "Dinin ve Kültürün Etkileri" olmak üzere dört alt temada aktarılmıştır.

Yapılan kod temelli frekans analizi sonucunda "Sosyokültürel Etkiler ve Etnik Dinamikler" temasının en çok kullanım sıklığına sahip ilk alt temasının "İdeolojik Evrim ve Sömürgecilik Öncesi Miras" olduğu tespit edilmiştir. Bu alt temada, sömürgecilik öncesi direnişin milliyetçi ideolojilerin evrimi üzerindeki etkisini araştırılmıştır.

Burma'da bağımsızlık sonrası devletin oluşumu, İngiliz sömürgeciliğine karşı mücadele sırasında ortaya çıkan direniş hareketleri ve siyasi ideolojilerden büyük ölçüde etkilenen çok yönlü bir süreç olmuştur (Nemoto, 2000). Burma'da bağımsızlık sonrası devlet oluşumuna öncülük eden temel hedeflerden birinin tam bağımsızlık arayışı olduğunu belirten Michael W. Charney'a göre asıl amaç "İngilizleri kovmaktı" (Michael W. Charney, kişisel

görüşme, 26 Eylül 2023). Tam egemenlik ve kendi kaderini tayin etme arzuları, Burma'da bu dönemde çeşitli siyasi hareketlere nüfuz eden itici bir güç haline gelmişlerdir (Michael W. Charney, kişisel görüşme, 26 Eylül 2023).

Burma'da bağımsızlık sonrası döneme farklı siyasi ideolojilerin etkisi damgasını vurduğunu söyleyen Charney, direniş hareketlerinin faşizm, sosyalizm ve komünizmden çok etkilendiklerini belirtmiştir (Michael W. Charney, kişisel görüşme, 26 Eylül 2023). Bu ideolojiler, her biri ülkenin geleceği için kendi vizyonuna sahip siyasi partilerin ve hareketlerin oluşumuna katkıda bulunmuştur (Michael W. Charney, kişisel görüşme, 26 Eylül 2023).

Bağımsızlık sonrası devlet oluşumunun dinamiklerinin, İlginç bir şekilde, sömürge öncesi dönemden tamamen kopuk olmadığını iddia eden Charney, "Aslında bu, sömürge öncesi dönemin bir mirasıydı çünkü Burma'daki hanedanlık artık sona doğru gelmişti" sözlerini aktarmıştır (Michael W. Charney, kişisel görüşme, 26 Eylül 2023). Burma'daki hanedanlığın çöküşündeki tarihsel bağlam, direniş hareketlerinin istek ve eylemlerinin şekillenmesinde rol oynamıştır (Michael W. Charney, kişisel görüşme, 26 Eylül 2023).

Ayrıca Charney, bağımsızlık sonrası dönemin haydutlar ve isyancılar da dahil olmak üzere çeşitli grupların ortaya çıkışına da sahne olduğunu belirtmiştir (Michael W. Charney, kişisel görüşme, 26 Eylül 2023). Charney'e göre haydutlar ve isyancılar gibi devlet dışı ve devlete kafa tutan unsurlar, yönetişim ve istikrara meydan okudukları için devlet inşası sürecini daha da karmaşık hale getirmişir (Michael W. Charney, kişisel görüşme, 26 Eylül 2023).

Thin Thin Aye ise bağımsızlık sonrası dönemdeki en önemli gelişmelerden biri olarak komünist isyanların ortaya çıkmasını örnek göstermiştir (Thin Thin Aye, kişisel görüşme, 19 Ağustos 2023). Bu bağlamda Aye, CPB'nin hem İngiliz sömürge yönetimine hem de bağımsızlık sonrası hükümete karşı bir isyan başlattığını aktarmıştır (Thin Thin Aye, kişisel görüşme, 19 Ağustos 2023). CPB, başlangıçta İkinci Dünya Savaşı sırasında Japon karşıtı direnişe katılmış; ancak daha sonra odağını Burma'da silahlı mücadele yoluyla

sosyalist bir devlet kurmaya kaydırmıştır (Thin Thin Aye, kişisel görüşme, 19 Ağustos 2023). Aye'ye göre CPB'nin bu değişimi, Burma'daki siyasi manzarasını etkilemiş ve bağımsızlığın ardından uzun bir iç çatışma dönemine yol açmıştır (Thin Thin Aye, kişisel görüşme, 19 Ağustos 2023).

Yapılan kod temelli frekans analizi sonucunda "Sosyokültürel Etkiler ve Etnik Dinamikler" temasını oluşturan ikinci alt temanın "Etnik ve İsyancı Hareketler" olduğu tespit edilmiştir. Bu alt temada, Burma'nın siyasi ortamında çeşitli etnik ve isyancı grupların oynadığı roller vurgulanmıştır.

İngiliz sömürge yönetimi döneminde Burma'da bazı etnik ve isyancı gruplar arasında yabancı düşmanlığının varlığına dikkat çeken Saya U Kyaw Lin Oo, ordunun bu grupların Batılı ülkeler tarafından desteklendiğine inandığını ve bunun da güvensizlik ve yabancı düşmanlığı duygusuna neden olduğunu iddia etmiştir (Saya U Kyaw Lin Oo, kişisel görüşme, 13 Eylül 2023). Güvensizlik ve yabancı düşmanlığı duygusu sadece İngiliz sömürge yönetimine karşı olmayıp, dış etken olarak algılananlara da yayılmıştır (Saya U Kyaw Lin Oo, kişisel görüşme, 13 Eylül 2023). Bu bağlamda, Charney de bu grupların İngiliz karşıtı ve Myanmar'ı kontrol etmeye çalışan herkese karşı olduklarını belirtmiştir (Michael W. Charney, kişisel görüşme, 26 Eylül 2023). Charney'e göre, öncelikli hedefleri İngiliz sömürge yönetimiyle sınırlı olmasa da bu gruplar ortak bir sömürge karşıtı duyguyla motive olmuşlardır (Michael W. Charney, kişisel görüşme, 26 Eylül 2023).

İngiliz sömürgeciliğine karşı direnişin yalnızca yerleşik siyasi aktörlerin alanı olmadığını belirten Charney, "yerel isyancılar" ve "mesihçi figürler"in de sömürge karşıtı duyguların uyandırılmasında önemli bir rol oynadıklarını ileri sürmüştür (Michael W. Charney, kişisel görüşme, 26 Eylül 2023). Bu figürler, Myanmar'ı eski kraliyet günlerine döndürmeyi vaat ederek nostalji ve kendi kendini yönetme arzusu uyandırmışlardır (Michael W. Charney, kişisel görüşme, 26 Eylül 2023). 1910'lar ve 1920'lerde, her biri sömürge baskısından kurtulmuş bir Myanmar vizyonuna sahip farklı yerel isyancılar ortaya çıkmışlardır (Michael W. Charney, kişisel görüşme, 26 Eylül 2023). Bunlar arasında ulusal

çapta en çok destek gören isim, sonunda başarısız olmasına rağmen çabalarıyla geniş çapta takdir toplayan Saya San olmuştur (Michael W. Charney, kişisel görüşme, 26 Eylül 2023).

Myanmar'da etkili bir kurum olan ordunun, sömürge döneminde siyasi kararların şekillendirilmesinde önemli bir role sahip olduğunu hatırlatan Oo, Myanmar'ın bağımsızlığını kazandıktan sonra bile ordunun siyasi meselelere müdahalesi önemli olmaya devam ettiğini belirtmiştir (Saya U Kyaw Lin Oo, kişisel görüşme, 13 Eylül 2023). Oo'ya göre ordu, her meselede olduğu gibi sosyokültürel etkileri ve etnik dinamikleri etkileyen bu meselede de siyasi kararların alınmasında çok önemli bir rol oynamış ve bu da kalıcı etkilerini göstermiştir (Saya U Kyaw Lin Oo, kişisel görüşme, 13 Eylül 2023). Tam da bu noktada, Daw Lwin Cho Latt da direnişteki yaklaşım çeşitliliğine dikkat çekmiş ve bu çeşitliliğin, Burma'da İngiliz sömürgeciliğine karşı verilen mücadelenin karmaşıklığına işaret ettiğinin altını çizmiştir (Daw Lwin Cho Latt, kişisel görüşme, 5 Eylül 2023).

Yapılan kod temelli frekans analizi sonucunda "Sosyokültürel Etkiler ve Etnik Dinamikler" temasını oluşturan üçüncü ve dördüncü alt temaların "Sosyoekonomik Faktörler" ve "Dinin ve Kültürün Etkileri" oldukları tespit edilmiştir. Üçüncü alt tema olan "Sosyoekonomik Faktörler" kapsamında, sosyal ve ekonomik koşulların siyasi hareketler ve direniş üzerindeki etkisini araştırılmıştır. Dördüncü ve son alt tema olan "Dinin ve Kültürün Etkileri"nde ise dinin ve kültürün Burma'daki siyasi hareketlerin oluşumu ve gidişatı üzerindeki etkisine değinilmiştir. İki alt tema, kullanım sıklıklarının az sayıda olmaları nedeniyle birlikte ele alınmışlardır.

Burma'daki sömürge dönemi, İngiliz yönetimine karşı direnişin şekillenmesinde önemli rol oynayan çeşitli etnik ve isyancı hareketlerin ortaya çıkışına tanıklık ettiğine sıklıkla atıfta bulunan Oo, 1960 sonrasında Burma'nın kapalı ekonomisinin ve sosyal izolasyonunun etkisini vurgulamıştır (Saya U Kyaw Lin Oo, kişisel görüşme, 13 Eylül 2023). Kapalı ekonomi koşulları, Burma halkı arasında izolasyon ve güvensizlik duygularının artmasına yol açmış, bu da etnik ve isyancı hareketlerin büyümesini etkilemiştir (Saya U Kyaw Lin Oo, kişisel görüşme, 13 Eylül 2023). Ayrıca, kapalı ekonomi ve sosyal izolasyon koşulları Burma'nın devlet inşası sürecinde küresel ekonomiye entegre olmasını

ve uluslararası ilişkilere katılmasını zorlaştırmıştır (Saya U Kyaw Lin Oo, kişisel görüşme, 13 Eylül 2023).

Bununla birlikte, 1885 ve 1889 yıllarında İngiliz sömürge yönetimi tarafından yürülüğe konulan "Yukarı Burma Arazi ve Gelir Yönetmeliği"nin uygulanması, Burmalıların hareket özgürlüğünü bastırmış ve köy muhtarlarını İngiliz sömürge yönetimine bağlı devlet ajanlarına dönüştürmüştür (Michael W. Charney, kişisel görüşme, 26 Eylül 2023). Charney'e göre bu durum, etnik ve isyancı hareketlerin dinamikleri üzerinde derin bir etki yaratmış, insanların eyaletler ve köyler arasında serbestçe hareket etmesini ve ticaret yapmasını zorlaştırmıştır (Michael W. Charney, kişisel görüşme, 26 Eylül 2023).

Son olarak Jonathan Saha, "Wunthanu Konmaryi Athin" adı verilen Yurtsever Kadınlar Derneği'nin (Patriotic Women's Association) kırsal kesimin örgütlenmesindeki rolüne dikkat çekmiştir. Wunthanu Konmaryi Athin, Hindistan Kongresi gibi tek bir kapsayıcı hareket olmamasına rağmen, sahip olduğu Budist değerlerle İngiliz sömürgeciliğine karşı direnişin şekillenmesinde merkezi bir rol üstlenmiştir (Jonathan Saha, kişisel görüşme, 4 Ekim 2023). Saha, Hindistan'da olduğu gibi Burma'da da tek bir baskın hareket olmadığını, ancak sosyoekonomik faktörlerin İngiliz sömürgeciliğine karşı direnişte önemli bir rol oynadığını gözlemini aktarmıştır (Jonathan Saha, kişisel görüşme, 4 Ekim 2023).

İngiliz sömürgeciliğinin Myanmar'ın devlet inşasına olan etkisi sosyokültürel etkiler ve etnik dinamikler üzerinden de görülmektedir. Myanmar'da İngiliz sömürge yönetimine karşı olan direniş hareketleri, postkolonyal dönemde farklı siyasi ideolojilerin etkisi altında şekillenen siyasi hareketlere dönüşmüşlerdir. İngiliz sömürge yönetimine karşı olan direniş hareketlerinde rol alan çeşitli etnik ve isyancı gruplar, sömürge karşıtı ortak duygularla motive olmuşlar ve yerel isyancılar ile "mesihçi" figürlerin liderliğinde direnişi sürdürmüşlerdir. Bununla birlikte, kapalı ekonomi ve sosyal izolasyon, etnik ve isyancı hareketlerin büyümesini etkilemişler ve toplumsal hareketliliği kısıtladığı kısıtlamışlardır. Son olarak, Yurtsever Kadınlar Derneği gibi örgütlenmeler, Burma'da İngiliz sömürgeciliğine karşı direnişin merkezi bir parçası olmuşlardır.

7.6.3. Küresel ve Yerel Güç Mücadeleleri

Tezin bu bölümünde, Burma'daki İngiliz sömürgeciliği karşıtı siyasi ve direniş hareketlerinin Myanmar'ın devlet inşasına olan üçüncü ve son etkisi "Küresel ve Yerel Güç Mücadeleleri" temasında aktarılmıştır. Bu temada, Burma'daki yerel ve küresel güç yapıları arasındaki dinamik etkileşim ele alınmıştır.

Tablo 45

Burma Vakası Katılımcılarının "Küresel ve Yerel Güç Mücadeleleri" Teması Hakkındaki İfadelerinin Kod Temelli Frekans Tablosu

Küresel ve Yerel Güç Mücadeleleri	Kullanım Sıklığı
Sivil Kargaşa ve Grevler	12
Uluslararası Güç Dinamikleri	5
Japon İşgali ve İş Birliği	4
Toplam	21

Tablo 45'te tanımlandığı üzere "Küresel ve Yerel Güç Mücadeleleri" teması, yapılan kod temelli frekans analizine ve kullanım sıklığına göre yapılan sıraya istinaden, "Sivil Kargaşa ve Grevler", "Uluslararası Güç Dinamikleri" ve "Japon İşgali ve İş Birliği" olmak üzere üç alt temada açıklanmıştır.

Yapılan kod temelli frekans analizi sonucunda "Küresel ve Yerel Güç Mücadeleleri" temasının en çok kullanım sıklığına sahip ilk alt temasının "Sivil Kargaşa ve Grevler" olduğu tespit edilmiştir. Bu alt temada, siyasi direniş biçimleri olarak Burma'daki çeşitli sivil ayaklanma ve grev örneklerine odaklanılmıştır.

Öğrenci grevleri, İngiliz sömürge döneminde Burma'daki direniş hareketlerini anlamak adına önemli bir başlangıç noktasıdır (Silverstein ve Wohl, 1964). Burma'daki ilk öğrenci grevinin 1920 yılında Yangon Üniversitesi gerçekleştiğini söyleyen Thin Thin Aye, bu olayın sömürge karşıtı harekette itici bir güç olan öğrenci aktivizminin başlangıcına işaret ettiğini ileri sürmüştür (Thin Thin Aye, kişisel görüşme, 19 Ağustos 2023). İkinci önemli öğrenci grevinin 1936 yılında Şan eyaletindeki işçilerin harekete geçmesiyle gerçekleştiğini hatırlatan Aye'ye göre bu grev, öğrenciler arasında artan siyasi bilincin ve sömürge politikalarına karşı direnme kararlılıklarının Burma'daki diğer sınıflara geçtiğinin bir göstergesiydi (Thin Thin Aye, kişisel görüşme, 19 Ağustos 2023). Üçüncü büyük öğrenci grevi olan 1938 Genel Grevi ise İngiliz sömürge yönetimi karşıtı Myanmar milliyetçi hareketinde bir dönüm noktası olmuştur (Thin Thin Aye, kişisel görüşme, 19 Ağustos 2023). 1938 Genel Grevi, siyasi liderlerin ve grevcilerin ülkelerine öncelik verme ve sömürge yönetimine direnme konusundaki kolektif kararlılıklarını yansıtmıştır (Thin Thin Aye, kişisel görüşme, 19 Ağustos 2023). Burma tarihindeki bu grevler, sadece sivil huzursuzluğu sembolize etmekle kalmamışlar, aynı zamanda İngiliz sömürge politikalarına karşı artan direnişi de vurgulamışlardır (Thin Thin Aye, kişisel görüşme, 19 Ağustos 2023).

Tarihsel süreç içerisinde, İngiliz sömürge yönetimine karşı duyulan sivil huzursuzluk ve grevler, öğrenci hareketlerinin ötesine geçmiştir (Solomon, 1969). Bu bağlamda Jonathan Sana, büyük bir köylü isyanı olan 1930-1932 Saya San İsyanı'nın önemini vurgulamıştır (Jonathan Saha, kişisel görüşme, 4 Ekim 2023). Saha'ya göre 1930-1932 Saya San İsyanı, Burma nüfusunun çeşitli kesimlerini içeren direnişin çok yönlü doğasını ortaya koymuştur (Jonathan Saha, kişisel görüşme, 4 Ekim 2023).

Son olarak, Daw Lwin Cho Latt ise İngiliz sömürge yönetimi karşıtı hareketlerin önde gelenlerinden bir tanesi olan Thakin hareketine değinmiştir. Aye ve Saha'ya benzer sözler kaydeden Latt, Burma'da öğrencilerin öncülük ettiği ilk sömürgecilik karşıtı hareketin, nüfusun diğer kesimlerinin daha sonraki direniş çabalarına zemin hazırladığının altını çizmiştir (Daw Lwin Cho Latt, kişisel görüşme, 5 Eylül 2023).

Yapılan kod temelli frekans analizi sonucunda "Küresel ve Yerel Güç Mücadeleleri" temasının en çok kullanım sıklığına sahip üçüncü alt temasının "Uluslararası Güç Dinamikleri" olduğu tespit edilmiştir. Bu alt temada, uluslararası güçlerin eylem ve politikalarının Burma'nın siyasi ortamını nasıl etkilediği incelenmiştir.

Burma'nın bağımsızlık mücadelesinde yer alan başlıca uluslararası aktörlerden birinin Çin Komünist Partisi (ÇKP) olduğunu belirten Saya U Kyaw Lin Oo, Burma halkının 1966'daki Kültür Devrimi'nden 1976'da Mao Zedong'un ölümüne kadar Myanmar'daki etkili olan ÇKP ideolojisiyle mücadele ettiğini vurgulamıştır (Saya U Kyaw Lin Oo, kişisel görüşme, 13 Eylül 2023). Oo'ya göre Çin'e karşı verilen bu ideolojik mücadele, dönemin uluslararası ittifak ve rekabetlerinin Myanmar'daki yansımaları anlamına gelmektedir (Saya U Kyaw Lin Oo, kişisel görüşme, 13 Eylül 2023). ÇKP'nin CPB'ye verdiği destek, Burma'daki olayların seyri üzerinde etkili olmuştur (Saya U Kyaw Lin Oo, kişisel görüşme, 13 Eylül 2023).

Ayrıca, Burmalıların İngiliz sömürge yönetimine karşı direnişinin milliyetçiliğin yükselişiyle yakından ilişkili olduğunu vurgulayan Oo, milliyetçi hareketten doğan ordunun, sömürgeci baskıya bir yanıt olarak yabancı düşmanı duyguları beslediğini belirtmiştir (Saya U Kyaw Lin Oo, kişisel görüşme, 13 Eylül 2023). Oo'ya göre ortaya çıkan yabancı düşmanlığı İngilizlere karşı verilen yerel mücadelenin bir ürünü olmakla birlikte, daha geniş küresel güç dinamiklerinden de etkilenmiştir (Saya U Kyaw Lin Oo, kişisel görüşme, 13 Eylül 2023). Ordunun ve milliyetçi hareketin yabancı güçlere yönelik şüpheciliği, bağımsızlık mücadelesine yaklaşımlarını şekillendirmede önemli bir rol oynamıştır (Saya U Kyaw Lin Oo, kişisel görüşme, 13 Eylül 2023).

"Japon İşgali ve İş Birliği" teması, Yapılan kod temelli frekans analizi sonucunda "Küresel ve Yerel Güç Mücadeleleri"nin üçüncü ve son alt teması olarak aktarılmıştır. Bu alt temada, İkinci Dünya Savaşı sırasında Burma'da yaşanan Japon işgalinin, ülke içerisinde iş birliği ve çatışma dinamiklerini nasıl şekillendirdiği ele alınmıştır.

Uluslararası güç dinamiklerinin Burma içindeki ittifak ve stratejilerde de değişimlere yol açtığını iddia eden Latt, Japon işgali sırasında Burma'nın kendisini ikilemlerle dolu bir konumda bulduğunu belirtmiştir (Daw Lwin Cho Latt, kişisel görüşme, 5 Eylül 2023). Burmalılar, İngiliz sömürgeciliğine direnirken, Japon işgalcilere karşı savaşmak için bir kez daha İngilizlerle ortaklık kurmak zorunda kalmışlardır (Daw Lwin Cho Latt, kişisel görüşme, 5 Eylül 2023). Burma'nın yaşadığı bu ikilem ve izlediği politika, İngiliz sömürge yönetimine karşı yürütülen direniş hareketlerinin, değişen uluslararası koşullar karşısındaki pragmatizmini ve uyum yeteneğini göstermiştir (Daw Lwin Cho Latt, kişisel görüşme, 5 Eylül 2023).

Yerel ve küresel güç yapıları arasındaki etkileşimin dinamikleri, İngiliz sömürgeciliğinin Myanmar'ın devlet inşası sürecinde az da olsa etkili olan etmenler olmuşlardır. Myanmar'ın devlet inşası sürecini etkileyen yerel güç yapıları içerisinde siyasi direnişin önemli bir yönü olan öğrenci grevleri, Myanmar'da tarih boyunca siyasi bilinci ve direniş kararlılığı artırmıştır. Küresel güç yapılarında ise Burma'nın uluslararası ilişkilerinde ÇKP'nin ideolojik etkisi, devlet inşası sürecini etkileyen bağımsızlık mücadelesiyle ilişkili görülmüştür. Son olarak, Burma'nın Japonya tarafından işgal edilmesi, Myanmar'ın devlet inşası sürecinde çatışma ve iş birliği dinamiklerini şekillendirmiş ve ülkenin uluslararası koşullara uyum yeteneği ve direniş hareketlerinin değişen koşullara uyum sağlama kabiliyetini etkilemiştir.

7.7. Burma’nın Sömürgecilik Mirası ve Günümüzdeki Siyasi Zorluklar

İngiliz sömürge yönetiminin Burma'nın siyasi yapıları ve kurumları üzerindeki etkisi ve bu etkinin geride bıraktığı miras, Myanmar'ın devlet inşa sürecini etkileyen bir diğer unsurdur. Tezin bu bölümünde, Burma’daki İngiliz sömürgeciliğinin mirasının günümüz Myanmar siyasetinde yarattığı zorluklar ele alınmıştır. Bu bağlamda, yapılan mülakatlarda katılımcılara "Myanmar'ın sömürge deneyiminden, ülkedeki güncel siyasi zorlukların anlaşılması ve ele alınmasıyla ilgili olabilecek hangi dersler çıkarılabilir?" sorusu iletilmiştir.

Katılımcıların verdikleri cevaplar neticesinde Burma'daki İngiliz sömürge yönetiminin geride bıraktığı mirasın günümüz Myanmar siyasetinde yarattığı zorluklar, "Etnik Kimlik ve Güç Dinamikleri", "Sosyoekonomik Kalkınma ve Küresel Etki" ve "Yönetişim ve Siyasal Değişim" olmak üzere üç tema altında aktarılmıştır.

Tablo 46

Burma Vakası Katılımcılarının Burma'nın Sömürgecilik Mirası ve Günümüzdeki Siyasi Zorluklar Hakkındaki İfadelerinin Kod Temelli Frekans Tablosu

Burma'nın Sömürgecilik Mirası ve Günümüzdeki Siyasi Zorluklar	Kullanım Sıklığı
Etnik Kimlik ve Güç Dinamikleri	26
Sosyoekonomik Kalkınma ve Küresel Etki	22
Yönetişim ve Siyasal Değişim	13
Toplam	61

Tablo 46'da belirtildiği gibi, katılımcıların sorulara verdikleri cevaplarda geçen ifadeler ile yapılan kod temelli frekans analizi sonucunda, Burma'daki İngiliz sömürge yönetiminin geride bıraktığı mirasın günümüz Myanmar siyasetinde yarattığı zorluklar ilk olarak "Etnik Kimlik ve Güç Dinamikleri" temasında açıklanmıştır. "Sosyoekonomik Kalkınma ve Küresel Etki" teması, Burma'daki İngiliz sömürge yönetiminin geride bıraktığı mirasın günümüz Myanmar siyasetinde yarattığı zorlukların aktarıldığı ikinci tema olmuştur. Burma'daki İngiliz sömürge yönetiminin geride bıraktığı mirasın günümüz Myanmar siyasetinde yarattığı zorlukların incelendiği üçüncü ve son tema ise "Yönetişim ve Siyasal Değişim"dir.

7.7.1. Etnik Kimlik ve Güç Dinamikleri

Tezin bu bölümünde, Burma'daki İngiliz sömürge yönetiminin geride bıraktığı mirasın günümüz Myanmar siyasetinde yarattığı zorluklar ilk olarak "Etnik Kimlik ve Güç Dinamikleri" temasında incelenmiştir. Bu tema kapsamında etnik kimlik, bölünme, milliyetçilik ve sömürge mirasının etkisi kavramları ele alınmıştır. Farklı etnik grupların ve ulusal kimliklerin Burma'da yol açtığı bölünmelere değinilen bu temada ayrıca İngiliz sömürgecilik tarihinin ve mirasının Burma'daki kimlik dinamiklerini nasıl etkilediği ve bazen bölünmeleri nasıl şiddetlendirdiği de aktarılmıştır.

Tablo 47

Burma Vakası Katılımcılarının "Etnik Kimlik ve Güç Dinamikleri" Teması Hakkındaki İfadelerinin Kod Temelli Frekans Tablosu

Etnik Kimlik ve Güç Dinamikleri	Kullanım Sıklığı
Sömürge Mirası ve Etkisi	16
Etnik Kimlik, Bölünmüşlük ve Milliyetçilik	10
Toplam	26

Tablo 47'de aktarıldığı üzere "Etnik Kimlik ve Güç Dinamikleri" teması, yapılan kod temelli frekans analizine ve kullanım sıklığına göre yapılan sıraya istinaden, "Sömürge Mirası ve Etkisi" ve "Etnik Kimlik, Bölünmüşlük ve Milliyetçilik" olmak üzere iki alt temada açıklanmıştır.

Yapılan kod temelli frekans analizi sonucunda "Etnik Kimlik ve Güç Dinamikleri" temasının en çok kullanım sıklığına sahip ilk alt temasının "Sömürge Mirası ve Etkisi" olduğu tespit edilmiştir. Bu alt temada, Burma'daki İngiliz sömürgeciliğinin sınırlar, yönetişim yapıları ve eşitsizlikler üzerindeki mirasları da dahil olmak üzere kalıcı etkileri incelenmiştir.

Myanmar'ın sömürge tarihinin çatışmaların temel nedenlerini ele almada ve uzlaşma için "köprüler kurmanın önemine dair derslerle dolu" olduğunu belirten Thin Thin Aye, Burmalıların önce İngiliz sömürge yönetimine ve daha sonra Japon işgaline karşı gösterdikleri direnişin "tarihsel şikayetleri anlamanın ve değiştirmenin önemini" işaret etmiştir (Thin Thin Aye, kişisel görüşme, 19 Ağustos 2023). Ayrıca, Myanmar'ın karşı karşıya olduğu kritik çağdaş siyasi zorluklardan birinin de etkili bir ademi merkeziyetçilik yoluyla bölgesel ve etnik çeşitliliğe uyum sağlamak olduğunu belirten Aye, güçlü bir merkezi hükümetin gücü ile yerel özerklik ihtiyacının dengelenmesinin Myanmar'da ulus inşası için hayati önem taşıdığını iddia etmiştir (Thin Thin Aye, kişisel görüşme, 19 Ağustos 2023).

İngiliz sömürge yönetiminin Myanmar'da sömürge sonrası yönetişimi etkilemeye devam eden bir hukuk sistemi getirdiğinin altını çizen Aye, bu yasal yapının devlet kurumlarında hukukun üstünlüğü, şeffaflık ve hesap verebilirliğin önünü açan modern yasal reformlar için bir temel teşkil ettiğini belirtmiştir (Thin Thin Aye, kişisel görüşme, 19 Ağustos 2023). Sömürgeciliğin hukuki yapısı üzerindeki etkisinden çıkarılan dersler, modern hukuki reformlara rehberlik etmiş, hukukun üstünlüğünü ya da şeffaflığı, devlet kurumlarında hesap verebilirliği sağlamıştır (Thin Thin Aye, kişisel görüşme, 19 Ağustos 2023).

Burma sınırlarının İngiliz sömürgeciliği döneminde keyfi olarak çizilmesinin ve çeşitli etnik gruplara eşit olmayan muamele yapılmasının etnik gerilimlere neden olduğunu söyleyen Daw Lwin Cho Latt, etnik gerilimlerin günümüzde Myanmar'ı etkilemeye devam ettiğini belirtmiştir (Daw Lwin Cho Latt, kişisel görüşme, 5 Eylül 2023). İngiliz sömürgeciler tarafından Burma'da sistematik, psikolojik ve planlanmış şekilde uygulanan "Böl ve Yönet" sömürge politikasının kalıcı etkileri olmuş; Myanmar'da günümüzde halihazırda devam eden sosyal, siyasi ve ekonomik eşitsizliğe yol açmıştır (Daw Lwin Cho Latt, kişisel görüşme, 5 Eylül 2023).

Saya U Kyaw Lin Oo ise Avrupalı güçlerin Malezya, Endonezya, Vietnam ve Filipinler gibi Güney Asya'daki diğer ülkeleri sömürgeleştirdiği için Burma'nın

sömürgeleştirme deneyiminin de diğer vakalara benzediğini belirtmiştir (Saya U Kyaw Lin Oo, kişisel görüşme, 13 Eylül 2023). Bununla birlikte, Burma'daki sömürge karşıtı hareketlerin geniş bağlamı, Myanmar'ın askeri mirasına ve nihayetinde askeri bir rejime neden olmuştur (Saya U Kyaw Lin Oo, kişisel görüşme, 13 Eylül 2023).

Yapılan kod temelli frekans analizi sonucunda "Etnik Kimlik ve Güç Dinamikleri" temasının en çok kullanım sıklığına sahip ikinci ve son alt temasının "Etnik Kimlik, Bölünmüşlük ve Milliyetçilik" olduğu tespit edilmiştir. Bu alt temada; etnik kimlik, etnik bölünmeler ve bunların milliyetçi hareketleri şekillendirmedeki rolleri arasındaki bağlantılara değinilmiştir.

İngiliz sömürge yönetiminin Burma'daki etnik kimlik ve etnik bölünme üzerindeki etkisi günümüz Myanmar'ında güncel bir konu olmaya devam ettiğini belirten Aye, ulusal kimlik ve vatandaşlık üzerine süregelen tartışmalara değinmiştir (Thin Thin Aye, kişisel görüşme, 19 Ağustos 2023). Aye'ye göre etnik kimliğin parçalanması, Myanmar'da etnik çatışma ve etnik bölünme gibi çağdaş zorlukların temelini oluşturmuştur. Aye, Myanmar'da etnik çatışma ve etnik bölünme üzerinden yaşanan bu zorlukların ele alınmasının ancak tüm etnik toplulukların haklarını ve kimliklerini tanıyan ve bunlara saygı gösteren kapsayıcı bir yaklaşım gerektirdiğini savunmaktadır (Thin Thin Aye, kişisel görüşme, 19 Ağustos 2023).

Jonathan Saha ise Burma'daki İngiliz sömürge yönetimi sırasında etnik köken ve ırkın bürokratikleştirilmesinin, dışlayıcı milliyetçi politikaların ortaya çıkmasına neden olduğunu iddia etmiştir (Jonathan Saha, kişisel görüşme, 4 Ekim 2023). Saha'ya göre, İngiliz sömürgeciliği döneminde oluşturulan bölücü politikaların Myanmar'daki etnik ve dini bölünmeler üzerinde hala devam eden bir etkisi olmuştur (Jonathan Saha, kişisel görüşme, 4 Ekim 2023). Burma'daki İngiliz sömürge yönetiminden gelen bu miras, Myanmar'daki siyasi kararları yönlendiren dışlayıcı milliyetçi ideolojilerle çağdaş siyaseti etkilemeye devam etmektedir (Jonathan Saha, kişisel görüşme, 4 Ekim 2023).

Michael W. Charney, Burma'daki İngiliz sömürge yönetiminin mirasının dikkate değer bir yönünün, kültürel ve dini meselelere sınırlı müdahaleleri olduğunu ileri sürmüştür

(Michael W. Charney, kişisel görüşme, 26 Eylül 2023). Charney'e göre İngiliz sömürge yönetimi, bu tür meseleleri toplumun geneline bırakarak farklı dini ve etnik grupların bir arada yaşadığı nispeten hoşgörülü bir ortam yaratmışlardır (Michael W. Charney, kişisel görüşme, 26 Eylül 2023). Ancak bu durum, Budizm'i empoze etmeye çalışan ve giderek daha fazla farklı etnik ve dini gruplar için zorluklar yaratan Budist bir devlet olarak tanımlanan Myanmar'daki çağdaş devlet için önemli bir zorluk haline gelmiştir (Michael W. Charney, kişisel görüşme, 26 Eylül 2023). Charney bu noktada Myanmar'daki yönetime, devletin dini ve etnik uyumu teşvik etmek için Budizm ile olan ilişkisini ve Budizm'in anayasadaki özel yerini yeniden gözden geçirmesini önermiştir (Michael W. Charney, kişisel görüşme, 26 Eylül 2023).

Son olarak, Latt ise İngiliz sömürge yönetiminin mirasının bir diğer önemli yönün de iktidarın ademimerkezileştirilmesi olduğunu belirtmiştir (Daw Lwin Cho Latt, kişisel görüşme, 5 Eylül 2023). İngiliz sömürge yönetiminin ademimerkeziyetçilik politikası, zaman zaman sorunlu olsa da Myanmar'ın siyasi yapısı üzerinde kalıcı bir etkiye sahip olmuştur (Daw Lwin Cho Latt, kişisel görüşme, 5 Eylül 2023). Ademi merkeziyetçilik, güç ve sorumlulukların dağılımı üzerine yapılan tartışmalarla birlikte Myanmar'daki çağdaş devlet inşası sürecini şekillendirmiştir (Daw Lwin Cho Latt, kişisel görüşme, 5 Eylül 2023).

İngiliz sömürgeciliğinin mirası, Myanmar'ın devlet yapısının oluşumunda, etnik kimliklerin biçimlenmesinde ve milliyetçilik hareketlerinin ortaya çıkmasında belirgin bir rol oynamıştır. Myanmar'ın devlet inşasında görülen bu etki, devletin sınırlarının çizilmesinden yönetim yapılarına ve etnik gruplar arasındaki eşitsizliklere kadar uzanan bir süreçte devam etmiştir. Ayrıca, etnik kimliklerin ve bölünmelerin milliyetçi politikaları şekillendirmesi de günümüz Myanmar'ında hala etkisini sürdüren bir unsur olarak devam etmektedir. Dolayısıyla, İngiliz sömürge yönetiminin bıraktığı izler ve devlet inşasındaki etkileri, Myanmar'ın bugünkü siyasi zorlukların temelini oluşturmuş ve etnik çatışmaları artırmıştır.

7.7.2. Sosyoekonomik Kalkınma ve Küresel Etki

Tezin bu bölümünde, Burma'daki İngiliz sömürge yönetiminin geride bıraktığı mirasın günümüz Myanmar siyasetinde yarattığı zorlukların ikincisi, "Sosyoekonomik Kalkınma ve Küresel Etki" temasında aktarılmıştır. Bu temada, ekonomik kalkınma, eşitsizlik ve uluslararası ve bölgesel etkilere odaklanılmıştır. Ekonomik faktörlerin Burma toplumunu nasıl etkilediğini ve küresel ve bölgesel etkilerin Burma'nın gelişimini nasıl şekillendirdiğinin incelendiği bu temada ayrıca, ekonomik eşitsizliğin Myanmar'da yol açtığı sosyal ve siyasi sorunlar ele alınmıştır.

Tablo 48

Burma Vakası Katılımcılarının "Sosyoekonomik Kalkınma ve Küresel Etki" Teması Hakkındaki İfadelerinin Kod Temelli Frekans Tablosu

Sosyoekonomik Kalkınma ve Küresel Etki	Kullanım Sıklığı
Ekonomik Kalkınma ve Eşitsizlik	14
Uluslararası ve Yerel Etkiler	8
Toplam	22

Tablo 48'de gösterildiği üzere "Sosyoekonomik Kalkınma ve Küresel Etki" teması, yapılan kod temelli frekans analizine ve kullanım sıklığına göre yapılan sıraya istinaden, "Ekonomik Kalkınma ve Eşitsizlik" ve "Uluslararası ve Yerel Etkiler" olmak üzere iki alt temada açıklanmıştır.

Yapılan kod temelli frekans analizi sonucunda "Sosyoekonomik Kalkınma ve Küresel Etki" temasının en çok kullanım sıklığına sahip ilk alt temasının "Ekonomik Kalkınma ve Eşitsizlik" olduğu tespit edilmiştir. Bu alt temada, Burma'daki kaynakların çıkarılması, ekonomik kalkınma ve ekonomik eşitsizlikten kaynaklanan toplumlar arasındaki eşitsizlikler ve huzursuzluklar arasındaki ilişkiler incelenmiştir.

Burma tarihinde kaynakların çıkarılması ve sömürülmesinin damgasını vurduğu sömürge dönemi, eşitlikçi ekonomik kalkınma tartışmalarına zemin hazırladığı için bugün de geçerliliğini korumaktadır (Thin Thin Aye, kişisel görüşme, 19 Ağustos 2023). İngiliz sömürge yönetimi, öncelikli olarak Burma'nın kereste, mineral ve tarım ürünleri de dahil olmak üzere geniş doğal kaynaklarıyla ilgilenmiştir (Thin Thin Aye, kişisel görüşme, 19 Ağustos 2023). Bu çıkarcı yaklaşım, İngiliz sömürge yönetimine fayda sağlamış ve Myanmar'ın günümüzdeki sosyoekonomik dokusunda kalıcı izler bırakmıştır (Thin Thin Aye, kişisel görüşme, 19 Ağustos 2023).

Thin Thin Aye ayrıca, ekonomik büyüme ile sosyal refah arasında bir denge kurmanın öneminin altını çizerek, bu tür bir dengenin uzun vadeli istikrar için çok önemli olduğunu vurgulamıştır (Thin Thin Aye, kişisel görüşme, 19 Ağustos 2023). Ekonomik çıkarları yerel halkın refahından üstün tutan sömürge mirası, sosyoekonomik eşitsizliklerin ele alınması ihtiyacının her zaman mevcut olduğu günümüz Myanmar'ını zorlamaya devam etmektedir (Thin Thin Aye, kişisel görüşme, 19 Ağustos 2023).

Michael W. Charney ise Burma'daki yoksulluk ve Burma toplumunun İngiliz sömürge yönetimine karşı gerçekleştirdiği isyan arasındaki ilişkiye dikkat çekmiştir (Michael W. Charney, kişisel görüşme, 26 Eylül 2023). Charney'e göre Burma'daki insanlar yoksul ve kaybedecek bir şeyleri olmadıkları sürece isyan hareketlerine katılma ve devlete direnme olasılıkları daha yüksek olmuştur (Michael W. Charney, kişisel görüşme, 26 Eylül 2023). İngiliz sömürgeciliğinin tarihsel sürecinden gelen Burma'daki ekonomik eşitsizlikler, Myanmar'ın siyasi manzarasını etkilemeye devam etmektedir (Michael W. Charney, kişisel görüşme, 26 Eylül 2023).

Saya U Kyaw Lin Oo ise diğer katılımcıların aksine Myanmar'ı diğer ülkelerle karşılaştırmıştır (Saya U Kyaw Lin Oo, kişisel görüşme, 13 Eylül 2023). Myanmar'ı Endonezya ve Malezya gibi komşu ülkelerle karşılaştıran Oo, diğer örneklerin aksine Myanmar'ın İngiliz sömürge yönetiminin mirasından kurtulmak için mücadele ettiğini vurgulamıştır (Saya U Kyaw Lin Oo, kişisel görüşme, 13 Eylül 2023). Buna rağmen, Endonezya ve Malezya gelişirken, Myanmar sınırlı altyapısı, yabancı düşmanlığı ve küresel

bağlantı eksikliği nedeniyle ekonomik kalkınmada geride kalmıştır (Saya U Kyaw Lin Oo, kişisel görüşme, 13 Eylül 2023). Myanmar'ın altyapısının kısmen yabancı yatırım ve nüfuza karşı yabancı düşmanı bir tutum nedeniyle eksik olduğunu belirten Oo, İngiliz sömürge yönetiminin bir kalıntısı olan yetersiz altyapının sonuçları, ülkenin ekonomik ilerlemesini ve küresel entegrasyonunu engellemeye devam ettiğini ifade etmiştir (Saya U Kyaw Lin Oo, kişisel görüşme, 13 Eylül 2023).

Yapılan kod temelli frekans analizi sonucunda "Sosyoekonomik Kalkınma ve Küresel Etki" temasının en çok kullanım sıklığına sahip ikinci ve son alt temanın "Uluslararası ve Yerel Etkiler" olduğu tespit edilmiştir. Bu alt temada, 2021 yılında yaşanan askeri darbenin, Myanmar'ın uluslararası ilişkileri üzerindeki küresel ve bölgesel etkileri analiz edilmiştir.

Oo, İngiliz sömürge yönetiminin mirası olarak Myanmar siyasetinde etkili olan ordunun 2021 yılında gerçekleştirdiği askeri darbeye değinmiştir (Saya U Kyaw Lin Oo, kişisel görüşme, 13 Eylül 2023). 2021'deki darbeden sonra Myanmar, Güneydoğu Asya Ülkeleri Birliği (ASEAN) üyesi bir devlet olmasına rağmen, askeri cuntanın eylemleri nedeniyle diğer ülkelerle ilişkilerinde zorluklarla karşılaşmıştır (Saya U Kyaw Lin Oo, kişisel görüşme, 13 Eylül 2023). Bu durum, İngiliz sömürgecilik mirasının günümüzde Myanmar'ın uluslararası siyasetini etkilediğini vurgulamıştır (Saya U Kyaw Lin Oo, kişisel görüşme, 13 Eylül 2023).

Nihai olarak, İngiliz sömürgeciliğinin mirası, Myanmar'ın ülkenin istikrarı için kritik önem taşıyan barış sürecine ilişkin çözüm bulma kabiliyetini de etkilemiştir (Daw Lwin Cho Latt, kişisel görüşme, 5 Eylül 2023). Myanmar'daki yönetimlerin sadece demokratik hükümette değil, askeri rejimde de barış süreci dahil olmak üzere uygun bir yol ya da çözüm bulamadıklarını belirten Daw Lwin Cho Latt, bunun nedenini İngiliz sömürge yönetiminin mirasına dayandırmıştır (Daw Lwin Cho Latt, kişisel görüşme, 5 Eylül 2023). İngiliz sömürge yönetiminin politikaları ve etnik bölünmelerin kalıcı etkileri, barış ve uzlaşma çabalarına zorluk çıkarmaya devam etmektedir (Daw Lwin Cho Latt, kişisel görüşme, 5 Eylül 2023).

İngiliz sömürge yönetiminin Myanmar'ın devlet inşasındaki etkisi ve İngiliz sömürgeciliğinin mirası, günümüz Myanmar siyasetinde çeşitli zorlukların ortaya çıkmasına neden olmuştur. İngiliz sömürgeciliğinin Myanmar'ın doğal kaynaklarına yönelik çıkar odaklı yaklaşımı, ülkede ekonomik eşitsizlikleri artırmış ve sosyal huzursuzluklar çıkarmıştır. Ayrıca, Myanmar'ın devlet inşası sürecinde görülen ekonomik büyüme ile sosyal refah arasındaki dengesizlik, ülke siyasetindeki uzun vadeli istikrarı engellemiştir. Bununla birlikte, 1 Şubat 2021'deki askeri darbe, Myanmar'ın uluslararası ilişkileri üzerinde olumsuz etki bırakmış ve askeri darbe sonrası yaşanan uluslararası izolasyon, İngiliz sömürgeciliğinin devlet inşası sürecindeki etkisinin günümüzdeki Myanmar siyasetindeki yerini göstermiştir. Sonuç olarak, İngiliz sömürgeciliğinin mirası, Myanmar'ın ekonomik ve siyasi kalkınmasını şekillendirmiş ve ülkenin istikrarı ve barış süreci üzerinde olumsuz etkiler bırakmıştır.

7.7.3. Yönetişim ve Siyasal Değişim

Tezin bu bölümünde, Burma'daki İngiliz sömürge yönetiminin geride bıraktığı mirasın günümüz Myanmar siyasetinde yarattığı zorlukların üçüncüsü, "Yönetişim ve Siyasal Değişim" temasında incelenmiştir. Bu tema; siyasi geçiş, istikrar, demokrasi ve yönetişim kavramlarını kapsamıştır. Bir siyasi sistemden diğerine geçiş sürecinin, istikrarı korumanın zorluklarının ve bu süreçte demokrasi ve yönetişimin rolünün incelendiği "Yönetişim ve Siyasal Değişim" temasında, işlevsel bir hükümet kurmanın ve sürdürmenin değişkenleri araştırılmıştır.

Tablo 49

Burma Vakası Katılımcılarının "Yönetişim ve Siyasal Değişim" Teması Hakkındaki İfadelerinin Kod Temelli Frekans Tablosu

Yönetişim ve Siyasal Değişim	Kullanım Sıklığı
Siyasi Geçiş Süreci ve İstikrar	7
Demokrasi ve Yönetişim	6
Toplam	13

Tablo 49'da belirtildiği üzere "Yönetişim ve Siyasal Değişim" teması, yapılan kod temelli frekans analizine ve kullanım sıklığına göre yapılan sıraya istinaden, "Siyasi Geçiş Süreci ve İstikrar" ve "Demokrasi ve Yönetişim" olmak üzere iki alt temada aktarılmıştır.

Yapılan kod temelli frekans analizi sonucunda "Yönetişim ve Siyasal Değişim" temasının en çok kullanım sıklığına sahip ilk alt temasının "Siyasi Geçiş Süreci ve İstikrar" olduğu tespit edilmiştir. Bu alt temada, ulus inşasının dinamiklerine, demokratik geçişlere ve siyasi istikrarla ilgili karşılaşılan zorluklara odaklanılmıştır.

Myanmar'ın sömürge tarihinin ülkenin uyumlu ve kapsayıcı bir ulus inşa etme çabaları üzerindeki etkisine ışık tutan Thin Thin Aye, ulus inşasında karşılaşılan zorlukların anlaşılabilmesi için İngiliz sömürge yönetiminin bıraktığı sömürge mirasının incelenmesi gerektiğini belirtmiştir (Thin Thin Aye, kişisel görüşme, 19 Ağustos 2023). Aye'ye göre İngiliz sömürgeciliğinin tarihsel bağlamı, Myanmar'ın etnik ve sınıfsal dinamikleri üzerinde önemli bir iz bırakmıştır (Thin Thin Aye, kişisel görüşme, 19 Ağustos 2023). İngiliz sömürge yönetimine karşı verilen tarihsel direniş hareketleri, Myanmar'daki günümüz siyasi gelişmelerini etkilemeye devam eden sınıf temelli hareketlerin ve sivil toplum yönetişiminin şekillenmesinde önemli bir rol oynamıştır (Thin Thin Aye, kişisel görüşme, 19 Ağustos 2023).

Burma'nın sömürge tarihi, Myanmar'ın bugünkü siyasi manzarasını etkilemeye devam eden bir etnik çeşitlilik ve gerilim mirası bırakmıştır (Thin Thin Aye, kişisel görüşme, 19 Ağustos 2023). Bu sebepten dolayı Burma'daki sömürgecilik tarihi anlamak, Myanmar'da kapsayıcı politikalar geliştirmek ve demokratik kurumları güçlendirmek için elzemdir (Thin Thin Aye, kişisel görüşme, 19 Ağustos 2023). Vatandaşların Myanmar'ın geleceğini ve ekonomik kalkınmasını şekillendirmeye aktif şekilde katılımı, Myanmar'daki demokratik geçiş ve etnik uzlaşma gibi zorlukların ele alınmasında hayati önem taşımaktadır (Thin Thin Aye, kişisel görüşme, 19 Ağustos 2023).

Ayrıca, siyasi istikrar ile ekonomik refah arasındaki bağlantıyı vurgulayan Michael W. Charney, sömürge dönemindeki Burma'nın ekonomik refah dönemlerinde daha istikrarlı olduğunu ileri sürmüştür (Michael W. Charney, kişisel görüşme, 26 Eylül 2023). Charney'nin ortaya koyduğu bu bağlantı, Myanmar vakası için ekonomik zorlukların daha geniş kapsamlı siyasi geçiş ve istikrar çabalarının bir parçası olarak ele alınmasının önemini göstermektedir (Michael W. Charney, kişisel görüşme, 26 Eylül 2023). Son olarak, askeri yönetimin yeniden canlanması da dahil olmak üzere Myanmar'ın karşı karşıya olduğu güncel siyasi zorlukların varlığını kabul eden Daw Lwin Cho Latt, Myanmar'ın bu zorlukların otoriterlikten kaçınmayı hedeflerken, ekonomik istikrar siyasi istikrarın sağlanmasının önünde engel olmaya devam etmektedir (Daw Lwin Cho Latt, kişisel görüşme, 5 Eylül 2023).

Yapılan kod temelli frekans analizi sonucunda "Yönetişim ve Siyasal Değişim" temasının en çok kullanım sıklığına sahip ikinci ve son alt temasının "Demokrasi ve Yönetişim" olduğu tespit edilmiştir. Bu alt temada, Myanmar'daki demokratik sistemlerin evrimi, Myanmar demokrasisi üzerindeki İngiliz sömürgeciliğinin mirası ve kurumların önemine değinilmiştir.

1923'te Burma'da resmen özerklik olmasına rağmen bunun anlamlı bir özerklikten uzak olduğunu belirten Charney, bu durumu "göstermelik özyönetim (token self-rule)" olarak tanımlamıştır (Michael W. Charney, kişisel görüşme, 26 Eylül 2023). Bu gözlemiyle Charney, İngiliz sömürge yönetiminin kâğıt üzerinde resmi yönetim yapıları uygulamış olsa

da bunların büyük ölçüde sembolik olduğunu ve Burma halkı için gerçek özerklikten yoksun olduğunu vurgulamıştır (Michael W. Charney, kişisel görüşme, 26 Eylül 2023).

Bununla birlikte, kâğıt üzerinde demokrasiye sahip olmanın yeterli olmadığını belirten Charney, Burma'da gerçek bir demokrasinin "kalben" ya da "gönülden" desteklenmesinin gerektirliliğinin altını çizmiştir (Michael W. Charney, kişisel görüşme, 26 Eylül 2023). Charney'e göre sadece demokratik kurumların oluşturulmasının değil, aynı zamanda halk arasında demokratik bir kültür ve zihniyetin geliştirilmesi gereklidir (Michael W. Charney, kişisel görüşme, 26 Eylül 2023). Her ne kadar İngiliz sömürge yönetimi Burma'da demokratik yapıların temelini atmış olsalar da günümüzde Myanmar'da "gerçek demokrasi ruhu" eksik olmaya devam etmektedir (Michael W. Charney, kişisel görüşme, 26 Eylül 2023).

Son olarak, Myanmar'da demokrasinin kırılgan yapısına değinen Daw Lwin Cho Latt, başlangıçta demokratik yapıların kurulmasına rağmen Myanmar'ın günümüzde askeri yönetim altında bulmasından duyduğu hayal kırıklığını dile getirmiştir (Daw Lwin Cho Latt, kişisel görüşme, 5 Eylül 2023). Bu durum, Myanmar'da demokrasinin nasıl kolayca kesintiye uğrayabileceğini göstermekte ve dirençli ve sağlam bir demokratik sisteme duyulan ihtiyacı gözler önüne sermektedir (Daw Lwin Cho Latt, kişisel görüşme, 5 Eylül 2023).

İngiliz sömürge yönetiminin günümüz Myanmar siyasetine olan etkisi, devlet inşasındaki siyasi geçiş süreçleri ve istikrar üzerinde görülmektedir. Myanmar'daki etnik ve sınıfsal dinamikleri belirgin şekilde şekillendiren İngiliz sömürgeciliği, Myanmar'ın günümüz siyasetinde izler bırakmıştır. Bu bağlamda, Burma'nın sömürge tarihi, ülkedeki etnik çeşitliliği ve gerilimi belirleyici ölçüde etkilemiş ve demokratik kurumların güçlendirilmesi açısından incelenmesi gereken alan olmuştur. Ayrıca, ekonomik refah ile siyasi istikrar arasındaki ilişki, Myanmar'ın siyasi geçiş sürecindeki zorluklara sebebiyet vermiştir. İngiliz sömürgeciliğinin devlet inşası sürecindeki etkilerinin mirası, Myanmar demokrasisini şekillendirmiştir. İngiliz sömürge yönetimi altında uygulanan "göstermelik" özyönetim, gerçek bir özerklikten uzak olmuş ve demokrasinin "kalben" desteklenmesinin

gerekliliği ortaya çıkmıştır. Myanmar'da demokrasinin kırılgan yapısı, askeri yönetimin yeniden canlanması gibi güncel siyasi zorlukları beraberinde getirmiştir.

7.8. Sonuç

Myanmar'ın devlet inşası sürecinde İngiliz sömürgeciliğinin belirgin bir rolü bulunmaktadır. Tezin bu bölümünde, Burma örneği üzerinden, öncelikle İngiliz sömürgecilik faaliyetlerinin kökenleri ele alınmıştır. Ardından, İngiliz sömürge yönetiminin Myanmar'ın siyasi yapısını nasıl etkilediği incelenmiştir. Bununla birlikte, Burma'nın bağımsızlığa geçiş sürecinde karşılaşılan zorluklar ve İngiliz sömürgeciliğinin Burma'daki milliyetçi hareketlerin oluşumundaki katkıları detaylandırılmıştır. Ayrıca, İngiliz sömürgeciliğinin etnik gerilimleri nasıl artırdığı ve bu sürecin Myanmar'ın siyasi kurumları, yönetim yapıları ve devlet-toplum ilişkileri üzerindeki uzun vadeli etkilerine değinilmiştir.

Burma'da İngiliz sömürgeciliği üzerine yapılan vaka çalışmasının ilk sonucuna göre, Burma'daki İngiliz sömürge döneminin Myanmar devlet inşası sürecinde siyasi yapılara ve kurumlara etki ettiği tespit edilmiştir. Katılımcılar, Burma'daki İngiliz sömürgeciliğinin postkolonyal dönemde Burma siyasetinin ve toplumunun çeşitli yönleri üzerinde çok yönlü etkileri olduğunu belirtmişlerdir.

Burma'daki İngiliz sömürge döneminin Myanmar devlet inşası sürecinde siyasi yapılara ve kurumlara etki ettiği tespiti konusunda elde edilen ilk bulgu, Burma'daki İngiliz sömürgeciliğinin Burma siyasetini ve yönetişim yapılarının üzerinde çok yönlü etkileri olmasıdır. İngiliz sömürge yönetimi sırasında kurulan idari yapılar ve bürokratik güç Burma'da her yere yayılmış, yalnızca o anki yönetimi şekillendirmekle kalmamış, aynı zamanda daha sonraki devlet kurma çabalarını da etkilemiştir. İngiliz yönetimi sırasında uygulanan yasal ve adli sistemler, Myanmar'ın yasal çerçevesinin temelini oluşturmaya devam etmektedir. Bu yapılar, ülkedeki yönetişim ve geçişlerin yörüngesini şekillendirmede rol oynamışlardır.

İngiliz sömürgeciliğinin Myanmar'ın devlet inşası üzerindeki siyasi yapılara ve kurumlara etki ettiği tespiti konusunda elde edilen ikinci bulgu, İngiliz sömürgeciliğinin sosyoekonomik ve altyapısal etkileri üzerine olmuştur. İngilizler Burma'da toplumsal dönüşümü kolaylaştıran eğitim ve iletişim sistemlerini hayata geçirirken, sömürge öncesi tarihi de etkilemiş ve milliyetçi hareketleri teşvik etmişlerdir. Bu kültürel ve sosyal değişimler, Burmalıların ulusal kimliğinin şekillenmesinde rol oynamış ve sonraki devlet inşa sürecine katkıda bulunmuştur.

Askeri ve siyasi değişimlere neden olan dinamikler, İngiliz sömürgeciliğinin Myanmar'ın devlet inşası üzerindeki siyasi yapılara ve kurumlara etki ettiği tespiti konusunda elde edilen üçüncü bulgudur. Katılımcılar, İngiliz sömürge yönetiminin Burma'da kurduğu askeri varlığın, Burma'nın siyasi manzarası üzerine uzun süreli etkileri olan siyasi değişikleri tetiklediğini belirtmişlerdir. İngiliz sömürgeciliğinin getirdiği değişikler devlet inşası sürecine yalnızca askeri alanda yansımamış, aynı zamanda sömürge yönetiminden daha karmaşık bir siyasi ortama geçişi de içermiştir.

Burma'daki İngiliz sömürge döneminin Myanmar devlet inşası sürecinde siyasi yapılara ve kurumlara etki ettiği tespiti konusunda elde edilen dördüncü ve son bulgu, İngilizlerin sömürge yönetimi sırasında izledikleri ekonomik sömürü ve politikaları üzerinedir. İngilizler, Burma'ya kaynakların çıkarılmasına ve ekonomik krize yol açan, isyanları tetikleyen ve ülke ekonomisini şekillendiren ekonomik politikalar dayatmışlardır. İngiliz sömürge yönetimi sırasında uygulanan ekonomik sömürü ve politikalar, Myanmar'ın ekonomik manzarası üzerinde kalıcı izler bırakmıştır.

Burma'da İngiliz sömürgeciliği üzerine yapılan vaka çalışmasının ikinci sonucuna göre, İngiliz sömürgeciliğinin Burma'daki etnik çeşitlilik üzerinde etkisi bulunmaktadır. Katılımcılar, İngiliz sömürgeciliğinin Burma'nın etnik ve kültürel çeşitliliği üzerindeki etkisinin, ülkenin sosyal, siyasi ve kültürel dokusunda kalıcı miraslar bırakan karmaşık ve çok yönlü bir olgu olduğunu söylemişlerdir.

İngiliz sömürgeciliğinin Burma'daki etnik çeşitlilik üzerinde etkisi olduğu sonucunu oluşturan ilk bulgu, İngiliz sömürgeciliğinin Burma'nın etnik yapısı üzerindeki etkisidir. Katılımcılar, İngiliz sömürgeciliğinin mirasının Myanmar'daki etnik manzarayı şekillendirmeye devam ettiği, nesiller boyu süren bölünmeler ve gerginliklerin sürdüğünü söylemişlerdir. İngiliz sömürge yönetiminin politikaları, etnik toplulukların parçalanmasında önemli bir rol oynamış ve bugün ülkeyi karakterize eden etnik çeşitliliğe zemin hazırlamıştır.

Etnik gerilimler ve kültürel koruma, İngiliz sömürgeciliğinin Burma'daki etnik çeşitlilik üzerinde etkisi olduğu sonucunu oluşturan ikinci bulgudur. Sömürgeciliğin yansımalarıyla boğuşan çeşitli etnik grupların karşılaştığı süregelen zorluklar sebebiyle ortaya çıkan etnik gerilimler, Burma'da İngiliz sömürge yönetimi tarafından teşvik edilen tarihsel bölünmelerden kaynaklanan tekrarlayan bir sorun olmuştur. Sömürgeci uygulamalar, Burma'daki etnik topluluklar arasında köklü bir kızgınlığa yol açarak bu gerilimleri daha da körüklemiştir. Etnik grupların sahip oldukları kültürel kimliklerin bastırılması ve dilsel çeşitliliğin erozyona uğraması, postkolonyal Myanmar'ın devlet inşası sürecindeki karmaşıklığı daha da artırmıştır.

İngiliz sömürgeciliğinin Burma'daki etnik çeşitlilik üzerinde etkisi olduğu sonucunu oluşturan üçüncü ve son bulgu, postkolonyal birlik çabaları ve azınlıkların korunması üzerinedir. Katılımcılar, Myanmar'ın devlet inşası sürecinde İngiliz sömürgeciliğinin mirasının ele alındığını ve İngiliz sömürge yönetiminin uygulamalarını telafi etmek için gösterilen çabaların olduğunu vurgulamışlardır. Devlet inşası sürecinde etnik birliği teşvik etme ve azınlık haklarını koruma girişimleri olsa da bu hedeflere ulaşma yolculuğu zorlu olmuş, siyasi mücadeleler ve müzakerelerle damgalanmıştır.

Burma'da İngiliz sömürgeciliği üzerine yapılan vaka çalışmasının üçüncü sonucuna göre, İngiliz sömürge yönetiminin devlet inşası sürecinde Burma'daki güç dağılımında rolü olduğu tespit edilmiştir. Katılımcılar, İngiliz sömürge yönetiminin Burma'da uyguladığı politikaların Myanmar'da iktidarın merkezileşmesine veya ademi merkezileşmesine belirli

katkıda bulunduğunu ve bunun ülkedeki devlet kurma inşası üzerindeki etkisi olduğunu vurgulamışlardır.

İngiliz sömürgeciliğinin devlet inşası sürecinde Burma'daki güç dağılımında rol oynadığı dair ilk bulgu, İngiliz sömürge yönetiminin ülkedeki güç dinamiklerini şekillendirmesidir. İngiliz sömürge yönetimi, Burma üzerindeki kontrol ve etkisini sürdürmek için çeşitli stratejiler kullanmıştır. İngilizlerin bu stratejileri genellikle gücün sömürge yetkililerinin elinde merkezileşmesiyle sonuçlanmıştır. Gücün merkezileşmesi ve ademi merkezileşmesi arasındaki bu hassas denge, İngiliz sömürge yönetimi altında ortaya çıkan ve hem merkezi hem de yerel güç merkezlerine yol açan karmaşık idari dinamiklerin ortaya çıkmasına neden olmuştur. Bu dinamikler arasındaki etkileşim, Burma'da ademi merkeziyetçi ve bölünmüş bir yönetim sistemi yaratmıştır. Ayrıca, İngiliz sömürgeciliğinin mirası, postkolonyal Myanmar'da ulus inşası ve devlet inşası süreçlerini etkilemeye devam etmiştir.

Sosyal ve kültürel dönüşümler, İngiliz sömürgeciliğinin devlet inşası sürecinde Burma'daki güç dağılımında rol oynadığı ikinci bulgudur. Myanmar'ın sosyal ve kültürel manzarası üzerinde etkileri olan İngiliz sömürgeciliği, ülkedeki etnik güç yapılarını önemli ölçüde değiştirmiş ve genellikle farklı etnik gruplar arasındaki gerilimleri tırmandırmıştır. Bu bağlamda katılımcılar, geleneksel güç yapılarının İngiliz sömürge yönetiminin etkisi altında aşındığını ve bu durumun etnik grupların zaman zaman İngiliz sömürge yönetimi yetkilileriyle iş birliğine yapmalarına yol açtığını belirtmişlerdir.

İngiliz sömürgeciliğinin devlet inşası sürecinde Burma'daki güç dağılımında rol oynadığı üçüncü bulgu, tarihsel bağlam ile yakından ilgilidir. Myanmar'ın İngiliz sömürgeciliğiyle sahip olduğu ortak tarihsel bağlam, Myanmar'ın devlet inşası sürecinin karmaşıklığının anlaşılmasında etkili olmuştur. İngiliz sömürgeciliğinin Burma tarihinde neden olduğu bürokratik gelişim ve idari evrim, İngiliz sömürge yönetiminin mirasının Myanmar'ın bürokratik kurumları üzerinde kalıcı etkiler bırakmıştır. Ayrıca, Burma'da tarihsel süreç içerisinde var olan etnik çeşitlilik, Myanmar'da iktidarın merkezileştirilmesi ve devlet inşasında zorluklar sunan etnik çeşitliliğe sahip doğasının dışavurumudur.

İletişim engelleri ve güven eksikliği, İngiliz sömürgeciliğinin devlet inşası sürecinde Burma'daki güç dağılımında rol oynadığı dördüncü ve son bulgu olmuştur. İngiliz sömürgeciliği dönemiyle Burma'da etnik gruplar arasında ortaya çıkan iletişim engelleri ve güven eksikliği, Myanmar'da etkili yönetişimi ve eşit güç dağılımını engellemişlerdir. İletişim engelleri, iletişim zorluklarının Myanmar'da iktidarın pekiştirilmesindeki güçlükleri artırdığını göstermektedir. Güven eksikliği ise devlet inşası sürecinde farklı paydaşlar arasında genellikle tarihi şikayetlerden kaynaklanan köklü güvensizliği oluşturmuştur.

Burma'da İngiliz sömürgeciliği üzerine yapılan vaka çalışmasından elde edilen dördüncü sonuç, Burma'daki İngiliz sömürge yönetiminin sömürgecilik karşıtı siyasi ve direniş hareketlerine neden olduğu üzerinedir. Katılımcılar, Burma'da İngiliz sömürgeciliğine karşı direniş hareketlerinin çok yönlü olduğunu ve direniş hareketlerinin Myanmar'ın devlet inşası ve siyasi gelişimini şekillendirdiğini aktarmışlardır.

İngiliz sömürgeciliğinin sömürge yönetiminin sömürgecilik karşıtı siyasi ve direniş hareketlerine neden olduğuna dair ilk bulgu, sömürge dönemindeki direniş hareketlerinin devlet inşası sürecinde siyasi hareketlere ve siyasi anlamdaki anlaşmalara etki etmesidir. Direniş hareketleri sadece sömürgeci otoriteye meydan okumakla kalmamış, aynı zamanda Myanmar'ın gelecekteki yönetim yapılarına zemin hazırlamada da önemli rol oynamıştır. Bir başka deyişle, sömürge dönemindeki direniş hareketleri, yalnızca sömürgeci yönetime karşı duran Burma halkının sömürge karşıtı yönelimini yansıtmamış, ayrıca Myanmar'ın bağımsız bir devletin yolunu açarak ülke tarihinde önemli bir yere sahip olmuştur.

İngiliz sömürgeciliğinin sömürge yönetiminin sömürgecilik karşıtı siyasi ve direniş hareketlerine neden olduğuna dair ikinci bulgu, sosyokültürel etkiler ve etnik dinamikler üzerine olmasıdır. İngiliz sömürgeciliğinin Burma'da yarattığı sosyokültürel etkiler ve bu etkilerin harekete geçirdiği etnik dinamikler, Burma'daki direniş hareketlerini şekillendirmiştir. Burma toplumu içerisindeki ideolojik bakış, etnik köken, sosyoekonomik koşullar, din ve kültürün etkisi; İngiliz sömürgeciliğine karşı direniş hareketlerini şekillendirmişlerdir. Bahsedilen bu faktörlerin etkisi, Myanmar'daki siyasi manzarayı etkilemeye devam etmekte ve devlet inşasındaki tarihsel köklerin önemini göstermektedir.

Burma üzerindeki küresel ve yerel güç mücadeleleri, İngiliz sömürgeciliğinin sömürge yönetiminin sömürgecilik karşıtı siyasi ve direniş hareketlerine neden olduğuna dair elde edilen üçüncü ve son bulgudur. Yerel anlamdaki örnekte direniş gruplarının İngiliz sömürgeciliğine direnmek için çeşitli sivil huzursuzluk ve grev biçimlerini kullanmaları, Myanmar'ın devlet inşası sürecini etkilemiştir. Ayrıca bu dönemdeki uluslararası güç mücadeleleri de Burma'daki İngiliz sömürge yönetimine karşı olan direniş hareketlerini tetiklemiştir. Burma'nın İkinci Dünya Savaşı'nda maruz kaldığı Japon işgali ve İngiliz sömürge yönetimine karşı Japonlar ile yapılan iş birliği, Burma direniş hareketlerinin yanı sıra direniş hareketlerinin sonucunu daha da karmaşık hale getirmiş ve bu da devlet inşasını etkileyen bir diğer unsur olmuştur.

Burma'da İngiliz sömürgeciliği üzerine yapılan vaka çalışmasından elde edilen beşinci ve son sonuç, Burma'daki İngiliz sömürgeciliğinin mirasının günümüzde Myanmar'da yaşanan siyasi zorluklarla ilişki olduğudur. Katılımcılar, Myanmar'ın sömürgeci geçmişinin günümüzdeki siyasi zorluklar bağlamında incelenmesinin, devlet inşasında yaşanan zorlukların anlaşılması adına gerekli olduğunu belirtmişlerdir.

İngiliz sömürgeciliğinin sömürge yönetiminin Burma'daki İngiliz sömürgeciliğinin mirasının günümüzde Myanmar'da yaşanan siyasi zorluklarla ilişki olduğuna dair elde edilen ilk bulgu, Burma'daki etnik kimlik ve etnik gruplar arasındaki güç dinamiklerinin Myanmar'ın günümüzdeki siyasetini etkilemesidir. Sömürgecilik mirası, günümüzde Myanmar'daki etnik kimliklerin siyaset arenasına yansımasını karmaşık hale getirmiş, siyasetteki güç dinamiklerini şekillendirmiş, etnik gruplar arasındaki bölünmeleri sürdürmüş, milliyetçiliği teşvik etmiş, toplumsal ve siyasi alanlarda gerilimleri sürekli hale getirmiştir.

İngiliz sömürgeciliğinin sömürge yönetiminin Burma'daki İngiliz sömürgeciliğinin mirasının günümüzde Myanmar'da yaşanan siyasi zorluklarla ilişki olduğuna dair elde edilen ikinci bulgu, sömürge politikalarının sonuçlarından birisi olan sosyoekonomik kalkınma ve küresel etkilerdir. Burma'daki ekonomik kalkınmada süregelen eşitsizlikler, İngiliz sömürgeciliğinin Myanmar'a getirdiği tarihsel eşitsizliklerin kalıcı yansımalarından bir

tanesidir. Katılımcılar, Myanmar'ın küresel konumu ve ekonomik gidişatı inkar edilemez bir şekilde sömürgeci geçmişinden etkilenmiş olduğunu belirtmiş ve ülkenin uluslararası ilişkiler ve ekonomik büyüme konusunda süregelen zorluklara zemin hazırladığını aktarmışlardır.

İngiliz sömürgeciliğinin mirası ile Myanmar'ın demokrasi ve yönetişim arayışıyla iç içe geçmiş siyasi yapısı, İngiliz sömürgeciliğinin sömürge yönetiminin Burma'daki İngiliz sömürgeciliğinin mirasının günümüzde Myanmar'da yaşanan siyasi zorluklarla ilişki olduğuna dair elde edilen üçüncü ve son bulgudur. Myanmar'da askeri yönetimden demokratik sisteme geçiş süreci ve istikrar arayışı, yıllar boyunca farklı şekillerde Myanmar siyasetinin gündemini oluşturmuştur. Myanmar, demokrasi ve daha iyi yönetişim için çabalarken, İngiliz sömürgeciliğinin geride bıraktığı mirası sebebiyle önemli engellerle karşılaşmaktadır.

Myanmar'daki devlet oluşumu sürecinde, İngiliz sömürgeciliğinin siyasi, kültürel ve ekonomik manzaraya derin etkisi olmuştur. Halen tartışmalı olsa da İngiliz sömürgeciliğinin Burma'da yarattığı uzun vadeli etkiler, Myanmar'ın siyasi kurumlarını, yönetim yapılarını ve devlet-toplum ilişkilerini etkilemeyi sürdürmektedir. İngiliz sömürge yönetimi dönemi, Britanya İmparatorluğu'ndan bağımsızlığını kazanan Burma'nın devlet inşası sürecini ve bugünün Myanmar'ı arasındaki bağlantının kavranması adına önemlidir.

SEKİZİNCİ BÖLÜM
SONUÇ

İngiliz sömürgeciliği, postkolonyal ülkelerin devlet inşası süreçlerinde sadece siyasi arenada değil; aynı zamanda toplumsal, kültürel ve ekonomik alanlarda da belirleyici bir rol oynamıştır. Bu süreç, postkolonyal toplumlarda etnik gruplar arasındaki ilişkilerde, kültürel kimlik oluşumunda ve ekonomik yapıdaki değişimlerde etkiler yaratmıştır. Toplumsal dinamiklerde meydana gelen değişimler, etnik gerilimler, kültürel sentezler ve ekonomik dönüşümler; İngiliz sömürgeciliğinin devlet inşası sürecinin günümüzdeki yansımalarını oluşturan değişkenler olarak sıralanmaktadır. Bu bağlamda, postkolonyal devletlerdeki siyasi istikrarsızlıklar, etnik çatışmalar ve kültürel dinamikler, sömürgecilik mirasının hala etkili olduğunu göstermektedirler.

Bu tez, İngiliz sömürgeciliğinin Sri Lanka ve Myanmar'ın devlet inşası süreçlerinde ne derecede etkili olduğu ve her iki vakadaki devlet inşası süreçlerini nasıl şekillendirdiği sorusuna yanıt aramıştır. Araştırma sorusuyla birlikte bu çalışmada, "H1: İngiliz sömürgeciliği, Sri Lanka ve Myanmar'ın devlet inşası süreçlerini etkilemiştir", "H2: İngiliz sömürgeciliği, Sri Lanka ve Myanmar'da devlet yapılarının oluşumunu etkilemiştir", "H3: İngiliz sömürgeciliği, Sri Lanka ve Myanmar'ın toplumsal ve kültürel dinamiklerini şekillendirmiştir" ve "H4: İngiliz sömürgeciliği, Sri Lanka ve Myanmar'ın ekonomik sistemlerinde ve doğal kaynakların kullanımında değişikliklere neden olmuştur" hipotezleri test edilmişlerdir.

Oluşturulan araştırma sorusunun daha önce yanıtlanıp yanıtlanmadığı, araştırma sorusunun beraberinde getirdiği hipotezlerin test edilip edilmedikleri, literatürde sırasıyla "sömürgecilik", "İngiliz sömürgeciliği", "devlet inşası", "sömürgecilik ve devlet inşası", "Sri Lanka'da devlet inşası", "Myanmar'da devlet inşası" ve "Sri Lanka'da ve Myanmar'da devlet inşası" başlıkları altında araştırılmıştır. Siyaset bilimi ve Uluslararası İlişkiler disiplini literatürlerindeki ilgili çalışmaların, bu tezin oluşturduğu araştırma sorusuna cevap verme ve hipotezleri test etmede metodolojik sorunlar yaşadıkları, veri eksikliklerine sahip oldukları, "sömürgecilik" ve "devlet inşası" kavramlarının birlikte incelenmesinde zayıf kaldıkları ve

son olarak da alternatif teorik yaklaşımları göz ardı ettikleri tespit edilmiştir. Bu durum, literatürdeki çalışmaların bu tezin araştırma sorusuna açık, derin ve tatmin edici bir cevap veremediklerini göstermiştir. Bu bağlamda bu çalışma, kapsamlı araştırmalara ihtiyaç duyulan bu konuda siyaset bilimi ve Uluslararası İlişkiler disiplini literatürlerine katkı sağlamıştır.

Araştırma sorusu kapsamında gerçekleştirilen literatür taraması neticesinde akademik yazında bazı bulgulara erişilmiştir. Bu çalışma kapsamında literatürler hakkında elde edilen ilk bulgu, Sri Lanka devlet inşası ve Myanmar devlet inşası literatürlerinin birbirlerinden farklı değişkenlerle incelenmiş olduklarıdır. İlgili literatürlerde iki tane eğilim tespit edilmiştir. Bunlardan ilki, literatürdeki çalışmaların çoğunluğunda Sri Lanka'nın ve Myanmar'ın devlet inşası süreçlerinde sömürgecilik mirasının izlerinin araştırılmalarıdır. Bir başka deyişle, İngiliz sömürge yönetimlerinin Seylan'da ve Burma'da izledikleri politikaların postkolonyal Sri Lanka ve Myanmar siyasetlerinde oluşturduğu vesayetler, araştırmacıların ilgilerini çeken en önemli konudur. Literatürdeki hâkim görüş, İngilizlerin geride bıraktıkları sömürgecilik mirasının, iki ülkenin devlet inşası süreçlerini etkilediği yönündedir. İkinci eğilim ise, Sri Lanka'nın ve Myanmar'ın devlet inşalarını oluşturan unsurların, Budizm bileşeni hariç, birbirlerinden farklı olarak ele alınmalarıdır. Örneğin, Sri Lanka devlet inşası literatüründe LTTE üzerine yapılan araştırmalar daha fazla iken, Myanmar devlet inşası literatüründeki çalışmalar etnik silahlı örgütler ve Tatmadaw üzerine yoğunlaşmışlardır. Bunun yanı sıra, Sri Lanka devlet inşası literatüründe "Sri Lankalılık" kimliği üzerinden ulus inşası kavramı incelenirken, Myanmar devlet inşası literatüründe ise ulus inşası kavramı "Burma Birliği" üzerinden tanımlanmıştır. Sri Lanka devlet inşası literatüründe incelenen diğer konular, iç savaş sonrası devletin yapılandırılmasının yanı sıra güç paylaşımı ve yönetişim tartışmalarıdır. Son olarak, Myanmar devlet inşası literatüründe ise radikal Budizm'in yükselişinin etkilerine odaklanılmıştır. Bu bağlamda bu tezde, iki vaka arasında ortak değişkenler üzerine çok az çalışma yapıldığı sonucuna ulaşılmıştır.

Akademik yazında Sri Lanka'nın ve Myanmar'ın devlet inşalarını ampirik açıdan inceleyen çalışmaların yalnızca liberal ve demokratik normlar çerçevesinde oluşturulmaları, tez kapsamında yapılan literatür taramasında elde edilen ikinci bulgudur. Sri Lanka vakasında liberal ve demokratik normlar çerçevesinde oluşturulmak istenen devlet inşasının

kökeni, literatürde İngiliz sömürgecilik dönemine dayandırılmıştır. Devlet inşası sürecinin karşılaştığı zorlukların sayısı tarihsel süreçte artığı görüşü, literatürde Sri Lanka'nın çok-etnikli toplumsal karakteriyle tanımlanmıştır. Sri Lanka toplumunun sahip olduğu çok etnikli toplumsal karakteri ve Sinhalalar ile Tamiller arasındaki etnik çatışmaları ele alan çalışmalar, Sri Lanka devlet inşası literatüründe toplumlar arasındaki ilişkilere ışık tutmuşlardır. İç ve dış faktörlerin incelediği Sri Lanka devlet inşası literatürü, genel hatlarıyla etnik azınlıkların haklarının garanti altına alınabileceği demokratik bir devlet inşasının mümkün olup olmadığı etmeye odaklanmıştır. Tıpkı Sri Lanka gibi Myanmar devlet inşasının da İngiliz sömürgecilik yönetimi dönemine dayandığını iddia eden çalışmalar olsa da literatürde Sri Lanka devlet inşası literatüründen farklı olarak Myanmar'ın sınır komşularının etkileri de incelenmiştir. Ayrıca, Myanmar'daki demokratik süreci kesintiye uğratan askeri darbelerin ve Tatmadaw'ın askeri doktrininin devlet inşasına olan etkileri, Myanmar'ın devlet inşası literatürünü Sri Lanka'nın devlet inşası literatüründen ayıran diğer başlıklardır. Bununla birlikte, Myanmar'da etnik silahlı örgütler arasındaki çatışmaların devam etmesi, başarısız olan Burma Birliği, çokseslilik içerisindeki Tatmadaw yönetiminin oluşturduğu hibrit yönetişim konuları, Myanmar devlet inşası literatürünü Sri Lanka devlet inşası literatüründen ayıran diğer konulardır. Sri Lanka ve Myanmar vakalarının devlet inşasındaki tek orta literatürü ise Budizm üzerinedir. Budist inancın ve grupların Sri Lanka ve Myanmar siyasetlerine olan etkileri, devlet inşası literatüründe karşılaştırmalı vaka analizi olarak incelenmiştir ve literatürdeki çalışmalara konu olmuşlardır.

Yapılan literatür taraması sonucunda akademik yazın hakkında elde edilen üçüncü bulgu, araştırmacıların Sri Lanka'nın ve Myanmar'ın devlet inşası süreçleriyle ilgili vaka çalışmalarına çoğunlukla Batı-merkezli yaklaşmalarıdır. Literatürdeki çalışmalarda devlet inşasında başarı kıstaslarının liberal ve demokratik normlar çerçevesinden tanımlanmaları, akademik yazındaki çalışmaların ister istemez Batı-merkezli incelenmelerine sebep olmuştur. Örneğin, iki ülke hakkında saha çalışmalarının yapıldığı raporlar, Batı-merkezli kuruluşlar tarafından fonlanmışlardır. Bu sebepten ötürü, raporların yanlı oldukları ve Sri Lanka siyasetine nüfuz etmek isteyen Hindistan ile Myanmar siyasetini şekillendirmeye çalışan Çin karşıtı oldukları sonucuna varılmıştır.

Bu çalışmada, literatür taramasının ardından bu tezde, araştırma sorusuna verilen cevaplar olan hipotezler, “Seylan’da İngiliz Sömürgeciliği Üzerine Vaka Analizi” ile “Burma’da İngiliz Sömürgeciliği Üzerine Vaka Analizi” başlıklarıyla sunulan vaka analizleri üzerinden test edilmişlerdir. Bu tez kapsamında ilk olarak, çalışmada H1 hipotezi olarak belirtilen “İngiliz sömürgeciliği, Sri Lanka ve Myanmar'ın devlet inşası süreçlerini etkilemiştir” hipotezi test edilmiştir. Sri Lanka’nın ve Myanmar'ın devlet inşası süreçlerinde kritik bir dönem olarak öne çıkan İngiliz sömürge yönetimi, iki ülkede de farklı yollarla kendini göstermiştir. İngiliz sömürgeciliği, Sri Lanka'da devlet inşası sürecini etkilemiş ve toplumun etnik ve dini dinamiklerinde izler bırakmıştır. İngiliz sömürge yönetimi dönemi, Seylan adasında başta Sinhalalar ve Tamiller olmak üzere çeşitli etnik gruplar arasındaki ilişkileri şekillendirmiş ve etnik kimliklerin belirginleşmesinin önünü açmıştır. Bu dönemde oluşturulan yönetim sistemleri, etnik gruplar arasında güç dengesizliklerine yol açarak, günümüzde hala devam eden etnik gerginliklere zemin hazırlamışlardır. Ayrıca, İngiliz sömürge döneminin etkisi altında oluşturulması planlanan ortak "Sri Lankalılık" kimliğinin, ülkenin bağımsızlığını kazanmasının ardından devlet inşasının temelini oluşturup oluşturmadığı sorusuna hala cevap verilememiştir.

Tıpkı Sri Lanka gibi Myanmar'da da İngiliz sömürgeciliği devlet inşası üzerinde etkili olmuş ve bu etki, özellikle ülkede sayıları bir hayli fazla olan etnik gruplar arasındaki çeşitlilik ve askeri yönetim üzerinde belirgin hale gelmiştir. İngiliz sömürge yönetimi dönemi, Myanmar'da da farklı etnik gruplar arasında güç dinamiklerini belirlemiş ve devlet inşası sürecinde devam eden bu durum, günümüzde etnik gerginliklere neden olan bir sömürgecilik mirası bırakmıştır. Özellikle Tatmadaw askeri doktrini, İngiliz sömürgeciliğinin etkisi altında şekillenmiş ve Myanmar’da askeri yönetimin devlet inşasını belirlemedeki etkisini göstermiştir. Bu durum günümüzde, Myanmar'da demokratik sürecin askıya alındığı ve etnik gruplar arasındaki çatışmaların devam ettiği bağlamlarda hala hissedilmektedir. Elde edilen veriler ışığında bu tezde H1 hipotezi doğrulanmaktadır. İngiliz sömürgeciliği, Sri Lanka ve Myanmar'ın devlet inşası süreçlerini etkilemiş ve bu etki, her iki ülkede de farklılıklar göstermiştir. Bu etkileşim, günümüzde hala devam eden toplumsal, kültürel ve siyasi dinamiklerin temelini oluşturmuştur.

Bu tez kapsamında ikinci olarak, çalışmada H2 hipotezi olarak belirtilen "İngiliz sömürgeciliği, Sri Lanka ve Myanmar'da devlet yapılarının oluşumunu etkilemiştir" hipotezi test edilmiştir. İngiliz sömürgeciliği, Sri Lanka'nın ve Myanmar'ın devlet yapılarının oluşumlarını etkileyerek, iki ülkenin siyasi, sosyal ve kültürel yapılarında izler bırakmıştır. Bu etki, sadece sömürge döneminde değil; aynı zamanda postkolonyal dönemle birlikte başlayan süreçte de belirleyici bir faktör olmuştur. İngiliz sömürgeciliğinin Sri Lanka'daki devlet yapılarına etkisi, LTTE'nin devlet inşası girişimleri ve iç savaş sonrası yaşanan güç paylaşımı tartışmaları üzerinden açıkça görülmektedir. LTTE, Tamil etnik kimliği temelinde devlet inşa etme çabalarıyla, İngiliz sömürge döneminin etkilerini günümüze taşıyan bir olgu sunmuştur. LTTE'nin başarısız olan devlet inşası çabaları, İngiliz sömürge yönetimi dönemindeki toplumsal ve etnik ayrışmanın devam ettiğini göstermiştir. Bununla birlikte, iç savaş sonrasında da yaşanan güç paylaşımı tartışmaları, Sri Lanka'da İngiliz sömürgeciliğinin devlet inşası sürecinde bıraktığı yönetim ve güç dinamiklerinin yansımalarını gözler önüne sermiştir. Dolayısıyla, Sri Lanka'da İngiliz sömürgeciliğinin devlet inşasındaki etkileri, devlet yapılarının oluşumlarındaki zorlukları ve güç mücadelelerini günümüze taşımıştır.

Myanmar'da ise Tatmadaw askeri doktrini ve etnik silahlı örgütlerin varlıkları, İngiliz sömürge yönetiminin mirasının devlet inşası sürecini etkilediğini ve bu mirasın günümüzde de devam ettiğini gösteren belirgin unsurlardır. Tatmadaw, İngiliz sömürge yönetimi döneminin etkisi altında şekillenmiş ve ülkedeki askeri yönetimi belirleyen önemli bir aktör haline gelmiştir. Ordunun siyasette olmaya devam etmesi, İngiliz sömürgeciliğinin devlet yapısına olan etkisinin Myanmar'da devam ettiğini göstermektedir. Etnik silahlı örgütlerin varlıkları ve etkileri, yine İngiliz sömürge yönetimi döneminde belirlenen etnik gruplar arasındaki güç dinamiklerinin günümüzde hala etkili olduğunun göstergeleri arasındadır. Bu bağlamda, İngiliz sömürgeciliğinin Myanmar'daki devlet oluşumu üzerindeki etkileri, devam eden askeri yönetim ve etnik çatışmaların gölgesinde ortaya çıkmaktadır. Tatmadaw'ın 1 Şubat 2021'deki askeri darbesi ve ardından şiddetlenerek devam eden etnik silahlı örgütler arasındaki çatışmalar, İngiliz sömürge yönetiminin devlet inşasındaki bu etkisinin günümüzde devam ettiği gözler önüne sermiştir. Bahsedilen bu vakalar, H2 hipotezini doğrulamaktadırlar. İngiliz sömürgeciliği, Sri Lanka ve Myanmar'da devlet

yapılarının oluşumunu etkilemiş ve bu etki, günümüzde iki ülke siyasetini şekillendirmeye devam etmektedir.

Bu tez kapsamında üçüncü olarak, çalışmada H3 hipotezi olarak belirtilen "İngiliz sömürgeciliği, Sri Lanka ve Myanmar'ın toplumsal ve kültürel dinamiklerini şekillendirmiştir" hipotezi test edilmiştir. Tezin temel bulgularına göre İngiliz sömürgeciliği, Sri Lanka'nın ve Myanmar'ın toplumsal ve kültürel dinamiklerini etkileyerek, iki ülkedeki sosyal yapıları şekillendirmiştir. Sri Lanka'da toplumsal ve kültürel dinamikleri etkileyen İngiliz sömürgeciliği, özellikle de "Sri Lankalılık" kimliği bağlamında ulus inşası üzerinde belirleyici bir rol oynamıştır. İngiliz sömürge yönetimi döneminde uygulanan politikalar, toplumun farklı etnik gruplarının tek bir ortak kimlik altında birleştirilmesine yönelik çabalarla şekillendirmiştir. Bu durum, Sri Lanka'da etnik gruplar arasında bir ulusal kimlik oluşturulmaya çalışıldığını göstermektedir. Bununla birlikte, her ne kadar "Sri Lankalılık" kavramı sömürgecilik mirasının bir yansıması olarak günümüzde ülkenin toplumsal dokusunu etkilemeye devam etse de ortak bir "Sri Lankalılık" kimliğinin devlet inşası sürecinde başarılıyla oluşturulup oluşturulamadığı sorusunun cevabı muğlaktır.

Myanmar'da ise İngiliz sömürge yönetiminin mirasının günümüzdeki yansımaları arasında radikal Budizm'in yükselişi ve etnik gerilimler konuları öne çıkmışlardır. İngiliz sömürge yönetimi tarafından oluşturulan etnik ve dini dinamikler, Myanmar'daki toplumsal dokuyu etkilemiş ve bu etki, özellikle radikal Budizm'in yükselişi ile belirginleşmiştir. Bu dinamik, İngiliz sömürgeciliğinin kültürel mirasının, günümüzde hala devam eden etnik gerilimlere olan yansımasını işaret etmektedir. Radikal Budizm, Myanmar'da etnik çatışmaların, azınlıkların haklarına yönelik ihlallerin ve toplumsal gerilimlerin yansımaları olarak ifade edilmekte ve bu da İngiliz sömürgeciliğinin kültürel dinamiklere olan etkisinin günümüzdeki somut göstergelerinden bir tanesi olarak görülmektedir. Bu bağlamda, H3 hipotezinin doğruluğu, İngiliz sömürgeciliğinin Sri Lanka ve Myanmar'ın devlet inşası süreçlerindeki toplumsal ve kültürel dinamikleri şekillendirdiğini ve bu etkilerin günümüzde hala belirgin bir şekilde var olduğunu ortaya koymuştur.

Bu tez kapsamında dördüncü ve son olarak, çalışmada H4 hipotezi olarak belirtilen "İngiliz sömürgeciliği, Sri Lanka ve Myanmar'ın ekonomik sistemlerinde ve doğal kaynakların kullanımında değişikliklere neden olmuştur" hipotezi test edilmiştir. Test edilen H4 hipotezi çerçevesinde, İngiliz sömürgeciliğinin Sri Lanka'nın ve Myanmar'ın devlet inşası süreçlerindeki ekonomik sistemleri ile doğal kaynakların kullanımı üzerindeki etkileri ele alınmış, İngiliz sömürge yönetimi dönemlerinin iki ülkenin ekonomik yapılarını nasıl şekillendirdikleri ve günümüzdeki ekonomik zorlukları nasıl etkiledikleri incelenmiştir. İngiliz sömürgeciliği, Sri Lanka'nın ekonomik yapısında önemli değişikliklere neden olmuş ve ülkenin bağımsızlık sonrasındaki ekonomik görünümü etkilemiştir. İngiliz sömürge yönetimi döneminde uygulanan ekonomik politikalar; tarım, ticaret ve endüstri gibi sektörlerdeki dengeleri belirlemişler ve bu etkiler bağımsızlık sonrasında da devam etmişlerdir. Özellikle plantasyon ekonomisi, İngiliz sömürge yönetimi döneminde başlatılan tarım pratiklerinin ve ticaret politikalarının bir sonucu olarak belirginleşmiştir. Plantasyon ekonomisinin yarattığı durum, günümüzde bile Sri Lanka'nın ekonomik zorlukları ve bağımlılıkları konusunda önemli bir faktör olmayı sürdürmektedir.

İngiliz sömürgeciliğinin Myanmar'ın devlet inşası sürecindeki etkileri ise özellikle Burma Birliği bağlamında ekonomik sömürü üzerinden açığa çıkmıştır. İngiliz sömürge yönetimi döneminde Burma'da uygulanan ekonomi politikaları, doğal kaynakların kullanımını şekillendirmiş ve ülkenin ekonomik zenginliklerinin nasıl sömürüleceğini belirlemiştir. Bu durum, günümüzde Myanmar'ın yaşadığı ekonomik zorlukların ve kaynakların adil olmayan kullanımının temel nedenlerinin başında gelmektedir. Etnik gruplar arasındaki ekonomik eşitsizlikler ve doğal kaynakların kullanımındaki dengesizlikler, İngiliz sömürgeciliğinin Myanmar'da bıraktığı mirasın somut bir göstergesidir. Bununla birlikte yaşanan ekonomik sorunlar, Tatmadaw'ın Myanmar siyasetinde etkili bir rol oynamasına sebep olmuştur. Elde edilen veriler ışığında bu tezde H4 hipotezi doğrulanmaktadır.

Bu çalışmada, ampirik çalışmalar neticesinde doğrulanan hipotezler neticesinde, İngiliz sömürgeciliğinin İngiliz sömürgeciliğinin Sri Lanka ve Myanmar'ın devlet inşası süreçlerinde ne derecede etkili olduğu ve her iki vakadaki devlet inşası süreçlerini nasıl şekillendirdiğine dair sonuçlara ulaşılmıştır.

İngiliz sömürgeciliği, Sri Lanka'nın sosyoekonomik ve altyapısal açılardan izler bırakmıştır. Batı'nın demokrasi ve liberalizm gibi idealleri, Sri Lanka'daki yerel siyasi düşüncelerle etkileşime girerek, Sinhalaların "uzlaşma" kültürüyle örtüşerek devlet yapısına dahil edilmiştir. Bu idealler, demokratikleşme ve anayasal reformlar gibi önemli adımları teşvik ederek genel oy hakkının tanınmasına zemin hazırlamışlardır. Ayrıca, İngiliz sömürge yönetiminin tarım ve ticaret faaliyetleri Sri Lanka'nın ekonomik yapısını değiştirerek yeni tarım ürünlerinin tanıtılması ve altyapı yatırımlarıyla öne çıkmıştır. Bununla birlikte, toprak mülkiyeti ve dağılımındaki değişiklikler sosyal ve siyasi eşitsizlikleri beraberinde getirmiştir. İngiliz sömürgeciliği dönemi Budizm üzerinde de etkili olmuş, toplumdaki din değişikliklerine ve Protestan unsurlar içeren farklı bir Budizm biçiminin ortaya çıkmasına yol açmıştır. Bağımsızlık sürecinde ise Sri Lanka'nın barışçıl geçişi ve askeri direnişin olmaması, yerel siyasi elitin pragmatik yaklaşımıyla mümkün olmuştur. İngiliz sömürgeciliği, Sri Lanka'nın siyasi, ekonomik ve kültürel yapısını şekillendirerek ülkenin postkolonyal kimliğini belirlemiştir.

İngiliz sömürge yönetiminin izlediği politikalar, Sri Lanka'nın devlet inşası sürecinde özellikle kimlik ve sosyopolitik dinamiklerine etki etmiştir. Bu süreçte, İngiliz sömürge yönetiminin uyguladığı "Böl ve Yönet" politikası, etnik ve dini farklılıkları vurgulayarak toplumlar üzerindeki kontrolü sürdürme amacının bir yansıması olarak öne çıkmıştır. Ayrıca, postkolonyal dönemde izlenen "Sadece Sinhala" politikası, milliyetçilik ve kimlik siyasetlerinin ortaya çıkmasına sebep olmuş ve Sinhala-Tamil ayrımını körükleyerek iç savaşın zeminini oluşturmuştur. Sinhala dilinin resmi dil ilan edilmesi örneğinde olduğu gibi devlet inşası sürecinde izlenen dil politikaları da Sri Lanka'daki toplumların bölünmesi üzerinde etkili olmuş ve bu süreç Sri Lanka'nın başta etnik, dini ve milliyetçi faktörlerden oluşan sosyopolitik dinamikleri belirlemiştir.

Sri Lanka'da ortaya çıkan direniş hareketleri, İngiliz sömürgeciliğine karşı verilen mücadelede önemli bir rol oynamıştır ve ülkenin devlet inşası sürecini etkilemiştir. İngiliz sömürge yönetiminin etnik ve dini ayrımcılık politikalarıyla şekillenen milliyetçi hareketler, Sri Lanka toplumunda güçlü bir ulusal kimlik duygusu oluşturmuştur. Sri Lanka'daki milliyetçiler, Hindistan'daki bağımsızlık hareketinden farklı olarak İngiliz yönetimiyle iş birliği yapma eğiliminde olmuş ve bazı gruplar İngilizlerle yakın ilişkiler kurmuştur.

İngilizlerin halkı manipüle etme ve milliyetçi grupları bastırma çabaları da Sri Lanka'daki milliyetçi hareketleri etkileyen diğer değişkenler olarak göze çarpmışlardır. Ayrıca Sri Lanka'nın ekonomik ve siyasi yapısını şekillendiren ve bağımsızlık sonrası inşasını şekillendiren İngiliz sömürgeciliğine karşı verilen bağımsızlık mücadelesi, özyönetim taleplerinin artmasıyla adım adım gerçekleşmiş ve ülkenin İngiliz sömürgeciliğinden kurtuluşunu sağlamıştır. Buna rağmen Sri Lanka, bağımsızlık sonrasındaki postkolonyal dönemde etnik ve dini gruplar arasındaki ulusal bütünlük sorunlarıyla ve İngiliz sömürgeciliğinin mirası olarak kalan zorluklarla mücadele etmek zorunda kalmıştır. Bu süreç, Sri Lanka'nın devlet oluşumu ve ulusal kimlik arayışında önemli bir kilometre taşı olmuştur.

Sri Lanka'daki etnik ve dini gerilimler, uzun bir tarihsel evrimin sonucudur ve Sri Lanka'nın devlet inşası üzerinde önemli bir etkiye sahiptir. Sri Lanka'nın demografik yapısını değiştiren İngilizlerin "Böl ve Yönet" politikası, etnik ve dini gruplar arasındaki ilişkileri etkileyerek toplumlar arasındaki ayrımcılığı derinleştirmiştir. Ancak, bu gerilimlerin kökenleri İngiliz sömürgeciliği dönemine dayanmamakla birlikte sömürge öncesi döneme de uzanmaktadır. Sri Lanka'nın çok kültürlü yapısının tarihsel kökleri ve Sinhala kralları ile Tamil istilacıları arasındaki geçmiş etkileşimler, etnik ve dini gerilimlerin sadece sömürgecilikle değil; aynı zamanda tarihsel süreçlerle de bağlantılı olduğunu göstermektedir. Dolayısıyla, İngiliz sömürge yönetimi, Sri Lanka'nın çok kültürlü yapısını ve tarih boyunca gelişen yönetim geleneğini şekillendiren unsurlardan sadece bir tanesidir.

İngiliz sömürgeciliğinin Sri Lanka'nın devlet yapısı üzerindeki uzun vadeli etkileri; siyaset, hukuk ve kurumsal yapılar açısından belirgin olmuştur. Sri Lanka'nın devlet yapısının oluşturulmasında İngiliz sömürgeciliğinin izleri, demokratik kurumlar ve parlamenter sistem gibi unsurların temellerini atmıştır. Bu temeller, günümüzde Sri Lanka siyasetinin vazgeçilmez unsurları arasında yer almaktadır. Ayrıca, İngiliz sömürgeciliğinin devlet inşası sürecindeki etkisi, postkolonyal dönemdeki Sri Lanka'nın siyasi elitlerin belirlenmesini ve kamu hizmetinin siyasallaşmasını şekillendirmiştir. Sonuç olarak, Sri Lanka'nın bağımsızlık sonrası siyasi değişimleri, İngiliz etkisinin günümüz siyasi manzarasına nasıl yansıdığını gözler önüne sermektedir. İngiliz sömürgeciliğinin etkisiyle

oluşturulan yasal ve kurumsal çerçeve, Sri Lanka'da hala İngiliz sömürge döneminden kalma izleri taşımaktadır.

Myanmar'ın devlet inşası sürecinde İngiliz sömürgeciliğinin etkisi, özellikle Burma'da kurulan İngiliz sömürge yönetiminin oluşturduğu karmaşık yönetişim yapılarında belirgin hale gelmiştir. İdari otoritenin ve bürokratik gücün yoğunluğu, yerel yönetişimdeki kısıtlamalar ve siyasi yapıların merkezileşmesi gibi faktörler, Myanmar'ın devlet inşası sürecini önemli ölçüde etkileyen unsurlar arasında bulunmaktadırlar. Burma'daki İngiliz sömürge yönetiminin etkileri, İngiliz sömürge yönetimi tarafından kurulan idari yapılar ve siyasi sistemlerin etkisiyle doğrudan ortaya çıkmıştır. Hukuk ve yargı sistemlerinin İngiliz modeline dönüşümü ile yerel yönetişim ve bölgesel dinamikler arasındaki ilişki, coğrafi ayrımlarla derinleşmiştir. İngiliz sömürgeciliği döneminde oluşturulan bürokratik kurumlar ve hükümet yapıları, postkolonyal dönemdeki Myanmar'ın yönetişim yapısını uzun vadede etkilemiştir. Ayrıca, İngiliz sömürge yönetiminin mirasının devlet inşası sürecindeki etkisi, postkolonyal dönemdeki hükümet geçişleri ve anayasal değişikliklerle birlikte daha belirgin hale gelmiştir. Bu bağlamda, İngiliz sömürgeciliğinin bıraktığı miras, bağımsızlık sonrası Myanmar'ın siyasi ve idari yapısını oluşturmuştur.

Etnik çeşitlilik, İngiliz sömürgeciliğinin Myanmar'ın devlet inşası sürecinde etkili olduğu bir diğer konu olmuştur. İngiliz sömürge yönetiminin Burma'da tercih ettiği "Böl ve Yönet" politikası, Myanmar'ın siyasi ve toplumsal yapısını şekillendirmiştir. Bu politika ile birlikte marjinalleşen etnik azınlıklar ve ortaya çıkan siyasi partiler, Myanmar'ın devlet inşası sürecinde önemli roller üstlenmiştir. Diğer açıdan bakıldığında, İngilizlerin Burma'da uyguladığı politikalar, ülkedeki etnik bölünmeyi artırmış ve günümüzde hala devam eden etnik gerginliklerin kökenini oluşturmuştur. Özellikle "Böl ve Yönet" politikasının neticesi olarak İngiliz sömürgeciliğinin Myanmar'ın devlet inşası sürecindeki etkisi yalnızca sosyal değil aynı zamanda askeri ve idari düzeyde olmak üzere etnik gruplar arasındaki ayrımı genişletmiştir. Nihai olarak, İngiliz sömürgeciliğinin Myanmar'daki etnik çeşitliliği etkilediği ve günümüzdeki etnik gruplar arasındaki çatışma ve bölünmenin İngiliz sömürgeciliği döneminde izlenen politikalar sebebiyle devam ettiği görülmektedir.

Myanmar'ın devlet inşası sürecinde İngiliz sömürgeciliğinin belirleyici etkilerinden biri de yönetişim yapıları ve güç dağılımı konularıdır. İngilizler dolaylı sömürge yönetimiyle her ne kadar Myanmar'daki yerel otoriteyi korumayı amaçlasalar da geleneksel otoriteyi sürdürememişler ve "Böl ve Yönet" politikasının neticesi olarak etnik gerilimlerin artmasının önünü alamamışlardır. Ademi merkeziyetçilik siyasetiyle yerel yönetimleri güçlendirmeye çalışan İngiliz sömürge yönetimi, bölgesel ayrılıkları daha da derinleştirmiştir. Bunun sonucunda, İngiliz sömürge yönetiminin Myanmar'ın devlet inşası olan etkisi, bağımsızlık sonrasında zaten körüklenmiş olan etnik ayrılıkları ve toplumlar arasındaki güç dengesizliklerini daha da artırmıştır. Bugün hala devam eden çatışmalara ve yönetim zorluklarına neden olan bu durum, Myanmar'da siyasi ve toplumsal dinamikleri etkilemiştir.

Sömürgecilik karşıtı siyasi ve direniş hareketleri, İngiliz sömürgeciliğinin Myanmar'ın devlet inşasını şekillendiren bir diğer önemli değişkenler olmuşlardır. İngiliz sömürgeciliği döneminde etnik bölgelerin ve azınlıkların İngiliz sömürge yönetimine karşı gösterdiği direniş hareketleri ve bu hareketlerin Myanmar'ın bağımsızlık mücadelesindeki rolü, Myanmar'ın devlet inşası sürecini şekillendirmişlerdir. Özellikle, Thakin hareketi gibi önemli siyasi oluşumlar, Burmalıların İngilizlere karşı mücadelede kilit bir rol oynamış ve Burma'nın milli kimliğinin şekillenmesine katkıda bulunmuştur. İkinci Dünya Savaşı sırasında yaşanan Japon işgali ve Panglong Anlaşması gibi gelişmeler, bağımsızlık sonrası etnik gruplar arasında devlet inşasındaki siyasi uzlaşmanın önemini ortaya koymuşlardır. Bu süreçte, AFPFL gibi çeşitli siyasi grupların bir araya gelerek ulusal bir kimlik oluşturma çabaları ve etnik grupların çeşitliliğini tanıyan anlaşmalar, devletin kapsayıcı bir yapıya kavuşmasında kritik bir rol oynamışlardır. İngiliz sömürgeciliğine karşı yapılan direniş hareketleri, bağımsızlık sonrası devlet inşası sürecindeki zorlukları ve iç savaş gibi çatışmaları şekillendirmişlerdir. Myanmar'daki askeri rejimlerin, devleti kontrol altında tutma ve isyanları bastırma siyaseti, devletin yönetim biçimini ve politikalarını etkilemiştir. Ayrıca, devletin sürekli bir kriz durumu algısıyla hareket etmesi, yönetişim yaklaşımını ve hükümetin davranışlarını belirlemiştir. Sonuç olarak, Burma'daki direniş hareketlerinin, Myanmar'ın devlet inşası sürecinin dinamiklerini ve son şeklini önemli ölçüde etkilediği ve bu hareketlerin bağımsızlık sonrası siyasi manzaranın oluşumunda belirleyici bir rol oynadığı görülmektedir.

İngiliz sömürgeciliği döneminde oluşturulan miras, Myanmar'ın devlet inşası sürecinde etnik kimliklerin şekillenmesi, etnik bölünmelerin derinleşmesi ve milliyetçilik hareketlerinin ortaya çıkması üzerinde belirgin bir etki bırakmıştır. Postkolonyal dönemde görülmeye devam eden sömürgeciliğin kalıcı etkileri, Myanmar'ın devlet inşası sürecindeki sınırların çizimi, yönetim yapıları ve etnik gruplar arasındaki eşitsizlikler olarak uzun vadeli etkileriyle devam etmiştir. Ayrıca, etnik kimliklerin ve bölünmelerin milliyetçi politikaları şekillendirmesi de Myanmar'ın devlet inşasında görülen ve günümüze yansıyan unsur olmuşlardır. Bu bağlamda, İngiliz sömürge yönetiminin bıraktığı miras ve devlet inşası sürecine olan yansımaları, günümüz Myanmar'ında siyasi zorlukların temelini oluşturmuş ve etnik çatışmaları körüklemiştir.

Bu çalışma, literatüre ampirik, kavramsal ve metodolojik katkılarda bulunmuştur. Seylan'da İngiliz sömürgeciliği ile Burma'da İngiliz sömürgeciliğinin karşılaştırmalı vaka analizleriyle literatüre sağladığı ampirik katkının yanı sıra, bu tez aynı zamanda kavramsal zeminde akademik yazına katkıda bulunmayı da amaçlamıştır. İngiliz sömürge yönetiminin Sri Lanka ve Myanmar vakaları üzerindeki etkilerini analitik bir bakış açısıyla inceleyen bu çalışma, "sömürgecilik" ve "devlet inşası" kavramlarını birleştirerek, sömürge döneminin bu ülkelerde nasıl dönüşümlere yol açtığını ortaya koymuştur. Genellikle genel etkileri üzerine eğilen literatürdeki diğer çalışmalardan farklı olarak, bu tez iki vakadaki bölgesel farklılıkları vurgulayarak ve iki ülkedeki yerel dinamiklere odaklanarak literatüre daha özgün bir bakış açısı sunmayı hedeflemiştir. Aynı zamanda, İngiliz sömürgeciliğinin bıraktığı sömürgecilik mirasının devlet inşası süreçleri bağlamında da ele alan bu çalışma, Sri Lanka'nın ve Myanmar'ın postkolonyal dönemdeki devlet yapılarının dönüşümlerine anlamak adına literatüre farklı bir katkı sağlamıştır.

Tezi literatürdeki çalışmalardan farklı kılan en önemli etmen, birincil kaynakları içermesidir. Literatür taraması ve İngiliz sömürge dönemine ait belgelerin analizi sonucunda ortaya çıkan çerçeve temel alınarak, uzman görüşmeleri düzenlenmiş ve birincil kaynaklardan veri toplanmıştır. Uzman görüşmeleri için Sri Lanka ve Myanmar'dan akademisyenler, sivil toplum örgütü liderleri, bürokratlar, siyasetçiler, eski bakanlar, gazeteciler ve çeşitli zümrelerden diğer uzmanlarla iletişim kurulmuştur. Sri Lanka vakası

için dokuz ve Myanmar vakası için beş kişi olmak üzere toplamda on dört kişiyle mülakat yapılmıştır. Katılımcıların farklı zümrelerden oluşturulmuştur.

Sri Lanka vakası için sırasıyla Prof. Dr. Rajiva Wijesinha (Eski Sri Lanka Parlamentosu Üyesi, Eski Yüksek Öğretim Bakanı, Eski Barış Sürecini Koordinasyondan Sorumlu Genel Sekreteri, Eski Afet Yönetimi ve İnsan Hakları Bakanlığı Sekreteri), Saranya Hasanthi Urugodawatte Dissanayake (Sri Lanka'nın Ankara Büyükelçisi), Prof. Dr. Nayani Melegoda (Kolombo Üniversitesi Tarih Bölümü Öğretim Üyesi), Prof. Dr. Osantha Nayanapriya Thalpawila (Kelaniya Üniversitesi Siyaset Bilimi Bölümü Öğretim Üyesi), Prof. Dr. Razeen Sally (Londra Ekonomi Okulu Eski Öğretim Üyesi, Singapur Ulusal Üniversitesi Kamu Politikaları Bölümü Eski Öğretim Üyesi, Avrupa Uluslararası Politik Ekonomi Merkezi Direktörü), Prof. Dr. Rohan Gunaratna (Singapur Nanyang Teknoloji Üniversitesi Güvenlik Çalışmaları Bölümü Öğretim Üyesi), Dr. Paikiasothy Saravanamuttu (Politika Alternatifleri Merkezi Kurucusu, Uluslararası Af Örgütü Danışmanı, Sri Lanka Ulusal Barış Konseyi Vatandaş Barış Ödülü Sahibi), Prof. Dr. Mohamed Anifa Fowsar (Sri Lanka Güneydoğu Üniversitesi Siyaset Bilimi Bölümü Öğretim Üyesi) ve son olarak ise Prof. Dr. Shanthini Ganeshalingam (Jaffna Üniversitesi Siyaset Bilimi Bölümü Öğretim Üyesi) ile görüşülmüştür.

Myanmar vakası için ise sırasıyla Myanmar vakası için ise Prof. Dr. Thin Thin Aye (Yangon Üniversitesi Tarih Bölümü Başkanı ve Öğretim Üyesi), Doç. Dr. Daw Lwin Cho Latt (Yangon Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü Öğretim Üyesi), Saya U Kyaw Lin Oo (Eski Adı Myanmar Barış Merkezi olarak bilinen Ulusal Uzlaşma ve Barış Merkezi Başkanı), Prof. Dr. Michael W. Charney (Londra Üniversitesi Oryantal ve Afrika Çalışmaları Okulu Asya Askeri Tarihi Bölümü Öğretim Üyesi) ve son olarak da Prof. Dr. Jonathan Saha (Durham Üniversitesi Tarih Bölümü Öğretim Üyesi) ile mülakat gerçekleştirilmiştir.

Sri Lanka vakasında etnik farklılıklara önem verilerek Sinhala ve Tamil toplumlarına mensup kişilerin dengeli sayıda olmaları sağlanmıştır. Myanmar vakasında ise 1 Şubat 2021'de Tatmadaw'ın gerçekleştirdiği askeri darbe, katılımcıların kendilerini sınırlı ve

tereddütlü şekilde ifade etmelerine sebebiyet vermiştir. Konunun uzmanlarıyla yapılan mülakatlardan toplanan verilerin nitel veri analiz programı olan MAXQDA üzerinden analiz edilmesi ve nitel veri analizinde tematik analizin tercih edilmesi, bu tezin literatüre yaptığı metodolojik katkıyı güçlendiren diğer etmenler olmuşlardır.

Bu tezde belirli sınırlılıklar uygulanmıştır. Uygulanan ilk sınırlılık, zaman kısıtlamasıdır. İngiliz sömürgeciliği geniş bir tarihsel sürece yayılmış olsa da bu tezin vaka analizlerinde yalnızca 18. yüzyılın ortalarından 20. yüzyılın başlarına olan döneme odaklanılmıştır. Tezde uygulanan ikinci sınırlılık ise coğrafi kısıtlamadır. İngiliz sömürgeciliği tüm dünyaya yayılmış olsa da bu tezde yalnızca Güneydoğu Asya coğrafyasına odaklanılmış ve İngiliz sömürgeciliğinin devlet inşasına olan etkileri Sri Lanka ve Myanmar vakaları üzerinden karşılaştırmalı olarak analiz edilmiştir.

Tezde uygulanan üçüncü sınırlılık kaynakların kullanımı hakkında olmuştur. Çalışma kapsamında kullanılan kaynaklarda öncelikle İngiliz sömürge yönetimine dair resmî belgeler, yerel tarih kaynakları ve konunun uzmanları olan araştırmacıların çalışmaları üzerine odaklanılmıştır. Sri Lanka'nın ve Myanmar'ın coğrafi olarak Türkiye'ye uzak olmaları, İngiliz sömürge dönemi arşivlerine erişim için başta Londra olmak üzere Sri Lanka'nın başkenti Kolombo'ya ve Myanmar'ın başkenti Yangon'a seyahat edilmesi için gerekli olan finansal desteğin sağlanamaması, elektronik ortamda yer alan sömürge raporlarının az sayıda ve kısıtlı şekilde kamuoyuna açılmaları, açılan sömürge raporlarının ise yalnızca tarihsel süreci aktarmaları, Londra'ya gidilmesi halinde bile Birleşik Krallık'ın kendi çıkarlarını korumak adına Britanya İmparatorluğu dönemde önem arz ettiğini düşündüğü belgelere gizlilik ilkesi koyması gibi kaynak sınırlılıklarıyla karşılaşılmıştır.

Dördüncü olarak, çok kültürlü ve birden fazla etnik kimliğe ev sahipliği yapan Sri Lanka'daki ve Myanmar'daki yerel dillerin bilinmemesi, daha az önemli olmasına rağmen, bu tezin sınırlılıkları içerisinde yer almıştır. Bu kaynak sınırlılıklarıyla birlikte, çalışmanın belirli bir metodolojiyle sürdürülmesine karar verilmiştir. Ayrıca, her şeye rağmen, tezin özellikle vakaların tarihsel arka planlarının anlatıldığı bölümlerde, akademik veri tabanlarından elektronik şekilde erişilen belgelerin orijinallerine atıf verilmiştir.

Bununla birlikte, beşinci ve yalnızca Myanmar örneğinde geçerli olan bir sınırlılık mevcuttur. Myanmar'da 1 Şubat 2021'de gerçekleşen askeri darbe, Myanmarlı akademisyenlerle ve uzmanlarla iletişim kurulmasını zorlaştırmıştır. Ülkede yaşanan internet kesintileri ya da sınırlı internet erişimi, özellikle Myanmarlıların askeri rejimden duydukları çekinceler nedeniyle mülakat teklifini reddetmeleri, e-postalara cevap vermelerine rağmen güvenlik kaygıları sebebiyle çekingen davranmaları, hatta bazılarının söz verdikleri halde görüşme günü ve saatinde mülakata katılmamaları, mülakata katılanların ise Myanmar siyaseti hakkında konuşurken dikkatli olma ve genel geçer cevaplar verme gayretleri, tez kapsamında yaşanan sınırlılıklardan sayılmışlardır.

Sahip olduğu sınırlılıklar, incelediği kavramlar ve tercih edilen vaka seçimleri açısından bu teze bazı eleştiriler getirmek mümkündür. Teze getirilebilecek ilk eleştiri, vaka seçimleri üzerine olacaktır. Özellikle Sri Lanka'nın karşılaştırılması gereken asıl vakanın Myanmar değil; Hindistan olduğu yönünde eleştiri beklenmektedir. Eleştirinin haklılık payı olmakla birlikte, Sri Lanka vakası için Hindistan ayırt edici bir vakadır; çünkü Hindistan'ın bağımsızlığını kazanmasının ardından Seylan'daki siyasi elit Hindistan vakasını örnek almış, bağımsızlıklarını kazanmak adına Britanya İmparatorluğu'na karşı kamuoyu oluşturmuş ve bağımsızlığını Hindistan gibi barışçıl şekilde kazanmıştır. Myanmar'da ise kurulmaya çalışılan Burma Birliği'nin ilk andan itibaren başarısız olması, Japon işgali ve günümüze kadar devam eden askeri darbe silsileleri, Myanmar'da yaşanan siyasi istikrarsızlıkların İngiliz sömürgeciliğinin devlet inşası sürecindeki etkisinin mi yoksa tarihsel süreçteki gelişmelerle mi ilgili olduğu sorusunu ortaya çıkarmıştır. Bununla birlikte bu tez, Sri Lanka ve Myanmar gibi İngiliz sömürgeciliğine maruz kalmalarına rağmen literatürde sadece siyasal karşılaştırılan ve birbirleriyle herhangi bir siyasi yakınlık ya da benzerlik bulunmayan vakaların karşılaştırılmalı analiziyle literatüre ampirik bir katkı sunmuştur.

Teze getirilebilecek ikinci eleştirinin, devlet inşası kavramının doğrudan kendisiyle ilgili olması beklenmektedir. Çalışmanın ilk safhasında devlet inşası sürecinin belirli bir zaman diliminde ve keskin bir şekilde tanımlanması planlanmıştı. Süreç içerisinde literatür taraması ve ampirik çalışmaların neticesinde, en azından Sri Lanka ve Myanmar vakaları için kesin bir tarih belirlemenin doğru bir tercih olmayacağına kanaat getirilmiştir.

Sömürgeciliğin yarattığı izlerin Uluslararası İlişkiler disiplininde postkolonyal teori temelinde ele alındığını ve "sömürgecilik mirası" kavramının postkolonyal ülkeler üzerinden araştırıldığı göz önüne alındığında; bu tezde devlet inşası kavramına hala devam etmekte olan bir süreç olarak tanımlanmıştır. Çalışmanın başındaki bir numaralı dipnotta belirtildiği üzere; bir yapıyı, bir olguyu ya da herhangi bir şeyi inşa etmek için doğal olarak belirli bir zamana ve sürece ihtiyaç olduğundan dolayı bu tezde postkolonyal devletler için devlet inşası kavramı, ülkenin bağımsızlığını kazandığı gün tamamlanan bir olgudan ziyade, etkileri hala günümüzde devam eden ve kökleri geçmişe bağlı bir süreç olarak incelenmiştir.

Teze getirilmesi muhtemel olan üçüncü eleştiri, etkileri hala günümüzde devam eden ve kökleri geçmişe bağlı bir süreç olarak tanımlanan devlet inşasının, Sri Lanka ve Myanmar'da başarılı olup olmadığına neden açık şekilde cevap verilmediği üzerinedir. Çalışmanın alt başlıklarından biri olan "Devlet İnşasında Başarı Ölçütleri" bölümünde belirtildiği üzere, literatürdeki "başarılı devlet inşası", liberal ve Batı-merkezli olarak tanımlanmıştır. Bu tez, devlet inşası sürecinin başarılı ya da başarısız olup olmadığına dair net bir cevap verilemeyeceğini, böyle bir cevap verilecek olsa bile bunun tek taraflı olarak Batı-merkezli olarak dayatılmaması gerektiğini iddia etmektedir. Bununla birlikte bu tez, Sri Lanka'da ve Myanmar'daki devlet inşası süreçlerinin başarılı olup olmamasıyla ilgilenmemektedir. Başarılı ya da başarısız olarak tanımlansa bile bu tez, devlet inşası sürecinin kendisiyle ve İngiliz sömürgeciliğinin bu sürece olan etkileriyle ve bu etkilerin günümüzdeki Sri Lanka ve Myanmar siyasetlerine olan çıktılarıyla ilgilenmektedir. Bir başka deyişle bu tez, Sri Lanka'da ve Myanmar'daki devlet inşası süreçlerinin başarılı ya da başarısız olup olmadıklarıyla ilgili herhangi bir soruya cevap aramamaktadır.

Bu teze getirilebilecek dördüncü eleştirinin metodoloji seçimi üzerine olması beklenmektedir. Bu çalışmada, toplanan verilerin analizi için söylem analizi ya da eleştirel söylem analizi yerine tematik analiz kullanılmıştır. Bunun birkaç sebebi bulunmaktadır. İlk olarak, mülakat yapılan kişiler politika yapıcıları değil; alanlarında uzman kişilerdir. İkinci olarak, tezin konusu olan İngiliz sömürgeciliği tarihsel bir olgudur. Tarihsel olguların içerisinden örüntüler çıkarmak ve bu örüntüleri tema haline getirmek, konunun anlaşılması için daha doğru tercih olacağına kanaat getirilmiştir. Bununla birlikte, bu konu hakkında

daha çok veri toplanması halinde, gelecek çalışmalar için söylem analizi ya da eleştirel söylem analizi yöntemlerinin kullanılmaları literatüre çeşitlilik katacaktır.

Bu tezin, yapılan literatür taraması ve vaka analizleriyle test edilen hipotezlerin ardından, sorulan İngiliz sömürgeciliğinin Sri Lanka ve Myanmar'ın devlet inşası süreçlerinde ne derecede etkili olduğu ve her iki vakadaki devlet inşası süreçlerini nasıl şekillendirdiği araştırma sorusuna dair bazı cevapları vardır. Bu yanıtlar, hem Sri Lanka ve Myanmar vakaları özellerinde hem de iki vakanın karşılaştırılmalı analizini de içermektedirler.

İngiliz sömürgeciliğinin etkilerini anlamak için yapılan Seylan vaka çalışmasının sonucuna göre bu tez, İngiliz sömürge yönetiminin izlediği politikaların Sri Lanka'nın devlet inşası üzerinde etkileri olduğunu iddia etmektedir. İngiliz sömürge yönetiminin Seylan'a ithal ettiği ideolojiler ve kavramlar, postkolonyal dönemdeki siyasi manzarayı belirgin şekilde etkilemişlerdir. Seylan'daki İngiliz sömürgeciliğinin etkisi; ekonomik dönüşüm, altyapı gelişimi, demokratik evrim ve anayasal reformlar, Budizm ve kültürel miras gibi temel unsurları içermiştir. Ayrıca bu tez, İngiliz sömürgeciliğinin Sri Lanka'nın devlet inşası üzerindeki siyasi etkilerinin yönetişim ile yakından ilişki olduğunu savunmaktadır. Britanya İmparatorluğu'nun sömürgelerinde uyguladığı "Böl ve Yönet" politikasıyla Seylan'da kurdukları yasal ve adli sistemler, yönetişim yapıları ve parlamentoya dayalı sistemlerin hepsi devlet inşası sürecini etkilemişler ve postkolonyal dönemde Sri Lanka'ya sömürgecilik mirası olarak kalmışlardır. Bunun yanı sıra bu çalışma; etnik, dini ve sosyopolitik dinamiklerin, İngiliz sömürgeciliğinin Sri Lanka'nın devlet inşası üzerindeki siyasi etkilerinde önemli bir rol oynadığını vurgulamaktadır. İngiliz sömürge yönetiminin Seylan'a getirdiği ve Sinhalalar ile Tamiller arasında görülen etnik ve dini dinamik değişiklikler, Sri Lanka'nın sosyopolitik manzarasını şekillendirmiş ve kaynak sömürüsü gibi sonuçlara yol açmıştır.

İngiliz sömürgeciliğinin etkilerini ortaya çıkarmak için yapılan Burma vaka çalışmasından elde edilen bulgulara göre bu çalışma, tıpkı Sri Lanka örneğinde olduğu gibi, İngiliz sömürgeciliğinin Myanmar'ın devlet inşası sürecinde etkili olduğunu öne

sürmektedir. İngiliz sömürge yönetiminin Burma'daki devlet yapısına ve kurumlarına olan etkisi, Myanmar'ın siyasi, sosyoekonomik ve askeri alanlardaki değişimlerine önayak olmuştur. İngilizlerin Burma'da kurdukları idari yapılar ve bürokratik güç, sadece o dönemi değil; aynı zamanda Myanmar'da sonraki devlet inşası çabalarını da şekillendirmiştir. Bu etki, ülkedeki yönetişim ve hukuki çerçevenin temelini oluşturan yasal ve adli sistemlerin etkisiyle daha da belirginleşmiştir. Ayrıca, İngiliz sömürgeciliğinin Burma'daki sosyoekonomik ve altyapısal etkileri Burma'daki toplumsal dönüşümün önünü açmış ve İngiliz eğitim sistemiyle birlikte iletişim sistemleri gelişmiştir. Bu değişimler, milliyetçi hareketleri tetikleyerek Burma'nın ulusal kimliğini şekillendirmiş ve devlet inşa sürecini etkilemiştir. Bununla birlikte, İngiliz sömürge yönetiminin Burma'da kurduğu askeri varlık, ülkedeki siyasi manzarayı uzun süreli etkileyen dinamikleri tetiklemiştir. Bu durum, devlet inşası sürecinde ülkenin aynı zamanda daha çalkantılı bir siyasi ortama geçişi de içermiştir. Son olarak, İngiliz sömürge yönetiminin Burma'da izlediği ekonomi politikaları ve sömürü düzeni; Myanmar'ın devlet inşası sürecinde kaynakların çıkarılması ve ekonomik krize yol açan politikaların ülkede kalıcı izler bırakmıştır. Devlet inşası sürecini şekillendiren İngiliz sömürgeciliğinin ekonomik etkisi, Myanmar'ın ekonomik manzarasının kötüye gitmesine sebep olmuştur.

Bu tez kapsamında, araştırma sorusuna doğrudan cevap vermeyen ama araştırma sırasında elde edilen bazı önem arz edecek hususlara erişilmiştir. Her ne kadar elde edilen bu bulgular hipotezlerin test edilmelerine ve araştırma sorusunun cevaplanmasına doğrudan yardım etmeseler de incelenen vakaların tarihlerinin değişmez dönemi olan İngiliz sömürgeciliğinin vakalardaki gerçeklikler olarak aktarılmaları gerekmektedirler.

İngilizce, Sri Lanka vakasında bir "bağlantı dili (linking language)" olarak görülmektedir. Vaka analizlerinde aktarıldığı üzere, Britanya İmparatorluğu sömürgelerindeki geleceği parlak gençlerin eğitimlerine büyük önem vermiş ve bu gençleri Oxford ve Cambridge gibi İngiltere'deki iyi okullarda eğitime tabi tutmuştur. Seylan'ın bağımsızlığını kazandığı dönemde devleti kuran kadro, İngiltere'de yetişmiş, iyi eğitimli ve Seylan'daki saygın ailelere mensup siyasi elit olmuştur. Bu bağlamda, İngilizcenin gücüne ve evrenselliğine inanan Sri Lankalılar, İngilizcenin Sinhala ve Tamil toplumları arasındaki diyaloğu artırdığına ve bunun ülkenin huzura ve istikrara kavuşması için bir "bağlantı"

olarak görmektedirler. Hatta öyle ki, Tamil nüfusun çok olduğu Jaffna'dan Sinhala nüfusun çok olduğu Kolombo'ya gelen bir Tamil, İngilizce konuşarak rahatlıkla hayat kurabilmektedir. Hatta öyle ki, Sri Lanka'daki üniversitelerde İngilizce eğitime çok önem verilmektedir. İyi İngilizce konuşmak, Sri Lanka'da bir prestij göstergesidir.

Sri Lanka vakası hakkındaki bir diğer tespit ise Sri Lankalıların aslında İngiliz sömürgeciliği dönemine nefretle ya da olumsuz bakmamalarıdır. Seylan'da İngilizlerden önce Hollandalıların olduklarını ve İngilizler gelmeden önce zaten sömürge pratiklerinin olduğu düşüncesinde olan Sri Lankalılar, İngilizlerin Seylan'da yaptıkları bazı politikalara minnet duyduklarını belirtmişlerdir. İngilizlerin kaliteli eğitim verdiklerini ve bilhassa ülkedeki ulaşım ve altyapıya yatırım yaptıklarını hatırlatan Sri Lankalılar, günümüzde hala bu altyapıları kullandıklarını vurgulamışlardır. Hatta Hindistan'ın aksine Seylan'ın bağımsızlığını barışçıl bir şekilde kazanmaları, Sri Lanka'nın İngilizlere olan bakış açısının ılımlı olmasını sağlamıştır. İngiliz sömürgeciliğini suçlamanın kolaya kaçmak olduğunu söyleyen Sri Lankalılar, bağımsızlığın ardından ülkede yaşanan sorunların asıl sebebinin politikacıları olduğunu ve öncelikle iç siyasetin düzelmesi gerektiğinin altını çizmişlerdir.

Myanmar vakasında ise İngiliz sömürgeciliğinin etkilerini aşan bazı hususlara erişilmiştir. İlk olarak; İngilizler ile Burmalılar arasında tarihsel süreçte Burma'nın hakimiyeti için yapılan üç savaşta görüldüğü üzere ülkenin coğrafi yapısı, yalnızca devlet inşası sürecini değil; ayrıca Myanmar siyasetini derinden etkilemiştir. Britanya İmparatorluğu'nun Burma'yı sömürgesi haline getirirken işgal etmekte en çok zorlandığı bölge olan Yukarı Burma (Upper Burma), dağlık ve ormanlık topografyasıyla günümüzde merkezi hükümetin de hakimiyet kurmakta zorlandığı bölgedir. Yukarı Burma'nın dağlık ve ormanlık olmasının avantajını kullanan etnik silahlı örgütler, bu bölgelerde kolaylıkla organize olup merkezi güçle mücadele etmektedirler. Bunun yanı sıra, coğrafi olarak kontrol zor olduğu Yukarı Burma'da yapılan uyuşturucu ticareti, yadsınamaz bir gerçektir. İllegal şekilde yapılan bu ticaret, Myanmar'daki birçok aktöre fayda sağlamaktadır. Örneğin Tatmadaw, bu bölgedeki ticaret üzerinden sahip olduğu askeri gücü ekonomik olarak beslemektedir. Bölgedeki etnik silahlı örgütler, bu ticaretten pay alarak varlıklarını sürdürmektedirler. Hatta Çin, Myanmar'da hakimiyet kurmak için bu bölgede teşkilatlanmaya çalışmaktadır.

İkinci olarak; Burma'nın İkinci Dünya Savaşı'nda o dönem faşist kampta yer alan Japonya tarafından işgal edilmesi, ülkenin demokratik ve anti-demokratik olmak üzere iki kampa ayrılmasına neden olmuştur. Bu kutuplaşma, İngiliz sömürge yönetimi ve Japon işgali dönemlerinin sonlanmasına rağmen günümüzde hala devam etmektedir. Bunun yanı sıra, Myanmar'daki siyasi elitlerin kullandıkları siyasal Budizm söylemleri, kamplaşmayı daha da derinleştirmektedir. Kazandığı ekonomik ve silah gücüyle Tatmadaw, Burma Birliği'nin sağlanamamasının avantajını kullanarak, ülkedeki etnik toplumlar arasındaki kamplaşma üzerinden güç devşirmektedir. Ayrıca, etnik azınlıklar üzerinde hakimiyet kurmak isteyen etnik silahlı örgütler, Tatmadaw ile olan bu savaşın sürmesi için mücadele etmektedirler. Tüm bu hususlar, Myanmar'ı daha fazla siyasi belirsizliğe ve çıkmaza sokmaktadırlar.

Bu tez kapsamında elde edilen sonuçlar, gelecekteki çalışmaların önünü açmıştır. Örneğin, her ne kadar genel olarak katılımcılar, tezin konusuna ve içeriğine yapıcı şekilde yaklaşmış olsalar da çalışmaya dikkate değer bir eleştiri getirmişlerdir. Katılımcıların tezin konusuna getirdikleri tek ve en önemli eleştiri, vaka seçiminin daha farklı olabileceğiyle ilgili olmuştur. Özellikle Sri Lankalı katılımcılar, Sri Lanka'nın Myanmar'dan ziyade Hindistan ile karşılaştırılmasının daha doğru olacağını vurgulamışlardır. Bu bağlamda, gelecek çalışmalarda Sri Lanka ve Hindistan vakalarının karşılaştırılması planlanacaktır. Bunun yanı sıra Myanmar vakasında ise Çin'in Myanmar'ın devlet inşasına olan etkisi ve Tatmadaw'ın devlet inşasıyla başlayan ve günümüzde Myanmar siyasetinde halen devam eden rolü de gelecek çalışmalarda incelenmesi gereken konuların başında gelmektedirler. Her iki vaka için de katılımcılar, İngiliz sömürgeciliğinin devlet inşası sürecinde yadsınamaz etkileri olduğu konusunda hemfikir olsalar da siyasi elitlerin İngiliz sömürgeciliğinin mirasını günümüzde yaşanan sorunlarda üzerlerindeki sorumlulukları atmak için kullandıklarını iddia etmişlerdir.

Nihai olarak bu tezde, İngiliz sömürgeciliğinin Sri Lanka'nın ve Myanmar'ın devlet inşası süreçlerine olan etkileri detaylı ve çok yönlü şekilde ele alınmıştır. Araştırma sorusuyla birlikte ortaya atılan hipotezlerin doğrulanmaları, İngiliz sömürgeciliğinin Sri Lanka ve Myanmar vakalarında sadece tarihsel bir olgu olmalarının ötesinde, aynı zamanda iki ülkenin devlet inşası süreçlerindeki siyasi, sosyal, kültürel ve ekonomik dinamiklerini

etkilediğini göstermiştir. Bununla birlikte bu tez, nihai olarak, İngiliz sömürgeciliğinin Sri Lanka'nın ve Myanmar'ın devlet inşası süreçlerine olan etkilerinin aynı olmadığını ve iki vakanın birbirlerinden farklı tecrübeler yaşadıklarını iddia etmektedir. Ayrıca bu çalışma, İngiliz sömürgeciliğinin Sri Lanka'daki ve Myanmar'daki miraslarının anlaşılmaları ve bu mirasların günümüzde iki ülkenin yaşadıkları sorunlarla olan bağlantılarının kavranmasına katkı sağlamaktadır.

KAYNAKÇA

Abeysekara, A. (2001). "The saffron army, violence, terror (ism): Buddhism, identity, and difference in Sri Lanka". *Numen*, 48(1), 1–46. http://dx.doi.org/10.1163/156852701300052339.

Acemoğlu, D., Johnson, S. ve Robinson, J. A. (2001). "The colonial origins of comparative development: An empirical investigation". *The American Economic Review*, 91(5), 1369-1401. https://doi.org/10.1257/aer.91.5.1369.

Acemoğlu, D. ve Robinson, J. A. (2006). *Economic origins of dictatorship and democracy*. Cambridge University Press, Cambridge.

Acemoğlu, D. ve Robinson, J. A. (2019). *Dar koridor: Devletler, toplumlar ve özgürlüğün geleceği*. Y. Taşkın (çev.). Doğan Kitap: İstanbul.

Acemoğlu, D., Garcia-Jimeno, C. ve Robinson, J. A. (2015). "State capacity and economic development: A network approach". *American Economic Review*, 105(8), 2364-2409. http://dx.doi.org/10.1257/aer.20140044.

Acemoğlu, D. ve Robinson, J. A. (2018). *Ulusların düşüşü: Güç, zenginlik ve yoksulluğun kökenleri*. F. R. Velioğlu (çev.). Doğan Kitap: İstanbul.

Acer, Y. ve Kaya, İ. (2018). *Uluslararası hukuk: Temel ders kitabı*. Seçkin Yayıncılık, Ankara.

Afigbo, A. E. (1979). *The warrant chiefs: Indirect rule in south eastern Nigeria, 1891-1929*. Longman, London.

Afowork, H. (2023). "Unpacking the Rohingya Genocide and identity crisis in Myanmar: The identity crisis and genocide of Myanmar's Rohingya people". *Political Science Undergraduate Review*, 8(1), 84-88. https://doi.org/10.29173/psur348.

Ahmed, I. (1996). *State, nation, and ethnicity in contemporary South Asia*. Pinter Press, London.

Akebo, M. ve Bastian, S. (2021). "Beyond liberal peace in Sri Lanka: Victory, politics, and state formation". *Journal of Peacebuilding & Development*, 16(1), 70-84. https://doi.org/10.1177/1542316620976121.

Akins, H. (2018). "The two faces of democratization in Myanmar: A case study of the Rohingya and Burmese nationalism". *Journal of Muslim Minority Affairs*, 38(2), 229-245. https://doi.org/10.1080/13602004.2018.1475619.

Ali, M. S. ve James, M. (2020). "Japan's greater east Asia co-prosperity sphere: Target to setting up an economic zone for the collective development of Asian nations". *International Journal of History and Cultural Studies*, 6(1), 1-6. http://dx.doi.org/10.20431/2454-7654.0601001.

Allison, G. (1971). *The essence of decision: Explaining the Cuban Missile Crisis*. Little Brown and Company, Boston.

Alonso, I. H. (2023). "Broadcasting the '(anti) colonial sublime': Radio SEAC, Congress Radio, and the Second World War in South Asia". *Modern Asian Studies*, 57(5), 1615-1649. https://doi.org/10.1017/S0026749X2200049X.

Ames, M. M. (1967). "The impact of Western education on religion and society in Ceylon". *Pacific Affairs*, 40(1/2), 19-42. https://doi.org/10.2307/2754620.

Amin, M. ve Caldwell, M. (1977). *Malaya: The making of a neo-colony*. Spokesman Books, Nottingham.

Amin, S. (1979). *Imperialism and unequal development*. Monthly Review Press, New York.

Anderson, B. (1983). *Imagined communities: Reflections on the origin and spread of nationalism*. Verso, London.

Anderson, D. R., Burnham, K. P. ve Thompson, W. L. (2000). "Null hypothesis testing: problems, prevalence, and an alternative". *The Journal of Wildlife Management*, 64(4), 912-923. https://doi.org/10.2307/3803199.

Anderson, L. (2004). "Antiquated before they can ossify: States that fail before they form". *Journal of International Affairs*, 58(1), 1-16.

Anderson, L. D. (2012). *Federal solutions to ethnic problems: Accommodating diversity*. Routledge, Abingdon.

Andrews, K. R. (1984). *Trade, plunder, and settlement: Maritime enterprise and the genesis of the British Empire, 1480-1630*. Cambridge University Press, New York.

Anghie, A. (2019). "Inequality, human rights, and the new international economic order". *Humanity*, 10(3), 429–442. https://doi.org/10.1353/hum.2019.0016.

Anonim (2003a). Full text: Tamil Tiger proposals. *BBC News*, Erişim: 23 Şubat 2023, http://news.bbc.co.uk/2/hi/south_asia/3232913.stm.

Anonim (2003b). Proposal merits no discussions - JVP. *TamilNet*, Erişim: 23 Şubat 2023, https://www.tamilnet.com/art.html?catid=13&artid=10326.

Anonim (2003c). Sri Lanka thrown into political crisis. *BBC News*, Erişim: 23 Şubat 2023, http://news.bbc.co.uk/2/hi/south_asia/3239303.stm.

Anonim (2003d). The way forward lies through direct discussion - GoSL. *TamilNet*, Erişim: 23 Şubat 2023, https://www.tamilnet.com/art.html?catid=13&artid=10330.

Anonim (2007). "The British protectorates in South Africa". *African Studies*, 4(3), 128-134. https://doi.org/10.1080/00020184508706679.

Anonim (2008). Sri Lanka and the dark side of democracy. *Tamil Guardian*, Erişim: 27 Mart 2023, https://www.tamilguardian.com/content/sri-lanka-and-dark-side-democracy.

Anonim (2023). Sinhala Buddhist ethno nationalism - masquerading as Sri Lankan 'multi-ethnic civic nationalism'. *Tamil Nation*, Erişim: 27 Mart 2023, http://www.tamilnation.org/tamileelam/fundamentalism/index.htm.

Anthonisz, R. G. (2003). *The Dutch in Ceylon: An account of their early visits to the island, their conquests, and their rule over the maritime regions during a century and a half*. Asian Educational Servies, New Delhi.

Arasaratnam, S. (1967). "Dutch commercial policy in Ceylon and its effects on the Indo-Ceylon Trade (1690-1750)". *The Indian Economic & Social History Review*, 4(2), 109–130. https://doi.org/10.1177/001946466700400202.

Arksey, H. ve O'Malley, L. (2005). "Scoping studies: towards a methodological framework". *International Journal of Social Research Methodology*, 8(1), 19-32. https://doi.org/10.1080/1364557032000119616.

Armigate, D. (2000). *The ideological origins of the British Empire*. Cambridge University Press, Cambridge.

Ashley, R. K. (1983). "Three modes of economism". *International Studies Quarterly*, 27(4), 463-496. https://doi.org/10.2307/2600557.

Ashton, S. R. (2001). "Burma, Britain, and the Commonwealth, 1946–56". *The Journal of Imperial and Commonwealth History*, 29(1), 65-91. https://doi.org/10.1080/03086530108583112.

Attia, M. ve Edge, J. (2017). "Be(com)ing a reflexive researcher: a developmental approach to research methodology". *Open Review of Educational Research*, 4(1), 33-45. https://doi.org/10.1080/23265507.2017.1300068.

Augustyn, A. (2021). Britannica. *Decolonization*. Erişim: 15 Kasım 2021, https://www.britannica.com/topic/decolonization.

Aung-Thwin, M. (1985). "The British 'pacification' of Burma: Order without meaning". *Journal of Southeast Asian Studies*, 16(2), 245-261. https://doi.org/10.1017/S0022463400008432.

Aung-Thwin, M. ve Aung-Thwin, M. (2013). *A history of Myanmar since ancient times: Traditions and transformations*. Reaktion Books, London.

Ayoob, M. (1995). *The third world security predicament: State making, regional conflict, and the international system*. Lynne Rienner, Boulder.

Bailey, R. ve Flore, G. V. (1973). "Internal colonialism and racial minorities in the U.S.: An overview". F. Bonilla ve R. Girling (ed.). içinde *Structures of dependency*. (s. 149-188). Institute of Political Studies: Stanford.

Baillargeon, D. (2020). "'On the road to Mandalay': The development of railways in British Burma, 1870–1900". *The Journal of Imperial and Commonwealth History*, 48(4), 654-678. https://doi.org/10.1080/03086534.2020.1741838.

Baker, J. ve Milne, S. (2015). "Dirty money states: Illicit economies and the state in Southeast Asia". *Critical Asian Studies*, 47(2), 151-176. https://doi.org/10.1080/14672715.2015.1041273.

Balandier, G. (1966). "The colonial situation: A theoretical approach". I. Wallerstein (ed.). içinde *Social change: The colonial situation.* (s. 34–61). John Wiley & Sons: New York.

Balasingham, A. (2004). *War and peace: Armed struggle and peace efforts of liberation Tigers*. Fairfax Publishing, Mitcham.

Bandaranaike, S. W.R. D. (1926). Tamil Eelam: right to self determination. *Tamil Nation*. Erişim: 14 Mart 2023, https://tamilnation.org/selfdetermination/tamileelam/2607bandaranaike.htm.

Bandhyopadhyay, S. ve Green, E. (2012). "The revesal of fortune thesis reconsidered". *Journal of Development Studies*, 48(7), 817-831. https://doi.org/10.1080/00220388.2011.648621.

Banivanua-Mar, T. ve Penelope, E. (2010). "Introduction: Making space in settler colonies". T. Banivanua-Mar ve P. Edmonds (ed.). içinde *Making settler colonial space: Perspectives on race, place, and identity*. (s. 1-25). Palgrave Macmillan: Basingstoke.

Barnett, M. (1992). *Confronting the costs of war: Military power, state, and society in Egypt and Israel*. Princeton University Press, New Jersey.

Barron, T. J. (1988). "The Donoughmore commission and Ceylon's national identity". *The Journal of Commonwealth & Comparative Politics*, 26(2), https://doi.org/10.1080/14662048808447539.

Bartholomeusz, T. J. ve De Silva, C. R. (1998). "Buddhist fundamentalism and identity in Sri Lanka". T. J. Bartholomeusz ve C. R. De Silva (ed.). içinde *Buddhist fundamentalism and minority identities in Sri Lanka*. (s. 1-35). University of New York Press, Albany.

Barzel, Y. (2002). *A theory of the state: Economic rights, legal rights, and the scope of the state. Cambridge University*, Cambridge.

Bates, R. H. (2008). *When things fell apart: State failure in late century Africa*. Cambridge University Press, New York.

Bazeley, P. (2013). *Qualitative data analysis: Practical strategies*. Sage, London.

Beatriz-Chaloult, N. ve Chaloult, Y. (1979). "The internal colonialism concept: Methodological considerations". *Social and Economic Studies*, 28(4), s. 85-99.

Beehner, L. (2018). "State-building, military modernization and cross-border ethnic violence in Myanmar". *Journal of Asian Security and International Affairs*, 5(1), 1-30. https://doi.org/10.1177/2347797017748464.

Beer, M. A. (1999). "Violent and nonviolent struggle in Burma: Is a unified strategy workable?". S. Zunes, S. B. Asher ve L. Kurtz (ed.). içinde *Nonviolent social movements: A geographical perspective*. (s. 174-185). Blackwell Publishers: Malden and Oxford.

Beresford, M., Wutich, A., Du Bray, M. V., Ruth, A., Stotts, R., SturtzSreetharan, C. ve Brewis, A. (2022). "Coding qualitative data at scale: Guidance for large coder teams based on 18 studies". *International Journal of Qualitative Methods*, 21, https://doi.org/10.1177/16094069221075860.

Bhabha, H. K. (1994). *The location of culture*. Routledge Press, London and New York.

Biersteker, T. J. ve Weber, C. (1996). "The social construction of state sovereignty". Thomas J. Biersteker ve Cynthia Weber (ed.). içinde *State sovereignty as social construct*. (s. 1-22). Cambridge University Press: Cambridge.

Bigdon, C. (2003) *Decentralization, federalism and ethnic conflict in Sri Lanka: An assessment of federal proposals, devolution policy and the realities of recognition of minorities at the local level*. Heidelberg Papers in South Asian and Comparative Politics Working Paper No. 14. Available at http://www.sai.uni-heidelberg.de/abt/SAPOL/HPSACP.htm (Erişim Tarihi: 9 Mart 2023).

Birch, A. (1989). *Nationalism and national identity*. Unwin Hyman, London.

Blackmore, T. (1969). "Dilemma of the British representative to the Burmese court after the outbreak of a Palace Revolution in 1866". *Journal of Southeast Asian History*, 10(2), 236-252. https://doi.org/10.1017/S0217781100004397.

Boege, V., Brown, A., Clements, K., ve Nolan, A. (2008). *On hybrid political orders and emerging states: State formation in the context of 'fragility'*. Berghof Research Center for Constructive Conflict Management, Berlin.

Bott, E. (2010). "Favourites and others: reflexivity and the shaping of subjectivities and data in qualitative research". *Qualitative Research*, 10(2), 159-173. https://doi.org/10.1177/1468794109356736.

Bozus, L. (2013). "Applying the governance concept to areas of limited statehood: Implications for international foreign and security policy". T. Risse (ed.). içinde *Governance without a state? Policies and politics in areas of limited statehood*. (s. 262–280). Columbia University Press: New York.

Bölme, S. M. ve Çavuşoğlu, E. (2020). "Yeni İngiliz kolonyalizmi: Çekilme sonrası İngiltere'nin Basra Körfezi'ndeki nüfuz politikası (1971-1991)". *Uluslararası İlişkiler*, 17(65), s. 47-61. https://dx.doi.org/10.33458/uidergisi.660656.

Braun, V. ve Clarke, V. (2006). "Using thematic analysis in psychology". *Qualitative Research in Psychology*, 3(2), 77-101. https://doi.org/10.1191/1478088706qp063oa.

Braun, V., & Clarke, V. (2021). "Can I use TA? Should I use TA? Should I not use TA? Comparing reflexive thematic analysis and other pattern-based qualitative analytic approaches". *Counselling and Psychotherapy Research*, 21(1), 37-47. https://doi.org/10.1002/capr.12360.

Breen, M. G. (2018a). "The origins of holding-together federalism: Nepal, Myanmar, and Sri Lanka". *Publius: The Journal of Federalism*, 48(1), 26-50. https://doi.org/10.1093/publius/pjx027.

Breen, M. G. (2018b). *The road to federalism in Nepal, Myanmar and Sri Lanka: Finding the middle ground*. Routledge, London and New York.

Brenner, D. (2015). "Ashes of co-optation: From armed group fragmentation to the rebuilding of popular insurgency in Myanmar". *Conflict, Security and Development*, 15(4), 337–358. https://doi.org/10.1080/14678802.2015.1071974.

Brinkerhoff, D. W. ve Johnson R. W. (2009). "Decentralized local governance in fragile states: learning from Iraq". *International Review of Administrative Sciences*, 75(4), 585-607. https://doi.org/10.1177/0020852309349424.

Britannica (2023) *Federalism*. Erişim: 14 Mart 2023, https://www.britannica.com/topic/federalism.

Brooks, J., McCluskey, S., Turley, E. ve King, N. (2015). "The utility of template analysis in qualitative psychology research". *Qualitative Research in Psychology*, 12(2), 202-222. https://doi.org/10.1080/14780887.2014.955224.

Brown, I. (2022). "Law and order, the rule of law, and the legitimation of the colonial presence in late British Burma". *The Historical Journal*, 65(4), 1081-1101. https://doi.org/10.1017/S0018246X21000753.

Brubaker, R. (1996). *Nationalism refrained: Nationhood and the national question in the new Europe*. Cambridge University Press, Cambridge.

Buchanan, J. (2016). *Militias in Myanmar*. Asia Foundation, Yangon.

Burke, A., Williams, N., Barron, P., Jolliffe, K., ve Carr, T. (2017). *The contested areas of Myanmar: Subnational conflict, aid, and development*. Asia Foundation, Yangon.

Bünte, M. (2011). Burma's transition to 'disciplined democracy': Abdication or institutionalization of military rule?. German Institute for Global and Area Studies (GIGA) Report No. 177. Erişim: 25 Nisan 2023, https://www.jstor.org/stable/pdf/resrep07514.

Bünte, M. (2014). "Burma's transition to quasi-military rule: From rulers to guardians?". *Armed Forces & Society*, 40(4), 742-764. https://doi.org/10.1177/0095327X13492943.

Call, C. T. ve Wyeth, V. (2008). *Building states and building peace*. Lynne Rienner Publishers, Boulder.

Callahan, M. P. (2002). "State formation in the shadow of the Raj: violence, warfare and politics in colonial Burma". *Japanese Journal of Southeast Asian Studies,* 39(4), 513-536. https://doi.org/10.20495/tak.39.4_513.

Callahan, M. P. (2003). *Making enemies: War and state building in Myanmar*. Cornell University Press, Ithaca and London.

Cambridge Dictionary (2021). *Colonialism*. Erişim: 1 Nisan 2021, https://dictionary.cambridge.org/tr/s%C3%B6zl%C3%BCk/ingilizce-t%C3%BCrk%C3%A7e/colonialism.

Cambridge Dictionary (2022). *Nation*, Erişim: 12 Haziran 2022, https://dictionary.cambridge.org/tr/s%C3%B6zl%C3%BCk/ingilizce-t%C3%BCrk%C3%A7e/nation.

Cambridge Dictionary (2023). *Power-sharing*. Erişim: 9 Mart 2023, https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/power-sharing.

Canagaretna, S. M. (1987). "Nation building in a multiethnic setting: The Sri Lankan case". *Asian Affairs: An American Review*, 14(1), 1-19. https://www.jstor.org/stable/30172024.

Capoccia, G. ve Kelemen, R. D. (2007). "The study of critical junctures: Theory, narrative and counterfactuals in historical institutionalism". *World Politics*, 59(3), 341-369. https://doi.org/10.1017/S0043887100020852.

Carciumaru, R. (2019). "Constitutional reforms in Sri Lanka: From majoritarian control system to integration and accommodation?". M. Sekher ve R. Carciumaru (ed.). içinde *Including the excluded in South Asia: Power, politics and policy perspectives from the region*, (s. 85-96). Springer: Heidelberg.

Carothers, T. (2002). "The end of the transition paradigm". *Journal of Democracy*, 13(1), 5-21. https://doi.org/10.1353/jod.2002.0003.

Casanova, P. G. (1965). "Internal colonialism and national development". *Studies in Comparative International Development*, 1(4). s. 27-37. https://doi.org/10.1007/BF02800542.

Centeno, M. A. (2002). *Blood and debt: War and the nation-state in Latin America*. Pennsylvania State University Press, University Park, PA.

Cesaire, A. (1955). *Discourse on colonialism*. Joan Pinkham (çev.). Monthly Review Press: New York.

Chakrabarty, D. (2000). *Provincializing Europe: Postcolonial thought and historical difference*. Princeton University Press, New Jersey.

Chandler, D. (2011). "The uncritical critique of 'liberal peace'". S. Campbell, D. Chandler ve M. Sabaratnam (ed.). içinde *A liberal peace?: The problems and practices of peacebuilding*. (s. 174-190). Zed Books: London.

Chandra, Y. ve Shang, L. (2019). "Computer-assisted qualitative research: An overview". *Qualitative Research Using R: A Systematic Approach*, 21-31. https://doi.org/10.1007/978-981-13-3170-1_2.

Charney, M. W. (2010). *A history of modern Burma*. Cambridge University Press, Cambridge.

Chaudhuri, K. N. (2006). *The trading world of Asia and the English East India Company: 1660-1760*. Cambridge University Press, Cambridge.

Cheesman, N. (2017). "How in Myanmar 'national races' came to surpass citizenship and exclude Rohingya". *Journal of Contemporary Asia*, 47(3), 461-483. https://doi.org/10.1080/00472336.2017.1297476.

Cheesman, N., Farrelly, N. ve Wilson, T. (2014). *Debating democratization in Myanmar*. Institute of Southeast Asian Studies, Singapore.

Chew, E. C. (1979). "The fall of the Burmese Kingdom in 1885: Review and reconsideration". *Journal of Southeast Asian Studies*, 10(2), 372-380. https://doi.org/10.1017/S0022463400014296.

Chin, K. L. (2009). *The golden triangle: Inside Southeast Asia's drug trade*. Cornell University Press, Ithaca and London.

Choi, V. Y. (2015). "Anticipatory states: Tsunami, war, and insecurity in Sri Lanka". *Cultural Anthropology*, 30(2), 286–309. https://doi.org/10.14506/ca30.2.09.

Christopher, A. J. (1988). "'Divide and Rule': The impress of British separation policies". *Area*, 20(3), 233-240. https://www.jstor.org/stable/20002624.

Clement, J. (1988). "Observed methods for generating analogies in scientific problem solving". *Cognitive Science*, 12(4), 563-586. https://doi.org/10.1016/0364-0213(88)90013-4.

Codrington, H. W. (1994). *A short history of Ceylon*. Asian Educational Services, New Delhi.

Collier, R. B ve Collier, D. (2002). *Shaping the political arena: Critical junctures, the labor movement, and regime dynamics in Latin America*. University of Notre Dame Press, Notre Dame.

Collins (2023). *Power-sharing*. Erişim: 9 Mart 2023, https://www.collinsdictionary.com/dictionary/english/power-sharing.

Constantine, G. (2012). Bangladesh: The Plight of the Rohingya. *Pulitzer Center*, Erişim: 22 Aralık 2022, https://pulitzercenter.org/stories/bangladesh-plight-rohingya.

Cook, C. P. (1970). "Burma: The era of Ne Win". *The World Today*, 26(6), 259-266.

Coomaraswamy, D. R. (1984). "Through the looking glass darkly: The politics of ethnicity". C. Abeysekara ve N. Gunasinghe (ed.). içinde *The ethnic conflict: Myths, realities and perspectives*. (s. 174-196). Navrang Publication: New Delhi.

Coombes, A. E. (2006). "Introduction: Memory and history in settler colonialism". A. E. Coombes (ed.). içinde *Rethinking settler colonialism: History and memory in Australia, Canada, Aotearoa New Zealand and South Africa*. (s. 1-13). Manchester University Press: Manchester.

Coperehewa, S. (2011). "Colonialism and problems of language policy: formulation of a colonial language policy in Sri Lanka". *Sri Lanka Journal of Advanced Social Studies*, 1(1), 27-52. https://doi.org/10.4038/sljass.v1i1.3814.

Cotler, J. (1970). "The mechanisms of internal domination and social change in Peru". I. L. Horowitz (ed.). içinde *Masses in Latin America*. (s. 229–246). Oxford University Press: New York.

Craig, C. (2014). "Burma's fault lines: Ethnic federalism and the road to peace". *Dissent*, 61(4), 93-101. http://dx.doi.org/10.1353/dss.2014.0071.

Creswell, J. W. ve Poth, C. N. (2016). *Qualitative inquiry and research design: Choosing among five approaches*. Sage Publications, Los Angeles and Washington DC.

Creswell, J. W. (2017). *Research design: Qualitative, quantitative, and mixed methods approaches*. Sage Publications, New York.

Croissant, A. ve Kamerling, J. (2013). "Why do military regimes institutionalize? Constitution-making and elections as political survival strategy in Myanmar". *Asian Journal of Political Science*, 21(2), 105-125. https://doi.org/10.1080/02185377.2013.823797.

Crook, R. C. ve Manor, J. (1998). *Democracy and decentralisation in South Asia and West Africa: Participation, accountability and performance*. Cambridge University Press, Cambridge.

Crowder, M. (1964). "Indirect rule: French and British style". *Africa: Journal of the International African Institute*, 34(3), 197-205. https://doi-org/10.2307/1158021.

Çoruk, A. Ş. (2007). "Oryantalizm üzerine notlar". *Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(2), s. 193-194.

Darwin, J. (2009). *The empire project: the rise and fall of the British world-system, 1830–1970*. Cambridge University Press, New York.

David, R., Myat, A. K. ve Holliday, I. (2022). "Can regime change improve ethnic relations? Perception of ethnic minorities after the 2021 coup in Myanmar". *Japanese Journal of Political Science*, 23(2), 89-104. https://doi.org/10.1017/S146810992200007X.

De Juan, A. (2016). "Extraction and violent resistance in the early phases of state building: Quantitative evidence From the "Maji Maji" rebellion, 1905-1907". *Comparative Political Studies*, 49(3), 291-323, https://doi.org/10.1177/0010414015617962.

De Juan, A. ve Pierskalla, J. H. (2017). "The comparative politics of colonialism and its legacies: An introduction". *Politics & Society*, 45(2), 159-172. https://doi.org/10.1177/0032329217704434.

De Oliveira, R. S. (2011). "Illiberal peacebuilding in Angola". *The Journal of Modern African Studies*, 49(2), 287-314. https://www.jstor.org/stable/23018923.

De Silva, C. R. (1991). "Political and diplomatic relations of the Portuguese with the Kingdom of Kotte during the first half of the sixteenth century". *Revista da Cultura*, 13-14.

De Silva, K. M. (1981). *A history of Sri Lanka*. C. Hurst & Company, London.

De Silva, K. M. (1986). *Managing ethnic tensions in multi-ethnic societies: Sri Lanka, 1880–1985*. University Press of America, Lanham.

De Silva, K. M. (2001). *Power sharing arrangements in Sri Lanka*. Institute of International Relations, Netherlands.

De Silva, K. M., Duke, P., Goldberg, E. S. ve Katz, N. (Eds.). (2018). *Ethnic conflict in Buddhist societies Sri Lanka, Thailand, Burma*. Routledge, New York.

De Silva Wijeyeratne, R. (2013). *Nation, constitutionalism and Buddhism in Sri Lanka*. Routledge, New York.

Deflem, M. (1994). "Law enforcement in British colonial Africa: A comparative analysis of imperial policing in Nyasaland, the Gold Coast, and Kenya". *Police Studies: Intnl Review of Police Development*, 17(1), 45-68.

Dell, M. (2010). "The persistent effects of Peru's mining mita". *Econometrica*, 78(6), 1863-1903. https://doi.org/10.2139/ssrn.1596425.

Desch, M. C. (1996). "War and strong states, peace and weak states?". *International Organization*, 50(2), 237-268. https://doi.org/10.1017/S0020818300028551.

Deutsch, K. (1966). *Nationalism and social communication: Inquiry into the foundations of nationality*. MIT Press, Cambridge.

Deutsch, K. (1966). "Nation-building and national development: Some issues for political research". K. Deutsch ve William J. Foltz (ed.). içinde *Nation building in comparative contexts*. (s. 1-16). Routledge: London and New York.

DeVotta, N. (2004). *Blowback: Linguistic nationalism, institutional decay, and ethnic conflict in Sri Lanka*. Stanford University Press, Stanford.

DeVotta, N. (2005a). "From ethnic outbidding to ethnic conflict: the institutional bases for Sri Lanka's separatist war". *Nations and Nationalism*, 11(1), 141-159. https://doi.org/10.1111/j.1354-5078.2005.00196.x.

DeVotta, N. (2005b). "Sri Lanka in 2004: enduring political decay and a failing peace process". *Asian Survey*, 45(1), 98-104. https://doi.org/10.1525/as.2005.45.1.98.

DeVotta, N. (2009). "The liberation tigers of Tamil Eelam and the lost quest for separatism in Sri Lanka". *Asian Survey*, 49(6), 1021-1051. https://doi.org/10.1525/as.2009.49.6.1021.

Dewaraja, L. (1985). "The Kandyan Kingdom: The secret of its survival". *Journal of the Royal Asiatic Society Sri Lanka Branch*, 30, 120-135. https://www.jstor.org/stable/23730765.

Dharmadasa, K. N. O. (1992). *Language, religion, and ethnic assertiveness: The Growth of Sinhalese nationalism in Sri Lanka*. University of Michigan Press, Ann Arbor.

Dharmawardhane, I. (2013a). "Post-conflict strategy in Sri Lanka: An overview of national reconciliation efforts". *Counter Terrorist Trends and Analyses*, 5(3), 21-25. https://www.jstor.org/stable/26351133.

Dharmawardhane, I. (2013b). "Sri Lanka's post-conflict strategy: restorative justice for rebels and rebuilding of conflict-affected communities". *Perspectives on Terrorism*, 7(6), 27-57. https://www.jstor.org/stable/26297064.

Diller, J. M. (1993). "Constitutional reform in a repressive state: The case of Burma". *Asian Survey*, 33(4), 393-407. https://doi.org/10.2307/2645105.

Dirks, N. (1994). *Colonialism and culture.* The University of Michigan Press, New York.

Dittmer, L. (2010). *Burma or Myanmar? The struggle for national identity*. World Scientific Publishing, Singapore.

Douglass, C. (2012). FSI-humanities center international visitor spotlight: Patrick Wolfe. *Stanford Humanities Center*. Erişim: 29 Kasım 2021, https://shc.stanford.edu/multimedia/fsi-humanities-center-international-visitor-spotlight-patrick-wolfe.

Doyle, M. W. (1986). *Empires*. Cornell University Press, New York.

Doyle, M. W. ve Sambanis, N. (2000). "International peace-building: A theoretical and quantitative analysis". *The American Political Science Review*, 94(4), 779-801. https://doi.org/10.2307/2586208.

Dukalskis, A. (2009). "Stateness problems or regime unification? Explaining obstacles to democratization in Burma/Myanmar". *Democratization*, 16(5), 945-968. https://doi.org/10.1080/13510340903162119.

Duncan, J. S. (2021). *Resisting the rule of law in nineteenth-century Ceylon: Colonialism and the negoatiation of bureaucratic boundries*. Routledge, London and New York.

Dunlop, R. (2014). *Behind Japanese lines: With the Oss in Burma*. Simon & Schuster, New York.

Edrisinha, R. ve Saravanamuttu, P. (1993). "The case for a federal Sri Lanka". R. Edrisinha ve J. Uyangoda (ed.). içinde *Essays on constitutional reform*. (s. 69-92). University of Colombo: Colombo.

Egreteau, R. (2016). *Caretaking democratization: The military and political change in Myanmar*. Oxford University Press, New York.

Egreteau, R. ve Jagan, L. (2013). *Soldiers and diplomacy in Myanmar: Understanding the foreign relations of the Burmese praetorian state*. NUS Press, Singapore.

Eisenhardt, K. M. (1989). "Building theories from case study research". *Academy of Management Review*, 14(4), 532-550. https://doi.org/10.5465/amr.1989.4308385.

Ekelund, R. B. ve Tollison, R. D. (1981). *Mercantilism as a rent-seeking society: Economic regulation in historical perspective*. Texas A&M University Press, College Station.

Elahi, K. M. (1987). "The Rohingya refugees in Bangladesh: Historical perspectives and consequences". John R. Rogge (ed.) içinde *Refugees: A third world dilemma*. (s. 227-232). Rowman and Littlefield: New Jersey.

Elaldi, S. ve Yerliyurt, N. S. (2017). "The efficacy of drama in field experience: A qualitative study using MAXQDA". *Journal of Education and Learning*, 6(1), 10-26. http://dx.doi.org/10.5539/jel.v6n1p10.

Elazar, D. J. (1987). *Exploring federalism*. University of Alabama Press, Tuscaloosa.

Englehart, N. A. (2011). "Liberal Leviathan or imperial outpost? JS Furnivall on colonial rule in Burma". *Modern Asian Studies*, 45(4), 759-790. https://doi.org/10.1017/S0026749X1000017X.

Etzioni, A. (2004). "A self-restrained approach to nation-building by foreign powers". *International Affairs*, 80(1), 1-17. https://doi.org/10.1111/j.1468-2346.2004.00362.x.

Evers, H. D. (1964). "Buddhism and British colonial policy in Ceylon, 1815-1875". *Asian Studies*, 323-333.

Faguet, J. P., Fox, A. M. ve Pöschl, C. (2015). "Decentralizing for a deeper, more supple democracy". *Journal of Democracy*, 26(4), 60-74. https://doi.org/10.1353/jod.2015.0059.

Faguet, J. P. ve Pöschl C. (2015). *Is decentralization good for development?: Perspectives from academics and policy makers*. Oxford University Press, Oxford.

Fanon, F. (2008). *Black skin white masks*. Richard Philcox (çev.). Grove Press: New York.

Fanon, F. (2001). *The wretched of the earth*. Constance Farrington (çev.). Penguin Books: Londra.

Farmer, B. H. (1963). *Ceylon: A divided nation*. Oxford University Press, London.

Fatouros, A. A. (1965). "Sartre on colonialism". *World Politics*, 17(4), 703-719. https://doi.org/10.2307/2009329.

Fazal, T. M. (2004). "State death in the international system". *International Organization*, 58(2), 311-344. https://doi.org/10.1017/S0020818304582048.

Fereday, J. ve Muir-Cochrane, E. (2006). "Demonstrating rigor using thematic analysis: A hybrid approach of inductive and deductive coding and theme development". *International Journal of Qualitative Methods*, 5(1), 80-92. https://doi.org/10.1177/160940690600500107.

Ferguson, D. (1927). "The earliest Dutch visits to Ceylon". *The Journal of the Ceylon Branch of the Royal Asiatic Society of Great Britain & Ireland*, 30(80), 361-409. https://www.jstor.org/stable/43483803.

Ferguson, J. (1898). "The early Protesant missionaries in Ceylon in relation to the rest of the European community". *JSTOR Primary Sources*. https://www.jstor.org/stable/60230256.

Ferguson, J. M. (2014). "The scramble for the waste lands: Tracking colonial legacies, counterinsurgency and international investment through the lens of land laws in B urma/Myanmar". *Singapore Journal of Tropical Geography*, 35(3), 295-311. https://doi.org/10.1111/sjtg.12078.

Ferguson, J. M. (2015). "Who's counting?: Ethnicity, belonging, and the national census in Burma/Myanmar". *Bijdragen tot de Taal-, Land- en Volkenkunde*, 171(1), 1-28. https://www.jstor.org/stable/43819166.

Fernando, P. T. M. (1969). "The British Raj and the 1915 communal riots in Ceylon". *Modern Asian Studies*, 3(3), 245-255. https://doi.org/10.1017/S0026749X00002353.

Fernando, T. (1973). "Elites politics in the new states: The case of post-independence Sri Lanka". *Pacific Affairs*, 46(3), 361-383. https://doi.org/10.2307/2756574.

Fiaz, K. (2021). "Situation analysis of nation building efforts in Sri Lanka: From early years of independence to contemporary days". *Forman Journal of Social Sciences*, 1(1), 1-28. https://doi.org/10.32368/FJSS.20210105.

Fichte, J. G. (2008). *Addresses to the German nation*. G. Moore (çev.). Cambridge University Press: Cambridge.

Fieldhouse, D. K. (1966). *The colonial empires: A comparative survey from the eighteenth century*. Weidenfeld & Nicolson: London.

Findlay, R. (2013). "Coastal-inland interactions in Burmese history: a long-term perspective". *Asian-Pacific Economic Literature*, 27(1), 1-26. https://doi.org/10.1111/apel.12000.

Fink, C. (2001). *Living silence: Burma under military rule*. Zed Books: London and New York.

Fisher, M. H. (1984). "Indirect rule in the British Empire: The foundations of the residency system in India (1764-1858)". *Modern Asia Studies*, 18(3), 393-428. https://doi.org/10.1017/S0026749X00009033.

Foa, R. S. (2017). “Persistence or reversal of fortune? Early state inheritance and the legacies of colonial rule”. *Politics & Society*, 45(2), 301-324. https://doi.org/10.1177/0032329217704431.

Fong, J. (2008). *Revolution as development: the Karen self-determination struggle against ethnocracy (1949-2004)*. Universal Publisher, Florida.

Forbes, M. (2022). "Thematic analysis: A practical guide". *Evaluation Journal of Australasia*, 22(2), 132-135. https://doi.org/10.1177/1035719X211058251.

Forsey, E. A. ve Hayday, M. (2006). The Canadian Encyclopedia. *Dominion of Canada*. Erişim: 19 Haziran 2022, https://www.thecanadianencyclopedia.ca/en/article/dominion.

Foxeus, N. (2019). "The Buddha was a devoted nationalist: Buddhist nationalism, ressentiment, and defending Buddhism in Myanmar". *Religion*, 49(4), 661-690. https://doi.org/10.1080/0048721X.2019.1610810.

Foxeus, N. (2022). "Buddhist nationalist sermons in Myanmar: anti-Muslim moral panic, conspiracy theories, and socio-cultural legacies". *Journal of Contemporary Asia*, 1-27. https://doi.org/10.1080/00472336.2022.2032801.

Frank, A. G. (1969). *Capitalism and underdevelopment in Latin Amerika*. Monthly Review Press, New York.

Free, M. (2018). "Settler colonialism". *Victorian Literature and Culture*, 46(3-4), 876-882. https://doi.org/10.1017/S1060150318001080.

Fritz, V. ve Menocal, A. R. (2007). "Developmental states in the new millennium: Concepts and challenges for a new aid agenda". *Development Policy Review*, 25(5), 531-552. https://doi-org/10.1111/j.1467-7679.2007.00384.x.

Frydenlund, I. (2020). "The rise of religious offence in transitional Myanmar". P. Rollier, K. Froystad ve A. E. Ruud (ed.). içinde *Outrage: The rise of religious offence in contemporary South Asia*. (s. 77-102). UCL Press: London.

Fuglerud, O. (2009). "Fractured sovereignty: The LTTE's state-building in an interconnected world". C. Brun ve T. Jazeel (ed.). içinde *Spatialising Politics: Culture and Geography in Postcolonial Sri Lanka*. (s. 194-215). Sage Publications: New Delhi.

Fukuyama, F. (2004). *State building: Governance and world order in the 21st century*. Cornell University Press, New York.

Fuller, P. (2017). Myanmar and Buddhist extremism. *The Converstaion*, Erişim: 6 Mayıs 2023, https://theconversation.com/myanmar-and-buddhist-extremism-86125.

Furnivall, J. S. (1949). "Twilight in Burma: Reconquest and crisis". *Pacific Affairs*, 22(1), 3-20. https://doi.org/10.2307/2752357.

Furnivall, J. S. (2014). *Colonial policy and practice*. Cambridge University Press, Cambridge.

Gamage, S. (2007). "Ethnic conflict, state reform, and nation-building in Sri Lanka". J. P. Neelsen ve D. Malik (ed.). içinde *Crisis of state and nation: South Asian states between nation building and fragmentation*. (s. 143-177). Manohar: New Delhi.

Gandhi, L. (1998). *The postcolonial theory: A critical introduction.* Allen & Unwin Press, New York.

Ganesan, N. (2018). "Taking stock of Myanmar's ethnic peace process and the third twenty-first century Panglong Conference". *Asian Journal of Peacebuilding*, 6(2), 379-392. https://doi.org/10.18588/201811.00a072.

Gellner, E. (2006). *Nations and nationalism*. Blackwell, Oxford.

Gelo, O., Braakmann, D., ve Benetka, G. (2008). "Quantitative and qualitative research: Beyond the debate". *Integrative Psychological and Behavioral Science*, 42, 266-290. https://doi.org/10.1007/s12124-008-9078-3.

Ghani, A. ve Lockhart, C. (2008). *Fixing failed states: A framework for rebuilding a fractured*. Oxford University Press, New York.

Giddens, A. (1985). *The nation state and violence*. Polity, Cambridge.

Gilbert, E. ve Reynolds, J. T. (2008). *Africa in world history: From prehistory to the present*. Pearson Prentice Hall, New Jersey.

Gilbert, F. (1975). *The historical essays of Otto Hintze*. Oxford University Press, Oxford.

Glaser-Zikuda, M., Hagenauer, G. ve Stephan, M. (2020). "The potential of qualitative content analysis for empirical educational research". *Forum Qualitative Sozialforschung Forum: Qualitative Social Research*, 21(1), 1-20. https://doi.org/10.17169/fqs-21.1.3443.

Gramsci, A. (1971). *Selections from the prison notebooks*. Lawrence and Wishart, London.

Gravers, M. (2007). "Introduction: ethnicity against state–state against ethnic diversity?". M. Gravers (ed.). içinde *Exploring ethnic diversity in Burma*. (s. 1-33). Nordic Institute of Asian Studies: Copenhagen.

Gregor, S. ve Hevner, A. R. (2013). "Positioning and presenting design science research for maximum impact". *MIS Quarterly*, 37(2), 337-355. https://www.jstor.org/stable/43825912.

Grotenhuis, R. (2016). *Nation-building as necessary effort in fragile states*. Amsterdam University Press, Amsterdam.

Godden, L. ve Casinader, N. (2013). "The Kandyan Convention 1815: Consolidating the British Empire in Colonial Ceylon". *Comparative Legal History*, 1(2), 211-242. https://doi.org/10.5235/2049677X.1.2.211.

Goodhand, J. ve Korf, B. (2010). "Caught in the peace trap?: On the illiberal consequences of liberal peace in Sri Lanka". J. Goodhand, B. Korf, J. Spencer (ed.). içinde *Conflict and peacebuilding in Sri Lanka*. (s. 1-15). Routledge: London.

Guardado, J. (2018). "Office-selling and long-term development in Peru". *American Political Science Review*, 112(4), 971-995. https://doi.org/10.1017/S000305541800045X.

Guetterman, T., Creswell, J. W. ve Kuckartz, U. (2015). "Using joint displays and MAXQDA software to represent the results of mixed methods research". M. T. McCrudden, G. Schraw ve C. W. Buckendahl (ed.). içinde *Use of visual displays in research and testing: Coding, interpreting, and reporting data*. (s. 145-175). Information Age Publishing: Charlotte.

Gunasingham, A. (2019). “Buddhist extremism in Sri Lanka and Myanmar: an examination”. *Counter Terrorist Trends and Analyses*, 11(3), 1-6. https://www.jstor.org/stable/10.2307/26617827.

Gunawardena, A. S. (2003). “Re-thinking sub national government. issues in decentralization". *Governance Journal*, 2, 1-19.

Guruge, A. W. (1989). *Mahavamsa: the great chronicle of Sri Lanka*. Lake House, Colombo.

Guyot-Rechard, B. (2021). "Tangled lands: Burma and India's unfinished separation, 1937–1948". *The Journal of Asian Studies*, 80(2), 293-315. https://doi.org/10.1017/S0021911820000017.

Güzel, M. Ş. (2017). "Birleşmiş Milletler içerisinde Sri Lanka'da geçmişte yaşanan silahlı çatışmanın hukuki tanımı konusundaki erga omnes anlaşmazlık". *Uluslararası Kriz ve Siyaset Araştırmaları Dergisi*, 1(3), 81-113.

Hall, D. G. E. (1981). "British Burma, 1886-1942". D. G. E. Hall (ed.). içinde *A history of South-East Asia*. (s. 770-778). Macmillan Publishers: London.

Hall, J. ve Ikenberry, G. (1989). *The state*. Ope University Press, Milton Keynes.

Hall, P. A ve Taylor, R. (1996). "Political science and the three new institutionalism". *Political Studies*, 44(5), 936-957. https://doi.org/10.1111/j.1467-9248.1996.tb00343.x.

Halliday, F. (1987). "State and society in international relations: A second agenda". *Millennium: Journal of International Studies*, 16(2), 215-229. https://doi.org/10.1177/03058298870160022701.

Halperin, M. H. (1974). *Bureaucratic politics and foreign policy*. Brookings Institution, Washington.

Halperin, S. (2021). Britannica. *Neocolonialism*. Erişim: 7 Aralık 2021, https://www.britannica.com/topic/neocolonialism.

Han, E. (2019). *Asymmetrical neighbors: Borderland state building between China and Southeast Asia*. Oxford University Press, New York.

Han, E. (2020). "Neighborhood effect of borderland state consolidation: evidence from Myanmar and its neighbors". *The Pacific Review*, 33(2), 305-330. https://doi.org/10.1080/09512748.2019.1572642.

Harlow, V. (1946). “Ceylon experiment in oriental democracy”. *World Affairs*, 109(2), 123-127. https://www.jstor.org/stable/20664292.

Harris, R. L. ve Kearney, R. N. (1963). "A comparative analysis of the administrative systems of Canada and Ceylon". *Administrative Science Quarterly*, 8(3), 339-360. https://doi.org/10.2307/2390973.

Haque, M. (2017). "Rohingya ethnic Muslim minority and the 1982 Citizenship Law in Burma". *Journal of Muslim Minority Affairs*, 37(4), 454-469. https://doi.org/10.1080/13602004.2017.1399600.

Hariri, J. G. (2012). "The autocratic legacy of early statehood". *American Political Science Review*, 106(3), 471-494. https://doi.org/10.1017/S0003055412000238.

Hartzell, C. A. ve Hoddie, M. (2015). *Crafting peace: Power-sharing institutions and the negotiated settlement of civil wars*. Penn State Press, Pennsylvania.

Havens, E. A. ve Flinn, W. L. (1970). *Internal colonialism and structural change in Colombia*. Praeger, New York.

Havinden, M. ve Meredith, D. (1993). *Colonialism and development: Britain and its tropical colonies, 1850-1960*. Routledge, London and New York.

Hechter, M. (1975). *Internal colonialism: The Celtic fringe in British national development, 1536-1966*. University of California Press, Berkeley and Los Angeles.

Heckscher, E. F. (1935). *Mercantilism*. George Allen & Unwin, London.

Hein, M. Y. P. (2016). "Fighting in the dark: Ideology and state formation in post-colonial Burma". *Journal of Historical Sociology*, 30(2), 189-216. https://doi.org/10.1111/johs.12115.

Held, D. (1989). *Political theory and the modern state: Essays on state, power, and democracy*. Stanford University Press, Oxford.

Herath, D. (2020). "Constructing Buddhists in Sri Lanka and Myanmar: Imaginary of a historically victimised community". *Asian Studies Review*, 44(2), 315-334. https://doi.org/10.1080/10357823.2020.1717441.

Herbst, J. (1990). "War and the state in Africa". *International Security*, 14(4), 117-139. https://doi.org/10.2307/2538753.

Herbst, J. (2000). *State and power in Africa: Comparative lessons in authority and control*. Princeton University Press, New Jersey.

Herder, J. G. (2004). *Another philosophy of history and selected political writings*. I. Evrigenis ve D. Pellerin (çev.). Hackett: Indianapolis.

Hirson, B. (1991). “Colonialism and imperialism”. *Searchlight South Africa*, 2(3), s. 7-18.

Ho, E. L. E. (2022). "Border governance in Kachin state, Myanmar: Un/caring states and aspirant state building during humanitarian crises". *Modern Asian Studies*, 56(2), 639-660. https://doi.org/10.1017/S0026749X20000499.

Hobbs, C. (1947). "Nationalism in British Colonial Burma". *The Journal of Asian Studies*, 6(2), 113-121. https://doi.org/10.2307/2049156.

Hobson, J. M. (1997). *The wealth of states: A comparative sociology of international economic and political change*. Cambridge University Press, Cambridge.

Holliday, I., Aung, M. H. ve Joelene, C. (2015). "Institution building in Myanmar: The establishment of regional and state assemblies". *Asian Survey*, 55(4), 641-664. https://doi.org/10.1525/as.2015.55.4.641.

Hopkins, A. G. (1999). "Back to the future: From national history to imperial history". *Past & Present*, 164, s. 198–243. https://doi.org/10.1093/past/164.1.198.

Howe, S. (2002). *Empire: A very short introduction*. Oxford University Press, New York.

Höglund, K. ve Svensson, I. (2011). "Fallacies of the peace ownership approach: Exploring Norwegian mediation in Sri Lanka". K. Stokke ve J. Uyangoda (ed.). içinde *Liberal peace in question: Politics of state and market reform in Sri Lanka*. (s. 63-76). Anthem Press: New York.

Huang, R. L. (2013). "Re-thinking Myanmar's political regime: military rule in Myanmar and implications for current reforms". *Contemporary Politics*, 19(3), 247-261. https://doi.org/10.1080/13569775.2013.804149.

Huillery, E. (2009). "History matters: The long-term impact of colonial public investments in French West Africa". *American Economic Journal: Applied Economics*, 1(2), 176-215. https://doi.org/10.1257/app.1.2.176.

Huntington, S. (1968). *Political order in changing societies*. Yale University Press, New Heaven.

Hussain, W. (2008). "The Naga dream and the politics of peace". *Asia Europe Journal*, 6(3-4), 547-560. https://doi.org/10.1007/s10308-008-0192-0.

Hyam, R. (1968). "Ceylon: Aftermath of the decline of the imperial factor". R. Hyam (ed.). içinde *Elgin and Churchill at the Colonial Office 1905–1908: The Watershed of the Empire-Commonwealth*. (s. 218-234). MacMillan: New York.

Hyndman, J. (2007). "The securitization of fear in post-tsunami Sri Lanka", *Annals of the Association of American Geographers*, 97(2), 361-372. http://dx.doi.org/10.1111/j.1467-8306.2007.00542.x.

Imtiyaz, A. R. M. (2008a). "Ethnic conflict in Sri Lanka: The dilemma of building a unitary state". M. Chatterji ve B.M. Jain (ed.). içinde *Conflict and Peace in South Asia*. (s. 125-147). Emerald Publishing: Bingley.

Imtiyaz, A. R. M. (2008b). "Sinhalanized nation-building project: A symbol of illiberalism?". *Indian Journal of Asian Affairs*, 21(1-2), 17-29. http://www.jstor.org/stable/41950488.

Inlow, E. B. (1948). "The constitution of Burma". *Far Eastern Survey*, 17(22), 264-267. https://doi.org/10.2307/3022451.

International Crisis Group (2011). Reconciliation in Sri Lanka: Harder than ever Report No. 209. Erişim: 7 Mayıs 2023, https://www.crisisgroup.org/asia/south-asia/sri-lanka/reconciliation-sri-lanka-harder-ever.

International Crisis Group (2017). Buddhism and state power in Myanmar Report No. 290. Erişim: 7 Mayıs 2023, https://www.crisisgroup.org/asia/south-east-asia/myanmar/290-buddhism-and-state-power-myanmar.

Iwaki, T. (2015). "The village system and Burmese society: Problems involved in the enforcement process of the Upper Burma village regulation of 1887". *Journal of Burma Studies*, 19(1), 113-143. https://doi.org/10.1353/jbs.2015.0008.

Iyer, L. (2010). "Direct versus indirect colonial rule in India: Long-term consequences". *The Review of Economics and Statistics*, 92(4), 693-713. https://doi.org/10.1162/REST_a_00023.

İpek, V. ve Oyman Ç. (2014). "Postkolonyal teori ve uluslararası ilişkiler". R. Gözen (ed.). içinde *Uluslararası ilişkiler teorileri*. (s. 405-441). İletişim Yayınları: İstanbul.

Jackson, P. (2016). "Local government and decentralisation in post-conflict contexts". *Third World Thematics: A TWQ Journal*, 1(6), 747-762. https://doi.org/10.1080/23802014.2016.1374207.

Jackson, R. H. ve Rosberg, C. G. (1982). "Why Africa's weak states persist: The empirical and the juridical in statehood". *World Politics*, 35(1), 1-24. https://doi.org/10.2307/2010277.

Jackson, S. (2022). "Mass education and the British Empire". *History Compass*, 20(1), 1-12. https://doi.org/10.1111/hic3.12709.

Jaggers, K. (1992). "War and the three faces of power: War making and state making in Europe and the Americas". *Comparative Political Studies*, 25(1), 26–62. https://doi.org/10.1177/0010414092025001002.

Janowitz, M. (1977). *Military institutions and coercion in the developing nations*. University of Chicago Press, Chicago.

Jansen J. C. ve Osterhammel, J. (2007). *Decolonization: A short history*. Jeremiah Riemer (çev.). Princeton University Press: Princeton.

Jarstad, A. K. ve Belloni R. (2012). "Introducing hybrid peace governance: impact and prospects of liberal peacebuilding". *Global Governance*, 18(1), 1-6.

Jayasundera, M. (2017). "Ancient Sri Lankan economic systems". Financial Markets, Institutions and Risks, 1(4), 24-27. https://doi.org/10.21272/fmir.

Jayasuriya, S. K. ve McCawley, P. (2010). *The Asian tsunami: aid and reconstruction after a disaster*. Edward Elgar Publishing, Cheltenham.

Jayawardena, V. K. (1974). "Origins of the left movement in Sri Lanka". *Social Scientist*, 2(6-7), 3-28. https://doi.org/10.2307/3516475.

Jayawardhana, J. (2014). "Identity and political mobilization in the colonial Sri Lanka". S. Pinnawala (ed.). içinde *Identitiy politics and state-building in Sri Lanka: Understanding ethno-nationalist mobilization in a postcolonial state in transition*, (s. 115-168). The Pathfinder Foundation: Colombo.

Jeffrey, C. E. ve Ridley, C. R. (2017). "A case conceptualization using thematic mapping". *Journal of Clinical Psychology*, 73(4), 410-424. https://doi.org/10.1002/jclp.22352.

Jennings, I. (1950). "Notes on the constitutional law of colonial Ceylon". *The Journal of the Ceylon Branch of the Royal Asiatic Society of Great Britain & Ireland*, 1, 51-72. https://www.jstor.org/stable/45377262.

Jennings, I. (1954). "Politics in Ceylon since 1952". *Pacific Affairs*, 27(4), 338-352. https://doi.org/10.2307/2753075.

Jennings, W. I. (1949). "The dominion of Ceylon". *Pacific Affairs*, 22(1), 21-33. https://doi.org/10.2307/2752358.

Jessop, B. (2015). *The state: Past, present, and future*. Polity Press, Cambridge.

Johnson, A. G. (2000). *The Blackwell dictionary of sociology: A user's guide to sociological language*. Blackwell Publishers, Oxford.

Johnston, A. ve Lawson, A. (2005). "Settler colonies". H. Schwarz ve S. Ray (ed.). içinde *A companion to postcolonial studies*. (s. 360-376). Blackwell Publishing: Malden.

Johnson, J. L., Adkins, D. ve Chauvin, S. (2020). "A review of the quality indicators of rigor in qualitative research". *American Journal of Pharmaceutical Education*, 84(1), 138-146. https://doi.org/10.5688/ajpe7120.

Johnson, N. C. (2017). "On the colonial frontier: gender, exploration and plant-hunting on Mount Victoria in early 20th-century Burma". *Transactions of the Institute of British Geographers*, 42(3), 417-431. https://doi.org/10.1111/tran.12176.

Jones, L. (2014a). "Explaining Myanmar's regime transition: the periphery is central". *Democratization*, 21(5), 780-802, https://doi.org/10.1080/13510347.2013.863878.

Jones, L. (2014b). "The political economy of Myanmar's transition". *Journal of Contemporary Asia*, 44(1), 144-170. https://doi.org/10.1080/00472336.2013.764143.

Jones, R. (2004). "'Furnished in English Style': Anglicization of local elite domestic interiors in Ceylon (Sri Lanka) c. 1850 to 1910". *South Asian Studies*, 1, 45-56. https://doi.org/10.1080/02666030.2004.9628635.

Kapani, M. (2010). *Politika bilimine giriş*. Bilgi Yayınevi, Ankara.

Kapoor, I. (2004). "Hyper-self-reflexive development? Spivak on representing the third world 'other'", *Third World Quarterly*, 25(4), s. 627-647. https://doi.org/10.1080/01436590410001678898.

Kariyakarawana, E. ve Wijesinghe, N. S. (1981). *JR: The people's president*. Varuna Publishing, Colombo.

Karunatilaka, P. V. B. (2014). "Pre-colonial state and collective identities". S. Pinnawala (ed.). içinde *Identitiy politics and state-building in Sri Lanka: Understanding ethno-nationalist mobilization in a postcolonial state in transition*, (s. 33-114). The Pathfinder Foundation: Colombo.

Kearney, R. N. (1962). "The new political crises of Ceylon". *Asian Survey*, 2(4), 19-27. https://doi.org/10.2307/3023436.

Kearney, R. N. (1963). "Ceylon: The continuing crisis". *Asian Survey*, 3(2), 123-127. https://doi.org/10.2307/3023684.

Kearney, R. N. (1978). "Language and the rise of Tamil separatism in Sri Lanka". *Asian Survey*, 18(5), 521-534. https://doi.org/10.2307/2643464.

Keene, E. (2007). "A case study of the construction of international hierarchy: British treaty-making against the slave trade in the early nineteenth century". *International Organization*, 61(2), 311-339. https://doi.org/10.1017/S0020818307070117.

Keyes, C. (2016). "Theravada Buddhism and Buddhist nationalism: Sri Lanka, Myanmar, Cambodia, and Thailand". *The Review of Faith & International Affairs*, 14(4), 41-52. https://doi.org/10.1080/15570274.2016.1248497.

King, G. B. (1952). "Mapping out of Crown Lands in Ceylon". *Empire Survey Review*, 11(84), 242-247. https://doi.org/10.1179/sre.1952.11.84.242.

Kingston, L. N. ve Seibert Hanson, A. E. (2022). "Marginalized and misunderstood: How anti-Rohingya language policies fuel genocide". *Human Rights Review*, 23(2), 289-303. https://doi.org/10.1007/s12142-022-00654-4.

Kipgen, N. (2011). "Political change in Burma: Transition from democracy to military dictatorship (1948-62)". *Economic and Political Weekly*, 46(20), 48-55. https://www.jstor.org/stable/23018213.

Kipgen, N. (2021). "The 2020 Myanmar election and the 2021 coup: Deepening democracy or widening division?". *Asian Affairs*, 52(1), 1-17. https://doi.org/10.1080/03068374.2021.1886429.

Kisangi, E. F. (2012). *Civil wars in the Democratic Republic of Congo, 1960-2010*. Lynne Rienner, Boulder.

Klem, B. (2018). "The problem of peace and the meaning of 'post-war'". *Conflict, Security & Development*, 18(3), 233-255. https://doi.org/10.1080/14678802.2018.1468532.

Knakkergaard, M. (2018). State-building and authority in a legal plural setting in Karen State, Myanmar. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. University of Copenhagen Faculty of Social Sciences Global Development, Copenhagen.

Knight, P. K. (2002). *Small scale research*. Sage, London.

Krasner, S. D. (2012). "International support for state-building: Flawed consensus". *Prism*, 2(3), 65-74.

Krishna, S. (1999). *Postcolonial insecurities: India, Sri Lanka, and the question of nationhood*. University of Minnesota Press, Minneapolis.

Krishnamohan, T. (2016). "Challenges towards local self-governance: Situation in Sri Lanka". *Scientific Journal Impact Factor*, 3(3), 1-16.

Kohli, A. (2004). *State-directed development: Political power and industrialization in the global periphery*. Cambridge University Press, New York.

Kolsto, P. (2006). "The sustainability and future of unrecognized quasi-states". Journal of Peace Research, 43(6), 723-740. https://doi.org/10.1177/0022343306068102.

Koo, M. (2015). Divided nation, united military: The Burmese government as junta par excellence. *American Diplomacy*. Erişim: 10 Aralık 2022, https://americandiplomacy.web.unc.edu/2015/04/divided-nation-united-military-the-burmese-government-as-junta-par-excellence/.

Kotelawala, J. L. (1956). *An Asian prime minister's story*. G. G. Harrap, London.

Kreuzer, P. ve Weiberg, M. (2005). Framing violence: Nation-and state-building. Peace Research Institute Frankfurt Report No. 72. Erişim: 18 Mart 2023, https://www.jstor.org/stable/pdf/resrep14487.1.

Kuckartz, U. ve Radiker, S. (2019). *Analyzing qualitative data with MAXQDA*. Springer International Publishing, Cham.

Kumada, N. (2018). "Margin to mainstream, periphery to center: Geopolitics and the anthropology of Burma and the Silk Roads". *Asian Journal of Comparative Politics*, 3(3), 258-268. https://doi.org/10.1177/2057891117749947.

Kumarasingham, H. (2006). "A democratic paradox: The communalisation of politics in Ceylon, 1911-1948". *Asian Affairs*, 37(3), 342-352. https://doi.org/10.1080/03068370600906507.

Kumarasingham, H. (2012). *A political legacy of the British Empire: Power and the parliamentary system in post-colonial India and Sri Lanka*. I.B. Tauris Publishing, London.

Kumarasingham, H. (2013). "The 'tropical dominions': The appeal of dominion status in the decolonisation of India, Pakistan and Ceylon". *Transactions of the Royal Historical Society*, 23, 223-245. https://doi.org/10.1017/S0080440113000108.

Kumarasingham, H. (2019). *Speeches and writings of Sir Ponnambalam Arunachalam*. Centre for Policy Alternatives (CPA), Colombo.

Kyaw, N. N. (2019). "Myanmar's pluralist constitution: Nation-Building versus state-building". J. L. Neo ve B. N. Son (ed.). içinde *Constitutionalism in Asia: Pluralist constitutions in Southeast Asia*. (s. 143-168). Hart Publishing: Oxford.

Kyed, H. M. (2022). "Frontier governance: Contested and plural authorities in a Karen village after the ceasefire". *Modern Asian Studies*, 56(2), 603-638. https://doi.org/10.1017/S0026749X20000360.

Laitin, D. (2007). *Nations, states, and violence*. Oxford University Press, Oxford.

Lange, M. (2004). "British colonial legacies and political development". *World Development*, 32(6), 905-922. https://doi.org/10.1016/j.worlddev.2003.12.001.

Lange, M., Mahoney J. ve vom Hau, M. (2006). "Colonialism and development: A comparative analysis of Spanish and British colonies". *American Journal of Sociology*, 111(5), s. 1412-1462. https://doi.org/10.1086/499510.

Lange, M. (2009). *Lineages of despotism and development: British colonialism and state power*. University of Chicago Press, Chicago.

Laszlo, E., Baker, R. Jr., Eisenberg, E. ve Raman, V. (1978). *The objectives of the new international economic order*. Pergamon Policy Studies, New York.

Leach, E. (1973). "Buddhism in the post-colonial political order in Burma and Ceylon". *Daedalus*, 102(1), 29-54. https://www.jstor.org/stable/20024108.

Lederach, J. P. (2003). *The little book of conflict transformation*. Good Books, New York.

Lee, R. ve Gonzalez Zarandona, J. A. (2020). "Heritage destruction in Myanmar's Rakhine state: legal and illegal iconoclasm". *International Journal of Heritage Studies*, 26(5), 519-538. https://doi.org/10.1080/13527258.2019.1666294.

Lehr, P. (2019). *Militant Buddhism: The rise of religious violence in Sri Lanka, Myanmar and Thailand*. Palgrave Macmillan, London.

Lehr, P. (2023). "Enraged Buddhism: Violent, non-violent and 'not-violent' extremism in Myanmar". E. Orofino ve W. Allchorn (ed.). içinde *Routledge handbook of non-violent extremism: Groups, perspectives and new debates*. (s. 194-208). Routledge: London.

Lei, Z. (2019). "Buddhist nationalism as social movement in political transition: MaBaTha movement in Myanmar". *International Relations and Diplomacy*, 7(2), 66-75. https://doi.org/10.17265/2328-2134/2019.02.002.

Leitan, T. (1990). *Political integration through decentralization and devolution of power: The Sri Lankan experience*. University of Colombo Department of History and Political Science Working Paper. Avaliable at https://noolaham.org/wiki/index.php/Political_Integration_Through_Decentralization_and_Devolution_of_Power:_The_Sri_Lankan_Experience (Erişim Tarihi: 9 Mart 2023).

Lemkin, R. (2008). *Axis rule in occupied Europe: Laws of occupation, analysis of government, proposals for redress*. The Lawbook Exchange Ltd, New Jersey.

Lenin, V. I. (2009). *Emperyalizm: Kapitalizmin en yüksek aşaması*. Cemal Süreya (çev.). Sol Yayınları: Ankara.

Levac, D., Colquhoun, H. ve O'Brien, K. K. (2010). "Scoping studies: advancing the methodology". *Implementation Science*, 5(69), 1-9. https://doi.org/10.1186/1748-5908-5-69.

Levi, M. (1981). "The predatory theory of rule". *Politics & Society*, 10(4), 431-465. https://doi.org/10.1177/003232928101000403.

Lewins, A. ve Silver, C. (2014). *Using software in qualitative research: A step-by-step guide*. Sage Publication, Thousand Oaks.

Li, Y. (2016). "Governing the Chinese in multi-ethnic colonial Burma between the 1890s and 1920s". *South East Asia Research*, 24(1), 135-154. https://doi.org/10.5367/sear.2016.0292.

Lieberman, V. (1996). "Political consolidation in Burma under the Early Konbaung Dynasty 1752–c. 1820". *Journal of Asian History*, 30(2), 152-168. https://www.jstor.org/stable/41931038.

Lijphart, A. (1999). *Patterns of democracy*. Yale University Press, New Haven.

Linn, K. M. ve Liang, W. C. (2015). "Analysis of forest policy in Myanmar". *International Journal of Sciences*, 4(3), 16-28. https://doi.org/10.18483/ijSci.639.

Lintner, B. (1990). *The rise and fall of the communist party of Burma (CPB)*. Cornell University Press, Ithaca.

Lintner, B. (1999). *Myanmar in revolt: Opium and insurgency since 1948*. Westview Press, Chiang Mai.

Lipset, S. M. (1959). "Some social requisites of democracy: Economic development and political legitimacy". *The American Political Science Review*, 53(1), 69-105. https://doi.org/10.2307/1951731.

Lissak, M. (1964). "Social change, mobilization, and exchange of services between the military establishment and the civil society: The Burmese case". *Economic Development and Cultural Change*, 13(1), 1–19, https://doi.org/10.1086/450085.

Locke, R. ve Wyeth, V. (2012). "Busan and beyond: Implementing the 'New Deal' for fragile states". *International Peace Institute*, 1-10.

Loomba, A. (2015). *Colonialism/postcolonialism*. Routledge, London and New York.

Louis Roger, W. M. ve Robinson R. (1994). "The imperialism of decolonization". *Journal of Imperial and Commonwealth History*, 22(3), s. 462-511. https://doi.org/10.1080/03086539408582936.

Löfström, E. ve Pyhaltö, K. (2014). "Ethical issues in doctoral supervision: The perspectives of PhD students in the natural and behavioral sciences". *Ethics & Behavior*, 24(3), 195-214. https://doi.org/10.1080/10508422.2013.830574.

Lustick, I. (1997). "The absence of Middle Eastern and great powers: Political 'backwardness' in historical perspective". *International Organization*, 51(4), 653-683. https://doi.org/10.1162/002081897550483.

Lyall, A. C. Sir. (1894). *The rise and expansion of the British dominion in India*. University of California Libraries, London.

Lyons, T. (2016). "The importance of winning: victorious insurgent groups and post-conflict politics". *Comparative Politics*, 48(2), 167–184. https://doi.org/10.5129/001041516817037745.

Mac Ginty, R. (2011). *International peacebuilding and local resistance: Hybrid forms of peace*. Palgrave Macmillan, London.

Mac Ginty, R. ve Richmond, O. P. (2013). "The local turn in peace building: a critical agenda for peace". *Third World Quarterly*, 34(5), 763-783. https://doi.org/10.1080/01436597.2013.800750.

MacDonald, A. (2013). "From military rule to electoral authoritarianism: The reconfiguration of power in Myanmar and its future". *Asian Affairs: An American Review*, 40(1), 20-36, https://doi.org/10.1080/00927678.2013.759479.

Macfarlane, B. (2010). *Researching with integrity: The ethics of academic enquiry*. Routledge, New York and London.

Mackieson, P., Shlonsky, A. ve Connolly, M. (2019). "Increasing rigor and reducing bias in qualitative research: A document analysis of parliamentary debates using applied thematic analysis". *Qualitative Social Work*, 18(6), 965-980. https://doi.org/10.1177/1473325018786996.

Magdoff, H. (2021). Britannica. *Western colonialism*. Erişim: 9 Kasım 2021, https://www.britannica.com/topic/Western-colonialism.

Magdoff, H. (2003). *Imperialism without colonies*. Monthly Review Press, New York.

Mallik, R., Prasad, A. K., Raut, S. P. ve Bhuyan, P. K. (2023). *Research methodology and applied statistics*. AG Publishing House, Bhopal.

Mohajan, H. (2018). "History of Rakhine State and the origin of the Rohingya Muslims". *IKAT: The Indonesian Journal of Southeast Asian Studies*, 2(1), 19-46.

Mahiou, A. (1974). United Nations Audiovisual Library of International Law. *Declaration on the establishment of a new international economic order General Assembly resolution 3201 (S-VI)*. Erişim: 17 Kasım 2021, https://legal.un.org/avl/ha/ga_3201/ga_3201.html

Mahoney, J. (2000). "Path dependence in historical sociology". *Theory & Society*, 29(4), 507-548. https://doi.org/10.1023/A:1007113830879.

Mahoney, J. ve Schensul, D. (2006). "Historical context and path dependence". RE. Godin ve C. Tilly (ed.). içinde *The Oxford handbook of contextual political analysis*, (s. 454-472), Oxford University Press: New York.

Mamdani, M. (1996). *Citizen and subject: Contemporary Africa and the legacy of late colonialism*. Princeton Town University Press, New Jersey.

Mang, P. Z. (2022). "Christian responses to conflict in Burma". *The Journal of World Christianity*, 12(1), 70-89. https://doi.org/10.5325/jworlchri.12.1.0070.

Manikkalingam, R. (2003). *A unitary state, a federal state or two separate states*. Social Scientist Association, Colombo.

Mann, M. (1993). *The sources of social power, Volume 2: A the rise of classes and nation states, 1760-1914*. Cambridge University Press, Cambridge.

Manor, J. (1983). "Sri Lanka: explaining the disaster". *The World Today*, 39(11), 450-459. https://www.jstor.org/stable/40395451.

Mark, S. (2021). "The forging of legitimate authority in the ceasefire mixed-control Karen areas of Myanmar". *Journal of Contemporary Asia*, 52(2), 226-246. https://doi.org/10.1080/00472336.2021.1887321.

Marshall, H. I. (1922). *The Karen people of Burma: A study in anthropology and ethnology*. Ohio State University Press, Columbus.

Martin, E. W. (1975). "The Socialist Republic of the Union of Burma: How much change?". *Asian Survey*, 15(2), 129-135. https://doi.org/10.2307/2643323.

Marx, K. ve Friedrich, E. (1974). *On colonialism.* Progress Publications: Moscow.

Matthews, B. (2001). "The legacy or tradition and authority: Buddhism and the nation in Myanmar". I. Harris (ed.). içinde *Buddhism and politics in twentieth-century Asia*. (s. 26-53). Continuum: London and New York.

Mattingly, D. C. (2017). "Colonial legacies and state institutions in China: Evidence from a natural experiment". *Comparative Politics Studies*, 50(4), 434-463. https://doi.org/10.1177/0010414015600465.

Maung, M. (1990). "The Burma road from the union of Burma to Myanmar". *Asian Survey*, 30(6), 602-624. https://doi.org/10.2307/2644909.

Mbembe, A. (2001). *On the postcolony*. University of California Press, London.

McBrewster, J., Miller, F. P. ve Vandome, A. F. (2010). *Anuradhapura Kingdom: Monarchy, Pandyan dynasty, Sri Lanka, Buddhism, relic of the tooth of the Buddha, Dutthagamani of Sri Lanka, Dhatusena of Sri Lanka, Gajabahu I of Sri Lanka*. Alphascript Publishing, Beau Bassin-Rose Hill.

McCulloch, A. ve McGarry, J. (2017). *Power-sharing: Empirical and normative challenges*. Routledge, London.

McNabb, D. E. (2010). *Research methods for political science: Quantitative and qualitative approaches*. M. E. Sharpe, New York and London.

McNeill, W. H. (1991). *The rise of the West: A history of the human community*. The University of Chicago Press, Chicago.

McWhinney, E. (1960). Audiovisual Library of International Law. *Declaration on the granting of independence to colonial countries and peoples*. Erişim: 18 Kasım 2021, https://legal.un.org/avl/ha/dicc/dicc.html

Meehan, P. (2011). "Drugs, insurgency and state-building in Burma: Why the drugs trade is central to Myanmar's changing political order". *Journal of Southeast Asian Studies*, 42(3), 376–404. http://dx.doi.org/10.1017/S0022463411000336.

Meehan, P. (2015). "Fortifying or fragmenting the state? The political economy of the opium/heroin trade in Shan State, Myanmar, 1988–2013". *Critical Asian Studies*, 47(2), 253-282. https://doi.org/10.1080/14672715.2015.1041280.

Meehan, P. ve Dan, S. L. (2022). "Brokered rule: militias, drugs, and borderland governance in the Myanmar-China borderlands". *Journal of Contemporary Asia*, 1-23, https://doi.org/10.1080/00472336.2022.2064327.

Memmi, A. (1991). *The colonizer and the colonized*. Beacon Press, Boston.

Merriam-Webster Dictionary (2023). *Decentralization*. Erişim: 9 Mart 2023, https://www.merriam-webster.com/dictionary/decentralization.

Miall, H., Ramsbotham, O. ve Woodhouse, T. (2005). *Contemporary conflict resolution: The prevention, management and transformation of deadly conflicts*. Polity, Cambridge.

Michalopoulos, S. ve Papaioannou, E. (2013). "Pre-colonial ethnic institutions and contemporary African development". *Econometrica*, 81(1), 113-152. https://doi-org.lproxy.yeditepe.edu.tr/10.3982/ECTA9613.

Michalopoulos, S. ve Papaioannou, E. (2016). "The long-run effects of the scramble for Africa", *American Economic Review*, 106(7), 1802-1048. http://dx.doi.org/10.1257/aer.20131311.

Migdal, J. (1988). *Strong societies and weak states: State-society relations in the third world*. Princeton University Press, New Jersey.

Migdal, J. (2001). *State in society, How states and societies transform and constitute one another*. Cambridge University Press, Cambridge.

Mills, L. A. (1942). "Ceylon". *Far Eastern Survey*, 11(21), 218-221. https://doi.org/10.2307/3693480.

Mills, L. A. (2012). *Ceylon under British rule, 1795-1932*. Routledge, New York.

Moore-Gilbert, B. (1997). *Postcolonial theory: Context, practices, politics*. Verso, London.

Moore-Gilbert, B. (2000). "Spivak and Bhabha". H. Schwartz ve S. Ray (ed.). içinde *A companion to postcolonial studies*. (s. 451-466). Blackwell Publishing: Oxford.

Morgan, C. (2017). *Building better Britains?: Settler societies in the British world, 1783-1920*. University of Toronto Press, Toronto.

Mueller, J. (2004). *The remmants of war*. Cornell University Press, New York.

Munn, Z., Peters, M. D., Stern, C., Tufanaru, C., McArthur, A. ve Aromataris, E. (2018). "Systematic review or scoping review? Guidance for authors when choosing between a systematic or scoping review approach". *BMC Medical Research Methodology*, 18(143), 1-7. https://doi.org/10.1186/s12874-018-0611-x.

Murphy, D. (2013). "A British legacy? Forced migration, displacement and conflict in eastern Burma". *Oxford Monitor of Forced Migration*, 3(1), 66-82.

Mücek, A. A. (2016). *Sri Lanka'da barış süreci nasıl gelişti, neden yürütülemedi?: Tamil Özgürlük Mücadelesinin Tasfiyesi*. Belge Yayınları, İstanbul.

Myint-U, T. (2001). *The making of modern Burma*. Cambridge University Press, Cambridge.

Myint-U, T. (2007). *The river of lost footsteps: A personal history of Burma with a new afterword on recent events*. Farrar, Straus and Giroux, New York.

Myint-U, T. (2020). *The hidden history of Burma: A crisis of race and capitalism*. Atlantic Books, London.

Mylonas, H. (2020). Nation-building. *Oxford Bibliographies*, Erişim: 12 Haziran 2022, https://doi.org/10.1093/obo/9780199743292-0217.

Myoe, M. A. (2009). *Building the Tatmadaw: Myanmar armed forces since 1948*. Institute of Southeast Asian Studies, Singapore.

Myrdal, G. (1971). *Asian drama: An inquiry into the poverty of nations*. Penguin Books, New York.

Nakanishi, Y. (2013). *Strong soldiers, failed revolution: The state and military in Burma, 1962–88*. NUS Press, Singapore.

Nadarajah, S. ve Sriskandarajah, D. (2005). "Liberation struggle or terrorism? The politics of naming the LTTE". *Third World Quarterly*, 26(1), 87-100. https://doi.org/10.1080/0143659042000322928.

Naylor, P. C. (2010). *North Africa: A history from antiquity to the present*. University of Texas Press, Austin.

Nemoto, K. (2000). "The concepts of Dobama ("Our Burma") and Thudo-Bama ("Their Burma") in Burmese nationalism, 1930-1948". *Journal of Burma Studies*, 5(1), 1-16. https://doi.org/10.1353/jbs.2000.0001.

Ninh, K. N. ve Arnold, M. (2016). "Decentralization in Myanmar: A nascent and evolving process". *Journal of Southeast Asian Economies*, 224-241. https://www.jstor.org/stable/44132303.

Nkrumah, K. (1965). *Neo-colonialism: The last stage of imperalialism*. International Publishers, New York.

Nordlinger, E. (1977). *Soliders in politics*. Englewood Cliffs, New Jersey.

North, D. C. (1981). *Structure and change in economic history*. W. W. Norton & Company, New York.

Nowell, L. S., Norris, J. M., White, D. E. ve Moules, N. J. (2017). "Thematic analysis: Striving to meet the trustworthiness criteria". *International Journal of Qualitative Methods*, 16(1), https://doi.org/10.1177/160940691773384.

Nubin, W. (2002). *Sri Lanka: Current issues and historical background*. Nova Science Publishers, New York.

Office of the Historian (2021). *Decolonization of Asia and Africa, 1945–1960*. Erişim: 18 Kasım 2021, https://history.state.gov/milestones/1945-1952/asia-and-africa

Olsson, O. (2009). "On the democratic legacy of colonialism". *Journal of Comparative Economics*, 37(4), 471-494. https://doi.org/10.1016/j.jce.2009.08.004.

Olszewski, W., ve Sandroni, A. (2011). "Falsifiability". *American Economic Review*, 101(2), 788-818. https://doi.org/10.1007/10.1257/aer.101.2.788.

Oo, N. (1989). "Urbanization and economic development in Burma". *Sojourn: Journal of Social Issues in Southeast Asia*, 4(2), 233-260. https://www.jstor.org/stable/41056777.

Orjuela, C. (2020). "Countering Buddhist radicalisation: emerging peace movements in Myanmar and Sri Lanka". *Third World Quarterly*, 41(1), 133-150. https://doi.org/10.1080/01436597.2019.1660631.

Ottaway, M. (2002). "Rebuilding state institutions in collapsed states". *Development and Change*, 33(5), 1001-1023. https://doi.org/10.1111/1467-7660.t01-1-00258.

Owen. C., Juraev, S., Lewis, D., Megoran, N. ve Heathershaw, J. (2018). *Interrogating illiberal peace in Eurasia: Critical perspectives on peace and conflict*. Rowman & Littlefield International, Maryland.

Owen, R. (2004). *State, power and politics in the making of the modern Middle East*. Routledge, London.

Ozuem, W., Willis, M. ve Howell, K. (2022). "Thematic analysis without paradox: sensemaking and context". *Qualitative Market Research: An International Journal*, 25(1), 143-157. https://doi.org/10.1108/QMR-07-2021-0092.

Özcan, A. (2014). "İngiliz sömürgeciliği". A. Özcan (ed.). içinde *Sömürgecilik Tarihi (Afrika-Asya)*. (s. 60-75). Anadolu Üniversitesi Yayınları: Eskişehir.

Özel, T. İ. (2021). *İngiliz Doğu Hindistan Şirketi*. Vadi Yayınları, İstanbul.

Paranavitana, S. (1961). "The Arya Kingdom in north Ceylon". *The Journal of the Ceylon Branch of the Royal Asiatic Society of Great Britain & Ireland*, 7(2), 174-224. https://www.jstor.org/stable/45377741.

Paris, R. (2004). *At war's end: Building peace after civil conflict*. Cambridge University Press, Cambridge.

Parks, T., Colletta, N. J. ve Oppenheim, B. (2013). *The contested corners of Asia: Subnational conflict and international development assistance*. Asia Foundation, San Francisco.

Parlatır, İ., Gözaydın, N., Zülfikar, H. Aksu, B. T., Türkmen, S. ve Yılmaz Y. (1998). *Türkçe sözlük*. Türk Dil Kurumu Yayınları: Ankara.

Parsons, T. H. (2004). *Race, resistance, and the boy scout movement in British colonial Africa*. Ohio University Press, Athens.

Parsons, T. H. (2014). *The second British Empire: In the crucible of the twentieth century*. Rowman & Littlefield: Lanham.

Parsons, T. H. (2019). *The British imperial century, 1815–1914: A world history perspective*. Rowman & Littlefield, London.

Patgiri, R. ve Hazarika, O. B. (2016). "Locating northeast in India's neighbourhood policy: Transnational solutions to the problems of a periphery". *India Quarterly*, 72(3), 235-249. https://doi.org/10.1177/0974928416654353.

Pazarcı, H. (2003). *Uluslararası hukuk*. Turhan Kitabevi Yayınları, Ankara.

Pearn, B. R. (1944). "Arakan and the first Anglo-Burmese war, 1824–25". *The Journal of Asian Studies*, 4(1), 27-40. https://doi.org/10.2307/2048985.

Peebles, P. (2006). *The history of Sri Lanka*. Greenwood Press, Westport.

Peiris, P. ve Stokke, K. (2011). "Liberal peace and public opinion". K. Stokke ve J. Uyangoda (ed.). içinde *Liberal peace in question: Politics of state and market reform in Sri Lanka*. (s. 157-182). Anthem Press: New York.

Perera, N. (1999). *Decolonizing Ceylon: colonialism, nationalism and the politics of space in Sri Lanka*. Oxford University Press, Oxford.

Perera, J. (2012). *Political challenges in post-war Sri Lanka*. ISAS Insights, Singapore.

Perlmutter, A. (1977). *The military and politics in modern times*. Yale University Press, New Haven.

Peters, B. G., Pierre, J. ve King, D. S. (2005). "The politics of path dependency: Political conflict in historical institutionalism", *Journal of Politics*, 67(4), 1275-1300. https://doi.org/10.1111/j.1468-2508.2005.00360.x.

Phadnis, U. (1979). "Ethnicity and nation-building in South Asia. A case study of Sri Lanka". *India Quarterly*, 35(3), 329-350. https://doi.org/10.1177/097492847903500303.

Piccolino, G. (2015). "Winning wars, building (illiberal) peace? The rise (and possible fall) of a victor's peace in Rwanda and Sri Lanka". *Third World Quarterly*, 36(9), 1770-1785, https://doi.org/10.1080/01436597.2015.1058150.

Pickering, J. ve Kisangani, E. F. (2014). "Foreign military intervention and post-colonial state-building: An actor-centric analysis". *Conflict Management and Peace Science*, 31(3), 244-264. https://doi.org/10.1177/0738894213508723.

Pierskalla, J. H., De Juan, A. ve Montgomery, M. (2017). "The territorial expansion of the colonial state: Evidence from German East Africa 1890–1909". *British Journal of Political Science*, 49(2), 711-737. https://doi.org/10.1017/S0007123416000648.

Pilapitiya, S. (2021). Bidding for Buddhism: Locating militant Buddhism in the state politics of Myanmar and Sri Lanka. Yayınlanmamış Doktora Tezi. University of California, Berkeley Department of Political Science, California.

Ponnambalam, S. (1983). *Sri Lanka: The national question and the Tamil liberation struggle*. Zed Books, London.

Posner, D. (2003). "The colonial origins of ethnic cleavages: The case of linguistic divisions in Zambia". *Comparative Politics*, 35(2), 127-146. http://dx.doi.org/10.2307/4150148.

Prager-Nyein, S. (2009). "Ethnic conflict and state building in Burma". *Journal of Contemporary Asia*, 39(1), 127-135. http://dx.doi.org/10.1080/00472330802506865.

Preecharush, D. (2023). *The politics of federalization in Myanmar*. Taylor & Francis, New York.

Pulipaka, S., Gorthi, H. ve Sircar, S. (2016). "North-East India — An overview of political frameworks, economy and connectivity". *Indian Journal of Public Administration*, 62(3), 383-398. https://doi.org/10.1177/0019556120160304.

Quintero, J. (2012). United Nations University. *Residual colonialism in the 21st century*. Erişim: 18 Kasım 2021, https://unu.edu/publications/articles/residual-colonialism-in-the-21st-century.html.

Rahi, S. (2017). "Research design and methods: A systematic review of research paradigms, sampling issues and instruments development". *International Journal of Economics & Management Sciences*, 6(2), 1-5. https://doi.org/10.1177/1609406919862424.

Ramakrishna, K. (2013). Non-violent extremism: the case of Wirathu in Myanmar. RSIS Commentaries Report No. 145. Erişim: 6 Mayıs 2023, https://hdl.handle.net/10356/104172.

Rasaratnam, M. (2016). *Tamils and the nation: India and Sri Lanka compared*. C. Hurst & Co, London.

Rashid, N. (2014). "British colonialism in East-Africa during nineteenth century". *IOSR Journal of Humanities and Social Science*, 19(3), 8-11. https://doi.org/10.9790/0837-19310811.

Rasler, K. ve Thompson, W. R. (1985). "War making and state making: Governmental expenditures, tax revenues, and global wars". *American Political Science Review*, 79(2), 491-507. https://doi.org/10.2307/1956662.

Rasler, K. ve Thompson, W. R. (1999). "Predatory initiators and changing landscapes for warfare". *Journal of Conflict Resolution*, 43(3), 411-433. https://doi.org/10.1177/0022002799043004001.

Rampton, D. ve Welikala, A. (2011). "Would the real Dutugemunu please stand up?: The politics of Sinhala nationalist authenticity and populist discontent". J. Goodhand, B. Korf, J. Spencer (ed.). içinde *Conflict and peacebuilding in Sri Lanka*. (s. 92–105). Routledge: London.

Renan, E. (1995). "What is a nation?". O. Dahbour ve M. R. Ishay (ed.). içinde *The nationalism reader*. (s. 143-155). Humanities Press: New Jersey.

Rhoads, E. (2018). "Forced evictions as urban planning? Traces of colonial land control practices in Yangon, Myanmar". *State Crime Journal*, 7(2), 278-305. https://doi.org/10.13169/statecrime.7.2.0278.

Ridley, C. R., Jeffrey, C. E. ve Roberson III, R. B. (2017). "The process of thematic mapping in case conceptualization". *Journal of Clinical Psychology*, 73(4), 393-409. https://doi.org/10.1002/jclp.22351.

Riise, T. (2013). "Governance in areas of limited statehood: Introduction and overview". T. Riise (ed.). içinde *Governance without a state? Policies and politics in areas of limited statehood.* (s. 1-35). Columbia University Press: New York.

Riker, W. H. (1964). *Federalism: Origin, operation, significance*. Little, Brown and Company, Boston.

Roberts, M. (1989). "A tale of resistance: the story of the arrival of the Portuguese in Sri Lanka". *Ethnos*, 54(1-2), 69-82. https://doi.org/10.1080/00141844.1989.9981382.

Roemer, J. E. (1982). "New directions in the Marxist theory of exploitation and class". *Politics and Society*, 11, s. 253–287. https://doi.org/10.1177/003232928201100302.

Roland, P. (2009). "Understanding the 'coordination problem' in postwar statebuilding". R. Paris ve T. D. Sisk (ed.). içinde *The dilemmas of statebuilding: Confronting the contradictions of postwar peace operations*, (s. 53-78), Routledge: London.

Rousseau, J. J. (2019). *Toplum sözleşmesi*. V. Günyol (çev.). Türkiye İş Bankası Yayınları: İstanbul.

Roy, A. J. (2001). Sovereignty and decolonization: Realizing indigenous self-determination at the United Nations and in Canada. Unpublished Master of Arts. University of Victoria the Department of Indigenous Governance Programs, Victoria.

Rustad, S. A. (2008). *Between war and peace: 50 years of power-sharing in Nigeria*, Erişim: 26 Kasım 2022. https://www.prio.org/download/publicationfile/184/Nigeria%20Policy%20Brief.pdf.

Sabbir, A., Al Mahmud, A. ve Bilgin, A. (2022). "Myanmar: Ethnic cleansing of rohingya. From ethnic nationalism to ethno-religious nationalism". *Conflict Studies Quarterly*. 39, 81-91. http://dx.doi.org/10.24193/csq.39.6.

Sadan, M. (2013). "Ethnic armies and ethnic conflict in Burma: Reconsidering the history of colonial militarization in the Kachin region of Burma during the Second World War". *South East Asia Research*, 21(4), 601-626. https://doi.org/10.5367/sear.2013.0173.

Said, E. W. (1979). *Orientalism*. Vintage Books, New York.

Said, E. W. (2007). *Şarkiyatçılık.* Berna Yıldırım (çev.). Metis Yayınları: İstanbul.

Sahadevan, P. (2012). "Unitarianism, separatism and federalism: Competing goals and problems of compromise in Sri Lanka". M. Ann Miller (ed.). içinde *Autonomy and armed separatism in South and Southeast Asia*. (s. 162-176). Institute of Southeast Asian Studies Publishing: Singapore.

Sakhong, L. H. (2005). "Federalism, constitution making and state building in Burma". D. C. Williams ve Lian H. Sakhong (ed.). içinde *Designing federalism in Burma*. (s. 11-34). UNLD Press: Chiang Mai.

Samarasinghe, M. (2009). Disaster risk management and planning. *Daily News*, Erişim: 26 Mart 2023, http://archives.dailynews.lk/2009/06/22/fea01.asp.

Samarasinghe, S. W. R. A. (2009). " Sri Lanka: The challenge of postwar peace building, state building, and nation building". *Nationalism and Ethnic Politics*, 15(3-4), 436-461. https://doi.org/10.1080/13537110903393462.

Samaraweera, V. (1972). "II. Governor Sir Robert Wilmot Horton and the reforms of 1833 in Ceylon". *The Historical Journal*, 15(2), 209-228. https://doi.org/10.1017/S0018246X00002545.

Samaraweera, V. (1974). "The Ceylon charter of justice of 1833: A benthamite blueprint for judicial reform". *The Journal of Imperial and Commonwealth History*, 2(3), 263-277. https://doi.org/10.1080/03086537408582411.

Samuel, J. (1989). “Classic methods in public administration research". J. Rabin, W. B. Hildreth ve G. J. Miller (ed.). içinde *Handbook of public administration*. (s. 683–793). Dekker: New York.

Samuels, J. H. (2008). "Condominum arrangements in international practice: Reviving an abandoned concept of boundary dispute resolution". *Michigan Journal of International Law*, 29(4), 727-776.

Saravanamuttu, P. (1998). "Sri Lanka: Civil society, the nation and the state-building challenge". A. van Rooy (ed.). içinde *Civil society and aid industry*. (s. 104-133). Earthscan: London.

Sartre, J. P. (2001). *Colonialism and neocolonialism*. Azzedine Haddour, Steve Brewer, Terry McWilliams (çev.). Routledge: London and New York.

Sarvananthan, M. (2003). "Interim self-governing authority: A critical assessment". *Economic and Political Weekly*, 38(48), 5038-5040. https://www.jstor.org/stable/4414338.

Sarvananthan, M. (2007). "In pursuit of a mythical state of Tamil Eelam: a rejoinder to Kristian Stokke". *Third World Quarterly*, 28(6), 1185-1195. https://doi.org/10.1080/01436590701507628.

Sarvananthan, M. (2016). "Elusive economic peace dividend in Sri Lanka: all that glitters is not gold". *GeoJournal*, 81(4), 571-596, https://doi.org/10.1007/s10708-015-9637-3.

Sarvananthan, M. (2018). "'Terrorism' or 'liberation'? Towards a distinction: A case study of the armed struggle of the Liberation Tigers of Tamil Eelam (LTTE)". *Perspectives on Terrorism*, 12(2), 1-18. http://www.jstor.org/stable/26413310.

Schissler, M., Walton, M. J., ve Thi, P. P. (2017). "Reconciling contradictions: Buddhist-Muslim violence, narrative making and memory in Myanmar". *Journal of Contemporary Asia*, 47(3), 376-395. https://doi.org/10.1080/00472336.2017.1290818.

Schober, J. (2006). "Buddhism, violence, and the state in Burma (Myanmar) and Sri Lanka". L. E. Cady ve S. W. Simon (ed.). içinde *Religion and conflict in South and Southeast Asia: Disrupting violence*. (s. 51-69). Routledge: London.

Schober, J. (2007). "Colonial knowledge and Buddhist education in Burma". I. Harris (ed.). içinde *Buddhism, Power and Political Order*. (s. 52-70). Routledge: London and New York.

Schonthal, B. ve Walton, M. J. (2016). "The (new) Buddhist nationalisms? Symmetries and specificities in Sri Lanka and Myanmar". *Contemporary Buddhism*, 17(1), 81-115. https://doi.org/10.1080/14639947.2016.1162419.

Schrikker, A. (2007). *Dutch and British colonial intervention in Sri Lanka, 1780-1815: expansion and reform*. Brill, Boston.

Schuppert, G. F. (2013). "Law without a state? A 'new interplay' between state and nonstate actors in governance by rule making". T. Risse (ed.). içinde *Governance without a*

state? Policies and politics in areas of limited statehood. (s. 65–86). Columbia University Press: New York.

Schwarz, H. (2000). *A companion to postcolonial studies.* Wiley Blackwell, Oxford.

Schwarz, R. (2005). "Post-conflict peacebuilding: the challenges of security, welfare and representation". *Security Dialogue*, 36(4), 429 – 446. https://doi.org/10.1177/0967010605060447.

Sejan, S. S. (2022). "Strategic denial of Rohingya identity and their right to internal self-determination". *International Studies*, 59(3), 234-251. https://doi.org/10.1177/00208817221112544.

Selby, J. (2006). "Edward Said: Truth, justice and nationalism". *Interventions: International Journal of Postcolonial Studies*, 8(1), 40–55. http://dx.doi.org/10.1080/13698010500515241.

Selth, A. (1986). "Race and resistance in Burma, 1942–1945". *Modern Asian Studies*, 20(3), 483-507. https://doi.org/10.1017/S0026749X00007836.

Sema, H. J. (2012). "Naga politics: Issues and problems". *The Indian Journal of Political Science*, 73(2), 331-346. https://www.jstor.org/stable/41856595.

Senanayake, D. (2023). Sri Lanka's flawed path to independence. *The Diplomat*, Erişim: 4 Temmuz 2023, https://thediplomat.com/2023/02/sri-lankas-flawed-path-to-independence/.

Seoighe, R. (2017). *War, denial and nation-building in Sri Lanka: After the end*. Palgrave Macmillan, London.

Serequeberhan, T. (1998). "Philosophy and post-colonial Africa". E. C. Eze (ed.). içinde *African philosophy: An anthology*. (s. 9-22). Wiley-Blackwell: New York.

Serrao, J. V. (2014). "The Portuguese land policies in Ceylon: On the possibilities and limits of a process of territorial occupation". J. V. Serrao, B. Direito, E. Rodrigues ve S. M. Miranda (ed.). içinde *Property rights, land and territory in the European overseas empires*, (s. 183-195). CEHC-IUL: Lisbon.

Shanmugaratnam, N. ve Stokke, K. (2005). "Development as a precursor to conflict resolution: A critical review of the fifth peace process in Sri Lanka". N. Shanmugaratnam

(ed.). içinde *Between war & peace in Sudan & Sri Lanka: Deprivation & livelihood revival*. (s. 93-116). James Currey: Oxford.

Shoemaker, N. (2015). A typology of colonialism. *American Historical Association*. Erişim: 10 Kasım 2021, https://www.historians.org/publications-and-directories/perspectives-on-history/october-2015/a-typology-of-colonialism.

Shwe, N. N. (2011). *The social life of Bagan period*. Dagon University Research Journal, 3, 25-31.

Silverstein, J. (1960). *The struggle for national unity in the Union of Burma*. Cornell University Press, New York.

Silverstein, J. (1964). "First steps on the Burmese way to socialism". *Asian Survey*, 4(2), 716-722. https://doi.org/10.2307/3023580.

Silverstein, J. (1996). "The idea of freedom in Burma and the political thought of Daw Aung San Suu Kyi". *Pacific Affairs*, 69(2), 211-228. https://doi.org/10.2307/2760725.

Silverstein, J. (2002). "Federalism as a solution to the ethnic problem in Burma". *Legal Issues on Burma Journal*, 11(1), 3-12.

Silverstein, J. ve Wohl, J. (1964). "University students and politics in Burma". *Pacific Affairs*, 37(1), 50-65. https://doi.org/10.2307/2754529.

Simpson, A. (2014). Identity, Ethnicity and Natural Resources in Myanmar, *The Australian Political Studies Association Annual Conference*, 28 Eylül-1 Ekim 2014, University of Sydney, 1-18.

Sinhala Commission. (2008). "Interim report on the government's proposals for constitutional reform". R. Edrisinha, M. Gomez, V. T. Thamilmaran ve A. Welikala (ed.). içinde *Power-sharing in Sri Lanka: Constitutional and political documents 1926-2008*. (s. 594-639). Centre for Policy Alternatives and Berghof Foundation for Peace Support: Colombo.

Sisk, T. D. (2001). *Democracy at the local level: International IDEA, handbook on participation, representation, conflict management, and governance*. International Institute for Democracy and Electoral Assistance, Stockholm.

Skocpol, T. (1979). *States and social revolutions: A comparative analysis of France, Russia and China*. Cambridge University Press, Cambridge.

Skutsch, C. (2005). *Encyclopedia of the world's minorities*. Routledge, New York.

Smith, A. (2000). *The wealth of nations*. Modern Library, New York.

Smith, A. D. (1986). *The ethnic origins of nations*. Blackwell, Oxford.

Smith, C. Q. (2014). "Illiberal peace-building in hybrid political orders: managing violence during Indonesia's contested political transition". *Third World Quarterly* 35(8), 1509–1528. https://doi.org/10.1080/01436597.2014.946277.

Smith, C. Q., Waldorf, L., Venugopal, R., McCarthy, G. (2020). "Illiberal peace-building in Asia: A comparative overview". *Conflict, Security & Development*, 20(1), 1-14. https://doi.org/10.1080/14678802.2019.1705066.

Smith, D. (2004). *Towards a strategic framework for peacebuilding: Getting their act together*. Ministry of Foreign Affairs, Oslo.

Smith, M. (1991). *Burma: Insurgency and the politics of ethnicity*. Zed Books, London.

Smith, M. (2007). *State of strife: The dynamics of ethnic conflict in Burma*. East-West Center, Washington.

Smith, M. (2018). "Ethnic politics and citizenship in history". A. South ve M. Lall (ed.). içinde *Citizenship in Myanmar: Ways of being in and from Burma*. (s. 26-58). ISEAS: Singapore.

Soifer, H. (2015). *State building in Latin America*. Cambridge University Press, New York.

Solomon, R. L. (1969). "Saya San and the Burmese rebellion". *Modern Asian Studies*, 3(3), 209-223. https://doi.org/10.1017/S0026749X0000233X.

South, A. (2007). "Ceasefires and civil society: the case of the Mon". M. Gravers (ed.). içinde *Exploring ethnic diversity in Burma*. (s. 149-177). Nordic Institute of Asian Studies: Copenhagen.

South, A. (2008). *Ethnic politics in Burma: States of conflict*. Routledge, London.

South, A. (2013). *Mon nationalism and civil war in Burma: The golden sheldrake*. Routledge, London and New York.

South, A. (2018). "'Hybrid governance' and the politics of legitimacy in the Myanmar peace process". *Journal of Contemporary Asia*, 48(1), 50-66. https://doi.org/10.1080/00472336.2017.1387280.

South, A. (2021). "Towards 'emergent federalism' in post-coup Myanmar". *Contemporary Southeast Asia*, 43(3), 439-460. https://www.jstor.org/stable/27096069.

Spencer, J. (1990). *Sri Lanka: History and the roots of conflict*. Routledge, London.

Spivak, G. C. (1998). "Can the subaltern speak?". C. Nelson ve L. Grossberg (ed.). Marxism and interpretation of culture. (s. 271-313). University of Illinois Press: Urbana.

Spoorenberg, T. (2015). "Myanmar's first census in more than 30 years: A radical revision of the official population count". *Population Societies*, 527(10), 1-4. https://www.cairn-int.info/revue-population-and-societies-2015-10-page-1.htm.

Spotts, F. (1989). *Letters of Leonard Woolf*. Weidenfeld & Nicolson, London.

Springhall, J. (2001). *Decolonization since 1945: The collapse of European overseas empires*. Palgrave, New York.

Sriskandarajah, D. (2003). "The returns of peace in Sri Lanka: the development cart before the conflict resolution horse?". *Journal of Peacebuilding and Development*, 1(2), 21-35. https://doi.org/10.1080/15423166.2003.967034101984.

Stadtner, D. M. (2008). "The Mon of Lower Burma". *The Journal of the Siam Society*, 96, 193-215.

Stake, R. E. (2000). "Case studies". N. K. Denzin ve Y. S. Lincoln (ed.). içinde *Handbook of qualitative research*. (s. 435–454). Sage: Thousand Oaks.

Stake, R. E. (2006). *Multiple case study analysis*. Guilford Press, New York.

Stallings, R. A. ve Ferris, J. M. (1988). "Public administration research: Work in PAR, 1940-1984". *Public Administration Review*, 48(1), 580-587. https://doi.org/10.2307/975522.

Stavenhagen, R. (2013). "Classes, colonialism, and acculturation: Essay on a system of inter-ethnic relations in Mesoamerica". R. Stavenhagen, içinde *The emergence of indigenous peoples*, (s. 3-43), Springer: Berlin.

Steinberg, D. I. (2010). *Burma/Myanmar: What everyone needs to know*. Oxford University Press, New York.

Steinmetz, G. (1999). *State/culture: State-formation after the cultural turn*. Cornell University Press, Ithaca.

Stokke, K. (2006). "Building the Tamil Eelam State: emerging state institutions and forms of governance in LTTE-controlled areas in Sri Lanka". *Third World Quarterly*, 27(6), 1021-1040. http://dx.doi.org/10.1080/01436590600850434.

Stokke, K. (2007). "War by other means: the LTTE's strategy of institutionalising power sharing in the context of transition from war to peace—a response to Muttukrishna Sarvananthan". *Third World Quarterly*, 28(6), 1197-1201. https://doi.org/10.1080/01436590701507651.

Stokke, K. (2011). "Liberal peace in question: The Sri Lankan case". K. Stokke ve J. Uyangoda (ed.). içinde *Liberal peace in question: Politics of state and market reform in Sri Lanka*. (s. 1-34). Anthem Press: London.

Stokke, K., Kham, K. K. M., Nge, N. K., ve Kvanvik, S. H. (2022). "Illiberal peacebuilding in a hybrid regime. Authoritarian strategies for conflict containment in Myanmar". *Political Geography*, 93, https://doi.org/10.1016/j.polgeo.2021.102551.

Stokke, K. ve Aung, S. M. (2020). "Transition to democracy or hybrid regime? The dynamics and outcomes of democratization in Myanmar". *The European Journal of Development Research*, 32(2), 274-293. https://doi.org/10.1057/s41287-019-00247-x.

Su, X. (2018). "Fragmented sovereignty and the geopolitics of illicit drugs in northern Burma". *Political Geography*, 63, 20-30. https://doi.org/10.1016/j.polgeo.2017.12.005.

Subedi, D. B. ve Garnett, J. (2020). "De-mystifying Buddhist religious extremism in Myanmar: confrontation and contestation around religion, development and state-building". *Conflict, Security & Development*, 20(2), 223-246. https://doi.org/10.1080/14678802.2020.1739859.

Talbot, I. (2016). *A history of modern South Asia: Politics, states, diasporas*. Yale University Press, New Haven.

Tambiah, S. J. (1967). "The politics of language in India and Ceylon". *Modern Asian Studies*, 1(3), 215-240. https://doi.org/10.1017/S0026749X0000247X.

Tambiah, S. J. (1986). *Sri Lanka, ethnic fratricide and the dismantling of democracy*. Chicago University Press, Chicago.

Tambiah, S. J. (1992). *Buddhism betrayed?: Religion, politics, and violence in Sri Lanka*. University of Chicago Press, Chicago.

Tarling, N. (2001). *A sudden rampage: The Japanese occupation of Southeast Asia, 1941-1945*. University of Hawaii Press, Honolulu.

Taylor, R. (2009). *Consociational theory: McGarry and O'Leary and the Northern Ireland conflict*. Routledge, London.

Taylor, R. (2017). Myanmar's military and the dilemma of federalism. ISEAS-Yusof Ishak Institute Report No. 7. Erişim: 4 Mayıs 2023, https://www.iseas.edu.sg/images/pdf/ISEAS_Perspective_2017_7.pdf.

Taylor, R. H. (1976). "Politics in late colonial Burma: the case of U Saw". *Modern Asian Studies*, 10(2), 161-193. https://doi.org/10.1017/S0026749X00005928.

Taylor, R. H. (1982). "Perceptions of ethnicity in the politics of Burma". *Southeast Asian Journal of Social Science*, 10(1), 7-22. https://www.jstor.org/stable/24490906.

Tiruchelvam, N. (1992). *Bandaranaike ideology and social harmony*. EMICH, Colombo.

Tiruchelvam, N. (2000). "The politics of federalism and diversity in Sri Lanka". Y. Ghai (ed.). içinde *Autonomy and ethnicity: Negotiating competing claims in multi-ethnic states*. (s. 197-218). Cambridge University Press: Cambridge.

Than, T. M. M. (2005). "Dreams and nightmares: State building and ethnic conflict in Myanmar (Burma)". K. Snitwongse ve W. S. Thompson (ed.). içinde *Ethnic conflicts in Southeast Asia*. (s. 65-108). ISEAS Publications: Singapore.

The Commonwealth (2022). *Our history*. Erişim: 26 Kasım 2022, https://thecommonwealth.org/history.

The Editors of Encyclopaedia Britannica. (2022). Britannica. *Mandate*. Erişim: 18 Haziran 2022, https://www.britannica.com/topic/mandate-League-of-Nations.

The New Light of Myanmar (2007). *Senior General Than Shwe addresses AGM 2007 of USDA*. Erişim: 18 Aralık 2022, https://www.burmalibrary.org/en/the-new-light-of-myanmar-17-november-2007.

The World Bank (2013). *Sri Lanka: Fostering Inclusive Growth*. Erişim: 28 Kasım 2022, https://www.worldbank.org/en/results/2013/04/10/sri-lanka-inclusive-growth-reintegration-north-east-provinces.

The World Bank (2014). *Lessons learned from the Sri Lanka's tsunami reconstruction*. Erişim: 26 Mart 2023, https://www.worldbank.org/en/news/feature/2014/12/23/lessons-learned-sri-lanka-tsunami-reconstruction.

The World Bank (2015). *Sri Lanka - Community Livelihoods in Conflict Affected Areas Project*. Erişim: 28 Kasım 2022, https://documents.worldbank.org/en/publication/documents-reports/documentdetail/603681468188936537/sri-lanka-community-livelihoods-in-conflict-affected-areas-project.

Theofanidis, D. ve Fountouki, A. (2018). "Limitations and delimitations in the research process". *Perioperative Nursing-Quarterly Scientific, Online Official Journal of G.O.R.N.A*, 7(3), 155-163. https://doi.org/10.5281/zenodo.2552022.

Thies, C. T. (2004). "State building, interstate and intrastate rivalry: A study of post-colonial developing country extractive efforts, 1975-2000". *International Studies Quarterly*, 48(1), 53-72. https://doi.org10.1111/j.0020-8833.2004.00291.x.

Thies, C. T. (2005). "War, rivalry, and state building in Latin America". *American Journal of Political Science*, 49(3), 451-465. https://doi.org/10.1111/j.1540-5907.2005.00134.x.

Thomas, C. G. (2021). *Research methodology and scientific writing*. Springer, Thrissur.

Thomas, N. (1994). *Colonialism's culture.* Princeton University Press, New York.

Thomasson, A. L. (2014). *Ontology made easy*. Oxford University Press, Oxford.

Thompson, R. (2019). ""Underground banking" and Myanmar's changing hundi system". *Journal of Money Laundering Control*, 22(2), 339-349. https://doi.org/10.1108/JMLC-04-2018-0030.

Thompson, V. (1948). "Burma's communists". *Far Eastern Survey*, 17(9), 103-105. https://doi.org/10.2307/3022205.

Tilly, C. (1985). "War making and state making as organized crime". P. B. Evans, D. Rueschemeyer ve T. Skocpol (ed). içinde *Bringing the state back in*. (s. 169-191). https://doi.org/10.1017/CBO9780511628283.008.

Tilly, C. (1992). *Coercion, capital, and European states*, AD 1990-1992. Cambridge University Press, New York.

Tipton, C. B. (1976). "The beginnings of English education in Colonial Burma: Provision and response, 1830-1880". *Journal of Educational Administration and History*, 8(2), 19-29. https://doi.org/10.1080/0022062760080203.

Topich, W. J. ve Leitich, K. A. (2013). *The history of Myanmar*. Bloomsbury Publishing, California.

Tracy, S. J. (2020). *Qualitative research methods: Collecting evidence, crafting analysis, communicating impact*. John Wiley and Sons, New Jersey.

Trager, F. N. (1963). "The failure of U Nu and the return of the armed forces in Burma". *The Review of Politics*, 25(3), 309-328. https://doi.org/10.1017/S0034670500006082.

Türk Dil Kurumu Sözlükleri (2022). *Millet*, Erişim: 12 Haziran 2022, https://sozluk.gov.tr/.

Ullah, A. A. (2011). "Rohingya refugees to Bangladesh: Historical exclusions and contemporary marginalization". *Journal of Immigrant & Refugee Studies*, 9(2), 139-161. https://doi.org/10.1080/15562948.2011.567149.

United Nations Development Project (2015). *Sustainable development goals*. Erişim: 6 Haziran 2022, https://www.undp.org/sustainable-development-

goals#:~:text=The%20Sustainable%20Development%20Goals%20(SDGs)%2C%20also%20known%20as%20the,people%20enjoy%20peace%20and%20prosperity.

United Nations Human Settlements Programme (2011). *Turning around the tsunami: UN-habitat working in partnership with Sri Lanka*. Erişim: 26 Mart 2023, https://unhabitat.org/turning-around-the-tsunami.

United States Institute of Peace Press ve United States Army Peacekeeping and Stability Operations Institute (2009). *Guiding principles for stabilization and reconstruction*. Erişim: 24 Mayıs 2022, https://www.usip.org/publications/2009/11/guiding-principles-stabilization-and-reconstruction.

Uppsala Conflict Data Programme (2022). *Armed conflict database*. Erişim: 26 Kasım 2022, http://ucdp.uu.se.

Uyangoda, J. (2005). *Conflict, conflict resolution and peace building: Introduction to theories and practices*. University of Colombo, Colombo.

Uyangoda, J. (2007). *Ethnic conflict in Sri Lanka: Changing dynamics*. The East-West Center, Washington.

Uyangoda, J. (2010). *Writing research proposals in the social sciences and humanities: A theoretical and practical guide*. Social Sceintists' Association, Colombo.

Uyangoda, J. (2012). "Sri Lanka's ethnic conflict: The autonomy-separation dialectic". M. Ann Miller (ed.). içinde *Autonomy and armed separatism in South and Southeast Asia*. (s. 136-161). Institute of Southeast Asian Studies Publishing: Singapore.

Uyangoda, J. ve Perera, M. (2003). *Sri Lanka's peace process 2002: Critical perspectives*. Social Scientists' Association, Colombo.

Vaismoradi, M., Turunen, H. ve Bondas, T. (2013). "Content analysis and thematic analysis: Implications for conducting a qualitative descriptive study". *Nursing & Health Sciences*, 15(3), 398-405. https://doi.org/10.1111/nhs.12048.

Van Creveld, M. (1999). *The rise and decline of the state*. Cambridge University Press, Cambridge.

Van Evera, S. (1997). *Guide to methods for students of political science*. Cornell University Press, Ithaca.

Van Klinken, G. ve Aung, S. M. T. (2017). "The contentious politics of anti-Muslim scapegoating in Myanmar". *Journal of Contemporary Asia*, 47(3), 353-375. https://doi.org/10.1080/00472336.2017.1293133.

Van Schendel, W. ve Cederlöf, G. (2022). *Flows and frictions in Trans-Himalayan spaces: Histories of networking and border crossing*. Amsterdam University Press, Amsterdam.

Venugopal, R. (2011). "The politics of market reform at a time of ethnic conflict: Sri Lanka in the Jayewardene Years". K. Stokke ve J. Uyangoda (ed.). içinde *Liberal peace in question: Politics of state and market reform in Sri Lanka*. (s. 77-102). Anthem Press: New York.

Veracini, L. (2010). *Settler colonialism: A theoretical overview*. Palgrave Macmillan, Basingstoke.

Veracini, L. (2015). *The settler colonial present*. Palgrave Macmillan, London.

Vivekananda International Foundation (2010). *Ethnic reconciliation and nation building in Sri Lanka*. Erişim: 20 Mart 2023, https://www.vifindia.org/Ethnic-Reconciliation-and-Nation-Building-in-Sri-Lanka.

Volckart, O. (2000). "State building by bargaining for monopoly rents". *Kyklos*, 53(3), 265-291. https://doi-org/10.1111/1467-6435.00121.

Von der Mehden, F. R. (1963). "The Burmese way to socialism". *Asian Survey*, 3(3), 129-135. https://doi.org/10.2307/3023620.

Von Hinuber, O. (1997). *A handbook of Pali literature*. Munishiram Manoharlal, New Delhi.

Von Hippel, K. (2010). "Democracy by force: A renewed commitment to nation building". *The Washington Quarterly*, 23(1), 95-112. https://doi-org/10.1162/016366000560764.

Walker, R. B. J. (1984). "The territorial state and the theme of Gulliver". *International Journal: Canada's Journal of Global Policy Analysis*, 39(3), 529-552. https://doi.org/10.1177/002070208403900303.

Wall, G. J. (2016). "Decentralisation as a post-conflict state-building strategy in Northern Ireland, Sri Lanka, Sierra Leone and Rwanda". *Third World Thematics: A TWQ Journal*, 1(6), 898-920. http://dx.doi.org/10.1080/23802014.2016.1369859.

Wallensteen, P. (2002). *Understanding conflict resolution: War, peace and the global system*. Sage, London.

Wallerstein, I. (1974). "The rise and future demise of the world capitalist system: Concepts for comparative analysis". *Comparative Studies in Society and History*, 16(4), s. 387–415. https://doi.org/10.1017/S0010417500007520.

Walton, M. J. (2008). "Ethnicity, conflict, and history in Burma: The myths of Panglong". *Asian Survey*, 48(6), 889-910. https://doi.org/10.1525/as.2008.48.6.889.

Walton, M. J. (2016). *Buddhism, politics and political thought in Myanmar*. Cambridge University Press, Cambridge.

Walton, M. J. ve Hayward, S. (2014). *Contesting Buddhist narratives: Democratization, nationalism, and communal violence in Myanmar*. East-West Center, Honolulu.

Walton, M. J. ve Jerryson, M. (2016). "The authorization of religio-political discourse: Monks and Buddhist activism in contemporary Myanmar and beyond". *Politics and Religion*, 9(4), 794-814. https://doi.org/10.1017/S1755048316000559.

Walton, O. ve Thiyagaraja, W. (2020). Liberal and illiberal peacebuilding in Sri Lanka, *The Palgrave Encyclopedia of Peace and Conflict Studies*. Oliver Richmond ve Gezim Visoka (ed.). Cham: Palgrave Macmillan.

Ward, J. M. (1976). "The crown colony system". J. M. Ward (ed.). içinde *Colonial self-government: The British experience 1759–1856.* (s. 82-123). Palgrave Macmillan: London.

Ward, S. E. (2020). "The postcolonial state as container: Lessons on nation-building and the nation-state from Sri Lanka". *New Political Science*, 42(4), 521-537. https://doi.org/10.1080/07393148.2020.1840797.

Warnapala, W. A. W. (1979). "Sri Lanka 1978: reversal of policies and strategies". *Asian Survey*, 19(2), 178-190. https://doi.org/10.2307/2643784.

Warren, A. (2011). *Burma 1942: The road from Rangoon to Mandalay*. Bloomsbury Publishing, London and New York.

Weber, M. (1947). *The theory of social and economic organization*. The Free Press, New York.

Weber, M. (1968). "The types of legitimate domination". G. Roth ve C. Wittich (ed.). içinde *Economy and society: An outline of interpretive sociology*. (s. 212-301). W. W. Norton & Company: New York.

Webster, R. A. (2021). Britannica. *Western colonialism*. Erişim: 9 Kasım 2021, https://www.britannica.com/topic/Western-colonialism

Weitzer, R. (1990). *Transforming settler states: Communal conflict and internal security in Northern Ireland and Zimbabwe*. University of California Press, Oxford.

Wenzlhuemer, R. (2008). *From coffee to tea cultivation in Ceylon, 1880-1900*: *An economic and social history*. Brill, Leiden and Boston.

Wesley, M. (2008). "The state of the art on the art of state building". *Global Governance*, 14(3), 369-385. https://doi.org/10.2307/27800715.

Wickramaratne, J. (2010). "The 1972 constitution in retrospect". T. Jayatilleke (ed.). içinde *Sirimavo*. (s. 1-12). Bandaranaike Museum Committee: Colombo.

Wickramasinghe, N. (2009). "Many little revolts or one rebellion? The maritime provinces of Ceylon/Sri Lanka between 1796 and 1800". *South Asia: Journal of South Asian Studies*, 32(2), 170-188. https://doi.org/10.1080/00856400903049465.

Wickremeratne, U. C. (1971). "The English East India Company and society in the maritime provinces of Ceylon 1796–1802". *Journal of the Royal Asiatic Society*, 103(2), 139-155. https://doi.org/10.1017/S0035869X00129181.

Williams, M. ve Moser, T. (2019). "The art of coding and thematic exploration in qualitative research". *International Management Review*, 15(1), 45-55.

Wilson, A. J. (1974). *Politics in Sri Lanka, 1947-1973*. St. Martin's Press, New York.

Wilson, A. J. (1988). *The break-up of Sri Lanka: The Sinhalese-Tamil conflict*. University of Hawaii Press, Honolulu.

Wilson, A. J. (2000). *Sri Lankan Tamil nationalism: Its origin and development in the nineteenth and twentieth centuries*. Hurst and Company, London.

Wilson, T. (2017). "Why a national peace agreement is important for Myanmar". *Asia & The Pacific Policy Studies*, 4(1), 141-146. https://doi.org/10.1002/app5.159.

Wimmer, A. (2002). *Nationalist exclusion and ethnic conflict: Shadows of modernity*. Cambridge University Press, Cambridge.

Winfield, J. C. (2010). "Buddhism and insurrection in Burma, 1886–1890". *Journal of the Royal Asiatic Society*, 20(3), 345-367. https://www.jstor.org/stable/25700460.

Winius, G. D. (1971). *The fatal history of Portuguese Ceylon: transition to Dutch rule*. Harvard University Press, Massachusetts.

Wolfe, P. (2006). "Settler colonialism and the elimination of the native". *Journal of Genocide Research*, 8(4), s. 387–409. http://dx.doi.org/10.1080/14623520601056240.

Woods, K. (2011). "Ceasefire capitalism: military–private partnerships, resource concessions and military–state building in the Burma–China borderlands". *Journal of Peasant Studies*, 38(4), 747-770. https://doi.org/10.1080/03066150.2011.607699.

Woolf, N. H. ve Silver, C. (2017). *Qualitative analysis using MAXQDA: The five-level QDATM method*. Routledge, New York.

Wriggins, H. (1959). "Ceylon's time of troubles, 1956-1958". *Far Eastern Survey*, 28(3), 33-39. https://doi.org/10.2307/3024509.

Wriggins, W. H. (2015). *Ceylon: Dilemmas of a new nation*. Princeton University Press, New Jersey.

Wright, A. (2008). "Opium in British Burma, 1826–1881". *Contemporary Drug Problems*, 35(4), 611-646. https://doi.org/10.1177/009145090803500407.

Wright, K. B. ve Schmelzer, M. (1997). "Qualitative research: exploring new frontiers". Gastroenterology Nursing, 20(3), 74-78.

Wucherpfennig, J., Hunziker, P. ve Cederman, L. E. (2016). "Who inherits the state? Colonial rule and post-colonial conflict". *American Journal of Political Science*, 60(4), 882-898. https://doi-org.lproxy.yeditepe.edu.tr/10.1111/ajps.12236.

Xu, G. (2018). "The costs of patronage: Evidence from the British Empire". *American Economic Review*, 108(11), 3170-3198. https://doi.org/10.1257/aer.20171339.

Yalvaç, F. (2014). "Devlet". Ş. Kardaş ve A. Balcı (ed.). içinde *Uluslararası ilişkilere giriş: Tarih, teori, kavram ve konular*. (s. 210-216). Küre Yayınları: İstanbul.

Yalvaç, F. (2019). "Devlet". A. Eralp (ed.). içinde *Devlet ve ötesi: Uluslararası ilişkilerde temel kavramlar*. (s. 15-51). İletişim Yayınları: İstanbul.

Yawnghwe, C. T. ve Sakhong, L. H. (2003). *Rebuilding the Union of Burma*. UNLD Press, Chiangmai.

Yıldız, U. (2021). Myanmar'da darbe karşıtlarının kurduğu Ulusal Birlik Hükümeti ayaklanma çağrısında bulundu. *Independent Türkçe*, Erişim: 3 Aralık 2022, https://www.indyturk.com/node/408171/d%C3%BCnya/myanmarda-darbe-kar%C5%9F%C4%B1tlar%C4%B1n%C4%B1n-kurdu%C4%9Fu-ulusal-birlik-h%C3%BCk%C3%BCmeti-ayaklanma-%C3%A7a%C4%9Fr%C4%B1s%C4%B1nda.

Yin, R. K. (1994). *Case study research: Design and methods*. Sage, Thousand Oaks.

Young, C. (1994). *The African colonial state in comparative perspective*. Yale University Press, New Haven and London.

Young, R. (2001). *A historical introduction to postcolonialism.* Wiley & Blackwell, Oxford.

Yusoff, M. A., Sarjoon A. ve Wahab, A. R. A. (2016). "State-building, power-sharing discourse, and political autonomy of minorities within ethno-nationalist gloom in Sri Lanka". *Journal of Politics and Law*, 9(1), 88-96. http://dx.doi.org/10.5539/jpl.v9n1p88.

Yusuf, S. (2012). Nation-building in Sri Lanka: the potential and the promise. *Open Democracy*. Erişim: 24 Mart 2023, https://www.opendemocracy.net/en/opensecurity/nation-building-in-sri-lanka-potential-and-promise/.

Zenginkuzucu, D. M. (2021). "Myanmar, uluslararası suçlar ve uluslararası toplum: Kendisine karşı işlenen ağır suçlarda uluslararası toplumun cevabı". *Uluslararası İlişkiler Dergisi*, 18(69), 49-70. https://doi.org/10.33458/uidergisi.912068.

EK 1
MÜLAKAT SORULARI VE VERİLEN CEVAPLAR

Sri Lanka Mülakat Soruları ve Verilen Cevaplar

1. İngiliz sömürge yönetiminin getirdiği ve Sri Lanka'nın siyasi manzarasını etkileyen temel siyasi ideolojiler ve kavramlar nelerdir? Bu fikirler mevcut yerel Sri Lanka siyaseti ile nasıl etkileşime girmişlerdir?

Rajiva Wijesinha: "I think it may be simple to approach this by emphasizing that because of the British presence, the system of government in Sri Lanka was emphatically based on the Westminster model which as you know does not involve any separation of powers. Because what happens is that there is a parliamentary election. On the strength of that the person who commands the majority becomes prime minister. He appoints the entire executive from within parliament. So that both the legislative power and the executive bar is lodged in parliament. Now, this idea of responsible government has dominated the Sri Lankan polity. Even though, way back in 1978, Sri Lanka moved to a different model which is that of an executive president. But as you are probably aware, what maybe seemed may seem models with regard to the executive presidential system totally separate powers. I have to admit I do not know what the situation is in Turkey where you have an elected president. But let's say in America the entire cabinet is outside parliament until to consist of technocrats whose only purpose is to be an executive. In France, which is the other model. Even though the president can appoint politicians. They give up their seat in parliament. So, they do not have dual responsibility. But in Sri Lanka, every minister apart from the president has to service a constituency. And unfortunately, this is not part of the British system. Certain elements of patronage within the ministry are then used for constituency purposes. So, you would appoint you to the commissions and so on from your constituency to win. So, I think we are in the rather sad position uniquely so. Sri Lanka grafted two models, but it is difficult to reconcile them. But it is very difficult to get even our political scientists who are imbued with the British model. And therefore, think that accountability to the people which is of course, an essential part of any democracy, means accountability to parliament. But what they forget is that parliament is dominated by the executives. So, you know, the people who should be accounted for parliament are those who dominate the accountability process and for a long time, especially in the recent era, committees tend to be dominated by members

of the executive. And you know, it is considered a great concession by government to allow an opposition minister member to share these. And of course, the situation is much worse here than in Britain. Because in Britain, you have a what I think a 500 member of parliaments when it had been about 30. [Do you think that is because of British colonialism? This situation?] No. It is a result of what is taken for granted in Britain dominating political thought without understanding the salient differences in Britain. Because in Britain although the cabinet is in parliament, it is a small proportion of parliament. So, there are plenty of backbenchers who are critical of cup. In Sri Lanka, almost all backbenchers are hoping to become ministers, leading to total domination. Yes, so it is total domination. So, Sri Lanka has collapsed in terms of governance because of the Westminster model. Though I would hardly blame the British for that. The really sad thing is that the British did introduce uniquely in Sri Lanka but then abolished it a system in 1931 in which you had what you might call collective government. The Parliament, which only had about 50 members, then was divided into committees. The committee has elected their chairman and those chairmen became the ministers of the cabinet. But it was collective because the decisions were made by the committee dominated by the chairman, but accountable to the other 7 or 8 members of the committee. So, it was a more collective system of discussion whereas Sri Lanka rather sadly follow the British idea winner takes all. So, the Chappu becomes Prime Minister. The situation in Sri Lanka is worse than in Britain regarding the dominance of the executive." (kişisel görüşme, 16 Temmuz 2023)

Saranya Hasanthi Urugodawatte Dissanayake: "I am expressing my views as having studied history and archaeology and as an independent person and not as the ambassador of Sri Lanka. So, I will give my personal opinion. I think they are democracy and rule of law, which were key elements that was brought in. Because when British arrived in Sri Lanka already some coastal areas were ruled by the Dutch. And what happened was the king in the central of Sri Lanka and the Kandyan Kingdom wanted to chase the Dutch away. First to arrive in 1505 to Sri Lanka was the Portuguese. By 1658, through various agreements with the regional kingdoms, especially the Kotte Kingdom on the Western southwestern part of Sri Lanka, they got a good foothold and some other areas, like northern part the Jaffna Kingdom and this Kingdom. They could get hold of those and they were controlling those and some small coastal forts and all that. The King of Kandyan at that time wanted the Portuguese out, but we did not have enough sea power to chase the Portuguese away. So, the King had an agreement with the Dutch, who promised to chase away the Portuguese, and in

exchange of sending a certain number of cinnamon barrels. If I recall correctly, it's about 400 barrels per year and then there was a clause which said if the King agrees or allows, they will keep the foods that will be captured from the Portuguese. So, it was in our language as well as in Dutch. In the Dutch version, they omitted that part. And they continued to remain in the forts that were used by the Portuguese that were built by the Portuguese. And again, of course, we did not have sea power to chase the Dutch away. So, Dutch actually did not have that many wars in Sri Lanka. They developed some canal system so that they can transport spices and other materials to be exported. And during the Dutch period the most prominent thing was they introduced the Roman Dutch law in a in a basic way. So, it continued. And by 1798 what happened was war in Europe. There was the Dutch prince who had to flee to UK at that time the British Empire for his safety. And then what he did was at that time, he sent notices to all Dutch colonies saying that hand over the colonies to the British. Some colonies, the Dutch governors decided not to do so. They supported the new Dutch government in Netherlands. But it happened in Indonesia, The Batavian, it was called the Batavian Republic, they supported the new Dutch administration, whereas in Sri Lanka the governor handed over the positions to the British. So, there was no war. It was just handing over. That was around 1802. And then by 1815, during that time, British were trying to invade the Central Kingdom and get power and get control. Because to control whole of Sri Lanka they had to do it. But what happened was because of the terrain they lost a lot of forces, just like in Turkey, the Gallipoli Battles. I mean they lost a lot of people, soldiers. Then they decided to withdraw. Similarly British could not come to the Central Kingdom in the hills because there were no roads and all the places that you had to pass between mountains. Those places were well-guarded and lot of people got killed also by disease. But then what happened is by that time the Sri Lankan king. In the Kandyan Kingdom was very unpopular with his aristocracy. The aristocracy in the Kandyan Kingdom was conspiring to throw the king, and couple of them wanted to be the king. But what they did was there was one guy who fled to the British and he connived with the British and held some of these aristocracy to bring the British forces. They showed the way secret ways to come to the Kandyan Kingdom, so the King was captured and he was exiled to Mauritius. And then there was an agreement with the aristocracy, saying that we will hand over the sovereignty to the British Crown and in exchange the protect the main religion, the Buddhism, and do quite a lot of things there were a lot of conditions. But within three years, British violated that and there was nothing we could do. So, the system continued and British developed their new

railroads and the roads. I mean I think it is very important when you to a development of a country, developing railroads is very important. I think if you look at all over the world, it is the same even the US, the UK, every place when railways were kind of discovered or the purpose came that was the way to connect and that's how you consolidate your power. So, British did that roads and railroads. Also, they started cultivating and getting whatever, which grows in Sri Lanka they spotting and they also introduced new species of vegetables. Of course, we started with coffee, then tea and lot of types of vegetables. So to facilitate all the trade, they built up the roads. This is something we benefited from them, the railroad system that we have not developed much since what British left. And then road network, we have but two major things they introduced and they developed further the legal system. So, we have Roman Dutch law quite independent judiciary system that we have in our country compared to lot of other countries in the developing world. And then of course we got our independence only in 1948. Before that, in 1931, we got universal adult franchise, you know, the right to vote for both men and women, 1931. And in fact, in the British Empire, Sri Lanka was kind of the experimental place where you give more freedoms and doing things you know. And in the World Wars our people also fought alongside the British. And British, unlike the French, honoured their commitment to the countries, the people that are, if they are supported at the world wars that they'll consider giving independence and all those things. And at the same time there were a lot of struggles. India, there was a lot of violent struggles in Sri Lanka for independence there was no struggle. Our independence movement was led by those elite people who were educated in UK. Some of them were Christians as well. Later they gave up Christianity and became Buddhists again. But they were peacefully protesting in a very democratic way, not taking up arms or whatever. So, it was a peaceful struggle for independence that we had, which we got." (kişisel görüşme, 21 Temmuz 2023)

Nayani Melegoda: "British has colonial rule had significant impact on Sri Lanka's political landscape by introducing various ideologies, concepts that shapes the country’s political development. So, I can list them out. One is liberalism and representative government. This is what British introduced the concepts of liberalism and the representative government which emphasize that the idea of individual rights, rule of law, consent of the govern, and the notion had been impact Sri Lankan political elite. And who began demanding greater political participation and representation in governance. The second concept is constitutionalism. The British institute concept of written constitution, separation of powers between executive, legislative and judicial branches of the government, the idea influence

the formation of early constitutions. You must be knowing this the first constitution Donoughmore Constitution in 1931. And then we got the constitutional call Soulbury Commission that was in 1947. This constitutionalism that we daily impacted by the British colonial rule. And the third I can say the nationalism. The British rule, nationalist sentiments among Sri Lankan population, the locals witness British governing their lands. And, the growing senses of identity, desire for self-governance. That also how British influence the nationalism among locals, desire for self-governments for anti-imperialist sentiments. These are some of I can you know name. One of the concepts and impact can shape the country's political development. The other one, very crucial one, ethnic and religious identities. How British brought the idea of categorizing people based on ethnicity, religious identity for administration purposes. We see this throughout in our British political history and the colonial approach was distinguishing and classifying different communities led to reinforcement of ethnic religious identity such as played a significant role in Sri Lankan political landscape. And we are still unable to sort it out how British colonial heritage has brought a lot of chaos in current political situation. So, I can point out the fifth one land and land economic policies. British introduced new land tenure system earlier, all the land was belonged to the king. British brought several land audiences during 1840 and in 1857. They named several land or waste land audiences. These are the ones I said you should visit Archive National Archives. You know, all those audiences are you can read there. So, this made a huge impact on local communities, rural populations. And this policy lay led to like inequality and influencing later for political movement because some of the lands that there was a land ordinance in Sri Lanka, introduced by British in a land act. And under that act it was saying uncultivated land all would belong to the Crown. So, they wanted to have these lands for plantation economy. By this most of the people who got from heritage, they could give evidence because there were no kind of a document them to show. So, all those lands taken by the Crown and then they lost their piece of land. So, they had very helpless and they lost the land, the cow, their income, and everything. This led to later great political development, and they end up with national movement and anti-imperialist sentiments all this accumulated under this policy." (kişisel görüşme, 28 Temmuz 2023)

Osantha Nayanapriya Thalpawila: "I think the democracy is the main ideology. It came from the British colonial period. During that period so many constitutional reforms introduced by the British and most of those reforms based on the democratic values. For example, they introduced Colebrooke–Cameron reforms to Ceylon in 1833. Under that

reforms they introduced economic reforms and government or political reforms and other social reforms. So, when we look at the political reforms, mostly they tried to introduce some democratic values to the country. For example, the legislation system basically introduced democratic values such as the independent judiciary and executive systems, and some kind of check and balances. Furthermore, these reforms influenced to grow more democratic values in the country. In the 20th century, they introduced more political reforms to the country. 1910, 1920, 1924, and 1931 were the examples. When we look at those reforms, we could see actually the system of the legislature growing or broaden for membership and their powers. And the memberships were actually selected by the people of the country. At the first time those members of the legislature appointed by the Governor General but gradually it changed. Finally, British introduced the universal franchise to Ceylon in 1931. In that system people could select their parliament members directly. And other thing is universal franchise system that was awarded to all the citizens. At the beginning they have selected some particular crowd to using vote or voting power in the elections. But from 1931 all the Ceylonese could cast their vote without selecting whether the agenda base, their class structure and their educational background. So, if they were Ceylonese or citizens, they could cast their vote in elections. I think that those democratic values were introduced during the colonial period. And also, that pose was carried out by the Sri Lankan politicians in post-independent period. At the present the democratic is the main value and characteristic in the Sri Lankan political system." (kişisel görüşme, 31 Temmuz 2023)

Razeen Sally: "I think it is a very complicated mix. I am not sure I would pick out one driving factor. When the British came in the late 1700s and then when they established themselves in Ceylon and then unified the island under their rule out from 1815, all the way until they left Ceylon in 1948, so we are talking of a period of about 150 years. I think there were many factors at play. One was what we would now call geopolitics. The British were involved in a great game with other Western colonial powers, and of course they wanted supremacy. And particularly when they came to Ceylon in the late 18th century, they were competing against the Dutch against other powers as well, but mainly against the Dutch. They ousted the Dutch from Ceylon, took over their territory for many reasons, but one of them was to secure their expanding presence in India, which of course mattered much more than Ceylon. A firm presence foothold in Ceylon was one means to secure their presence in South India in particular. So, there was that geopolitical factor which also continued through those 150 years of British rule. It was about establishing British supremacy in east of Suez,

if you like in Asia. A second factor was economic material. This is, of course, what Marxists would tend to emphasise. Or even public choice theorists would tend to emphasise the interest group explanation. Because initially Ceylon was ruled at least in part by the British East India Company. But that economic factor was important. The British were after economic gains in Ceylon initially exclusively for the East India Company. Then it became somewhat broader. It became the interests of British trading companies and the plantations in Ceylon through the 19th century and beyond. So, they wanted to establish control of territory to further their economic interests, harvesting spices and exporting them back European market and then coffee, tea, rubber and coconut plantation. And in the first instance, of course, they benefited the British commercial interests in Ceylon. Some people say that it was clear very important factor throughout and I suppose a third factor, which I wouldn't underestimate was something ideological. [Break] There were certain ideas prevalent in Britain at the time that I think were important in the whole colonial enterprise. I think, you know the French would call it a civilising mission, the belief that the British Empire was a good thing not just for British commercial interests but also for the locals religiously as well, among other reasons. And of course, missionaries became active in Ceylon soon after the British secured their presence. And that expressed itself in all sorts of ways in the promotion of Protestant Christianity, in the promotion of education among the local elite through mission schools, for example. So, I think there were those three major factors involved. There was an interplay among them. And of course, there were clashes and tensions with the legacy of over two millennia of history in Ceylon, which was in the first instance, Sinhala-Buddhist history." (kişisel görüşme, 1 Ağustos 2023)

Rohan Gunaratna: "The British introduced the divide and rule policy. Because if all the ethnic groups united, it would have been very difficult for the British to govern Sri Lanka. So, the British empowered the Tamils who were a minority and give them disproportionate power and status. So, by the time the British left, more than 50% of the top jobs were held by the Tamil community although they were less than 20% of the population." (kişisel görüşme, 2 Ağustos 2023)

Paikiasothy Saravanamuttu: "I suppose the key idea in terms of the nation and state building process was the idea of representative democracy. In 1931, we were granted universal adult suffrage. And from that point onwards, a two-party system emerged in the country and it has now been deeply embedded in the sort of psyche as it were of the people.

So, it was representative democracy that was the key thing that was introduced by the British. And it was a parliamentary democracy system until 1978 when we moved to executive presidency which was roughly based on the goal is some African traditions. And we ended up with a very strong executive president." (kişisel görüşme, 3 Ağustos 2023)

Mohamed Anifa Fowsar: "The British brought a number of key political ideologies and concepts to Sri Lanka, including liberalism, democracy, and communism. Liberalism emphasizes individual liberty and limited government. British officials and missionaries introduced it to Sri Lanka, and it had a significant impact on the country's political development. For example, it helped to inspire the independence movement and the creation of a secular state. The British introduced the concept of democracy to Sri Lanka, which was a radical departure from the country's traditional system of government. Democracy was gradually implemented in Sri Lanka, and it eventually led to the election of a fully representative government in 1948. During the British regime, the concept of communism was introduced in Sri Lanka, which had a significant impact on the country's political landscape. Communism appealed to many Sri Lankans who were disillusioned with the British colonial government and the country's traditional social and economic structures. In 1935, the Lanka Sama Samaja Party (LSSP) was founded, which became the first communist party in Sri Lanka. These British-introduced political ideologies and concepts interacted with existing local ideologies in a variety of ways. For example, liberalism was compatible with some aspects of traditional Sinhalese political thought, such as the emphasis on individual freedom and the importance of consensus decision-making. However, it also challenged some traditional Sinhalese values, such as the importance of social hierarchy. Democracy was also compatible with some aspects of traditional Sinhalese political thought, such as the emphasis on consensus decision-making. However, it also challenged other traditional Sinhalese values, such as the importance of the monarchy. Communism was a more radical challenge to traditional Sinhalese political thought, and it was ultimately rejected by most Sri Lankans. The British-introduced political ideologies and concepts had a profound impact on Sri Lanka's political landscape. They helped to shape the country's independence movement, its transition to democracy, and its ongoing struggle with ethnic and religious conflict." (kişisel görüşme, 9 Ağustos 2023)

Shanthini Ganeshalingam: "The British colonial rule was united the island of Ceylon in 1833 with the aim of ending the monarchy and handling the administration. In 1833,

formulated the political theory of representative democracy through Colebrooke–Cameron Commission's constitutional reforms. Accordingly, the rule of law, the role of the judiciary, and the form of the executive branch were planned to be part of the political ideology. It helped create the basis for capitalism and economic institutions, and created an anti-Buddhist politico-economic nexus. Buddhism formed the basis for the conversion to Protestant Buddhism. Not only had that but the British colonial administration transformed the island of Ceylon into a unitary unit that was divided into regions and separate kingdoms. This led to conflicting political ideology in the island of Sri Lanka and created ethnic conflict in the subsequent era. The island of Ceylon, centered on the indigenous political economy, fell into a dependent economic system after the arrival of the British. In addition to exploiting indigenous resources, they planned to bring in Indian laborers to carry out Sri Lanka's large-scale plantation cultivation. Making them slaves. Not only this, the British system of government also formed the basis for the development of party politics, labor and civil structures." (kişisel görüşme, 22 Ağustos 2023)

2. İngiliz sömürge yönetiminden bağımsızlığa geçiş sırasında Sri Lanka'nın karşılaştığı başlıca zorluklar nelerdir? Sömürgecilik mirası bu zorluklara nasıl katkıda bulunmuş ve bağımsızlık sonrası siyasi manzarayı nasıl şekillendirmiştir?

Rajiva Wijesinha: "Well, I think one major problem Sri Lanka had, which I don't think. I would blame the British for, but it was a consequence of our getting our independence in 1948. Is that the general consensus in Britain at the time was very much that of social welfare. It was the period of the Beveridge Report, the introduction of pensions and so on in Britain. Now Sri Lanka had become very rich during the war. And the result is that we had a lot of subsidies which continued. And all of those could have continued, we suddenly were faced with a lot of poverty in the early 50s when the price of rubber plummeted. Rubber had made us very rich during the war. But of course, synthetic rubber took over in the early 50s. And our other market collapsed. And there are interesting accounts which not really studied of how. Sri Lanka in the 1950s was one of the first countries to trade with China. There was a rubber rice pack. But the Americans were bitterly opposed to that. Oddly enough, the British were not at the time, it was before America to go for British foreign policy. You know which it has virtually been the case since. But the result is that we really rather badly treated. And for various reasons, the economic crisis and so on led to a radical change of government, which was even more socialist in 1956. But of course, it engaged in a lot of very important

things like land reform, nationalization of certain services. But unfortunately, what we didn't do was adopt the more mixed approach that countries that got independence in the late 50s. [Which approach? I don't understand. Which?] The mixed approach the mix approach, which is also giving a greater role to the private sector. You know, we didn't do that. We had a very statist dispensation. And we took this even further than India. Because, for instance, you know, Sri Lanka nationalized education completely. And so, we lost out on what, say, Lee Kuan Yew did in Singapore, and Mahathir Mohamad did in Malaysia which is try to have a mixed model of development. There was still the basic state welfare. But it was combined with giving to the private sector more of a role in developing businesses and so on. And unfortunately, when that status model didn't seem to be working in the 70s, new government of 77 adopted wholesale what I would call the Western consensus, Thatcher and Reagan which was very much open market driven. Without an understanding of the fact that while certainly you can make the open market a very important element in economic development, you also cannot completely destroy subsidies and support for the worst off. So, we are from one side to the other. All of it derived from certain models that were British. But it was our fault for not just adopting one or the other without discrimination. But I am not really analysing our own situation and looking at a model that would have suited us. There were efforts to do this by a President called Ranasinghe Premadasa. But he was assassinated and we moved after that to what I would call extreme models." (kişisel görüşme, 16 Temmuz 2023)

Saranya Hasanthi Urugodawatte Dissanayake: "So, what is interesting is that Sri Lanka and India were administrated together. We have a governor, but for a lot of large issues they were looking us together. In 1947, India was given independence, so naturally it came to Sri Lanka. We did not actually have to really fight. We had peaceful fights, but that is possible. And I also want to tell something really important. Before we got independence, there was a landmark case where very eminent local newspaper against the crown. And there was a case to close down the newspaper. And the owner of the publishing company was a woman from an eminent Buddhist family, and she hired a lawyer from UK, paying so much of money. And appeal to the Privy Council in UK and they wanted the case from the colony. So, there was some kind of a justice system by that time. Like, I would say between 1930 to 1948, there were a lot of democratic ways of governing by the British. And they also introduced free education and free healthcare systems before independence, which we continued. So, these are some of the good things. The legal system, free education,

democracy, voting rights, and free health. Those are the good parts. But if you go to the back to the history, I told you about the Portuguese time just now is an area where we get Tamil minority more in the north and in the east also, we have high populations of Tamil people. And Tamils have lived in those areas for a very long time, just as much as the rest of the others. You know, maybe some have come little later. They have been migrations from South India and majority Sri Lankans. We kind of take our heritage back to North East of India from Bengal side. We have migrated. So, there were migrations first migration mixed up also with the locals where the community makes the majority Sinhalese. We also have descendants of small group of at the community in the middle of Sri Lanka. Then we have Tamils in north and east which is about 16% of the population. And they have first migrated about 2000 years and there had been later migrations as well. So, what happened was by the time that Portuguese came the king in the northern kingdom was very weak. And it fell to the Portuguese control very easily. And at that time with the Portuguese. During that time there were introduction of Christian and Catholic Jesuits missionary educations. So, you started in Sri Lanka, we experienced Western type of exposure to education very early in the North. By that continued with the Dutch church, as they introduced their education system, but mostly the majority Sinhala Buddhist racist and western type of church education. By the time British came, there was a pool of more educated Tamils which was like 18% of the population than maybe about nearly 75% of Sinhalese more western educated Tamils. They were and they continued. They continued giving more opportunities for Tamils. But of course, wherever British, when they also had this divide and rule policy. It was easy for them because there were some already more Tamils educated in the English medium. So, we find by the time of independence, big business people as well as educated people who can go to the government jobs are mostly Tamils. What happened with the independence is that. But if you look at our independence struggle there were our Tamils, Sinhalese, Muslims, everybody got together and they led lot of things together. [Actually, I read an article about it and your first prime minister and political elites during the independence period were very well educated by British schools. While I was speaking with people, they accepted it and said that we were well educated because of British school. Despite being minority, Tamils are well educated due to British schools.] Yeah. So, all had the opportunity. The elite had the opportunity to go to the British school, get educated in English. But by that time anyway, there was a larger pool of Tamils who were educated. So that was an interesting fact. So, they dominated the government bureaucracy. With the independence, it continued, our

education was in English, but then majority of people, you will see the same pattern in Malaysia as well. We are majority community did not have that much of an education or not much opportunities. So, this guy who was the Prime Minister S. W. R. D Bandaranaike, he came to the elections with the platform. That I give more opportunities for all locals, rural people, the farmers, the teachers and everybody, the laborers, the lower ranks of people. And I introduce education in local languages in Sinhala and Tamil, not English. He came to power and then he brought in a policy called Sinhala Only. Because majority of people are Sinhalese. So, our main language in the country would be Sinhala. But it was protested by a lot of Tamils and there were riots and things like that. And then eventually we took it off Sinhala Only then Tamil also came only few years. Now, since that time both Sinhala and Tamil medium schools are there. But by 1970, we scrapped English medium. There was a couple of international schools. By 1973, there were no English medium schools. After a while, the Prime Minister Bandaranaike was assassinated. And then his wife was invited to be the Prime Minister in 1960, world's first female Prime Minister. And it was an executive Prime Minister. And then in 1964, she got elected by a vote and in 1972 also she changed the constitution. She went on a more of a socialist oriented campaign where she private sorry from the private companies she took over the buses, the transport and then the tea plantations and land holding was limited to 50 acres. In fact, they lost her family, lost a lot of land as well, so gave to the state. There was lot of good reforms. But and we restricted imports, but we did not do much to ensure that we support strengthening our local industries. We also had we set up plywood, timber, manufacturing, steel manufacturing, lot of industries. They introduced to Sri Lanka during her period, which was good, but import restrictions also impacted Sri Lanka drastically. The what happened was because of this rising of Sinhalese people whom they felt that they didn't have opportunities. They could not get to jobs because they don't know English. Why? Because British did not prefer them. British did not give them much opportunities. So that is what the Sinhalese leaders tried to do lost opportunities to get back. It is not the fault of Tamils. That they had more opportunities and education. It is the historical thing that was exploited by the British, which gave them more opportunities. So, you see a wave of borders who are descendants of the colonized of the Dutch and. British mostly them. And Tamil started migrating to other countries to Canada, Australia, UK and all that because they saw things are getting difficult. They were large waves of migration. Until up until recently, if you take the lawyers in Singapore and Malaysia, it was Sri Lankans and mostly Sri Lankan Tamils. So, there were a lot of waves of migrations of Tamils because

of that. But what I see is it is not a fault of them. It is the fault of the governance system. But it is not 100% done by the British men. When British came, there were more western educated Tamils than the Buddhists for different reasons. It is how colonies were ruled." (kişisel görüşme, 21 Temmuz 2023)

Nayani Melegoda: "From the transition from colonial rule to independence, Sri Lanka, then known as Ceylon and was not without challenges. We had several major issues arousing during this period. The British legacy played a significant role in shaping these challenges in post-independent political landscape. So, here are some of the key challenges I can name. First, I can say as ethnic and religious division where we had 30 years' war because of that after the colonial rule. So, British colonial administration policy was categorizing as I said separating different ethnic and religious groups through to be a major challenge. The British institute, the Solebury Constitution in 1947 which granted self-limited and self-governance and it faced criticism from various quarters of not addressing fully all concerns of all communities. Because this Soulbury Commission was granted minority rights. But it was earlier, the Donoughmore Commission was given introduced election and electoral rate. So, the Soulbury Commission came in and they abolished the minority electorate and they introduced this territorial electorate. So, by that the people felt very much insecure because the same Sinhala population in statistically bigger than the Tamil community. So, this eventually tension between this community came over the political representation and rights. So, this is some of the major challenges that we heritage from the British rule. You can put it as an ethnic and religious division. And also, the constitutional framework is another challenge and that shapes the current situation. That is also constitutional framework accommodated diverse interests and different ethnic and religious groups. So that also because of the political representation is not very balanced. You may know popular Tamil politician at that time and he went to the London and requested from the Queen, please, do not you know do this because one day we will be insecure among Sinhala big large number of Sinhalese. Please do not do that. Because we had a 50-50 and he requested for 50-50 representation. So, these are some of constitutional issues still we are confronting because he said do not do that electorate according to the ethnicity and try and do this balancing. So still, we are confronting the same issue because of this constitutional framework. And other one is Sinhala-Tamil language issue. British administration policy had favoured English over native language of Sinhala and Tamil. So, after independent this issue carried forward and you know these both Sinhala and Tamil community wanted them to recognize their language

as the official language. Unfortunately, in 1956, a leader who came into power with all the grievances of Sinhala majority had because of English language. And he came into power with that pressure group. Five pressure groups were supporting for his electoral campaign, the promise was if you make Sinhala language as official language. So, he won the victory with a big margin and he fulfilled the promise by making Sinhala language as official language. So, this is what we heritage from British colonialism, where the British had this concept of divide and rule policy. So, this language issue is other one. And the labour leftist movement also had a rise of leftist woman during the British time that also contributed. So, I can put it you know like how post independent landscape based on identity politics now. It's all about me going through with identity politics that introduced by separate electorate, communal representations, ethnic and religious identity influenced by nature of politics and post-independence Sri Lanka that these all being introduced by British. And education system introduced play more favour to English language education, Westernized curriculum contributor disparity between this English speaking and English-speaking elite on broader population. So, English speaking elites were educated in London and they went to breathe Oxford and Cambridge universities like same as Indian political condition. So, Bandaranaike family became major actors in Sri Lankan politics. And D. S. Senanayake has always been educated in the English language at the British curriculum. Those are the elite who came back to take the leadership of national movement. So, they had these westernized ideas and all those was influenced but the broader population did not have that kind of privilege. Therefore, this still carrying this difference between elite class and the broader population in Sri Lanka. So, we can say this is why this is a landscape legacy from British. It's contributed from British legacy." (kişisel görüşme, 28 Temmuz 2023)

Osantha Nayanapriya Thalpawila: "Actually, some local powers also asked independence from the British colonial rule in 20th century. So, we had a national movement in Ceylon. During that period there were various kind of groups actually belonged to this national movement. But, for example, some groups they were very traditional groups because they liked to work together with the British colonial system. And some groups were very radical because they asked independence or they would fight for the imperialism during that period. In some groups we actually can see that they were very much close with colonial government and they would like to participate or join with those colonial government and tried to gain their opportunities actually. [Are there Sinhalese, Tamils, or both of them?] During that period Tamils, Sinhalese, and also Muslims, they worked together during that

period in the national movement. [In favour of Britain? British colonial rule?] Yes, in favour of especially Tamils. Tamils were very in favour of the British period because they were the people who had English education background so they could negotiate and work together with British colonial government. In 1948, we got independence. And actually, there were some problems because in 1948 actually they introduced the constitution to Sri Lanka, which was introduced by the British colonial period. That constitution was not designed by the local people or post-independent leaders. So, there was a big controversy and demand to introduce a new constitution to Ceylon. So actually, there were many criticisms regarding that constitution, because still in 1972 the British Queen was the head of the state of Ceylon. So, there was her Governor General that was the member of Queen. He actually appointed by the British government. If more people asked Sri Lanka is an independent country but our head of the state was appointed by the British monarchy. So that was the problem of our constitutional system. We could introduce our own Constitution in 1972 because many people who were selected to the parliament, they could introduce a new constitution to the country. And from 1972, Sri Lanka was a republic. So, under that period, all the political relation with British monarchy was disconnected." (kişisel görüşme, 31 Temmuz 2023)

Razeen Sally: "If we look at that transition and what happened thereafter again, there were several factors at play. Maybe I think of it in terms of several subsidiary factors and one major factor. There was an economic challenge. I mean what had been gained from British colonial rule, which was stability and a whole infrastructure for plantation exports. Tea, rubber, and coconut, those three continued instead of being weakened. But also, to spread the gains more widely, because those gains were highly unequal. The country has a whole benefited, yes, but the distribution was highly unequal and clearly with that transition to independence in the context of a postcolonial democracy. It really was important to try and not only maintain those gains and enhance them, but also to make sure they were distributed more fairly and that the majority of the population benefited more than they did previously. And that also overtime the economy diversified instead of being so reliant on plantation exports. Now as it turned out subsequently, Sri Lanka did not do a good job of that. And there were all kinds of economic problems that materialised. A lot of that, in my view, was due to misguided and failed economic policies similar to the policies that India also pursued in the subsequent decades quite different to what we saw in some parts of East Asia. So that is I think one set of issues. And if I were to think about it more carefully, there would be several others. But I think the really big issue in that transition and what happened

subsequently was more political and cultural than economic. And that was to maintain ethnic peace and with its political stability. So, the big challenge was this. Ceylon, then Sri Lanka after 1972, had a clear Sinhala Buddhist majority 2/3 of the population. But also, significant minorities, starting with ethnic Tamils who were predominantly Hindu. But also, populations, ethnic communities, religious communities, all Christians and Muslims. The British had managed to maintain the ethnic peace among them. There was a bloodless transition from British colonial rule to independence to postcolonial democracy. Quite unlike what happened in India, it was seamless in comparison. So, the starting point looked very good. But as we know subsequently Sri Lanka in this respect turned out to be a failure. As did Myanmar's political stability was not maintained. Democracy turned out to be turbulent. It survived in Sri Lanka and still survives unlike Myanmar. But it has not been a stable liberal democracy as was envisaged by the British and by the founding postcolonial elite of Ceylon. And that has a lot to do with the breakdown of relations among the ethnicities and main ethnoreligious communities. It started out as a Sinhala-Christian problem and then turned into effectively a Sinhala-Tamil problem. More recently there have been problems between the Sinhalese majority and the Muslim community. In Sri Lanka, those ethnic fissures which were always there for 2000 or more years and which had been managed by the British to prevent instability and breakdown. Then it became unstable and broke down especially after 1956. And with hindsight one can rationalise this. I think that British peace was going to be very difficult to maintain after independence given that Sinhala majority then acquired political power. More politicised Buddhism was very much part of that mix. That was going to be very difficult to prevent that genie getting out of the bottle and then poisoning relations with the minorities. That is of course what happened." (kişisel görüşme, 1 Ağustos 2023)

Rohan Gunaratna: "When the British left, the Tamils were enjoying more than 50% of the key positions. So, the Tamils wanted that dominance to continue. By the Sinhalese decided to give more opportunities to Sinhalese because Sri Lanka is 74% Sinhalese. And this was not accepted by the Tamil community because during the colonial period the Tamils enjoyed more power." (kişisel görüşme, 2 Ağustos 2023)

Paikiasothy Saravanamuttu: "The key challenge was that the vast mass of people spoke the indigenous languages. The people who inherited power in 1948 when we got independence was a very anglicized colonial elite. They went to the same schools, they lived next to each other, they went to the same universities. So, you had a situation in which the

government of the country was effectively conducted in English until 1956. When the local masses got together and there was formed a movement of Sinhala nationalism, S.W.R.D. Bandaranayake came to power in 1956 on the platform of Sinhala Only that was to make Sinhalese the official language of the country. Now, I think the idea was to get everyone included in democracy, parliamentary representation, the government, and governance of the country. However, the Sinhala Only Bill sparked off a reaction from the Tamil people who felt that they were going to be excluded. And as a consequence, we had communal riots and all of that. So, Sinhala Only was the main sort of event that sparked off what eventually became the ethnic conflict in 1983." (kişisel görüşme, 3 Ağustos 2023)

Mohamed Anifa Fowsar: "The major challenges faced by Sri Lanka during the transition from colonial rule to independence included ethnic and religious tensions, economic inequality, and political instability. Sri Lanka is a multi-ethnic and multi-religious country with Sinhalese, Tamils, Muslims, and others. The British colonial government favored the Sinhalese majority, which led to resentment among the Tamil minority. This resentment eventually boiled over into violence and the Sri Lankan Civil War, which lasted from 1983 to 2009. The British colonial government invested heavily in the development of the Sinhalese-majority areas of Sri Lanka, while neglecting the Tamil-majority areas. This led to economic inequality between the two communities, which is a major factor in the ongoing ethnic conflict. Sri Lanka has experienced a number of crossovers and political assassinations since independence. This political instability has made it difficult to implement long-term plans for economic development and social progress. The British legacy contributed to these challenges in a number of ways. First, the British colonial government divided the country along ethnic and religious lines by creating separate electorates for Sinhalese, Tamils, and Muslims. This division helped to create a sense of mistrust and resentment between the different communities. Second, the British colonial government neglected the development of the Tamil-majority areas of Sri Lanka, which led to economic inequality between the Sinhalese and Tamil communities. Third, the British colonial government did not prepare Sri Lanka for independence, which left the country ill-equipped to deal with the challenges of nation-building. The British legacy continues to shape the post-independence political landscape of Sri Lanka. The ethnic and religious tensions that were created during the colonial period continue to simmer, and they have erupted into violence on several occasions. The economic inequality that was created during the colonial period also continues to be a major problem, and it has made it difficult to

achieve sustainable economic development. The political instability that has plagued Sri Lanka since independence has also made it difficult to implement long-term plans for national unity and prosperity." (kişisel görüşme, 9 Ağustos 2023)

Shanthini Ganeshalingam: "The transition to independence saw the presence of the British navy, air force, and land force, and the economy became dependent on British loans and donations. The domestic economy was transformed into an export-import economy and Sri Lanka was unprepared for a liberal economic mechanism but faced the challenge of facing such an environment. Similarly, in the political situation, the leaders who continued to believe in the British colonialism retained the power and the rulers and party governments were formed as the subordinates of the British. At the same time, there was a dire situation in which Sri Lanka had to face the conflict against the races in the country. Especially the Sinhalese majority carried out settlements on the habitations of the Tamil people and removed them from the habitations of the Tamils. Sinhalese majority rule was established from the Donoughmore Constitution. It becomes stronger with higher amplitude after independence. Majority dominant powers began to override all the opportunities provided to minorities in the Soulbury constitution. In particular, the 29th article of the Constitution was not fully implemented, but also carried out activities that violated its provisions." (kişisel görüşme, 22 Ağustos 2023)

3. İngiliz sömürgeciliği, Sri Lanka'daki milliyetçi hareketlerin gelişmelerine veya bastırılmalarına ne ölçüde etkili olmuşlardır? Sömürge karşıtı hareketler, Sri Lanka'daki postkolonyal devlet inşasının gidişatını nasıl şekillendirmişlerdir?

Rajiva Wijesinha: "Sri Lanka was in a sense an experiment for the British. Because we were not a big problem. So that, we began a process of moving towards self-government. Really, from the 19th century onwards, you had a legislative council with I think that would 6 unofficial representatives, 3 of whom were European. And then this was gradually expanded. And in 1910, we have allowed franchise, but a very limited franchise, only one member. In 1921, this was expanded to territorial representation but still with the majority of appointed people. And in 1924, this was expanded still further. But there was still controlled by the government who appointed people who had it officials there. Two Sri Lankans were put on what was called the Executive Council which was supposed to be the advisor as to the governor, but they had no important role. But then the biggest change happened in 1931, when a Commission appointed by the then Labour government which

was short lived, actually introduced universal franchise. We are the first country to get universal franchise. And I told you the system of giving us 7 ministries out of 10. But the most important state in British hands, you know, defence, foreign affairs, law, etc, the public administration. But this was a fair step, and it was long before anyone else. You know, universal franchise came to Sri Lanka in 1931. And I suppose the reason is that the British were happy to experiment with us which they couldn't do with India. You know, India was too precious to run any risk. So even when they gave them, state governments, they did not really give them enough freedom anyway. So then, contrary wise we, contrary to India, we supported the British war effort totally. You know, Gandhi had to quit India movement. In Sri Lanka, the left parties opposed involvement in the war, but they were rested. They were actually put into jail. And they fled. This came jail and went to India. But the establishment, the Board of Ministers, supported the British, and they use that an argument saying why not give us independence? You're giving it to India, which opposed. So, they've actually given independence in 1948 in the first. The country to get it really without agitation. You know, India had had violent movements for independence. The same happened in Africa even at later the 60s. But you know, we got it handed to us on a platter. Britain still maintain defence and establishments maybe air force and so on. And they still in a sense ran our economy because the plantations belong to them. And one very interesting feature which is worth stressing is that the British had imported Indian labour to the plantations and treated them very bad. And where is that the time is from? You know what we call Indian Tamils now when Sri Lanka took over the plantations, the 70s. There was an immediate attack on the plantations as treating the Tamils as slaves. Even though in fact they were better off under the Sri Lankan government, which gave them trade union rights. Which the British had never done and these I think an example of what I would call “British manipulation”. Because what they had done is they slaughter the shade trees so that I yield before because they knew this was coming and they moved to Kenya. So that was Kenya and became a great producer of tea. And the British were encouraged to buy Kenyan tea, which belonged to the British and to boycott Ceylon on the grounds that we were nasty to the Tamils. Even though we were much better than Tamils, you know, we gave them education, which they never had before. All Tamils were given free education. But the British manipulated people like Amnesty International. You know, focus their attention on Sri Lanka. And I'm not saying they were dishonest, but they so happened never to have looked at Sri Lanka and the British on the plantations, so there was a lot of let us say manipulation umm, when we, in a sense took

control of our economy, it was attacked. As you know when the British don't like you, they invent human rights abusers. And the human rights abusers are sincerely put by, you know, do Gooding people in Britain. But their attention has been drawn. So, we really suffered after that." (kişisel görüşme, 16 Temmuz 2023)

Saranya Hasanthi Urugodawatte Dissanayake: "Suppression of national movements, I do not think it was as hard as it was in India. Indians were more difficulty and our struggles were smaller. But of course, they will always suppress that. I think that was how colonies and colonization work. You need to suppress. It is part of the game, so it is very natural that they suppress. But in terms of suppression, what they did, they put some of these leaders even Bandaranaike was in jail and there were others, independent struggle, people who were put into jail. But it was not as violent or terrible as I understand as it was in India. So, of course there was suppression of nationalist movements because it is otherwise the British Empire does not survive if you let those things happen. [Did it shape the Sri Lanka's policies after postcolonial period?] Yeah. So, I think that is why this nationalistic or rather nationalistic, it was not nationalistic. The independence was achieved by all communities. But after that these ethnic differences rose because the majority of people in the previous British rule lost did not have opportunities. So, to give them positive reinforce positive opportunities would look Tamils felt that they have been oppressed, but it is for me what I always think is Tamil feeling that it is fine. Like if you are educated Tamil and you like, let's say there are 10 really educated, brilliant 10 Tamil graduates. And then there are 10 brilliant and not so brilliant 10 graduates of Sinhalese. Right. So, we started going back on ethnic ratio. So, the educated Tamils only 2 or 3 gets selected whereas 7 maybe not so good Sinhalese gets selected to the job. You know after a while we did away with it. But when that happens, Tamils feeling that they are marginalized is 100% correct. And at the same time Sinhalese feeling that, we did not have opportunities to be like that. That's also correct. So, both sides are right. But we have managed through education somehow other to work on a system where now for the foreign service, government service, we are not looking at ethnic ratios, it is based on merit. It is totally based on merit. It has come to now, but it took time including a 30 years bloody war." (kişisel görüşme, 21 Temmuz 2023)

Nayani Melegoda: "So, again development of national movement, ethnic and religious identity, fetish colonial policies in evidently reinforce ethnic and religious identity by categorizing community for administrative purposes. This led to crystallization of Sinhalese

and Tamil identities, laying groundwork for nationalist movement that aim to assert the rights and interest of their respective communities. And education and awareness British rule introduced this Western education, which was contributed to emergence of educated middle class. You know that became major leaders in the nationalist movement. So, dissemination of ideas about self-governance concepts of nationalism, democracy inspired many Sri Lankan to seek independence and also unequal treatment. British colonial administration often treated local as a second-class citizen. I think surely you would rate and what size work on you know others. So, it's really fitting here receiving high position on for busy British officials, this unequal treatment well. Feeling discontent and for resistance, fostering sense of solidarity among Sri Lankan against colonial rule. And suppression of nationalism movement also, British authority responded to national movement with repression, censorship leaders and activists advocating independence, was falsely errors, exile, persecution, which hinder the growth of these movements. And divide and rule also strategy flow exploiting existing ethnic and religious tension weaken the nationalist movement. So, these all created separate electorate communal representation, different community against each other preventing unified front against the colonial rule. So, impact of nation building and state building, it's still, I can say, we have got independent in 1948 still Sri Lanka trying to bring their try to build their nation state still doing the state building process. Since this ethnicity and religious division brought up really backward country here because like you are the Tamil community fell that I am representing still Sinhala community that they feel that Sinhalese are you know discriminating they are not protecting their rights and they are not giving enough representation in governance. And also, they feel insecure once the official language became 1956 as a Sinhala language. So, all these factors contributed have a kind of ancient hatred and that brought by the colonial legacy. Even in the Kashmir, even in Pakistan, India same scenario here how the ancient hatred is built through the colonial rule, divide and rule. So, this nation building process is so backward and still we are struggling to frame what is our nation, whether we should divide our nation into two or we should come as a nation, as a Sri Lanka. So still, we are struggling currently we are. You may have read 13 amendments where we are trying to kind of a federalized system to introduce to have you know your own province to have a kind of your own governance. But you know the it is not very easy thing to do in Sri Lanka because the Sinhala majority is statistically large. So, they are not happy to go do that because they then this all Sri Lanka is belong to one nation and we still have this. This is all brought by the colonial period and you the administration policy

that they have adapted. So, these are some of the barriers that still we have impact on state building process. [Actually, you said that as I understand that there is no common Sri Lanka identity.] Yes. So much division now. In recent years, now new element came in the Muslim factor. Muslim people also felt that they are insecure among other ethnicities in Sri Lanka because you may know like there was a suicide bomb attack in 2018. So that earlier the Muslim community is very much cooperative with the Sinhala community during LTTE time with the Sinhala and Muslim were together. The recent development unfortunately, you know about this situation, now all three communities in separate but still they are trying to repair their walls. So, Sri Lanka is full of diversity. But the politicians do not understand this diversity. They think that it can be only one unique country. So, our believe is the constitution should allow all this diversity to inclusiveness. You know how politicians are working all over the world. So, they work for their own survival. They use this as a trump for their victory games. So, Sri Lanka also going through with same problems we are you know the roots when we go to look in the colonial legacies, the rules we find." (kişisel görüşme, 28 Temmuz 2023)

Osantha Nayanapriya Thalpawila: "In Ceylon, the national movement was not very strong like India. Because some nationalist movements were not contributed by the general public. Because there was some special class who usually studied in England and arrived to Sri Lanka. And they actually did politics in the country. They were the particular class. So, the Ceylon national movement was very closed with British rulers. But some groups, as I mentioned earlier, actually practiced Marxism and the Marxist theory. During that period, many politicians practiced the Marxist theory against the imperialism. In Sri Lanka, there was also such a group. So, in colonial period, the colonial rulers actually work very closely these national movements. But some leaders, they did not want to get the independent from British colony. Actually, they would like to closely work with British colony. So, there were some close relations between national movements and colonial government. But comparing India, the Indian national movement was very aggressive and the colonial rulers tried to suppress so many times, especially the Mahatma Gandhi's one against the imperialism. The British government in India, that was very tough regarding those movements. But in Sri Lanka, there was no such a movement. Usually what did they? They wrote to the colonial secretary asking more powers and work with colonial government. More powers mean more political powers, but they did not as independent. That is the thing. But some Marxist groups were the people who were against the colonial rulers. Comparing that traditional liberalist

groups, Marxist groups were very limited and not very powerful like that traditional groups. There was no such big challenge to our national movement from the British colonial government." (kişisel görüşme, 31 Temmuz 2023)

Razeen Sally: "I think that there are some similarities with India but also some important differences. I think first under British rule, as we come to the late 19th century and into the early and then later decades of the 20th century, that was a cultural backlash against the British that sparked kind of religious and cultural revival especially among Sinhala Buddhists. So, there was a Buddhist revival in the last third of the 19th century. And in parallel, there was also a Hindu Tamil revival in the north Shaivite Hinduism in particular. But that Sinhala Buddhist revival then fed into political nationalism from the first decades of the 20th century, which was the embryo of the nationalist movement which. The nationalist movement led the country to independence and that nationalist movement, of course, formed the governing elite in in the decades after independence. So, in that mix you have similarities to what happened in India. But then come the important differences India had a nationalist movement that was much more powerful and pronounced ideologically, and also more anti-British and anti-colonial than what we saw in Ceylon. In Ceylon the movement was much smaller. It was more muted and it was actually much more about cooperating with the British than opposing the British. So, the elite became the vanguard of Ceylon nationalism and provided the founding fathers. And then the rulers of Ceylon after independence at least for the first decade were essentially co-opted by the British before independence. They were schooled in the leading mission schools. They spoke English as their mother tongue. They went to Oxford and Cambridge. They came back. Ceylon had a highly devolved form of government from the 1930s, which was the strongest of any colony in Asia. And so, there was extensive cooperation with the British much more cooperation than conflict that led to that very peaceful, seamless transition from British rule to independence in 1948. And that was a big difference between Ceylon and India, and indeed between Ceylon and Burma. So, the prospects for Ceylon, I mean if you look at what was written at the time through the 1950s, observers tended to be very optimistic about Ceylon and held it up as a role model. Of course, it looked different as we moved through the 1960s, 1970s, and onwards." (kişisel görüşme, 1 Ağustos 2023)

Rohan Gunaratna: "When the British were there, their policy was divide and rule. They did not create a Sri Lankan identity. They created distinct identities that are Tamil, Buddhist

and Muslim. They kept the communities apart. So, the unity of the different communities was fragmented and polarized by the divide and rule policy of the British." (kişisel görüşme, 2 Ağustos 2023)

Paikiasothy Saravanamuttu: "There was not a tremendous amount of repression as such of the local masses but the argument is that Britain uses mechanism of divide and rule. Therefore, the positions in government were given to the minorities that were the Burghers of European ancestry. There were the Tamils who they argued that the Sinhalese ended up with this notion of that they were the majority, but with the minority complex. They were effectively excluded from the portals of power in Sri Lanka. So, in that respect, the structure of government and governance was something that people saw as discriminating against them. But in effect when the Sinhala majoritarian ideology asserted itself. These institutions were not disbanded as such, what they did was to bring in people who were Sinhala speaking and populated these particular positions in government. As a consequence, though, the whole traditions of parliamentary democracy that we inherited from the Westminster system have been in a lot of ways vitiated. They have the notions of the parliamentary practices and traditions and all of that have been in some way diminished." (kişisel görüşme, 3 Ağustos 2023)

Mohamed Anifa Fowsar: "British colonialism had a complex and contradictory impact on the development of nationalist movements in Sri Lanka. On the one hand, the British introduced new political ideologies and concepts, such as liberalism and democracy, which inspired many Sri Lankans to fight for independence. On the other hand, the British colonial government also suppressed nationalist movements, and it often used violence to maintain its rule. The first nationalist movements in Sri Lanka emerged in the late 19th century. These movements were led by educated Sinhalese elites who were inspired by the ideas of liberalism and democracy. They demanded greater representation for Sri Lankans in the colonial government and called for self-government. The British colonial government responded to these demands with repression and arrested and imprisoned many nationalist leaders. In the early 20th century, the nationalist movement in Sri Lanka became more radical. This was due in part to the growing influence of communism, which offered a more radical alternative to the British colonial system. The nationalist movement also became more divided along ethnic lines, as Sinhalese and Tamil nationalists began to compete for power. The nationalist movement in Sri Lanka reached its peak in the years leading up to

independence. In 1948 Sri Lanka gained independence from Britain, and the first fully representative government was elected. However, the ethnic and religious tensions that had been created during the colonial period continued to simmer, and they eventually boiled over into violence. The Sri Lankan Civil War, which lasted from 1983 to 2009, directly resulted from the British colonial legacy. The anti-colonial movements in Sri Lanka had a significant impact on the trajectory of state-building. They helped create a sense of national identity and unity among Sri Lankans and laid the foundation for the country's independence. However, the ethnic and religious tensions that were created during the colonial period continue to be a major challenge to state-building in Sri Lanka." (kişisel görüşme, 9 Ağustos 2023)

Shanthini Ganeshalingam: "It cannot be said that massive national movements developed in the island of Sri Lanka. But after the formation of the Indian National Congress, nationalist organizations began to develop in Sri Lanka as well. Especially Suriya-Mal Movement, Kalal Movement, and Ceylon National Congress were organizations that protested against British colonialism. Along with that, the Jaffna Youth Congress, which appeared in Jaffna in the northern province of Sri Lanka, followed the struggle strategies of the India National Congress and invited congress leaders such as Mahatma Gandhi, Jawaharlal Nehru, and Debiprasad Chattopadhyaya to Sri Lanka and brought them to the north east and did important events in Jaffna. Their arrival intensified the struggles against British colonialism. Thus, the British colonialism started proposing political reforms and suggestions against the political existence of the Tamil people. As a result, nationalists and ultra-nationalists on the island of Sri Lanka clashed and the uprising against British colonialism began to weaken. It was in such an environment that the approach to state building began. Such state-building was carried out more by pro-colonial forces than by nationalists in accordance with British colonialism's wishes. A very good example of that is the governance and state building that took place under the Soulbury Constitution till 1972. Instead of nation-state building in Sri Lanka, state-building took place. It was also Buddhist-Sinhala dominant state construction that took place." (kişisel görüşme, 22 Ağustos 2023)

4. İngiliz sömürgeciliği Sri Lanka'da etnik ya da dini gerilimler yaratmış mıdır? Eğer yaratmış ise bu gerilim Sri Lanka'daki postkolonyal devlet inşasını nasıl etkilemiştir?

Rajiva Wijesinha: "It is quite interesting that the Sinhalese and the Tamils were absolutely united in the appeal of independence. And the Ceylon National Congress, which spearheaded the agitation for the 1921 reforms. The president was actually a Tamil person.

And two of the leading fighters for independence were two intellectual Tamils for Namam Ramanathan, who was elected. I told you there was one seat in 1910 and that very limited electorate, which was a majority Sinhalese voted for the Tamil gentleman, not his Sinhalese rival. In 1921, his brother was chairman of the Congress. And it was very interesting because the Congress had asked the British. For what they call a Western province Tamil seat. I told you in 1921 we had territorial elections. There were three seats for the Western province. We asked for one for the Tamils, but the British refused it. Instead, they gave three seats, including one for Colombo and unfortunately the Congress individuals gave all those three nominations to single each which will therefore it was not the British fault. The result is that this gentleman I mentioned was actually very disappointed and died depressed. His brother the person I told was elected in two in 1910 actually said, there is no place for us here. I am going to contest the next time round in just. So, this combination of what I would call British cunning in denying that seat but Sinhalese greed. In taking all three seats, they should have let Tamils have one of them. Contributed to really bitterness amongst the Tamils. So that in fact they boycotted the 1931 election. But in 1931, the Sinhalese were quite civilized, and even though there were no Tamils. They made a Tamil from the Indian Tamil population, not the old Tamils of Jaffna, a member of the cabinet. But in 1936, they did not do that. And there were the seven Sinhalese ministers, which was obviously wrong. In 1931 was five Sinhalese, one Tamil one which year. And then they actually made a vacancy 5 years later and appointed the trap, who died his son. But it was too late. So that, I would say that the British subtly affected. You know, they did not like the unity between Sinhalese and Tamils. But as always happens in such situations, it was the local politicians who made matters worse. So, you know, I do not think we can blame the British for it. Another factor is the public service was and a very high proportion of Tamils. But I do not think that was the British deliberately appointing Tamils. The Tamils were very keen on education. And the country they came from was poor for agriculture. Whereas the richer Sinhalese in the south did not want to go into public service, they preferred to look after their lands and go into the professions. But the result was that at the time of independence, there were many more channels in the public service, dancing elites. And when that began to be corrected, of course, the Tamils felt deprived." (kişisel görüşme, 16 Temmuz 2023)

Saranya Hasanthi Urugodawatte Dissanayake: "I think the British Empire did through the divide and rule policy. But it is not only that. I think if you really look at it, we need to pin down things to a particular colonizer. But if you look at all the colonizers in the world,

divide and rule policies have been used. So, it is not just British. This is what I want to emphasize. When we look at from a developing country perspective, we always keep on blaming colonizes. But if you really think of what were the systems, the criminal justice systems that existed in Turkey or in Sri Lanka or in India or in Myanmar or in the Far East countries, those were just brutal at that time. When we look at the colonial period, we try to impose standards of today and looking at how life is today and look at it at that point of time. But if you look at how where the systems, the society, the culture, and the government systems and how they deal with normal people, let's say for farmers, they were not as not good as well. They were exploited. So, when we study history, colonization, or human rights, we tried to impose today's standards only to the colonizers. I am totally against that. I think it is really wrong. So, there were certain things which is common to all the colonizes. And then if you really look at some countries the colonizers wiped out local communities completely. I think to be fair by the British, they have not done it like that. If you look at Spanish those who went to US, Canada, what they have done, what they did with the local populations. But if you look at British and the locals who are Aborigins, it's different. There are two different ways of colonization. You go and colonize a country where there is a very strong already existing civilization. The cities are developed. There is a hierarchy and a ruling system are in place. But you go to places where there are Aborigins or people who are having subsistence kind of life, they also have their rule systems, but nothing written. There is no language written language. So, they live a life which in some parts of the world people have been living maybe 3000 years ago. You are developing on think of what you called a very expanded and rule based civilization colonizing those as opposed to other places. We see their approach was different. This is in a general way how they you know when colour colonization happened in Australia and in New Zealand, then, on the other hand, Canada and some parts of Americas. And then as opposed to you know there was very well-developed civilization in South America, right? So, the Spanish how they were treated and, on this side, how British treated. There was a variation. But generally, there were certain patterns. Some colonizers were more extreme than the others. I think in Sri Lanka, British have not been doing so many things when compared to what has happened in some of the other countries. And for ethnic tensions, it was a democratic system, but then, because the majority was oppressed. Before and to get them uplifted and to do that fast, there were sometimes maybe, but again I am thinking in from 21st century with my so much of international exposure. But I think they wanted to do it at that time. So, you cannot really say what they did was wrong

making Sinhala Only a language. But at the same time, it is also not wrong Tamils feeling disadvantage. It is the circumstance, in Malaysia, they started a policy call, positive discrimination where they give more prominence to Malays who did not also have opportunities there as opposed to the other communities. It is about 60% of population, if I am not mistaken is Malay. Others were Chinese, and then they were recently brought South Indians to work in the plantations and also in business in lawyers and government positions for Sri Lankan Tamils and Sinhalese as well. They had more opportunities and they were in better positions, but they started a different process. So, Malaysia took a part of having kind of more maybe, let's say, authoritarian kind of democracy, if you can call it. And there were a lot of bad things happened, violation of human rights and all that. But at the same time, the country, also Europe, Singapore also had very strong rules. But they had leaders with the vision. Singapore, in a way, is a success story. Even Malaysia, because somehow that they found a way, not may not necessarily be 100% democratic as it is in the West because also to the West democracy came at a cost. If you think how British treated the Irish after the Great Famine. I think about 5,000,000 people died not because of the potato disease. It is not because of the situation arise because of British policies towards when that disease happened and potatoes farms got affected. The British policies killed people. You know that created more famine. So even in the UK, there were newspaper boys, little boys distributing newspapers, no child rights at that time. They went through a bad period, exploiting quite a lot even within the UK when they were called colonized. At the time they were colonizing us, they were treating their poor also badly. But it does not mean for us to achieve their development. We need to destroy the environment and abuse people's right. We can learn from those. We can jump that step, but lot of our countries have not done, including Sri Lanka. But I think overall British have contributed a lot. There are both good and bad." (kişisel görüşme, 21 Temmuz 2023)

Nayani Melegoda: "Definitely again the creation of ethnoreligious categories has affected made tension because of divided community into separate administrative units and recognize communal identity for representation and governance. This categorization, initially for administrative convenience, let the foundation for ethno-religious diversity in the country. So, this is some of tensions that arise and it has affected the state building efforts. And also, favouring certain communities, British administration often showed favourite off certain ethnic and religious community. Particularly now this is the blame come from Sinhala majority to the Tamils because Tamil was taking you know the higher white-collar jobs

during British time and administrative positions, education, other opportunities. This creates a perception of inequality and marginalized among the Sinhala majority. They felt that British are more favour of Tamil because most of the Tamil community was able to get white collar jobs. Because they went to British universities and they became lawyers qualified from Oxford University. So, they were able to take all at high administrative positions. So, this thing you know failed the Sinhala majority that British are more favorable for Tamil. So, that is still it's there. And the language policy. So, British promoted English as a medium of education and governors, side-lining the native language of Sinhala and Tamil. This language policy led to language-based tension with both community demanding recognition official states for their language. So, this is still a major barrier and issue for state building process in Sri Lanka. And also, the land policy disproportionately affected different community of British land policy. It introduced tenure system that led to large scale and disposition and displacement of affecting the livelihood of rural population and contributing intercommunication over land issues. So that is still it. This land issue led to a state building process. And you know the divide and rule tactics. So, every colonial power, they have used this tactics, existing ethnoreligious divisions, maintaining control, weakening united opposition colonialists. These mistrusts everything had different community than. These are affected for state building effort by coming constitution at least became as a constitutional challenges and communal representation, conflict and violence, and identity politics. These are really affected these areas for state building process." (kişisel görüşme, 28 Temmuz 2023)

Osantha Nayanapriya Thalpawila: "That was a significant issue during the British colonial period because British did this deliberately. Because they wanted to rule the country. That divide and rule policy what they implemented in India. The divide and rule policy also actually implemented to a certain extent in Sri Lanka. And they especially were more favoured to the Tamils. And they tried to give more privileges to the Tamil compared with majority Sinhalese. So, in the first decades during the British colonial period, actually they introduced the system of communal politics. Communal politics mean actually the members of the legislature were selected according to their communal base. So, ethnicity played a significant role in the legislature. For example, in the beginning, those members had not been selected from the direct votes of the Ceylonese. The Government general, the government, or the governor, they were selected according to their group. That is the key. In 1931 that was changed because the Donoughmore Commission that they appointed a special

commission to introduce the constitutional reform to Sri Lanka. So, the Commission pointed out that the communal politics were biggest challenge and they actually were introduced as a cancer of Sri Lankan politics. Because of that, there were many disagreements in national politics. So, ethnicity played a major role in Sri Lankan politics. Also, after independent, that was continued because the power of the government basically belonged to the majority Sinhalese. So, the Tamils were minorities. So, there was a big conflict between them because Tamils always asked more power in the government system. But the majority Sinhalese actually rejected those appeals. So, in Sri Lanka there was an ethnic communal violence and war because of that ethnic issues. The ethnic or communal politics played significant roles not only during the colonial period but also in postcolonial period." (kişisel görüşme, 31 Temmuz 2023)

Razeen Sally: "I do not think British colonialism, or indeed preceding Portuguese and Dutch colonialism, created ethnic and political tensions in Sri Lanka. I think that is taking the argument that colonialism is responsible for so many postcolonial ills too far and I think it is historically inaccurate. Those tensions were there going back one to two millennia. And they have everything to do with Sri Lanka's history being two things: firstly, a majoritarian Sinhala Buddhist history, and secondly the role of significant minorities, in other words Sri Lanka being a multicultural mix very hybrid from going back to its ancient history. So those two things coming together inevitably led to tensions and conflict that were interethnic. They were interethnic as well, but they were significantly interethnic. From about the 3rd century BC to 1815, Sri Lanka had a continuous history of the state through Sinhalese kings, being intimately involved with institutional and organised Buddhism through the Sangha monks. Buddhism was effectively the established religion and the majority of the people were, of course, Buddhists. There were Tamil invasions from South India. There were wars between Sinhala kings and Tamil invaders. In addition to big splits within Sinhala Buddhism, there was a particularly destructive Tamil invasion in the early 1200s which destroyed the ancient Kingdom, and the Sinhalese had to retreat further south. Then of course, there was the admixture of Muslims coming into as traders and establishing themselves in Sri Lanka largely peacefully. And then of course, with Western colonialism starting with the Portuguese, came the arrival of Christianity, especially Roman Catholicism which was the religion that really stuck among the Christian denominations in Sri Lanka. So, there was that complicated ethnoreligious mix before the British arrived and established their rule. Did the British make those tensions worse? I do not think they did. On balance. Yes, there were new

complications. I think that the British favoured Tamils for administrative jobs. Or put another way, it was Jaffna Tamils in particular who took most advantage from the new opportunities on offer in the British state in Ceylon. The British favoured local Burgher or Eurasian Christian elite that also created tensions and problems post-independence. And of course, the British brought in significant numbers of indentured labour from South India who were Tamils and Hindus to build up the new plantations, first coffee and then most significantly tea. So, you had the arrival of a significant Tamil minority that came to represent over 10% of the population around the time of independence. Similarities there to what the British did in Burma, of course. So yes, there were changes, additions, new complications in that ethnic mix in Sri Lanka that created inevitable tensions. And then, with hindsight, perhaps inevitable conflict post-independence when the Sinhala Buddhist majority acquired what came to be a near monopoly of political power." (kişisel görüşme, 1 Ağustos 2023)

Rohan Gunaratna: "It most certainly did. And after the British left, it was very difficult to build that one single nation state because they had sufficiently divided the communities along ethnic and religious lines." (kişisel görüşme, 2 Ağustos 2023)

Paikiasothy Saravanamuttu: "The argument is because of divide and rule that the Tamil minority was given more favoured positions in the civil service and the Sinhalese were excluded. And so that was one of the main arguments that were brought up by the proponents of Sinhala nationalism. That is some extent true, but I would not put the blame on the British colonial practices as such. Because there were Sinhalese as well who benefited from the system of government and governance. So, in a sense it is British colonialism, or colonialism in general, is an easy one to attack at one level. But it is not necessarily the root of all evil as far as government and governance in the country is concern." (kişisel görüşme, 3 Ağustos 2023)

Mohamed Anifa Fowsar: "British colonialism played a significant role in creating and exacerbating ethnoreligious tensions in Sri Lanka. The British colonial government favored the Sinhalese majority, which led to resentment among the Tamil minority. This resentment eventually boiled over into violence and the Sri Lankan Civil War, which lasted from 1983 to 2009. The British colonial government divided the country along ethnic and religious lines by creating separate electorates for Sinhalese, Tamils, and Muslims. This division helped to create a sense of mistrust and resentment between the different communities. The British colonial government also neglected the development of the Tamil-majority areas of Sri

Lanka, which led to economic inequality between the Sinhalese and Tamil communities. The ethnoreligious tensions that were created during the colonial period have had a significant impact on state-building efforts in Sri Lanka. These tensions have made it difficult to achieve consensus on important issues, such as the distribution of power and resources. They have also led to violence and instability, which have made it difficult to implement long-term plans for development. The Sri Lankan government has taken some steps to address the ethno-religious tensions in the country. In 2015, the government passed a law that abolished the separate electorates for Sinhalese, Tamils, and Muslims. This law was a positive step towards creating a more united Sri Lanka. However, more needs to be done to address the economic inequality between the Sinhalese and Tamil communities. The government also needs to find ways to promote tolerance and understanding between different communities. The ethno-religious tensions in Sri Lanka are a complex problem with no easy solutions. However, it is important to remember that these tensions were created and exacerbated by British colonialism. The Sri Lankan government needs to take steps to address the legacy of colonialism if it wants to create a peaceful and united country." (kişisel görüşme, 9 Ağustos 2023)

Shanthini Ganeshalingam: "British colonialism created an ethno-religious system of representation. The resulting conflict eventually led to Tamil Sinhalese ethnic and religious conflict. In particular, the Colebrooke-Cameron Commission reforms provided for inter-ethnic representation. McCallum Reforms and Manning Reforms split representation into Kandy Sinhalese, Coastal Sinhalese and Sri Lankan Tamils and Upland Tamils to fill the assembly separately. This has led to conflict over time. Historians who write the history of Sri Lanka mention that the British governors provided the impetus for this from time to time. Historian M. Thirunavukarasu mentions that Britain developed anti-Indianism and anti-Tamilism. He mentions that the British Ivor Jennings contributed in the way he dealt with the Sri Lankan political leaders. This led to post-independence ethnic conflict and violence, massacres and occupations against the Tamil population and the mechanization of the Sri Lankan government. The colonial thinking of the British is said to have motivated the state construction to the point of waging a massive war on the indigenous Tamils in Sri Lanka. The Sri Lankan state machinery, built on the partition tactics of the British, built a Sinhalese majority government with Buddhism as a priority. This was the basis of the thirty-year armed war and the ongoing political struggle. Thus, Sri Lanka became a country without a multi-ethnic political culture even though it had a multi-ethnic political heritage. Buddhist-

Sinhalese dominance also contributed to the failure of Sri Lankan state construction. British colonialism laid the foundation for it." (kişisel görüşme, 22 Ağustos 2023)

5. İngiliz sömürgeciliğinin Sri Lanka'nın siyasi kurumları, yönetim yapıları ve devlet-toplum ilişkileri üzerindeki uzun vadeli mirası neler olmuştur?

Rajiva Wijesinha: "I go back to what I said before that Britain has left an abiding sense in Sri Lankans that there are certain, let us say, absolutes of what is called the parliamentary democracy. Which have led to continuing domination by the executives without accountability. Even though in Britain itself, the situation is much better because you have a larger number of member of parliaments who are prepared to sit on committees and demand accountability. In Sri Lanka because the executive and the legislature in one place which is a British theory of accountability. But because the number of the executive is so large compared with the non-executives, which is nothing to do with Britain, it is our fault. The result is a top-heavy situation that prevents accountability. Second, because of the still prevalent idea of constituencies in Britain as opposed to a wider proportional representation system. Or let's say you have in France a two-tier electoral system. You have much more commitment to nursing a constituency through using the resources of the executives. So that again is a consequence of the British political system, but it's not what prevails in Britain. Yeah, I think you would also say that one of the within inverted commas legacies, we got rid of, which wasn't got rid of in India is what I would call a professional civil service. You know, in Britain, although increasingly following Mrs. Thatcher, you had more people appointed from outside to head departments of government. By and large in Britain, as in India, you have a professional civil service. We are very good people are recruited and rise up and have a certain reputation. But in Sri Lanka, the civil services had been largely politicized. And I still recall one of in 2015, I was part of a group that contested the election on reform, and one of the things he said is we want a more independent public service. But when this Public Service Commission was reconstituted, they had cut out the idea of appointing the secretary to each ministry through the public service. And I said that's the key. But if a minister can appoint anyone, he likes to be the head of the civil politicized. So, that is where we actually moved away from the British system. And that was another of those little things that Sri Lanka has done, which you can't blame the British for, which is to totally give the politicians control of both parliament and the administration. I hope that." (kişisel görüşme, 16 Temmuz 2023)

Saranya Hasanthi Urugodawatte Dissanayake: "I think we have a vibrant democracy. We have elections often and maybe only a couple of times we have postponed elections. But now, because we are also undergoing a financial crisis, elections are not being held because it costs a lot of money. So, still there are still protests and I see lot of similarities with Turkey. But in Sri Lanka, people are on streets, they are protesting. They are protesting heavily, but the government is still moving and doing a lot of things. We have a very vibrant democracy where people really protest. And of course, sometimes journalists, media people are taken into custody, put in jail, but it does not stop people protesting. It is something which is continuing. So, I would say a vibrant democracy was a good inheritance from the British. And also, I think it is because we have never seen our independence struggle was not violent. So, I think that is why people are also taking have that habit to continuing with protesting peacefully and sometimes little bit of violence. It does not go out of proportion most often. But we have that democratic tradition and the parliament is supreme. We respect that so parliamentary system is something really important that we have inherited and we contribute. And in terms of governance structures, we look at always to follow some way or the other democratic practices. But sometimes, Singapore and Malaysia did things differently, but we try to stick to traditional democratic way of things. And sometimes it is not helpful. It is not helpful and it is not working. And also, in Sri Lanka like many other countries where democracy was introduced people actually do not understand what democratic rights mean, what is it for you to vote for someone. You vote for someone maybe because you know your brother or your father got a job from the leader of that party or member of parliament of that party. You have party allegiance for some famous done to you. So, the moment we are looking at our personal benefits. And we act accordingly we are alleged to a party, not to a principle. We cannot benefit from democracy. Lot of developing countries are suffering from this, because people do not understand what democracy needs. So, it is a fault of ours not being able to understand. That is a kind of a dilemma that lot of democratic countries are facing today in my opinion." (kişisel görüşme, 21 Temmuz 2023)

Nayani Melegoda: "I can say that democratic institutions are one of the legacies. The British colonial rule introduced certain democratic institutions such as legislation council and representative governance. After independence, this institution formed the basis for Sri Lanka parliamentary system and election multi-party-political landscape. And also, administrative structure, British are very good in administration. So, they introduced centralized administrative structure during their colonial rule. And after independence, still

we are going through the British administrative structure where power concentrated on national level. So, this has been challenged to effectively addressing regional disparities and decentralized governance. And rule of law, the other one. British colonialism established legal system based on English common rule. Legacy continues in independence Sri Lanka, with the judiciary following principles of rule of law and judicial independence. And also, education system. British introduced this Western style education system which contributed development of educated middle class in Sri Lanka. This legacy education system persists in the country and still you know education have high literacy rates in South Asia. And language policy. British favoured English as a medium of education and administration, leaving the legacy of bilingualism in Sri Lanka. This language policy effects on state-society relations continue to be point of contention. Leading to language-based tension and demand for language through rights. And the identity politics. this goes everywhere. This factor of British colonial policy empathizes ethnic and religious identity, contributing to the verticalization of communal identity. This legacy has had lasting impact on state-society relationship which ethnoreligious division influencing political dynamics. Because the 30 years' war emerged on identity politics. These identity politics is really, you know, politicians are using their own political survival. And especially we can if you go through from 1948 up to now with the political party's manifesto is first bullet point is there this how to resolve the ethnic conflict in Sri Lanka. From 1983 we find this similar feature in their manifesto because they put that as a major problem in Sri Lanka. And they are main campaign for addressing the issue. So, they used throughout their political campaign this ethnic and religious tensions in order to get their votes done. Nationalism and independence movements are some of legacies of the nationalist movement continues to shape the countries' identity and aspirations for self-governance and social and economic inequality. So colonial economic policy led to social and economic disparities in Sri Lanka with certain community benefited more than other. This inequality has persisted and continue to be challenged for state in its effort towards inclusive movements. So, these are some of my thinks relevant you know information and I think it might help you. [In Sri Lanka, if you are Sinhala, can you talk in Tamil language? Or if you are Tamil, can you talk in Sinhala language? And what is your overview about British language? So, it is normal for you to speak in English because of your colonial mindset. I just want to understand this situation and if you have more words about this topic, you can say that.] The about the language that you asked the question I can place into several stages. If you can speak English in this

country, you are being like treated like you are kind of educated and would serve a good place in the society. Because English has become a linking language. So, most of the Tamils communicate with Sinhala people through English. Because they cannot speak Sinhalese. Sinhala people also communicate with Tamil people through English. So, English has become linking language for communal communication and communal relations. Because of that we really encourage undergraduates also to learn more English than their native language because through that we can you reduce the disparities. Language disparities that you've been if you are talking in Tamil, you are a minority. If you're talking in Sinhala, you are a majority, so that erase by talking in English. So, we encourage our students use much as you can English. So, then you don't feel you are discriminated among majority or either if you are discriminated among you know minor ones. Tamil people have separate area that they live not part of this country. If you travel to north, we feel that we are insecure among them because we can't communicate from their language. So, we feel very insecure. So, by that, we are tending to learn Tamil. Tamil students are tending to learn Sinhala. Now, it has come to the school syllabus that you have to have your second language. For Sinhala second language is Tamil and for Tamil second language is Sinhala that has come to the school curriculum. So, we are having some kind of a plan curriculum adjust these disparities among languages and address this application based on the language. So even those who are working in the government position, they have a compulsory exam. If you have been recruited as a Tamil officer, that Tamil officer want to go to the next position, he or she has to pass the Sinhala language. That's a compulsory. If you have been recruited through the Sinhala medium and if you want to climb the next step, you have to pass the Tamil language. You know that's those are some of the progress policies that Sri Lanka has adopted because of this ethnic tension. Because we suffered 30 years' war and these are some of positive implementation that the administration has addressed. So, these are very slow process. Do this looser there. But still underline issue is still Tamil people have no trust on Sinhala-Buddhist people because they have bad and bitter experience because of they have lost their loved ones and no accountability. Those kind of things allegations are still they are from the Tamil community. The tensions are not fully covered and fully erased. But you know little gradual processes there. We have to appreciate; these are some of the good implementation and good policies have done by the Sri Lankan administrative system. So, that is the language not like in Turkey. If you speak in Tamil in my capital that no one look at stayed at you. You really realize that he's a Tamil who has come from north to do some working to the capital.

So, there is no kind of arrogant or no kind of a bad attitudes. If Sinhala people go to the North part, Tamils are very friendly. The politicians have made this whole scenario for their own gain. So that is something I can contribute on language policy in Sri Lanka. We are trying to heal the wounds. We are trying to fill this tension gap. But you know very slow. Because the political leadership is having a lot of issue if going to have a smooth speed, speed up journey, they will lose in their electorates. The votes might not get because you have favourite Tamils or the votes not get you have favourite Sinhala people. So that is the main barrier currently we are having. Because of that we have a very stagnated governing process on this area. [Do you think that it's because of British colonialism or British administration?] I like to take your attention because you said you are an International Relations student. We are belonging to this South Asian region. This region has seven countries and we all got independence at the same time little difference in years. But other when you take India, India also when had experience under British. But if India now going to be the third largest economy in the world and they have come up with all these barriers, they don't play competition anymore, why we cannot do that? That's up to the politic governance and the policies that the administration, everything. It's important how you should look for your vision. So, being South Asian nation India is speeding up, heading with the World, how can I say other South Asian nations are stagnated and no progress backward entangling on the identity politics? India has more than every one of us so many diversities. They have so many ethnic groups, so many religious group caste systems. But their constitution was able to address all these diversities. They have put all them under the Constitution. That's why India is having less problem than other South Asian nation. They also can say, oh no, this is done by British and they blame the British but the roots, when we go, we can find the roots are coming from British colonial system. But that can be cancelled when you take the India as an example. India got independent in 1948 August, we got in February, so how India is heading? So why not we?" (kişisel görüşme, 28 Temmuz 2023)

Osantha Nayanapriya Thalpawila: "Our politicians usually still belong to a certain class who were developed from the colonial period. There was a big gap between general public and the politician. So, they are a separate class. But it has changed in several situation. In 1971 and in 1988, there was some complete situation in the country. Some Marxist groups challenged to the democracy during that period because we are still continuing democracy from colonial period to up to date. For example, Sri Lanka and India actually those two countries are still the democratic countries in South Asian region. And other countries,

actually they have some military interventions, military governments and some non-democratic governance in some period. But in Sri Lanka, from 1948 to this period, the politics has been basically in democratic values. And the other thing is what they introduced the economic policy. Especially in during the British period, they introduced some import-export economic system. After the independent, we practiced those economic system. So far, we could not actually give up those policy and we are still depending on the others. Even during the ancient period, our economy was very rich economy according to our history. But after that policies or reforms, our tradition economy system collapsed. Actually, we are still looking for that system and those issues. Because you know what happened during last year in Sri Lanka, the economy was collapsed. Because we are actually still looking for other exports or imports. Politically, we are still practicing the party politics, universal franchise, rule of law and all the democratic values. But in 1978, we introduced our second republic constitution which was different from the Westminster system that mean the British system. Actually, it is a mixture of French, British and American system. According to that constitution, the executive is more powerful. So, there was no check and balances system in the constitution and so many critics were there regarding that constitution. However, develop as a a new nation state, Sri Lanka is actually influenced by the British colonial period. Some theories of Lucian Pie and Gabriel Almond, they were talking about political modernization. They argued some Asian and African countries were modernized by the colonial rulers. Sri Lanka case is the same because of British colonial rule. Actually, we became a new nation state in the South Asian region. And because of the British system, we are still practicing our democratic political system, education system, and other Western oriented system in public sector, especially public administrations and all those things and election system. Many infrastructures was also introduced by the British period. So, we are still using those facilities." (kişisel görüşme, 31 Temmuz 2023)

Razeen Sally: "I think the legacy that the British had in mind when they left Ceylon in the late 1940s turned out to be very different from what actually happened particularly after the first decade of independence. So, in that respect, when those leading British decision makers from governors and colonial secretaries to leading administrators and captains of industry looked back twenty years or thirty years later, I think they looked back with regret. Because they saw Ceylon and then Sri Lanka unfolding there very differently to what they had in mind and what they hoped for in the late 1940s. I think if you look at one crucial figure, Sir Ivor Jennings. Have you come across him in any of your reading on Sri Lanka?

So, it would be very interesting character, Sir Ivor Jennings came to Ceylon already as a superstar academic in wartime. He took charge of what was then the University of Ceylon. He built a major university campus at pair then. He was its vice chancellor, but even more important than that he was the main constitutional advisor to the Ceylon side in negotiations with the British in the run up to independence. And it was his constitutional draught that became the first independence constitution of Ceylon which lasted from 1948 to 1972. And of course, what Sir Ivor Jennings had hoped for was a seamless transition and an empowered local elite that would lead the new Ceylon in a politically stable context with economic stability with more prosperity, and of course with peace among the ethnicities and the different religions. But that began to unravel fairly quickly after the first Prime Minister died. Because it depended very much on a few key personalities to make that Westminster style constitution and that British style mode of governance continue to deliver the goods, as it were, politically, economically, and sociocultural after independence. Even more so because Ceylon was such a small country and the elite was so tiny and everything depended on almost a handful of key personalities. And that was one big difference between Ceylon and India. We are talking I mean size here. India was that much bigger, more diverse, more heterogeneous. It had a bigger and more plural elite. And with it, perhaps more check and balances. And as it turned out in Ceylon that Jennings Constitution was officially the Soulbury Constitution, named after the last governor Lord Soulbury who was the first Governor General of Ceylon. It lasted and functioned in reality as long as the first Prime Minister D. S. Senanayaka was in charge. But when he died in 1953, it quickly unravelled subsequently and especially with the 1956 election. The elite played the Sinhala Buddhist majoritarian card. Sir Ivor Jennings thought his constitution had certain safeguards to prevent that from happening. As it turned out, it did not work out that way. And of course, the new elite invested the constitution and the institutions with a very different animus and dynamic to what the departing British had hoped for. And that eventually led to civil war and the kind of turbulent democracy and not achieving its economic potential that I mentioned at the beginning." (kişisel görüşme, 1 Ağustos 2023)

Rohan Gunaratna: "Created a mindset that the Tamils and the Christians started to suffer from relative deprivation that is compared to what they had. They were deprived. But as a percentage, it was different. As a percentage there, Sinhalese and the Buddhists did not have so much of power actually." (kişisel görüşme, 2 Ağustos 2023)

Paikiasothy Saravanamuttu: "The long-term implications are that the institutions of parliamentary democracy still remain intact if they are somewhat diminished. They are still there and therefore that is the standard against which the critique of the current political culture, political practice, and institutions is made. In that respect, Sri Lanka has not disbanded or turned its back on the influences of British colonialism in terms of the manner of governance and the government. However, it has tried to adapt it to the democratic pressures that were brought from the people who are now much more involved in democracy and as a consequence. We have given into a formal democratic structure in terms of elections and all of that. But the popular culture is very populist." (kişisel görüşme, 3 Ağustos 2023)

Mohamed Anifa Fowsar: "The long-term legacies of British colonialism on Sri Lanka's political institutions, governance structures, and state-society relations are complex and multifaceted. Some of the most significant legacies include the introduction of a centralized state bureaucracy, the division of the country along ethnic and religious lines, the neglect of the Tamil-majority areas, the suppression of nationalist movements, the introduction of new political ideologies and concepts. First long-term legacy of British colonialism is the introduction of a centralized state bureaucracy. The British colonial government established a centralized state bureaucracy in Sri Lanka, which was based on the British model. This bureaucracy had a significant impact on Sri Lanka's political institutions and governance structures. It created a system of top-down decision-making that marginalized local institutions and communities. It also led to the growth of a professional civil service that was loyal to the colonial government, rather than to the people of Sri Lanka. Second long-term legacy of British colonialism is the division of the country along ethnic and religious lines: The British colonial government divided the country along ethnic and religious lines, by creating separate electorates for Sinhalese, Tamils, and Muslims. This division helped to create a sense of mistrust and resentment between the different communities. It also made it difficult to achieve consensus on important issues, such as the distribution of power and resources. Third long-term legacy of British colonialism is the neglect of the Tamil-majority areas: The British colonial government neglected the development of the Tamil-majority areas of Sri Lanka, which led to economic inequality between the Sinhalese and Tamil communities. This inequality has been a major factor in the ongoing ethnic conflict in Sri Lanka. Fourth long-term legacy of British colonialism is the suppression of nationalist movements: The British colonial government suppressed nationalist movements in Sri Lanka to maintain its rule. This suppression created a sense of resentment among the Sri Lankan

people and contributed to the growth of anti-colonial sentiment. Fifth long-term legacy of British colonialism is the introduction of new political ideologies and concepts: The British colonial government introduced new political ideologies and concepts to Sri Lanka, such as liberalism and democracy. These ideologies had a significant impact on Sri Lanka's political landscape, and they helped to shape the country's independence movement. In conclusion, the long-term legacies of British colonialism continue to shape Sri Lanka's political institutions, governance structures, and state-society relations. The ethnic and religious tensions that were created during the colonial period continue to be a major challenge to state-building in Sri Lanka. The neglect of the Tamil-majority areas has also contributed to the ongoing conflict. The centralized state bureaucracy has made it difficult to achieve consensus on important issues. And the suppression of nationalist movements has created a sense of resentment among the Sri Lankan people." (kişisel görüşme, 9 Ağustos 2023)

Shanthini Ganeshalingam: "Almost all British-built political institutions, administrative structures and state-society relations have been maintained by Sri Lankan governments to date. Parliament introduced by the British is still the legislative body. Similarly, the administrative structure of District Secretariat system and Grama Niladari (village officers) system is maintained. Even such names are continuously preserved by Sri Lankan rulers without any change. Although some changes have been made in the local government bodies, they are still managed as they were created by the British. The provincial administrative structure is also more or less a legislative body. It is also the political institution of the administrative structure established by the British. The relationship between the state and the society has failed. British resulted in establishment of elite politics. So, the Sri Lankan communities, which could not follow the class structure much, established their relationship with the religious institutions instead of with the government. The other side resorted to armed struggle. There was an armed conflict domestically in 1972, and in 1989. Such armed insurrection was the socialist-minded side against the capitalist state. Communities tried to engage in armed struggle on the one hand and religious organizations on the other. Hindu, Islamic and Buddhist religious institutions created massive social relations. Political parties were found at the next level. That is why political parties were mobilized behind religious institutions. They have generally shifted from the Anglo-Saxons which was created by the British to the American-Saxons. That too is not massive. Only minor changes have occurred. City planning systems, regional constructions, road transport are all based on the British colonial pattern." (kişisel görüşme, 22 Ağustos 2023)

Myanmar Mülakat Soruları ve Verilen Cevaplar

1. Myanmar'daki İngiliz sömürge yönetiminin özellikleri nelerdir? İngiliz sömürge yönetimi tarafından kurulan kilit siyasi yapılar ve kurumlar, postkolonyal Myanmar'ın devlet inşa sürecini nasıl şekillendirmişlerdir?

Thin Thin Aye: "As you know, during the British colonial rule in Myanmar, there were many political structures and institutions established. The British that the profound, the act of subsequent the state building process. So, I want to say these political structures and institutions as top three parts. One is that administration. Second is that economy. And the third is that social. British colonial administration firstly introduced centralized administrative structure in Myanmar. That because of our country, Myanmar was divided into the district, the township and sub-township. Each part of the district was governed by the British appointed officials. This administrative centralization late the foundation for the concentration of power and control in the hands of the colonial authorities. So, this was political structure. In this political structure, firstly the Chief Governor, secondly the Lieutenant Governor. The third is the Dyarchy. The fourth one is 91 Departments. These four steps of administrative structures were introduced by the British colonial administration in Myanmar. Similarly, in the legal system, the British introduced a legal system in Myanmar very good. Because this legal system included British common law. The British legal framework were super seated customary laws and became tools for enforcing the colonial policy. But the legal system facilitated the British colonial rule and allowed for the imposition of new regulations and land revenue system. The British economy policy that aimed and extract resources from the Myanmar for benefit of the British Empire. This economy policy let tool that establish our economy structure at the centre around agriculture, mining, trade, and forest. So often, the British exploited the local resources for export. This economy orientationally shaped Myanmar’s economy and influenced both colonial economic developments. And then, in the social matters, the modern British education system in Myanmar. Before, Lima was traditional education style in Myanmar. But the British colonial administration introduced a modern education system. It is very good. Because this system provided some educational opportunity and professional education and it was the primary design to produce lower-level administrator to sub the colonial administration. So, this educational structure they had lasting impact on Myanmar's human capital development and intellectual tradition. This is very good educational system. And

then the next one is communication infrastructure when the British came. When British came, firstly they improved communication and transportation infrastructure such as road, railway, and telegraph lines. These developments facilitated the British administration to control Burma and resource extraction. The British also let the groundwork for improved state building efforts. And then the British administration assisted the bureaucratic institution. Because they were civil service. The civil service who was model after their administrative system. This institutionalism continued to be fashion after independence. After independence, it played a significant role in postcolonial governments. So, shaping the administrative practice and government fashioning. (kişisel görüşme, 19 Ağustos 2023)

Daw Lwin Cho Latt: "Let me keep that briefly about the overview of the key political structures and institutions under the colonial period. So actually, I would like to highlight, discuss, and talk about the British colonial period. British annexation of Myanmar started in 1824. We had a lot of separate political and strategic institutions that we were established by the British colonizers to govern our country. Firstly, I would like to talk about the Governor General of India. Because Burma was part of the British India arrived. So that we had the Governor General of India. The Governor General of India had the authority to govern Burma among other regions. Secondly, Burma had also the Chief Commissioner. So actually, that was a combination. The Chief Commissioner was appointed by the British. And then, the Chief Commissioner actually his mate, that's was to oversee the how the government, how the administration of the government of Burma. So, another one is, that after the end of 1890, Burma had some kind of autonomous judicial system. The British actually introduced the judicial system that we have, the Legislative Council. So, actually we have maybe a little freedom of controlling our powers that one very limited. But after that, we have gained more authority to the to govern our government. For the second part of your first question that how did these structures shape the subsequent state building process in the country, right? So, of course, there are significantly sequence of the colonial legacy not only in our administrative process but also in our state building process too. So, this is very brief picture of overview of the political structure at the British colonial rule." (kişisel görüşme, 5 Eylül 2023)

Saya U Kyaw Lin Oo: "Before the British colonial period, we had the Kingdoms. So, we cannot say that this is in the process of the state building, because that is the different part of today’s Myanmar. There were some kingdoms enlarged, and some kingdoms

decreased their territory. So, it was better for themselves in the country making process. When the British came into the Myanmar in 1825, that was the first time that included Burmese War. The British colonized the sample of the Myanmar, especially the western part of the Myanmar and mostly the southern part of the Myanmar. In 1852, the British took the half of Myanmar at the Second Burmese War. And then, whole Myanmar, including the other minority territories, was colonized by the British in 1885 at the third and last Burmese War. At that time, the British centralized Mandalay there is the central region of Myanmar. So, the British annexed Mandalay and coastal area. And then, the British controlled eastern territory up to the hilly region. So, that was how the British colonized Myanmar in the late 19th century. When the British came and won, we were truly at the beginning of the state being process. The British appointed another the Governor General of the India. At the time then, Myanmar was another rule of the British colony in India. And then, the British created like the police and taxation departments and that was the beginning of the staging process during the British colonial period. The British started the new modernized education system such as universities and schools. You know, before the British came in there, our schools were the monastery and young people learnt education in the monastery. So, that was the Buddhist literature and history that were landed in the monastery. So, when the British came there, they set up their schools, universities, and colleges. And then, the British created the government at the southern part and appointed young people like the civil servants of the British rule. These young people were brought from mostly India or Bangladesh. The British brought doctors, nurses, civil servants from India and appointed in Myanmar's normal bureaucracy. And then, 20 years or 30 years later, the British already set up the colleges, and then young people graduated and some of them studied at Oxford and Cambridge, and became the British civil servants. After this period, mainly in 1920, young Burmese people were mostly the Buddhist of course, and the had the kind of nationalist sentiment. So, they did not want to see prolonged the British colonial rule. They wanted to create the nationalist movement. At the beginning of 1920, the British colonial rulers decided to set up the university in Yangon. So, beginning of this period, the young people who studied in India or England had this kind of nationalist spirit. They created the light. Firstly, they created Young Men's Buddhist Association (YMBA). And then, they had different kind of nationalist and Buddhist spread and separation among the young nationalists. So, they created another organization after YMBA, General Council of Burmese Associations (GCBA) which was something like the beginning of the political institutionalism of the nationalist movements.

In 1930s, there was the Great Depression as an economic crisis. It was bridging the economy to going down. Because Myanmar was mainly a rice exporter and farmers had not gained anymore. They revolted against the British colonial rule because the farmers and rice growers did not have enough income. It was the first struggling against the British. And then, because of this kind movement by Burmese farmers, this type of movement model and spirit began to spread among the young Burmese people and they started the political movements against the British colonial rule. It was the edge of the Second World War. These young people tried to land their modern military technique from the war superpowers. So, at the beginning of Second World war, these young Burmese people contacted with the Japanese Imperial army and got their military training from Japan in Thailand. It was the first time that young Burmese people formed an army. And then they brought the Japanese Imperial Army to Myanmar and fought against the British colonial rule. During the Second World War, we were colonized by Japan against and it was almost four years. When the British won the Second World War, we had Myanmar nationalist army. After World War Two, we had the Myanmar nationalist military and it became the growing military institutionalism. Some of these young military nationalists found the political party that is called Anti-Fascist People's Freedom League (AFPFL). That political party was the only institution. And also, at the Second World War during the Japanese occupation rule, there were also some young Burmese people who found the Communist Party. They had the crucial part of the anti-British movement. So, the AFPFL and the Communist Party had the coalition that they tried fight against the British colonial rule after the Second World War. They became more like the political institution rather than the arm struggle. So, they went for the negotiation with the British colonial rule and then finally and then finally, the British promised to give the independence to Myanmar in 1947." (kişisel görüşme, 13 Eylül 2023)

Michael W. Charney: "The main institutions were of course created by the colonial government such as the legal system, the administrative system, and the military. So, they had a Burma army that was an existence of the poor period merged over the course of the late 19th century. Since 1928, they did not allow Burmans in the military. The big thing about the military is that the main purpose of the military was not to defend Burma from the outside. It was to maintain internal security, so to support the security of the of the state. Another thing I would like to point out to people is that at least the eyes of the Burmese was in close cooperation between the military and the civil administration. And so, the in times of urgency, the military was to have, you almost like martial law powers in districts in

Burma. And that certainly is what happened during the state building. Now these ideas carried into the postcolonial period that the army is there for internal security that when the country is disarray, the military has responsibility to enforce and put things back together. And that there is a close cooperation between the state and the military itself. In terms of that has carried through that has continued till the present, so, the military believes that. Some of the other institutions, the civil administration, the courts these have remained in place. But over time they have become more and more disempowered. They have not been run with the same degree of professionalism and ethics as maybe during the colonial period. So, the court system today is completely corrupt and their decisions are all political. They do it over it the military wants. The civil administration has no autonomy for the military. They are under the thumb of the military. So, although the form of civil administration and the legislature and this kind of thing has continued until recently. They have the only institution which is really maintained. The only institution which is really gripped on to colonial era patterns is the military. Now, things were supposed to change technically with the 2008/2010 Constitution and the transition government from 2011 to 2015, and then from 2015 to the present. And they put in a new constitution. But a lot of this was inherited as a legacy probably gives the total period. In fact, actually I think that, I would make the argument that the current government up until the coup, the current government is much closer to the colonial air pattern than any government between 1948 and 2011. And that's because they had a formal split between military powers and civil powers, different branches of authority in a form of the Dyarchy, two separate types of the administration at the same time. This is just how the British ruled Burma from 1923 until the Japanese invasion with the Dyarchy where the British controlled some institutions and others were left to the Burmese." (kişisel görüşme, 26 Eylül 2023)

Jonathan Saha: "There are too many shifting political structures to trace here in a brief paragraph. It also depends upon the point in time and geography. Tenssarim and Arakan were both colonised from 1826, and this entailed some governing through established East India Company rules, but also through relying on local structures. Lower Burma was colonised from 1852, which entailed the development of more bureaucratic structures, often lifted from the Raj – this became more marked and routinised during the 1870s. The rest of Burma was colonised from 1885, and even then, there was a decade of resistance to this. This resulted in the Village Act, which was crucial in changing the structures and making it a more bureaucratic centralising state. In the border worlds, the British used more indirect

modes or rules, such as in the Shan States, where imperial authority crept up in the 20s to the 40s, but was never direct as it was in the “Burma Proper”. This geographic distinction lasted into the postcolonial period." (kişisel görüşme, 4 Ekim 2023)

2. İngiliz sömürgeciliğinin Myanmar'ın etnik ve kültürel çeşitliliği üzerinde etkisi var mıdır? Eğer var ise bu çeşitlilik, ülkedeki devlet inşa sürecini ve siyasi dinamikleri nasıl etkilemiştir?

Thin Thin Aye: "The British colonialism had a significant impact on ethnic and cultural diversity of Myanmar. And it played a vital role in the shaping of complexity of the state building process and political division. So firstly, the British demarcation of borders. The British profound Myanmar, never make border demarcation. The British colonial administrator demarcated borders for administrative convenience and economic exploitation. So often that disregarding the pre-existing ethnic and cultural boundaries. These are arbitrary drawing the borders created multi-ethnic regions and divided at this group across the different administrative units. So, this is leading to their concentration to diverse communities within the single administrative district. And then, the British administrative system practised divide and rule tactic. The British sometimes favoured over others granting the privileges and opportunities to certain communities, often their ethnic rivalries and division. So, the divide and rule policy tactically were implied to maintain control and prevent united resistance against the British rule. The British colonial government had so many acts regulation how to divide and rule policy that they practiced in Myanmar. For example, the British colonial administration at Chin tried regulation. This is the one for Chin ethnic group. Sometime empty and low regulation. This is only the county and the ethnic group. And then at Kachin, the British colonial administration also tried regulation that means the only Kachin people in the proper Myanmar is the village at and down at only at. That's why the that the British and the government practiced so many at and regulation to rule in the Myanmar proper and the border area, the ethnic places. And then, the British Government introduced resource extraction and labour migration model, it is economy policy that involved resource extraction particularly in areas where at the minority population. Many resources can get the ethnic area and ethnic population. This often let to the forced labour displacement and migration. This affected the traditional livelihood and cultural practice of this community. And then, the language and culture in that the British colonial government introduced English as a language of the administrative situation and

education. And mining the status of local language and culture practices. So, this had a lastly impact on language use and culture identity as well as the representation of the communities in government structure. So sometimes, demarcation border, resource exploitation, and these contributed to the ethnic tensions and conflict. The legacy of colonial policy, equal treatment and create grievance and mistrust among the different ethnic groups which continued to influence political dynamics and state building effort. And then, this is how to indicate that the legacy of the British colonial recently significantly complicated the state-building process in Myanmar. After independence, we have got ethnic diversity and mistrust among the ethnic groups that created challenges in establishing a unified nation state. As effort to create a centralized government, we have met the resistance from the ethnic minority group and seeking greater autonomy." (kişisel görüşme, 19 Ağustos 2023)

Daw Lwin Cho Latt: "I would like to highlight that you already know the “Divide and Rule” policy or maybe called as strategy that the British exercised this systematically in Burma. “Divide and Rule” policy had very big critically, politically, and psychologically impact on our state building process. So, that is the main one. And then, because of this divide and rule policy, Burma had ethnic and religious division within the country. That is one of the things because of the “Divide and Rule” policy of British rule in our mainland in different way. And then, the British gave some kind of freedom in administration to ethnic areas. That’s why the “Divide and Rule” policy had very significant impact on the state building process of Burma after the British colonial period." (kişisel görüşme, 5 Eylül 2023)

Saya U Kyaw Lin Oo: "In terms of the state building process, the ethnic minority left behind to the Burman majority. This kind of national movement than the Burman majority formed the political movement, political institution, the army. But the ethnic people, they do not have another rule of the principle state. So, they have tribal leader and then they would like to follow their leader. So that some of these ethnic minority people also have the same education with this young Burmese people, so they have like the kind of the progressive. That's very progressive. They want to transform this kind of the society in their ethnic region. In 1947, after the Burmese nationalist movement received the promise from the British together, independent within one year, they also tried to negotiate with this other minority people. It is in the Shan state. It is exactly on February 12, 1947 with Panglong Agreement that is our Union Day. So, they could sign the one of the pacts that they would get the independent from British together. And after the independence, they were trying to give their

fully right of the minority rights for these ethnic people. And then we would be the Union rather than the unipolar state. We could be the further country after the independent with this kind of problem with that treaty. So, the state building process was including this ethnic minority regions as well after the independence. But the country was ruled by the AFPFL that was a single most powerful political party after the British colonial rule. And then the military was also there and very nationalistic. So, these minority political parties were in the area as well. But they were very small. AFPFL influenced the whole Myanmar. But the minority political parties could only influence in their own region, so small territory and population. We got the independent in 1948, and then in 1949 ethnic minority groups took position against the ruling government. So, there was a starter by caring minority against government in January 1948. During that time, the Communist Party also started struggle against the government in March 1948. So then, we were beginning of the civil war. During that time, different political groups were born. More ethnic minority people also were against the government. So, after the independent at the postcolonial period, our state building process faced with the civil war. So that is very difficult situation. Some efficient military also take them against the main missing military. That is our state building going down that period." (kişisel görüşme, 13 Eylül 2023)

Michael W. Charney: "The British were responsible for preventing the emergence of an actual culture. They came in for dividing in the 19th century, they divided, and they were responsible. In the 19th century, you have the emergence of scientific racism, scientific ethics, ethnologies, this kind of thing, and the British overlap with that period. So, they were largely responsible for defining the different ethnic groups and trying to bifurcate them for the rest of the Burmese polity. So, from 1923, we had the Parliamentary Burma and Lowland Burma. The Parliamentary Burma, which was run by the Burmans. But the highland areas were left as the frontier areas and were left as a separate administration. The British policy of divide the different ethnic groups against the Burmans in the creation of the Colonial Army. For example, only ethnic groups could be parts of the army and not the Burmans in 1928. All of these things created resentment by the Burmans against the role played by the ethnic minorities. As a result, the British were responsible for dividing the ethics against the Burmans. They were responsible for creating the resentment of the Burmans against the different ethnic minorities. And this is the legacy of this total impact is that we have had civil war in Burma for much of the last 70 or 80 years. That's a British legacy." (kişisel görüşme, 26 Eylül 2023)

Jonathan Saha: "This is disputed by historians. Some argue that it strengthened ethnic identities, or forged new meanings of ethnicity and race. There was a significant increase in migration from India and China – though these were themselves diverse communities in terms of regional identity and caste. The colonial bureaucracy, police force and military relied heavily on Indian populations for recruitment. By the twentieth century, Chettiar moneylenders dominated the credit market. All of these things shaped political discourses and fed into communal violence in the 1930s." (kişisel görüşme, 4 Ekim 2023)

3. İngiliz sömürge yönetimi, Myanmar'daki gücün merkezileşmesine veya ademi merkeziytçileşmesine ne ölçüde katkıda bulunmuştur? İzlenen politikalar, ülkedeki devlet inşası çabalarını nasıl etkilemişlerdir?

Thin Thin Aye: "British colonial policy in Myanmar had complex impact on the centralization and decentralization of power, which intent influence the stability effort in the country. During the firstly at the becoming of their British colonial rule, I already told you about that the British practiced a policy of indirect rule in certain area. This indirect rule of British colonialism involved the maintaining our traditional local rulers and local chiefs. This approach allowed to the British to rule with minimal the right intervention and administrative chain and resulting in a degree of as detailed centralization of power. So local rulers in the ethnic areas retained the level of authority which preserved some aspect of their traditional government. After the next time, the British the administration efficiency is the grew change a little change. There was a shift to what centralization of power. You know, Chief Governor, the Commissioner, the Lieutenant Governor, and the Dyarchy. And the Dyarchy is that two Myanmar and the British governments is the two dimensions. So, the British introduced more standardized administrative system model after their own consideration, control over the governance, taxation, and resource management. This centralization of authority alarmed the British to exercise them greater control over the resources, economic activities, facility resource extraction for the benefit of the British Empire. This is how to impact the state-building. So, the centralization of administrative control left to the erosion of traditional power structures and local governance system. Because the local rulers and the traditional authority lost their influence. They were undermining the legitimacy of this system creating the power vacuum. And then, the centralization policy affected ethnic communities differently. Some communities were favour receiving opportunity for education and employment while the others faced discrimination and neglect. So, this unequal treatment of

the ethnic tension and division which had a direct impact on the state building process. This centralized administrative structure that introduced by the British left lasting impact the postcolonial government after independence. Because the focus on the centralized authority influenced subsequent government, including the military regime, which maintained the centralized control, the handle the development of democracy, and decentralized governments. So that the British colonial policy allowed some decentralization through the direct rule. But over time the administration shifted to what centralization of power for administrative efficiency and resource extraction." (kişisel görüşme, 19 Ağustos 2023)

Daw Lwin Cho Latt: "Actually, I have already said the legacy of British administration about decentralization. In Burma, British used their decentralization policy of administrative system. British gave decentralization of power to certain groups in ethnic regions. That's why since that time, the "Divide and Rule" policy would pass that we have that ethnic tension. We could not get over it with very inclusive unity." (kişisel görüşme, 5 Eylül 2023)

Saya U Kyaw Lin Oo: "The British ruled the country with the Dyarchy system that is very crucial. So, the British also ruled the majority of Myanmar today. Burma was ruled by some kind of indirect rule. There was a Governor General and had some kind of the ministry and they had so-called consultation since similar like the Parliament. That was consultative body. But the British colonial administration ruled the hilly region with direct rule. They appointed governor to the minority, so that we got this system. Because of the different colonial rules applied for the different systems in Myanmar, for example, in Burma or Myanmar, you could not travel to Shan state. For example, the Burmese people who visited Shan state sent back to Myanmar territory. It was a kind of ruling territory. The communication and connection between the ethnic groups were very rare and because of this situation they did not have growing trust and belief. So that, they did not believe each other after the British colonial rule or in the eve of the independent. During that time, AFPFL tried to communicate with these minority leaders. And then, AFPFL tried to sign that agreement we got. There was some kind of disconfidence after the independence that we had the fighting against each other. This kind of the ethnic disunity which started in the civil war is happening until now. So, we are now in the almost 70 years fighting with the different minority and different form." (kişisel görüşme, 13 Eylül 2023)

Michael W. Charney: "Well, in a way, the British were responsible for preventing centralization power across the whole country. Because they wanted to "Divide and Rule"

and so they wanted to separate the highland areas from the lowland areas. Although it occurred at two levels, so within low within lowly at Burma, there was a central political centralization of power around Rangoon going the capital. And certainly, the British had authority throughout the colony. So that degree, you have political centralization. But in terms of Burma as a whole, they separated the highlands from the lowlands administratively. That's an example of decentralisation or at least bifurcation administration. In some ways, they centralised power for the lowland areas in other ways they created greater political distance between the highland areas and the lowland areas. And they were responsible for the state not being wide. So, the way that the British built the colonial state, it ensured that it would fall apart after independence." (kişisel görüşme, 26 Eylül 2023)

Jonathan Saha: "They certainly centralised power. There are too many shifting political structures to trace here in a brief paragraph. It also depends upon the point in time and geography. Tenssarim and Arakan were both colonised from 1826, and this entailed some governing through established East India Company rules, but also through relying on local structures. Lower Burma was colonised from 1852, which entailed the development of more bureaucratic structures, often lifted from the Raj – this became more marked and routinised during the 1870s. The rest of Burma was colonised from 1885, and even then, there was a decade of resistance to this. This resulted in the Village Act, which was crucial in changing the structures and making it a more bureaucratic centralising state. In the border worlds, the British used more indirect modes or rules, such as in the Shan States, where imperial authority crept up in the 20s to the 40s, but was never direct as it was in the "Burma Proper". This geographic distinction lasted into the postcolonial period." (kişisel görüşme, 4 Ekim 2023)

4. Myanmar'daki İngiliz sömürgeciliğine tepki olarak ortaya çıkan önemli siyasi hareketler veya direniş hareketleri olmuş mudur? Eğer olduysa bu hareketler postkolonyal Myanmar devlet inşasını nasıl şekillendirmişlerdir?

Thin Thin Aye: "There were several significant political and resistant movement that emerged in respond to the British colonialism in Myanmar. these movements played a crucial role in shaping the trajectory of state building and political development in Myanmar. The first one was Thakin movement. you already know that 1930s and 1940s Thakin movement aimed to challenge against the British colonial rule and demand greater political rights for the Myanmar people. This movement again memory in June 1939 and 1940 and organized,

protected, strike most to the British colonial regime. It did not directly lead to the independence. It played a crucial role in the fostering a sense of the Myanmar nationalism and political consciousness. The next one was AFPFL (Anti-Fascist People's Freedom League). This founded during the Second World War and the during the Japanese period in 1944. This was a coalition of various political groups and that against led by the leaders General Aung San and General U Nu. AFPFL played the pivotal role in the negotiating the Myanmar independence from the British after the Second War. So, this movement fought the accumulated in Panglong Agreement of 1947. This movement which aimed to accommodate at the diversity in a new nation. Continuously, I want to say that the Panglong Agreement. The Panglong Agreement was the landmark of the political pact signed between the ethnic leader General Aung San who was the representative of the Myanmar nationalist movement. The Panglong Agreement as how to address the ethnic concern and lay the foundation for a unified and federal postcolonial Myanmar. So, The Panglong Agreement reflected the recognition of the ethnic diversity in Myanmar and paved the way for the more inclusive state building process. And then, there were so many strikes during the colonial period, the student strike first student strikes, second student strike, the third student strike. First was the 1920 of June, establish of the University of Yangon. The second was in the 1936, the Shan workers movement. And third was the 1938 General Strike. It was significant anti-colonial uprising in economic manner. So, this strike led by the student activism at Workers Day. Political leaders and strikers' priories their country, and marked the turning quite on the Myanmar nationalist movement it. It highlights the growing political consciousness and resistance again the political policy. And then, the one of the communist insurgencies, the Communist Party of Burma (CPB). The CPB launched on the insurgency against both British colonial rule and the post-independence government. While the initially part of the anti-Japanese resistance during the Second World War, the CPB leader source to the established A socialist state through the arm struggle. So, this insurgency had to profound impact on the political landscape and led to the prolonged period and internal conflict take the deficit after independence. After that, the Burmese Way to Socialism, because after gaining the independence of the 1948, so this is a very experienced political instability, ethnic conflict, and economic challenges experienced. The political turmoil led to the military that take power in the 1962. This political movements and resistance efforts collectively shaped the trajectory of state building and political development in Myanmar. So, that legacy of this movement continued to influence at Myanmar's political dynamics

and ongoing the challenges of the democratic transition, ethnics reconciliation, and inclusive government." (kişisel görüşme, 19 Ağustos 2023)

Daw Lwin Cho Latt: "The main point is the political movement resistant. So, we had many political movements or resistant against the British colonialism in our country. The first anti-colonialism movement was a student movement. And then, we have workers movement and Thakin movement. All these were prominent anti-colonial movements in Burma. After that, Burma had the Japanese occupation and that was the sort of we were against to the British colony but under the under the occupation. We were taking partnership with the British again to attack the Japanese also. That is that a different way. In my opinion, at the same time, the resistance movement actually drove Burma's state building process and already the development of our country." (kişisel görüşme, 5 Eylül 2023)

Saya U Kyaw Lin Oo: "Our political movement is started by the nationalist movement. This is at least against the British colonial rule. So, because of these nationalist young Burmese people got their training from Japan. And then they set up the military, and then they fought against the British rule, and then they felt against the Japanese army. One decade after the independent, because of the civil war among different minority groups, the role of military was going to big and important. The military had an important role in the any political decision after the independent after three decades. Because of the military was started from the nationalist movement against the British colonial rule, they had xenophobia. They did not believe any other power. So, they fought against the Communist Party from 1968 up to 1980 which was supported by Chinese Communist Party. During that period, they did not believe that China was a big power as one of the neighbours. And also, the military believed that these ethnic armed groups supported by the Western countries. That was kind of xenophobia. After 1960, Myanmar had the close economy, and also isolated socially. So, it caused more isolation and unconfidence that impacts too much. Myanmar is very difficult to integrate the war economy and very difficult to get the current international affair. The national movement in Myanmar and xenophobia were the impact of the British colonial rule." (kişisel görüşme, 13 Eylül 2023)

Michael W. Charney: "There are many different stages of resistance and some of them are confused in the literature. If you look at how Burmese nationalists today look at all resistance to the British, they always see this as anti-colonial. In fact, the first examples of resistance to the British, there were minor rebellions in the early 19 century. But in 1885,

after the British took over the rest of Burma in the third Anglo-Burmese war, the country was in disarray and had different guerrilla groups and bandits and everything all over the country. The British fought for three or four years and actually laundered in some areas in the highlands to suppress these forces. These forces are presented today as Burmese nationalists were fighting against the British. In fact, this was a legacy of the pre-colonial period because the towards the end of the Burmese dynasty. The country had started to lose control over local areas. There were already bandits. There were already rebels. There were already this kind of thing. So, they were really anti-state, but they weren't anti-colonial. They were anti-British or anti-Burmese whoever tried to control it. So that's one of the first main examples. You had different local rebels, messianic type of figures who promised that they would take things back to the old royal days in the 1910s and 1920s. But the most successful person, or he failed in the end, but the one who got the most national support was rebel Saya San. And Saya San isn't completely understood. Some trying to portray him as a modern politician, others trying to portray him as a traditionalist. And so, the what the impact of these difference. So that was an up until 1930 to 1932. But then you had more modern political movements that tried to unseat the British. At first in the 1920s, we had reform associations. They didn't want to overthrow the British. They just wanted reform with the administrative system. They were often informed by Buddhism, then had the failure to sign some rebellion. And so, Burmese nationalists emerged from the younger people at the University of Yangon. Their goal was to completely kick the British out. They did not want before. They wanted to kick the British out completely. They were influenced very much by fascism, socialism, and communism. All these ideas coming from Europe at the time. And they're the ones who joined up with the Japanese and invited the Japanese to invade in 1940. And these will be the people who take over Burma in after the war and lead it to independence. So, one of the big fears here is on some. now he was assassinated in 1947 never sees independence. Now, what impact did that have on state formation? At the very beginning, in 1885 and in 1889, the British had to put in laws as “The Upper Burma Land and Revenue Regulation” which suppressed freedom of movement. It regulated the behaviour of people in villages. It turned the village headman into the agent of the of the state instead of somebody who just trade between the states and the villages. There are all kinds of rules that the that restricted the freedom of the Burmese. And so, there was this idea that was retained and those laws still remained until the prince period that these people were, you know, they it really brought the administration of the state down to the village level. So

that's what. Another impact of this is that of these rebellions is that in response to the size on rebellion, the colonial army got a lot of power relative to controlling everything in the chaos. And so, I think it's this example that the Burmese army has used as a way to. I am not legitimising what they've done. I am saying one of the things that they have manufactured a sense of crisis all the time to legitimate them doing this. But they draw their model, their behaviour in terms of suppressing the general population from closely era responses to rebellions and potential rebels." (kişisel görüşme, 26 Eylül 2023)

Jonathan Saha: "Yes, but again this is too big to cover here. Buddhism was central to this. There was no single overarching movement that dominated in the way that the Congress did in India. But General Council of Burmese Associations was most important in the 1910s and 1920s, along with the Wunthanu Athin that organised in the countryside. Ther Hsaya San rebellion of 1930-32 was a major peasant revolt." (kişisel görüşme, 4 Ekim 2023)

5. Myanmar'ın sömürge deneyiminden, ülkedeki güncel siyasi zorlukların anlaşılması ve ele alınmasıyla ilgili olabilecek hangi dersler çıkarılabilir?

Thin Thin Aye: "Myanmar’s colonial experience, whole valuable lessons that can provide insight into understanding and addressing the contemporary political challenges in Myanmar. The first one was ethnic diversity. Ethnic diversity during the British colonial in Burma highlights the complexity of managing ethnic diversity within Myanmar. Arbitrary demarcation of borders and equal treatment at the grew and ethnic tension shall colonial policy continue to affect the country. So, contemporary challenges in Myanmar such as ethnic conflict division, so some required inclusive approach that recognize and respect the right and identity of all the ethnic communities. And then, the British colonial administration’s shifting from initial decentralization to centralization impact state building effort. Myanmar political challenges include the need for affecting decentralization to accommodate regional and ethnic diversity. Maintaining strong central government, so balancing this needed is crucial for the building and a united nation why actually the local autonomy. So that the colonial government introduced the legal system. The governance structure that influenced postcolonial government in Myanmar. Learning from the impact on the colonial legal structure can guide modern legal reforms, sharing the rule of law or transparency, accountability in the government institution. The colonial government fragmented ethnic identity and divisioning has relevant contemporary debate on national identity and citizenship. Myanmar history on resistance movement against the British rule

underscores the importance of class roof movement, and then, the class movement and civil society government. So, today's challenges such as democratic transition and ethnic reconsideration can benefit from the active participation of citizen in shaping the country future and economic development. The colonial period, resource extraction and exploitation have relevant for today, discussion on the equitable economic development. So, balancing economic growth with social welfare and environmental sustainability is crucial for the long-term stability. The lesson from the conflict in the colonial period, such as resistance against the British and against the Japanese rule, is nice on the importance of addressing the root causes of the conflict and building bridge of the reconciliation and amend the different. The examine the name of colonial is the policy maker or stakeholder can gain insight into the challenges of nation building, democratic transition, and ethnic reconsideration. Those are understanding the historical contents that can guide effort to develop inclusive policy, strengthen democratic institution, and build the most stable and prospects." (kişisel görüşme, 19 Ağustos 2023)

Daw Lwin Cho Latt: "It is challenging for me. But lessons can be drawn. Actually, we have the legacy of ethnic and religious division, and then legacy of decentralization of power. I had already explained that the British colonial leaders systematically or psychologically, they had a thoroughly plan choosing the "Divide and Rule" policy. That's why we have the social, political, and economic inequality. And because of that kind of anti-colonial movement, we have a military legacy also. This is my assumption that because of that kind of anti-colonial movement, our country had a military regime. Sometimes, we introduced the democratic political system, but unfortunately now we have another military government. But at the time now, even not only in the democratic government but also in the military regime, we cannot find proper way or solution regarding about the peace process inclusive. Generally, that is because of that British colonial legacy either. So, we cannot find that you know the best solution." (kişisel görüşme, 5 Eylül 2023)

Saya U Kyaw Lin Oo: "Actually, Myanmar is not the only country the colonized by the European powers. There are lots of countries in South Asia such as Malaysia, Indonesia, Vietnam, and even Philippines that colonized by the European powers. They were colonized by their different European powers such as the British and the Dutch. But why might happen like that? When you compare Myanmar with Indonesia and Malaysia, they can escape the legacy of the British colonial rule. For example, Indonesia and Malaysia have one of the

highest GDP in South Asia region. They did not blame the colonial rule and they can escape. They tried to develop. They tried to use their human resources natural resource. They have the connection in the world economy and trade. But Myanmar cannot. Myanmar has not this kind of mindset or thinking. That problem is the influent of the British colonial rule in Myanmar. They do not have the very good infrastructure because of this kind of the xenophobia against the different countries. After the coup in 2021, despite being a member state of ASEAN, we have no good relationship with other countries because of the junta. So, that that is also we have this kind of influence impact from that the British rule." (kişisel görüşme, 13 Eylül 2023)

Michael W. Charney: "One thing is that we know that Burma was a lot more stable when it had a better economy. So, during the colonial period, it was a very wealthy economy and so was much more stable politically than it is today. And I think there is partly a relationship that as long as the people are poor and have nothing to lose, they they're liable to join rebellion movements and resistance to the to the state. There has always been a problem. Wealthier societies often find it easier to go along with the for careless. That's we do not want authoritarianism, but people tend to do what they to live in states, well, when the economy is really good. And so that's one thing. Another lesson is that one of the reasons that the democracy failed in the postcolonial period although the British had many of the structures in place for democracy. There are often limitations on this, and they often didn't follow through with this. So, although there was officially Burmese self-rule by 1923, it wasn't really meaningful self-rule. It was often token self-rule. If the Burmese had been much more control, if the colonial rule header were actually allowed the Burmese to have more of a say in things a genuine saying, then probably there have been much more commitment to the state like they have much more buy into that. So that's maybe another legacy of that is you can have the institutions but they need to be top, they need to have the heart of democracy as well. They can't just have the name of democracy. They have to have the heart of that as well. Another legacy is that although there were occasionally problems, the British did not involve themselves in cultural and religious affair. They left that to the general society. One of the lessons they learned to the Indian media in 1857 was not to get involved in religion and culture. And so, they were sometimes riots. It's kind of thing. But on the whole, the state did not really persecute religious groups or minorities with that. This has been a big problem for the current state, which sees itself as a Buddhist state which wants to impose Buddhism and make trouble for different ethnic and religious groups. That is a big

source of a lot of the problems Burma is in today. So, one of the things They can learn is that the state should drop having an association with Buddhism or seeing itself. Actually, I do not think Buddhism is a religion the state religion technically but it's got that special place in the constitution." (kişisel görüşme, 26 Eylül 2023)

Jonathan Saha: "That the bureaucratisation of ethnicity and race fed into exclusive nationalist politics and through this political violence." (kişisel görüşme, 4 Ekim 2023)

EK 2

BİLGİLENDİRİLMİŞ GÖNÜLLÜ ONAM METNİ

Sizi Doç. Dr. Cemre PEKCAN danışmanlığında doktora öğrencisi Kartal Batuhan OLKAN tarafından yürütülen "İngiliz Sömürgeciliğinin Sri Lanka ve Myanmar'ın Devlet İnşası Süreçlerine Etkisi" başlıklı araştırmaya davet ediyoruz. Bu araştırmanın amacı postkolonyal Myanmar ve Sri Lanka'nın devlet inşası süreçlerinde İngiliz sömürgeciliğinin etkisinin olup olmadığı sorusuna cevap bulmaktır. Araştırmada sizden tahminen 30 dakika ayırmanız istenmektedir. Araştırmaya sizin dışınızda tahminen 20 kişi katılacaktır. Bu çalışmaya katılmak tamamen **gönüllülük** esasına dayanmaktadır. Çalışmanın amacına ulaşması için sizden beklenen, bütün soruları eksiksiz, kimsenin baskısı veya telkini altında olmadan, size en uygun gelen cevapları içtenlikle verecek şekilde cevaplamanızdır. Bu formu okuyup onaylamanız, araştırmaya katılmayı kabul ettiğiniz anlamına gelecektir. Ancak, çalışmaya katılmama veya katıldıktan sonra herhangi bir anda çalışmayı bırakma hakkına da sahipsiniz. Bu çalışmadan elde edilecek bilgiler tamamen araştırma amacı ile kullanılacaktır.

Araştırmacının E- Posta Adresi: [redacted]

☐ Araştırmaya katılmayı kabul ediyorum.

☐ Araştırmaya katılmayı kabul etmiyorum.